

ΕΡΑΣΜΟΣ

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ

ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

DE SERVO ARBITRIO

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ :

ΝΙΚΟΣ

ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

-1-
ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ

Ι ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ ΕΡΑΣΜΟ ΤΟΥ ΡΟΤΤΕΡΝΤΑΜ

Ο ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΕΥΧΕΤΑΙ ΧΑΡΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ

Κανείς δεν περίμενε, Σεβαστέ Έρασμε, ότι θα κρείσσον γίνοντό σο χρόνο, για να απαντήσω στη Διατριβή σου πάνω στην "Ελεύθερη Θέληση". Ούτε είναι ιδιαίτερό μου γνώρισμα να αναβάλλω γιατί έτσι έχω δείξει μέχρι τώρα τον εαυτόν μου, σαν κάποιον που, ευχαρίστως, θα είχε αρπάξει την ευκαιρία να γράψει, και, μάλιστα, θα προσπαθούσε να την δημιουργήσει. Μερικοί, ίσως, θα θαυμάσουν για αυτήν την παράξενη μακροθυμία - ή φόβο! - από την πλευρά του Λουθήρου. Οι αντίπαλοί του ζητοκραυγάζουν και συγχαίρουν τον Έρασμο για την κατάκτηση του Λουθήρου. Τραγουδούν το επινίκιο άσμα: "Επί τέλους, εκείνος ο Μακκαβαίος, εκείνος ο πεισματάρης δογματικός, συνάντησε τον δάσκαλό του, και δεν τολμά πια να ανοίξει το στόμα του", και ο Λούθηρος δεν ανάβει! Καλώς, δεν κακίζω αυτούς για την έκπληξή τους. Παραχωρώ σ' εσένα το δάφνινο στεφάνι - κάτι χωρίς προηγούμενο, πράγματι, για μένα! - όχι γιατί απλώς ξεπέρασες εμένα κατά την συγγραφική δύναμη, και πνευματική ικανότητα, (εμείς όλοι παραχωρούμε σε σένα ότι είναι οφειλόμενο, εσφου έχω, πολύ περισσότερα, είμαι ένας τραχύς άνθρωπος, που έζησε την ζωή του σαν χωριάτης) αλλά, επίσης, γιατί σταμάτησες τον ζήλο μου για αγώνα, και αποξήρανες την δύναμή μου πριν η μάχη αρχίσει. Αυτό ωφείλετο σε δύο πράγματα: Πρώτον, την επιδειξιότητά σου στην συζήτηση, γιατί αναλύεις το όλο ζήτημα με αξιοσημείωτη συστολή, δια της οποίας πρόλαβες την οργήν μου να εκδηλωθεί εναντίον σου. Δεύτερον, το γεγονός ότι η τύχη (ή ευκαιρία ή Μοίρα εάν προτιμάς), σε οδήγησε να μην πεις απολύτως τίποτα, για ότι έχει, ήδη, ειπωθεί για το ζήτημα της δουλείας της θέλησης κατά το παρελθόν, ενώ απέδωσες πολύ περισσότερα επί της "ελεύθερης θέλησης", από ότι οι σοφιστές (σχολαστικοί) έκαναν πριν από σένα (θα πω περισσότερα επ' αυτού έπειτα), που μου φάνηκε ολοκληρωτικό χάσιμο χρόνου να απαντήσω στα επιχειρήματά σου. Έχω, ήδη ο ίδιος, αναγκαστικά αυτά επανειρηνημένα και ο Φίλιππος Μελάχθων, στον έξοχο τόμο του επί της Δογματικής Θεολογίας, ποδοπάτησε αυτά κάνοντάς τα σκόνη. Αυτό το βιβλίο του, κατά τη γνώμη μου, αξίζει όχι απλώς να ζήσει όσο βιβλία διαβάζονται, αλλά να πάρει την θέση του στα κανονικά βιβλία της Εκκλησίας αντίθετα το βιβλίο σου, συγκριτικά, μου φάνηκε τόσο ανάξιο και φτωχό, που η καρ-

διά μου αναστατώθηκε, επειδή μόλυνες την αξιέραστη, φωταυγή ροή της γλώσσας σου, με τέτοια φαύλη μωρολογία. Σκέφθηκα αυτό, ^{εξ ου} κακοήθεια, να κομίσεις υλικό, τόσο χαμηλής ποιότητας, προς εξαπάτηση τέτοιας σπάνιας ευγλωτίας· είναι σαν να μεταχειρίζεται κανείς χρυσά ή αργυρά πιάτα για να μεταφέρει σκουπίδια ή κοπριές. Φάνηκε ότι είχες είδηση πάνω σ' αυτό, ο ίδιος, γιατί ήσουν απρόθυμος να επιχειρήσεις το έργο του γραψίματος· επειδή, υποθέτω, ειδοποιήθηκες από την συνείδησή σου, ότι οσαδήποτε συγγραφικά μέσα ~~και αν~~ ^{εξ ου} έφερνες μέσα στην συμπλοκή, δεν θα ήσουν ικανός να επιβληθείς σε μένα, αλλά θα μπορούσα να δω, δια μέσου όλων των μετρικών σου πολυλογιών, το υπόστρωμα μιας ασήμαντης εκκευπίδωλογίας. Γιατί, "μολονότι είμαι τραχύς στην ομιλία, ωστόσο -δια της χάρις του θεού- δεν είμαι τραχύς στην αντίληψη" (2 Κορ. 11, 6)· με τον Παύλο, τολμώ να αξιώσω, ότι έχω αντίληψη και ότι εσύ δεν έχεις, μολονότι ελεύθερα σου παραχωρώ, καθώς πρέπει, το ότι έχεις ευγλωτία και εγώ δεν έχω.

Αυτό με κάνει να σιέπτωμαι έτσι: Τα δόγματα μου είναι ενισχυμένα με ισχυρές αποδείξεις της Γραφής· τώρα, εάν υπάρχει κάποιος που δεν έχει πει τόσο βαθιά από αυτές, και δεν είναι τόσο σταθερά προσκολλημένος σ' αυτές, έτσι ώστε να είναι αδιαπέραστες από τα κοινότυπα, ανόητα επιχειρήματα, τα οποία ο Έρασμος εγείρει, οσαδήποτε κομψά εκφρασμένα και αν είναι - καλώς - καμία απάντησή μου δεν μπορεί να ^{είναι} θέσει στο σωστό. Γιατί σ' ανθρώπους αυτού του είδους δεν θα μπορούσες ποτέ να μιλήσεις ή να γράψεις αρκετά για οτιδήποτε, οσαδήποτε χιλιάδες βιβλία να γίνουν. Θα ήταν καλύτερα να οργώσεις την παραλία, και να δεις καρπούς στην άμμο, ή να προσπαθήσεις να γεμίσεις ένα τρυπητό με νερό. Σ' αυτούς που ήπιαν πνευματικά από τα βιβλία μου, δώσαμε αρκετά ώστε να τα καταφέρνουν, ^{ήδη, χωρίς} ~~εμένα~~, και τέτοιοι δεν βρίσκουν δυσκολία να αποπέμψουν τα επιχειρήματά σου. Αλλά δεν είναι εκπληκτικό εάν εκείνοι που διαβάζουν, χωρίς το Πνεύμα, να ~~ταλαντεύονται~~ ταλαντεύονται από εδώ και από εκεί, καθώς το καλάμι ταλαντεύεται από κάθε άνεμο που φυσά. Ο θεός δεν θα μπορούσε να έχει πει αρκετά σ' αυτούς, ακόμα και αν όλα τα πλάσματά του ήσαν μεταστρεμμένα σε γλώσσες· και θα μπορούσε να θεωρηθεί σοφία να αφήσουμε τέτοιους, καθώς δεν υπήρξαν ενοχλημένοι από τα βιβλία σου, στην συντροφιά εκείνων που δοξάζονται σε σένα, και σε ζητοκράυγάζουν σαν κατακτητή.

Έτσι, βλέπεις, αυτό που ^{είναι} κράτησε από το να ορμήσω μέ απάντηση προς εσένα, δεν ήτο η δυσκολία να κάνω έτσι, ούτε η πίεση από άλλα έργα, ούτε η μεγαλοπρέπεια της ευγλωτίας σου, ούτε φόβος

για σένα, αλλά περιφρόνηση, ανορεξία και αποστροφή, τα οποία εάν μπορώ να πω, εκφράζουν την κρίση μου για την Διατριβή σου. Απέχω προς το παρόν να μνημονεύσω το απώτερο γεγονός, ότι, κατά τον συνιθισμένο σου τρόπο, προσπάθησες σ' όλη την διάρκεια να ξεγλυστράς, και να είσαι σκόπιμα διφορούμενος. Είσαι περισσότερο πονηρός από τον Οδησέα στον τρόπο που θέτεις ^{το} ~~το~~ ^{αυτόν} ~~αυτόν~~ σου να κυβερνάται, μεταξύ Εκύλας και Χάρυβδης, δηλαδή, δεν θα ήθελες πραγματικά τίποτα να έχεις βεβαιώσει, ενώ πραγματικά θα ήθελες να φαίνεσαι ότι βεβαιώνεις κάτι τι. Ποιός, ερωτώ, παρά ένας που θα μπορούσε να συλλάβει τον ίδιο τον Πρωτέα, θα μπορούσε να φέρει μπροστά κάτι για να αγγίξει ανθρώπους σαν και σένα; Αλλά με τη βοήθεια του Χριστού θα σου δείξω, έπειτα, πόσο πολύ μπορώ να κάνω και πόσο λίγο οι ελιγμοί σου πραγματοποίησαν σε σένα κέρδος.

Αλλά δεν πρέπει να φαντάζεσαι ότι δεν έχω καθόλου λόγο για να γράψω την παρούσα απάντηση. Πιστοί αδελφοί εν Χριστώ με εβίβασαν σ' αυτό, λέγοντάς μου ότι οι πάντες το περιμένουν, βλέποντας ότι το κύρος του Έρασμου δεν πρέπει να θεωρηθεί επιπόλαια, και ότι η Χριστιανική αλήθεια είναι σε κίνδυνο σε πολλές καρδιές. Και εγώ ο ίδιος άρχισα να σκέπτομαι ότι η σιωπή μου δεν υπήρξε ολότελα σωστή¹. Υποπτεύθηκα ότι ξεστράτησα, λόγω βιοτικών μεριμνών ή επιπολαιότητα, και ότι δεν είμαι αρκετά επιμελής της κλίσης μου, η οποία με κάνει οφειλέτη σε σοφούς και ασόφους (Ρωμαίοι, 1, 14), ιδιαιτέρως, όταν οι προσευχές τόσων αδελφών με καλούν να εκπληρώσω αυτό το λειτουργήμα. Είναι αλήθεια, ότι από την αρχή οι σκέψεις μου με ειδοποίησαν ως προς το γεγονός, ότι η υπόθεσής μας είναι τέτοια που εξωτερική εκπαίδευση δεν είναι αρκετή, αλλά πέρα και πάνω και εκτός από αυτόν που φυτεύει και ποτίζει, χρειάζεται το Πνεύμα του Θεού εντός, ο ζωντανός Δάσκαλος, του οποίου η διδασκαλία είναι ζωή, να δώσει την αύξηση (1 Κορινθ. 3, 7)· ακόμα, αφού εκείνο το Πνεύμα είναι ελεύθερο, και φυσά όχι όπου εμείς θέλουμε, αλλά όπου Αυτός θέλει, είναι ανάγκη να τηρήσω τον κανόνα του Παύλου "επίστηθι ευκαίρως ακαίρως" (2 Τιμοθ. 4, 2), διότι δεν γνωρίζουμε σε ποιά ώρα ο Κύριος έρχεται. Άς παραχωρήσουμε, ότι υπάρχουν κάποιοι που δεν έχουν αισθανθεί ακόμα την διδασκαλία του Πνεύματος στα γραπτά μου, και ανατράπηκαν από την Διατριβή, τότε πρέπει να συμπεράνουμε ότι η ώρα τους δεν ήλθε ακόμα. Και ποιος γνωρίζει εκτός του Θεού, ο οποίος μπορεί να καταδεχ-

1. Ο Έρασμος εξέδωσε την διατριβή του στα τέλη του 1523 και ο Λούθηρος απάντησε στις αρχές του 1525.

θεί να επισκεφθεί εσένα, εξόχως διακεκριμένε Έρασμε, δια μέσου εμού, του φτωχού του αδυνάτου δοχείου και, ίσως, να έλθω σε σένα με αυτό το βιβλίο σε μια καλή ώρα, ώστε να κερδίσω έναν αγαπητό αδελφό. Από την καρδιά μου ικετεύω τον Πατέρα της χάρης, δια του Χριστού του Κυρίου μας, αυτό να γίνει έτσι. Γιατί, μολονότι ό,τι σκέπτεσαι και γράφεις ως προς την "ελεύθερη θέληση" είναι λάθος, σου οφείλω όχι μικρό χρέος, επειδή με έκανες περισσότερο σίγουρο για την άποψή μου, αφού είδα το ζήτημα της "ελεύθερης θέλησης", υποστηριζόμενο με όλους τους τρόπους που τα λαμπρά σου προσόντα παρέχουν, ότι επέτυχε τόσο λίγο στον σκοπό του, ώστε να είναι τώρα σε χειρότερη κατάσταση από πριν. Έτσι, αυτό καθ' εαυτό, είναι καθαρή απόδειξη ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι μία ολοσχερώς εσφαλμένη αντίληψη. Είναι σαν την γυναίκα του Ευαγγελίου, που όσο περισσότερο οι γιατροί νοσηλεύουν την περίπτωσή της, τόσο χειρότερη γίνεται (Μαρκ. 5, 26). Συνεπώς, θα είναι η υψηλότερη ένδειξη ευγνωμοσύνης που μπορώ να δώσω σε σένα, εάν σου φέρω βεβαιότητα, καθώς μου έφερες αβφάλεια. Αλλά η βεβαιότης σ' αυτά τα πράγματα είναι δώρο του Πνεύματος, και όχι έργο του λειτουργήματός μου. Έτσι, θα ωφείλαμε να παρακαλέσουμε τον Θεό να θελήσει να ανοίξει το στόμα μου, και την καρδιά σου, και την καρδιά όλων των ανθρώπων. Να θελήσει, Αυτός ο ίδιος, να είγαί Δάσκαλος ανάμεσά μας,

εργαζόμενος και τα δύο, και την ομιλία και την ακρόαση.

Αλλά επέτρεψε να σε παρακαλέσω, αγαπητέ μου Έρασμε, να μακροθυμήσεις από την έλλειψη ευγλωτίας, καθώς εγώ, σ' αυτά τα ζητήματα, υποφέρω την έλλειψη της γνώσης σου. Ο Θεός δεν δίνει τα πάντα σε κάθε άνθρωπο, και δεν μπορούμε όλοι να κάνουμε οτιδήποτε, καθώς ο Παύλος λέει: "Υπάρχουν διαφορετικότητες δώρων, αλλά το ίδιο Πνεύμα" (1 Κορ. 12, 4). Παραμένει, συνεπώς, γι' αυτά τα δώρα, να αποδώσουν αμοιβαία υπηρεσία, και ο καθένας με τα δώρα του να υποφέρει το φορτίο της έλλειψης του άλλου· έτσι θα εκπληρώσουμε τον νόμο του Χριστού (Γαλάτες 6, 2).

II ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ

I ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΥΠΑΡΕΞΗΣ ΑΞΙΩΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣΥΝΗ

Πρώτον, θα ήθελα να επισημάνω κάποια σημεία στην Εισαγωγή σου, όπου κάνεις κάποια προσπάθεια να προκαταλάβεις την θέση μας, και να ωραιοποιήσεις την δική σου. Κατ' αρχάς παρατηρώ, ότι, ενώ αλλού με επικρίνεις ότι είμαι υπερτολμηρός στο να κάνω αξιώματα, σ' αυτό το βιβλίο λες ότι "βρίσκεις τόση λίγη ευχαρίστηση στα αξιώματα που θα ήθελες, προθύμως, να λάβεις σκεπτικιστική θέση, οπουδήποτε η απαραβίαστη εξουσία της Αγίας Γραφής, και οι αποφάσεις της Εκκλησίας επιτρέπουν, και παρά το γεγονός ότι, ευχαρίστως, υποτάσσεις τις κρίσεις σου σ' αυτές τις εξουσίες σ' όλα αυτά που διατυπώνουν, είτε εσύ τα ακολουθείς είτε όχι".

Δέχομαι, καθώς η ευγένεια απαιτεί, ότι είναι το χαρισματικό σου μυαλό, και η αγάπη της ειρήνης, που παρακινούν τέτοια αισθήματα. Εάν ήτο κάποιος άλλος που να έκφραζε αυτά, ίσως θα έπρεπε να ορμήσω εναντίον του, κατά τον συνηθισμένο μου τρόπο. Αλλά δεν πρέπει να επιτρέψω ούτε και σε σένα, που έχεις καλές προθέσεις, να εξαπατηθείς περισσότερο με τέτοια ιδέα. Το να μην λαμβάνεις ευχαρίστηση στα αξιώματα δεν είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα της Χριστιανικής καρδιάς. αληθινά, κάποιος πρέπει να ευχαριστείται στα αξιώματα για να είναι Χριστιανός, εκτω στο ελάχιστο. Τώρα, για να μην εξαπατηθούμε από τις λέξεις, άφησέ με να πω, εδώ, ότι με το "αξίωμα" εννοώ στερεώς να κρατάς το έδαφός σου, να θέτεις την θέση σου, να ομολογείς αυτήν, να υποστηρίζεις αυτήν και να διατηρείσαι εν αυτή μη κατανικώμενος. Δεν πιστεύω ότι ο όρος έχει κάποια άλλη σημασία, είτε σε κλασικούς συγγραφείς, είτε στην σημερινή χρήση του. Και θεωρώ σαν αξίωμα αυτό που έχει παραδοθῆ από υψηλά, σε μας μέσα από την Αγία Γραφή. Εκτός από αυτόν τον αγρό, δεν χρειάζομαι τον Έρασμο ή κάποιον άλλο δάσκαλο να μας πει, ότι, επί άλλων ζητημάτων, τα οποία είναι αμφίβολα ή ασύμφορα ή μη αναγκαία, τα αξιώματα και οι ισχυρισμοί δεν είναι μόνο ηλίθιοι, αλλά ολοκληρωτικά αχρείοι. Ο Παύλος καταδικάζει αυτά πολύ συχνά. Αλλά δεν πιστεύω ότι μιλάς εδώ σε σχέση με αυτά τα πράγματα, εκτός εάν, σαν κωμικός ρήτορας, ήσουν σιοπεύοντας να στρέψεις την προσοχήν σε ένα θέμα, και μετά να ασχολείσαι με άλλο ή εκτός και αν είσαι άθεος και τρελός τόσο, ώστε να υποστηρίζεις ότι το άρθρο που αφορά την "ελεύθερη θέληση" είναι αμφίβολο ή μη αναγκαίο.

Μακριά τώρα οι σκεπτικιστές και οι ακαδημαϊκοί από την συντροφιά των Χριστιανών¹ ας έχουμε εμείς ανθρώπους που θέλουν να αξιώσουν, ανθρώπους διπλά ακλόνητους από τους πραγματικούς Στωϊκούς. Πάρε τον Απόστολο Παύλο. Πόσο συχνά δεν καλεί αυτό "πλήρης πεποίθησις"² που είναι, απλά, ένας ισχυρισμός της συνείδησης, υψηλότερου βαθμού βεβαιότητας και πίστης. Στους Ρωμαίους 10, 10 καλεί αυτό ομολογία, "στόματι δε ομολογείται εις σωτηρίαν". Ο Χριστός λέγει, "οποιοσδήποτε με ομολογήσει ενώπιον των ανθρώπων, αυτόν θα ομολογήσω ενώπιον του Πατρός μου" (Ματθ. 10, 32). Ο Πέτρος μας διατάζει να δώσουμε τον λόγο για την ελπίδα που είναι σε μας (I Πετ. 3, 15). Και τι ανάγκη υπάρχει του πλήθους των αποδείξεων; Τίποτα δεν είναι πιο οικείο ή χαρακτηριστικό, μέσα στους Χριστιανούς, από το αξίωμα. Πάρε μακριά τα αξιώματα και παίρνεις μακριά τον Χριστιανισμό. Γιατί το Άγιο Πνεύμα έδωθε στους Χριστιανούς από τον ουρανό, με σκοπό Αυτός να μπορεί να δοξάζει τον Χριστό, και εις αυτούς να ομολογεί Αυτόν, ακόμα και μέσα στον θάνατο³ και δεν είναι αυτό αξίωμα, να πεθάνεις για αυτό που ομολογείς και αξιώνεις; Ξανά, το Πνεύμα αξιώνει με τέτοιο σκοπό, ώστε να εισβάλλει επί ολοκλήρου του κόσμου και να τον πείθει περί αμαρτίας (Ιωαν. 16, 8), καθώς εάν προκαλούσε αυτόν σε μάχη. Ο Παύλος λέγει στον Τιμόθεο να ελέγχει και να είναι πιστικός ευκαίρως ακαίρως (2 Τιμ. 4, 2)⁴ και τι γελοίος θα έπρεπε να πιστεύω ότι είναι ένας άνθρωπος, που δεν πιστεύει πραγματικά, ούτε ασάλευτα αξιώνει αυτά τα πράγματα ένεκα των οποίων κατέκρινε άλλους. Νομίζω ότι θα έπρεπε να τον στείλω στα Αντίκυρα.⁵

Αλλά είμαι ο μεγαλύτερος τρελός από όλους, που χαλώ χρόνο και λέξεις για κάτι που είναι καθαρότερο να το ξεχωρίσεις από τον ήλιο. Πως ο Χριστιανός μπορεί να υποφέρει την ιδέα ότι θα έπρεπε να αποδοκιμάζουμε τα αξιώματα; Αυτό θα έπρεπε να σημαίνει να απαρνιέσαι όλη την ηθική λατρεία και ευσέβεια, και όλη η δογματική καταντά, ακριβώς, τίποτα απολύτως. Γιατί έπειτα εσύ-εσύ ο ίδιος- ΑΞΙΩΝΕΙΣ ότι δεν βρίσκεις ευχαρίστηση στα αξιώματα και ότι προτιμάς μια αντιδογματική διάθεση από κάθε άλλον;

Δεν θα ήθελες να εγνοηθῆ, αναμφίβολα, ότι αναφερθῶν εδώ, οὔτε καν στο ελάχιστο, στην ομολογία του Χριστού και του δόγματός Του. Μία σωστή υπενθύμιση και με την δέουσα προσοχή, παραιτούμαι του δικαιώματος να επωφεληθῶ, και αποφεύγω όλες τις εικασίες ως προς τις πραγματικές σου σκέψεις και κίνητρα. Αυτό το αφήνω για μία άλλη ευκαιρία, ίσως για άλλους συγγραφείς. Εν τω μεταξύ, σε συμβου-

1. πληροφορία Κορ. 2, 2. I Θεσσαλ 1, 5 Εβραί. 6, 11

2. Αυτή του Αίχμιου ὄντων ἐθεραπεύετο ἢ τρέξα

λεύω να διορθώσεις την γλώσσα σου, και την πέννα σου, και να συγκρατείσαι ^{από το} να χρησιμοποιείς τέτοιες εκφράσεις στο μέλλον. Η καρδιά σου μπορεί να είναι σωστή και τίμια, αλλά οι λέξεις σου, που λέγεται ότι είναι ο καθρέφτης της καρδιάς, δεν είναι τίποτα. Εάν πραγματικά σκέφτεσαι, ότι το προκείμενο θέμα της "ελεύθερης Θέλησης" δεν είναι αναγκαία γνώση, και δεν συνδέεται με τον Χριστό, τότε η γλώσσα σου είναι σωστή, γιατί εκφράζει το μήνυμά σου, αλλά η σκέψη σου είναι βλάσφημη· εάν σκέφτεσαι αυτήν την γνώση ουσιαστική, τότε η γλώσσα σου είναι βλάσφημη, γιατί φαίνεται να λέει το αντίθετο, μολονότι η σκέψη σου είναι σωστή. (Και σ' αυτή την περίπτωση, όλη η πληθώρα των παραπόνων σου, σε σχέση με την αναξιότητα των αξιωμάτων και ισχυρισμών, ήτο εκτός χώρου και άσχετη με το θέμα).

Αλλά τι οφείλουμε να πούμε σε σχέση με τους λόγους που εγώ παρέθεσα και μέσα στους οποίους δεν περιόρισες τον εαυτόν σου στο ειδικό ζήτημα της "ελεύθερης Θέλησης", αλλά μίλησες σχεδόν γενικά επί όλων των θρησκευτικών δογμάτων, ανεξαιρέτως; Εκεί εσύ είπες, ότι θα ήθελες να υποστηρίξεις την σκεπτικιστική θέση, εάν η απαραβίαστη εξουσία της Αγίας Γραφής, και οι αποφάσεις της Εκκλησίας σου επέτρεπαν να κάνεις έτσι, γιατί τόσο λίγο σου αρέσουν τα αξιώματα. Τι Προτέας άνθρωπος είναι αυτός που μιλά σε σχέση με "απαρβίαστη εξουσία" και "αποφάσεις της Εκκλησίας", καθώς εάν είχες πλήρη σεβασμό για τις Γραφές και την Εκκλησία, όταν την ίδια στιγμή μας λες ότι εύχεσαι να είχες ελευθερία να είσαι σκεπτικιστής. Ποιος Χριστιανός θα μπορούσε να μιλά έτσι; Εάν μιλάς για δόγματα, τα οποία είναι ανώφελα και αβέβαια, τι νέο φέρνεις σε μας; Μήπως καθέννας μας δεν επιθυμεί την ελευθερία να είναι σκεπτικιστής σε τέτοια πράγματα; Μήπως ο κάθε Χριστιανός, πράγματι ανεμπόδιστα, δεν ωφελεί τον εαυτόν του δι' αυτής της ελευθερίας και λογοκρίνει αυτούς που αποσιώνονται σαν σκλάβοι σε κάθε γνώμη; Ή ίσως σκέπτεσαι, καθώς οι λέξεις σου με βεβαιότητα εισηγούνται, ότι όλοι οι Χριστιανοί είναι λαός των οποίων το δόγμα είναι άχρηστο πράγμα, και, ως εκ τούτου, είναι ανόητο αυτοί να φιλονικούν και να μάχονται για τα αξιώματά τους. Αλλά εάν αναφέρεσαι σε ουσιαστικές αλήθειες, λοιπόν, τι πιο ασέβες αξίωμα θα μπορούσε κάποιος άνθρωπος να κάνει, από το να θέλει να είναι ελεύθερος να αξιώνει ακριβώς ΤΙΠΟΤΑ σε σχέση με τέτοια πράγματα; Ο Χριστιανός οφείλει, μάλλον, να λέει αυτό: "Τόσο λίγο μου αρέσουν οι σκεπτικιστικές αρχές, που, στον βαθμό που η αδυναμία της σάρκας μου επιτρέπει, όχι απλώς θα κάνω αυτό αμετάβλητη αρχή να επιμεί-

ω σταθερά στο Άγιο κείμενο, σε όλα αυτά που διδάσκει, και να αξιό-
ω αυτήν την διδασκαλία, αλλά, επίσης, να θέλω να είμαι όσο μπορώ
θετικός σε σχέση με αυτά τα μη ουσιαστικά, τα οποία η Γραφή δεν
προσδιορίζει, γιατί, ^ηαβεβαιότητα είναι το πιο ελεεινό πράγμα στον
κόσμο".

Τι, τώρα, θα πούμε για την επόμενη σου διάταξη: "εγώ ευχαρί-
στως υποτάσσω την κρίση μου σε εκείνες τις εξουσίες, σε όλο αυτό
που ορίζουν, είτε το ακολουθώ, είτε όχι". Τι εννοείς Έρασμε; Δεν
είναι αρκετό να έχεις υποτάξει την κρίση σου στην Γραφή; Γιατί υ-
ποτάσσεις το ίδιο αυτήν στην Εκκλησία; που σημαίνει, τι μπορεί η
Εκκλησία να αποκαθιστά, που η Γραφή δεν αποκατέστησε πρώτα; Και τι
χώρο αφήνεις για εκείνη την ελευθερία και το δικαίωμα να κρίνεις τους κατασκευ-
αστές τέτοιων αποφάσεων, επί της οποίας ο Παύλος μιλά στην 1 Κορ.
14, όταν λέγει "άσε τους άλλους να κρίνουν;". Αντικρούεις την ύπαρ-
ξη κρίσης στις αποφάσεις της Εκκλησίας, όταν ο Παύλος ορίζει ότι
πρέπει να υπάρχει; Τι είναι αυτή η νεοκινούμενη δική σου θρησκεία,
αυτό το νεοφανές είδος ταπεινότητας, όπου, δια του δικού σου παρα-
δείγματος, θα ήθελες να πάρεις από μας την δύναμη να κρίνουμε τις
αποφάσεις των ανθρώπων, και να μας κάνεις να χρονοτριβούμε άκριτα
στην ανθρώπινη εξουσία; Που ο γραπτός Λόγος του Θεού μας κελεύει
να κάνουμε έτσι; Και ποιος Χριστιανός θα ώφειλε έτσι να ρίχνει στους
ανέμους τα διατάγματα τόσο της Γραφής όσο και της Εκκλησίας, λέγοντας
"είτε ακολουθώ είτε όχι;". Χρονοτριβείς σ' αυτά, και, ωστόσο, δεν
νοιιάζεσαι κατ' ελάχιστον εάν εσύ ακολουθείς αυτά ή όχι; Αλλοίμονο
στον Χριστιανό που αμφιβάλει για εκείνες τις αλήθειες που είναι δια-
ταγμένες εις αυτόν και δεν ακολουθεί αυτές, επειδή τι μπορεί να πι-
στεύει που δεν ακολουθεί; Ίσως θέλεις να πεις σε μας, ότι δια του
"ακολουθώ " εδώ εννοείς "να κρατάς με απόλυτη βεβαιότητα, χωρίς να
αμφιβάλλεις κατά σκεπτικιστικό τρόπο". Αλλά εάν με "ακολουθώ " εννοείται
το "βλέπω και καταλάβω τελείως", τι υπάρχει σε κάθε δημιουργήμα
που κάθε άνθρωπος θα μπορούσε να ακολουθεί; Και, έπειτα, δεν θα μπορούσε
ποτέ να είναι η περίπτωση, όπου ένας θα μπορούσε να ακολουθεί κάποια
πράγματα, ενώ δεν θα μπορούσε να ακολουθεί άλλα πράγματα. γιατί αυ-
τός που ακολούθησε ένα πράγμα (εννοώ τον Θεό), θα ώφειλε να ακολου-
θεί τα πάντα, ενώ αυτός που δεν ακολουθεί τον Θεό, ποτέ δεν ακολου-
θεί κάποιο μέρος της δημιουργίας Του.

Με μια λέξη, ότι λες έρχεται σ' αυτό: ότι δεν πιστεύεις
να έχει την ελάχιστη σημασία, όπως και ότι ο καθένας πιστεύει, φθάνει
ο κόσμος να είναι ήσυχος. Θα ήθελες να είσαι ευτυχής για οποιονδή-

ποτε, που η ζωή, η φήμη, η ευημερία ή η επιρροή τον διεκδικούσαν, επειδή έλεγε "εάν αυτού αξιώνουν, εγώ αξιώνω, εάν αυτοί αρνούνται, εγώ κάνω το ίδιο" και θα ήθελες να ενθαρρύνεις αυτόν να μεταχειρίζεται τα Χριστιανικά δόγματα, όχι καλύτερα από τις απόψεις της ανθρώπινης φιλοσοφίας, σε σχέση με την οποία, φυσικά, είναι ανόητο να αγωνίζεσαι, και να μάχεσαι και να αξιώνεις, αφού τίποτα δεν προκύπτει πλην κακά συναισθήματα και αθετήσεις της εξωτερικής ησυχίας. "Ότι είναι πάνω από μας, δεν αφορά εμάς" αυτό είναι το απόφθεγμα σου. Έτσι εσύ υπεισέρχεσαι για να σταματήσεις τον αγώνα μας' προσκαλείς μια στάση, και στις δύο πλευρές, και μας ωθείς να μην αγωνιζόμαστε επί ζητημάτων που είναι ανόητα και άγονα. Αυτή, επαναλαμβάνω, είναι η σημασία των λόγων σου. Και πιστεύω ότι γνωρίζεις τι επιδιώκω εδώ, αγαπητέ μου Έρασμε. Αλλά, καθώς είπα, άσε τους λόγους ελεύθερους' αυτή την στιγμή, δεν σου φορτώνω την καρδιά' αλλά πρέπει να γράφεις όχι πια σε τέτοιο ύφος. Φοβού το πνεύμα του Θεού, που ερευνά νεφρά και καρδιά, και δεν είναι εξαπατημένο από ανόητους λόγους. Λέγω αυτό, με σκοπό να πάψεις, από τώρα και στο εξής, να κατηγορείς την πλευρά μας για ισχυρογνωμοσύνη και ακαμψία. Γιατί λέγοντας αυτά, απλώς μας αφήνεις να δούμε ότι στην καρδιά σου συντηρείς έναν Λουκιανό, ή κάποιο άλλο γουρούνι από το κοπάδι του Επίκουρου, που, επειδή αυτός είναι άθεος, βρίσκει σ' όλους που πιστεύουν στον Θεό και ομολογούν Αυτόν, ένα αντικείμενο μυστικής διασκέδασης. Άφησε μας ελεύθερους να κάνουμε αξιώματα, και να βρίσκουμε στις βεβαιώσεις την ικανοποίησή μας, και την τέρψη μας' και μπορείς να επευφημείς τους σκεπτικιστές σου και τους Ακαδημαϊκούς, μέχρις ότου σε φωνάξει ο Χριστός. Το Άγιο Πνεύμα δεν είναι σκεπτικιστής, και τα πράγματα που αυτός έγραψε στην καρδιά μας δεν είναι αμφίβολα ή γνώμες, αλλά αξιώματα, σιγουρότερα και περισσότερα βέβαια από τις αισθήσεις, και την ίδια την ζωή.

II ΠΕΡΙ ΕΥΚΡΙΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τώρα έρχομαι σε ένα άλλο σημείο, που είναι συνδεδεμένο με αυτό. Χωρίζεις τις Χριστιανικές διδασκαλίες σε δύο τάξεις, και εξηγείς ότι χρειαζόμαστε να γνωρίζουμε την μία, αλλά όχι την άλλη. "Μερικές", λες, "είναι απόκρυφες, ενώ άλλες είναι ολοκληρωτικά ξεκάθαρες". Σίγουρα σ' αυτό το σημείο, είτε παίζεις παιχνίδια με τις λέξεις κάποιου άλλου, ή δημιουργείς μία φιλολογική εντύπωση. Εν τούτοις, παραθέτεις προς υποστήριξήν σου τους λόγους του Παύλου

στους Ρωμ. 11, 33 "Ω βάθος πλούτου και σοφίας και γνώσεως του Θεού!" και επίσης Ισαΐα 40, 13 "Ποίος έδωσε βοήθεια στο Πνεύμα του Κυρίου, και ποιος έχει υπάρξει σύμβουλός του;". Όλο αυτό πολύ εύκολα ειπώθηκε από εμένα, είτε γιατί ενόμιζες ότι εγράφες, όχι ακριβώς στον Λούθηρο, αλλά για τον ευρύ κόσμο, ή γιατί απέτυχες να θεωρήσεις ότι ήτο κατά του Λούθηρου που ήσουν γράφοντας. Ελπίζω να πιστώνεις τον Λούθηρο με κάποια μικρή παιδεία, και κρίση, σε ό,τι αφορά τα αγιασμένα κείμενα; Εάν όχι, πρόσεξε. Θα στρέψω την παραδοχή σου πάνω σου. Εδώ είναι η ευδοκίμησή μου (διότι έχω κάνει κάποια διαβάσματα, και πιστεύω ότι έχω καταναλώσει κάποια μέρη της λογικής): Ο Θεός και η Γραφή του είναι δύο πράγματα, ακριβώς καθώς ο Δημιουργός και η δημιουργία Του είναι δύο πράγματα. Τώρα, κανείς δεν αμφισβητεί ότι υπάρχει ένα μεγάλο μέρος κρυμμένο εν τω Θεώ, για το οποίο δεν γνωρίζουμε τίποτα. Ο ίδιος ο Χριστός λέει για την τελευταία μέρα "Δια την ημέρα δε εκείνη και την ώρα, κανείς δεν ξέρει τίποτε, παρά μόνο ο Πατήρ" (Ματθ. 24, 36)" και στις Πράξεις 1, 7 λέει "δεν είναι για σένα να γνωρίζεις τους χρόνους και τις εποχές" και πάλιν, λέει "Γνωρίζω αυτόν που έχω διαλέξει" (Ιωάν. 13, 18)" και ο Παύλος λέει "Ο Κύριος γνωρίζει αυτούς που είναι δικοί Του" (2 Τιμ. 2, 10) και άλλα παρόμοια. Αλλά η αντίληψη, ότι στην Γραφή κάποια πράγματα είναι κρυμμένα, και όλα δεν είναι καθαρά, ήτο διαδομένη από τους άθεους Σοφιστές (των οποίων τώρα είσαι η αντήχηση, Έρασμε), που ποτέ δεν έχουν, εν τούτοις, αναφέρει μία εγγραφή για να αποδείξουν την τρελή τους άποψη, ούτε και μπορούν. Και ο Σατανάς χρησιμοποίησε αυτές τις αεήμαντες φαντασίες, ^{για} να τρομάξει τους ανθρώπους ^{να} διαβάσουν τα άγια κείμενα, και να καταστρέψει όλες τις σημασίες των αξιών των, έτσι ώστε να εξασφαλίσει ότι το στίγμα της δηλητηριώδους του φιλοσοφίας θα βασιλεύει ^{το θάνατο} ^{στην} ^{Εκκλησία}. Βεβαίως, παραδέχομαι ότι πολλά χωρία στις Γραφές είναι σκοτεινά, και δύσκολα να φωτισθούν, αλλά αυτό οφείλεται, όχι στην υψηλή φύση των θεμάτων, αλλά στην δική μας γλωσσική και γραμματική άγνοια και αυτό, με κανένα τρόπο, δεν εμποδίζει την γνώση μας επί όλων των περιεχομένων της Γραφής. Γιατί ποιές σοβαρές αλήθειες μπορούν ακόμα στις Γραφές να είναι κρυμμένες, τώρα που οι σφραγίδες είναι σπασμένες, η πέτρα κυλισμένη μακριά από την πόρτα του τάφου, και τα μεγαλύτερα εξ όλων των μυστηρίων φερμένα στο φως, ότι ο Χριστός ο υιός του Θεού έγινε άνθρωπος, ότι ο Θεός είναι τριάς σε ενότητα, ότι ο Χριστός υπέφερε για μας, και θα βασιλεύει για πάντα; Και δεν είναι αυτά τα πράγματα γνωρισμένα, και τραγουδιούνται ακόμα και στους

δρόμους μας; Πάρε τον Χριστό από τις Γραφές και τι περισσότερο θα βρεις σ' αυτές; Βλέπεις, έπειτα, ότι η ολότης των περιεχομένων της Γραφής έχει τώρα έλθει στο φώς, μολονότι κάποια χωρία, τα οποία περιέχουν άγνωστους λόγους, παραμένουν σκοτεινά. Έτσι είναι βλακώδες και ασεβές, όταν γνωρίζεις ότι τα περιεχόμενα της Γραφής είναι τόσο φωτεινά, όσο μπορούν να είναι, να θεωρείς σ'τά σκοτεινά ένεκα κάποιων μερικών σκοτεινών λέξεων. Εάν οι λέξεις είναι σκοτεινές στο ένα μέρος, αυτές είναι φωτεινές σε κάποιο άλλο. Αυτό το οποίο ο Θεός έχει, με τόση πηριότητα δηλώσει εις τον κόσμο, σε κάποια μέρη της Γραφής τίθεται με ξεκάθαρους λόγους, ενώ σε άλλα μέρη τίθεται ακόμα κρυφά, κάτω από σκοτεινές λέξεις. Αλλά όταν κάτι μένει σε πλατύ φως, και ένας σωρός ενδείξεων είναι, επικης, σε πλήρες φώς, δεν πειράζει εάν υπάρχει κάποια ένδειξη, γι' αυτό, στο σκοτάδι. Ποιός θα υποστηρίξει ότι ο θεμελιωμένος πύργος δεν μένει στο φως, επειδή ο κόσμος κάτω από την δενδροστοιχία δεν μπορεί να ^{τον} δει, ενώ ο οποιοσδήποτε επί της λεωφόρου μπορεί να τον δει;

Δεν αξίζει τίποτα, έπειτα, η σημείωσή σου σε σχέση με το σπήλαιο του Κορυσιανού. Τα ζητήματα δεν είναι έτσι στις Γραφές. Τα πλέον βαθιά μυστήρια είναι τώρα φερμένα έξω από την πόρτα και επιδεικνυόμενα στην κοινή θέα. Ο Χριστός έχει ανοίξει την αντίληψή μας, ώστε να μπορούμε να καταλαβαίνουμε τις Γραφές, και το Ευαγγέλιο είναι κηρυγμένο σε κάθε ύπαρξη "η φωνή τους είναι διαδεδομένη εντός όλων των χωρών" (Ψαλμός 19, 4). "Όλα τα πράγματα που είναι γραμμένα, είναι γραμμένα για την εκπαίδευσή μας" (Ρωμ. 15, 4). Πάλιν: "όλες οι Γραφές είναι θεόπνευστες και είναι κατάλληλες για διδασκαλία" (2 Τιμ. 3, 16). Έλα εμπρός, λοιπόν, εσύ, και όλοι οι Σοφιστές μαζί σου, και ανάφερε ένα μοναδικό μυστήριο, που είναι ακόμα σκοτεινό στη Γραφή. Γνωρίζω ότι σε πολλούς ανθρώπους ένα μεγάλο ποσόν παραμένει σκοτεινό, αλλά αυτό οφειλεται, όχι σε έλλειψη καθαρότητας στην Γραφή, αλλά στην δική τους τυφλότητα, και νωθρότητα, δηλαδή, ότι δεν προσπαθούν να δουν την αλήθεια, η οποία, εν εαυτώ, δεν θα μπορούσε να είναι απλούστερη. Καθώς ο Παύλος είπε για τους Ιουδαίους στο 2 Κορ. 3, 15 "το κάλυμα παραμένει επί της καρδιάς τους" και πάλιν "εάν το ευαγγέλιο μας είναι κεκαλυμένο, αυτό είναι καλυμένο σ' αυτούς που είναι χαμένοι, των οποίων την καρδιά ο Θεός αυτού του κόσμου έχει τυφλώσει" (2 Κορ. 4, 3-4). Αυτοί είναι σαν τους ανθρώπους που καλύπτουν τα μάτια τους, ή πηγαίνουν από το φως της μέρας στο σκοτάδι, και κρυμμένοι εκεί, κακίζουν τον ήλιο ή την σκοτεινιά της μέρας, ένεκα της ανικανότητάς τους να δουν. Έτσι,

1. Κορυσιανό σπήλαιο. Στο όρος Πάρνικος, κοντά στους Δεραφούς. Ητω ιερό στον Πάνα και εις νύμφες.

άρησε τους κακομηριασμένους ανθρώπους να αρνούνται την βλασφημική διαστροφή, για την οποία θα έπρεπε να κακίζουμε την σκοτεινιά των δικών τους καρδιών, παρά την καθαρότητα των Γραφών του Θεού.

Όταν εσύ παραθέτεις την δήλωση του Παύλου, "η κρίση Του είναι ακατανόητος" φαίνεσαι να παίρνεις την αντωνυμία "Του" να αναφέρεται στην Γραφή· όμως οι κρίσεις που ο Παύλος εκεί επιβεβαιεί ότι είναι ακατανόητες, δεν είναι εκείνες της Γραφής, αλλά εκείνες του Θεού. Και ο Ισαΐας 40 δεν λέει: "ποιός εγνώρισε το νου της Γραφής;" αλλά: "Ποιός εγνώρισε τον νου του Κυρίου;" (Ο Παύλος, πράγματι, βεβαιεί, ότι οι Χριστιανοί μπορούν να γνωρίζουν τον νου του Κυρίου, αλλά μόνο σε σχέση με εκείνα τα πράγματα που μας είναι δοσμένα δια του Θεού, καθώς αυτός λέει εκεί, στους 1 Κορ. 2, 12). Βλέπεις, πόσο, πόσο κοιμημένα ερεύνητες αυτά τα χωρία και πόσο άξιες είναι οι παραθέσεις αυτών από εσέ, καθώς τόσο άξιες είναι σχεδόν όλα τα παρατιθέμενα χωρία

ου για ^{την} ~~ελεύθερη~~ ^{Θέληση} ~~επίσης~~, τα παραδείγματα της ασάφειας που προβάλλεις, σ' αυτό το μάλλον σαρκαστικό χωρίο, είναι ~~τελείως~~ άσχετα - η διάκριση των προσώπων στην Θεότητα, η ένωση της Θεϊκής και ανθρώπινης φύσης του Χριστού, και η ασυγχώρητη αμαρτία. Εδώ, λές, είναι προβλήματα που ποτέ δεν έχουν λύσει. Εάν εννοείς αυτό, εκ των αναζητήσεων που οι Σοφιστές επιδιώκουν όταν συζητούν αυτά τα θέματα, τι σου έχει κάνει η αβλαβής Γραφή, που θα όφειλες να κακίζεις για τέτοιες εγκληματικές καταχρήσεις την πραγματική της αγνότητα; Η Γραφή κάνει την ειλικρινή βεβαίωση, ότι η Τριάς, η ενανθρώπιση, και η ασυγχώρητη αμαρτία, είναι πραγματικότητες. Δεν υπάρχει τίποτα σκοτεινό ή διφορούμενο σχετικά με αυτά. Εσύ φαντάζεσαι ότι η Γραφή μας λέει ΠΩΣ αυτά είναι, ότι είναι· αλλά δεν το κάνει, ούτε χρειάζεται εμείς να γνωρίζουμε. Είναι εδώ που οι Σοφιστές συζητούν τα όνειρά τους· κράτα την κριτική σου στάση και την καταδίκη για αυτούς, αλλά απάλλαξε τις Γραφές. Εάν, από την άλλη μεριά εννοείς αυτό εκ των γεγονότων καθ' εαυτών, εγώ λέω πάλι: να κακίζεις, όχι τις Γραφές, αλλά τους Αριανούς, και αυτούς στους οποίους το Ευαγγέλιο είναι κρυμμένο, που, ένεκα του έργου του Σατανά, του Θεού των, δεν μπορούν να δουν τις πληρέστατες αποδείξεις περί της Τριάδας στην Θεότητα, και περί της ανθρώπινης φύσης του Χριστού.

Κοντολογία: Η ευκρίνεια της Γραφής είναι διπλή, ακριβώς καθώς εκεί είναι διπλή έλλειψη φωτός. Η πρώτη είναι εξωτερική, και συνδέεται με το λειτούργημα του Λόγου· η δεύτερη αφορά την γνώση της

καρδιάς. Εάν εσύ μιλάς για εσωτερική ευκρίνεια, η αλήθεια είναι ότι κανείς, που δεν έχει το Πνεύμα του Θεού, δεν βλέπει το παραμικρό εξ' αυτών που είναι στις Γραφές. Όλοι οι άνθρωποι έχουν την καρδιά τους σκοτινιασμένη, έτσι ώστε, ακόμα και όταν αυτοί μπορούν να συζητούν και να αναφέρουν όλα αυτά που είναι στην Γραφή, δεν καταλαβαίνουν ή πραγματικά γνωρίζουν οτιδήποτε εξ' αυτής. Αυτοί δεν πιστεύουν στον Θεό, ούτε μπορούν να πιστέψουν ότι είναι δημιουργήματα του Θεού, ούτε οτιδήποτε άλλο, καθώς ο Ψαλμός 14, 1 θέτει αυτό "ο τρελός είπε εν τη καρδιά του, δεν υπάρχει Θεός". Το Πνεύμα χρειάζεται για την αντίληψη όλης της Γραφής, και κάθε μέρος εξ' αυτής. Εάν, από την άλλη μεριά, μιλάς περί της εξωτερικής ευκρίνειας, η θέση είναι ότι τίποτα, οπωσδήποτε, δεν είναι αφημένο σκοτεινό ή διφορούμενο, αλλά όλα, που είναι στην Γραφή, παράγονται δια μέσου του Λόγου εντός του διαυγεστέρου φωτός, και προκηρύσσονται σε ολόκληρο τον κόσμο.

III Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΠΟΙΑ ΔΥΝΑΜΗ ΕΧΕΙ Η "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

Ακόμα πιο ανυπόφορη είναι η ταξινόμησή σου, της "ελεύθερης θέλησης", μεταξύ "των ανώφελων δογμάτων" που μπορούμε να κάνουμε χωρίς...". Στην θέση της, μας δίνεις ένα κατάλογο εκείνων που θεωρείς να είναι έπαρκή για Χριστιανική ευσέβεια - ένα σχέδιο, εν τούτοις, που ένας Ιουδαίος, ή ένας εθνικός, που δεν εγνώριζε τίποτα από το Χριστό, θα μπορούσε εύκολα να σχηματίσει· επειδή δεν μνημονεύεις τον Χριστό πουθενά, καθώς εάν σκέπτεσαι ότι η Χριστιανική ευσέβεια είναι δυνατή χωρίς τον Χριστό, εφ' όσον ο Θεός, ("που είναι καλωσύνη εν εαυτώ", λες) είναι ολοκληρωτικά εκ καρδιάς υπηρετημένος.

Τι οφείλω να λέγω εδώ, Έρασμε; Μυρίζεις Λουκιανό από κάθε μεριά· πίνεις άπληστα με τις κανάτες από τον Επίκουρο. Εάν δεν πιστεύεις αυτό το τοπικό αναγκαίο πράγμα για Χριστιανούς, ευγενικά απόσυρε το από τον κατάλογο· δεν έχουμε κοινό έδαφος. Εγώ πιστεύω αυτό ζωτικό. Εάν είναι "ανευλαβές", "αργόσχολο", "περιττό" -οι λέξεις σου- να γνωρίζεις εάν ο Θεός προγνωρίζει οτιδήποτε συμπτωματικώς· εάν η θέλησή μας είναι, κατά κάποιο τρόπο, ενεργητική σε ζητήματα που συνδέονται με την αιώνια σωτηρία, ή εάν αυτή είναι απλώς το παθητικό υποκείμενο του έργου της Χάρης· εάν κάνουμε τις καλές και κακές μας πράξεις από απλή αναγκαιότητα,

είτε, αντίθετα, είμαστε μάλλον παθητικοί, ενώ αυτές είναι κατεργασμένες σε μας, τότε μπορώ να ρωτήσω τι αποτελεί καλή, σοβαρή, χρήσιμη γνώση; Αυτό είναι αδύναμο στήριγμα, 'Ερασμε' πάει πάρα πολύ. Είναι σκληρό να επιδεικνύεις τέτοια αμάθεια από το μέρος σου, γιατί δεν είσαι πια νέος, έζησες ανάμεσα σε Χριστιανούς, και εσπούδασες επί μακρόν τις 'Αγιες Γραφές' δεν μου αφήνεις περιθώρια να σε συγχωρήσω ή να σκεφθώ καλώς για σένα. Και οι Παπικοί, ακόμα, σε συγχωρούν, και παραβλέπουν αυτές τις αχρείες δηλώσεις, απλά επειδή γράφεις κατά του Λούθηρου. Εάν ο Λούθηρος δεν ήταν στη μέση, και εσύ έγραφες έτσι, θα ώφειλζαν να σου τραβήξουν τα μέλη στον τροχό. Ο Πλάτων και ο Σωκράτης μπορούν να είναι καλοί φίλοι, αλλά η αλήθεια πρέπει να είναι τιμημένη πάνω απ' όλα. Και όσο περιορισμένη και αν είναι η αντίληψή σου της Βίβλου, και της Χριστιανικής ζωής, ακόμα και ένας που αντιτίθεται στους Χριστιανούς θα ώφειλε να γνωρίζει, τι αυτοί κάνουν, και τι δεν θεωρούν συμφέρον και αναγκαίο. Εδώ, εσύ είσαι ένας θεολόγος, ένας δάσκαλος Χριστιανών, τώρα γράφοντας για την οδηγία τους ένα περίγραμμα Χριστιανικότητας, και όχι απλά να αμφιταλαντεύεσαι, κατά τον σκεπτικιστικό σου τρόπο, για το τι είναι οφέλιμο και αναγκαίο. Πας πίσω τον εαυτόν σου, αρνείσαι τις δικές σου αρχές και κάνεις ένα ΑΞΙΩΜΑ -ένα πρωτακουστο αξίωμα- ότι εδώ είναι κάτι μη ουσιαστικό. Όταν, στην πραγματικότητα, εάν αυτό δεν είναι πράγματι ουσιαστικό, και δεν είναι ^{εξ}σίγουρα γνωρισμένο, τότε ούτε Θεός, Χριστός, το Ευαγγέλιο, πίστη, ούτε τίποτα άλλο, ακόμα και του Ιουδαϊσμού, χωρίς να λογαριάσουμε τον Χριστιανισμό, είναι αφημένο. Προς Θεού. 'Ερασμε, πόσο τρωτό κάνεις τον εαυτόν σου, πόσο πλατιά ξανοίγεις τον εαυτόν σου σε επιθέσεις και δυσφημίσεις. Τι θα μπορούσες να γράψεις σε σχέση με "ελεύθερη θέληση", που να ήτο καλό ή ορθό, όταν προδίδεις με αυτές τις λέξεις σου, μια ολοσχερή αμάθεια της Γραφής και της ευσέβειας; Αλλά θα συμμαζέψω τα πανιά μου. Δεν θα χρησιμοποιήσω τις δικές μου λέξεις για να απονεύμω δικαιοσύνη σε εσένα (εκείνο μπορώ να το κάνω αργότερα) θα σε καρφώσω με τις δικές σου.

Το περίγραμμα της Χριστιανότητας, το οποίο έχεις σύρει, περιέχει εκτός των άλλων αυτό: "Θφείλουμε να μοχθούμε, με όλες μας τις δυνάμεις, καταφεύγοντας στο θεραπευτικό βάλσαμο της μετάνοιας, και προσπαθώντας με όλα τα μέσα να κυκλώσουμε το έλεος του Θεού, χωρίς το οποίο η ανθρώπινη θέληση και προσπάθεια είναι αναποτελεσματική". Και αυτό: "Κανείς δεν θα ώφειλε να απελπίζεται της συγχωρήσεως από ένα Θεό, που από τη φύση του είναι η ίδια η καλωσύνη". Αυτές οι λέ-

Ξεις σου, στις οποίες δεν υπάρχει ο Χριστός και δεν υπάρχει το Πνεύμα, είναι ψυχρότερες από τον πραγματικό πάγο· πράγματι, απογυμνώνουν την ομορφιά της ευγλωτίας σου. Ίσως είναι απρόθυμες παραδοχές συρμένες έξω από εσένα (φτωχέ ακόλουθε!) ένεκα του φόβου της τυρανικής Παπικής ιεραρχίας, μήπως θα μπορούσες να φανείς ολοσχερώς άθεος. Τέλος πάντων, αυτό είναι ότι οι λέξεις σου αξιώνουν, ότι υπάρχει δύναμη εντός ημών· εκεί είναι μοχθώντας κάποιο τέτοιο πράγμα, με όλες τις δικές του δυνάμεις· υπάρχει έλεος εν τω Θεώ· υπάρχουν δρόμοι· γι' αναπερικυκλώσουμε αυτό το έλεος· υπάρχει ένας Θεός από την φύση του δίκαιος, και καλωσύνη εν εαυτώ· και πάει λέγοντας. Αλλά εάν κάποιος δεν γνωρίζει τι αυτή η "δύναμη" είναι -τι οι άνθρωποι μπορούν να κάνουν, και τι είναι καμωμένο σ' αυτούς- τι αυτό το "μοχθείν" είναι, ποία είναι η έκταση και το όριο της ενεργείας του- τότε τι θα έπρεπε αυτός να κάνει. Τι θα πεις σ' αυτόν να κάνει; Ας δούμε: "Είναι ανευλαβής, αργόσχολο και περιττό" εσύ λες "να θέλουμε να γνωρίζουμε, εάν η θέλησή μας ενεργεί οτιδήποτε σε ζητήματα που ανήκουν στην αιώνια σωτηρία, ή εάν αυτή είναι ολοκληρωτικά παθητική κάτω από το έργο της Χάρης". Αλλά εδώ μιλάς για το αντίθετο, λέγοντας, ότι η Χριστιανική ευσέβεια συνίσταται στο "να μοχθούμε με όλες μας τις δυνάμεις" και ότι "έξω από το έλεος του Θεού, η θέλησή μας είναι ατελεσφόρητος". Εδώ πλήρως αξιώνεις, ότι η θέληση είναι, κατά κάποιο τρόπο, ενεργητική στα ζητήματα που ανήκουν στην αιώνια σωτηρία, γιατί παρουσιάζεις αυτήν σαν μοχθούσα· και, πάλιν, παρουσιάζεις αυτήν σαν αντικείμενο της θεϊκής δράσης, όταν λες ότι, χωρίς το έλεος του Θεού, είναι αναποτελεσματική. Αλλά δεν προσδιορίζεις μαζί τα όρια της θέλησης, τα οποία θα ωφείλαμε να σκεπτόμαστε, όταν είναι δράσα και όταν είναι υπό επίδραση. Κοπιάζεις να γονιμοποιήσεις την άγνοια, τόσο του τι το έλεος του Θεού και η θέληση του ανθρώπου ΜΠΟΡΟΥΝ να ενεργούν, δια της δικής σου διδασκαλίας, όσο του τι η θέληση του ανθρώπου και το έλεος του Θεού ΜΕΝΟΥΝ ενεργώντας. Έτσι, εκείνη η προφύλαξή σου σε στέλνει να περιφέρεσαι σε κύκλους· σε έχει κάνει να μην αποφασίζεις να ταχθείς με κανένα μέρος, να αναδύεσαι μεταξύ Σκύλλας και Χάρυβδης ακέραιος, έτσι που, εάν τα κύματα στην ανοικτή θάλασσα σε σκεπάζουν και σε κατασυντρίβουν, να μπορείς τότε να αξιώνεις όλα αυτά που απέκρουες, και να αποκρούεις όλα αυτά που τώρα αξιώνεις.

Θα θέσω την θεολογία σου μπροστά στα μάτια σου δια ^{μέσου} μερικών αναλογιών. Ας υποθέσουμε ότι θα μπορούσε να υπάρχει ένας ποιητής ή ένας κατασκευαστής ομιλιών, που ποτέ δεν διερωτήθη τι ικανότητα

είχε, τι θα μπορούσε και δεν θα μπορούσε, και τι αντικείμενα απαιτούντο από αυτόν -μη λαμβάνοντας υπ'όψιν το ρητό του Οράτιου "τι οι στρατιώτες μπορούν να υποστηρίξουν και τι θα υποφέρουν"- αλλά επήγαινε αμέσως στο έργο, κάνοντας την σκέψη: "Πρέπει να μοχθώ να κατορθώσω αυτό· είναι αργόσχολο και περιττό να ρωτώ εάν έχω αρκετή παιδεία, και ευγλωτία, και ικανότητα"- ,τι θα έπρεπε να σκεφτόμαστε για αυτόν; Και εάν κάποιος, που ήθελε μία πλούσια συγκομιδή από το χωράφι του, δεν ήτο επιπόλαιος αρκετά, ώστε να εκτελέσει το περιττό έργο της έρευνας της φύσης του χώματος (καθώς ο Βιργίλιος στο Γεωργικά, τόσο επιπόλαια και άσκοπα συμβουλεύει), αλλά ερρίπτετο στην δράση, ^{μη} έχοντας στην σκέψη του τίποτε άλλο παρά το έργο, και ζευγάριζε τις αμμουδιές και σκορπούσε τον σπόρο, οπουδήποτε υπήρχε χώρος - είτε στην άμμο είτε στην λάσπη- τι θα έπρεπε να σκεφτούμε γι αυτόν; Και τι, εάν κάποιος άνθρωπος, προετίθετο για πόλεμο, και ζητούσε μία ένδοξη νίκη, ή έφερε ευθύνη για κάποιο μέρος της δημόσιας υπηρεσίας, δεν ήτο τόσο επιπόλαιος να διαρωτηθεί χιιά το τι ήτο στην δύναμή του, εάν το θησαυροφυλάκιο θα μπορούσε να τον χρηματοδοτήσει, εάν οι στρατιώτες ήσαν κατάλληλοι, εάν υπήρχε ευκαιρία για δράση, αλλά παραγνωρίζοντας την συμβουλή του Ιστορικού, (Πριν δράσεις διασκεψού, και όταν έχεις διασκεφθεί, δράσε ταχέως), και ορμώντας εμπρός με μάτια φραγμένα και αυτιά βουλωμένα, κραυγάζοντας δυνατά "πόλεμος! πόλεμος!" - και εντείνοντας τον ρυθμό της εργασίας - πες μου Έρασμε, τι θα έπρεπε να σκεφθείς για τέτοιους ποιητές, αγρότες, στρατηγούς και υπαλλήλους; Θα προσθέσω ένα κείμενο από το Ευαγγέλιο: "εάν οποιοσδήποτε, σκοπεύοντας να κτίσει ένα πύργο, δεν κάθεται πρώτα και λογαριάζει το κόστος, εάν έχει αρκετά για να το τελειώσει-καλώς- ποιά η κρίση του Χριστού επ' αυτού του ανθρώπου; (Λουκάς 14, 28).

Ακριβώς κατ'αυτόν τον τρόπο, παραγγέλεις για μας τίποτε άλλο παρά πράγματα να κάνουμε, και ωστόσο μας απαγορεύεις να ερευνησουμε, μετρήσουμε και λάβουμε γνώση των ορίων της ικανότητάς μας, καθώς εάν αυτό ήτο μία αργόσχολη, περιττή και ανευλαβής έρευνα. Σ' αυτό, παρ' όλο ότι ο τρόμος σου κατά της αφροσύνης, και η επειδεικτική σου εγκράτεια σ' αυτό που η απέραντη προφύλαξή σου σε υποβάλλει, βρίσκουμε την διδασκαλία σου ασύγγετη στον χειρότερο βαθμό. Οι σοφιστές είναι βλάκες και τρελοί, πραγματικά, να επιδιώκουν τις αργόσχολες αναζητήσεις τους· ωστόσο, η αμαρτία τους είναι μικρότερη από την δική σου, που ενεργητικά διδάσκεις τους ανθρώπους να

καλιεργούν την τρέλα και να παραδίνουν τους εαυτούς^{των} στον παραλογισμό. Και η τρέλα σου είναι μεγαλύτερη ακόμα, επειδή μας διαβεβαιώνεις ότι αυτός ο παραλογισμός είναι αξιέραστη Χριστιανική ευσέβεια, σοβαρότης, σπουδαία αφοσίωση - και σωτηρία. Και εάν δεν κάνουμε καθώς μας λες, εσύ ΑΒΙΩΝΕΙΣ (εσύ, ο ορκισμένος εχθρός των αξιωμάτων.) ό- τι είμαστε ανευλαβείς, αργόσχολοι και κενού! - και έτσι θαυμα- στα εμπαίζεις την Σκύλλα και ξεφεύγεις, επίσης, από την Χάρυβδη. Η ε- μπιστοσύνη στην ικανότητά σου, εδώ, σε οδηγεί μακριά. νομίζεις ότι δια της ευγλωτίας σου μπορείς, έτσι να εξαπατήσεις το κοινό, ώστε κενείς δεν θα κατανοήσει τι διατρέφεις στην καρδιά σου, και τι προ- σπαθείς να κατορθώσεις με τα ολισθηρά γραπτά σου. Αλλά ο Θεός δεν εμπαιγεται, και δεν είναι καλή πολιτική να τρέχεις εναντίον Αυτού!

Περαιτέρω: εάν ήτο αυτό σε σχέση με το γράψιμο ποίησης, ή προπαρασκευής για θερισμό, ή στρατιωτική ή δημόσια υπηρεσία, ή κτί- σιμο σπιτιών, που δίδαξες εμάς τέτοιο παραλογισμό, θα ώφειλε να εί- ναι ακόμα προσβολή, ιδιαιτέρως σε τόσο μεγάλο άνθρωπο όπως εσύ, αλ- λά, ωστόσο, θα μπορούσε να σου συγχωρεθεί - σε κάποιο βαθμό- από Χρι- στιανούς, που δεν αφοσιώνονται σε τέτοια πρόσκαιρα πράγματα. Αλλά όταν λες στον Χριστιανικό λαό, να αφήσει αυτόν τον παραλογισμό να τους οδηγήσει στην προσπάθειά τους, και επιβαρύνεις αυτούς, ότι, στην επιδίωξή τους της αιώνιας σωτηρίας, δεν θα έπρεπε να ενδιαφέ- ρονται να γνωρίζουν τι είναι στην δύναμή τους και τι δεν είναι - λοιπόν - αυτή είναι καθαρά η αμαρτία που είναι πραγματικά ασυγχώρη- τη. Γιατί καθώς δεν γνωρίζουν τα όρια της ικανότητάς τους, δεν θα γνωρίζουν τι θα ώφειλαν να κάνουν και καθώς δεν γνωρίζουν τι θα ώφειλαν να κάνουν, δεν μπορούν να μετανοήσουν όταν σφάλουν και αμετανοησία είναι η ασυγχώρητη αμαρτία. Αυτό είναι που η μετριο- παθής, σκεπτικιστική θεολογία οδηγεί εμάς!

Έτσι, είναι όχι ανευλαβές, αργόσχολο, ή περιττό, αλλά στον υψηλότερο βαθμό υγιές και αναγκαίο για κάποιον Χριστιανό να γνωρίζει, εάν ή όχι η θέλησή του έχει κάτι να κάνει σε ζητήματα ανή- κοντα στην σωτηρία. Πράγματι, άσε με να σου πω, αυτό είναι ο άξων επί του οποίου η συζήτησή μας στρέφεται, το αποφασιστικό ζήτημα μεταξύ μας: ο σκοπός μου είναι, απλά, να ερευνήσω ποία ικανότητα η "ελεύθερη θέληση" έχει, κατά ποίαν άποψη είναι υποκείμενη της θεϊκής δράσης και πως κείται σχετιζόμενη προς την χάρη του Θεού. Εάν δεν γνωρίζουμε τίποτα για αυτά τα πράγματα, δεν θα γνωρίζουμε οτιδήποτε περί του Χριστιανισμού, και θα είμαστε η χειρότερη περι-

πτώση από κάθε λαό επί της γης. Αυτός που διαφωνεί από αυτήν την εκτίμηση, θα όφειλε να γνωρίζει ότι δεν είναι Χριστιανός και αυτός που γελοιοποιεί ή χλευάζει αυτό, θα όφειλε να κατανοεί ότι είναι ο μεγαλύτερος εχθρός του Χριστιανού. Γιατί εάν είμαι αμαθής της φύσης, έκτασης και ορίων αυτού που μπορώ και πρέπει να κάνω, στην σχέση με τον Θεό, θα είμαι εξ' ίσου αμαθής και αβέβαιος της φύσης, έκτασης και ορίων του τι ο Θεός μπορεί και θέλει να κάνει εντός εμού, μολονότι ο Θεός, πραγματικά, εργάζεται τα πάντα εις πάντας (1 Κορ. 12, 6). Τώρα, εάν είμαι αμαθής του έργου του Θεού και της δύναμης, είμαι αμαθής για τον Θεό τον ίδιο και εάν δεν γνωρίζω τον Θεό, δεν μπορώ να λατρεύσω, τιμήσω, δώσω ευχαριστίες ή να υπηρετήσω Αυτόν, γιατί δεν γνωρίζω πόσο ωφείλω να αποδώσω στον εαυτόν μου και πόσο σ' Αυτόν. Χρειαζόμαστε, συνεπώς, να έχουμε στο μυαλό ξεκάθαρη διάκριση, μεταξύ της δύναμης του Θεού και της δικής μας, και του έργου του Θεού και του δικού μας, εάν θα θέλαμε να ζήσουμε μία ευσεβή ζωή.

Έτσι, βλέπεις, αυτό το σημείο είναι μία περαιτέρω εγγραφή σε κάθε πλήρη σύνοψη του Χριστιανισμού. Αυτογνωσία, και η γνώση και δόξα του Θεού είναι στενά συνδεδεμένα με αυτό. Που σημαίνει, αγαπητέ Έρασμε, ότι είναι, απλώς, ανυπόφορη η στάση σου να καλείς την γνώση αυτού ανευλαβή, αργόσχολη και μάταιη. Οι αξιώσεις σου επάνω μας είναι πολλές, αλλά ο φόβος του Θεού αξιώνει από μας τα πάντα. Πράγματι, μόνος σου βλέπεις ότι όλα τα καλά σε μας, πρέπει να αποδοθούν στον Θεό, και το αξιώνεις τόσο πολύ στο περίγραμμά σου του Χριστιανισμού και αυτή η δήλωση, βεβαιότατα, φέρει μαζί της μία δεύτερη, ότι το έλεος του Θεού, μόνον, εργάζεται τα πάντα, και η θέλησή μας δεν εργάζεται τίποτα, αλλά είναι, μάλλον, το αντικείμενο της θεϊκής εργασίας, αλλιώς δεν θα ήσαν όλα αποδομένα στον Θεό. Και, ωστόσο, λίγο παρακάτω, αποκρούεις ότι είναι ευλαβές, ευσεβές ή υγιές να αξιώνεις, ή να γνωρίζεις αυτά τα πράγματα. Αλλά ένας ανακόλουθος διανοητής, αβέβαιος, και άπειρος στα πράγματα του Θεού, δεν μπορεί να βοηθά, μιλώντας κατ' αυτόν τον τρόπο.

IV. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΙΑΣ ΠΡΟΓΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Μία άλλη εγγραφή, στην σύνοψη του Χριστιανισμού, ^{σου} είναι η γνώση, εάν ο Θεός προβλέπει οτιδήποτε συμπτωματικώς, ή εάν εμείς κάνουμε όλα τα πράγματα εξ' ανάγκης. Αυτή την γνώση, επίσης, παριστάνεις σαν κάτι ανευλαβές, αργόσχολο και μάταιο, καθώς ακριβώς όλοι οι αθεόφοβοι κάνουν - πράγματι οι δαίμονες και οι καταραμένοι πα-

ριστάνουν αυτό, επίσης, σαν μισητό και βδελυκτό: -Είσαι σοφός να κρατιέσαι καθαρός από τέτοιες ερωτήσεις, όσο μπορείς· αλλά είσαι πολύ φτωχός ρήτορας και θεολόγος, εάν διακινδυνεύεις να ανοίξεις το στόμα σου και να μας διδάξεις σε σχέση με "ελεύθερη Θέληση", χωρίς κάποια σύνδεση με αυτά τα ζητήματα. Θα δράσω σαν το ακόνι σου· μολονότι δεν είμαι ρήτορας ο ίδιος, θα τολμήσω να σου φέρω ένα θαυμάσιο ρήτορα κατά την εργασία του. Ας υποθέσουμε ότι ο Κουιντιλιανός, έχοντας διαλέξει να γράψει ένα Ορατόριο, έπρεπε να λέγει: "Κατά την κρίση μου, όλα αυτά τα περιττά και ανόητα περί εφευρετικότητας, διευθέτησης, έκφρασης, μνήμης και προφοράς, θα ώφειλαν να αφήσουν ήδη έξω· είναι αρκετό να γνωρίζω ότι Ορατόριο είναι η ικανότητα να μιλώ καλώς" - δεν θα γελούσες με έναν τέτοιο δημιουργό; Ωστόσο, κατά τον ίδιο τρόπο, εσύ πρώτα εκλέγεις να γράψεις επί της "ελεύθερης Θέλησης" και έπειτα εξοβελίζεις από την σκέψη, ολόκληρη την ουσία και όλα τα συνιστόμενα μέρη αυτού του τοπικού, σε σχέση με το οποίο είσαι έτοιμος να γράψεις: επειδή δεν μπορείς να γνωρίζεις τι είναι η "ελεύθερη Θέληση", χωρίς να γνωρίζεις ποια ικανότητα η θέληση του ανθρώπου έχει, και τι ο θεός κάνει, και εάν αυτός προγκωρίζει κατ' αναγκαιότητα.

Σίγουρα οι Ρήτορες σου διδάσκουν, ότι αυτός που θα ήθελε να μιλήσει σε σχέση με ένα αντικείμενο, θα ώφειλε πρώτα να λείει εάν αυτό υπάρχει, έπειτα τι αυτό είναι, ποιά είναι τα μέρη του, τι είναι αντίθετο σ' αυτό, ξένο σ' αυτό, όμοιο μ' αυτό και έτσι συνέχεια; Αλλά εσύ αποστερείς την φτωχή "ελεύθερη Θέληση" όλων εκείνων των πλεονεκτημάτων, και δεν αποκαθιστάς ούτε ένα μοναδικό ερώτημα σχετικό με αυτή, εκτός του πρώτου, δηλαδή εάν υπάρχει (και θα δούμε πόσο ανάξια τα επιχειρήματά σου επ' αυτού του σημείου είναι)

έτσι ώστε πιο αναρμόδιο βιβλίο επί της "ελεύθερης Θέλησης" (εκτός της κομψότητας της γλώσσας του) δεν έχω ποτέ δει. Πράγματι, οι Σοφιστές επιχειρηματολογούν επ' αυτού του αντικειμένου καλύτερα από σένα, μολονότι είναι μακράν της ρητορικής σου δεινότητας· γιατί, όταν αυτοί αρπάζουν την "ελεύθερη Θέληση", προσπαθούν να εξομαλύνουν όλα τα ερωτήματα που την αφορούν (εάν αυτή υπάρχει, τι είναι, τι κάνει, πως υπάρχει κ.λπ.) - μολονότι και αυτοί αποτυγχάνουν να κατορθώσουν τον σκοπό τους. Σ' αυτό το βιβλίο μου, λοιπόν, θα βιάσω εσένα και όλους τους Σοφιστές μέχρι εσένα, να μου πουν ακριβώς τι η "ελεύθερη Θέληση" μπορεί και θέλει να κάνει· και ελπίζω έτσι να σε βασανίσω, (με την βοήθεια του θεού) ώστε να σε κάω να μετανοήσεις για πάντα από την έκδοση της Διατριβής σου.

Είναι, έπειτα, θεμελιακά αναγκαίο και υγιές για Χριστιανούς να γνωρίζουν, ότι ο Θεός δεν προγνωρίζει τίποτα συμπτωματικά, αλλά ότι Αυτός προβλέπει, σκοπεύει, και κάνει όλα τα πράγματα σύμφωνα με την αμετάβλητη, αιώνια, και αλάθητη θέλησή Του. Αυτή η βόμβα κτυπά την "ελεύθερη θέληση" απροκάλυπτα και ολοσχερώς την κατακερματίζει. Έτσι ώστε εκείνοι που θέλουν να αξιώσουν αυτήν, πρέπει να αποκρούσουν την βόμβα μου, ή να προσποιούνται ότι δεν την παρατηρούν, ή να βρουν κάποιον άλλο τρόπο για να την αποφυγούν. Πριν θεμελιώσω αυτό το σημείο, με τα επιχειρήματά μου και την εξουσία της Γραφής, θα θέσω πρώτα αυτό με την βοήθεια των δικών σου λέξεων.

Βεβαίως ήσουν εσύ, καλέ μου Έρασμε, που πριν λίγο βεβαίωσες ότι "ο Θεός είναι εκ φύσεως δίκαιος, και καθ' εαυτό καλωσύνη". Εάν αυτό είναι αλήθεια, δεν ακολουθεί ότι Αυτός είναι ΑΜΕΤΑΒΛΗΤΑ δίκαιος και καλός; που σημαίνει ότι καθώς η φύση του παραμένει αναλλοίωτη σε όλη την αιωνιότητα, ΈΤΣΙ ακριβώς η δικαιοσύνη Του και η καλωσύνη Του; Και ότι είναι ειπωμένο περί της δικαιοσύνης Του και Καλωσύνης, πρέπει να είναι ειπωμένο, επίσης, περί της γνώσης Του, σοφίας Του, αγαθότητός Του, θέλησής Του, και περί των άλλων θείκων ιδιοτήτων. Αλλά εάν είναι ευλαβές, ευσεβές και υγιές, να αξιώνεις αυτά τα πράγματα για τον Θεό, καθώς εσύ κάνεις, τι σε έπιασε που τώρα θα ήθελες να διαψεύδεις τον εαυτόν σου δια της αξίωσης ότι είναι ανευλαβές, αργόσχολο, και μάταιο, να λες ότι ο Θεός προγνωρίζει κατ' αναγκαιότητα; Επιμένεις ότι θα ωφείλαμε να μάθουμε το αμετάβλητο της θείκης θέλησης, ενώ μας απαγορεύεις, τώρα, να γνωρίζουμε το αμετάβλητο της Πρόγνωσής Του. Υποθέτεις ότι Αυτός δεν θέλει ότι Αυτός προγνωρίζει, ή ότι Αυτός δεν προγνωρίζει ότι Αυτός θέλει; Εάν Αυτός θέλει ότι Αυτός προγνωρίζει, η θέλησή Του είναι αιώνια και αμετάβλητη, γιατί έτσι επίσης είναι η φύση Του. Από αυτό έπεται, με ακταμάχητη λογική, ότι όλα αυτά που κάνουμε, καίτοι δύνανται να φανούν σε μας ότι γίνονται... άσπαστα και συμπτωματικά, στην πραγματικότητα γίνονται αναγκαστικώς και αμεταβλήτως σε σχέση με την θέληση του Θεού. Γιατί η θέληση του Θεού είναι αποτελεσματική, και δεν μπορεί να είναι εμποδισμένη, αφού η δύναμη ανήκει στην φύση του Θεού και η σοφία Του είναι τέτοια, που δεν μπορεί να είναι εξαπατημένη. Αφού, έπειτα, η θέλησή Του δεν είναι εμποδισμένη, ότι γίνονται... δεν μπορεί παρά να γίνονται... όπου, όταν, πως, κατά το μέτρο, και διά ποίου, Αυτός προβλέπει και θέλει. Εάν η θέ-

ληση του Θεού ήτο τέτοια, που, όταν το έργο είχε υπάρξει κατωμένο και ενώ αυτό ακόμα παρέμενε στην ύπαρξη, η θέληση έπαυε (καθώς είναι η περίπτωση με την θέληση του ανθρώπου, που όταν έχει κτίσει το σπίτι που θέλει, παύει να θέλει, ακριβώς καθώς πραγματικά κάνει στον θάνατο), τότε θα μπορούσε πραγματικά να είναι ειπωμένο, ότι τα πράγματα συμβαίνουν συμπτωματικώς και μεταβλητώς. Αλλά το αντίθετο είναι πραγματικά αληθινό: το έργο παύει να υπάρχει, και η θέληση παραμένει στην ύπαρξη -όπως υπεράνω κάθε αμφιβολίας είναι γνωστό, ότι η παραγόμενη και συνεχιζόμενη ύπαρξη οποιουδήποτε πράγματος μπορεί να είναι συμπτωματική-. Μήπως εξαπατηθούμε επά-νω στους όρους μας, άσε με να εξηγήσω ότι "υπάρχον κατωμένο συμ-πτωματικώς" στα Λατινικά δεν σημαίνει ότι το κατωμένο πράγμα είναι καθ' εαυτό συμπτωματικό, αλλά ότι αυτό είναι κατωμένο δια μιας συμ-πτωματικής και μεταβλητής θέλησης - τέτοια που είναι ανάγκη να μην υπάρχει ευρισκόμενη στον Θεό.-Και κάποια πράξη δεν μπορεί να είναι καλεσμένη "συμπτωματική", εκτός εάν κάνουμε αυτήν "συμπτωματικώς", δη-λαδή κατά τύχη (όπως λέγεται) και χωρίς προμελέτη" που σημαίνει, όταν η θέλησή μας ή το χέρι σφίγγεται επί κάποιου πράγματος παρου-σιασμένου σε μας, καθώς εάν ήτο τυχαίο, χωρίς να έχουμε εμείς πριν σκεφθεί, ή σχεδιάσει οτιδήποτε σε σχέση με αυτό.

Θα ευχόμουν, πράγματι, να ήτο διαθέσιμος ένας καλύτερος όρος για την συζήτησή μας από αυτόν τον κοινά αποδεγμένο της "ανάγκης", που δεν μπορεί ακριβώς να χρησιμοποιηθῆ, ούτε για την θέ-ληση του ανθρώπου, ούτε για εκείνη του Θεού. Η σημασία της είναι πο-λύ τραχεία και ξένη στο αντικείμενο" γιατί εισηγείται κάποιο είδος καταναγκασμού, και κάτι που είναι εναντίον της θέλησης κάποιου, που δεν είναι μέρος της άποψης που συζητάμε. Η θέληση, είτε αυτή είναι του Θεού ή του ανθρώπου, κάνει ότι αυτή κάνει, καλό ή κακό, κάτω από μη καταναγκασμό, καθώς ακριβώς αυτή θέλει ή ευαρεστείται, σαν να ήτο εν-τελώς ελεύθερη. Ακόμα, η θέληση του Θεού, η οποία κυβερνά επί της με-ταβλητής μας θέλησης, είναι αναλλοίωτη και βεβαία - καθώς ο Μποέτι-ους τραγουδά, "Ακίνητος καθ' εαυτόν, Εσύ την κίνηση στα πάντα δί-νεις" και η θέλησή μας, κυρίως εξ αιτίας της διαφθοράς της, δεν μπο-ρεί να κάνει καλό από μόνη της. Η αντίληψη του αναγνώστη, συνεπώς, πρέπει να αναπληρώσει, ότι η λέξη καθ' εαυτή αποτυγχάνει να μεταβιβά-σει, από την γνώση της εκ της εννοημένης σημασίας - την αμετάβλητη θέληση του Θεού από την μία μεριά, και την αδυναμία της διεφθαρμέ-νης μας θέλησης από την άλλη-. Κάποιοι εκάλεσαν αυτήν "αναγκαιότη-τα του αμετάβλητου", πλην η φράση είναι, τόσο γραμματικά όσο και θε-

ολογικά, ελαττωματική.

Αυτό είναι ένα σημείο, επί του οποίου οι Σοφιστές έχουν μοχθήσει επί πολλά χρόνια (και έχουν υπάρξει ανατραπέντες, εσχάτως, που αναγκάστηκαν να το παραδεχθούν): υπεστήριζαν ότι "όλα τα πράγματα λαμβάνουν χώρα αναγκαίως, αλλά δια της αναγκαιότητας της συνέπειας (καθώς αυτοί το θέτουν), και όχι δια της αναγκαιότητας του προκύπτοντος πράγματος". Με αυτήν την διάκριση υπεκφεύγουν την δύναμη της παραδοχής τους - ή μάλλον, εξαπατούν τους εαυτούς τους! Δεν θα βρω αυτό σκληρό να δείξω, πόσο μη πραγματική αυτή η διάκριση είναι. Δια της "αναγκαιότητας της συνέπειας" αυτοί εννοούν, αγροίκια μιλώντας, αυτό: Εάν ο Θεός θέλει κάτι, αυτό πρέπει να χρειάζεται να υπάρχει: αλλά αυτό που έτσι έρχεται να υπάρχει, είναι κάτι που καθ' εαυτό δεν χρειάζεται να υπάρχει: γιατί μόνο ο Θεός υπάρχει αναγκαστικώς, και οτιδήποτε άλλο, μπορεί να παύει να υπάρχει, εάν ο Θεός έτσι θέλει. Αυτό σημαίνει ότι η δράση του Θεού είναι αναγκαία, εάν Αυτός θέλει αυτή, πλην το καμωμένο πράγμα δεν είναι εν εαυτώ αναγκαίο. Αλλά τι θέλουν να θέσουν δι' αυτού του παιχνιδιού των λέξεων; Αυτό, υποθέτω: το καμωμένο πράγμα δεν είναι αναγκαίο: που σημαίνει ότι δεν έχει αναγκαιότητα εντός της δικής του ουσιαστικής φύσης: που ακριβώς είναι σαν να λέγεται, ότι το καμωμένο πράγμα δεν είναι αυτός ο ίδιος ο Θεός! Όχι ολιγώτερον, αυτό παραμένει αληθινό, ότι κάθε πράγμα γίνεται να συμβαίνει αναγκαία, εάν η δράση του Θεού είναι αναγκαία ή υπάρχει εκεί αναγκαιότης της συνέπειας, οσονδήποτε αληθινό μπορεί να είναι, ότι αυτό το ίδιο δεν τυγχάνει αναγκαστικά, από την άποψη ότι δεν είναι Θεός, και δεν έχει αναγκαιότητα εξ αυτής της ουσιαστικής φύσης του. Εάν εγώ έρχομαι να υπάρχω εξ αναγκαιότητας, δεν με στεναχωρεί πολύ ότι η ύπαρξή μου και το υπάρχων είναι καθ' εαυτά μεταβλητά: συμπτωματικός και μεταβλητός καθώς είμαι (και δεν είμαι ο Θεός, η αναγκαία Ύπαρξη), ωστόσο ακόμα έρχομαι να υπάρχω.

Έτσι η παράλογη συνταγή τους "όλα τα πράγματα λαμβάνουν χώρα δια της αναγκαιότητας της συνέπειας, αλλά όχι δια της αναγκαιότητας του προκύπτοντος πράγματος", συμποσούται απλά σ' αυτό: κάθε τι λαμβάνει χώρα εξ αναγκαιότητας, αλλά το πράγμα που λαμβάνει χώρα δεν είναι ο ίδιος ο Θεός. Αλλά τι χρειαζότανε να μας πουν αυτό; Καθώς εάν υπήρχε κάποιος φόβος από την πλευρά μας να αξιώσουμε, ότι τα πράγματα που συμβαίνουν είναι Θεός, ή κατέχουν θεϊκή και αναγκαία υποκτική φύση: Έτσι η αρχική μας πρόταση ανθίσταται και παραμένει ακλόνητη: όλα τα πράγματα λαμβάνουν χώρα κατ' αναγκαιότητα. Δεν υπάρχει σκοτεινότης ή διφορούμενο σε σχέση με αυτό. Στον Ισαΐα λέγεται: "Η

βουλή μου θα ίσταται, και η θέλησή μου θα είναι καμωμένη (46, 10) και κάθε μαθητής σχολείου γνωρίζει την σημασία της "βουλής" "θέλησης" "θα είναι καμωμένη" "θα ίσταται".

Και γιατί αυτά τα ζητήματα θα έπρεπε να είναι λογισμένα έτσι απόκρυφα για μας τους Χριστιανούς, που είναι ανευλαβές, αργόσχολο, και μάταιο να σπουδάζουμε και γνωρίζουμε αυτά, όταν είναι στα χείλη των ποιητών των Εβραϊκών και του κοινού λαού τόσο συχνά; Πόσο συχνά ο Βιργίλιος, για να πούμε έναν, μνημονεύει την Μοίρα; "Όλα τα πράγματα μένουν ακίνητα δια της αμετάβλητης ανάγκης". Πάλιν, "Σταθερή είναι η μέρα κάθε ανθρώπου". Πάλιν "εάν οι μοίρες καλούν εσένα". Πάλιν "εάν θα σπάσεις τα δένοντα σχοινιά της Μοίρας". Ο Ποιητής απλά ζητά να δείξει, ότι, στην καταστροφή της Τροίας και στην έναρξη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η Μοίρα έκανε περισσότερα από όλες τις προσπάθειες των ανθρώπων. Πράγματι, αυτός κάνει ακόμα και τους αθάνατους Θεούς υποκείμενους στην Μοίρα. Αυτές οι ίδιες οι ανάγκες του Δία και της Ήρας πρέπει να υποταγούν εις αυτήν. Ως εκ τούτου, οι ποιητές παρουσιάζουν τις τρεις Μοίρες σαν αμετάβλητες, αδυσώπητες και αμετάκλητες στα διατάγματά τους. Αυτοί οι σοφοί άνθρωποι ε γνώριζαν, τι η εμπειρία της ζωής αποδεικνύει, ότι οι σκοποί των ανθρώπων ποτέ δεν πηγαίνουν μπροστά καθώς σχεδιάστηκαν, αλλά γεγονότα ανατρέπουν όλους τους ανθρώπους αντίθετα από την προσδοκία τους. "Θα μπορούσε η Τροία να έχει σταθεί δια των ανθρώπινων όπλων, αυτή θα όφειλε να έχει σταθεί δια των δικών μου" λέγει ο Έκτωρας του Βιργιλίου. "Όθεν, το κοινότερο εξ όλων των ρητών, που είναι στα χείλη του καθένα - "η θέληση του θεού να είναι καμωμένη" και "εάν ο θεός θέλει, θα κάνουμε αυτό" και "ο θεός έτσι θέλησε", "τέτοια ήταν η θέληση του Υψίστου", "Τέτοια ήταν η θέλησή Σας" λέγει ο Βιργίλιος. Εκ τούτων βλέπουμε ότι, η γνώση του προορισμού, και της πρόγνωσης του θεού, υπήρξε αφήνοντας στον κόσμο, όχι λιγότερη βεβαιότητα από ότι η ιδέα του τριαδικού Θεού του 1-διου. Αλλά αυτοί που εύχονται να φανούν σοφοί, επιχειρηματολόγησαν οι ίδιοι εκ του εαυτού των, μέχρι που στην καρδιά τους ανεπτύχθει σκοτάδι και κατεστάθησαν τρελοί, καθώς στην επιστολή προς Ρωμαίους (1, 21-22) λέγεται, και απέκρουσαν ή προσποιήθηκαν ότι δεν γνωρίζουν πράγματα, που οι ποιητές και ο κοινός λαός και ακόμα οι ίδιες οι συνειδήσεις τους εκράτησαν σαν έννοιες πάρα πολύ οικείες, πάρα πολύ βέβαιες, και πάρα πολύ αληθινές.

V. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ ΟΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΖΕΙ
ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Θα ήθελα επίσης να σημειώσω, όχι μόνο πόσο αληθινά είναι αυτά τα πράγματα, (θα συζητήσω αυτά περισσότερο εκτενώς από την Γραφή στις επόμενες σελίδες), αλλά επίσης πόσο ευσεβές, ευλαβές και αναγκαίο είναι να ^{τα} γνωρίζουμε. Γιατί όπου αυτά δεν γνωρίζονται, εκεί δεν μπορεί να υπάρχει πίστη, ούτε καμία λατρεία του Θεού. Η έλλειψη αυτής της γνώσης είναι πράγματι να είσαι αμαθής του Θεού, και η σωτηρία είναι πασίγνωστα ασυμβίβαστη με τέτοια αμάθεια. Γιατί εάν διστάζεις να πιστεύεις, ή είσαι πολύ υπερήφανος να αναγνωρίζεις, ότι ο Θεός προγνωρίζει και θέλει όλα τα πράγματα, όχι συμπτωματικά, αλλά αναγκαστικά και αμετάβλητα, πως μπορείς να πιστεύεις, να εμπιστευέσαι και να επαναπαύεσαι στις υποσχέσεις Του; Όταν Αυτός κάνει υποσχέσεις, εσύ οφείλεις να είσαι πέραν κάθε αμφιβολίας ότι Αυτός γνωρίζει, και μπορεί και θέλει να εκτελέσει, ότι Αυτός υπόσχεται· αλλιώς δεν θα λογαριάζεις Αυτόν ούτε αληθή ούτε πιστό, που είναι απιστία και η υψηλότερη ανευλάβεια και απόκρουση της Μεγαλειότητας του Θεού. Και πως μπορείς να είσαι έτσι σίγουρος και βέβαιος, εάν δεν γνωρίζεις ότι βεβαιότατα, αλάθητα, αμετάβλητα και αναγκαστικά, Αυτός γνωρίζει, θέλει, και θα εκτελέσει ότι Αυτός υπόσχεται; Όχι μόνον θα ωφείλαμε να είμαστε σίγουροι ότι ο Θεός θέλει, και θα εκπληρώσει την θέλησή Του αναγκαστικά και αμετάβλητα, αλλά θα ωφείλαμε να δοξάζουμε στο γεγονός, καθώς ο Παύλος κάνει στους Ρωμαίους 3, 4 "ας είναι ο Θεός αληθής, αλλά κάθε άνθρωπος ψεύτης" και πάλιν "όχι ότι ο Λόγος του Θεού απέτυχε" (Ρωμ. 9, 6) και σε άλλο σημείο "το θεμέλιο του Θεού παραμένει βέβαιο, έχοντας αυτήν την σφραγίδα, ο Κύριος γνωρίζει αυτούς που είναι δικοί Του" (2 Τιμ. 2, 19). Στον Τίτο 1, 2 λέγει "που ο Θεός, που δεν μπορεί να ψευσθεί, υπεσχέθη πριν ο κόσμος αρχίσει" Και στους Εβραίους 11, 6 λέει "αυτός που έρχεται, πρέπει να πιστεύει ότι Αυτός είναι βραβευτής αυτών που ελπίζουν εις Αυτόν".

Εάν, έπειτα, είμαστε διδαγμένοι και πιστεύουμε ότι πρέπει να είμαστε αμαθείς της αναγκαστικής πρόγνωσης του Θεού, και της αναγκαιότητας των γεγονότων, η Χριστιανική πίστη είναι ολοκληρωτικά κατεστραμμένη, και οι υποσχέσεις του Θεού, και ολόκληρο το Ευαγγέλιο, εκπίπτει στο έδαφος εντελώς· γιατί η υψηλότερη και μοναδική ανακούφιση του Χριστιανού, σε κάθε εναντιότητα, τίθεται στο να γνωρίζει ότι ο Θεός δεν ψεύδεται, αλλά φέρει όλα τα πράγματα να περάσουν αμετάβλητα, και ότι η θέληση Του δεν μπορεί να είναι εναντι-

ωμένη, αλλοιωμένη ή εμποδισμένη.

Παρατήρησε τώρα, καλέ μου Έρασμε, που εκείνη η προσεκτική και ειρηνόφιλη θεολογία των δικών σου μας οδηγεί! Μας καλείς πίσω, και απαγορεύεις την προσπάθειά μας να μάθουμε σε σχέση με την πρόγνωση του Θεού, και την αναγκαιότητα που τίθεται επί ανθρώπων και πραγμάτων, και συμβουλεύεις εμάς να αφήσουμε πίσω, και να αποφεύγουμε, και να χαμηλώνουμε το βλέμα μας, επί τέτοιων ερωτημάτων και κάνοντας έτσι μας διδάσκεις τις άρρωστες συμβουλευτικές αρχές σου, ότι πρέπει να προεπάθουμε δια της αμαθείας του Θεού (η οποία μας έρχεται χωρίς το ψάξιμό μας, και, πραγματικά, είναι γεννημένη σε εμάς), και έτσι θα επρεπέ να περιφρονούμε την πίστη, να εγκαταλείψουμε τις υποσχέσεις του Θεού, και να επίπτουμε από όλες τις παρηγοριές του Πνεύματος, και τις πεποιθήσεις της συνείδησής μας. Ο Επίκουρος ο ίδιος δεν θα ήθελε να δώσει τέτοια σκληρή συμβουλή! Επί πλέον, όχι ευχαριστημένος με αυτό, καλείς εκείνους που προτίθενται να αποκτήσουν την υπό συζήτηση γνώση, ασεβείς, αργόσχολους και κενούς, και εκείνους που δεν νοιάζονται καθόλου για αυτήν καλείς ευσεβείς, ευλαβείς, και νηφάλιους. Τι δηλώνεις δι' αυτών των λέξεων, πλην ότι οι Χριστιανοί είναι αργόσχολοι και κενοί και ασεβείς ακόλουθοι; και ότι ο Χριστιανισμός είναι κοινό, κενό, ηλίθιο και πρόδηλα ασεβές πράγμα; Έτσι εδώ, πάλι, στην επιθυμία σου να μας αποθαρρύνεις από οτιδήποτε απερίσκεπτο, επιτρέπεις στον εαυτόν σου να φερθεί στο αντίθετο άκρο, (καθώς οι τρελοί κάνουν) και να διδάξεις ακριβώς την πεμπτουσία της ασέβειας, την αυτόκτονη τρέλα. Βλέπεις, τώρα, ότι σ' αυτό το σημείο το βιβλίο σου είναι τόσο ασεβές, βλάσθημο και βέβηλο που όμοιο του δεν μπορεί να βρεθεί πουθενά;

Δεν μιλώ για την καρδιά σου, καθώς είπα πριν γιατί δεν πιστεύω ότι είσαι τόσο εγκαταλειμένος, που θέλεις τιμώς να διδάξεις τέτοιες αρχές, ή να τις δεις εφαρμοσμένες. Αλλά ήθελα να σε κάνω να κατανοήσεις, τι φρικώδη συναισθήματα ο πρόμαχος μιας κακής υπόθεσης βρίσκει τον εαυτόν του αναγκασμένο, απερίσκεπτα, να θιάζει στην φόρα και, επίσης, τι σημαίνει να πηγαίνουμε ενάντια στα πράγματα του Θεού, και στον Λόγο του Θεού, όταν υποκρίπτομε να υποχρεώσουμε άλλους, και προκαλούμε τις συνειδήσεις, όταν απαντούμε τμηματικά στις παρακλήσεις τους. Δεν είναι παιχνίδι και αστεϊσμός να διδάξεις Άγιες Γραφές, και ευσέβεια, γιατί είναι πάρα πολύ εύκολο να πέσεις εδώ, κατά τον τρόπο που ο Ιάκωβος περιγράφει: "αυτός που προσβάλλει σε ένα σημείο, καθίσταται ένοχος όλων" (2, 10). Γιατί όταν

δείχνουμε τους εαυτούς μας διατεθειμένους να αστεΐζόμαστε, έστω και λίγο, και να παύουμε να κρατάμε τις αγιασμένες Γραφές σε επαρκή ευλάβεια, είμαστε σύντομα μπλεγμένοι σε ασέβειες και καταπνιγμένοι με βλασθημίες, καθώς είσαι εδώ, Έρασμε. Είθε ο Κύριος να συγχωρήσει και να έχει έλεος σε σένα.

Γνωρίζω, και συμφωνώ στην δήλωση, ότι οι Σοφιστές ανέγειραν ένα σωρό ερωτήματα επί αυτών των τοπικών, και ανακάτεψαν με αυτά πλήθος ανωφελών ζητημάτων, πολλά εκ των οποίων εξειδικεύεις. Πράγματι, έχω επιτεθεί σ' αυτούς πολύ ζωηρά και πληρέστερα από όσο εσύ. Αλλά είσαι κακοπληροφορημένος και πολύ βιαστικός, να συγχέεις και να συσσωρεύεις μαζί την αγνότητα των ιερών αληθειών, με τις βέβηλες και τρελές συζητήσεις των ασεβών. "Αυτοί εμόλυναν τον χρυσό με την λάσπη, και άλλαξαν το καλό του χρώμα" καθώς ο Ιερεμίας λέει (4, 1). Αλλά ο χρυσός θα ώφειλε να μην είναι εξισωμένος με την λάσπη και πεταμένος με αυτήν, καθώς εσύ είσαι κάνοντας. Ο Χρυσός πρέπει να είναι διεκδικημένος από τα χέρια τους, η αγνή Γραφή πρέπει να είναι αποχωρισμένη από τα σάπια σκουπίδια τους που είναι αυτό το οποίο προσπάθησα πάντοτε να κάνω, έτσι ώστε η θεϊκή αλήθεια να είναι αποχωρισμένη από τις ανοησίες τους. Ούτε θα ώφειλε να μας ενοχλεί, ότι τίποτα δεν υπήρξε σταθεροποιημένο δια των αναζητήσεών των, παρά ότι μία μεγάλη απώλεια ενότητας και μαρμασμός σε στοργή προκύπτει, όταν φιλοδοξούμε να είμαστε πάνσοφοι. Το ζήτημά μας δεν είναι, τι έχουν οι σοφιστικές έρευνες επιτελέσει; αλλά πως μπορούμε να γίνουμε καλοί άνθρωποι και Χριστιανοί; Και δεν θα έπρεπε να κακίζεις το Χριστιανικό δόγμα για τις κακές πράξεις των ασεβών όλα αυτά είναι εντελώς εμφανή, και θα μπορούσες κάλλιστα να μιλάς γι' αυτά αλλού, και να σώζεις το χαρτί.

VI. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΝΙΞΗ
ΚΑΠΟΙΩΝ ΑΛΗΘΕΙΩΝ

Κάτω από το τρίτο κεφάλι σου, προσπαθείς να στρέψεις εμάς μέσα στους μετριόφρονες, αργόσχολους Επικούρειους. Αυτό είναι ένα διαφορετικό είδος συμβουλής, αλλά όχι σταθερότερο από τα δύο κομμάτια του μυαλού σου, ήδη αναφερμένα. "Κάποια πράγματα (λες) είναι τέτοιου είδους, που, ακόμα και εάν ήσαν αληθινά και μπορούσαν να είναι γνωρισμένα, θα μπορούσε να είναι αναιδές να εκθέτεις αυτά στα αυτιά του καθενός". Εδώ, επίσης, όπως συνήθως, θολώνεις τα πάντα, εξισώνοντας ότι είναι άγιο με ότι δεν είναι, μη διακρίνοντας καθόλου αυτά.

και έτσι πέφτεις, για μία ακόμα φορά, να υβρίζεις και ατιμάζεις Γραφή και Θεό. Καθώς είπα παραπάνω, ότι μπορεί να είναι ευρισκόμενο εντός, ή αποδειγμένο δια των αγίων γραπτών, είναι μαζί ευκρινές και υγιές, και έτσι μπορεί, ασφαλώς, να είναι δημοσιευμένο, διαβασμένο και γνωρισμένο - και πράγματι θα έπρεπε να είναι. Έτσι η κατάθεσή σου, ότι μερικά πράγματα δεν θα έπρεπε να είναι εκτεθειμένα στα αυτιά του καθένα, εάν γίνεται σε σχέση με τα περιεχόμενα της Γραφής, είναι ψεύτικη και εάν μιλάς για άλλα πράγματα, η σημείωσή σου ήταν άσχετη και εκτός τόπου, και χάσιμο του χαρτιού σου και χρόνου. Επιπλέον, γνωρίζεις ότι διαφωνώ με τους Σοφιστές στα πάντα, μπορούσες κάλλιστα να φεισθείς εμένα, συνεπώς, και να μην θέσεις τις διαστροφές τους στην πόρτα μου. Ήτο εναντίον μου, θυμίσου, που υποτίθετο ότι ήσουν γράφοντας στο βιβλίο σου: Γνωρίζω που οι σοφιστές λαθεύουν, δεν χρειάζομαι εσένα να μου πεις Έχω κριτικάρει αυτούς, ο ίδιος, αρκετά. Θα έπρεπε, ομοίως, να το λέω μία για πάντα, και να το επαναλαμβάνω τόσο συχνά, όσο εσύ με κατατάσεις με τους Σοφιστές και επεκτείνεσαι επί της τρέλας τους, ώστε να ζημιώσεις την υπόθεσή μου. Είσαι δρώντας ασυνείδητα, καθώς πολύ καλά γνωρίζεις.

Τώρα άσε μας να παρατηρήσουμε τους λόγους σου, που δίνεις αυτή την συμβουλή. "Είναι αλήθεια, (εσύ λες), ότι, η φύση του Θεού υπάρχουσα ότι αυτή είναι - Θεός, δεν είναι περισσότερο πραγματικά στον Ουρανό από ότι Αυτός είναι σε μια κατσαρίδα, ή ακόμα μέσα σε ένα βόθρο (που εσύ ο ίδιος δεν διστάζεις να λες, παρ' όλο αυτό κακίζεις τους Σοφιστές για την φλυαρία τους για τέτοια πράγματα) - ωστόσο, (εισηγείσαι) θα όφειλε να είναι παράλογο να μιλάς σε σχέση με αυτά δημόσια".

Τώρα, κατά πρώτον, αφήσε τους αφού θέλουν να φλυαρούν - δεν απονέμουμε δικαιοσύνη εδώ στο τι κάνουν οι άνθρωποι, αλλά στο τι είναι σωστό και οφείλει να είναι καιωμένο, όχι στο πως εμείς ζούμε, αλλά στο πως θα οφείλαμε να ζούμε. Ποιος μεταξύ μας πάντοτε ζει και συμπεριφέρεται καθώς θα όφειλε; Αλλά καθήκον και διδασκαλία δεν είναι, ως εκ τούτου, καταδικασμένες. Η αλήθεια είναι, εσύ μάς καλείς μακριά και ανασκάπτεις μαζί όλες αυτές τις ασχετοσύνες, απλά γιατί είσαι αμήχανος σ' αυτό ακριβώς το σημείο, την πρόγνωση του Θεού και, αφού δεν μπορείς να ανατρέψεις αυτήν με κάποια επιχειρήματα, προσπαθείς, εν τώ μεταξύ, να τραβήξεις εκτός τον αναγνώστη, με ένα κατακλυσμό κενών πολυλογιών. Αλλά αρκετά ως προς αυτό πίσω στο σημείο.

Ποια είναι η σχέση της παράθεσής σου, ότι κάποια πράγματα θα ώφειλαν να μην αναφέρονται δημόσια; Περικλείεις το αντικείμενο της "ελεύθερης Θέλησης" μεταξύ αυτών; Εάν έτσι, όλα αυτά που είπα παραπάνω, σε σχέση με την αναγκαιότητα της αντίληψης της "ελεύθερης Θέλησης", θα στραφούν εναντίον σου. Και γιατί, σ' αυτήν την περίπτωση, δεν ακολουθήσες τις αρχές σου και να αφήσεις την Διατριβή σου άγραφτη; Εάν εσύ κάνεις καλά να συζητάς την "ελεύθερη Θέληση" γιατί λογοκρίνεις τέτοια συζήτηση; Εάν είναι ένα κακό πράγμα να το κάνεις, γιατί κάνεις αυτό; Εάν, από την άλλη μεριά, δεν θέτεις την "ελεύθερη Θέληση" εντός αυτής της κατηγορίας, τότε ακόμα μια φορά όλο αυτόν τον χρόνο είσαι αποφεύγοντας το ζήτημα, κατασπαταλώντας την αερώδη ρητορική σου σε παραπλανητικά στοιχεία.

Ούτε είσαι σωστός, στην διαπραγμάτευσή σου αυτού του παραδείγματος, ούτε στο να καταδικάζεις σαν άχρηστη την δημόσια συζήτηση, από το γεγονός ότι ο Θεός είναι σε ένα κακό τόπο ή μέσα στον βόθρο. Οι σκέψεις σου για τον Θεό είναι πολύ ανθρώπινες. Βεβαίως, παραδέχομαι ότι υπάρχουν κάποιοι ελαφρόμυαλοι κύρηκες, που, από όχι ευλαβή ή ευσεβή κίνητρα, αλλά γιατί επιζητούν το χειροκρότημα, ή επιθυμώντας τους νεωτερισμούς, ή γιατί απλά δεν μπορούν να κρατήσουν το στόμα τους κλειστό, μιλούν για τις πιο ελαφρές ανοησίες· αλλά τέτοια δεν ευχαριστούν ούτε τον Θεό ούτε ανθρώπους, ακόμα και όταν δηλώνουν ότι ο Θεός είναι στους ουραμούς των ουρανών! Όπου, ωστόσο, οι κύρηκες είναι σοβαροί και ευσεβείς, διδάσκοντας με εγκρατείς, αγνούς, σταθερούς λόγους, αυτοί αναφέρονται σ' αυτό το είδος των πραγμάτων δημόσια, χωρίς φόβο βλάβης και, πράγματι, με πολύ ωφέλεια. Σίγουρα οφείλουμε όλοι να διδάξουμε ότι ο Υιός του Θεού ήτο στον κόλπο της Παρθένου και γεννημένος εκ της κοιλίας της; Και πόσο πολύ διαφέρει η ανθρώπινη κοιλιά από κάθε άλλο ακάθαρτο χώρο; Κάποιος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει πλήρη και αποκρουστική γλώσσα για να περιγράψει αυτό· μολονότι εμείς εμμέτῃ λογοκρίνουμε εκείνους που το κάνουν, δεδομένου ότι μία αφθονία αγνών λέξεων υπάρχει, για την αναφορά αυτού του αναγκαίου αντικειμένου, χωρίς είτε δυσαρέσκεια ή ασχήμια. Πάλιν, το σώμα του Χριστού ήτο ανθρώπινο, σαν το δικό μας· και τι είναι περισσότερο ρυπαρό από αυτό; Ωστόσο, σίγουρα δεν θα έπρεπε, ως εκ τούτου, να παύουμε να λέμε ότι ο Θεός κατοίκησε αυτό το σώμα - "σωματικώς" καθώς ο Παύλος το θέτει; (Κολοσ. 2, 9). Τι είναι περισσότερο ακάθαρτο από τον θάνατο; Τι είναι περισσότερο τρομερό από την κόλαση; Ωστόσο ο Προφήτης δοξάζει, ότι ο Θεός είναι με Αυτόν στον θάνατο, και κοντά σ' Αυτόν στην

κόλαση (Ψαλμός 16, 10, 139, 8).

Έτσι, τα ευσεβή μυαλά δεν σκανδαλίζονται να ακούν ότι ο Θεός είναι στον θάνατο ή στην κόλαση αν και είναι, είτε πιο τρομερή και ακάθαρτη από ένα υπόνομο ή ένα βόθρο. Πράγματι, αφού η Γραφή μαρτυρεί ότι ο Θεός είναι παντού, και γεμίζει όλα τα πράγματα, κάποιος ευσεβής άνθρωπος δεν λέει ακριβώς ότι αυτός είναι σ' αυτούς τους χώρους κατ' αναγκαιότητα. Αυτός διαβάζει και γνωρίζει ότι Αυτός είναι εκεί - εκτός εάν πρέπει να υποθέτουμε ότι, όταν ποτέ αρπαχτώ από κάποιο τύρρανο, και ριχτώ σε ένα κελί, ή έναν υπόνομο (καθώς συνέβη σε πολλούς αγίους), δεν μπόρω να παρακαλέσω τον Θεό, ούτε να πιστέψω ότι Αυτός ήτο με εμένα, μέχρι να μπορούσα να ριχτώ μέσα σε μία στολισμένη εκκλησία; Εάν μας διδάσκεις αυτό το είδος των ανοησιών σε σχέση με Θεό, και κλονιζόμαστε από τους χώρους όπου η ουσία Του διαμένει, θα καταλήξεις να αρνείσαι να αποδεχθείς ότι Αυτός διαμένει με εμάς στον ουρανό - γιατί οι ουρανοί των ουρανών δεν δύνανται να περιέχουν Αυτόν (1 Βασιλείς 8, 27), ούτε είναι άξιο να είναι έτσι. Η αλήθεια είναι καθώς την είπα: εξατμίζεις το σπληνάντερό σου επάνω μας, όπως συνήθως, με σκοπό να ζημιώσεις και δυσφημίσεις την υπόθεσή μας, γιατί βλέπεις ότι δεν μπορείς να την κατακτήσεις ή να την ανατρέψεις.

Ως προς το δεύτερο παράδειγμα, την πρόταση ότι "υπάρχουν τρεις θεοί", παραδέχομαι ότι αυτό, εάν διδαχθεί, είναι πραγματικά λίθος σκανδάλου. Αλλά αυτό δεν είναι ούτε αληθινό ούτε Γραφικό είναι ακριβώς μία παραγωγή της νέας λογικής που οι Σοφιστές έχουν εφεύρει. Και τι μας νοιάζει αυτό εμάς;

Η συμπεριφορά σου στο τελευταίο παράδειγμα, την περίπτωση της εξομολόγησης και της ικανοποίησης, είναι ένα θαυμαστό και πανούργο κομμάτι διπλωματίας. Από το πρώτο στο τελευταίο, (καθώς συνήθως) βηματίζεις σαν γάτα σε καυτά κάρβουνα, φοβισμένος μήπως θα μπορούσες να φανείς ότι απέτυχες, είτε να καταδικάσεις την θέση μας εκτός αγωνιστικού χώρου, ή να αντιταχθείς στην Παπική τυρανία, μάλλον ένα στρίμωγμα για σένα! Έτσι θέτεις τον Θεό και την συνείδηση εκτός του μυαλού προς το παρόν (τι ενδιαφέρει τον Έρασμο τι ο Θεός θέλει και η συνείδηση επικυρώνει σ' αυτά τα ζητήματα;) δημιουργείς αντιπερισπασμό σύρεις ένα άσχετο φόβητρο και προσβάλλεις αυτό καταγγέλλεις τον λαό, γιατί η διαφθορά τους οδηγεί αυτούς να κάνουν, το κύρηγμα της ελευθερίας από εξομολόγηση και ικανοποίηση, μία δικαιολογία για σαρκική ελευθερία. "Τώρα, (εσύ λες) η αναγκαιότητα της πράξης της εξομολόγησης αναχαιτίζει

σε κάποιο βαθμό αυτούς".

Ω: τι τέλεια, ευγενικά αισθήματα! Είναι αυτό διδαχή θεολογίας; - να δένεις κάτω από νόμους και, κατά τη φράση του Εζεκία (Εζεκ. 13, 18) να διευθύνεις στον θάνατο ψυχές που ο θεός ποτέ δεν έδωσε; Γιατί, δι' αυτής της συλλογιστικής θα φέρεις επάνω μας ακόμα περισσότερο, ολόκληρη την τυραννία των Παπικών νόμων και θα υπερασπίσεις αυτήν σαν χρήσιμη και υγιή - γιατί και αυτοί οι νόμοι επίσης αναχαιτίζουν την διαφθορά του λαού! Δεν θα εξαπολύσω την επίθεση που αυτό το χωρίο αξίζει! αλλά, σύντομα, η αλήθεια είναι αυτή: Ένας καλός θεολόγος διδάσκει, ότι ο λαός θα έπρεπε να αναχαιτίζεται δια της εξωτερικής δύναμης του σπαθιού, όταν αυτοί κάνουν κακό, καθώς ο Παύλος διδάσκει στους Ρωμαίους 13, 1-4. Αλλά οι συνειδήσεις τους δεν πρέπει να είναι παγιδευμένες από απατηλούς νόμους, και συνεπώς, βασανισμένες από αμαρτίες, που σύμφωνα με την θέληση του θεού εκεί δεν είναι αμαρτία. Οι συνειδήσεις είναι δεμένες δια του νόμου του θεού μόνον, και η Παπική τυραννία, η οποία με τις ψευδολογίες τρομάζει και δολοφονεί ψυχές από μέσα και συνήθως εξαντλεί τα σώματα από έξω, είναι ένας παρείσακτος που θα έπρεπε να εξορισθεί πάραυτα. Αν και με εξωτερική πίεση βιάζει τους ανθρώπους να κάνουν εξομολόγηση, και να εκτελούν άλλα επαχθή καθήκοντα, αποτυγχάνει να αναχαιτίσει τα μυστά τους, που είναι μόνο περισσότερο ερεθισμένα δια της παρούσης να μισούν, τόσο τον θεό όσο και τον άνθρωπο. Το εξωτερικό σφαγείο του σώματος είναι ομοίως μάταιο! αυτό ακριβώς παράγει υποκριτές. Έτσι ώστε οι τύρρανοι που επιβάλουν τέτοιους νόμους, δεν είναι άλλο παρά αθηπάγοι λύκοι και κλέφτες, κλέβοντες ψυχές! Και τώρα εσύ, ο ειδικός σύμβουλος των ψυχών, συνιστάς σε μας μία φορά ακόμα, εκκείνους τους βάρβαρους δολοφόνους ψυχών, που γεμίζουν τον κόσμο με βλασθημίες και υπερήφανες καρδιές υποκριτών, για τον μόνο λόγο να υποτάξεις αυτές στο μέτρο της εξωτερικής αναχαίτησης. καθώς εάν, χωρίς να κάνουμε υποκριτές εξ αυτών, και να καταστρέψουμε τις συνειδήσεις τους, δεν υπήρχε άλλος τρόπος κανένας για την αναχαίτησή τους, όπως είπα.

Τώρα μας φέρνεις αναλογίες (γιατί θέλεις να φανεί ο στοίχος σου και η αυθεντία σου στις αναλογίες): "υπάρχουν νοσήματα, (εσύ λες) τα οποία μπορούν να υποφέρονται με λιγότερη βλάβη, παρά να είναι θεραπευμένα, όπως η λέπρα" και έτσι συνέχεια. Και παραθέτεις το παράδειγμα του Παύλου, που διέκρινε μεταξύ του τι ήτο νόμιμο και τι ήτο σκόπιμο (1 Κορ. 6, 12) "Είναι νόμιμο

(εσύ λες) να μιλάς την αλήθεια, αλλά δεν είναι σκόπιμο να κάνεις έτσι σε κάθε συντροφιά, ούτε σε κάθε ευκαιρία, ούτε με κάθε τρόπο".

Τι ευτελής ομιλητής είσαι!, αλλά ολοσχερώς αμαθής του τι είσαι λέγοντας. Με μία λέξη, πραγματεύεσαι αυτή την συζήτηση καθώς εάν η παρούσα διαφορά μεταξύ μας ήτο η επανόρθωση μιας οφειλής, η κάποια άλλη κοινότυπη υπόθεση, το χάσιμο των οποίων πειράζει πολύ λιγότερο από την δημόσια ειρήνη, και, ως εκ τούτου, δεν θα **επρεπε** να αναστατώνουμε τον καθένα, με το να κάνουμε αυτόν να διστάζει να δώσει και να πάρει, παραχωρώντας το σημείο εάν χρειάζεται, εις τρόπον ώστε να σιγουρευόμαστε ότι δεν εγείρεται ευκαιρία για δημόσια αναταραχή. Κάνεις αυτό φανερό, ότι αυτή η σαρκική ειρήνη και ησυχία φαίνεται σ' εσένα πολύ περισσότερο σημαντική από την πίστη, συνείδηση, σωτηρία, τον λόγο του Θεού, την δόξα του Χριστού, και από τον ίδιο τον Θεό. Άσε με να σου πω, λοιπόν, - και σε παρακαλώ να αφήσεις να βυθιστεί βαθιά στο μυαλό σου - εγώ υποστηρίζω ότι μία πάνδημη και ζωτική αλήθεια, με αιώνιες συνέπειες, είναι διακινδυνευμένη σε αυτή την συζήτηση: μία, έτσι αποφασιστική και θεμελιακή, που οφείλει να είναι υποστηριχμένη και προστατευμένη, ακόμη και με το κόστος της ζωής, μολοντί σαν αποτέλεσμα, ολόκληρος ο κόσμος θα μπορούσε να είναι, όχι ακριβώς ριγμένος μέσα σε ταραχή και θόρυβο, αλλά κατακερματισμένος στο χάος και εκμηδενισμένος. Εάν εσύ δεν ^{τα} συλλαμβάνεις, εάν ^{εξ} αφήνει αυτό ^α αδιάφορο, τότε κάνε την δουλειά σου, και άφησε εκείνους να συλλάβουν αυτό, και να είναι κινημένοι δι' αυτού, στους οποίους είναι δοσμένο εκ του Θεού.

Γιατί, ευχαριστώ τον Θεό, ότι δεν είμαι τέτοιος τρελός να ^{επιθυμώ} να υποστηρίζω, και να προασπίζω αυτήν την υπόθεση, τόσο παχύρροια, με τέτοιο σθένος και σταθερότητα (πέισμα το καλείς εσύ), συχνά με κίνδυνο της ζωής μου, μισούμενος και επιβουλευόμενος συνεχώς, υπομένοντας, με ένα λόγο, την οργή των ανθρώπων και των διαβόλων μαζί, όχι για να κερδίσω χρήματα (που ούτε έχω ούτε θέλω), ή φήμη (που θα μπορούσα να μην έχω, εάν ήθελα αυτό σε ένα κόσμο που με μισεί τόσο), ή να προστατέψω την ζωή μου (που είναι πάντοτε κατασχεμένη, μέχρι τώρα). Πιστεύεις ότι, επειδή η καρδιά σου τρέμει σ' αυτές τις αναταραχές, είσαι ο μοναδικός που έχει καρδιά; Δεν είμαι φτιαγμένος από πέτρα και εγώ δεν είμαι παιδί των Μαρπεσιών βραχοκορφών. Αλλά, (αφού πρέπει να γίνει το ένα ή το άλλο) θα ήθελα μάλλον να είμαι ευφρόσυνος στην

χάρη του Θεού, και να υποφέρω την ορμή των πρόσκαιρων ανάταραχών για χάρη του Λόγου του Θεού - που απαιτεί να είναι βεβαιωμένος, με ανίκητο και ακλόνητο ζήλο - μάλλον, παρά, λέγω, να εκπέσω σε σκόνη κάτω από την οργή του Θεού, ένεκα των αφόρητων βασανιστηρίων της ταραχής, που θα είναι αιώνια. Μακάρι ο Χριστός να δώσει, ώστε η καρδιά σου να μην είναι, όπως οι λόγοι σου εισηγούνται (ελπίζω και προσεύχομαι ότι δεν είσαι), γιατί σαφέστατα συνεπάγεται ότι συμφωνείς με τον Επίκουρο, ότι ο Λόγος του Θεού και η μέλλουσα ζωή είναι παραμύθια. Γιατί η διδασκαλία σου σκοπεύει να παρακινήσει εμάς, από σεβασμό στους Πάπες, πρίγκιπες, και ειρήνη, να εγκαταλείψουμε και να παραδώσουμε, προς το παρόν, τον βέβαιο Λόγο του Θεού. Αλλά όταν εγκαταλείπουμε αυτό, εγκαταλείπουμε τον Θεό, πίστη, σωτηρία και όλη την Χριστιανοσύνη. Πόσο περισσότερο σταθερότερη είναι η συμβουλή του Χριστού, ότι θα ωφείλαμε μάλλον να περιφρονούμε ολόκληρο τον κόσμο.

Δες αυτό το είδος των πραγμάτων, απλά επειδή δεν edιάβασες, ή εν πάσει περιπτώσει δεν παρατήρησες, ότι είναι συνήθης η περίπτωση με τον Λόγο του Θεού, ο κόσμος είναι ριγμένος μέσα σε ταραχή εξ αιτίας αυτού. Ο Χριστός ανοικτά δηλώνει αυτό ακριβώς: "δεν ήλθα (λέει) να βάλω ειρήνη, αλλά σπαθί" (Ματθ. 10, 34). Έτσι στον Λουκά 12, 49 "ήλθα να βάλω φωτιά στην γη". Έτσι ο Παύλος στους 2 Κορ. 6, 5 "εν ταραχή... κ.λπ.". Ο Προφήτης στον δεύτερο Ψαλμό, φέρει επεξεργασμένη μαρτυρία της ίδιας αλήθειας, όταν δηλώνει ότι τα έθνη είναι σε ταραχή, οι λαοί λυσοούν, οι βασιλείς εγείρονται, οι διοικητές συνομωτούν, κατά του Κυρίου και κατά του Χριστού - καθώς εάν ήθελε να λέει ότι οι πολλοί, οι ισχυροί, πλούτος, δύναμη, σοφία, δικαιοσύνη και όλα αυτά που εξυμνούνται στον κόσμο, αντιτίθενται τον Λόγο του Θεού. Παρατήρησε στις Πράξεις των Αποστόλων, και δες εκεί τι συνέβη στον κόσμο εξ αιτίας του λόγου του Παύλου μόνον, (για να μην πούμε τίποτα για τους άλλους αποστόλους) πώς, άνευ βοηθού, έριξε σε ταραχή Ιουδαίους και Εθνικούς μαζί. Καθώς οι εχθροί του είπαν για αυτόν, έκανε τον κόσμο άνω-κάτω. (Πράξεις 17, 6). Το Βασίλειο του Ισραήλ ήτο ριγμένο σε ταραχή κάτω από τον Ηλία, καθώς ο Αχάβ παρεπονείτο (1 Βασ. 18, 17). Τι αναστάτωση υπήρχε κάτω από τους άλλους προφήτες, όταν ήσαν όλοι εκτελεσμένοι ή λιθοβολημένοι και ο Ισραήλ ήτο οδηγημένος αιχμάλωτος στην Ασσυρία και ο Ιούδας στην Βαβυλώνα. Ήτο εκείνη ειρήνη; Ο Κόσμος και οι Θεοί του, δεν μπορούν και δεν υποφέρουν τον Λόγο του αληθινού Θεού, και ο αληθινός Θεός δεν μπορεί και δεν θα παραμείνει σιωπη-

λός. Τώρα, αυτοί οι δύο θεοί είναι σε πόλεμο* έτσι, τι άλλο μπορεί να υπάρχει εν τω μέσω του κόσμου παρά ταραχή; Να θέλεις να καταστείλλεις αυτές τις ταραχές, λοιπόν, είναι πραγματικά να θέλεις να μετακινήσεις τον Λόγο του Θεού, και να σταματήσεις την πορεία του. Όταν ο Λόγος του Θεού έρχεται, έρχεται να αλλάξει και να ανανεώσει τον Κόσμο, και ακόμα Ειδωολάτρες συγγραφείς αναγνωρίζουν, ότι τέτοιες αλλαγές δεν μπορούν να λάβουν χώρα χωρίς οχλαγωγία και αναστάτωση, ούτε, πράγματι, χωρίς αιματοχυσία. Τώρα πρέπει, από το μέρος των Χριστιανών, να περιμένονται και ψύχραιμα να υπομένονται αυτά τα πράγματα, καθώς ο Χριστός λέει, "θα ακούσετε δε πολέμους και φήμας περί πολέμων. Προσέχετε να μην φοβηθήτε* διότι είναι ανάγκη όλα να γίνουν, αλλά δεν είναι ακόμα το τέλος" (Ματ. 24, 6). Προσωπικά, εάν δεν έβλεπα αυτές τις αναστατώσεις, θα έπρεπε να λέω ότι ο Λόγος του Θεού δεν ήτο στον κόσμο. Τώρα που βλέπω αυτές, αγάλλομαι εκ καρδίας και χαμογελώ σ' αυτές, γνωρίζοντας με βεβαιότητα, ότι το βασίλειο του Πάπα και όλων των συμμάχων του θα πέσει* γιατί ο Λόγος του Θεού είναι τώρα πλήρως διαλαλημένος, και εκείνοι είναι ο κυριότερος στόχος του.

Βλέπω, πράγματι, καλέ μου Έρασμε, ότι σε πολλά βιβλία σου θρηνείς την έλλειψη ειρήνης και ομόνοιας, και κάνεις μια σειρά προσπαθειών να ^{αί}θεραπεύσεις εκ των όπισθεν. Οι προθέσεις σου είναι εκ των καλύτερων (τουλάχιστον, εγώ το πιστεύω)* αλλά η ποδάγρα γελά στις νοσηλείες σου. Εδώ, καθώς ο ίδιος παραδέχεσαι, είσαι πραγματι αρμενίζοντας ενάντια στο ρεύμα* γιατί ^{προσπαθείς} να σβύσεις την φωτιά με άχυρα. Σταμάτα τα παράπονά σου, σταμάτα τις νοσηλείες σου* η αρχή και η συνέχεια αυτής της διαμάχης είναι από τον Θεό* και δεν θα παύσει, μέχρι που όλοι που εναντιούνται στον Λόγο κατασταθούν, καθώς η λάσπη των δρόμων. Μπορώ μόνο να λυπούμαι, που τόσο μεγάλος θεολόγος σαν και σένα, χρειάζεται να επιστρέψει στο σχολείο και να είναι διδαγμένος αυτά τα πράγματα, όταν θα ^{επρέπε} να ^{ήθουν} διδάσκοντας άλλους.

Το κομψό ρητό σου, ότι κάποιες ασθένειες μπορούν να είναι υποφερμένες με λιγότερη βλάβη, από το να είναι θεραπευμένες, είναι υπό συζήτηση εδώ* αλλά εφαρμόζεις κακώς αυτό. Δίνεις το όνομα της "ασθένειας που μπορεί να είναι υποφερμένη με λιγότερη βλάβη" σε εκείνες τις ταραχές, οχλαγωγίες, αταξίες, διχόνοιες, ασυμφωνίες, πολέμους, και οτιδήποτε άλλο αυτού του είδους, με το οποίο ο κόσμος είναι κλονισμένος και ραπισμένος εξ' αιτίας του Λόγου του Θεού. Αυτά τα πράγματα, λέω, υπάρχοντα πρόσκαιρα, μπορούν να ^{υπο-}

μένονται με λιγότερη βλάβη, από χρόνιους κακούς τρόπους, οι οποίοι αναπόφευκτα θα ρημάξουν όλες τις ψυχές που δεν είναι αλλαγμένες δια του Λόγου του Θεού. Εάν ο Λόγος θα ήτο μετατοπισμένος, το αιώνιο καλό, Θεός, Χριστός, και το Πνεύμα θα όφειλαν να είναι μετατοπισμένα μαζί του. Πόσο πολύ καλύτερα, λοιπόν, είναι να χάσεις τον κόσμο, από το να χάσεις τον Θεό, τον Δημιουργό του κόσμου, που μπορεί να δημιουργήσει αναρίθμητους καινούργιους κόσμους, και είναι καλύτερος από άπειρους κόσμους. Γιατί τι είναι πρόσκαιρα πράγματα σε σχέση με αιώνια; Θα όφειλαμε, λοιπόν, να υπομένουμε το λεπρικό ξέσπασμα των πρόσκαιρων κακών, μάλλον, παρά να κρατάμε τον κόσμο εν ειρήνη και ελευθερία από εκείνες τις αναστατώσεις. γιατί η τιμή της ειρήνης θα έπρεπε να είναι το αίμα και η καταστροφή όλων των ψυχών, που θα έπρεπε έπειτα να είναι καταστρεμμένες και καταραμένες για πάντα. Επειδή ολόκληρος ο κόσμος δεν αξίζει αρκετά για να απολυτρώσει μία μόνη ψυχή.

Προστάξεις τέλειες, κομψές αναλογίες, και επιγράμματα. αλλά ο τρόπος που μεταχειρίζεσαι αυτές, όταν πραγματεύεσαι άγια πράγματα, είναι παιδαριώδης - στην πραγματικότητα, διεστραμμένος. Έρπεις επί του εδάφους, και δεν μπορείς να αντιληφθείς οτιδήποτε που είναι πάνω από την αντίληψη των ανθρώπων. Αλλά δεν υπάρχει τίποτα παιδαριώδες, ή απλά ανθρωπομορφικό, σε σχέση με τις ενέργειες του Θεού. αυτά είναι θείκιά και υπερβαίνουν την αντίληψη του ανθρώπου. Και αυτό συμβαίνει γιατί αποτυγχάνεις να δεις, ότι είναι εξ αιτίας της θέλησης του Θεού και ενέργειας, που, εκείνες οι ταραχές και διαιρέσεις, λυσοῦν σε ολόκληρο τον κόσμο - και έτσι είσαι φοβισμένος ότι ο ουρανός θα πέσει. Αλλά εγώ, δια της χάρις του Θεού, καθαρά βλέπω ότι εσύ δεν μπορείς να δεις. πράγματι προβλέπω άλλες, μεγαλύτερες αναστατώσεις, αποταμιευμένες για τις μελλοντικές γενεές, που παραβαλλόμενες με αυτές, τις παρούσες, δεν είναι παρά ψύθιροι από ανάλαφρο αεράκι, ή το μουρμουρητό ενός ήρεμου ρυακιού.

Τώρα, για να επιστρέψουμε στην διδασκαλία της ελευθερίας από εξομολόγηση και ικανοποίηση. είσαι αποκρούοντας, ή τουλάχιστον δείχνεις εαυτόν ανημέρωτο, ότι εκεί υπάρχει κάποιος Λόγος του Θεού. Αυτό, φυσικά, είναι μία διαφορετική αναζήτηση. Εγώ, από το μέρος μου, γνωρίζω σίγουρα ότι υπάρχει κάποιος Λόγος του Θεού, που αξιώνει χριστιανική ελευθερία, και μας προειδοποιεί να μην αφήσουμε τους εαυτούς μας να είναι παγιδευμένοι, μέσα στην δουλεία, δια των ανθρωπίνων παραδόσεων, και νόμων. Αυτό εγώ edίδαξα αναλυτικά σε άλλο μέρος. αλλά εάν θέλεις να μπει στον κατάλογο, είμαι έτοιμος

να συζητήσω αυτό και να πολεμήσω μέχρις εσχάτων, επίσης και με εσένα. (Υπάρχουν, πάντως, ένα πλήθος βιβλίων γραμμένων από μένα επί του αντικειμένου).

"Αλλά, (εσύ λες), οι Παπικοί νόμοι θα έπρεπε ακόμα ^{και} από φιλάνθρωπία να είναι ανεχόμενοι και κρατημένοι, ώστε, ~~να αποδειχθεί~~ η αιώνια σωτηρία δια του λόγου του Θεού, να αποδειχθεί συμβιβάσιμη με την ειρήνη του κόσμου, χωρίς κάποια ενόχληση".

Καθώς είπα παραπάνω, αυτό δεν μπορεί να γίνει. Ο άρχοντας τού κόσμου τούτου δεν επιτρέπει οι νόμοι των Παπών και των επισκόπων των να είναι κρατημένοι εν ελευθερία· η πρόθεσίς του είναι να περιπλέξει και δέσει τις συνειδήσεις. Αυτό ο αληθινός Θεός δεν μπορεί να υποφέρει. Έτσι ο Λόγος του Θεού, και οι παραδόσεις των ανθρώπων μάχονται μεταξύ τους, εντός αδιάλλακτης αντίθεσης. Ο Θεός και ο Σατανάς είναι προσωπικά περιπλεγμένοι σ' αυτήν την ίδια διαμάχη, ο καθένας εκ των οποίων προσπαθεί να καταστρέψει τα έργα και να ανατρέψει τις διδασκαλίες του άλλου, σαν δύο βασιλιάδες που ερημίζουν τα βασίλεια ο ένας του άλλου. " Αυτός που δεν είναι με εμένα, (είπε ο Χριστός) είναι εναντίον μου" (Λουκάς 11, 23).

Σε σχέση με τον φόβο σου, ότι πολλά πρόσωπα, ελαττωματικής κλίσης, θα καταχρασθούν αυτήν την ελευθερία, αυτό πρέπει να είναι ενοημένο σαν μία από τις ενοχλήσεις που πριν αναφέρθηκαν, μέρος της πρόσκαιρης λέπρας που πρέπει να υποφέρουμε και το νόσημα που πρέπει να υπομείνουμε. Αλλά δεν πρέπει να θεωρηθεί τόσο σημαντικό, ώστε να δικαιολογήσει την άρση του Λόγου του Θεού, εις τρόπο ώστε να αναχαιτισθεί η κατάχρησις του εξ αυτού. Εάν όλοι δεν μπορούν να είναι σωσμένοι, ωστόσο, κάποιοι είναι σωσμένοι· ο Λόγος του Θεού ήλθε για χάρη τους και έτσι αγαπούν Αυτόν πάρα πολύ θερμά και συναινούν εις Αυτόν πάρα πολύ γρήγορα. Τι κακά δεν έκαναν οι ασεβείς πριν ο Λόγος έλθει; και τι καλό ποτέ έκαναν; Δεν ήτο πάντοτε ο κόσμος γεμάτος πολέμους, απάτες, βία, φιλονικία και ανομία κάθε είδους; Τόσο πολύ που ο Μιχαίας παραβάλλει τους καλύτερους εξ αυτών με αιμασιές ζιζανίων! -όταν η αλήθεια είναι, μάλλον, ότι το καλό Ευαγγέλιο φέρει την κακοήθεια του κόσμου στο φως· γιατί χωρίς το Ευαγγέλιο, ο κόσμος διαμένει στο σκοτάδι του. Έτσι ακριβώς οι απάιδευτοι κακίζουν την παιδεία για το γεγονός ότι, καθώς η παιδεία διαδίδεται, η αμάθειά τους γίνεται φανερή. Τέτοιες είναι οι ευχαριστίες που επιστρέφουμε για τον Λόγο της ζωής και σωτηρίας! Ποιός φόβος, μπορούμε να υποθέσουμε, υπήρχε μεταξύ των Ιουδαίων, όταν το Ευαγγέλιο απελευθέρωσε όλους τους ανθρώπους από τον νόμο του

Μωϋσή; Τι ευκαιρίες, αυτή η μεγάλη ελευθερία, δεν εφάνη να δίνει στους κακούς ανθρώπους; Ωστόσο το Ευαγγέλιο δεν ήτο, εξ αυτού του λόγου, αποσυρομένο· αντίθετα, οι ευσεβείς ήταν διδαγμένοι να μην χρησιμοποιούν την ελευθερία τους ώστε να παραδίνονται στην σάρκα (Γαλατ. 5, 13), και οι ασεβείς ήσαν παρατημένοι στα σχέδια τους.

Επί πλέον, δεν υπάρχει δύναμη σ' αυτό το μέρος της συμβουλής σου - της πανάκειας, θα έπρεπε να λέω - όπου παρατηρείς: "είναι νόμιμο να μιλάς την αλήθεια" αλλά δεν είναι σκόπιμο να κάνεις έτσι σε κάθε συντροφιά, ούτε με κάθε ευκαιρία, ούτε με οποιονδήποτε τρόπο" και παραθέτεις τον Παύλο (αρκετά απρόσφορα) που λέγει "όλα τα πράγματα είναι νόμιμα για μένα, αλλά όλα τα πράγματα δεν είναι σκόπιμα" (1 Κορ. 6, 12). Ο Παύλος δεν μιλά εκεί για διδαχή της αληθινής διδασκαλίας· εσύ είσαι αιχμαλωτίζοντας τα λόγια του, βιάζοντας αυτά να σημαίνουν ότι θέλεις. Στην πραγματικότητα, ο Παύλος θα ήθελε να έχει την αλήθεια μιλημένη παντού, σε όλες τις ευκαιρίες, και υπό όποιον και κάθε τρόπο· έτσι ώστε είναι ευφραϊνόμενος, ακόμα και όταν ο Χριστός είναι κυρηγμένος εξ αντιληψίας και κακής θέλησης, και ανοικτά δηλώνει ότι ευχαριστείτε, οπουδήποτε ο Χριστός είναι κυρηγμένος (Φιλιπ. 1, 15). Στο κείμενο που παραθέτεις, ο Παύλος μιλά μόνο περί της συμπεριφοράς και της πρακτικής εφαρμογής της διδασκαλίας· αυτός πραγματεύεται με εκείνους, που υπάρχουντες υπερήφανοι για την Χριστιανική τους ελευθερία, επιδιώκουν τους σκοπούς τους, χωρίς να θεωρήσουν πόσο δυσαρεστούν και ζημιώνουν τον αδύνατο. 'Όχι· η αληθής διδασκαλία θα έπρεπε να είναι κυρηγμένη πάντοτε, ανοικτά, χωρίς συμβιβασμούς και ποτέ υποκριπτόμενη ή αποκριπτόμενη. Δεν υπάρχει προσβολή εις αυτό· είναι η ράβδος της δικαιοσύνης. Ποιος έδωσε σ' εσένα το δικαίωμα, και την δύναμη, να περιορίζεις την Χριστιανική διδασκαλία σε ιδιαίτερα πρόσωπα, χώρους, χρόνους και περιπτώσεις, όταν ο Χριστός λέγει ότι θα έπρεπε να είναι ελεύθερα δημοσιευμένος και να βασιλεύει σε όλο τον κόσμο; "ο Λόγος του Θεού δεν είναι δεμένος" λέει ο Παύλος (2 Τιμ. 2, 9)· και θα δέσει ο Έρασμος τον Λόγο; ο Θεός δεν έδωσε σε μας ένα Λόγο που έχει σεβασμό στους χρόνους, τόπους ή πρόσωπα. Όταν ο Χριστός λέει "πηγάζεται σε όλο τον κόσμο" (Ματθ. 19, 28), Αυτός δεν λέει καθώς ο Έρασμος "πήγαινε σ' αυτό τον χώρο, αλλά όχι σ' εκείνο". Πάλιν "Κυρήχτε το Ευαγγέλιο σε κάθε ύπαρξη" (Μαρκ. 16, 15). Δεν λέγει: "σε κάποιους, αλλά όχι σε άλλους". Εν συντομία, συνδέεις στους λειτουργούς του Λόγου του Θεού σεβασμό προσώπων, χώρων, συνηθειών και επο-

χών· ενώ ένα μεγάλο μέρος της δόξας του Λόγου είναι, ακριβώς αυτό, ότι, καθώς ο Παύλος λέει, δεν υπάρχει σεβασμός προσώπων, ούτε είναι ο Θεός προσωπολήπτης (Ρωμ. 2, 11 εφέσσ. 6, 9 Κολοσ. 3, 25). Βλέπεις, ξανά, πόσο αλόγιστα ορμάς κατά του Λόγου του Θεού, καθώς εάν εκτιμούσες τις σκέψεις σου και ιδέες σου πιο πάνω από Αυτόν.

Εάν θα σου ζητούσαμε να αποφασίσεις για μας, εις ποίαν ευκαιρίαν, και σε ποία πρόσωπα, και κατά ποίους τρόπους, η αλήθεια πρέπει να είναι μιλημένη, πόσο σύντομα θα έδινες... την απάντησή σου; Ο κόσμος θα μπορούσε να υπολογίσει, τότε ο χρόνος είναι να σταματήσει, και η ύπαρξή του να τελειώσει, γρηγορότερα, παρά εσύ να μπορούσες να συστήσεις ένα μοναδικό αξιόπιστο κανόνα. Τι πρέπει να συμβεί στο Δειτούργημα της διδασκαλίας, το έργο της εκπαίδευσης των ψυχών, ενώ είμαστε περιμένοντας εμένα; Σε κάθε περίπτωση, πως θα μπορούσες να ορίσεις τέτοιους κανόνες, όταν γνωρίζεις ότι ΟΤΙ: χενικές αρχές δεν κυβερνούν πρόσωπα, χρόνους ή τρόπους; Και εάν ακόμα εγνώριζες αυτά τελείως, δεν θα ΕΧΛΩΡΙΖΕΣ τις καρδιές των ανθρώπων. Ή ίσως ο τρόπος, χρόνος, και πρόσωπο που έχεις στο μυαλό σου, είναι ως ακολούθως, έτσι να διδάξεις την αλήθεια που ο Πάπας να μην εναντιούται, ο Αυτοκράτωρας να μην εξοργίζεται, οι επίσκοποι και οι πρίγκιπες να μην αναστατώνονται, και όχι ενοχλήσεις και αναστατώσεις να παράγονται στον κόσμο, μη τυχόν πολλοί θα μπορούσαν να προσκόψουν και γίνουν χειρότεροι; Τι είδος πολιτικής είναι αυτό, έδειξα πάρα πάνω. Αλλά ήσουν ευχαριστημένος να συγκαταβαίνεις σ' αυτή την ανώφελη ρητορική, έτσι ώστε να μώρεεγς, να αποφύγεις να πεις κάτι.

Πόσο περισσότερο κατάλληλο είναι για μας, αξιολύπητοι άνθρωποι, καθώς είμαστε, να αποδόσουμε στον Θεό, που γνωρίζει όλες τις καρδιές των ανθρώπων, την δόξα να αποφασίζει, τον τρόπο με τον οποίο και τα πρόσωπα εις τα οποία, και τις ευκαιρίες στις οποίες η αλήθεια θα έπρεπε να είναι μιλημένη. Αυτός ο ίδιος γνωρίζει τι θα έπρεπε να είναι ειπωμένο στον καθένα, και πότε και πως. Τώρα, Αυτός όρισε ότι το Ευαγγέλιό Του, που όλοι χρειάζονται, δεν θα έπρεπε να είναι περιορισμένο σε κάποιο τόπο ή χρόνο, αλλά θα έπρεπε να είναι κυρηγμένο σε όλους τους ανθρώπους, σε όλους τους χρόνους και σε όλους τους χώρους. Απέδειξα πριν, ότι αυτό το οποίο είναι επαγγελλόμενο στις Γραφές, είναι ευκρινές σε όλους, και είναι υγιές, και πρέπει να κηρύττεται ανοικτά, καθώς βεβαιώνεις ο ίδιος στο βιβλίο σου "παράκλησις", με καλύτερη κρίση, από ότι δείχνεις τώρα. Εκείνοι που είναι απρόθυμοι, ώστε οι ψυχές να είναι απολυτρωμένες, σαν τον Πάπα και τους οπαδούς του, άφησε... γι' αυτούς να δέσουν

τον Λόγο του Θεού και να κρατούν τους ανθρώπους από την ζωή και την βασιλεία των ουρανών· γιατί αυτοί, ούτε εισέρχονται οι ίδιοι, ούτε επιτρέπουν άλλους να εισέλθουν (Ματθ. 23, 13). Μόνο εσύ κάνεις ζημιά, Έρασμε, όταν προαγάγεις τις ψυχώσεις τους δια της πολιτικής σου.

Η ίδια περίσκεψη φαίνεται στο επόμενο μικρό τεμάχιο της συμβουλής σου, που "λανθασμένες αποφάσεις, κατασκευασμένες στις Εκκλησιαστικές συνόδους, δεν θα έπρεπε να είναι δημόσια ομολογημένες, μήπως έδαφος για απόκρουση της εξουσίας των Πατέρων θα μπορούσε από αυτό να δοθῆ". Αυτό, φυσικά, είναι ακριβώς ότι ο Πάπας θα ήθελε εσύ να λες: Ευρίσκει αυτό σαν γλυκύτερο άκουσμα παρά το ίδιο το Ευαγγέλιο· θα πρέπει να είναι πάρα πολύ αχάριστος, εάν δεν σε τιμήσει με την σειρά του με τον Επισκοπικό μανδύα, επιπλέον όλων των επακόλουθων εισοδημάτων! Αλλά, εν τω μεταξύ, Έρασμε, τι θα κάνουν εκείνες οι ψυχές, που είναι δεμένες και σφαιασμένες δι' αυτής της άδικης διάταξης; Δεν σε νοιάζει εσένα; Φυσικά, εσύ πάντοτε πιστεύεις, ή προφασίζεσαι ότι πιστεύεις, ότι οι ανθρώπινες διατάξεις μπορούν να είναι τηρημένες μαζί με τον Λόγο του Θεού, χωρίς ζημιά. Εάν μπορούσαν, θα ήθελα αμέσως να έλθω στην άποψη σου. Αλλά, εάν είσαι ακόμα στην αμάθεια, θα πρέπει να σου το πω ξανά: οι διατάξεις των ανθρώπων δεν μπορούν να είναι τηρημένες, μαζί με τον Λόγο του Θεού, γιατί το προηγούμενο δένει συνειδήσεις, και το επόμενο λύνει αυτές. Τα δύο πράγματα είναι τόσο πολύ αντιτιθέμενα το ένα στο άλλο, καθώς η φωτιά και το νερό. Αυτό δεν θα γίτο, πράγματι, έτσι, εάν οι διατάξεις των ανθρώπων θα μπορούσαν να τηρηθῶν εν ελευθερία· που σημαίνει, χωρίς δέσιμο της συνείδησης. Αλλά ο Πάπας δεν θα επιτρέπει αυτό, ούτε μπορεί, εάν δεν θέλει το βασίλειο του κατεστραμμένο και τελειωμένο· γιατί αυτός στέκεται μόνο, για να παγιδεύει και να δένει συνειδήσεις, που το Ευαγγέλιο ανακυρρήσει ελεύθερες. Το Κύρος των Πατέρων, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθῆ μηδέν και-κενό και κάθε εσφαλμένη απόφαση που έκαναν (καθώς είναι όλες αυτές που συγκρούονται με τον Λόγο του Θεού) πρέπει να είναι εκριζωμένες και πεταχμένες μακριά· γιατί ο Χριστός είναι υψηλότερη εξουσία από τους Πατέρες. Εν συντομία, λοιπόν: εάν πούρνεις αυτή τη θέση σε σχέση με τον Λόγο του Θεού, είναι βλαβερή· και εάν σε σχέση με αλλιά μόνον πράγματα, τότε τα μακρόλογα επιχειρήματά σου για την πολιτική σου, δεν είναι τίποτα σε μένα· γιατί είναι ακριβώς σε σχέση με τον Λόγο του Θεού που διαπραγματεύομαι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ, ΟΤΙ Ο
ΘΕΟΣ ΕΞΑΝΑΓΚΑΖΕΙ ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Στο τελευταίο μέρος του προλόγου σου, όπου διακαώς μας αποτρέπεις από αυτό το είδος της διδασκαλίας μας, σκέπτεσαι ότι η νίκη είναι σχεδόν κερδισμένη. "Τι (εσύ λες) μπορεί να είναι περισσότερο άχρηστο, από να αναγγέλουμε στον κόσμο το παράδοξο, ότι όλα αυτά που κάνουμε είναι κατωμένα, όχι δια της "ελεύθερης Θέλησης", αλλά εξ απλής αναγκαιότητας, και την άποψη του Αυγουστίνου, ότι ο Θεός εργάζεται σε μας αμφοτέρωθεν, και το καλό και το κακό· ότι Αυτός ανταμοίβει τα δικά Του καλά έργα σε εμάς, και τιμωρεί τα δικά Του κακά έργα σε εμάς; (Είσαι άφθονος εδώ να δίνεις λόγους, ή μάλλον, να απαιτείς εμείς να δώσουμε αυτούς). Τι κατακλυσμός ανομίας (εσύ λες) θα άνοιξε στον λαό ή εξάπλωση τέτοιων ανακοινώσεων; Ποίος κακοήθης άνθρωπος θα ήθελε να διορθώσει την ζωή του; (Εκπλήττομαι που σ' αυτή την λυσσαλέα έκρηξη δεν θυμήθηκες το συζητούμενο θέμα και να πεις: "που τότε θα καταντούσε η "ελεύθερη Θέληση";").

Καλέ μου Έρασμε! απαντώ όπως πριν. Εάν πιστεύεις ότι αυτά τα παράδοξα είναι επινοήσεις των ανθρώπων, γιατί αντιτίθεσαι σ' αυτές; γιατί έτσι αρπάζεσαι; εναντίον ποίου μιλάς; Υπάρχει κάποιος άνθρωπος σήμερα στον κόσμο, που έχει επιτεθεί περισσότερο δυνατά στις διδασκαλίες των ανθρώπων από τον Λούθηρο; Το μάθημά σου είναι άχρηστο σε μένα! Εάν, ωστόσο, πιστεύεις αυτά τα παράδοξα να είναι Λόγοι του Θεού, τότε που είναι η συνείδησή σου, που είναι η ντροπή σου, που είναι, δεν θα πω η διάσημη μετριοπάθεια, αλλά ο φόβος και ο σεβασμός που οφείλεις στον αληθινό Θεό; γιατί αυτό το οποίο είσαι λέγοντας είναι ότι δεν υπάρχει πληροφορία πιο άχρηστη από τον Λόγο του Θεού! Έτσι ο Δημιουργός σου πρέπει να μάθει από σένα, το δημιούργημά του, τι μπορεί χρήσιμω να είναι κυρηγμένο και τι όχι; Ο Θεός ήτο τόσο ηλίθιος και απερίσκεπτος, που δεν εγνώριζε τι θα έπρεπε να είναι διδαγμένο, μέχρι να εμφανισθείς εσύ, να πεις σ' Αυτόν πως να είναι σοφός και τι να διατάζει; - καθώς εάν χωρίς την υπόδειξή σου, Αυτός δεν θα μπορούσε να έχει κατανοήσει ότι αυτό το παράδοξο συνεπάγεται τις συνέπειες που αυτό σύρει; Όχι· εάν ο Θεός έχει επιθυμίσει ότι αυτά τα πράγματα θα όφειλαν να είναι ανοικτά αποκαλυμμένα και δημοσιευμένα, ποιός είσαι εσύ να απαγορεύσεις αυτό; Ο Απόστολος Παύλος, στην επιστολή του στους Ρωμαίους, μετά παρησίας συζητά αυτά τα ουσιαστικά πράγματα, όχι πίσω από

την γωνία, αλλά ανοικτά, δημόσια, μπροστά σε όλο τον κόσμο, και με σκληρότερους όρους από αυτούς που εσύ παραθέτεις. "Όποιον θέλει Αυτός σκληραίνει" λέγει και πάλιν; "Ο Θεός, θέλοντας να δείξει την οργήν του... κ.λπ." (Ρωμ. 9, 18-22). Τι είναι σκληρότερο (σε σχέση με την σάρκα, τουλάχιστον) από αυτό του Χριστού "Πολλοί είναι καλεσμένοι, αλλά μερικοί εκλεγμένοι; (Ματθ. 22, 14). Και πάλιν, "γνωρίζω ποίον εξέλεξα"; (Ιωάν. 13, 18). Κατά την άποψή σου, φυσικά, δεν υπάρχει πληροφορία περισσότερο άχρηστη από όλο αυτό - και ο λόγος σου είναι, όπως φαίνεται, ότι μπορεί να στρέψει τον ασεβή σε απελπισία, μίσος, και βλασθημία!

Εδώ βλέπω γά· παίρνεις την θέση, ότι η αλήθεια και η χρησιμότης της Γραφής θα όφειλε να είναι μετρημένη και αποφασισμένη σύμφωνα με τα αισθήματα των ανθρώπων - για να είμαι ακριβής, της ασεβείας των ανθρώπων· έτσι ώστε τίποτε εις το εξής δεν θα είναι αληθινό, θείκον και υγιές, πλην ότι αυτά τα πρόσωπα βρίσκουν ευχάριστο και αποδεκτό· και αυτό το οποίο δεν είναι έτσι, θα καθίσταται αμέσως άχρηστο, αναληθές και ζημιολόγονο. Τι άλλο επικαλείσαι εδώ, παρά ότι οι λόγοι του Θεού να εξαρτώνται και να παραμένουν ή να πέφτουν έννεκα της θέλησης και εξουσίας των ανθρώπων; Αλλά η Γραφή λέει το αντίθετο, ότι όλα τα πράγματα παραμένουν ή πέφτουν δια της θέλησης και εξουσίας του Θεού, και ότι όλη η γη σιωπά μπροστά στο πρόσωπο του Κυρίου (Αβακ. 2, 20). Κάποιος που μιλά σαν και σένα πρέπει να φανταζεται, ότι ο ζωντανός Θεός δεν είναι περισσότερο από ένας άγριος ανακόλουθος κομπαστής, κραυγάζων από το βήμα του πεζοδρομίου, του οποίου τους λόγους μπορείς να ερμηνεύεις, λαμβάνεις ή ανασκευάζεις όπως σου αρέσει, σύμφωνα με το παρατηρούμενο αποτέλεσμα τους στους ασεβείς. Εδώ γίνεται φανερό, αγαπητέ Έρασμε, ακριβώς πόση λίγη ειλικρίνεια κρύπτεται στην συμβουλή σου, την δοσμένη πριν, ότι θα ωφείλαμε να σεβόμαστε το μεγαλείο της Κρίσης του Θεού. Τότε, πραγματευόμενος τα δόγματα της Γραφής (όπου δεν υπάρχει ανάγκη, βεβαίως, να σεβόμαστε κρυπτόμενα μυστήρια, αφού στην πραγματικότητα τα δόγματα δεν είναι τέτοια), μας προειδοποίησες με την πιο ευσεβή γλώσσα ενάντια σε κάθε ανακριτική εισβολή εντός του Κορυσσιανού σπηλαίου, και σχεδόν μας κατατρόμαξες, ώστε να παύσουμε να διαβάζουμε εντελώς τήν Βίβλο - μολονότι το διάβασμα της Βίβλου είναι κάτι, που ο Χριστός και οι Απόστολοι επειγόντως μας προτρέπουν, καθώς το κάνεις εσύ ο ίδιος αλλού. Αλλά τώρα που ήλθαμε πραγματικά, όχι ακριβώς στα δόγματα της Γραφής ή στο Κορυσσιανό σπήλαιο, αλλά στο τρομακτικό μυστικό της θεί-

κής Μεγαλειότητας -που είναι, καθώς είπαμε, το ζήτημα, γιατί Αυτός εργάζεται καθώς Αυτός κάνει- εδώ γκρεμίζεις τους φραγμούς και εισβάλλεις σε όλα αυτά, πλην βλαστημόντας. Τι αγανάκτηση κατά του Θεού δεν επιδεικνύεις, επειδή δεν μπορείς να δεις τον λόγο και το σχέδιο της συμβουλής Του. Γιατί δεν επικαλείσε σκοτεινότητες και διφορούμενα εδώ; Γιατί δεν αναχαιτίζεσαι ο ίδιος, και να αποθαρρύνεις άλλους, από το να περιεργάζονται μέσα σε ζητήματα που ο Θεός θέλει να κρατά κρυμμένα από εμάς, και δεν τα έχει κάνει γνωστά στις Γραφές; Εδώ θα ωφείλαμε να φράξουμε το στόμα μας· εδώ θα ωφείλαμε να σεβόμαστε ότι τίθεται κρυπτόμενο, και να λατρεύουμε τα μυστικά διατάγματα της θείκης Μεγαλειότητας, και να αναφωνούμε με τον Παύλο: "Ποιος είσαι συ, ω άνθρωπε, που αντιλέγεις στον Θεό" (Ρωμ. 9,20)

"Ποίος (εσύ λες), θα προσπαθήσει και θα αναμορφώσει την ζωή του;". Απαντώ, Ουδείς! Ουδείς μπορεί! Ο Θεός δεν έχει χρόνο για τους επαγγελματίες αυτοαναμορφωτές, γιατί είναι υποκριτές. Ο εκλεκτός, που φοβάται τον Θεό, θα είναι αναμορφωμένος δια του Αγίου Πνεύματος· το υπόλοιπο θα χαθεί, μη αναμορφωμένο. Σημείωσε, ότι ο Αυγουστίνος δεν λέει ότι ανταμοιβή περιμένει τα έργα κανενός ή τα έργα όλων, αλλά τα έργα κάποιων ανθρώπων. Έτσι εκεί θα υπάρχουν κάποιοι που αναμορφώνουν την ζωή τους. "Ποιος θα πιστεύει (εσύ λες), ότι ο Θεός τον αγαπά"; Απαντώ, Ουδείς! Ουδείς μπορεί! Αλλά ο εκλεκτός θα πιστεύει αυτό, και το υπόλοιπον θα χαθεί χωρίς να το πιστεύει, λυσσώντας και βλαστημώντας, καθώς εσύ περιγράφεις αυτούς. Έτσι θα υπάρχουν κάποιοι που πιστεύουν αυτό.

Εσύ λες ότι "κατακλυσμός ανομίας είναι ανοιγμένος δια των δόχματων μας". Έτσι να είναι. Οι ασεβείς άνθρωποι είναι μέρος αυτής της προμνημονευθείσης κακής λέπρας, που εμείς πρέπει να υπομείνουμε. Ωστόσο, αυτά είναι τα πραγματικά δόχματα, που ανοίγουν διάπλατα, στους εκλεκτούς που φοβούνται τον Θεό, πυλώνες δικαιοσύνης, είσοδο εντός του ουρανού, και οδό προς τον Θεό! Εάν, καθώς εσύ συμβουλεύεις, αποτρέπουμε αυτές τις διδασκαλίες, και κρύπτουμε αυτόν τον Λόγο του Θεού από τους ανθρώπους, και αφήνουμε όλους αυτούς να εργάζονται, κάτω από κάποια πλαστή ασφάλεια σωτηρίας, μη μαθαίνοντας ποτέ τον φόβο του Θεού, και την αληθινή ταπείνωση, και έτσι να μην έρχονται δια μέσου αυτού του φόβου στην αλήθεια, την σωτήρια χάρη, και αγάπη - τότε πως θα φράξαμε τους υδατοφράκτες σου σε κάποιο βαθμό; γιατί στην θέση τους θα ... ανοίχαμε, μπροστά στους εαυτούς μας και στον καθένα, ευρύχωρες πόρτες, ναι, χάσκουσες σχισμές και λυσσασμένες ρουφήχτρες, να πάρουν εμάς κάτω,

όχι μόνο στην αμαρτία, αλλά στον πυθμένα της κόλασης: Έτσι εμείς οι ίδιοι ; επίσης, θα αποτυγχάνουμε να μπουμε στον ουρανό και θα εμποδίζουμε άλλους, που ήταν μπαίνοντες (Ματθ. 23, 13).

"Τι χρήση; ή οφέλεια υπάρχει, τότε, από την δημοσίευση τέτοιων πραγμάτων, όταν τόσο πολύ ζημιολόνα αποτελέσματα, φαίνεται ότι, πιθανώς, θα ακολουθήσουν;"

Απαντώ: θα ήτο αρκετό να πω απλά, ότι ο Θεός ηθέλησε την δημοσίευσή τους, και η λογική της θείκης θέλησης δεν πρέπει να είναι αναζητημένη, αλλά απλώς να είναι λατρεμένη, και η δόξα δοσμένη στον Θεό, ο οποίος, αφού Αυτός μόνος είναι δίκαιος και σοφός, δεν λαθεύει, και δεν μπορεί να κάνει τίποτα ανόητο ή απερίσκεπτο - οσονδήποτε υπερβολικά διαφορετικό μπορεί να φανεί σε μας. Αυτή η απάντηση θα ικανοποιήσει εκείνους που φοβούνται τον Θεό. Οπωσδήποτε (για να πω λίγα περισσότερα από ότι χρειάζομαι, αφού υπάρχει τόσο πολύ που μπορώ να πω), υπάρχουν δύο λόγοι που απαιτούν το κύρηγμα εκείνων των αληθειών. Ο πρώτος είναι η ταπείνωση της υπερηφάνειάς μας, και η αντίληψη της χάρις του Θεού· ο δεύτερος είναι η φύση της Χριστιανικής πίστης.

Για τον πρώτο: Ο Θεός, βεβαιότατα, υπεσχέθη την Χάρη Του στον ταπεινομένο· που σημαίνει, σε εκείνους που πενθούν και απελπίζονται εξ αιτίας των εαυτών των. Αλλά κάποιος άνθρωπος δεν μπορεί να είναι ολοκληρωτικά ταπεινομένος, μέχρι να κατανοήσει ότι η σωτηρία του είναι ολοκληρωτικά πέρα από τις δυνάμεις του, συμβουλές, προσπάθειες, θέληση, και έργα, και εξαρτάται απολύτως επί της θέλησης, συμβουλή, ευχαρίστησης και έργου ενός Άλλου - του Θεού μόνον. Όσο αυτός είναι πεπεισμένος ότι μπορεί να κάνει, έστω την παραμικρή συνεισφορά στην σωτηρία του, παραμένει πλήρης αυτοπεποιθήσεως, και δεν απελπίζεται, εντελώς, εξ αιτίας του εαυτού του, και έτσι δεν είναι ταπεινωμένος μπροστά στον Θεό· αλλά προγραμματίζει για τον εαυτόν του (ή τουλάχιστον ελπίζει και υπερεπιθυμεί) κάποια θέση, κάποια ευκαιρία, κάποιο έργο, που θα φέρει αυτόν στην τελική σωτηρία. Αλλά αυτός που ξέρει εκτός αμφιβολίας, ότι η μοίρα του εξαρτάται ολοκληρωτικά από την θέληση του Θεού, απελπίζεται εντελώς από τον εαυτόν του, δεν διαλλάγει τίποτα για τον εαυτόν του, αλλά περιμένει από τον Θεό να εργασθεί εις αυτόν· και τέτοιος άνθρωπος είναι πάρα πολύ κοντά στην χάρις για την σωτηρία του.

Έτσι, εκείνες οι αλήθειες είναι δημοσιευμένες για χάρις του εκλεκτού, που μπορεί να είναι ταπεινομένος και μειωμένος στο τίποτα, και έτσι σωσμένος. Το υπόλοιπο των ανθρώπων αντίσπεκτως

αυτόν τον εξευτελισμό· πράγματι, αυτοί καταδικάζουν την διδασκαλία της αυτο-απελπισίας· θέλουν κάτι λίγο αφημένο, που μπορούν να κάνουν από τους εαυτούς τους. Μυστικά συνεχίζουν υπερήφανοι, και εχθροί της χάρις του Θεού. Αυτό, επαναλαμβάνω, είναι ο ένας λόγος, εκείνοι που φοβούνται τον Θεό να μπορέσουν, σε ταπείνωση, να κατανοήσουν, να αξιώσουν, και να λάβουν τις ευμενείς υποσχέσεις.

Ο δεύτερος λόγος είναι αυτός: το αντικείμενο της πίστης είναι πράγμα μη φαινόμενο. Για να μπορεί να υπάρχει χώρος για πίστη, συνεπώς, όλα αυτά που είναι πιστευόμενα, πρέπει να είναι κρυμμένα. Τώρα, τίποτα δεν είναι κρυμμένο περισσότερο βαθιά παρά κάτω από την αντίθετη εξωτερική όψη, αίσθηση, και εμπειρία. Έτσι, όταν ο Θεός ζωοποιεί, Αυτός κάνει έτσι σκοτώνοντας· όταν Αυτός δικαιώνει, Αυτός κάνει έτσι απαγγέλοντας ενοχή· όταν φέρει πάνω στον ουρανό, Αυτός κάνει έτσι φέρνοντας κάτω στην κόλαση. Καθώς η Γραφή λέγει στο 1 Σαμ. 2, 6 "ο Κύριος σκοτώνει και ζωοποιεί· Αυτός φέρει κάτω στον τάφο και φέρει επάνω". (Αυτός δεν είναι χώρος για πλήρη ανάπτυξη τούτων των πραγμάτων· αλλά εκείνοι που διάβασαν τα βιβλία μου είναι καλώς εξοικιωμένοι με αυτά). Έτσι, ο Θεός κρύβει την αιώνια ευσπλαχνία Του και στοργή υποκάτω αιώνιας οργής, την δικαιοσύνη Του υποκάτω αδικίας. Τώρα, ο υψηλότερος βαθμός πίστης είναι να πιστεύεις, ότι Αυτός είναι πλήρης ελέους, αν και σώζει όσους λίγους και καταδικάζει τόσους πολλούς· να πιστεύεις ότι είναι δίκαιος, αν και δια της δικής Του θέλησης κάνει εμάς, δια της βίας, κατάλληλους υπήκοους για καταδίκη και φαίνεται (για να χρησιμοποιήσω τις λέξεις του Έρασμου) "να ευφραίνεται στους βασανισμούς φτωχών αθλίων, που είναι καταλληλότερα υποκείμενα για μίσος παρά για αγάπη". Εάν μπορούσα δια κάποιου μέσου να καταλάβω πως αυτός ο ίδιος Θεός, που κάνει τέτοια επίδειξη οργής και αδικίας, μπορεί, εν τούτοις, να είναι πλήρης ευσπλαχνίας και δίκαιος, δεν θα υπήρχε ανάγκη για πίστη. Αλλά όπως είναι, η αδυναμία αντίληψης κάνει χώρο για την άσκηση της πίστης, όταν εκείνα τα πράγματα είναι κρυμμένα και δημοσιευμένα· ακριβώς, όπως, όταν ο Θεός σκοτώνει, η πίστη εν τη ζωή είναι εξασκωμένη εν τω θανάτω.

Και αυτά είναι αρκετά, προς το παρών, για την εισαγωγή σου.

Δια της μεθόδου μας, της ανοικτής συζήτησης, θα κάνουμε περισσότερο καλό, σε εκείνους που συζητούν, σε σχέση με αυτά τα παράδοξα, από ότι θα ωφείλαμε ακολουθώντας την συμβουλή σου, που αναβλύζει από κάποια επιθυμία να διασκεδάσεις την ασέβειά τους, σιωπώντας και μη λέγοντας τίποτα. Αλλά δεν κατορθώνεις τίποτα με αυτήν την συμ-

βουλή. Γιατί υποθέτουμε ότι πιστεύεις ή υποπτεύεσαι, ακόμα, ότι τα παράδοξα είναι αληθινά - καλώς - αυτά είναι ζητήματα όχι μικρής αξίας, και τόσο ανικανοποίητη είναι η επιθυμία του ανθρώπου να περιεργάζεται μέσα σε μυστικά (και όσο περισσότερο έτσι, τόσο περισσότερο θέλουμε να κρατάμε αυτά μυστικά.), που η αποτρεπτική σου θέληση κάνει τον καθένα πιο περισσότερο πρόθυμο, παρά πριν, να γνωρίσει εάν τα παράδοξα είναι αληθινά ή όχι. Η φλόγα σου θα διαγείρει τόσο αυτούς, ώστε αυτή η ευσεβής ένθερμη νουθεσία σου θα δώσει περισσότερους λόγους να κάνουν τα παράδοξα κοινή γνώση, παρά οποιοδήποτε από την πλευρά μας έχει ποτέ κάνει. Θα έπρεπε να έχεις υπάρξει σοφώτερος, να μην πεις τίποτα απολύτως σε σχέση με την αποφυγή των παραδόξων, εάν ήθελες η ευχή σου να πραγματοποιηθεί. Τώρα, οπωσδήποτε, βλέποντας ότι δεν έχεις ευθέως αποκρούσει την αλήθεια τους, θα είναι αδύνατον να κρατήσεις αυτά κρυμμένα η εμφανής ευλογοφάνεια θα ενθαρρύνει τον καθένα, να κυτάξει εντός αυτών, και αυτό θα γίνει κατ'αυτού τον τρόπο. Πρέπει, είτε να αποκρούσεις την αλήθεια τους, ή αλλιώς να κρατάς την γλώσσα σου πρώτα, εάν θέλεις ο άλλος κόσμος να κρατά την δική του.

VIII. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΘΟΡΜΗΤΟΥ ΤΩΝ ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΕΝΩΝ
ΠΡΑΞΕΩΝ

Ως προς το άλλο παράδοξο "όλο αυτό που εμείς κάνουμε είναι καμωμένο, όχι δια της "ελεύθερης θέλησης", αλλά από απλή ανάγκη", ως κάνουμε κάποια σύντομη παρατήρηση σ' αυτό, γιατί δεν πρέπει να αφήνουμε μια σκανδαλοποιό σημείωση να περάσει απρόσβλητη. Το σχόλιό μου είναι απλά αυτό: Εάν είναι αποδεδειγμένο ότι η σωτηρία μας δεν είναι από την δική μας δύναμη ή συμβουλή, αλλά εξαρτάται από την εργασία του θεού μόνο, (το οποίο είναι κάτι που ελπίζω να αποδείξω, αργότερα, στην κυρία συζήτηση), δεν ακολουθεί καθαρά, ότι, όταν ο θεός δεν είναι παρών να εργάζεται σε εμάς, όλο είναι κακό, και εξ ανάγκης ενεργούμε κατά έναν τρόπο, που δεν συνεισφέρει τίποτα προς την σωτηρία μας; Γιατί εάν δεν είμαστε εμείς, αλλά ο θεός μόνον, που εργάζεται την σωτηρία σ' εμάς, ακολουθεί ότι, θέλοντας και μη, τίποτα από αυτά που εμείς κάνουμε έχει κάποια σωτήρια σημασία, ή οποία να έχει προτεραιότητα στην εργασία Του σ' εμάς.

Είπα "εξ ανάγκης": δεν είπα "εκ καταναγκασμού"· εσήμανα δια της αναγκαιότητας, όχι εκ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΜΟΥ, μόνον αυτό το οποίο αυτοί καλούν "ΑΜΕΤΑΒΛΗΣΙΑ". Που σημαίνει: κάποιος άνθρωπος, χωρίς το Πνεύ-

μα του Θεού, δεν κάνει κακό παρά την θέλησή του, κάτω από βία, καθώς εάν επιάνετο από τον σβέρκο και εσύρετο εντός του κακού, όπως ένας κλέφτης ή ληστής . σύρεται μακριά, παρά την θέλησή του, εις τιμωρία' αλλά αυτός το κάνει αυθορμήτως και θεληματικώς. Και αυτή την προθυμία ή θέληση, είναι κάτι που δεν μπορεί εξ ιδίας δυνάμεως να εξοβελίσει, αναχαιτίσει ή μεταβάλλει. Προχωρά θέλοντας, και επιθυμώντας να κάνει κακό' και εάν εξωτερική πίεση βιάζει αυτόν να ενεργήσει αλλιώς, ωστόσο η θέληση εντός του παραμένει ενάντια σ' αυτό που έτσι κάνει, και εξοργίζεται κάτω από τέτοια βία και αντίθεση. Αλλά δεν θα έπρεπε να εξοργίζεται έτσι, εφ' όσον ήτο πραγματικά αλλαγμένη, και εφ' όσον ενέδιδε στον περιορισμό προθύμως. Αυτό είναι ότι εννοώ δια της "ανάγκης της αμεταβλησίας": ότι η θέληση δεν μπορεί να αλλάξει τον εαυτόν της, ούτε να δώσει η ίδια άλλη κλίση, αλλά, μάλλον, όσο περισσότερο προκαλείται να ποθεί, τόσο περισσότερο είναι αντιτιθέμενη, καθώς η πύρρωσή της αποδεικνύει' γιατί αυτό δεν θα έπρεπε να συμβαίνει, εάν ήτο ελεύθερη ή είχε "ελεύθερη θέληση". Ρώτα την εμπειρία, πόσο αδιαπέραστοι εις αποτροπή είναι εκείνοι, των οποίων η καρδιά είναι κατευθυνόμενη σε κάτι. Εάν εγκαταλείπουν την ζήτησή τους αυτή, κάνουν έτσι μόνο κάτω από πίεση, ή εξ' αιτίας κάποιας αντίθετης έλξης, ποτέ ελευθέρως, ενώ, όταν οι καρδιές τους δεν είναι έτσι δεσμευμένες, εξοικονομούν τον κόπο τους, και αφήνουν τα γεγονότα να πάρουν τον δρόμο τους.

Από την άλλη μεριά: όταν ο Θεός εργάζεται σε εμάς, η θέληση είναι αλλαγμένη κάτω από την γλυκιά επιρροή του Πνεύματος του Θεού. Ξανά επιθυμεί και ενεργεί, όχι από καταναγκασμό, αλλά από την δική της επιθυμία και αυθόρμητη κλίση. Η κλίση της, ακόμα, δεν μπορεί να είναι μεταβαλλόμενη από κάποια εναντιότητα' δεν μπορεί να είναι εξουσιαζόμενη ή καταπειθόμενη ακόμα και προ των πυλών της κόλασης' αλλά προχωρά θέλοντας, επιθυμώντας, και αγαπώντας το καλό' ακριβώς όπως μια φορά ήθελε, επιθυμούσε, και αγαπούσε το κακό. Η εμπειρία αποδεικνύει αυτό, επίσης. Πόσο σταθεροί και ανίκητοι ΕΙΝΑΙ οι άγιοι άνθρωποι, που, όταν βιαίως εξαναγκάσθηκαν να αμαρτήσουν, είναι περισσότερο διεγειρόμενοι, εκ του γεγονότος τούτου, να επιθυμούν το καλό, ήρεμα, όπως οι φλόγες είναι εξαπτόμενες, μάλλον, παρά σβυνόμενες, δια του ανέμου. Εδώ, επίσης, δεν υπάρχει ελευθερία, καθόλου "ελεύθερη θέληση", να στραφεί αλλού, ή να επιθυμεί οτιδήποτε άλλο, υπό τον όρο ότι το πνεύμα και η χάρη του Θεού παραμένουν στον άνθρωπο.

Με μια λέξη: εάν είμαστε κάτω από τον Θεό αυτού του κόσμου, ξένου στο έργο του πνεύματος του Θεού, είμαστε αιχμαλωτισμένοι από

αυτόν στην θέλησή του, καθώς ο Παύλος είπε στον Τιμόθεο (2 Τιμ. 2, 26), έτσι ώστε δεν μπορούμε να θέλουμε οτιδήποτε, παρά ότι αυτός θέλει. Γιατί αυτός είναι ένας "δυνατά οπλισμένος άνθρωπος" που κρατά το παλάτι του σε τέτοιο καλό αποτέλεσμα, που εκείνους που κρατά ευχόμενοι ειρήνη, και δεν εγείρουν ταραχές ή αισθήματα κατ' αυτού

διαφορετικά, το βασίλειο του Σατανά θα έπρεπε να είναι διχοτομημένο εκ του εαυτού του, και δεν θα μπορούσε να σταθεί· πλην ο Χριστός λέει ότι παραμένει. Και εμείς συναινούμε στην κυριαρχία του θεληματικώς και προθύμως, σύμφωνα με την φύση της θεληματικότητας, η οποία, εάν είναι εξαναγκαζόμενη, δεν είναι θεληματικότης· γιατί βία σημαίνει, μάλλον, καθώς κάποιος θα ήθελε να λέει, όχι θεληματικότης. Αλλά εάν ένας δυνατότερος φανεί και νικήσει τον Σατανά, είμαστε ακόμα μία φορά υπηρέτες και αιχμάλωτοι, αλλά τώρα επιθυμώνας και προθύμως κάνοντας ότι Αυτός θέλει, που είναι βασιλική ελευθερία. (Λουκάς 11, 18-22).

Έτσι, η θέληση του ανθρώπου είναι ένα γομάρι, μένοντας μεταξύ δύο ιππέων. Εάν ο Θεός ιππεύει, θέλει και πηγαίνει όπου ο Θεός θέλει: καθώς ο Ψαλμός λέει, "κατεστάθην σαν κτήνος εμπροσθέν σου, και δεν είμαι ποτέ με εσέ" (Ψαλμ. 73, 22-23). Εάν ο Σατανάς καβαλικεύει, αυτό θέλει και πηγαίνει όπου ο Σατανάς θέλει. Ούτε μπορεί να διαλλάξει με ποιόν ιππέα θέλει να τρέχει, ή από ποιόν θέλει να ζητάτε· αλλά οι ίδιοι οι ιππείς πολεμούν να καθορίσουν ποιος θα έχει και θα κρατά αυτό.

ΙΧ. Η ΘΕΛΗΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΔΥΝΑΜΗ, ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΗ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

Τι και εάν αποδείξω, από τις ίδιες τις λέξεις, δια των οποίων δηλώνεις την "ελεύθερη θέληση", ότι δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα όπως "ελεύθερη θέληση"; και να δείξω ότι εν αγνοία σου αποκρούεις ότι είσαι προσπαθώντας, με τέτοια ευρεία οξύνοια, να βεβαιώσεις; Γιατί, εάν αποτύχω εδώ, σου υπόσχομαι ότι όλα που έγραψα εναντίον σου, σ' αυτό το βιβλίο, θα είναι αποσυρμένα, και όλα αυτά που η Διατριβή σου παρουσιάζει, και ζητεί να συστήσει εναντίον μου, θα είναι επικυρωμένα.

Εσύ περιγράφεις την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" σαν μικρή και εντελώς αναποτελεσματική έξω από την χάρη του Θεού. Ας συζητήσουμε, Τώρα λοιπόν, σε ρωτώ: εάν η χάρη του Θεού λείπει, εάν είναι αφαιρούμενη από αυτήν την μικρή δύναμη, τι μπορεί να κάνει; Είναι

αναποτελεσματική, εσύ λες, και δεν μπορεί να κάνει τίποτα καλό. Έτσι δεν θα κάνει ότι ο Θεός ή η χάρη Του θέλει. Γιατί; Επειδή έχουμε τώρα αφαιρέσει την χάρη του Θεού από αυτήν και ότι η Χάρη του Θεού δεν κάνει, δεν είναι καλό. Συνεπώς ακολουθεί, ότι η "ελεύθερη θέληση", χωρίς την χάρη του Θεού, δεν είναι καθόλου ελεύθερη, αλλά είναι η μόνιμη αιχμάλωτη και δέσμη του κακού, αφού δεν μπορεί να στρέψει τον εαυτόν της στο καλό. Αυτό υπάρχοντας έτσι, σου επιτρέπω πλήρως να επεκτείνεις την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" τόσο πολύ, όσο σου αρέσει να την κάνεις αγγελική, να την κάνεις θεϊκή, εάν μπορείς, αλλά όταν μία φορά προσθέτεις αυτό το λυπηρό υστερόγραφο, ότι είναι αναποτελεσματική, εκτός της χάρης του Θεού, αμέσως ληστεύεις αυτήν εξ όλης της δυνάμεως της. Τι είναι "αναποτελεσματική" δύναμη παρά (σε καθαρή γλώσσα) ΜΗ δύναμη; Έτσι, να λες ότι η "ελεύθερη θέληση" υπάρχει και έχει δύναμη, αν και αναποτελεσματική δύναμη, λέγεται στις σοφιστικές προτάσεις αντίφασεις. Είναι σαν να λες: "ελεύθερη θέληση" είναι κάτι που δεν είναι ελεύθερο, καθώς εάν έλεγες ότι η φωτιά είναι ψυχρή και η γη ζεστή. Η φωτιά, βεβαίως, έχει δύναμη να θερμαίνει, αλλά και αν ακόμα η φωτιά της κόλασης ήτο κρύα και ψυχρή, αντί να είναι φλογερή και καυματοώδης, δεν θα έπρεπε να καλώ αυτήν "φωτιά", πόσο μάλλον "ζεστή" (εάν δεν εννοείς να παραπέμπεις σε μία φανταστική φωτιά, ή μία ζωγραφισμένη). Σημείωσε, οπωσδήποτε, ότι εάν εννοούμε για "δύναμη της ελεύθερης θέλησης" την δύναμη που κάνει τις ανθρώπινες υπάρξεις κατάλληλα υποκείμενα, να είναι αρπαγμένες δια του Πνεύματος και αγγιγμένες δια της Χάρης του Θεού, σαν δημιουργήματα για αιώνια ζωή ή αιώνιο θάνατο, θα ωφείλαμε να έχουμε έναν ορθό ορισμό. Και εγώ, βεβαίως, αναγνωρίζω την ύπαρξη "αυτής" της δύναμης, αυτής της καταλληλότητας, ή "διατεθειμένης ποιότητας", και "παθητικής καταλληλότητας", (καθώς οι σοφιστές καλούν αυτήν), η οποία, καθώς ο καθένας γνωρίζει, δεν εδόθη σε φυτά ή ζώα. Καθώς η παροιμία λέει, ο Θεός δεν έκανε τον ουρανό για τις χήνες.

Είναι μία αποκατεστημένη αλήθεια, λοιπόν, ακόμα και επί τη βάση της δικής σου μαρτυρίας, ότι εμείς κάνουμε τα πάντα εξ ανάγκης και τίποτα δια της "ελεύθερης θέλησης" γιατί η δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" είναι μηδέν, και δεν κάνει καλό, ούτε μπορεί να κάνει, χωρίς την χάρη, (εάν δεν σχεδιάζεις ή "αποτελεσματικότητα" να είναι λαμβάνοντας μία νέα σημασία, καθώς δηλώνοντας συμπλήρωση, και γὰ εισηγείται ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί, πραγματικά, να θέλει και να αρχίζει κάποιο πράγμα, μολονότι δεν μπορεί να το εκπληρώσει. Αυ-

τό δεν το πιστεύω· θα πω περισσότερα επ' αυτού πιο κάτω). Ακολουθεί, συνεπώς, ότι "ελεύθερη θέληση" είναι, φανερά, ένας όρος εφαρμοσίμος μόνον στην θεϊκή Μεγαλειότητα· γιατί μόνον Αυτός μπορεί να κάνει και κάνει (όπως ο Ψαλμωδός τραγουδά) "οτιδήποτε θέλει, στον ουρανό και στη γη" (Ψαλμός 135, 6). Εάν "ελεύθερη θέληση" είναι αποδιδόμενη στον άνθρωπο, είναι αποδιδόμενη με όχι λιγότερη ορθότητα από ότι στον ίδιο τον Θεό θα μπορούσε να είναι - και καμία βλαστημία δεν θα μπορούσε να υπερβαίνει αυτό· Έτσι, αρμόζει οι θεολόγοι να αναχαιτίζονται από την χρήση του όρου, όταν θέλουν να μιλήσουν περί ανθρώπινης ικανότητας, και να αφήσουν αυτόν να είναι εφαρμοσμένος μόνο στον Θεό. Αυτοί θα έπρεπε να κάνουν καλά, επίσης, να αφαιρούν τον όρο από τα στόματα των ανθρώπων και τις ομιλίες, και να αξιώνουν αυτόν για τον Θεό τους, καθώς εάν ήτο το δικό Του άγιο, και τρομερό Όνομα. Εάν πρέπει σχεδόν να διακινδυνεύουν να εκχωρούν κάποια δύναμη στον άνθρωπο, ας τους διδάσκουν ότι πρέπει να είναι δηλωμένη με κάποιον άλλο όρο παρά "ελεύθερη θέληση"· ειδικά αφού γνωρίζουμε, από την δική μας παρατήρηση, ότι η μάζα των ανθρώπων είναι σκληρά εξαπατημένη και αποπλανημένη με αυτήν την φράση. Η σημασία που αυτή μεταδίδει στα μυαλά τους είναι πολύ απομακρυσμένη, από οτιδήποτε οι θεολόγοι πιστεύουν και συζητούν. Ο όρος "ελεύθερη θέληση" είναι πάρα πολύ μεγαλοπρεπής, πλατύς και υπερβολικός. Ο κόσμος σκέπτεται να σημαίνει, αυτό που η φυσική δύναμη της φράσης θα απαιτούσε, δηλαδή, μία δύναμη ώστε να στρέφεται ελευθέρως σε κάθε διεύθυνση, παραδινόμενος σε τίποτα και υποκειμένος σε τίποτα. Εάν εγνώριζαν ότι δεν ήτο έτσι, και ότι ο όρος σημαίνει μόνο κάποια ελάχιστη σπύθα δύναμης, και ολοκληρωτικά αναποτελεσματικής εκ του εαυτού της, αφού είναι αιχμάλωτη του διαβόλου και σκιάβα, δεν θα εκπλησσόμασταν εάν μας πετροβολούσαν σαν χλευαστές και εξαπατητές, που λένε ένα πράγμα και εννοούν κάποιο άλλο - στην πραγματικότητα που δεν έχουν ακόμα αποφασίσει τι πρέπει να εννοούμε· Γιατί, καθώς ο σοφός άνθρωπος λέει, "αυτός που μιλά σοφιστικά είναι μισητός" (Παροιμ. 6, 17) ειδικά εάν κάνει έτσι σε ζητήματα ευσέβειας, όπου η αιώνια σωτηρία είναι εκτεθειμένη.

Αφού, λοιπόν, χάσαμε την σημασία και την πραγματική αναφορά αυτού του ένδοξου όρου, ή μάλλον, ποτέ δεν συλλάβαμε αυτόν (καθώς ήτο αξιωμένο για τους Πελαγιανούς, που παραγνώρισαν την φράση), γιατί θέλουμε να προσκολλόμαστε, έτσι επίμονα, σε ένα κενό λόγο και εκθέτουμε σε κίνδυνο και εξαπατούμε πιστό λαό κατ'εξακολούθηση; Δεν υπάρχει περισσότερη σοφία, κάνοντας έτσι, από αυτήν που υπάρχει στην

καινούργια ματαιοδοξία των βασιλέων και των αρχόντων, που διατηρούν, ή θέτουν αξίωση σε κενούς τίτλους βασιλείων, και χωρών, και κυματίζουν υπερήφανα, ενώ, πραγματικά, συνεχώς είναι φτωχοί και κάθε άλλο παρά κυρίαρχοι αυτών των βασιλείων και χωρών. Μπορούμε να ανεχόμαστε τις φαντασιώσεις τους, γιατί δεν εξαπατούν κανένα, αλλά ακριβώς μπουχτίζουν τους εαυτούς των, αρκετά ανώφελα, με την ματαιοδοξία τους. Αλλά αυτή η απατηλή ιδέα της "ελεύθερης θέλησης" είναι μία πραγματική απειλή στην σωτηρία, και μία αποπλάνηση φωρτομένη με τις περισσότερο επικίνδυνες συνέπειες.

Πολύ κόσμος θα μπορούσε να τον διασκέδαζε, ή περισσότερο πιθανώς, να εξαγριώνει, εάν αυτούς τους τελευταίους καιρούς κάποια γλωσσική επανάσταση εγκατέλειπε καθιερωμένες χρήσεις, και προσπαθούσε στο τόπο τους να εισαγάγει την πρακτική της κλήσης κάποιου ζητιάνου "πλουσιου", όχι επειδή είχε κάποιο πλούτο, αλλά επειδή ήτο πιθανόν ότι κάποιος βασιλιάς θα μπορούσε να δώσει σ' αυτόν τον δικό του, και να συνομιλούμε κατ' αυτόν τον τρόπο, όχι σαν τρόπο του λέγειν, σαν σαρκασμό ή ειρωνεία, αλλά με όλη την καταφανή σοβαρότητα. Έτσι, θα μπορούσε να καλεί έναν που ήτο άρρωστος για θάνατο "εντελώς υγιή", επί τη βάσει ότι κάποιος άλλος θα μπορούσε να δώσει σ' αυτόν την υγεία του. Ή θα μπορούσε να καλεί αγράμμάτους ηλίθιους, "διαβασμένους ανθρώπους", επί τη βάσει ότι κάποιος άλλος θα μπορούσε να δώσει σ' αυτούς την παιδεία του. Δεν είναι διαφορετικό απ' το να χεις "ο άνθρωπος έχει ελεύθερη θέληση", απλά επί τη βάσει ότι ο θεός δύναται να παραχωρήσει σ' αυτόν την δικήν Του. Με αυτήν την κατάχρηση της γλώσσας, ο καθένας μπορεί να υπερηφανεύεται ότι κατέχει τα πάντα: για παράδειγμα, ότι είναι κύριος του ουρανού και της γης, εάν ο θεός θα ήθελε να δώσει αυτήν την υπεροχή. Αλλά τέτοια ομιλία, είναι περισσότερο κατάλληλη σε ηθοποιούς και θαρραλέους θαυματοποιούς, παρά σε θεολόγους. Οι λόγοι μας θα έπρεπε να είναι ορθοί, καθαροί, και ισορροπημένοι - κατά την φράση του Παύλου "σταθερή ομιλία, που δεν μπορεί να είναι καταδικασμένη" (Τιτ. 2, 8).

Εάν δεν θέλουμε να εγκαταλείψουμε αυτόν τον όρο ολοκληρωτικά - που θα μπορούσε πραγματικά να είναι το ασφαλέστερο και περισσότερο Χριστιανικό πράγμα να κάνουμε - πρέπει, εν τούτοις, με καλή πίστη να διδάξουμε τον λαό να χρησιμοποιεί αυτόν, ώστε να πιστώνει τον άνθρωπο με "ελεύθερη θέληση" σε σχέση, όχι με αυτά που είναι πάνω από αυτόν, αλλά για εκείνα που είναι κάτω από αυτόν. Αυτό σημαίνει, ο άνθρωπος θα έπρεπε να συνειδητοποιήσει ότι σε σχέση με τα χρήμα-

τά του και την περιουσία του, έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί αυτόν, να κάνει ή να αφήνει απραγματοποίητο, σύμφωνα με την δική του "ελεύθερη θέληση", μολονότι αυτή, η πραγματική "ελεύθερη θέληση", είναι εξουσιασμένη από την ελεύθερη θέληση του Θεού μόνον, σύμφωνα με την δική του ευχαρίστηση. Πάντως, σε σχέση με τον Θεό και σε όλα αυτά που φέρουν στην σωτηρία ή καταδίκη, αυτός δεν έχει "ελεύθερη θέληση", αλλά είναι αιχμάλωτος, φυλακισμένος και δέσμιος, είτε στην θέληση του Θεού, είτε στην θέληση του Σατανά.

Χ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Αυτές οι παρατηρήσεις μου, επί της εισαγωγής σου, καλύπτουν σχεδόν ολόκληρο το υπό συζήτηση ζήτημα, περισσότερο από αυτό που κάνει το σώμα του βιβλίου που ακολουθεί. Η ουσία αυτού που έχω ειπεί, μπορεί να τεθεί με λίγα λόγια στο ακόλουθο δίλημμα. Η εισαγωγή σου θέτει αντιρρήσεις, είτε στους λόγους του Θεού, είτε στους λόγους των ανθρώπων. Εάν συμβαίνει το δεύτερο, είναι όλα γραμμένα χωρίς σκοπό και δεν με αγγίζουν. Εάν συμβαίνει το πρώτο, είναι όλα βλαστημία. Υπ' αυτήν την άποψη, θα είχα υπάρξει επωφελές να ξδιηλούτο πλήρως, εάν ήτο σε σχέση με τους λόγους του Θεού ή των ανθρώπων που εμείς είμαστε συζητώντας. Αλλά πιθανόν αυτό να φανεί στην κριτική της εισαγωγής που ακολουθεί ή στην κυρία συζήτηση.

Η ανακεφαλαίωσή σου στο κλείσιμο του προλόγου δεν με εκπλήσσει στο παραμικρό. Καλείς τα δόγματά μου "παραμύθια και άχρηστα πράγματα" (εσύ λες) ότι ο Χριστός εσταυρωμένος θα έπρεπε μάλλον να είναι κυρηγμένος, σύμφωνα με το παράδειγμα του Παύλου ότι η σοφία θα έπρεπε να είναι διδαγμένη μεταξύ των τελείων ότι η γλώσσα της Γραφής είναι διευθετημένη, ανάλογα τις ποικίλες ικανότητες των ακροατών και εσύ, συνεπώς, πιστεύεις ότι είναι καλύτερο να αφεθεί στην διακριτικότητα και φιλανθρωπία του εκπαιδευτή να διδάξει ότι θα ωφελήσει τον πλησίον του". Αγότες, αμαθείς παρατηρήσεις όλα αυτά! Εμείς δεν διδάσκουμε τίποτα πάλιν τον Χριστό Εσταυρωμένο. Αλλά ο Εσταυρωμένος Χριστός, φέρει όλες αυτές τις διδασκαλίες με Αυτόν, περιλαμβάνοντας "σοφία, επίσης, μεταξύ αυτών που είναι τέλειοι". Καμία άλλη σοφία ^{είναι} μπορεί να είναι διδαγμένη μεταξύ Χριστιανών, παρά εκείνη που είναι "κρυμμένη εν μυστηρίω" και αυτή ανήκει μόνο στους "τελείους" - όχι στα παιδιά κάποιας εξιουδαϊσμένης, υπό νόμον γενεάς, που δεν έχει πίστη, και υπερηφανεύεται για τα έργα της: Έτσι πιστεύει ο Παύλος βλέπε στο 1 Κορ. 2, 6. Εκπλήττομαι ότι θεωρείς

το κύρηγμα του εσταυρωμένου Χριστού να είναι ακριβώς το φώναγμα "Χριστός ήτο εσταυρωμένος" και τίποτε άλλο.

Ως προς την παρατήρηση, ότι "ο Θεός είναι παρουσιασμένος σαν οργισμένος, λυσσαλέος, μισών, θλιβόμενος, ελεήμων, μετανιών, ενώ κανένα εξ αυτών των παθών έχει κάποιο μέρος σ' αυτόν", αυτό είναι απλώς κακόβουλη κωλυσιεργεία. Αυτές οι εκφράσεις δεν κάνουν την Γραφή σκοτεινή, ούτε χρειάζεται να προσαρμοστεί στις ποικίλες ικανότητες των ακροατών· εκτός εάν, φυσικά, σε κάποιον αρέσει να δημιουργεί δυσκολίες όπου δεν υπάρχουν. Αυτές είναι αποδεικτές φόρμες της γλώσσας - τρόποι του λέγειν-που ακόμα και παιδιά σχολείου γνωρίζουν. Τι συζητούμε εδώ, ωστόσο, δεν είναι τρόποι γλωσσικοί, αλλά δόγματα.

ΙΙΙ. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ

Ι. ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΙΓΟΥΡΗ

ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙ "ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ"

Στην έναρξη της ιδιαίτερης συζήτησης, υπόσχεσε στον εαυτὸν σου "να επιχειρηματολογήσεις ἀπὸ τα κανονικὰ βιβλία των Γραφῶν, ἀφοῦ ὁ Λούθηρος δὲν υποτάσσεται στην ἐξουσία συγγραφέων ἐκτὸς κανόνος". Σε ευχαριστῶ!

Καλωσορίζω αὐτὴν την υπόσχεση, ἀκόμα και αν την κάνεις, ἀπλῶς για να σώσεις τον εαυτὸν σου ἀπὸ ἀκαρπο μῶχθο, και ὀχι γιατί κρίνεις ἐκείνους τους ἄλλους συγγραφείς ἐπουσιῶδεις για το παρὼν ζήτημα. Γιατί δὲν ἐπιδοκιμάζεις ἐντελῶς την ἀλαζογεία μου, θα πούμε; ἢ οτιδήποτε ἄλλο θα ἔπρεπε να ὀνομάζεται ἡ δικὴ μου ἀρχή. "Εἶσαι πολὺ ἐπηρασμένος (μας εἶπες), ἀπὸ την μεγάλη παράταξη κατηρτισμένων ἀνθρώπων, στόχος πολλῶν αἰῶνων ὀμόθυμης ἐπευφημίας, κάποιοι ἐξ αὐτῶν ἐιδικοὶ μελετητές της Βίβλου, κάποιοι ἐξ αὐτῶν, μεγάλοι ἄγιοι, κάποιοι μάρτυρες, πολλοὶ φημισμένοι για θαύματα, ἐπι πλεόν οἱ Θεολόγοι των πιο πρόσφατων χρόνων και ἐκτὸς αὐτῶν, ἀπὸ μία ἀφθονία σχολείων, συνόδων, ἐπισκόπων και Παπῶν. Κοντολογείς, (εσύ λές) κείται ἀπὸ την πλευρὰ σου ἐπιστημονικὴ μάθησης, ἰκανότητα, πλήθος, ἀξίωμα, ὑπεροχή, κουράγιο, ἀγιότητα, θαύματα και οτιδήποτε ἄλλο, ἐνῶ ἀπὸ την πλευρὰ μου εἶναι ἀκριβῶς ὁ Γουΐκλιφ και ὁ Λαουρέντιος Βάλλα (μολονότι ὁ Αὐγουστίνος, τον ὀποῖο δὲν ἀναφέρεις, εἶναι ἐντελῶς με ἐμένα). Ἀλλὰ αὐτοί, οἱ ἐπόμενοι, (εσύ λές) δὲν ἔχουν βάρος συγκρινόμενοι με τους πρώτους. Ἔτσι ὥστε μένει μόνο ὁ Λούθηρος - ἓνας ἀνθρώπος χωρὶς ὑπόληψη, ἓνας ἀπειρος νεαρός - μαζί με τούς φίλους του - που δὲν μπορεῖ να ὑπερηφανεύεται ἀπὸ τέτοια ἐπιστημονικὴ μάθηση, ἢ ἰκανότητα ἢ πλήθος, ἢ ἀξίωμα, ἢ ἀγιότητα, ἢ θαύματα. Γιατί (εσύ λές) δὲν θα μπορούσαν να θεραπεύσουν ἓνα κουτσὸ ἄλογο! Αὐτοὶ κάνουν μία ἐπίδειξη της Γραφῆς, μολονότι εἶναι τόσο ἀβέβαιοι σε σχέση με

αυτό καθώς οι αντίπαλοί τους* υπερηφανεύονται ότι έχουν το Πνεύμα, αλλά πουθενά δεν το βεβαίωσαν. (και υπάρχουν άλλα πράγματα, που δυνάμει της πλούσιας απαγγελίας, είσαι ικανός να αριθμήσεις). Έτσι, (συμπεραίνεις) δεν υπάρχει πραγματικά τίποτα σ'εμάς* καθώς ο λύκος είπε στο αηδόνι που είχε καταβροχθήσει. "Είσαι μιά φωνή και αυτό είναι όλο!" Αυτοί μιλούν* και γι'αυτόν τον λόγο μόνον (εσύ λές) περιμένουν να γίνουν πιστευμένοι!"

Παραχωρώ, καλέ μου Έρασμε, ότι μπορεί να είσαι καλώς επηρεασμένος από αυτούς τους στοχασμούς. Γιατί περισσότερο από δέκα χρόνια αυτοί τόσο με επηρέασαν, ώστε δεν θα έπρεπε να πιστεύω ότι κάποιος άλλος θνητός ήτο έτσι βαθιά κινημένος από αυτούς. Εγώ, επίσης, εσκεφθόμουν απίστευτο ότι αυτή η Τροία μας, τόσο συχνά προσβλημένη και τόσο μακράν ανίκητη, θα μπορούσε ποτέ να είναι κερδισμένη. Και καλώ την μαρτυρία του Θεού κατά της ψυχής μου, ότι δεν θα ήθελα να έχω συνεχίσει έτσι, και θα ήθελα να είμαι κάτω από την επιρροή τους σήμερα, εάν δεν είχε ο καταναγκασμός της συνείδησής μου, και η απόδειξη των γεγονότων βιάσει εμένα επί ενός διαφορετικού δρόμου. Αναμφίβολα μπορείς να εκτιμήσεις, ότι η καρδιά μου δεν είναι φτιαγμένη από πέτρα* και ότι, αν ακόμα είχε υπάρξει από πέτρα, δεν θα μπορούσε παρά να έχει υπάρξει απαλυνόμενη από το λυσομάνημα που έλαβα στον αγώνα μου με τα κύματα και τις καταιγίδες, αφού ετόλμησα να κάνω, αυτό που μια φορά κωμωμένο, πρέπει καθώς είδα, να υποφέρει ολοκληρωτο το βάρος του κύρους εκείνων που έχεις καταγράψει, σαν κατακλυσμό πάνω στο κεφάλι μου. Αλλά αυτός δεν είναι τόπος για σύνθεση της ιστορίας της ζωής μου και του έργου. Δεν ανέλαβα αυτήν την συζήτηση με την πρόθεση της αυτοδιαφήμισης, αλλά να μπορέσω να εκθειάσω την χάρη του Θεού. Τί είμαι εγώ, και διά ποίου πνεύματος και πρόθεσης υπήρξα αρπαγμένος, σ'αυτά τα ζητήματα, αφήνω στην κρίση Αυτού που γνωρίζει, ότι όλο αυτό έχει έλθει να περάσει δια της Ελεύθερης Θελήσής Του, όχι της δικής μου, καθώς ολοκληρωτός ο κόσμος θα ώφειλε

να έχει εννοήσει καιρό πριν. Αυτή η παρουσίαση των δικών σου, αναμφίβολα με θέτει σε μια επαχθή θέση, από την οποία δεν μπορώ εύκολα να ξεφύγω χωρίς να εκθειάσω τον εαυτόν μου, και να περιφρονήσω όλους αυτούς του Πατέρες. Ξύντομα, λοιπόν, θα μιλήσω επ' αυτού.

Είμαι κατώτερος σε παιδεία, ικανότητα, πλήθος, κύρος και οτιδήποτε άλλο. Ακόμα και εσύ σκέφτεσαι έτσι! Αλλά τώρα, ας υποθέσουμε ότι θα ήθελα να σε ρωτήσω αυτά τα τρία ερωτήματα: τί είναι η εκδήλωση του Πνεύματος; τί είναι θαύματα; και τί είναι αγιότης; Καθώς σε γνωρίζω από τις επιστολές σου και τα βιβλία σου, θα ήθελες να μένεις αποκαλυπτόμενος τέτοιος αμαθής ηλίθιος, που δεν θα μπορούσε να εκφράσει μία μοναδική συλλαβή για εξήγηση. Ή υποθέτουμε ότι θα ώφειλα να βιάσω το ζήτημα, εάν μπορείς να αποδείξεις με βεβαιότητα, ποιός εξ όλων αυτών, για τους οποίους υπερηφανεύεσαι, είναι ή έχει υπάρξει άγιος, ή ότι κατείχε το πνεύμα, ή ότι έχει κατεργασμένα θαύματα; Πιστεύω, ότι θα έπρεπε να ιδρώσεις για την απάντησή σου πάρα πολύ και ανώφελα, επίσης! Λές πολλά πράγματα, που είναι κοινώς αποδεκτά και δημοσίως επαναλαμβανόμενα στα κυρήγματα· αλλά δεν θα μπορούσες να πιστέψεις πόσο πολύ, από την πειστικότητα και το κύρος τους, χάνουν, όταν φερθούν στην κρίση της συνείδησης. "Πολλοί είναι αριθμημένοι σαν άγιοι στην γή, που οι ψυχές τους είναι στην κόλαση", είναι μία αληθινή παροιμία.

Θα παραχωρήσω σ' εσένα, εάν σου αρέσει (μολονότι δεν απαιτήσες αυτό), ότι ήσαν όλοι άγιοι, όλοι είχαν το Πνεύμα, και όλοι κατεργάστηκαν θαύματα. Αλλά, τώρα, πές μου αυτό: ήτο κάποιος από αυτούς άγιος, έλαβε κάποιος από αυτούς το Πνεύμα, ή εργάσθηκε θαύματα, στο όνομα της "ελεύθερης θέλησης", ή δια της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης" ή για να βεβαιώσει το δόγμα της "ελεύθερης θέλησης"; Μακριά απ' αυτό, θα πείς· όλα αυτά τα πράγματα ήσαν καμωμένα, στο όνομα και δια της δύναμης του Ιησού Χρι-

στού, και για να βεβαιώσουν το δόγμα του Χριστού. Αλλά γιατί, σ' αυτή την περίπτωση παρουσιάζεις την αγιότητά τους, την κατοχή του Πνεύματος και τα θαύματα, για να υποστηρίξεις το δόγμα της "ελεύθερης θέλησης", τα οποία δεν ήταν κατεργασμένα ούτε δοσμένα για να τα υποστηρίξουν; Τα θαύματά τους, η κατοχή του Πνεύματος, και η αγιότης λοιπόν, υποστηρίζουν εμάς, που κυρρήτουμε Ιησού Χριστό, και όχι την δύναμη ή τα έργα του ανθρώπου. Και τώρα, ποία έκπληξις υπάρχει εάν εκείνοι οι άγιοι, πνευματικοί, υπέροχοι άνθρωποι, ήσαν κάποιες φορές κυριαρχημένοι από την σάρκα, και emίλησαν και έδρασαν σύμφωνα με την σάρκα όταν αυτό το ίδιο πράγμα συνέβη, περισσότερο από μία φορά, στους αληθινούς Αποστόλους υπο τον ίδιο τον Χριστό; Δεν αποκρούεις - στην πραγματικότητα βεβαιώνεις - ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι κάτι, με το οποίο δεν έχουν να κάνουν στιδήποτε, ούτε το Πνεύμα, ούτε ο Χριστός, αλλά που είναι υπόθεση του ανθρώπου. Ως εκ τούτου, το Πνεύμα, που ήτο υπόσχημένο να εκθειάσει τον Χριστό, βεβαίως δεν μπορεί να κυρρήξει την "ελεύθερη θέληση". Εάν, λοιπόν, οι Πατέρες εκύρρηξαν ποτέ την "ελεύθερη θέληση", οι λόγοι τους ήσαν βεβαιότατα εκ της σαρκός (γιατί δεν ήταν άλλο παρά άνθρωποι) και όχι εκ του Πνεύματος του Θεού. Πολύ λιγότερο εργάσθηκαν θαύματα προς επικύρωση αυτού του δόγματός. Έτσι η έκκλησή σου στην αγιότητα, το Πνεύμα, και τα θαύματα των Πατέρων είναι άσκοπη γιατί ότι αυτοί αποδεικνύουν είναι, όχι την "ελεύθερη θέληση", αλλά το δόγμα του Ιησού Χριστού, που διαψεύδει το δόγμα της "ελεύθερης θέλησης".

Αλλά έλα τώρα, εσύ που υποστηρίζεις την "ελεύθερη θέληση", και αξιώνεις ότι η σχετική διδασκαλία είναι αληθινή, που σημαίνει, ότι έχει έλθει από το Πνεύμα του Θεού, αποκάλυψε εδώ και τώρα, εμπρός μας, το Πνεύμα, εργάσου θαύματα και δώσε μαρτυρία αγιότητας! Εσύ που κάνεις τέτοια αξίωση, οφείλεις τουλάχιστον αυτό το ελάχιστο σε εμάς που το αποκρούουμε. Το Πνεύμα, η αγιό-

της και τα θαύματα, δεν θα έπρεπε να απαιτηθούν από εμάς που αποκρούουμε, αλλά από εσένα που βεβαιώνεις. Ένα απλό αρνητικό δεν προβάλλει τίποτα, δεν είναι τίποτα, δεν είναι υποχρεωμένο να αποδείξει τίποτα, και δε χρειάζεται καθ'εαυτό απόδειξη. Είναι το θετικό που χρειάζεται απόδειξη. Αξιώνεις ότι η δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" είναι μία πραγματικότητα στον άνθρωπο. Αλλά ποτέ θαύμα από τον ουρανό έχει ακόμα υπάρξει βλεπόμενο ή ακουσμένο, εις υποστήριξη κάποιου δόχματος; σε σχέση με ότι εί- γαι πραγματικότητα στον άνθρωπο; τα θαύματα είναι δοσμένα μόνο για να υποστηρίξουν δόγματα, που μας λένε πραγματικότητες σε σχέση με το θεό! Και είμαστε εντελλόμενοι στο Δευτερ. 18,22 να μην λαμβάνουμε καθόλου δόγματα, που να μην είναι πρώτα αποδειγ- μένα δια σημείων από ^{τον} θεό. Πράγματι, η Γραφή καλεί τον άνθρωπο "ματαιότητα" και "ψέμα", που είναι ακριβώς σα να λέει ότι όλα αυτά που είναι ανθρώπινα είναι ματαιότητας και ψέμα! Ελα λοιπόν, έλα, λέω εγώ, και απόδειξε ότι αυτο το δόγμα: των δικών σου, σε σχέση με μια απλή ανθρώπινη ματαιότητα και ψέμα, είναι αλη- θινό! Πού, τώρα, είναι η επίδειξή σας του Πνεύματος; Πού είναι η αγιότης σας; Πού είναι τα θαύματά σας; Βλέπω τις ικανότητές σας, την παιδεία σας και το κύρος σας; αλλά αυτά είναι πράγματα που ο θεός έδωσε σε όλο τον κόσμο ομοίως. Ελα, λοιπόν! Δεν θα βιά- σουμε εσένα να εργασθείς μεγάλα θαύματα, ούτε να θεραπεύσεις ένα κουτσό άλογο, μήπως τυχόν προβάλλεις σαν δικαιολογία το σαρκικό πνεύμα της εποχής, (μολονότι ο θεός είναι συνηθισμένος να βεβαι- ώνει το δόγμα Του με θαύματα, χωρίς να λαμβάνει υπ'όψιν του την σαρκικότητα της εποχής; τί κινεί Αυτόν, δεν είναι οι αξίες ή οι ελλείψεις αξιών της σαρκικής εποχής, αλλά ακριβώς η ευσπλαχ- νία, και η χάρη και η αγάπη των ψυχών, που είναι ανάγκη να είναι ενισχυμένες από σταθερές αλήθειες μέσα στην δόξα Του). Μπορείς να διαλέξεις να εργασθείς κάποιο πολύ μικρό θαύμα, όπως σου αρέ- σει. Πράγματι, για να κεντρίσεις τον Βάαλ σου στην δράση, σε

προκαλώ εδώ και ανθίσταμε με πείσμα σε εσένα να δημιουργήσεις έναν μοναδικό βάτραχο στο όνομα και δια της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης"! Γιατί, οι άθεοι είδωλολάτρες Μάγοι στην Αίγυπτο μπορούσαν να δημιουργήσουν βατράχους σε αφθονία! (Σημείωσε ότι δεν θα βαρύνω εσένα με το έργο να κάνεις ψέγα, που ακόμα και αυτοί μπόρεσαν να παράγουν!). Θα προτείνω ένα πιο ασήμαντο ακόμα πράγμα: πάρε έναν μοναδικό ψύλλο ή ψείρα - αφού δοκιμάζεις και περιγελάς τον θεό μας, με την ομιλία σου της θεραπείας του κουτσού αλόγου - πάρε αυτόν και συνδύασε όλες τις δυνάμεις και συγκέντρωσε όλες τις ενέργειες αμφοτέρων, τόσο του θεού σου όσο και των υποστηρικτών σου και εάν, στο όνομα και δια της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης" μπορείς να σκοτώσεις αυτόν, θα είσαι ο κατακτητής, ή υπόθεσή σου θα είναι συστημένη, και θα έλθουμε εμείς αμέσως και θα λατρέψουμε αυτόν τον θεό των δικών σου, τον θαυμαστό ψειροκτόνο! (Όχι ότι θα ήθελα να αποκρούσω ότι μπορείς να μετακινήσεις ακόμα και βουνά αλλά είναι ένα πράγμα να λές ότι το έργο ήτο καμωμένο δια της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης" και άλλο πράγμα να αποδείξεις αυτό).

Και ότι είπα για τα θαύματα, λέω για την αγιότητα επίσης: Εάν, εκ του μεγάλου καταλόγου των εποχών, ανθρώπων, και όλων των άλλων πραγμάτων που απαριθμείς, μπορείς να υποδείξεις ένα μοναδικό έργο (εάν μόνο την ανύψωση κάποιου αχύρου από το έδαφος), ή μια μοναδική λέξη (εάν μόνο την συλλαβή "μου"), ή μία μοναδική σκέψη (εάν μόνο τον αμυδρότερο αναστεναγμό) που αναβλύζουν από την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", δια της οποίας οι άνθρωποι επέθεσαν εαυτούς στην χάρη, ή αξιώθηκαν του Πνεύματος, ή επέτυχαν συγνώμη, ή υπερίδχυσαν του θεού στον αμυδρότερο βαθμό (δεν λέω τίποτα ως προς την εξ αυτής ύπαρξη αγίασμού), ακόμα μία φορά θα είσαι ο νικητής και εμείς οι ηττημένοι. **ΚΑΝΕ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΗΣ «ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ»**, λέω γιατί υπάρχει αφθονη Γραφική απόδειξη του τί είναι κατεργασμένο στους ανθρώπους

δια της δύναμης της θεϊκής δημιουργίας. Και η παράταξή σου είναι, ασυζητητί, υποχρεωμένη να υποδείξει τέτοιες περιπτώσεις· μη τυχόν θα αποκαλυπτόσουν τέτοιος γελοῖος δάσκαλος, ὥστε να μεταδίδεις σε ὅλο τον κόσμον, με ὅλη την ἔπαρση και κύρος που μπορείς να εξουσιάζεις, δόγματα, αφορόντα κάτι, για την ὕπαρξη των οποίων δεν μπορείς να παράγεις ἕνα μοναδικό τεκμήριο. Τα δόγματά σου θα καλεσθῶν ἀνακόλουθες φαντασιώσεις, και θα εἶναι στον υπερθετικό βαθμό ἀναξιοπρεπές, για σπουδαίους ἀνθρώπους τῶσαν πολλῶν αἰῶνων, ευρυμαθείς, αγίους και θαυματουργούς, των οποίων την υποστήριξη επικαλείσαι! Και τότε θα ἔχουμε περισσότερο σεβασμό για τους Στοϊκοὺς, παρά για σένα· γιατί μάλλον ἀνέλαβαν να περιγράψουν τέτοιους σοφοὺς ἀνθρώπους, που αυτοὶ ποτὲ δεν εἶδαν, ὡστόσο προσπάθησαν να ἀπεικονίσουν κάποιο μέρος των ιδεῶν τους. Ἀλλὰ εσύ δεν μπορείς να ἀπεικονίσεις τίποτα ἀπολύτως, οὔτε ἀκόμα την σκιά του δόγματος σου!

Λέω το ἴδιο, ἐπίσης, περί του Πνεύματος: Ἐάν, ἐξ ὅλων των πρωταγωνιστῶν της "ἐλευθέρης θέλησης", μπορείς να ἐξάγεις ἕναν, που εἶχε αὐτὸ το ελάχιστο της δύναμης του μυαλοῦ, και της καρδιάς που ἐχρειάζετο, ὥστε να εἶναι ἰκανὸς να ἀπορρίπτει μία μοναδική δεκάρα, ἢ να προχωρᾷ χωρὶς δεκάρα ἢ να υποφέρει ἕναν λόγον ἢ να ἀψηφᾷ το μαρτύριο (δεν λέω τίποτα για την περιφρόνηση πλοῦτου, ζωῆς και φήμης), και αὐτὸ στο ὄνομα και δια της δύναμης της "ἐλευθέρης θέλησης", μία ἀκόμα φορὰ ο στέφανος της νίκης θα εἶναι δικὸς σας, και εμεῖς θα δεχθούμε ευχαρίστως την ἥττα. Και τέτοιο συγκεκριμένο παράδειγμα εσύ, που εἶσαι τόσο μεγαλόφωνος και υπερῆφανος να διατυμπανίζεις ἀνοικτὰ την δύναμη της "ἐλευθέρης θέλησης", εἶσαι δέσμευμένος να μας δείξεις - ἀλλιῶς, ἀκόμα μια φορὰ, θα ἀποκαλυπτόσουν ὡς να δείχνεις ψύλλους στ' ἄχυρα, και να κάνεις ὅπως ἔκανε ο ἀνθρώπος που πήγε να δεῖ ἕνα ἔργο σε ἕνα κενὸ θέατρο.

Στην πραγματικότητα, μπορῶ εὐκόλα να σου ἀποδείξω το ἀκρι-

βώς αντίθετο της θέσης σας: δηλαδή ότι οποτεδήποτε τέτοιοι άγιοι άνθρωποι, εξ αυτών που υπερηφανεύεσαι, πλησίασαν να παρακαλέσουν ή να συνδιαλλαγούν με Αυτόν, πλησίασαν Αυτόν με ολοσχερή λησμοσύνη της "ελεύθερης θέλησης" τους: απελπισμένοι εν εαυτώ, ικέτευσαν σ' Αυτόν για καθαρή χάρη μόνο, σαν κάτι επείκονα αυτού που άξιζαν. Ο Αυγουστίνος ήτο συχνά έτσι: έτσι ήτο ο Βερνάρδος, όταν στο σημείο του θανάτου είπε "Χάλασα τον χρόνο μου, γιατί έζησα μία κατεστραμμένη ζωή". Δεν βλέπω εδώ μνεία περί της δύναμης που θα μπορούσε να επιθέσει εαυτήν στην Χάρη: όλη η δύναμη είναι εδώ καταδικασμένη, γιατί ήτο εντελώς στραμμένη μακριά από την χάρη. Ενδέχομένως, αυτοί οι ίδιοι άγιοι, όταν δεσμεύθηκαν σε συζητήσεις, εμίλησαν περί "ελεύθερας θέλησεως" σε μία διαφορετική έμφυτη ροπή. Αλλά αυτό ακριβώς επεξηγεί, ότι βλέπω να είναι παγκόσμια εμπειρία: οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί όταν ασχολήθηκαν με λόγους, και συζητήσεις, από αυτό που ήσαν όταν ασχολήθηκαν με εμπειρία, και πρακτική. Στην προηγούμενη περίπτωση, η ομιλία τους δεν συμφωνεί με ότι αισθάνθηκαν μετά: στην επόμενη τα αισθήματά τους δεν συμφωνούν με ότι προηγουμένως έλεγαν. Οι άνθρωποι, συνεπώς, θα έπρεπε να αποτιμηθούν, ευσεβείς και ασεβείς ομοίως, μάλλον από αυτό που αισθάνονται, παρά από ό,τι λένουν.

Αλλά παραχωρούμε σ' εσένα περισσότερο ακόμα. Δεν θα ζητήσουμε για τα θαύματα ή το Πνεύμα ή την αγιότητα. Ας επιστρέψουμε στην ίδια την διδασκαλία. Ρωτάμε εσένα μόνο αυτό: να θελήσεις ακριβώς να εξηγήσεις σ' εμάς τί έργο, λόγο, ή σκέψη, η δύναμη σας της "ελεύθερης θέλησης" μπορεί να προκαλέσει, ή να προσπαθήσει ή να εκτελέσει, έτσι ώστε να επιθέσει εαυτήν στην Χάρη; Δεν είναι αρκετό να λές, "υπάρχει δύναμη! υπάρχει δύναμη! υπάρχει δύναμη! στην "ελεύθερη θέληση".. Τί είναι πιο εύκολα ειπωμένο; Αλλά αυτός δεν είναι ο τρόπος εκείνων των υπερτάτων αγίων και εκπαιδευμένων ανθρώπων, τα υποκείμενα της επευφημίας τόσων πολ-

λῶν αἰῶνων! Πρέπει να ονομάσεις το παιδί (ὅπως λένε στην Γερμανική παροιμία): πρέπει να ορίσεις τί αυτή η δύναμη είναι, τί μπορεί να κάνει, τί είναι καμωμένο σ'αυτήν, τί συμβαίνει σ'αυτήν. Για παράδειγμα, γία να το θέσω καθαρά, θέλουμε να γνωρίζουμε εαν αυτή η δύναμη σφεύλει, ἢ εαν προσπαθεῖ να παρακαλεῖ, ἢ νηστεύει ἢ εργάζεται ἢ εξαντλεῖ το σώμα, ἢ δίνει ἰκεσίες. Γιατί εαν είναι κάποια δύναμη, πρέπει να κάνει κάποιο ἔργο! Ἀλλά εδῶ εἶσαι περισσότερο μουγκὸς ἀπὸ τους βατράχους της Σερίφου και τα ψάρια. Και πὼς θα πήγαινες να ορίσεις αυτήν την δύναμη, ὅταν ἀπὸ την ἴδια την μαρτυρία σου, εσεῖς σι ἴδιοι εἴστε ἀκόμα ἀναποφάσιστοι σε σχέση με αὐτό, διαφέροντες μεταξύ σας και ἀνακόλουθοι με τον ἴδιο τον εαυτὸν σας; Τί μπορεί να είναι καμωμένο σε σχέση με τον ορισμὸ, ὅταν τὸ ουσιαστικὸ υποκείμενο αὐτοῦ δεν εἶναι ἀμετάβλητο εν εαυτῷ;

Και υποθέτουμε ὅτι, χρησιμοποιώντας ὅλους τους κανόνες ορισμοῦ που εἶναι δοκιμασμένοι ἀπὸ τα χρόνια του Πλάτωνα, εὐρίσκετε τους εαυτοὺς σας, εν τέλει, να συμφωνοῦν σε σχέση με αυτήν την δύναμη, και τὸ ἔργο της εἶναι, ἐπιτέλους, ορισμένο σαν προσευχή, ἢ νηστεία, ἢ κάποιο τέτοιο πράγμα (ἴσως να μένει ἀκόμα κρυμμένο ἀνάμεσα στις ιδέες του Πλάτωνα), ποιὸς θα βεβαιώσει εμάς ὅτι ἡ ἀποψή σας εἶναι ἀληθινή, ὅτι ευαρεστεῖ τον θεὸ, και ὅτι εἴμαστε δίκαιοι και ασφαεῖς υιοθετώντας αυτήν; Εἰδικῶς ὅταν εσεῖς σι ἴδιοι ἀναγνωρίζεται, ὅτι αὐτὸ εἶναι ἓνα γεγονὸς σε σχέση με τον ἀνθρώπο, γία τὸ ὁποῖο ἡ μαρτυρία του Πνεύματος δεν ἀπονέμει δικαιοσύνη: γίατί ἦτο στον κόσμο και εσζητήθη ἀπὸ τους Φιλοσόφους, πρὶν να ἔλθει ὁ Χριστὸς ἢ τὸ Πνεῦμα να ἦτο σταλμένο κάτω ἀπὸ τους ουρανοὺς. Εἶναι ἐντελῶς βέβαιο, ὅτι αὐτή ἡ δίδασκαλία δεν ἦτο σταλμένη κάτω ἀπὸ τους ουρανοὺς, ἀλλὰ ἀνέβλυσε ἀπὸ την γη ἀπὸ πολὺ παλιά: ἀγκῶδεις μαρτυρίες. Ἄλλοιπὸν, χρειάζονται γία να εγκαταστήσουν αὐτὴν σαν βεβαία και ἀληθινή.

Ἀναγνωρίζοντας, ἔπειτα, ὅτι εμεῖς, ἀπὸ την μεριά μας, ἔχουμε

χαμηλό ανάστημα, και είμαστε λίγοι, ενώ από την δική σας είστε δημόσιες μορφές, και είστε πολλοί· ότι στερούμαστε εκπαίδευσης, ενώ εσείς είσθαι ολοκληρωτικά εκπαιδευμένοι· ότι είμαστε ανόητοι, ενώ εσείς είστε εκθαμβωτικοί· ότι είμαστε γεννημένοι χτές, ενώ εσείς είστε γηραιότεροι του Δευκαλίωνα· ότι ποτέ δεν κερδίσαμε δημόσια αναγνώριση, ενώ εσείς έχετε υπάρξει επευφημούμενοι από πολλές γενεές· ότι, συγκεφαλαιώνοντας, είμαστε αμαρτωλοί, σαρκικοί άνθρωποι, και ανόητοι, ενώ εσείς, εξ αιτίας της αγιότητός σας, της κατοχής του Πνεύματος και ^{των} θαυμάτων, είστε κατάλληλοι να προξενήσεται φόβο στους πραγματικούς διαβόλους· ωστόσο, πέρα από όλα αυτά, παραχώρησέ μας τουλάχιστον το δικίωμα των Τούρκων, και των Εβραίων, να σου ζητήσουμε να δώσεις τον λόγο της διδασκαλίας σας, καθώς ο φίλος σας ο Πέτρος σου είπε να κάνεις (1 Πέτρος 3, 15). Κάνουμε την απαίτησή μας με την μεγαλύτερη μετριοπάθεια· που σημαίνει, ότι δεν απαιτούμε η διδασκαλία σας να είναι αποδεδειγμένη δια της αγνότητας, ή δια της κατοχής του Πνεύματος, ή δια θαυμάτων (το οποίο, ωστόσο, μπορούσαμε να προβάλλουμε, με το ίδιο δικαίωμα με το οποίο εσύ απαιτείς αυτά τα πράγματα από τους άλλους)· λοιπόν, εμείς σου παραχωρούμε ακόμα να μην χρειάζεσαι να παράγεις κάποιο μοναδικό παράδειγμα έργου, ή λόγο, ή σκέψη, σαν μαρτυρία της διδασκαλίας σας· χρειάζεται μόνο να εξηγήσεις την διδασκαλία σε μάς, και να μας πεις ακριβώς τί θα ήθελες να ελαμβάνετο να σημαίνει, και κατά ποίαν μορφήν πρέπει να αντιληφθούμε αυτήν - και εαν δεν θέλεις ή δεν μπορείς να το κάνεις, τότε τουλάχιστον ας προσπαθήσουμε να παράγουμε κάποιο παράδειγμα αυτής από μόνοι μας! Είσαι τόσο κακός όσο ο Πάπας και οι άνθρωποί του, που λέει: Κάνε καθώς "εμείς λέμε", αλλά μην κάνεις καθώς "εμείς κάνουμε". Ομοίως, εσύ λές: "αυτή η δύναμη απαιτεί το έργο να είναι καμωμένο"· έτσι "εμείς" σφείλουμε να παρασκευαζόμαστε για δράση, ενώ "εσύ" παραμένεις σίωπηλός! Δεν θα κερδίσουμε ούτε καν αυτήν την μία αίτηση από εσένα; Όσο

περισσότερο πολυάριθμοι είστε , περισσότερο χρόνο αναγνωρισμένοι, περισσότερο παγκόσμια η ανωτερότης σας επάνω σ' εμάς, τόσο περισσότερο είναι ατίμωση σ' εσένα, ότι όταν εμείς, που από όλα τα μέτρα είμαστε τίποτα στα μάτια σας, θέλουμε να μάθουμε και να εφαρμόσουμε την διδασκαλία σας, εσύ δεν μπορείς να αποδείξεις αυτήν, μήτε δια κάποιου θαύματος - μόλις το σφάξιμο μιάς ψείρας - ή δια της έσχάτης κίνησης του Πνεύματος, ή δια του ελαχιστοτέρου έργου αγιότητας - ούτε μπορείς να προσδιορίσεις κάποιο μοναδικό παράδειγμα, μήτε έργου ή πράξης, που επεξηγεί αυτή και περαιτέρω (και αυτό είναι ανήκουστο πράγμα), δεν μπορείς ακόμα να διατυπώσεις αυτή, ούτε να μας πεις την σημασία της διδασκαλίας σας! Ω επιπόλαιοι διδάσκαλοι της "ελεύθερης θέλησης"! Τί είσαι τώρα εσύ, πλήν "κάποια φωνή και αυτό είναι όλο"; Πού είναι αυτοί τώρα, Ερασμε, που "υπερηφανεύονται για το Πνεύμα, αλλά δεν έχουν τίποτα να επιδείξουν" που "μιλούν μόνο και αμέσως θέλουν οι άνθρωποι να πιστέψουν αυτούς;" Δεν είναι αυτοί τα μέλη της παράταξής σας, που έχεις εκθειάσει έτσι στον υπέρτατο ουρανό; Εσύ ούτε καν μιλάς - ωστόσο τί μεγαλοπρεπείς αξιώσεις και απαιτήσεις κάνεις! Στο όνομα του Χριστού, λοιπόν, ικετεύουμε εσένα και τους δικούς σου, καλέ μου Ερασμε, τουλάχιστον να μας επιτρέψεις να είμαστε τρομοκρατημένοι, από αυτόν τον φόβο της απώλειας της συνείδησής μας, και να τρέουμε από φόβο, και εν πάσει περιπτώσει να αναβάλλουμε την συγκατάθεσή μας σε μία διδασκαλία η οποία, καθώς ο ίδιος βλέπεις, δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας κενός όρος και ήχος συλλαβών - "υπάρχει δύναμη στην "ελεύθερη θέληση"! υπάρχει δύναμη στην "ελεύθερη θέληση"! Ακόμα και αν εντελώς επιτύχεις στην απόδειξη, και στην σύσταση όλων των επιχειρημάτων σου, αυτό δεν θα είναι τίποτα περισσότερο. Γιατί, είναι ακόμα ζήτημα αμφίβολο, μεταξύ της δικής σου παράταξης, εαν ο όρος σημαίνει κάτι ή τίποτα - γιατί διαφέρουν ο ένας από τον άλλο και είναι ανάκολοθοι με τους εαυτούς τους. Είναι αλοσχερώς άδι-

κο, λοιπόν, και το μεγαλύτερο κρίμα στον κόσμο μέχρι τώρα, ότι οι συνειδήσεις μας, που ο Χριστός εξαγόρασε δια του Αϊματός Του, θα έπρεπε να είναι ταραγμένες δια του φαντάσματος αυτής της μικρής φράσης και μίας φράσης όχι βεβαίας σημασίας, επίσης. Και επι πλέον, εαν δεν επιτρέπουμε στους εαυτούς μας να εί.αι έτσι ταραγμένοι, φορτωνόμαστε με το ανήκουστο της υπερηφάνειας, για περιφρόνηση τόσων πολλών Πατέρων, τόσων αιώνων, που επιβεβαίωσαν την "ελεύθερη Θέληση!" Αλλά, καθώς βλέπεις από ό,τι ειπώθηκε, η αλήθεια είναι μάλλον, ότι αυτοί ποτέ δεν όρισαν τίποτα απολύτως που να αφορά την "ελεύθερη Θέληση", και η διδασκαλία της "ελεύθερης Θέλησης" ανηγέρθη κάτω από την κάλυψη της φήμης των, μολονότι αυτοί δεν μπορούν να περιγράψουν αυτήν, ούτε να στερεώσουν το όνομά της. Έτσι με ένα ψευδή λόγο, οι άνθρωποι περιγέλασαν τον κόσμο.

Και εδώ, Ερασμε, επικαλούμαι την δική σου συμβουλή, που εδόθη πιο πάνω, ότι "Ζητήματα αυτού του είδους να είναι παρατη-μένα και ότι ο Χριστός εσταυρωμένος όπως και τόσα να είναι δι-δαγμένα, όσα είναι αρκετά για Χριστιανική ευσέβεια". Αλλά αυτό είναι ότι έχουμε από μακρού επιθυμήσει και κάνουμε. Για τί άλλο πολεμάμε, παρά ότι η απλότητα και αγνότητα της Χριστιανικής δι-δασκαλίας θα έπρεπε να υπερισχύει και οτιδήποτε οι άνθρωποι έ-χουν εφεύρει και φέρει εντός αυτής θα όφείλε να αφεθή πίσω και να περιφρονηθεί; Αλλά, εσύ που δίνεις σε εμάς αυτή την συμβου-λή, δεν την λαμβάνεις ο ίδιος; κάνεις το αντίθετο; γράφεις Δια-τριβές; εξυμνείς τα διατάγματα των Παπών; καυχάσαι για το κύρος των ανθρώπων; προσπαθείς κάθε μέσο μεταφοράς μας εντός αυτών των ξένων βοσκών και υπείσάγεις σε μάς πράγματα, τόσο αντιγραφικά όσο και μη αναγκαία, ούτως ώστε να απεγδυθούμε την απλότητα και ειλικρίνεια της Χριστιανικής ευσέβειας, και ανακατεύεις αυτήν με προσθήκες που κατασκεύασαν άνθρωποι. Από αυτά εμείς εύκολα βλέ-πουμε, ότι η συμβουλή του δεν ήλθε από την καρδιά σου, και ότι δεν

έγγραφες τίποτα με σοβαρό πνεύμα, αλλά με την αυτο-εμπιστοσύνη κάποιου που νομίζει ότι, με κενούς ουτοπικούς λόγους, μπορεί να οδηγήσει τον κόσμο όπου τον ευχαρίστεί. Πραγματικά, ωστόσο, δεν τον οδηγείς πουθενά· γιατί δεν εκστομίζεις τίποτε απολύτως παρά γνήσιες αντιφάσεις, επί κάθε αντικειμένου και σε κάθε βαθμίδα· και κάποιος θα μπορούσε να έχει απολύτως το δικαίωμα να σε καλέσει Προτέα, ή Βέρτουμνο⁴ καθ'εαυτό, και να λέει σε εσένα, με τα λόγια του Χριστού "Γιατρέ, γιάτρεψε εαυτόν!" (Λουκάς 4,23). Είναι ατυχία σε ένα δάσκαλο, όταν με το δικό του λάθος αναιρεί εαυτόν.

Μέχρι να έχεις αποδείξει την κατάφασή σου, εμείς μένουμε σταθεροί στην άρνησή μας. Και εγκυκαλούμαι εις την κρίση όλης αυτής της συντροφιάς των αγίων που εσύ υπερηφανεύεσαι - εις αυτήν ολόκληρου του κόσμου μάλλον - καθώς λαμβάνουμε το θάρρος να λέμε, και καυχιόμαστε να λέμε, ότι δεν οφείλουμε να αναγνωρίζουμε κάτι που είναι τίποτα, όταν όχι βεβαία απόδειξη αυτού υπάρχει ή μπορεί να είναι δοσμένη· και ότι είσαι ολόκληρος στην λαβή απίστευτης υπεροψίας ή παραλογισμού, όταν απαιτείς, ότι θα έπρεπε να αναγνωρίζουμε αυτό, και ότι όχι για κάποιο άλλο λόγο παρά, γιατί εσείς, που είστε πολλοί, ισχυροί και από μακράν καθιερωμένοι, είσθε ευαρεστούμενοι να υποστηρίζετε κάτι, που οι ίδιοι παραδέχεσθε να είναι τίποτα. Καθώς εαν ήτο κατάλληλη συμπεριφορά για Χριστιανούς δασκάλους, να εμπαιίζουν φτωχό κόσμο σε ζητήματα ευσέβειας, με κάτι που είναι τίποτα, καθώς εαν ήτο υψίστης σημασίας για την σωτηρία τους! Πού είναι τώρα το διορατικό πνεύμα της Ελληνικής ιδιοφυΐας; Αφού είχες αυτό, γιατί δεν τον χρησιμοποιήσες να κατασκευάσεις τις ψευδολογίες σου με, τουλάχιστον, κάποια κατάλληλη εξωτερική εμφάνιση· αλλά εδώ ψεύδεσαι αποκάλυπτα και με καθαρή ομιλία! Πού είναι τα επιδεικτικά σου Λατινικά (βεβιασμένα, μίμουμενα τα Ελληνικά), τώρα έτσι γελοιοποιώντας και υπάρχοντας γελοιοποιημένος, επί ενός ολοκληρωτικά κενού όρου; Αλλά αυτό είναι ότι συμβαίνει σε απερίσκεπτους και κακόκαρδους

αναγνώστες βιβλίων: εκχωρούν το ύψιστο κύρος σε όλα τα πράγματα που ήταν σημεία αδυναμίας στους Πατέρες και τους αγίους. Το σφάλμα δεν είναι εδώ στους συγγραφείς, αλλά στους αναγνώστες. Είναι όπως εάν, επί τη βάσει της αγιότητας και κύρους του Αγίου Πέτρου, κάποιος θα επιχειρηματολογοῦσε, ότι όλα αυτά που ο Άγιος Πέτρος ποτέ είπε ήταν αληθινά, και ότι ήταν αλήθεια ακόμα όταν, από αδυναμία της σάρκας, βίασε τον Χριστό να μην υποφέρει (Ματθ. 16,22) και όταν είπε στον Χριστό να απέλθει από αυτόν εκτός πλοίου (Λουκάς 5,8) και σε πολλές άλλες ευκαιρίες όπου ήτο επιπληττόμενος από τον ίδιο τον Χριστό.

Τέτοιοι άνθρωποι είναι σαν εκείνους που από αστεία σκηνηρία λένε, ότι όχι τα πάντα, που είναι στο Ευαγγέλιο, είναι αληθινά και διαλέγουν την ευκαιρία στον Ιωάννη 8,48, όταν οι Εβραίοι είπαν στον Χριστό: "καλά δεν λέμε ότι είσαι Σαμαρίτης και έχεις δαιμόνιον;" ή "είναι ένοχος θανάτου" (Ματθ. 26,66) - ή "ευρήκαμε αυτόν τον άνθρωπο να διαστρέφει το έθνος μας, να εμποδίζει να δίνουμε φόρους στον Καίσαρα" (Λουκάς 23,2). Αυτοί οι πρωταγωνιστές της "ελεύθερης θέλησης" κάνουν το ίδιο πράγμα, πλὴν με κάποιο διαφορετικό σκοπό υπ' όψιν' όχι εσκεμμένα, σαν αυτούς τους προμνημονευθέντας, αλλά με τυφλότητα και αμάθεια' γιατί συλλέγουν αυτό το οποίο οι Πατέρες, σκοντάφτοντας στην αδυναμία της σάρκας είπαν, πρὸς ὄφελος της "ελεύθερης θέλησης", και προχωρούν να αντιτάσσουν αυτό σε ότι οι ίδιοι Πατέρες, δια της δύναμης του Πνεύματος είπαν αλλού, εναντίαν της "ελεύθερης θέλησης" και έτσι σπρώχνουν και βιάζουν το ζήτημα, που το καλύτερο υποκύπτει μπροστά στο χειρότερο. Ετσι έρχεται να περάσει, να δίνουν κύρος στις κατώτερες καταθέσεις, γιατί αυτές κάνουν πρὸς ὄφελος της δικῆς τους σαρκικῆς γνώμης, και αποκηρῦσουν τις καλύτερες καταθέσεις, γιατί κάνουν κατὰ αὐτῆς της σαρκικῆς γνώμης. Αλλά γιατί, μάλλον, δεν εκλέγουμε τις καλύτερες καταθέσεις; Υπάρχουν πάρα πολλές στους Πατέρες! Να πάρουμε ένα παράδειγμα: τί μπορεί να

ειπωθεί που είναι περισσότερο σαρκικό, ολοκληρωτικά
ασεβές, ιεροσυλο και βλάσθημα, από ότι ο Ιερώνυμος είναι συνη-
θισμένος να λέει: "Η παρθενία κατοίκει τους ουρανοί, οι παντρε-
μένοι την γή", καθώς εαν η γή, όχι ο ουρανός, είναι το σωστό μέ-
ρος για τους Πατριάρχες, αποστόλους και Χριστιανούς συζύγους,
και ο ουρανός για τους ειδωλολάτρες μοναχούς χωρίς τον Χριστό!
Οστόσο, είναι εκείνα τα συναισθήματα και άλλα όπως αυτά, που οι
Σοφιστές συναθροίζουν από τους πατέρες, για να λάβουν οι ίδιοι
κύρος, γιατί τα όπλα τους είναι τα πλήθη, μάλλον, παρά η κρίσις.
Έτσι έκανε εκείνος ο ηλίθιος Φάμπερ της Καστάντζας, που συστή-
θηκε δημόσια ακριβώς με τα πολύτιμα πετράδια, δηλαδή τον σταύχο
του Αυγείου, έτσι εξασφαλίζοντας ότι θα μπορούσε να υπάρχει κά-
τι, να κάνει τον ευσεβή εκπαιδευμένο να αισθανθή άρρωστος και να
ξεράσει.

II. Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΡΥΜΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΔΕΝ ΠΛΑΝΑΤΑΙ

Φευγαλέα θα απαντήσω εδώ, στο εδάφιο όπου περιγράφεις
σαν "απίστευτο ότι ο Θεός θα ήθελε να παραβλέπει ένα σφάλμα στην
εκκλησία Του για τόσους πολλούς αιώνες, και να μην αποκαλύπτει
σε κάποιον από τους αγίους Του ένα σημείο, που εμείς θεωρούμε να
είναι θεμελιώδες στην Χριστιανική διδασκαλία". Κατά πρώτον, δεν
λέμε ότι ο Θεός ηνέχθη αυτή την πλάνη στην εκκλησία Του, ή σε
κάποιον από τους αγίους Του. Γιατί η εκκλησία κυβερνάται
δια του Πνεύματος του Θεού, και στους Ρωμ. 8,14 μας λέγει ότι οι
άγιοι είναι οδηγημένοι δια του Πνεύματος του Θεού. Και ο Χριστός
διαμένει με την εκκλησία Του μέχρι το τέλος του κόσμου (Ματθ.
28,20). Και η εκκλησία είναι ο στύλος και το έδαφος της αλήθειας
(1 Τίμ. 3,15). Αυτό εμείς γνωρίζουμε επί πλέον το Πιστεύω που
εμείς όλοι τηρούμε προχωρά έτσι: "Πιστεύω στην ΑΓΙΑ Καθολική

εκκλησία". Έτσι, είναι αδύνατο ότι θα μπορούσε να σφάλει ακόμα και στο έσχατο άρθρο. Ακόμα θα ωφείλαμε να παραχωρήσουμε, ότι κάποιοι εκ των εκλεκτών είναι κρατημένοι στο σφάλμα καθ'όλην την διάρκεια της ζωής τους, ωστόσο πρέπει κατ'ανάγκη να επιστρέψουν μέσα στο δρόμο πριν πεθάνουν· γιατί ο Χριστός λέει στον Ιωάν. 10,28 "κανείς δεν θα τα αρπάξει από τα χέρια μου". Αλλά ότι είναι δυσχερές και προβληματικό, είναι ακριβώς αυτό: η διαπίστωση εαν εκείνοι τους οποίους καλείς εκκλησία, ήτο η εκκλησία - ή μάλλον, εαν μετά τον χρόνο της ζωής του σφάλματός τους ήσαν, εντέλει, φερμένοι πίσω στην αλήθεια, πριν να πεθάνουν. Δεν συνεπάγεται άμεσα ότι εαν ο θεός υπέφερε, όλους εκείνους τους τελειοποιημένους μαθητές, τούς οποίους παραθέτεις, να σφάλουν καθ'όλη την διάρκεια τόσο πολλών αιώνων, ως εκ τούτου, Αυτός ηνέχθη την εκκλησία Του στο σφάλμα! Κοίτα στον Ισραήλ, τον λαό του Θεού. Εκεί, εξ ενός μεγάλου αριθμού βασιλέων, σε μιᾷ μεγάλης περιόδου χρόνου, ούτε ένας βασιλιάς μνημονεύεται που δεν έσφαλλε. Υπό τον Ηλία τον Προφήτη, όλος ο λαός, και κάθε δημόσια αρχή εν τω μέσω αυτών, είχε παρεκτραπεί στην ειδωλολατρεία, έτσι ώστε αυτός εκέφθη ότι ήτο ο μοναδικός εναπομείνας· ωστόσο, ενώ οι βασιλείς και οι πρίγκιπες, ιερείς και προφῆτες και όλοι που θα μπορούσαν να κληθούν ο λαός και η εκκλησία του Θεού, είχαν αποπλανηθεί, ο θεός είχε διατηρήσει επτά χιλιάδες στον εαυτόν Του. (1 Βασ. 19, 18). Αλλά ποιός είδε αυτούς, ή ανεγνώρισε αυτούς να είναι ο λαός του Θεού; Και ποιός θα τολμήσει να αποκρούσει ότι, στις μέρες μας, κάτω από εκείνους τους ανώτερους ανθρώπους εκ των δικών σας (γιατί εσύ θυμάσαι μόνο πρόσωπα εκ των δημοσίων λειτουργών, και μεγάλης φήμης), ο θεός έχει κρατήσει στον εαυτόν Του εκκλησία εκ του κοινού λαού, ενώ επιτρέπει, όλους τους οποίους αναφέρεεις, να χαθούν σαν το βασίλειό του Ισραήλ; Γιατί είναι προνόμιο του Θεού να καταρρίπτει τους εκλεγμένους εκ του Ισραήλ, και καθώς ο Ψαλμός 78, λέγει, να σκοτώνει τους μεγαλύτερους εξ αυτών (Ψαλμ. 78, 31)· αλλά να

διατηρεί τα κατακάθια και υπόλοιπα του Ισραήλ, σύμφωνα με τους λόγους του Ησαΐα (Ησαΐας 10,22).

Τί συνέβη κάτω από τον ίδιο τον Χριστό, όταν όλοι οι απόστολοι ήσαν προσβεβλημένοι από Αυτόν, όταν .. απέκρούσθη και εκαταδικάσθη από όλο τον λαό, και μόνο ο Ιωσήφ, ο Νικόδημος και ο ληστής επί του σταυρού ήσαν διατηρημένοι; Δεν ήτο η προηγούμενη ομάδα, που ήτο τότε καλεσμένη ο λαός του Θεού; Πράγματι, υπήρχε κάποιος λαός του Θεού εναπομείνας, αλλά δεν ήτο έτσι καλεσμένος και εκείνος που ήτο έτσι καλεσμένος δεν ήτα αυτός. Ποιός γνωρίζει εάν, κατά την διάρκεια όλης της πορείας της ιστορίας του κόσμου, από την έναρξή της, η κατάσταση της εκκλησίας δεν έχει υπάρξει πάντοτε τέτοια που κάποιοι ήσαν καλεσμένοι: ο λαός και άγιοι του Θεού που δεν ήσαν έτσι, ενώ άλλοι, που ήσαν μεταξύ αυτών σαν υπόλοιπον, ήσαν ο λαός και άγιοι του Θεού, αλλά δεν ήσαν έτσι καλεσμένοι; - καθώς φαίνεται από τις ιστορίες του Καΐν και Αβελ, Ισμαήλ και Ισαάκ, Ησαΐ και Ιακώβ. Παρατήρησε την εποχή των σπαδών του Αρειου, όταν μόλις πεντε καθολικοί επίσκοποι ήσαν διατηρημένοι σε ολόκληρο τον κόσμο, και ήσαν μεταφερμένοι από την θέα του, ενώ οι Αρειανοί εβασίλευαν παντού, παίρνοντας για τους εαυτούς τους το κοινό όνομα και ^{την} λειτουργία της εκκλησίας. Ωστόσο κάτω από εκείνους τους αιρετικούς, ο Χριστός διετήρησε την εκκλησία Του: αν και κατά τέτοιο τρόπο, που δεν ήτο ούτε για μια στιγμή θεωρημένο ή υποστηριγμένο να είναι η εκκλησία.

Η δείξε μου έναν μοναδικό επίσκοπο, που εκτελεί το λειτουργήμα του κάτω από το βασίλειο του Πάπα. Δείξε μου μία μοναδική σύνοδο, στην οποία διαπραγματεύθηκαν ζητήματα θρησκείας και όχι, αντίθετα, με τήββενους, βαθμούς, εισοδήματα και άλλες βέβηλες ασημαντότητες, τα οποία μόνον κάποιος φρενοβλαβής θα μπορούσε να θεωρήσει στην δικαιοδοσία του Αγίου Πνεύματος! Ωστόσο, αυτοί είναι καλεσμένοι η εκκλησία, παρά το γεγονός ότι όλοι, που ζούν

καθώς αυτοί κάνουν, είναι χαμένοι, και οτιδήποτε άλλο παρά εκκλησία. Ακόμα, κάτω από αυτούς, οπωσδήποτε, ο Χριστός έχει διατηρήσει την εκκλησία του, αν και όχι έτσι ώστε να είναι καλεσμένη η εκκλησία. Πόσους πολλούς αγίους νομίζεις οι ιεροεξεταστές, μόνο στο παρελθόν, έκαψαν και σκότωσαν για αιρετικές στρεβλώσεις, τέτοιους σαν τον Ιωάννη Χούς και εκείνους σαν αυτόν; Και πολλοί άγιοι άνθρωποι του ίδιου πνεύματος, αναμφίβολα, έζησαν στις μέρες του.

Γιατί, μάλλον, δεν απορείς χι' αυτό, Ερασμε: Αφ'ότου ο κόσμος άρχισε, υπήρξαν πάντοτε ανώτερα ταλέντα, μεγάλοι σοφοί, και ένας πολύ μεγάλος πόθος μεταξύ των ειδωολατρών, από ότι μεταξύ των Χριστιανών και του λαού του Θεού. Είναι καθώς ο ίδιος ο Χριστός αναγνωρίζει: "οι υιοί του κόσμου τούτου είναι σοφότεροι από τους υιούς του φωτός" (Λουκάς 16,8). Πόσοι Χριστιανοί μπορούν να συγκριθούν με τον Κικέρωνα μόνο (για να μην πούμε τίποτα περί των Ελλήνων) για ικανότητα, σοφία και σκληρή εργασία; τί τότε θα πούμε ότι εμπόδισε αυτούς από το να βρουν την Χάρη; Γιατί, βεβαιότατα, εξάσκησαν την "ελεύθερη θέληση" στον έσχατο βαθμό της δύναμής τους: Ποιός τολμά να λέγει, ότι ούτε ένας μεταξύ των δεν επεδίωξε την αλήθεια με όλη του την καρδιά; Ωστόσο, είμαστε δεσμευμένοι να υποστηρίξουμε, ότι ούτε ένας από αυτούς έφθασε αυτήν. Θα πείς και σ' αυτήν την περίπτωση, επίσης, ότι είναι άπιστευτο ότι ο Θεός εγκατέλειψε τόσο πολλούς μεγάλους ανθρώπους, κατά την διάρκεια της πορείας της ιστορίας και άφησε αυτούς να μοχθούν μάταια; Βεβαιότατα, εάν η "ελεύθερη θέληση" έχει ποτέ κάποια ύπαρξη και δύναμη, η ύπαρξή της και δύναμη πρέπει να υπήρξε παρούσα με τέτοιους ανθρώπους σαν εκείνους, σε μία κάποια περίπτωση τουλάχιστον! Αλλά δεν ωφέλησε τίποτα· πράγματι, αυτή πάντοτε εργάστηκε σε λάθος διεύθυνση· έτσι ώστε δι' αυτού μόνο του επιχείρηματος μπορεί να είναι αποδειγμένο αρκετά καθαρά, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι τίποτα απολύτως, εφ' όσον κάποιος δεν μπορεί να

δείξει ίχνος εξ αυτής, από την έναρξη έως το τέλος του κόσμου!

Αλλά επιστρέφω στο ζήτημά μας. Ποία κατάπληξη, εάν ο Θεός θα ήθελε να αφήσει όλους τους σπουδαίους ανθρώπους της εκκλησίας να πάνε στους δικούς τους δρόμους, όταν Αυτός έτσι επέτρεψε όλα τα έθνη να πάνε στους δικούς τους δρόμους, καθώς ο Παύλος λέει στις Πράξεις 14, 16; Καλέ μου Ερασμε, η εκκλησία του Θεού δεν είναι ένα κοινό πράγμα, καθώς ο όρος "εκκλησία του Θεού" ούτε είναι οι άγιοι του Θεού τόσο αδιάκριτα ευρισκόμενοι, όσο η φράση "άγιοι του Θεού". Οι άγιοι είναι μαργαριτάρια και πολύτιμα κοσμήματα, που το Πνεύμα δεν ρίχνει μπροστά στα γουρούνια· αλλά (καθώς η Γραφή θέτει αυτό) Αυτός κρατά κρυμμένα, ώστε ο ασεβής να μην μπορεί να δει την δόξα του Θεού! Αλλιώς, εάν ήσαν φανερά αναγνωρίσιμοι, πώς θα μπορούσαν να είναι τόσο στεναχωρημένοι και βασανισμένοι στον κόσμο, καθώς αυτοί είναι; Έτσι ο Παύλος λέει "εάν είχαν αναγνωρίσει Αυτόν, δεν θα ήθελαν να έχουν σταυρώσει τον Κύριο της δόξας". (1 Κορ. 2, 8).

Δεν λέω αυτό επειδή αποκρούω ότι, εκείνοι τους οποίους παραθέτεις, είναι οι άγιοι και η εκκλησία του Θεού· αλλά, επειδή δεν μπορεί να είναι αποδειγμένο ότι αυτοί πράγματι είναι άγιοι, θα ώφειλε ο καθένας να αποκρούει αυτό· είναι αφημένο τελείως αβέβαιο· που σημαίνει ότι καμία θέση δεν είναι επαρκώς εγγυημένη δια της αγιότητας τους, ώστε να κάνει σωστή κάποια διδασκαλία. Καλώ αυτούς αγίους και έτσι θεωρώ αυτούς· Καλώ αυτούς την εκκλησία και έτσι κρίνω αυτήν, αλλά διά του κανόνος της φιλανθρωπίας, όχι διά του κανόνος της πίστης. Διά του οποίου, εγώ εννοώ, ότι η φιλανθρωπία, η οποία πάντοτε σκέπτεται το καλύτερο για τον καθένα και δεν είναι φιλύποπτη, αλλά πιστεύει και παραδέχεται όλα σωστά στον πλησίον της, καλεί κάθε βαπτισμένο πρόσωπο άγιο. Δεν υπάρχει κίνδυνος συνεπαγόμενος, εάν αυτή είναι λάθος· είναι η οδός της φιλανθρωπίας να είναι εξαπατημένη, γιατί είναι ανοικτή σε όλες τις χρήσεις και καταχρήσεις κάθε ανθρώπου, σαν

υπρέτρια όλων, καλών και κακών, πιστών και απίστων, αληθινών και ψεύτικων. Η πίστη, ωστόσο, δεν καλεί κανένα άγιο παρά αυτόν που ανακηρύσσεται: τέτοιος δια θεϊκής απόφασης· γιατί ο δρόμος της πίστης δεν μπορεί να είναι εξαπατημένος. Συνεπώς, μολονότι εμείς θα ωφείλαμε όλοι, να κοιτάζουμε ο ένας τον άλλο σαν αγίους όσον αφορά την φιλανθρωπία, κανείς δεν θα όφειλε να είναι ανακηρυγμένος σαν άγιος, όσον αφορά την πίστη, καθώς εάν ήτο κάποιο άρθρο πίστης ότι αυτό και εκείνο είναι ο άγιος. (Κατ' αυτόν τον τρόπο, εκείνος ο ανταγωνιστής του Θεού, ο Πάπας, κατατάσσει σαν αγίους, ανθρώπους της δικής του εκλογής, που ποτέ δεν γνώρισε, έτσι θέτοντας τον εαυτόν του στην θέση του Θεού (2 Θεσ. 2,4). Όλο αυτό που λέω περί εκείνων των δικών σας αγίων - δικών μας, μάλλον - είναι: ότι αφού αυτοί διαφέρουν μεταξύ τους, εκείνοι, μάλλον, θα όφειλαν να ακολουθηθούν που emίλησαν καλύτερα (δηλαδή, για την Χάρη και εναντίον ^{της} "ελεύθερης θέλησης"), αφήνοντας παράμερα εκείνους, που δια μέσου της αδυναμίας της σάρκας, κατέθεσαν περί της σαρκός, μάλλον, παρά περί του πνεύματος. Ετσι, επίσης, στην περίπτωση εκείνων που είναι ανακόλουθοι, τα μέρη όπου emίλησαν από το Πνεύμα θα όφειλαν να διαλεχθῶν και κρατηθῶν σταθερά, και εκείνα τα οποία μυρίζουν σάρκα να παρατηθῶν. Αυτή είναι η σωστή πορεία για τον Χριστιανό αναγνώστη, καθώς είναι καθαρό το ζῶο που έχει τεμαχισμένο τον όνουσα και αναμασσά (Λευιτικόν 11,3/Δευτερ. 14,6): Αλλά καθώς γίνεται, εμείς εγκαταλείπουμε την κρίση μας, και καταβροχθίζουμε οτιδήποτε αδιάκριτα· ή αλλιώς, (που είναι περισσότερο κακομοιριασμένο ακόμα) απορρίπτουμε το καλύτερο και επευφημούμε το χειρότερο, σε έναν και τον αυτόν συγγραφέα, και προχωρούμε να επιθέτουμε, σε εκείνα τα ίδια χειρότερα μέρη, τον τίτλο και το κύρος της αγιότητας, η οποία εκερδίθη, όχι εξ αιτίας της "ελεύθερης θέλησης" ή της σάρκας, αλλά, εξ αιτίας αυτού που είναι καλύτερο εξ όλων, τού εξισσομένου με το Πνεύμα μόνον!

ΙΙΙ. ΟΛΕΣ ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΕΣ
ΚΑΙ ΝΑ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τί, τότε, θα κάνουμε; Η εκκλησία είναι κρυμμένη παράμερα, οι άγιοι είναι εκτός ορατού πεδίου· τί και ποιόν θα πιστεύουμε; Καθώς ο ίδιος επιχειρηματολογείς, και με μεγάλη ακρίβεια: "Ποιός δίνει σε μας ασφάλεια; Πώς θα ανακαλύψουμε το Πνεύμα; Εάν θεωρείς την σοφία, ευρίσκεις σκουπίδια και στα δύο στρατόπεδα· εάν θεωρείς την ζωή, ευρίσκεις αμαρτωλούς και στα δύο στρατόπεδα· εάν στρέψεις τα μάτια σου στην Γραφή, και οι δύο πλευρές αξιώνουν αυτήν σαν δική τους. Περαιτέρω, η διένεξη μας δεν είναι απλώς επι της Γραφής (εάν υπάρχει κάτι ελαττωματικό σε διαύγεια σ' αυτήν), αλλά επι του συγκεκριμένου μυνήματος της Γραφής· και εδώ, όχι το πλήθος, σοφία και διάκριση από την μία πλευρά, πολύ λιγότερο η ολιγότης, αμάθεια και έλλειψη διάκρισης από την άλλη, μπορούν να προαγάγουν τις εκατέρωθεν υποθέσεις". Το ζήτημα είναι, συνεπώς, αφημένο σε αμφιβολία και η υπόθεση παραμένει "υπο κρίση", έτσι ώστε φαίνεται, καθώς εάν η πιο λογική πορεία είναι, να συμφωνήσουμε με την άποψη των Σκεπτικιστών! - εκτός εάν ακολουθήσουμε την δική σου αριστοτεχνική πολιτική, να λές ότι είσαι σε αμφιβολία και να υποκρίνεσαι ότι ζητάς την αλήθεια και να προσπαθείς να μάθεις αυτήν, ενώ στον ίδιο χρόνο, να δίνεις την υποταγήν σου στην παράταξη που αξιώνει την "ελεύθερη θέληση", έως ότου η αλήθεια γίνει σαφής! Εδώ είναι η απάντησή μου σ' εσένα. Οτι λές είναι μέρος της αλήθειας, αλλά όχι το όλον αυτής. Είναι αλήθεια ότι δεν θα ανακαλύψουμε τα πνεύματα δια της προσφυγής στην σοφία, ζωή, ικανότητες, πλειοψηφίες, διακρίσεις, ή στην αμάθεια και έλλειψη εκπαίδευσης ή πλήθους ή φήμης. Οποσδήποτε, δεν χειροκροτώ εκείνους που καταφεύγουν στον κορμισμό σε σχέση με Πνεύμα. Πολέμησα τον τελευταίο χρόνο, και είμαι ακόμα πολεμώντας μία αρκετή άγρια εκστρατεία, εναντίον εκείνων των

φανατικών, που υποτάσσουν τις Γραφές στην ερμηνεία των δικών τους πνευμάτων. Για τον ίδιο λόγο έχω, έτσι επί μακρόν, καταδιώξει τον Πάπα, στου οποίου το βασίλειο τίποτα δεν είναι περισσότερο κοινά ειπωμένο ή περισσότερο ευρέως αποδεχόμενο από αυτό το απόφθεγμα. "Οι Γραφές είναι σκοτεινές και διφορούμενες πρέπει να ζητούμε το ερμηνευτικό πνεύμα από την αποστολική έδρα της Ρώμης! Οχι πιο καταστρεπτικοί λόγοι θα μπορούσαν να εκφωνηθούν' γιατί δι' αυτού του μέσου, ασεβείς άνθρωποι ανύψωσαν εαυτούς πάνω από τις Γραφές, και έκαναν ότι τους άρεσε, εώς ότου η Γραφή εντελώς κατέπατήθη, και εμείς δεν μπορούσαμε να πιστεύουμε και να διδάσκουμε τίποτα άλλο, παρά παρανοϊκά όνειρα. Με ένα λόγο, αυτό το απόφθεγμα είναι όχι απλή ανθρώπινη επινόηση · είναι δηλητήριο σταλμένο, μέσα στον κόσμο, δια του ασύλληπτα κακόβουλου πρίγκηπα όλων των διαβόλων.

Αυτός είναι ο ισχυρισμός μας: τα πνεύματα πρέπει να είναι εντοπιζόμενα και δοκιμαζόμενα δια μίας διπλής κρίσης. Η πρώτη είναι εσωτερική. Έξ' αυτής, διά του φωτισμού του Αγίου Πνεύματος, του εξαιρετικού δώρου του Θεού, κάποιος απολαμβάνει πλήρη βεβαιότητα στο να γνώμοδοτεί και να αποφασίζει, μεταξύ των διδασκαλιών και απόψεων όλων των ανθρώπων, καθώς αυτές επιδρούν στον εαυτόν του, και στην δική του προσωπική σωτηρία. Περί αυτής της κρίσης είναι ειπωμένο στην 1 Κορινθ. 1, 15 "ο Πνευματικός άνθρωπος κρίνει όλα τα πράγματα, αλλά αυτός ο ίδιος δεν κρίνεται από κανένα". Ανήκει στην πίστη, και είναι απαραίτητη για κάθε Χριστιανό, ακόμα και για τον λαϊκό. Αυτό είναι ό,τι εμείς στην αρχή μαρτυρήσαμε σαν "εσωτερική ευκρίνεια της Αγίας Γραφής". Ίσως αυτό ήτο στο μυαλό εκείνων που σου απάντησαν λέγοντας, ότι **το κάθε τι** πρέπει να είναι αποφασισμένο δια της κρίσης του Πνεύματος. Αλλά αυτή η κρίση δεν ευεργετεί κανένα πλὴν αυτόν που έχει αυτήν, και δεν είναι ασχολία μας στην παρούσα συζήτηση. Ούτε, πιστεύω, ταιριάζει κανείς να αμφιβάλλει την πραγματικότητα

της.

Η δευτέρα είναι μία εξωτερική κρίσις. Δι' αυτής, εμείς κρίνουμε τα πνεύματα και τις διδασκαλίες όλων των ανθρώπων, επίσης με την μεγίστη βεβαιότητα, και όχι, τώρα, μόνο για τους εαυτούς μας, αλλά επίσης προς το όφελος και την σωτηρία άλλων. Αυτή η κρίση είναι η αρμοδιότης του δημόσιου λειτουργήματος του Λόγου και του εξωτερικού αξιώματος, και είναι η εξαιρετική αρμοδιότης των διδασκάλων και ιεροκηρύκων του Λόγου. Μεταχειριζόμαστε αυτήν, όταν δυναμώνουμε τον αδύναμο στην πίστη, και ανασκευάζουμε τους αντιπάλους. Μαρτυρήσαμε περί αυτής στην αρχή, σαν την "εξωτερική ευκρίνεια της Αγίας Γραφής". Υποστηρίζουμε ότι όλα τα πνεύματα θα έπρεπε να είναι δοκιμασμένα στο φώς της εκκλησίας, διὰ της κρίσης της Γραφής. Επι πλέον θα ώφειλε να είναι αποκατεστημένο, σαν θεμελιώδες, και πάρα πολύ στέρεα καρφωμένο στα μυαλά των Χριστιανών, ότι η Αγία Γραφή είναι ένα πνευματικό φως πολύ περισσότερο λαμπρότερο ακόμα και από τον ήλιο, ειδικώς εις ότι σχετίζεται στην σωτηρία και όλα τὰ απαραίτητα ζητήματα.

IV. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΥΓΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ

Αλλά επειδή εμείς έχουμε από μακρού πεισθεί, για το αντίθετο αυτού του θανατηφόρου αποφθέγματος των Σοφιστών, ότι οι Γραφές είναι σκοτεινές και διφορούμενες, είμαστε αναγκασμένοι να ξεκινήσουμε δια της απόδειξης αυτής τῆς, αληθινῆς πρώτης, δικῆς μας αρχῆς, δια της οποίας όλα τα άλλα πρέπει να είναι αποδειγμένα (μία διαδικασία που θα έπρεπε να φαίνεται στους φιλοσόφους παράλογη και αδύνατη).

Πρώτον, ο Μωϋσῆς λέει στο Δευτερ. 17,8 ότι εάν κάποιο δύσκολο ζήτημα έρχεται εντός κρίσης, οί άνθρωποι πρέπει να πάνε στο μέρος που ο Θεός έχει εκλέξει για το όνομά Του, και εκεί να συμ-

βουλευτοῦν τους ἱερεῖς, που εἶναι γιὰ να κρίνουν αὐτὸ σύμφωνα με τον νόμο του Κυρίου. "Σύμφωνα με τον νόμο του Κυρίου" λέει· ἀλλὰ πὼς θα κρίνουν αὐτοὶ ἔτσι, εἴν ο νόμος του Κυρίου δεν εἶναι, ἐξωτερικά, τόσο διαυγῆς ὅσο μπορεῖ να εἶναι, ἔτσι ὥστε να μποροῦν να εἶναι ικανοποιημένοι σε σχέση με αὐτὸν; Ἀλλιῶς θα ἔπρεπε να ἔχει υπάρξει αρκετὸ να λέει: "σύμφωνα με το δικὸ τους πνεῦμα"! Ἀλήθεια, κάτω ἀπὸ ὅποια και κἄθε κυβέρνηση ὅλα τα ζητήματα μεταξύ ὅλων των παρατάξεων, εἶναι ἀποκατεστημένα δια των νόμων. Ἀλλὰ πὼς θα μπορούσαν αὐτὰ να εἶναι ἀποκατεστημένα, εἴν οι νόμοι δεν ἦσαν τελείως διαυγεῖς, και να ἦσαν πραγματικὰ σαν φωτα εν μέσω του λαοῦ; Εἴν οι νόμοι ἦσαν διαφοροῦμενοι, και ἀβέβαιοι, ὄχι μόνο δεν θα ἔπρεπε τα ζητήματα να εἶναι ἀποκατεστημένα, ἀλλὰ οὔτε σίγουροι κανόνες συμπεριφορᾶς θα ἔπρεπε να υπάρχουν. Εἶναι γιὰ αὐτὸν ακριβῶς τον λόγο που νόμοι εἶναι θεσπισμένοι, ὥστε η συμπεριφορᾶ να μπορεῖ να εἶναι διακανονισμένη σύμφωνα με ἕναν ορισμένο κώδικα και οι φιλονικίες να μποροῦν να βρίσκουν ἀποκατάσταση. Εἶναι ἀναγκαῖο, λοιπὸν, αὐτὸ το οποίο εἶναι ἀνάγκη να εἶναι το μέτρο και ο πῆχυς γιὰ ἄλλους, καθὼς ο νόμος εἶναι, να ὄφειλε να εἶναι περισσότερο διαυγῆς και περισσότερο βέβαιο ἀπὸ οτιδήποτε ἄλλο. Εἴν οι νόμοι χρειάζεται να εἶναι φωτεινοὶ και ορισμένοι στην ἐγκόσμια κοινότητα, ὅπου μόνο πρόσκαιρα ζητήματα εἶναι ἐνεχόμενα, και τέτοιοι νόμοι ἔχουν πράγματι χρηγηθεῖ δια της θεϊκῆς καλοκαγαθίας ἐπὶ ὅλου του κόσμου, πὼς δεν θα ὄφειλε να δώσει Αὐτὸς στους Χριστιανούς, τον δικὸ Του λαὸ και τους ἐκλεκτοὺς Του, νόμους και κανόνες πολὺ μεγαλύτερης καθαρότηας και βεβαιότηας, δια των οποίων να προσαρμῶζουν και να ἀποκαθιστοῦν εαυτοὺς, και ὅλα τὰ ζητήματα μεταξύ τους; Γιατί Αὐτὸς θέλει ο λαὸς Του να μην ὄφειλε να ἀποδίδει μεγάλη σημασία σε πρόσκαιρα πράγματα! "εἴν ο Θεὸς ἔτσι γτύνει το χῶρτο των ἀγρῶν, που σήμερα εἶναι, και αὐοῖο εἶναι ριγμένο ἐντὸς του κλίβανου", πὼσο πολὺ περισσότερο ἐμᾶς (Ματθ. 6,30); Ἀλλὰ ας προχωρήσουμε

και ας κατασυντρίψουμε αυτό, το δηλητηριώδες απόφθεγμα των Σοφιστών, με χαρία της Γραφής.

Ο Ψαλμός 19,8 λέει "Το διάταγμα του Κυρίου είναι διαυγές (ή καθαρό), φωτίζοντας τα μάτια". Είμαι σίγουρος ότι αυτό που φωτίζει τα μάτια δεν είναι, μήτε σκοτεινό, μήτε διαφορούμενο!

Πάλιν, ο Ψαλμός 119,130 λέει "η είσοδος των Λόγων δίνει φως δίνει αντίληψη στα μωρά". Εδώ λέει περί των Λόγων του Θεού, ότι αυτοί είναι μία είσοδος, κάτι ανοικτό, που **τίθεται εαφώς** μπροστά σε όλους, και φωτίζει ακόμα και μωρά.

Ο Ησαΐας 8,20 αποστέλλει όλα τα προβλήματα, "στον νόμο και στην μαρτυρία" και φοβερίζει ότι, εάν δεν συμμορφούμαστε, το φως της αυγής θα μας αρνηθή.

Στον Μαλαχία 2,7 ο Θεός διατάζει, ότι θα όφειλαν να ζητούν τον νόμο από το στόμα των ιερέων "γιατί αυτός είναι ο αγγελιοφόρος του Θεού των Δυνάμεων". Αλλά τί τέλειος αγγελιοφόρος και εκφωνητής από τον Θεό θα έπρεπε να είναι, που θα όφειλε να απαγγέλλει μηνύματα που ήσαν μή διαυγή στον εαυτόν του και σκοτεινά στον λαό, ώστε να μην εγνώριζε τί ήταν λέγοντας, ούτε τί αυτοί ήσαν ακούοντες!

Και τί είναι πιο κοινά ειπωμένο προς έπαινο της Γραφής, διαμέσου ολοκληρης της Παλαιάς Διαθήκης, ειδικώς στον Ψαλμό 119, παρά ότι αυτή είναι, καθ'εαυτή, ένα πάρα πολύ διαυγές, βέβαιο φως; Εκείνος ο Ψαλμός κάνει μνεία της διαύγειάς της με αυτές τις λέξεις "ο λόγος είναι λαμπάδα στα πόδια μου και φως στα μονοπάτια μου" (στοίχος 105). Ο Ψαλμωδός δεν λέει "Το Πνεύμα μόνο είναι λαμπάδα στα πόδια μου", μολονότι ορίζει στο Πνεύμα τον ρόλο του όταν λέει: "το καλό Πνεύμα θα οδηγήσει εμένα εντός της χώρας της δικαιοσύνης" (Ψαλμ. 143,10). Ετσι η Γραφή είναι καλεσμένη δρόμος και μονοπάτι, αναμφίβολα εκ τού λόγου της ολοκληρωτικής σιγουριάς της.

Έλα στην Καινή Διαθήκη. Ο Παύλος λέει στους Ρωμαίους 1,2

ὅτι το Ευαγγέλιο ἦτο υπεσχημένο "διά των προφητῶν εἰς τὰς ἀγίας Γραφάς", και στο τρίτο κεφάλαιο, ὅτι ἡ δίκαιωση εκ πίστεως ἦτο "μαρτυρούμενη δια του νόμου και των προφητῶν" (στοῖχος 21). Ἀλλά τί εἶδους μαρτυρία εἶναι αὐτή, εἰν εἶναι σκοτεινή; Ἀκόμα, ἀρχῆς μέχρι τέλους, σε ὅλες τις επιστολές του, ο Παῦλος ἀπεικονίζει το ευαγγέλιο σαν λόγο φωτός, ευαγγέλιο σαφήνειας, και ἀναδεικνύει αὐτὸ το σημεῖο με μεγάλη ἀρτιότητα στους 2 Κορ. 3 και 4, ὅπου πραγματεύεται την ευκρίνεια ἀμφοτέρων, του Μωϋσῆ και του Χριστοῦ, κατὰ πολὺ ἐκστατικό τρόπο.

Ο Πέτρος λέει στην 2 Πέτρου 1, 19: "ἔχουμε μεγαλύτεραν βεβαίωση διὰ τον προφητικό λόγο, στον οποίο καλὰ κάνετε να δίνετε προσοχήν, σαν ενα φως που φωτίζει μέσα σε σκοτεινὸ μέρος". Ἐδῶ ο Πέτρος κάνει τον Λόγο του Θεοῦ να εἶναι μία λαμπρὴ λαμπάδα, ἐνῶ ὅλα τα ἄλλα ὑπάρχουν στο σκοτάδι. Θα ωφεῖλαμε λοιπὸν να δημιουργήσουμε ἀμαυρότητα και σκότος εκ του Λόγου;

Ο Χριστὸς, ἐπανελημμένως, καλεῖ Ἐαυτὸν "το φῶς του κόσμου" (Ἰωάν. 8, 12/9, 5) και ο Ἰωάννης ο Βαπτιστής "ενα καὶων καὶ λαμπρὸν φως" (Ἰωαν. 5, 35). Αὐτὸ, ἀναμφίβολα, δεν ἦτο ἐξ αἰτίας της ἀγιότητος της ζωῆς Του, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας του Λόγου Του. Ἐτσι, ο Παῦλος καλεῖ τους Θεσσαλονικεῖς λαμπερὰ φῶτα του κόσμου, ἐπειδὴ λέει, "εσεῖς κρατᾶτε σταθερὰ τον Λόγο της ζωῆς (Φιλιπ. 2, 15-16). Γιατί ζωὴ χωρὶς τον Λόγο εἶναι ἀβέβαιη και σκοτάδι.

Καὶ τί εἶναι κἀνοντες οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν ἀποδεικνύουν αὐτὸ που κυρρῆτουν δια της Γραφῆς; Σημαίνει ὅτι θέλουν να κρύψουν το δικὸ τους σκοτάδι κατὼ ἀπὸ μεγαλύτερο σκοτάδι; Εἶναι προσπαθώντας να ἀποδείξουν, αὐτὸ το οποίο εἶναι καλύτερα γνωρισμένο, δι' αὐτοῦ που εἶναι ολιγότερο καλὰ γνωστὸ; Τί εἶναι κἀνοντας ο Χριστὸς, ὅταν στον Ἰωάννη 5 διδάσκει τους Ἐβραίους να "ερευνῶν τας Γραφάς", ἐπειδὴ μαρτυροῦν περὶ Αὐτοῦ (στοῖχος 39); Ἦθελε να κάνει αὐτοὺς ἀβέβαιους σε σχέση με την πίστη σ' Αὐτὸν τον ἴδιο; Τί ἦταν κἀνοντες, ἐκεῖνοι οἱ μνημονευομένοι στις Πράξεις 17, που,

αφού ακούνε τον Παύλο, διαβάζουν τις Γραφές νύκτα και μέρα να δούν "εάν εκείνα τα πράγματα ήσαν έτσι" (στοίχος 11); Δεν αποδεικνύει όλο αυτό, ότι οι Απόστολοι, όπως ο ίδιος ο Χριστός, εκκαλοῦσαν την Γραφή σαν την διαυγέστερη μαρτυρία, στην αλήθεια αυτών που ήσαν λέγοντες; Με τί συνείδηση, λοιπόν, θα κάνουμε αυτές να είναι σκοτεινές;

Πές μου, είναι αυτοί οι Λόγοι της Γραφής σκοτεινοί ή διαφοροῦμενοι: "ο Θεός εδημιούργησε τους ουρανοὺς και την Γῆ" (Γενν. 1,1), "ο Λόγος εγένετο σάρξ" (Ιωάν. 1,14)· και όλες τις άλλες εγγραφές, που ολόκληρος ο κόσμος έλαβε σαν άρθρα πίστεως; Από πού ήσαν αυτά λαμβανόμενα; Σίγουρα, από τις Γραφές! Τί κάνουν οι κύρηκες σήμερα; Εξηγούν και αποκαλύπτουν τις Γραφές! Αλλά εάν οι Γραφές που αποκαλύπτουν είναι σκοτεινές, ποιός θα μας βεβαιώσει ότι οι εξαγγελίες τους είναι αξιόπιστες; Θα υπήρχε μιᾶ περαιτέρω εξαγγελία να μας βεβαιώσει; Αλλά ποιός θα κάνει εκείνη την εξαγγελία; (με αυτήν την λογική θα προχωρούμε σε ατελείωτη σειρά).

Με μία λέξη: εάν η Γραφή είναι σκοτεινή ή διαφοροῦμενη, γιατί χρειαζότανε να φερθεί κάτω, σε εμάς, δια της ενέργειας του Θεού; Βεβαίως έχουμε αρκετή σκοτεινότητα και αβεβαιότητα εντός των εαυτών μας, χωρίς ^{την ενίσχυση} ή αμαυρότητα και αβεβαιότητα και σκοτεινότητα να υπήρχε αυξανόμενη από τον Ουρανό! Καί πώς τότε θα σταθῆ ο Λόγος του Αποστόλου: "όλη η Γραφή είναι δοσμένη δι' εμπνεύσεως του Θεού, και είναι επωφελής για διδασκαλία, για έλεγχο, για επανόρθωση"; (2 Τιμ. 3,16). Όχι, όχι Παύλε, είσαι ολοκληρωτικά ανώφελος· τέτοιες ευλογίες, καθώς εσύ περιγράφεις την Γραφή, πρέπει να είναι ζητημένες από τους Πατέρες, που βρήκαν ευνοϊκή υποδοχή, κάτω από την μακρὰ σειρά της διαδοχής των αιώνων, και από την έδρα της Ρώμης. Πρέπει να ανακαλέσεις την κρίση που εκφράζεις, όταν γράφεις στον Τίτο ότι ο επίσκοπος οφείλει να είναι ισχυρός σε σταθερή διδασκαλία, να προτρέπει και να πείθει αντιλέ-

γαντες, και να σταματά τα στόματα των ματαίολογων, και δολίων δασκάλων (Τίτος 1,9). Όμως πώς θα είναι ισχυρός, όταν αφήνεις τις Γραφές του να είναι σκοτεινές, όπλα από στουπιά, και αδύνατα άχυρα για ξίφος; Ο Χριστός, επίσης, πρέπει αναγκαστικά να ανακαλέσει τους λόγους, στους οποίους απατηλά μας υπόσχεται: "Θα σου δώσω στόμα και σοφία, που όλοι οι αντίπαλοί σου δεν θα είναι ικανοί να ανθίστανται" (Λουκάς 21,15). Γιατί είναι αναπόφευκτο να ανθίστανται, όταν τους πολεμάμε με απλές αβεβαιότητες και σκοτεινότητες! Και γιατί σύρεις, Ερασμε, ένα περίγραμμα Χριστιανικότητας για μας, εάν οι Γραφές είναι σκοτεινές σ' εσένα.

Είμαι βέβαιος ότι έκανα ήδη τον εαυτόν μου βαρετό, ακόμα και σε βραδύνοους αναγνώστες, διαμένοντας τόσο **πολύ**; και ξοδεύοντας έτσι, τόση δύναμη, επι ενός σημείου που είναι τόσο διαυγές, όσο μπορεί να είναι. Αλλά αναγκάστηκα να κάνω αυτό, με σκοπό να καταρρίψω εκείνη την αναίσχυντη βλασθημία, ότι οι Γραφές είναι σκοτεινές· έτσι που ακόμα και σύ, καλέ μου Ερασμε, μπορείς να δείς τι είσαι λέγοντας, όταν αποκρούεις ότι η Γραφή είναι διαυγής. Κατά την ίδια λογική σφείλεις να είσαι λέγοντάς μου, ότι όλοι εκείνοι που παραθέτεις, πρέπει αναγκαστικά να είναι πολύ λιγότερο διαυγείς· γιατί ποιός μας πληροφορεί σε σχέση με το φως που ήταν σ' αυτούς, εάν κάνουν τις Γραφές να είναι σκοτεινές; Εκείνοι που αποκρούουν την τέλεια σαφήνεια, και απλότητα των Γραφών, δεν μας αφήνουν τίποτα παρά σκοτάδι.

Εδώ εσύ μπορείς να πείς: όλο αυτό δεν είναι τίποτε για μένα. Δεν λέω ότι οι Γραφές είναι σκοτεινές σε κάθε σημείο (Ποιός θα μπορούσε να είναι τέτοιος τρελός, ώστε να λέγει αυτό;), αλλά ακριβώς σ' αυτό το σημείο, και σ' εκείνα τα όμοια με αυτό. Απαντώ: Οι παρατηρήσεις μου δεν στρέφονται σε εσένα μόνο, αλλά σε όλους που υποστηρίζουν τέτοιες απόψεις. Εναντίον σου, ιδιαίτερος, θα ήθελα να πώ ότι, εξ όλης της Γραφής, εγώ δεν επιτρέπω κάποιο μέρος αυτής να είναι καλεσμένο σκοτεινό. Εκεί συντάσσεται, ακρι-

βώς, η δήλωση που παραθέσαμε από τον Πέτρο, ότι ο Λόγος του Θεού είναι σ'εμάς, λαμπράς λάμπουσα σε σκοτεινό μέρος. Εάν μέρος της λαμπάδας δεν λάμπει, τότε φταίει κάποιο μέρος εκ του σκοτεινού χώρου, μάλλον, παρά εκ της λαμπάδας! Όταν ο Χριστός μās διάφωτισε, δεν εννοούσε ότι μέρος του Λόγου Του θα μπορούσε να αφεθεί σκοτεινό σ'εμάς, γιατί Αυτός μας διατάζει να προσέχουμε τον Λόγο· και αυτή η διαταγή είναι άσκοπη, εάν ο Λόγος δεν είναι διαυγής.

Έτσι, εάν η διδασκαλία της "ελεύθερης θέλησης" είναι σκοτεινή ή διφορούμενη, τότε δεν είναι ευθύνη των Χριστιανών, ούτε των Γραφών, και θα έπρεπε να αφεθῆ εντελώς και ταξινομηθῆ μεταξύ των παραμυθιών, που ο Παύλος καταδικάζει σε φινόνεικους Χριστιανούς (1 Τιμ. 4,7). Αλλά εάν είναι ζήτημα που έχει σχέση στους Χριστιανούς και στις Γραφές, τότε οφείλει να είναι διαυγής, ανοικτή, και σαφής, ακριβώς όπως όλα τα άλλα άρθρα, που είναι τελείως σαφή. Όλα τα άρθρα που οι Χριστιανοί υποστηρίζουν, οφείλουν να είναι, και πλήρως βέβαια καθ'εαυτά, και επίσης να υφίστανται κατά των αντιτιθεμένων, διά τέτοιας σαφούς και διαυγούς Γραφής, καθώς να σταματούν όλα τα στόματα αυτών, ώστε να μὴν μπορούν να λένε τίποτα για απάντηση. Αυτή είναι η ουσία της υπόσχεσης του Θεού σ'εμάς: "Θα σου δώσω στόμα και σοφία, που όλοι οι αντίπαλοί σου δεν θα είναι ικανοί να ανθίστανται". Αλλά εάν το στόμα μας είναι αδύνατο σ'αυτό το σημείο, ώστε οι αντίπαλοί μας να μπορούν να ανθίστανται, η δήλωση Του, ότι κανείς αντίπαλος θα μπορούσε να είναι ικανός να ανθίσταται στο στόμα μας, είναι ψεύτικη. Επί αυτής της διδασκαλίας, της "ελεύθερης θέλησης", λοιπόν, είτε δεν θα έχουμε αντίπαλους (που εάν συμβαίνει αυτή η περίπτωση, δεν είναι δουλειά μας), ή εάν είναι δουλειά μας, θα έχουμε αντίπαλους, βεβαιότατα, αλλά τέτοιους που δεν θα είναι ικανοί να ανθίστανται σ'εμάς.

Οποσδήποτε, αυτή η ανικανότης των αντιπάλων μας να ανθίστα-

νται (διαπραγματεύομαι με αυτό, αφού ήλθε στο φως εδώ), δεν σημαίνει ότι είναι βιασμένοι να εγκαταλείψουν την άποψή τους, ή πεπεισμένοι να αναγνωρίζουν την αλήθεια, ή να είναι σιωπηλοί. Ποιος μπορεί να βιάσει τους ανθρώπους, κατά της θέλησής τους, να πιστεύουν, ή να ομολογούν το λάθος τους, ή να σιωπούν; Τί φλυαρεί περισσότερο παρά κάποιο κενό κεφάλι; λέει ο Αυγουστίνος. Τί άλλο σημαίνει ... ότι το στόμα τους υπάρχει σταματημένο, παρά ότι δεν έχουν τίποτα να λένουν εις απάντηση, και μολονότι μπορούν να λένε πολλά εις απάντηση, ωστόσο η κρίση της κοινής λογικής είναι, ότι δεν λένε τίποτα. Αυτό είναι κάλλιστα αποδειγμένο δια παραδειγμάτων.

Όταν ο Χριστός στον Ματθ. 22 αποστομώνει τους Σαδουκαίους (στοίχος 23 και κάτω), αποδεικνύοντας την ανάσταση των νεκρών με την Γραφική αναφορά από Μωϋσή, στην Έξοδο 3 ("είμαι ο θεός του Αβραάμ", κ.τ.λ. (Έξοδος 3,6). Αυτός δεν είναι ο θεός των νεκρών, αλλά των ζωντανών"), δεν ήσαν ικανοί να ανθίστανται ή να αντιλέγουν. Αλλά παραιτήθηκαν, ως εκ τούτου, από την άποψή τους; Πόσο συχνά ανασκεύασε τους Φαρισαίους, με αγωγές Γραφικές και επιχειρήματα, έτσι ώστε ο λαός θα μπορούσε ξεκάθαρα δει ότι ήσαν συντριμμένοι, και, πράγματι, εγνώριζαν αυτό οι ίδιοι; Όχι ολιγό-τερον, συνέχισαν να Του αντιτίθενται.

Ο Στέφανος έτσι μίλησε, όπως μας λέγεται στις πράξεις 7, που κατά την μαρτυρία του Λουκά "δεν μπορούσαν να ανθίστανται το Πνεύμα και την σοφία με την οποία μίλούσε" (Πράξεις 6,10). Αλλά τί έκαναν; Υποχώρησαν; Όχι! Εξαγριωμένοι, δια του κολασμού να υπάρχουν συντριμμένοι, και δια της ανικανότητάς τους να αντίστα-θούν, έφραξαν τα αυτιά τους, και τα μάτια τους, και εξαγόρασαν ψεύτικη μαρτυρία εναντίον αυτού (6,11). Δές πώς ανασκεύασε τους αντίπαλους, καθώς εστάθη μπροστά στο συμβούλιο! Έχοντας απαριθμήσει το έλεος του Θεού, από την έναρξη της ζωής του έθνους, και αποδείξει ότι ο Θεός ουδέποτε διέταξε ένας ναός να είναι κτίσ-

μένος για Αυτόν (γιατί σε σχέση με αυτό ήτο υπο εκδίκαση · ή λογομαχία εστιάσθηκε εκεί), τελικώς παραδέχεται ότι υπήρχε ο ναός κτισμένος υπο τον Σολομώντα. Έπειτα υποστηρίζει εκείνο το σημείο, ως ακολούθως: "Αλλά ο Ύψιστος διαμένει όχι σε χειροποίητους ναούς". Για να αποδείξει αυτό, παραθέτει από το κεφάλαιο 66 του προφήτη Ησαΐα, "Τί είναι το σπίτι που εσείς κτίζετε εντός Μου; (στοίχος 1). Πές μου, τώρα, τί θα μπορούσαν να απαντούν ενάντια σε τέτοια Γραφική σαφήνεια; Ωστόσο συνέχισαν, αμετακίνητοι, στην προσκόλλησή στην δική τους άποψη. Κατόπιν του οποίου, επιτίθεται σ' αυτούς ευθέως, λέγοντας "Εσείς οι απερίτμητοι στην καρδιά και τα αυτιά, εσείς θέλετε πάντοτε να ~~αντιστετέκεσθε~~ στο Άγιο Πνεύμα" κ.λ.π. Αυτός λέει ότι ~~αυτούς ταιριάζει~~ να ~~αντιστετέκονται~~ μολονότι θα μπορούσαν να μην ~~αντιστετέκονται~~.

Έλα στις μέρες μας. Ο Ιωάννης Χούς εκύρηξε κατά του Πάπα, από τον Ματθ. 16, "Οι πύλες της κόλασης δεν θα υπερισχύσουν κατά της εκκλησίας μου" (στοίχος 18). Υπάρχει κάποια σκοτεινότητα ή διφορούμενο εδώ; Αλλά οι πύλες της κόλασης βαίνουν να υπερισχύσουν κατά του Πάπα και των ανθρώπων του, γιατί είναι περιβόητοι, παντού στον κόσμο, για την αποκάλυπτη ασέβειά τους, και τα εγκλήματα τους. Υπάρχει κάτι σκοτεινό σε σχέση με αυτό; Συνεπώς, ο Πάπας και οι άνθρωποί του δεν είναι η εκκλησία για την οποία ο Χριστός μιλά. Τί θα μπορούσαν να αντιλέγουν εδώ; Πώς θα μπορούσαν να αντισταθούν στο στόμα που ο Χριστός είχε δοσμένο σ' αυτόν; Αλλά αντιστάθηκαν και επέμεναν μέχρι να ^{του} κάψουν. Τόσο μακριά ήσαν από το να εγκαταλείψουν την άποψή τους. Ο Χριστός δηλώνει ότι αυτό θα συμβεί, όταν λέει: "οι αντίπαλοί σας δεν θα είναι ικανοί να ανθίστανται". Αυτοί είναι αντίπαλοι, Αυτός λέει έτσι θα θέλουν να αντισταθούν· αλλιώς δεν θα μπορούσαν να είναι αντίπαλοι, αλλά θα ήθελαν να καθίστανται φίλοι. Ωστόσο, λέει: "δεν θα είναι ικανοί να αντισταθούν". Τί άλλο είναι αυτό, παρά το να λέει, ότι η παρούσα αντίσταση θα καταδείξει την ανικανότη-

τά τους να αντιστέκονται;

Και εάν εγώ, επίσης, θα ευδοκίμησω, έτσι ανασκευάζοντας την "ελεύθερη θέληση", ώστε οι αντίπαλοί μου να μην μπορούν να αντιστέκονται, και αν ακόμα επιμένουν στην άποψή τους, και, εις πείσμα της διαμαρτυρίας της συνειδήσης, ακόμα ανθίστανται, τότε θα έχω κάνει αρκετά. Γιατί γνωρίζω αρκετά καλά από εμπειρία, πόσο απρόθυμοι είμαστε όλοι να παραδεχθούμε την ήττα. Καθώς ο Κουΐν-τιλιανός λέει, δεν υπάρχει κανείς που δεν θα ήθελε, μάλλον, να φαίνεται ότι γνωρίζει, παρά να μαθαίνει. Και αυτό παραμένει αληθινό, παρά την παροιμιώδη συγκράτηση που όλοι οι γύρω μας συντηρούν, απαγγέλοντας με στόμφο (περισσότερο γιατί είναι δημοφιλούς χρήσης, ή μάλλον κατάχρησης, παρά γιατί εκφράζει την καρδιά τους): "Θέλω να μαθαίνω" είμαι έτοιμος να διδαχθώ και να ακολουθώ το καλύτερο, όταν εννοίω αυτό: είμαι άνθρωπος και επιρρεπής να απατώμαι". Αλλά κάτω από αυτήν την μάσκα, αυτήν την ωραία όψη ταπεινότητας, μπορούν, τότε, εμπιστευτικά να λένε: "Δεν είμαι ικανοποιημένος. Δεν αντιλαμβάνομαι αυτό. Αυτός εξασκεί βία στις Γραφές" Αξιώνουν τόσο πεισματοδώς, παίρνοντας αυτό σαν παραδοχή, βλέπεις, ότι ουδείς ποτέ θα υποπεύεται τέτοιες ταπεινές ψυχές ξεροκεφαλιάς να ανθίστανται, και σθεναρά να καταφέρονται εναντίον αυτού που γνωρίζουν να είναι αλήθεια. Και παίρνουν αυτήν την γραμμή, έτσι ώστε η αποτυχία τους να παραδεχθούν να υπάρχει τοποθετημένη, όχι στην κακή θέληση, αλλά στην σκοτεινότητα και διφορούμενο των επιχειρημάτων μας! Οι Έλληνες φιλόσοφοι συμπεριφέρθηκαν κατά όμοιο τρόπο: αντί κάποιος, μάλλον, να παραδεχόταν την ήττα στα χέρια του άλλου, άρχιζε να αποκρούει τις πρώτες αρχές, καθώς ο Αρίστοτέλης μας λέγει. Ωστόσο, όλο τον χρόνο ενθαρρυντικά πείθουμε εαυτούς, και άλλους, ότι υπάρχουν πολλοί καλοί άνθρωποι στον κόσμο, που ευχαρίστως θα αγκαλιάσουν την αλήθεια, εάν κάποιος κάνει αυτή σαφή και ότι δεν πρέπει να υποθέτουμε, ότι τόσοι πολλοί σοφοί, επί τώσους αιώνες,

ήσαν όλοι αποπλανημένοι και αμαθείς. Καθώς εάν δεν γνωρίζα με, ότi ο κόσμος είναι το βασίλειο του Σατανά, όπου πάνω και πλέον της φυσικής τυφλότητας, γονιμοποιημένης από την σάρκα μας, είμαστε κάτω από την κυριαρχία κακών πνευμάτων, που είναι σταθεροποιημένα στην τυφλότητά μας καθ' έαυτή, σφιχτά δεμένα στο σκοτάδι, έτσι που ο κόσμος δεν είναι πιά ανθρώπινος, αλλά διαβολικός.

V. Η ΤΥΦΛΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΔΕΝ ΑΝΑΙΡΕΙ
ΤΗΝ ΔΙΑΥΓΕΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

"Αλλά", εσύ λές, "εάν η Γραφή είναι φωτεινή, γιατί συμβαίνει άνθρωποι ανωτέρας ικανότητας, κατά την διάρκεια τόσων πολλών αιώνων, να τυφλωθούν σ' αυτό το σημείο;

Απαντώ: Αυτοί ήσαν τόσο τυφλωμένοι εξ αιτίας της τιμής και της δόξας της "ελεύθερης θέλησης", έτσι που αυτή, η ύψιστη καύχηση της "δύναμης δια της οποίας κάποιος άνθρωπος μπορεί να επιθέτει εαυτόν στα πράγματα που αφορούν την αιώνια σωτηρία", να μπορέσει να αποκαλυφθεί για αυτό που είναι, δηλαδή, μία δύναμη που μήτε βλέπει ότi βλέπει, μήτε ακούει ότi ακούει, πολύ λιγότερο καταλαβαίνει εκείνα τα πράγματα ή ψάχνει σύμφωνα με αυτά. Σ' αυτούς ταιριάζουν οι λόγοι, που ο Χριστός και οι Ευαγγελιστές τόσο συχνά παραθέτουν από Ησαΐα: "εσείς ακούοντας θα ακούτε και δεν θα καταλαβαίνετε., και βλέποντας θα βλέπετε και δεν θα αντιλαμβάνεσθαι". (6,9). Τί σημαίνει αυτό παρά να λές ότi η "ελεύθερη θέληση" (ή, η ανθρώπινη καρδιά) είναι τόσο δεσμευμένη, δια της δύναμης του Σατανά, που, εάν δεν είναι εξαισίως επιταχυνόμενη δια του Πνεύματος του Θεού, δεν μπορεί εκ του εαυτού της να δει ή να ακούει πράγματα, που κτυπούν στ' αυτιά και στα μάτια τόσο φανερά, που θα μπορούσαν σχεδόν να είναι αγγιγμένα με τα χέρια. Τόσο μεγάλη είναι η μιζέρια και η τυφλότης του ανθρώπινου γένους! Έτσι, επίσης, οι ίδιοι οι Ευαγγελιστές, όταν εξεπλήττοντο, πώς

μπορούσε να συμβεί ώστε οι Εβραίοι να μην ήσαν κερδισμένοι δια των έργων και λόγων του Χριστού, αναμφισβήτητα και αναντίρρητα καθώς ήσαν, απήντησαν στους εαυτούς τους από αυτό το ίδιο χωρίο της Γραφής, που διδάσκει ότι ο άνθρωπος, αφημένος στον εαυτόν του, βλέποντας δεν βλέπει και ακούοντας δεν ακούει. Τί είναι πιο φανταστικό; "Το φώς έλαμψε στο σκοτάδι και το σκοτάδι δεν το κατέλαβεν" (Ιωάννης 1,5). Ποιός θα μπορούσε να το πιστεύει; Ποιός ποτέ άκουσε περί τέτοιου πράγματος; - ότι το φως θα ώφειλε να λάμψει στο σκοτάδι, ωστόσο το σκοτάδι παραμένει σκοτάδι, και δεν λαμβάνει φωτισμόν!

Έτσι δεν είναι για θαυμασμό, που, κατά την διάρκεια τόσων παλλών αιώνων, άνθρωποι ανωτέρας ικανότητας ώφειλαν να είναι τυφλοί σε σχέση με πράγματα του Θεού. Τέτοια αμάθεια θα μπορούσε να είναι έκπληξη σε ανθρώπινο επίπεδο· αλλά στο βασίλειο των θεϊκών πραγμάτων θα μπορούσε να είναι περισσότερη έκπληξη, εάν ένας ή δύο δεν ήσαν τυφλομένοι! Ότι όλοι ώφειλαν να είναι εντελώς τυφλοί δεν είναι προς έκπληξη, καθόλου. Επειδή τί είναι το ανθρώπινο γένος στο σύνολό του, χωρίς το Πνεύμα, παρά το βασίλειο του διαβόλου, καθώς είπα, ένα ακατάστατο χάος σκοταδιού. Όθεν, ο Παύλος καλεί τους δαίμονες "κυρίαρχους αυτού του σκοταδιού" (Εφεσ. 6,12), και μας λέει στην 1 Κοριν. 2,8 ότι ουδείς των αρχόντων αυτού του κόσμου εγνώρισε την σοφία του Θεού. Τί πιστεύεις για την άποψή του περί του υπολοίπου των ανθρώπων, όταν μας λέει, ότι οι καθ'εαυτό άρχοντες αυτού του κόσμου είναι σκλάβοι του σκοταδιού; Και δια των "αρχόντων" σημαίνει ανθρώπους πρώτης τάξεως, και υψίστης διάκρισης, εκείνους που εσύ καλείς ανθρώπους ανωτέρας ικανότητας! Γιατί ήσαν όλοι οι του Άρειου τυφλωμένοι; Δεν υπήρχαν μεταξύ αυτών άνθρωποι ανωτέρας ικανότητας; Γιατί είναι ο Χριστός μωρία στους Ειδωολάτρες; Δεν υπάρχουν άνθρωποι ανωτέρας αντιλήψεως μεταξύ των Ειδωολατρών; Γιατί είναι Αυτός πέτρα σκανδάλου στους Εβραίους; Δεν υπήρχαν άνθρωποι

κνωτέρας αντιλήψεως μεταξύ των Εβραίων; "Ο θεός εγνώρισε τις σκέψεις των σοφών, ότι είναι μάταιες", λέει ο Παύλος (1 Κορ. 3,20) Αυτός δεν θέλησε να πεί "των ανθρώπων", καθώς το κείμενο έχει αυτό (Ψαλμός 94,11), αλλά εξειδικεύει τους πρώτους και ανώτερους μεταξύ των ανθρώπων, εκ των οποίων μπορούμε να σχηματίσουμε κρίση για τους υπόλοιπους. Αλλά ελπίζω να πραγματευθώ αυτό πληρέστερα πιο κάτω. Ας είναι αρκετό για τώρα, να έχουμε ~~καταθέσει~~, σαν είδος εισαγωγής, ότι η Γραφή είναι τελείως δίαυγής στην διδασκαλία της, και ότι με την βοήθειά της η υποστήριξη της θέσης μας θα μπορέσει να είναι επιτυχημένη, έτσι ώστε οι αντίπαλοί μας να μην μπορούν να ανθίστανται και που, ότι δεν μπορεί να είναι έτσι υποστηριγμένο, δεν είναι δουλειά μας, και δεν πρέπει να αφορά τους Χριστιανούς. Αφού αυτοί δεν μπορούν να δούν την προμνημονευθείσα καθαρότητα, και την τυφλή αμαρτία στο ηλιακό φως της Γραφής, που δι' αυτής αποκαλύπτονται, εάν είναι ασεβείς, πόσο περισσότερη είναι η κυριαρχία και δύναμη του σατανά επι των υιών των ανθρώπων, που ^{τους} εμποδίζει να ακούν και να εννοούν τους σαφέστατους λόγους του Θεού, και τους κάνει σαν ανθρώπους, που κάποιος θαυματοποιός έχει υπνωτίσει εντός σκέψεων, οπως ότι ο ήλιος είναι ένα υψόν κάρβουνο, ή να πιστεύουν ότι η πέτρα είναι χρυσός. Εάν αυτοί είναι ευσεβείς, ωστόσο, πρέπει να είναι αριθμημένοι μεταξύ εκείνων των εκλεκτών, που είναι οδηγημένοι εντός κάποιου βαθμού σφάλματος, με σκοπό η δύναμη του Θεού, χωρίς την οποία δεν μπορούμε να δούμε ή να κάνουμε τίποτα απολύτως, να μπορεί να είναι φανερωμένη εντός ημών. Γιατί η αποτυχία του ανθρώπου να αδράξει τους Λόγους του Θεού δεν αναβλύζει από την αδυναμία αντίληψης, καθώς θα ήθελες να υποστηρίξεις. Πραγματικά, δεν υπάρχει τίποτε καλύτερο καταστημένο κατάλληλο για την αρπαγή των Λόγων του Θεού, από την αδυναμία της αντίληψης, γιατί ήτο για τον αδύναμο, και στον αδύναμο, που ο Χριστός ήλθε και εις αυτούς έστειλε Αυτός τον Λόγο Του. Οχι, η αιτία είναι η κακοήθεια του

σατανά, που είναι ενθρονισμένος, και βασιλεύει επάνω μας, στην αδυναμία μας, και που αυτός ο ίδιος αντίστέκεται στον Λόγο του Θεού. Εάν ο Σατανάς δεν έκανε έτσι, ολόκληρος ο κόσμος θα μπορούσε να προσηλυτισθῆ δι' ενός μοναδικού Λόγου του Θεού, ακουσμένου μιά φορά. Δεν θα υπήρχε ανάγκη περισσότερου.

VI. Η ΑΝΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

Γιατί χρειάζομαι να διευρύνομαι; Γιατί δεν θα επέπτε να τελιώσω την συζήτηση με αυτήν την εισαγωγή, και να εκδώσω την ετυμηγορία μου εναντίον σου, επί την βάση των δικών σου λόγων, σύμφωνα με το απόφθεγμα του Χριστού:

"Διά των λόγων σου θα είσαι δικαιωμένος, και δια των λόγων σου θα είσαι καταδικασμένος; (Ματθ. 12,37). Λές ότι η Γραφή δεν είναι διαυγής στο προκείμενο ζήτημα. Αμέσως αναστέλλεις την κρίση και συζητάς τα υπέρ και τα κατά κάθε πλευράς, και δεν κάνεις τίποτα περισσότερο σε όλο σου το βιβλίο! Αυτό είναι γιατί επιθυμῶς να καλέσεις αυτό "Διατριβή" (συζήτηση), μάλλον, παρά "απόφανση" (διάψευση), ή οτιδήποτε άλλο, επειδή ο σκοπός σου, όταν έγραψες, ήτο να συλλέξεις όλο το υλικό, χωρίς την πρόθεση να δηλώσεις οτιδήποτε. Αλλά εάν η Γραφή δεν είναι διαυγής σε σχέση με αυτό, γιατί ήσαν οι ήρωές σου τόσο ανόητοι, και παράτολμοι, στην τυφλότητά τους, ώστε να ορίσουν και αξιώσουν την "ελεύθερη θέληση", καθώς εάν προχωρούσαν επί τη βάσει καθαρής και βεβαίας Γραφικής διδασκαλίας; Υπαίνισομαι, φυσικά, την δική σου "μεγάλη παράταξη, των πάρα πολύ εκπαιδευμένων ανθρώπων, ομοφώνως επίδοκιμασμένων, κατά την διάρκεια τῶσων αιώνων, μέχρι σήμερα, πολλοί των οποίων, πάνω και πλέον της θαυμαστής των επίδεξιότητος στίς Αγίες Γραφές, συνίστόνται από ευσεβεστάτη ζωή, και μερικοί των οποίων έφεραν μαρτυρία δια του αίματός των στην διδασκαλία του Χριστού, που υπερασπίσθηκαν δια των γραπτών τους". Τώρα,

εάν λές αυτό από την καρδιά σου, τότε είναι σταθεροποιημένη σου πεποίθηση, ότι η "ελεύθερη θέληση" έλαβε προμάχους που ήσαν προϊκισμένοι με θαυμαστή επίδεξιότητα στις Αγίες Γραφές, και που ακόμα έφεραν μαρτυρία στην "ελεύθερη θέληση" δια του αίματός των. Αλλά εάν είναι αυτό έτσι, αυτοί βεβαιότατα κατείχαν μία Γραφή που ήτο διαυγής, αλλιώς, τί γίνεται η θαυμαστή τους επίδεξιότης στις Αγίες Γραφές; Και τί αστόχαστη απερίσκεψία θα όφειλε να φαίνεται, να χύσουν το αίμα τους πάνω σε κάτι σκοτεινό και αβέβαιο! Αυτό ταιριάζει στους μάρτυρες του διαβόλου, μάλλον, παρά του Χριστού.!

Τώρα, αντιμετωπίζεις, ακριβώς, και ζυγίζεις αυτό το ερώτημα: θεωρείς ότι περισσότερη πίστη θα έπρεπε να δαθῆ στην κρίση όλων αυτών των πολυμαθών, εξαισίων ορθοδόξων, αγίων, μαρτύρων, αρχαίων και νέων θεολόγων, κολλεγίων, συνόδων, επισκόπων και υπερτάτων Ποντιφικών, που ήσαν πεπεισμένοι ότι οι Γραφές ήσαν διαυγείς, και επικύρωσαν αυτήν, με τα γραπτά τους, και με το αίμα τους, ή στην δική σου προσωπική κρίση, όταν αποκρούεις ότι οι Γραφές ήσαν διαυγείς, εσύ που, τολμώ να πώ, ποτέ δεν στάλλαξες ένα δάκρυ ή πρόσφερες έναν αναστεναγμό για την διδασκαλία του Χριστού στην ζωή σου! Εάν νομίζεις ότι ήσαν ορθοί, γιατί δεν ακολουθείς αυτούς; Εάν νομίζεις ότι ήσαν λάθος, γιατί τους εκθειάζεις με τέτοια μεγάλη φανφαρόνικη γλώσσα, καθώς εάν ήθελες να με παρασύρεις στην καταγιγιστική πλημμύρα της ευγλωττίας σου; - μία πλημμύρα της οποίας η δύναμη είναι εξαπολυμένη, μάλλον πάνω στο δικό σου κεφάλι, ενώ η κιβωτός μου επίπλεει εν ασφαλεία! Στην πραγματικότητα πιστώνεις όλους αυτούς τους σπουδαίους ανθρώπους, με μία τέτοια έλλειψη φρόνησης και νηφαλιότητας, περιγράφοντας αυτούς σαν ειδικούς στην Γραφή, που βεβαίωσαν αυτήν δια της πέννας, δια της ζωής, και δια του θανάτου, ενώ, ωστόσο, εσύ υποστηρίζεις ότι η Γραφή είναι σκοτεινή και δίφορεύμενη! Αυτό σημαίνει, ακριβώς, να εννοείς αυτούς να είναι,

ολοκληρωτικά αδέξιοι στην αντίληψή τους, και σπουδαίοι τρελοί στις βεβαιώσεις τους. Ούτε ακόμα εγώ, που, σαν απομονωμένο άτομο, τους αποδίδω μικρή σημασία, δεν θα ήθελα να έχω καταγράψει σ' αυτούς τόσο φτωχό εγκώμιο, καθώς εσύ κάνεις, **ΕΝΩ** ορθώνεσαι, δημόσια, να τους εκθειάσεις.

Εδώ, λοιπόν, έχω εσένα (καθώς λένε) στην αιχμή ενός διλήμματος. Μία εκ των βεβαιώσεών σου πρέπει να είναι ψεύτικη: είτε η ετυμηγορία σου ότι ήσαν άνθρωποι εκτιμούμενοι για την επιδεξιότητά τους στα ιερά γραπτά, για την ζωή τους, και το μαρτύριό τους, ή αλλιώς, η άποψή σου ότι η Γραφή δεν είναι διαυγής. Και αφού είσαι περισσότερο φερμένος στην δεύτερη κατεύθυνση, προς την πίστη ότι οι Γραφές δεν είναι διαυγείς (γιατί εσύ αναφέρεσαι επιμόνως επ' αυτού του σημείου, συνεχώς, στο βιβλίο σου), είμαστε βιασμένοι να συμπεράνουμε, ότι ήτο να ικανοποιήσεις την υπερηφάνεια ή να φλυαρίσεις, και χωρίς κάποια σοβαρή πρόθεση, που μίλησες περί εκείνων των ανθρώπων, σαν ειδικών επι της Γραφής και Μαρτύρων του Χριστού· απλώς με σκοπό να ρίξεις στάχτη στα μάτια του απαίδευτου δήμου, και να προξενήσεις προβλήματα στον Λούθηρο, φορτώνοντας την υπόθεσή του με κενές εκφράσεις μίσους και περιφρόνησης! Αλλά εγώ υποστηρίζω, ότι στην πραγματικότητα καμία βεβαίωση είναι αληθινή· αμφότερες είναι ψεύτικες. Πρώτον, υποστηρίζω ότι οι Γραφές είναι τελείως διαυγείς· δεύτερον, υποστηρίζω ότι τα πρόσωπα που μνημονεύεις, **κατά τὸ μέτρο πού βεβαίωσαν** την "ελευθερη θέληση", ήσαν ολοκληρωτικά αδέξιοι στα ιερά γραπτά· αλλά ότι, δεν εβεβαίωσαν αυτήν δια της ζωής ή του θανάτου, παρά μόνο στα χαρτιά, και ότι μόνο φομυαλό τους ήταν αποπλανημένο.

Έτσι ολοκληρώνω αυτό το μικρό επιχείρημα, ως εξής: Δια της Γραφής, υπάρχουσας σκοτεινής, τίποτα βέβαιο, ποτέ, έχει υπάρξει ή μπορούσε να είναι ορισμένο, πού **νὰ αφορά τὴν** "ελευθερη θέληση". Λέω το παραπάνω βασιζόμενος στην δική σου μαρτυρία. Δια της διαγωγής όλων των ανθρώπων, από την έναρξη του κόσμου, τίποτα, ποτέ, **δὲν φανε-**

ρώθηκε που ^{να} ευνοεί την "ελεύθερη θέληση". Αυτό το απέδειξα πριν. Και να διδάσκεις κάτι, που δεν ^{θεσπίζεται} από έστω και ένα λόγο, εντός της Γραφής, ούτε καταδεικνύεται έστω και από ένα γεγονός, εκτός της Γραφής, είναι κατάλληλο για τους "αληθινούς μύθους" του Λουκιανού, αλλά όχι για Χριστιανική διδασκαλία! Εκτός του ότι ο Λουκιανός, που γυρεύει μόνον να διασκεδάσει με το πανούργο χιούμορ των κωμικών του διηγήσεων, δεν εξαπατά, και δεν βλάπτει κανένα· αλλά οι αντίπαλοί μας, της παράταξής σου, παίζουν τον τρελό επι ενός σοβαρού ζητήματος, που επηρεάζει την αιώνια σωτηρία, και συνεπώς καταστρέφει αναρίθμητες ψυχές.

Έτσι, θα μπορούσα να τελειώσω ^{εδώ} ολοκληρωμένη αυτήν την συζήτηση σε σχέση με "ελεύθερη θέληση", γιατί ακόμα και η μαρτυρία των αντιπάλων μου, κάνει για μένα και κατά των ίδιων· και δεν υπάρχει δυνατότερη απόδειξη, από την ομολογία και μαρτυρία της ένοχης παράταξης κατά του εαυτού της! Αλλά αφού ο Παύλος μας καθοδηγεί να σταματούμε τα στόματα των ματαιολόγων (Τιτ. 1, 11), ας προχωρήσουμε επι της ουσιαστικής διαμάχης, αντιμετωπίζοντας το αντικείμενο κατά την διάταξη επι της οποίας η Διατριβή προχωρά. Πρώτον, θα αντικρούσουμε τα επιχειρήματα που έφερε προς συζήτηση, υπέρ της "ελεύθερης θέλησης"· δεύτερον, θα υπερασπίσουμε τα δικά μας επιχειρήματα, που έχει προσβάλλει· τέλος, θα δώσουμε μάχη κατά της "ελεύθερης θέλησης", υπέρ της Χάρης του Θεού.

IV. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ
ΥΠΕΡ "ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ"

I. ΟΡΙΣΜΟΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ" ΑΠΟ ΕΡΑΣΜΟ

Καί, πρώτον, θα αρχίσουμε καθώς εμείς θα ωφείλαμε, από τον παρόντα ορισμό σου. Ορίζεις την "ελεύθερη θέληση" έτσι: "Επιπλέον, εγώ φαντάζομαι περί της "ελεύθερης θέλησης", σ' αυτό το πλαίσιο, σαν την δύναμη της ανθρώπινης ύπαρξης, διά της οποίας ο άνθρωπος δύναται να επιθέτει εαυτόν στα πράγματα που οδηγούν στην αιώνια σωτηρία, ή να απομακρύνεται από αυτήν".

Προσεχτικά, πράγματι, προτείνεις ένα απλό ορισμό, αλλά δεν δίνεις λόγο για κανένα από τα μέρη του, καθώς άλλοι, συνήθως, κάνουν, ίσως επειδή φοβήθηκαν αλληπάληλα ναυαγία. Είμαι, έτσι, αναγκασμένος να ερευνήσω, ο ίδιος, τα διάφορα μέρη. Το προσδιοριζόμενο πράγμα, εάν το εξετάσουμε στενά, είναι αναμφίβολα μεγαλύτερης έκτασης από τον ορισμό. Αυτό είναι ένα είδος ορισμού που οι Σοφιστές καλούν "φαύλο" - δηλαδή ένας στόν οποίο ο ορισμός αποτυγχάνει να καλύψει το προσδιοριζόμενο πράγμα. Γιατί απέδειξα πάρα πάνω, ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν ανήκει σε κανένα άλλο, παρά στον Θεό μόνο. Εχεις αναμφίβολα δίκιο, στο να παραχωρήσεις στον άνθρωπο κάποιου είδους θέληση, αλλά να πιστεύεις αυτόν με μία θέληση, που είναι ελεύθερη στα πράγματα του Θεού, είναι πάρα πολύ. Γιατί όλοι που ακούνε περί της "ελεύθερης θέλησης" λαμβάνουν αυτήν να σημαίνει, στην ουσία της, μία θέληση που μπορεί να κάνει. - Θεός φυλάξει - όλα ^{αυτά} που την ευχαριστούν, μη αναχαιτιζόμενη από νόμο και διατάγή· γιατί δεν θα ήθελες να καλείς κάποιον σκλάβο, που ενεργεί στο νεύμα του Κυρίου του, ελεύθερο. Αλλά σ' αυτήν την περίπτωση, πόσο λιγώτερο δίκιο έχουμε να καλούμε ανθρώπους ή αγγέλους ελεύθερους· γιατί αυτοί ζούν κάτω από την ολοκληρωτική Κυριότητα του Θεού (χωρίς να λάβουμε υπ' όψιν αμαρτία και θάνατο). Εδώ, έπειτα, ορθά εξ αρχής, πρέπει να επισημάνουμε, ότι ο ορισμός του όρου και

ο ορισμός του πράγματος είναι άνισα, γιατί ο όρος σκοπεύει ένα πράγμα, και αυτό που έχει πραγματικά στο μυαλό είναι κάτι άλλο. Θα έπρεπε να είναι περισσότερο σωστό να καλεσθεί "ευλίγιστη θέληση" ή "μεταβλητή θέληση". Κατ'αυτὸν τὸν τρόπο ο Αυγουστίνος και οι Σοφιστές μετά από αυτόν, ελάττωσαν την δόξα και την δύναμη του όρου "ελεύθερο", τροποποιώντας τον με τον περιορισμό που αυτοί καλούν η "ευλιγισία της ελεύθερης θέλησης". Και ταιριάζει σ'εμάς να μιλάμε κατὰ τον ίδιο τρόπο, μη τυχόν εμπαίζουμε την καρδιά του ανθρώπου με εξογκωμένες και κούφιες λέξεις, καθώς και ο Αυγουστίνος, επίσης, πιστεύει. Θα έπρεπε να μιλάμε σύμφωνα με έναν ορισμένο κανόνα, με εγκρατείς και πραγματικούς όρους· επειδή ότι είναι ζητούμενο στην διδασκαλία είναι απλότης και λογική συνέπεια, όχι υψηλόφρονες εικόνες ρητορικής πειστικότητας.

Οποσδήποτε, για να μην φανεί ότι ευχαριστούμαστε στὸν πόλεμο των λέξεων, ας επιτρέψουμε σ'εσένα, προς το παρόν, μια μικρή κατάχρηση, μολονότι είναι σοβαρή και επικίνδυνη· ας είναι η "ελεύθερη θέληση" το ίδιο σαν "ευλίγιστη θέληση". Και ας επιτρέψουμε στον Ερασμο να κάνει την "ελεύθερη θέληση" να είναι η δύναμη της "ανθρώπινης ύπαρξης" (καθώς εαν οι άγγελοι δεν είχαν "ελεύθερη θέληση"), θεωρώντας ότι σκοπεύει να διαπραγματευθεί, σ'αυτό το βιβλίο, μόνο περί της "ελεύθερης θέλησης" του ανθρώπου. (Αλλιώς, ο ορισμός θα ώφειλε να είναι στενώτερος από το προσδιοριζόμενο πράγμα και σ'αυτό, επίσης, το σημείο).

Ερχόμαστε έπειτα στὰ μέρη του ορισμού επι των οποίων το κάθε τι εξαρτάται. Μερικά από αυτά είναι αρκετά καθαρά· άλλα αποφεύγουν το φως, σαν να είχαν ένοχο φόβο για κάτι· αν και τίποτα δεν χρειάζεται να τεθή περισσότερο σαφώς, ακριβώς από τον ορισμό, γιατί το να ορίζεις με ασάφεια είναι απλά το να μην ορίζεις απολύτως τίποτα. Τα σαφή μέρη του ορισμού είναι αυτά: "δύναμη της ανθρώπινης ύπαρξης" και "διά της οποίας ο άνθρωπος μπορεί" και "εις αιώνιαν σωτηρίαν". Αλλά τα ακολουθούντα είναι πλήρη αινιγμάτων:

"να επιθέσεις" και "εις τα πράγματα εκείνα που οδηγούν" και "στρέφεται μακράν". Τί θα ωφείλαμε να μαντεύουμε ότι σημαίνει "να επιθέσεις" και "στρέφεται μακράν"; Βλέπω ότι είμαι παλεύοντας με έναν αληθινό Σκότο, ή Ηράκλειτο, και πρέπει να ξοδέψω την δύναμή μου σε ένα διπλό έργο. Πρώτον, πρέπει να βρω τον αντίπαλό μου διαψηλαφίσματος και να τον ακουμπήσω μέσα σε λάκους και σκοτεινές γωνίες (μία θρασεία και επικίνδυνη επιχείρηση)· γιατί αν δεν τον βρω, θα μάχομαι μάταια με φαντάσματα, και θα κτυπά τον αέρα στο σκοτάδι. Μετά, εαν μπορώ να ^{ταξ}φέρω στο φώς, θα πρέπει να προσχωρήσω σε μάχη μ' αυτόν επι ίσοις όροις, όταν θα είμαι ήδη εξαντλημένος θηρευόντάς τον. Υποθέτω, έπειτα, ότι αυτή η "δύναμη της ανθρώπινης ύπαρξης" σημαίνει δύναμη, ή ικανότητα ή διάθεση ή ευφυΐα, να θέλεις ή όχι να θέλεις, να διαλέγεις ή να απορρίπτεις, να συμφωνείς ή διαφωνείς και να εκτελείς όλες τις ενέργειες της θέλησης. Τώρα, τί σημαίνουν για αυτήν την ίδια δύναμη το "επιθέτειν εαυτόν" ή το "στρέφεσθαι μακράν" εγώ δεν βλέπω, εκτός αν αυτά αναφέρονται στην παρουσία του θέλαιν ή μη θέλαιν, εκλέγειν ή απορρίπτειν, συμφωνείν ή διαφωνείν - που είναι η πραγματική ενέργεια της θέλησης καθ' εαυτής. Ετσι πρέπει να υποθέσουμε, ότι αυτή η δύναμη είναι κάτι, που έρχεται μεταξύ της θέλησης και της ενέργειάς της, κάτι δια της οποίας η ίδια η θέληση εξαγεί την ενέργεια του θέλαιν ή μη θέλαιν και μέσω της οποίας η ενέργεια του θέλαιν και μη θέλαιν είναι εξαγόμενη. Τίποτα άλλο δεν μπορούμε να φανταστούμε ή να εννοήσουμε. Εαν εγώ απατώμαι για την σημασία εδώ, να κακίζει κανείς τον δημιουργό, που έδωσε τον ορισμό, όχι εμένα που εξετάζω αυτόν· γιατί είναι καλώς ειπωμένο στον νομικό κόσμο, ότι οι λόγοι κάποιου που μιλά σκοτεινά, όταν αυτός θα μπορούσε να έχει μιλήσει με περισσότερη πληρότητα, θα ωφείλαν να ερμηνεύονται εναντίον του. Και, εδώ, δεν θέλω να ακούσω τίποτα, σε σχέση με τους φίλους μου τους Μοντέρνους και τις λεπτολογίες τους· προς όφελος της διδασκαλίας και της αντίληψης, οφείλουμε να θέτουμε τα ζητήματα χονδρικά.

Ως προς αυτά τα πράγματα "που οδηγούν στην αιώνια σωτηρία" υποθέτω ότι είναι οι Λόγοι και τα έργα του Θεού, που προσφέρονται στην ανθρώπινη θέληση, ούτως ώστε να δυνηθεί να θέσει εαυτήν εις αυτά ή να απομακρύνεται από αυτά. Λαμβάνω τους "Λόγους του Θεού" να περιέχουν αμφότερα, τον νόμο και το Ευαγγέλιο· ο νόμος απαιτεί έργα, το Ευαγγέλιο πίστη. Δεν υπάρχει τίποτε άλλο που οδηγεί στην χάρη του Θεού ή την αιώνια σωτηρία, πλην του Λόγου και του έργου του Θεού, όντας η χάρη ή το πνεύμα αυτή η ουσιαστική ζωή, στην οποία ο Λόγος και το Έργο του Θεού μας οδηγεί.

Αλλά αυτή η ζωή ή σωτηρία, ανήκει στην αιώνια τάξη, και είναι ακατανόητη στην ανθρώπινη ικανότητα, καθώς ο Παύλος υποδεικνύει από τον Ιεαία στην 1 Κορ. 2 < τα οποία ο ψθαμός δεν είδε και αυτή δεν άκουσε και επι Καρβίαν άνθρωπου δεν ανέβησαν τα οποία ετοίμασε ο θεός στους αμαθώντας Αυτόν. (1 Κορ 2,9) Ιεαίας 64A). Έπειδή αυτό συγκαταλέγεται, επίσης, μεταξύ των κυριοτέρων άρθρων της πίστης μας, όταν λέμε "και την ζωήν αιώνιον". Ο Παύλος μας λέει σε τί η "ελευθερη θέληση" είναι χρήσιμη σε σχέση μ' αυτό το άρθρο στην 1 Κορ. 2, 10 "ο Θεός (αυτός λέγει) έχει αποκαλύψει (αυτά τα πράγματα) εντός μας δια του Πνεύματος Του" - που σημαίνει ότι εάν δεν αποκαλύψει αυτά το Πνεύμα, καμιά ανθρώπινη καρδιά δεν θα μπορούσε να γνωρίζει οτιδήποτε ως προς αυτό το ζήτημα· τόσο αδύνατο είναι, ώστε ο άνθρωπος να μπορούσε, ποτέ, να επιθέσει εαυτόν σ' αυτά ή να αναζητήσει αυτά. Κοίτα στην εμπειρία· δες τί εσκέφθησαν τα περισσότερα διακεκριμένα πνεύματα των Εθνικών, ως προς την αιώνια ζωή, και την ανάσταση. Δεν είναι πραγματικότητας, ότι όσο περισσότερα διακεκριμένα ήσαν τα πνεύματά τους, τόσο ήτο ανόητη η ανάσταση και η αιώνια ζωή σ' αυτούς; Ή δεν ήσαν φιλόσοφοι και άνθρωποι του Πνεύματος, εκείνοι οι Έλληνες στην Αθήνα που ονόμασαν τον Παύλο "μωρολόγο" και "εκθέτοντα ξένους Θεούς", όταν δίδαξε αυτά τα πράγματα; (Πράξεις 17, 18). Ο Πόρσιος Φήστος στις Πράξεις 26, 24 αναφώνησε ότι ο Παύλος ήτο τρελός, εξ αιτίας της διδασκαλίας του για αιώνια ζωή. Τί περί της θορυβώδους φλυαρίας του Πλινίου σε σχέση μ' αυτά τα ζητήματα στα επτά του βιβλία; Τί περί του Λουκιανού, εκεί-

νου του μεγάλου μυαλού; Ήσαν αυτοί ηλίθιοι άνθρωποι; Είναι αλήθεια μέχρι αυτήν την στιγμή, ότι, όσο μεγαλύτερη η ευφυΐα και η εκπαίδευση των ανθρώπων είναι, τόσο περισσότερο χλευάζουν αυτό το άρθρο πίστης και ανοίχτά σκέφτονται ότι είναι παραμύθι. Γιατί κανείς άνθρωπος επί της γής, εάν όχι εμποτισμένος με το Αγίο Πνεύμα, ποτέ εν τή καρδιά του γνωρίζει ή πιστεύει ή επιθυμεί αιώνια σωτηρία, ακόμα και αν αυτός αρπίζει επ'αυτής με την γλώσσα και την πέννα. Και εύχομαι, εσύ και εγώ, να είμαστε ελεύθεροι από αυτό το προζύμι, αγαπητέ Ερασμε· τόσο σπάνια είναι μια καρδιά που πιστεύει σ' αυτό το άρθρο. Εχω εγώ, τώρα, την σημασία αυτού του ορισμού;

Ο Ερασμος μας πληροφορεί, έπειτα, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι η δύναμη της ανθρώπινης ύπαρξης, που μπορεί αφ'εαυτής να θέλει και όχι να θέλει τον Λόγο και το έργο του Θεού, δια των οποίων είναι ανάγκη να είναι οδηγημένη σ' εκείνα τα πράγματα, που υπερβαίνουν την αντίληψή της και την κατανόησή της. Εάν μπορεί να θέλει και να μη θέλει, αυτή μπορεί επίσης να αγαπά και να μισεί· και αν μπορεί να αγαπά και να μισεί, μπορεί κατά κάποιο μέτρο να κρατά τον νόμο και να πιστεύει το Ευαγγέλιο. Γιατί, εάν εσύ μπορείς να θέλεις και να μην θέλεις, δεν μπορεί να σημαίνει άλλο, παρά το ότι είσαι ικανός δια της δικής σου θέλησης να κάνεις κάποιο μέρος του έργου, μολονότι κάτι θα ώφειλε να σε εμποδίζει να υπάρξεις ικανός να το ολοκληρώσεις. Τώρα, αφού ο θάνατος, ο Σταυρός και όλες οι δοκιμασίες μέσα στον κόσμο, είναι αριθμημένα μεταξύ των έργων του Θεού, που οδηγούν στην σωτηρία, η ανθρώπινη θέληση θα είναι έτσι ικανή να θέλει τον πραγματικό της θάνατο και την απώλεια. Αλήθεια, αυτή μπορεί να θέλει όλα τα πράγματα, όταν μπορεί να θέλει τα περιεχόμενα του Λόγου και Έργου του Θεού! Τι μπορεί να είναι, οπουδήποτε κάτω, υπέρ, εντός και εκτός του Λόγου, και του Έργου του Θεού, εκτός από τον ίδιο τον Θεό; Αλλά τί αφήνεται στην Χάρη και στο Αγίο Πνεύμα; Αυτό είναι να εγγράψεις, σαφώς,

θεότητα στην "ελεύθερη θέληση"! Γιατί το να θέλεις τον νόμο και το Ευαγγέλιο, να μην θέλεις αμαρτία και να θέλεις τον θάνατο, είναι δυνατό στην θεϊκή δύναμη μόνο, καθώς ο Παύλος, σε περισσότερα από ένα μέρη, λέει.

Το οποίο σημαίνει ότι κανείς από τον κτίρο των Πελαγιανών, μέχρι σήμερα, έχει γράψει, περί της "ελεύθερης θέλησης", πιο σωστά από τον Ερασμο.! Γιατί είπα πιο πάνω, ότι "ελεύθερη θέληση" είναι ένας θεϊκός όρος, και σημαίνει μία θεϊκή δύναμη. Αλλά κανείς μέχρι σήμερα, εκτός των Πελαγιανών, έχει ποτέ αποδώσει σ' αυτήν τέτοια δύναμη. Οι Σοφιστές, οποιεσδήποτε και αν ήσαν οι απόψεις τους, βεβαίως δεν λένε οτιδήποτε σαν αυτό! Εν τούτοις, ο Ερασμος, κατά πολύ υπερτερεί τους πραγματικούς Πελαγιανούς: γιατί αυτοί εγγράφουν αυτήν την θεϊκότητα στο όλο της "ελεύθερης θέλησης", ενώ ο Ερασμος την εγγράφει στο μισό μόνο! Οι Πελαγιανοί θεωρούν σαν δεδομένα δύο μέρη της "ελεύθερης θέλησης", μία δύναμη της διάκρισης και μία δύναμη της εκλογής, αποδίδοντας την μία στην λογική, και την άλλη στην θέληση: και οι Σοφιστές κάνουν το ίδιο. Αλλά ο Ερασμος παραμερίζει την δύναμη της διάκρισης, και εξυψώνει την δύναμη της εκλογής μόνο. Έτσι κάνει μία χωλή "μισο ελεύθερη θέληση" σαν θεότητα! Τί πρέπει να πιστέψουμε ότι θα ήθελε να έχει κάνει, εαν είχε βάλει σαν σκοπό να περιγράψει το όλον την "ελεύθερης θέλησης";

Όχι ευχαριστημένος με αυτό, ξεπερνά επίσης του Φιλοσόφους. Γιατί δεν έχει, ποτέ, υπάρξει ακόμα κανονισμένο μεταξύ τους, εαν κάποιο πράγμα μπορεί να κινεί εαυτόν: επί αυτού του σημείου οι Πλατωνικοί και Περιπατητικοί διάφωνούν, καθ' όλο το μήκος του σώματος της Φιλοσοφίας. Αλλά σύμφωνα με τον Ερασμο, η "ελεύθερη θέληση", όχι μόνον κινεί τον εαυτόν της δια της δικής της δύναμης, αλλά "επιθέτει εαυτήν" στα πράγματα που είναι αιώνια, δηλαδή ακατανόητα στον εαυτόν της! Εδώ υπάρχει κάποιο έντελώς νέο και ανήκουστο πρόσωπο, ένας άνθρωπος, του οποίου ο ορισμός της "ελεύθερης

Θέλησης" αφήνει Φίλοσοφους, Πελαγιάνοους, Σοφιστές, εντελώς μακριά και συνεχώς όπισθεν! Ούτε αυτό τον ικανοποιεί· δεν φείδεται του εαυτού του, αλλά διαφωνεί και σταυρώνει τα ξίφη με τον εαυτόν του, περισσότερο από όλα τα υπόλοιπα! Γιατί πρίν είχε πεί ότι "η ανθρωπίνη θέληση είναι ολοκληρωτικά αναποτελεσματική χωρίς χάρη" (το είπε αυτό για παιχνίδι;)· αλλά εδώ, όταν δίνει ένα σοβαρό ορισμό, λέει ότι "η ανθρωπίνη θέληση έχει δύναμη, δια της οποίας μπορεί, αποτελεσματικά, να επιθέτει εαυτήν σ' εκείνα τα πράγματα που ανήκουν στην αιώνια σωτηρία" - που σημαίνει, πράγματα που είναι ασύγκριτα επ'εκείνα αυτής της δύναμης! Έτσι που σ' αυτό το σημείο ο Ερασμος ξεπερνά ακόμα και τον εαυτό του!

Βλέπεις, καλέ μου Ερασμε, ότι με αυτόν τον ορισμό προδίδεις (ασυναίσθητα, πιστεύω) ότι δεν γνωρίζεις τίποτα απολύτως από αυτά τα ζητήματα, ή εν πάση περιπτώσει, ότι γράφεις γι' αυτά με ένα απερίσκεπτο, πρόχειρο τρόπο, μήτε γνωρίζοντας τί λές ή τι πράγματα

δηλώνεις; Καθώς είπα πρίν, λές λιγότερα περί αυτών, και παραχωρείς περισσότερα από όλους τους λοιπούς· γιατί αποτυγχάνεις να δώσεις μία πλήρη εξήγηση περί της "ελεύθερης θέλησης", και ωστόσο, αποδίδεις σ' αυτήν όλα τα πράγματα. Οι Σοφιστές, ή εν πάσει περιπτώσει, ο πατήρ τους, Πέτρος Λομβάρδος, μας δίδει κάποια, πολύ περισσότερο υποφερτή άποψη. Λέγουν: "ελεύθερη θέληση" είναι κάποια ικανότης διάκρισης και έπειτα εκλογής, του καλού, εφ' όσον η χάρη είναι με αυτήν, αλλά του κακού μόνον, εφ' όσον η χάρη είναι εκλείπουσα". Ο Λομβάρδος καθαρά συμφωνεί με τον Αυγουστίνο, ότι η "ελεύθερη θέληση", εξ ιδίας δυνάμεως, έχει οχι δύναμη, πλην ^{εκείνη} του υποκύπτειν, μήτε είναι χρήσιμη, πλην του αμαρτάνειν". Αναλόγως, στο δεύτερο βιβλίο του, "Κατά Ιουλιανού" (8,23), ο Αυγουστίνος καλεί αυτήν "σκλαβωμένη" θέληση, μάλλον, παρά "ελεύθερη" θέληση. Αλλά εσύ κάνεις την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", να είναι ισάξια σε αμφοτέρες τις κατευθύνσεις· δια της δίκης της δύναμης, χωρίς χάρη, μπορεί (εσύ μας λές) τόσον να επιθέτει εαυ-

τήν στο καλό, όσον και να στρέφει εαυτήν από το κακό. Δεν κατανοείς τί ισχυρή δύναμη είσαι αποδίδοντας σ' αυτήν, δια της αντανουμίας "εαυτήν", ή "δία του εαυτού της", όταν λές: "μπορεί" να επιθετεί "εαυτήν": γιατί εσύ αποκλείεις εντελώς το Αγιο Πνεύμα και όλη την δύναμή Του, καθώς εαν ήτο περιττό και μη αναγκαίο. Ο ορισμός σου, συνεπώς, ωφείλει να είναι καταδικασμένος, ακόμα και από τους Σοφιστές· εάν δεν ήσαν, εκ της τυφλότητας του μίσους των, τόσο εξαγριωμένοι εναντίον μου, θα έπρεπε, μάλλον, να εξάπτονται εναντίον του βιβλίου σου. Αλλά, τώρα, επειδή επιτίθεσαι στον Λούθηρο, όλο αυτό που λές είναι άγιο και καθολικό, μολονότι μιλάς κατά του εαυτού σου, και εναντίον των· τόσο μεγάλη είναι η υπομονή των αγίων ανθρώπων!

Όχι ότι λέω αυτό, επειδή επιδοκιμάζω την άποψη των Σοφιστών περί της "ελεύθερης θέλησης", αλλά επειδή πιστεύω αυτήν πίσυ υποφερτή από εκείνη του Ερασμου· γιατί αυτοί πλησιάζουν πίσυ κοντά στην αλήθεια παρά εκείνος. Μολονότι δεν λένε, καθώς εγώ κάνω, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι τίποτα απολύτως, ωστόσο, αφού λένε ότι δέξυ μπορεί να κάνει τίποτα εκ του εαυτού της, χωρίς Χάρη, (ειδικώς ο συγγραφεύς των Αποφάνσεων) είναι σε διαφορά με τον Ερασμο· Πράγματι, αυτοί φαίνονται να είναι σε διαφορά με τους εαυτούς των, αρπαγμένοι στον μόχθο μιάς βερμπαλιστικής διαμάχης, και περισσότερο επιθυμώντας για επιχειρήματα παρά για αλήθεια - ακριβώς όπως οι Σοφιστές θα όφειλαν να είναι! Ας υποθέσουμε ότι μου ήταν δοσμένος κάποιος Σοφιστής, εκ του καλύτερου τύπου, με τον οποίο θα μπορούσα να συζητήσω αυτά τα πράγματα, σε όλος ιδιαιτέρως ανεπίσημη συζήτηση, και να ρωτούσα για την ειλικρίνή και αμερόληπτη κρίση επ' αυτού: "Εάν κάποιος θα σου έλεγε ότι ένα πράγμα ήτο "ελεύθερο", που εκ της δίκης του δύναμης θα μπορούσε να πάει μόνο κατά έναν δρόμο, που σημαίνει, τον κακό δρόμο - θα μπορούσε πραγματί να πάει τον άλλο δρόμο, που σημαίνει, τον καλό δρόμο, αλλά όχι δια της δίκης του δύναμης, αλλά με την βοήθεια κάποιου άλλου-

θα μπορούσες να συγκρατείσαι από το να γελάς, φίλε μου;" Γιατί με αυτήν την βάση θα αποδεικνύα εύκολα, ότι μία πέτρα ή ένα κούτσουρο έχει "ελεύθερη θέληση", επειδή μπορεί να πάει επάνω και κάτω αν και, εξ ίδιας δυνάμεως, μπορεί να πάει μόνο κάτω, και μπορεί να πάει επάνω, μόνο με την βοήθεια κάποιου άλλου! Και, καθώς είπα πριν, θα καταλήξουμε να αναποδογυρίσουμε όλη την χρήση των λόγων, και της γλώσσας, και να λέμε: "όλοι οι άνθρωποι είναι όχι άνθρωπος και όλα τα πράγματα είναι τίποτα!", αναφέροντας τον ένα όρο στο πράγμα, καθώς είναι εν εαυτώ, και τον άλλο σε κάτι ξένο, που μπορούσε να έλθει επι αυτού ή να συμβεί σ' αυτό! Είναι κατ' αυτόν τον τρόπο, που, μετά μακράν επιχειρηματολογία, οι Σοφιστές έκαναν τελικώς την "ελεύθερη θέληση" ελεύθερη κατά σύμπτωση, στο ότι μπορούσε σε κάποιο σημείο να τίθεται ελεύθερη δι' ενός άλλου. Αλλά εμείς είμαστε εξετάζοντας, σε σχέση με το πράγμα καθώς είναι εν εαυτώ, και την πραγματικότητα της "ελεύθερης θέλησης". Και εαν αυτό είναι το ερώτημα, που είναι ανάγκη να αποκατασταθεί, τίποτε δεν μας απομένει παρά ένας κενός όρος, "ελεύθερη θέληση", είτε το θέλουν είτε όχι!

Οι Σοφιστές είναι, επίσης, ελαττωματικοί, στο ότι αποδίδουν στην "ελεύθερη θέληση" την δύναμη της διάκρισης του καλού από το κακό. Δεν αφήνουν χώρο για αναγέννηση και ανακαίνιση του Πνεύματος, αλλά επινοούν μία ξένη "βοήθεια" που έρχεται στην "ελεύθερη θέληση" από έξω' περισσότερο επ' αυτού αργότερα. Γι' αυτήν την στιγμή, ας παρατηρήσουμε τα επιχειρήματα που είναι προσφερόμενα για να φουσκώσουν αυτόν τον κενό μικρό όρο.

II. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ 15, 14-17: ΜΙΑ ΜΗ ΠΕΙΣΤΙΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

Πρώτο έρχεται το χωρίο από Εκκλησιαστικός 15 (14-17): "Ο Θεός στην έναρξη κατασκεύασε άνθρωπο, και άφησε αυτόν στα χέρια της βουλής του. Επρόσθεσε επίσης τα διατάγματά Του και τις εντο-

λές Του, λέγοντας "εαν είσαι θέλοντας να κρατήσεις τα διατάγματα μου, και να τηρείς συνεχώς την πίστη που με ευχαριστεί, αυτά θα σε διατηρήσουν. Αυτός έθεσε μπροστά σου φωτιά και νερό· και σ' όποιο θέλεις άπλωσε εμπρός το χέρι σου. Πρὸ του ανθρώπου είναι ζωή και θάνατος· και όποιο εκ των δύο ^{των} ευχαριστεί, θα του δοθῆ".

Μολονότι μπορούσα με δίκαιους λόγους να αποκηρύσω αυτό το βιβλίο, ωστόσο προς το παρόν τὸ δέχομαι, ὥστε να μην χάσω χρόνο δεσμεύοντας τον εαυτόν μου σε μία διαμάχη σε σχέση με τα προσδεχόμενα βιβλία μέσα στον Ιουδαϊκό κανόνα. Εσύ είσαι κάπως ξεγελασμένος και εμπαικτικός ως πρὸς τον εαυτόν σου σε σχέση με αυτόν τον κανόνα, όταν συγκρίνεις τις παροιμίες του Σολομώντα και το τραγούδι τῆς αγάπης (καθὼς με κάποιο σαρκαστικό υπαινιγμὸ χαρακτηρίζεις αυτό), με τα δύο βιβλία του Εσδρα και τῆς Ιουδήθ, και την ιστορία του Σουσανά και του δράκου και το βιβλίο τῆς Εσθήρ (αν και ἔχουν αυτό το τελευταίο στον κανόνα τους· κατὰ την γνώμη μου, σποσδήποτε, είναι λιγότερο ἄξιο να θεωρηθῆ κανονικὸ ἀπὸ καθένα εξ αυτών). Θα ἤθελα σύντομα να απαντήσω με τα δικά σου λόγια: "Ἡ Γραφή είναι σ'αυτό το σημείο σκοτεινὴ και διφορούμενη", συνεπὼς, αυτό ^{εἶναι} ἀποδεικνύει τίποτα για σίγουρο. Και αφού το μέρος μου είναι αυτό τῆς ἄρνησης, απαιτῶ να παρουσιάσεις ἕνα χωρίο που δηλώνει με καθαρές λέξεις τί η "ελεύθερη θέληση είναι, και τί μπορεί να κάνει. Θα σου πάρει ὅλη την αιωνιότητα να ^{τὸ} κάνεις. Στην πραγματικότητα κατασπαταλὰς πολλές κομψές λέξεις στην προσπάθειά σου να ξεφύγεις αυτήν την αναγκαιότητα· εσύ περπατὰς μακριὰ, στις μύτες των ποδιών σου, αναφέροντας τους καταλόγους σου περὶ των ἀποψέων σε σχέση με "ελεύθερη θέληση" - σχεδὸν πλάθοντας τον Πελάγιο σε Ευαγγελικό! Ἐπειτα, ἐπίνοεις μία τετραπλὴ Χάρη, ἔτσι ὥστε να ἀποδώσεις κάποιο εἶδος πίστεως και Χριστιανικῆς αγάπης ἀκόμα και στους φιλοσόφους· και μαζί μ'αυτὴν ἕνα τριπλὸ νόμο, φυσικό, ἔργων και πίστεως, ἔτσι ὥστε να μπορείς ὀρθὰ κοφτὰ να αξιώ-

το καλό σε εμάς, κλπ, φαίνεται σ' εσένα "περισσότερο αυστηρή" και η τρίτη, εξ εκείνων που λένε ότι "ελεύθερη θέληση" είναι ένας κενός όρος, ότι ο θεός εργάζεται σ' εμάς αμφότερα, και το καλό και το κακό, και όλα που έρχονται να περάσουν είναι από απλή αναγκαιότητα, φαίνεται σ' εσένα "πάρα πολύ αυστηρή". Είναι εναντίον αυτών των δύο τελευταίων που προσποιείσαι ότι είσαι γράφοντας.

Γνωρίζεις τί είσαι λέγοντας, αγαπητέ μου Ερασμε; Παρουσιάζεις εδώ τρεις γνώμες, καθώς εάν ήσαν τριών παρατάξεων, απλά επειδή αποτυγχάνεις να εννοήσεις ότι είναι το ίδιο πράγμα σε κάθε περίπτωση, καθορισμένο δια μέσου ημών των ίδιων, εκφωνητών αυτής της ίδιας παράταξης, αλλά με διαφορετικούς τρόπους και διαφορετικές λέξεις. Άσε με να σε διδάξω και να σου δείξω την νυσταλέα ηλιθιότητα της κρίσης σου.

Πώς, ρωτώ εγώ, εκείνος ο ορισμός της "ελεύθερης θέλησης", που έδωσες στην εισαγωγή, ισολογίζεται με αυτήν την πρώτη άποψη η οποία είναι "αρκετά πιθανή"; Είπες ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι κάποια δύναμη της ανθρώπινης ύπαρξης, διά της οποίας ο άνθρωπος μπορεί να επιθέτει εαυτόν στο καλό; αλλά εδώ λές, και επιδοκιμάζω την υπόσταση **αυτού**, ότι ο άνθρωπος χωρίς χάρη δεν μπορεί να θέλει το καλό. Ο ορισμός βεβαιώνει, ότι η παράλληλη σ' αυτό δήλωση αρνείται! Ετσι **ανευρίσκεται** στην "ελεύθερη θέληση" σας την ίδια στιγμή ένα "ναί" και ένα "όχι", και ταυτοχρόνως λές ότι είμαστε και τα δύο, σωστό και λάθος, και ότι εσύ ο ίδιος είσαι και τα δύο, σωστός και λάθος, επί μίας και της αυτής διδασκαλίας και άρθρου! Νομίζεις ότι το να επιθέτεις εαυτόν εις όπτι φέρει στην αιώνια σωτηρία (καθώς ο ορισμός σας της "ελεύθερης θέλησης" λέει ότι κάνει) δεν είναι "καλό"; Εάν υπήρχε αρκετό καλό στην "ελεύθερη θέληση" για να επιθέτει εαυτόν στο καλό, θα έπρεπε να μην έχει ανάγκη της χάρης! Ετσι η "ελεύθερη θέληση" που ορίζεις, είναι ένα πράγμα, και η "ελεύθερη θέληση" που

υπερασπίζεσαι, είναι κάτι άλλο. Ο Ερασμος τώρα έχει δύο "ελεύθερες θέλησεις", περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο, και αυτές είναι στα μαχαίρια η μία με την άλλη!

Αλλά αφήνοντας παράμερα την "ελεύθερη θέληση", που ο ορισμός επινόησε, ας θεωρήσουμε την αντίστοιχη που αυτή η άποψη θεωρεί σαν δεδομένη. Παραδέχεται ότι χωρίς ειδική χάρη ο άνθρωπος δεν μπορεί να θέλει καλό (γιατί δεν είμαστε συζητώντας τώρα, τί η Χάρη του Θεού μπορεί να κάνει, αλλά τί ο άνθρωπος μπορεί να κάνει, χωρίς αυτήν)· παραδέχεσαι, έπειτα, ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει το καλό· και αυτό είναι ακριβώς να παραδέχεσαι, ότι "δεν" μπορεί να επιθέτει εαυτόν εις ότι φέρει στην αιώνια σωτηρία, που ήτο η ευθύνη του ορισμού σας! Περαιτέρω: λίγο πιο πριν, εσύ λές, ότι "η ανθρωπίνη θέληση μετά την αμαρτία είναι τόσο διεστραμμένη, που έχει χάσει την ελευθερία της και είναι βιασμένη να υπηρετεί την αμαρτία, και δεν μπορεί να ανακαλεί εαυτήν σε μία καλύτερη κατάσταση". Και εάν δεν κάνω λάθος, κάνεις τους Πελαγיאνοὺς να υπήρξαν αυτού του μυαλού. Τώρα, εδώ, νομίζω, δεν είναι ανοκκτὸς δρόμος διαφυγῆς στον Πρωτέα· αυτός είναι αρπαγμένος και κρατημένος σταθερὰ διὰ των δικῶν του διαυγῶν λέξεων, δηλαδή, ότι η θέληση έχει χάσει την ελευθερία της, και είναι δεμένη και υποχρεωμένη στην δουλεία της αμαρτίας. Η εξαίσια "ελεύθερη θέληση" που έχασε την ελευθερία της και δηλώνεται, από τον ίδιο τον Ερασμο, ότι είναι η δούλη της αμαρτίας! Ωστόσο όταν ο Λούθηρος εἶπε το ίδιο, "τίποτε τόσο παράλογο εἶχε ποτέ ακουσθῆναι!" "τίποτε δεν θα μπορούσε να είναι πιο ἄχρηστο, από αυτό το παράδοξο, να εἶναι ευρέως διαδεδομένο!" - και ήτο αναπόφευκτο καθήκον σου να γράφεις Διατριβές εναντίον **ΤΟΥ** ..

Ίσως κανείς δεν θα με πιστεύει, όταν λέω ότι ο Ερασμος λέει τέτοια πράγματα. Ας διαβάσουν οἱ αναποφάσιστοι την Διατριβή σ' αυτό το σημείο· θα εἶναι αἰφνιδιασμένοι! Ὅχι ότι εγὼ εἶμαι ιδιαίτερα ἐκπληκτός. Ενας ἄνθρωπος που δεν πραγματεύεται αυτό το ζή-

τημα σοβαρά, και δεν έχει ενδιαφέρον επί του θέματος, του οποίου το μυαλό δεν είναι επ' αυτού και που ^{το} βρῖσκει : βαρετό και αποκαρδιωτικό και δυσάρεστη δουλειά, δεν μπορεί να αποφεύγει εκοτομίζοντας παραλογισμούς και τρέλες και αντιφάσεις. Εύνεχως επιχειρηματολογεί για την υπόθεση του σαν άνθρωπος μεθυσμένος ή κοιμισμένος, βγάζοντας στην φόρα, μεταξύ ροχαλητών, "Ναί!" "Όχι!" σαν διαφορετικές φωνές ^{να} αντηχούν . . . στ' αυτιά του! Αυτό είναι γιατί οι Ρήτορες απαιτούν πάθος σε κάποιον που υπερασπίζεται μία υπόθεση. Πολύ περισσότερο η θεολογία, ταιριάζει να απαιτεί πάθος, να κάνει κάποιον άνθρωπο σφριγηλό, και αξυδερκή, και επίμονο και σόφρονα και ενεργητικό!

Εάν, τώρα, η "ελεύθερη θέληση", χωρίς χάρη, έχει χάσει την ελευθερία της, είναι βιασμένη να υπηρετεί ^{την} αμαρτία, και δεν μπορεί να θέλει καλό, θα μου άρεσε να γνωρίζω τί σημαίνει εκείνος ο αγώνας και η προσπάθεια, που η πρώτη άποψη, εκείνη η "πιθανή", κληροδοτεί σ' αυτήν. Δεν μπορεί να είναι κάποιος καλός αγώνας ή προσπάθεια, γιατί η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό, καθώς η άποψη δηλώνει, και εσύ παραδέχεσαι. Παραμένει, τότε, ότι πρέπει να είναι κάποιος κακός αγώνας, και ^{μία} προσπάθεια που έχασε την ελευθερία της και είναι αναγκασμένη να υπηρετεί ^{την} αμαρτία. Τώρα τί εκείνη σημαίνει; Αφήνει, αυτή η άποψη, στον άνθρωπο τον αγώνα και την προσπάθεια, χωρίς να αφήνει σ' αυτόν κάτι που ^{να} μπορεί να αποδώσει στην δική του δύναμη; Ποιός μπορεί να σχηματίζει κάποια αντίληψη αυτού; Εάν ο αγώνας και η προσπάθεια ^{αφήνονται} στην δύναμη της "ελεύθερης θέληση", γιατί δεν θα όφειλαν να είναι αποδομένα στον ίδιο; Εάν δεν θα όφειλαν να είναι αποδομένα σ' αυτόν, πώς ^{αφήνονται} σ' αυτόν; **Αφήνονται, τότε, όχι στην "ελεύθερη θέληση"** ο αγώνας και η προσπάθεια, που αποχωρούν πριν την Χάρη, αλλά σ' εκείνη ακριβώς την Χάρη που έρχεται μετά, έτσι ώστε ταυτόχρονα αφήνονται και **δεν** αφήνονται στην μία και ίδια "ελεύθερη θέληση"; Εάν αυτές οι θέσεις δεν είναι παράδοξες, ή παράξενες

μάλλον, τότε τί είναι παράξενο;

Αλλά ίσως αυτό είναι το όνειρο της Διατριβής, ότι μεταξύ αυτών των δύο πραγμάτων, ^{της} "ικανότητας να θέλει το καλό" και "ανικανότητας να θέλει το καλό", μπορεί να υπάρχει κάποιος ενδιάμεσος όρος, δηλαδή "θέλγειν" αφηρημένο (in abstract), χωρίς αναφορά στο καλό και κακό· έτσι ώστε, δια λογικής αβρότητας, μπορούμε τώρα να αποφεύγουμε τα βράχια, και να λέμε ότι υπάρχει στην θέληση του ανθρώπου ένα κάποιο "θέλγειν". Χωρίς χάρη αυτό δεν μπορεί, πράγματι, να θέλει καλό, αλλά δεν θέλει αμέσως μόνο κακό· είναι ακριβώς "θέλγειν", αγνό και απλό, και μπορεί να είναι διευθυνόμενο είτε προς τα άνω, δια της χάρης, προς το καλό, ή προς τα κάτω, δια της αμαρτίας, προς το κακό. Αλλά τί καθίσταται τότε η δήλωσή σου ότι "έχει χάσει την ελευθερία του και είναι βιασμένο να υπηρετεί αμαρτία; Πού είναι, τότε, εκείνος ο αγώνας και προσπάθεια που άφησες σ' αυτό; Πού είναι η δύναμη του να επιθέτει εαυτό σ' αυτό που ανήκει εις αιώνια σωτηρία; Γιατί εκείνη η δύναμη, που επιθέτει εαυτόν εις σωτηρίαν, δεν μπορεί να είναι ακριβώς "θέλγειν", εκτός εαν σωτηρία καθ'εαυτήν πρέπει να θεωρείται το "τίποτα"! Ούτε μπορεί, εκείνος ο αγώνας και προσπάθεια, να είναι ακριβώς "θέλγειν"· γιατί ο αγώνας πρέπει να μοχθεί και να σκοπεύει για κάτι (τέτοιο όπως, καλό), και δεν μπορεί να είναι δραστήριος ή αδρανής με "τίποτα" σαν στόχο του. Με έναν λόγο, οπουδήποτε η Διατριβή στρέφεται, δεν μπορεί να διατηρηθεί καθαρή από ασυνέπειες και αντιφάσεις, ούτε να αποφύγει να κάνει αυτήν ακριβώς την "ελεύθερη θέληση", που υπερασπίζει, τόσο πολύ αιχμάλωτη καθώς, ακριβώς, είναι καθ'εαυτή. Στην προσπάθεια να ελευθερώσει την θέληση επιτυγχάνει τόσο μπλέξιμο που καταλήγει αιχμάλωτη σε δεσμά άδυάκτα, και αυτό ακριβώς είναι ή «ελεύθερη θέληση».

Επί πλέον, είναι απλή λογική φαντασίωση ότι υπάρχει στον άνθρωπο κάποιος ενδιάμεσος όρος, τέτοιος σαν "θέλγειν"· ούτε μπορούν εκείνοι που αξιώνουν αυτό, να ^{το} αποδείξουν. Η γνώμη ξεφύτρωσε

από την αμάθεια των πραγμάτων και ^{την} ενασχόληση με λέξεις. Καθώς εάν τα πράγματα πάντοτε ισοδυναμούσαν πραγματικά στην κατά λέξη ανάλυση αυτών. (Οι Σοφιστές κάνουν ατελείωτα λάθη επ' αυτού). Η αλήθεια είναι, μάλλον, καθώς ο Χριστός ^{την} θέτει : "Αυτός που δεν είναι μ' εμένα, είναι εναντίον μου" (Ματθ. 12, 30). Δέν λέει: αυτός που δεν είναι με Εμένα, δεν είναι ^{ούτε} εναντίον Μου, αλλά είναι σε κάποια ενδιάμεση κατάσταση! Γιατί εάν ο Θεός είναι εντός ημών, ο Σατανάς είναι εκτός ημών και τότε αυτό είναι παρών με εμάς, να θέλουμε μόνο καλό. Αλλά εάν ο Θεός δεν είναι εντός ημών, ο Σατανάς είναι, και τότε αυτό είναι παρών με εμάς, να θέλουμε μόνο κακό. Μήτε ο Θεός, μήτε ο Σατανάς επιτρέπουν, εκεί, να είναι εντός ημών απλό "θέλουν" αφηρημένο· αλλά, καθώς εσύ ορθά είπες, έχουμε χάσει την ελευθερία μας, και είμαστε αναγκασμένοι να υπηρετούμε αμαρτία, που σημαίνει, "θέλουμε" αμαρτία και κακό, "ομιλούμε" αμαρτία και κακό, "κάνουμε" αμαρτία και κακό.

Δές, πού η αλήθεια, ανίκητη και παντοδύναμη, οδήγησε την άμυαλη Διατριβή! Έχει τόσο γελοία διαμορφώσει την σοφία της που όταν σκοπεύει να μιλήσει εναντίον μου, είναι αναγκασμένη να μιλά υπέρ εμού, κατά του εαυτού της! Αυτό είναι ακριβώς πώς η "ελεύθερη θέληση" κάνει μία καλή πράξη: ακριβώς στην ενέργεια της μετάβασης κατά του κακού, πηγαίνει κατά του καλού, και κάνει κακό περισσότερο παρά ποτέ! Έτσι που η Διατριβή είναι στην ομιλία, ακριβώς ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι στην δράση! Και ολοκληρωμένη η Διατριβή δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία ευγενής πράξη της "ελεύθερης θέλησης" να καταδικάζει τον εαυτόν της δια της δικής της υπεράσπισης, και να υπερασπίζεται εαυτόν δια της δικής της καταδίκης: που σημαίνει, να υπάρχει διπλά ηλίθια, ενώ εύχεται να φαίνεται σοφή!

Αυτό, λοιπόν, είναι ^{σε} τί η πρώτη άποψη έρχεται, όταν συγκρίνεται με τον εαυτόν της: λέει ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να θέλει οτιδήποτε καλό, αλλά αφήνει σ' αυτόν τον αγώνα, ο οποίος δεν είναι,

οπωσδήποτε, δικός του!

Τώρα,ας συγκρίνουμε αυτήν την άποψη, με τις δύο απομέ-
νους. Η δεύτερα είναι εκείνη, η "περισσότερο αυστηρή", που υπο-
στηρίζει ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι χρήσιμη για τίποτα ^{άλλο} πλὴν
στο να αμαρτάνει. Αυτή είναι, βεβαίως, η γνώμη του Αυγουστίνου, την
οποία εκφράζει σε πολλά μέρη, ιδιαιτέρως στο βιβλίο του "Περὶ του
Πνεύματος και του Γράμματος", στο κεφάλαιο τέσσερα ή πέντε, εάν
δεν απατώμαι (De spirita et Littera, 3,5), όπου χρησιμοποιεί, ακ-
ριβώς, εκείνες τις λέξεις. Η τρίτη άποψη είναι η "πέρα πολύ αυστη-
ρή", εκείνη του Γουϊκλιφ και του Λούθηρου: ότι η "ελεύθερη θέ-
ληση" είναι ένας κενός όρος, και που οτιδήποτε εμείς κάνουμε, εί-
ναι καμωμένο από καθαρή αναγκαιότητα. Με αυτές τις δύο απόψεις,
είμαστε πληροφορημένοι, ^{στη} η Διατριβή είναι σε σύγκρουση.

Εδώ άσε εμένα να πώ αυτό: ίσως δεν είμαι αρκετά καλός στα
Λατινικά ή Γερμανικά, ώστε να έχω επιτύχει στην εξήγηση του στό-
χου· αλλά καλώ την μαρτυρία του Θεού, ότι δια των λέξεων των δύο
τελευταίων απόψεων εγώ ~~δεν~~ ~~θέλω~~ να πώ τίποτα άλλο, και ευχήθηκα
τίποτα άλλο να είναι κατανοημένο, παρά ότι είναι διατυπωμένο στην
πρώτη άποψη· ούτε ταιριάζει να πιστεύω ότι ο Αυγουστίνος εδιανοεί-
το οτιδήποτε πλὴν αυτό, ούτε ταιριάζει να αντιλαμβάνομαι οποιοδή-
ποτε άλλο νόημα από τις λέξεις του, από ότι η πρώτη άποψη δηλώνει·
έτσι ώστε οι τρεις απόψεις πωλούμενες λιανικώς από την Διατριβή,
είναι στο μυαλό μου τίποτα πλὴν η μία άποψη που εγω υποστηρίζω.
Γιατί ~~αφού~~ είναι παραδεδο γμένο, και αποκατεστημένο, ότι η "ελεύθε-
ρη θέληση" έχει χάσει την ελευθερία της· και είναι αναγκασμένη
στην υπηρεσία της αμαρτίας, και μπορεί να θέλει όχι καλό, μπορώ
να συμπεραίνω τίποτε ^{άλλο} από αυτές τις λέξεις πλὴν ότι η "ελεύθερη
θέληση" είναι κάποιος κενός όρος, του οποίου η πραγματικότητα εί-
ναι χαμένη. Κάποια χαμένη ελευθερία, στον δικό μου τρόπο ομιλίας,
είναι απόλυτα μη ελευθερία, και να δίνω το όνομα της ελευθερίας
σε κάτι που έχει όχι ελευθερία, είναι να επιθέτω σ' αυτό κάποιο όρο

που είναι κενός νοήματος. Εάν είμαι λάθος, εδώ, άσε αυτόν που μπορεί να με θέσει ορθά. Εάν αυτό είναι σκοτεινό ή διφορούμενο, άσε αυτόν που μπορεί να ^{το}διευκρινίσει και να ^{το}βεβαιώσει. . . . Εγώ, από το μέρος μου, δεν μπορώ να καλώ ^{την}χαμένη υγεία, υγεία και εάν ήτο να πιστώσω έναν ανάπηρο με υγεία, θα ήθελα να σκέπτομαι ότι ήμουν εφαρμόζοντας σ' αυτόν, ακριβώς, έναν κενό όρο.

Μακριά από τέτοια παράδοξα της γλώσσας! Ποιος μπορεί να υπομείνει την κατάχρηση της ομιλίας, που εναπεύχεται από την ομιλία μας, ο άνθρωπος ^{να}έχει "ελεύθερη θέληση", ενώ την ίδια στιγμή να διατηρούμε ότι έχει χάσει την ελευθερία του, και είναι αναγκασμένος στην υπηρεσία της αμαρτίας, και μπορεί να θέλει όχι καλό; Αυτά τα πράγματα είναι αντίθετα στη κοινή λογική και ολοσχερώς αναποδογυρίζουν την χρήση της γλώσσας μας. Η Διατριβή είναι, μάλλον, αξιόμημπη για τον νυσταλέο τρόπο που μουρμουρίζει τις δικές της λέξεις, χωρίς υπόληψη στους άλλους ανθρώπους. Αυτή δεν ζυγίζει, επαναλαμβάνω, τί εννοεί και πόσο μεγάλης επίρροής είναι, να λές ότι ο άνθρωπος έχει χάσει την ελευθερία του, και είναι αναγκασμένος να υπηρετεί την αμαρτία, και μπορεί να θέλει όχι καλό. Εάν ήτο ξύπνια και παρατηρητική, θα έπρεπε να δει καθαρά ότι υπάρχει μόνο ένα συναίσθημα, περιεχόμενο στις τρεις απόψεις, που αυτή κάνει να είναι ενάντιο και αντίθετο. Γιατί εάν κάποιος άνθρωπος έχει χάσει την ελευθερία του, και είναι αναγκασμένος να υπηρετεί την αμαρτία, και δεν μπορεί να θέλει καλό, τί συμπέρασμα μπορεί να είναι συρμένο, περισσότερο δίκαιο, που να αφορά αυτόν, παρά ότι αμαρτάνει και θέλει το κακό "αναγκαστικώς"; Ακόμα και οι Σοφιστές, με τους συλλογισμούς τους, θα έπρεπε να συμπεραίνουν ακριβώς έτσι. Επειδή η Διατριβή, αρκετά ατυχώς, κηρύσσει πόλεμο στις δύο τελευταίες απόψεις, και εγκρίνει την πρώτη, η οποία είναι ακριβώς η ίδια καθώς οι άλλες δύο: έτσι, ακόμα μία φορά, (ως συνήθως) είναι καταδικάζοντας εαυτήν και εγκρίνοντας τα συναισθηματά μου στην μία και ίδια στιγμή.

IV. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ 15, 14-17: Ο άνθρωπος, σαν υπήκοος της
θέλησης του Θεού, δεν είναι ελεύθερος

Πώρα, ας έλθουμε στο χωρίο του Εκκλησιαστικού και να συγκρίνουμε με εκείνη την πρώτη άποψη, την "πίθανή"! Η άποψη δηλώνει ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό. Το χωρίο στον Εκκλησιαστή είναι κλητευμένο να αποδείξει ότι "ελεύθερη θέληση" είναι κάτι και μπορεί να κάνει κάτι. Ετσι, η άποψη που θα έπρεπε να είναι αποδειγμένη δια του Εκκλησιαστικού ισχυρίζεται ένα πράγμα, και ο Εκκλησιαστικός είναι επικαλεσμένος να αποδείξει ένα άλλο! - καθώς εαν κάποιος που ευχόταν να αποδείξει ότι ο Χριστός ήτο Μεσσίας, θα ώφειλε να αναφέρει ένα χωρίο που αποδεικνύει ότι ο Πιλάτος ήτο διοικητής της Συρίας, ή κάτι ομοίως ακατάλληλο!- Αυτό είναι πως η "ελεύθερη θέληση" είναι αποδεδειγμένη εδώ (για να μην αναφερθώ στο προϊμότερο σημείο μου, όπου οχι καθαρή και οριστική δήλωση ή απόδειξη είναι δοσμένη, ως προς ^{1ο}τί η "ελεύθερη, θέληση" είναι και τί μπορεί αυτή να κάνει). Εν τω μεταξύ αξίζει να κοιτάξουμε δια μέσου ολοκληρου του χωρίου. Πρώτα αυτό λέει: "Ο Θεός κατασκεύασε άνθρωπο στην έναρξη". Εδώ αυτός μιλά για την δημιουργία του ανθρώπου· δεν λέει τίποτα, είτε περί της "ελεύθερης θέλησης", είτε για διατάγματα. Επειτα προχωρά: "και άφησε αυτόν στα χέρια της δικής του βουλής". Τί έχουμε εδώ; Είναι ε' αυτό που η "ελεύθερη θέληση" ^{1ο}εργείρεται. ; Αλλά δεν υπάρχει αναφορά εδώ περί διαταγμάτων, δια την εκτέλεση των οποίων η "ελεύθερη θέληση" ^{1ο}απαιτείται· δεν διαβάζουμε τίποτα περί αυτού στην παραπομπή της δημιουργίας του ανθρώπου. Εαν οτιδήποτε πρέπει να είναι έννοημένο με ^{1ο}"στα χέρια της δικής του βουλής", θα ώφειλε να είναι έννοημένο, μάλλον, το καταγραμμένο γεγονός στην Γένεση 1 και 2, ότι ο άνθρωπος ήτο κατασκευασμένος κύριος όλων των πραγμάτων, έτσι ώστε να δύναται ελεύθερα να διευθύνει αυτά, καθώς ο Μωϋσής λέει: "Ας κατασκευάσουμε εμείς άνθρω-

πο να έχει κυριαρχία επί των ψαριών της θάλασσας (Γενεσ. 1,26). Τίποτα άλλο μπορεί να είναι καταδειγμένο από τις λέξεις. Γιατί εκεί, βεβαίως, ο άνθρωπος θα μπορούσε να ενεργεί σύμφωνα με την δική του θέληση, έχοντας θέσει όλα εκείνα τα πράγματα κάτω από τον έλεγχό του. Περαιτέρω, καλεί αυτό "την βουλή του ανθρώπου", σαν να είναι κάποιο διαφορετικό πράγμα από την βουλή του θεού.

Μετά από αυτό, έχοντας ειπεί ότι ο άνθρωπος ήτο έτσι **κατασκέυασ-** μένος και παρατημένος στα χέρια της δικής του βουλής, συνεχίζει: "Αυτός επρόσθεσε επίσης τα διατάγματα **Του** και τις εντολές **Του**". Πρόσθεσε αυτά σε τί; Προφανώς σ' αυτήν την βουλή και θέληση του ανθρώπου, πάνω και πέραν της σύστασης της κυριαρχίας του ανθρώπου επί άλλων πραγμάτων. Με αυτά τα διατάγματα, Αυτός παίρνει από τον άνθρωπο την κυριαρχία του επί ενός μέρους της δημιουργημένης τάξης (που σημαίνει, το δένδρο της γνώσης του καλού και κακού), και θέλησε, μάλλον, ότι αυτός ΔΕΝ θα όφειλε να είναι ελεύθερος. Εχοντας προσθέσει τα διατάγματα, το κείμενο έπειτα έρχεται στην θέληση του ανθρώπου προς τον θεο και τα πράγματα του θεού "εάν είσαι θέλοντας να κρατήσεις τα διατάγματά **Μου**, αυτά θα σε διατηρήσουν... κ.λ.π."

Με τις λέξεις, λοιπόν, "εάν είσαι θέλοντας" η συζήτηση της "ελεύθερης θέλησης" αρχίζει. Ετσι διαβάζουμε από τον Εκκλησιαστικό ότι ο άνθρωπος περιέρχεται κάτω από δύο βασιλεία. Στο ένα, αυτός είναι οδηγημένος δια της δικής του θέλησης και βουλής, όχι δια κάποιων εντολών και διαταγμάτων του θεού· που σημαίνει, στο βασίλειο των πραγμάτων κάτω από αυτόν. Εδώ ^{του} βασιλεύει και είναι Κύριος, καθώς είναι **παρατημένος** στα χέρια της δικής του βουλής. Όχι ότι ο θεός αφήνει αυτόν μόνον, μέσα στην λογική ότι δεν συνεργάζεται με αυτόν σε όλα τα πράγματα· αλλά μέσα στην λογική ότι Αυτός έχει παραχωρήσει στον άνθρωπο μια ελεύθερη χρήση των πραγμάτων, στην δική του θέληση, και δεν ^{του} έφραζε με κάποιο νόμο ή διαταγή. Θα μπορούσες να πεις, κατά τρόπο παράλληλο, ότι το Ευαγ-

γέλιο έχει αφήσει εμάς στα χέρια της δικής μας βουλής, να χρησιμοποιούμε και να έχουμε κυρίαρχια επάνω στα πράγματα, όπως εμείς θέλουμε· επειδή ο Μωϋσής και ο Πάπας δεν άφησαν εμάς σ' αυτήν την βουλή, αλλά μας εξανάγκασαν δια νόμων και καθυπόταξαν εμάς, μάλλον, στην θέλησή τους. Στο άλλο βασίλειο, οπωσδήποτε, ο άνθρωπος δεν είναι παρατημένος στα χέρια της δικής του βουλής, αλλά είναι διευθυνόμενος και οδηγούμενος δια της θέλησης και βουλής του Θεού. Όπως στο δικό του βασίλειο είναι οδηγημένος δια της δικής του θέλησης, και όχι δια των εντολών άλλου, έτσι στο βασίλειο του Θεού είναι οδηγημένος δια των εντολών άλλου, και όχι δια της δικής του θέλησης. Αυτό είναι ότι ο Εκκλησιαστικός εννοεί όταν λέει: "Επρόσθεσε επίσης τα διατάγματα Του και τις εντολές Του, λέγοντας, εαν είσαι θέλοντας" κ.λ.π.

Εαν, τώρα, αυτό είναι επαρκώς καθαρό, έχω αποδείξει ότι το χωρίο του Εκκλησιαστικού δεν ταιριάζει για την "ελεύθερη θέληση" αλλά εναντίον αυτής, εφ' όσον υποτάσσει τον άνθρωπο στις εντολές και θέληση του Θεού, και παίρνει την "ελεύθερη θέληση" από αυτόν. Εαν δεν είναι επαρκώς καθαρό, έχω τουλάχιστον εξασφαλίσει, ότι αυτό το χωρίο δεν μπορεί να λογαριάσθει προς όφελος της "ελεύθερης θέλησης", εφ' όσον μπορεί να είναι εννοημένο κατά μία διαφορετική διεύθυνση από εκείνη των αντιπάλων μας, δηλαδή, κατά την σημασία, την ήδη διατυπωμένη από εμένα, η οποία δεν είναι παράλογη, αλλά άκρως σταθερή, και σε αρμονία με την όλη Γραφή· επειδή η δική τους σημασία πηγαίνει ενάντια σε όλη την Γραφή, και εξαγέται από αυτό το μοναδικό χωρίο, κατά της γενικής κατεύθυνσης ολοκλήρου της Γραφής. Στέκομαι σίγουρος πάνω στη καλή σημασία, και επάνω στην άρνησή μου της "ελεύθερης θέλησης", έως ότου εδραιώσουν τις τραβηγμένες και βιασμένες τους βεβαιώσεις.

Έτσι, όταν ο Εκκλησιαστικός λέει: "εαν είσαι θέλοντας να κρατήσεις τα διατάγματα, και να κρατήσεις την πίστη που με ευχαριστεί,

αυτά θα διατηρήσουν εσένα", αποτυχάνω να δώ πώς η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να είναι αποδειγμένη από τις λέξεις του. "Εαν είσαι να θέλεις" είναι ένα ρήμα στην υποτακτική έγκλιση, που δεν δηλώνει τίποτα. Καθώς οι δάσκαλοι της λογικής λένε, κάποια υποθετική δήλωση δεν βεβαιώνει τίποτα οριστικώς - τέτοιες δηλώσεις όπως, "εαν ο διάβολος είναι θεός, αυτός είναι επαξίως λατρεμένος" ή "εαν κάποιος γάιδαρος πετά, ο γάιδαρος έχει φτερά" ή "εαν υπάρχει "ελεύθερη θέληση", η χάρη είναι τίποτα". Και εαν ο Εκκλησιαστής είχε επιθυμήσει να βεβαιώνει την "ελεύθερη θέληση" όφειλε να έχει μιλήσει έτσι: "ο άνθρωπος είναι ικανός να κρατά τα διατάγματα του Θεού" ή "ο άνθρωπος έχει δύναμη να κρατά τα διατάγματα".

V. Η ΔΙΑΤΑΓΗ ΔΕΝ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΝΑ ΕΚΤΕΛΟΥΜΕ ΑΥΤΗΝ

Εδώ η Διατριβή θα ανταπαντήσει: (Ο Εκκλησιαστικός λέγοντας "εαν είσαι θέλοντας να κρατήσεις", υποδεικνύει ότι υπάρχει κάποια θέληση στον άνθρωπο να κρατά ή να μην κρατά αλλιώς, ποία είναι η σημασία να λέγεται εις αυτόν που δεν έχει θέληση, "εαν εσύ θέλεις"; Δεν είναι αυτό γελοίο να λες σε κάποιον τυφλό άνθρωπο: "εαν είσαι θέλοντας να δείς, θα βρείς κάποιο θησαυρό"; ή σε κάποιο κουφό άνθρωπο: "εαν είσαι θέλοντας να ακούσεις, θα σου πω μία καλή ιστορία"; Αυτό θα εήμαινε : να σαρκάζεις την μιζέρια τους).

Απαντώ: Αυτά είναι επιχειρήματα της ανθρώπινης λογικής, που είναι συνιθισμένη να παράγει σοφία αυτού του είδους. Συνεπώς, έχω τώρα να συζητώ, όχι με τον εκκλησιαστικό, αλλά με την ανθρώπινη λογική, εγ. έχω πρὸς κάποιο συμπέρασμα γιατί η λογική, διὰ των συμπερασμών της και συλλογισμών, επεξηγεί και σέρνει τις

Γραφές του Θεού σε όποιους δρόμους της αρέσει. Θα εισέλθω σ' αυτή την συζήτηση αμέσως και με εμπιστοσύνη, γιατί γνωρίζω ότι οι φλυαρίες της είναι ηλιθίες, και παράλογες, και **ιδιαιτέρως** όταν αυτή αρχίζει να δίδει παράσταση της σοφίας της σε ιερά πράγματα.

Πρώτον, λοιπόν: εαν ρωτήσω πώς είναι αποδειγμένο ότι η ύπαρξη της "ελεύθερης θέλησης" στον άνθρωπο υποδεικνύεται, και υποδηλούται, παντού όπου οι φράσεις "εαν εσύ θα θελήσεις", "εαν εσύ θα κάνεις", "εαν εσύ θα ακούσης", είναι χρησιμοποιημένες, αυτή θα λέγει, "Επειδή η φύση των λέξεων και η χρήση της γλώσσας μεταξύ των ανθρώπων φαίνεται να απαιτεί αυτό". Συνεπώς, βασίζει την κρίση της, περί των πραγμάτων και λόγων που είναι του Θεού, επάνω σε συνήθειες και υποθέσεις των ανθρώπων. και τί είναι πιο δίστραμμένο από αυτό, όταν τα προηγούμενα είναι ουράνια και τα επόμενα είναι γήινα; Ετσι μέσα στην ηλιθιότητα της αυτή προδίδει τον εαυτόν της, καθώς σκέπτεται περί του Θεού, όπως περί του ανθρώπου.

Αλλά τί εαν αποδείξω ότι η φύση των λέξεων και η χρήση της γλώσσας, ακόμα και ανάμεσα στους ανθρώπους, δεν είναι πάντοτε τέτοια, όπως το να κάνει κάποιος μία πράξη σαρκασμού λέγοντας στον ανίκανο, "εαν είσαι θέλοντας", "εαν εσύ θα κάνεις", "εαν εσύ θα ακούσεις"; Πόσο συχνά ταιριάζει στους γονείς να παίζουν έτσι με τα παιδιά του, προστάζοντας **τα** να έλθουν προς αυτούς, ή να κάνουν αυτό ή εκείνο, με σκοπό μοναδικό, να μπορέσει να φανεί πόσο ανίκανα είναι, και **να** ^{των} ~~μπορουν~~, έτσι **εί** εξαναγκασμένα, να καλέσουν την βοήθεια των πατρικών χεριών; Πόσο συχνά ταιριάζει σε κάποιον πιστό γιατρό, να πει σε έναν ξεροκέφαλο ασθενή να κάνει ή να σταματήσει να κάνει πράγματα, που είναι αδύνατα ή επιβλαβή σ' αυτόν, έτσι ώστε να ^{των} ~~φέρει~~, **εί** δια της εμπειρίας του εαυτού του, σε κάποια γνώση της νόσου ή αδυναμίας, στην οποία δεν μπορεί να ^{των} ~~δηγήσει~~ **εί** δια κάποιου άλλου δρόμου; Και τί είναι πιο κοινό

και ευρέως διαδεδομένο από το να χρησιμοποιούμε προσβλητική και προκλητική γλώσσα, όταν θα θέλαμε να δείξουμε στους εχθρούς μας ή φίλους μας, αυτό το οποίο μπορούν και δεν μπορούν να κάνουν; Εγω απλώς αναφέρω αυτά τα πράγματα για να δείξω στην λογική πόσο ηλίθια είναι να καρφώνει τα συμπεράσματά της επί των Γραφών, και πόσο τυφλή είναι να μην βλέπει, ότι αυτά δεν αντέχουν, πάντοτε καλώς, ακόμα και σε σχέση με τους λόγους και τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Ασε την να δει κάποιο πράγμα να συμβαίνει **μία φορά** και αυτή πηδά αιφνιδίως στο συμπέρασμα, ότι αυτό συμβαίνει σαν ένας γενικός κανόνας σε όλες τις αναπτύξεις, αμφοτέρων, του Θεού και του ανθρώπου - γενικεύοντας από μίαν ιδιαίτερη περίπτωση και **δείχνοντας** ποιός είναι ο τρόπος της σοφίας της.

Εαν, τώρα, ο Θεός, σαν ένας Πατέρας, συμπεριφέρεται με εμάς **οπως** με τα παιδιά Του, με στόχο να μας δείξει την ανικανότητα **για την** οποία είμαστε απληροφόρητοι· ή σαν ένας πιστός γιατρός, με σκοπό να κάνει γνωστή σ'εμάς την αρρώστια μας· ή εαν, χλευάζοντας τους εχθρούς Του, που υπερήφανα ανθίστανται στην βουλή Του και τους νόμους που έχει διατυπώσει (δια του οποίου **επιτυγχάνει** αυτόν τον σκοπό παρά πολύ αποτελεσματικά), Αυτός θα όφειλε να λέει: "κάνε", "άκου", "κράτα", ή : "εαν θα ακούσεις", "εαν θα εισίσαι θέλοντας", "εαν θα κάνεις"· **μπορεί να συμπεραίνεται**.

Δίκαια από αυτό, ότι, συνεπώς, εμείς μπορούμε να κάνουμε αυτά τα πράγματα ελευθέρως, ή αλλιώς ο Θεός είναι σαρκάζοντας εμάς; Γιατί, μάλλον, δεν θα όφειλε αυτό το συμπέρασμα να ακολουθεί: συνεπώς, ο Θεός είναι δοκιμάζοντάς μας, ώστε δια των νόμων Του **να** μπορεί να μας φέρει στην γνώση της ανικανότητάς μας, εαν είμαστε οι φίλοι Του; ή αλλιώς, **να** είναι, πραγματικά και δίκαια, χλευάζοντας και εμπαίζοντας μας, εαν είμαστε οι υπερήφανοι εχθροί Του;

Επειδή αυτό ^{είναι} καθώς ο Παύλος διδάσκει, η πρόθεσις της θεϊκής νομοθεσίας (Ρωμαίοι 3,20. 5,20. Γαλάτες 3,19. 3,24). Η ανθρώπινη φύση είναι τυφλή, εις τρόπον ώστε δεν γνωρίζει την δική της δύνα-

μη - ή, μάλλον, την ασθένεια· επι πλέον, μέ το γὰ εἶναι υπερήφανη, νομίζει ότι γνωρίζει και μπορεί να κάνει τα πάντα. Ο θεός μπορεί να θεραπεύσει αυτήν την υπερηφάνεια και αμάθεια, με όχι γρηγορότερο φάρμακο, από την δημοσίευση του νόμου Του. Θα πούμε περισσότερο επ' αυτού στο κατάλληλο του μέρος. Ας επαρκεί εδώ να έχουμε αγγίξει επ' αυτού, έτσι ώστε να διαψεύσουμε αυτό το συμπέρασμα της σαρκικής και ηλίθιας σοφίας: "εαν θα είσαι θέλοντας", άρα, "εσύ μπορείς να θέλεις ελεύθερα". Η Διατριβή ονειρεύεται ότι ο άνθρωπος είναι ακέραιος και σταθερός (καθώς στο ανθρώπινο βλέμμα, στην δική του σφαίρα, αυτός είναι) γενεπῶς επιχειρηματολογεί από τις φράσεις: "εαν θα είσαι θέλοντας", "εαν θα κάνεις", "εαν θα ακούσεις", ότι ο άνθρωπος πραγματικά εμπαίζεται, εάν δεν είναι η θέλησή του ελεύθερη. Αλλά η Γραφή περιγράφει τον άνθρωπο σαν διεφθαρμένο και σερνόμενο αιχμάλωτο, και, επι πλέον, εάν κάποιου που υπερήφανα απαξίζει να διακρίνει, και αποτυγχάνει να αναγνωρίσει, την δική του διαφθορά και αιχμαλωσία· συνεπώς, χρησιμοποιεί αυτές τις φράσεις ^{δύο} να κεντρίσει και να ξυπνήσει αυτόν, ώστε να μπορεί να γνωρίζει, με σίγουρη εμπειρία, πόσο ανίκανος είναι να κάνει κάποιο εξ αυτών των πραγμάτων.

VI. ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ, ΕΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΓΚΥΡΑ,
ΘΑ ΩΦΕΙΛΑΝ ΝΑ ΚΑΘΙΕΡΩΣΟΥΝ ΠΛΗΡΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Τώρα θα επιτεθώ στην Διατριβή κατ' ευθείαν. Εάν πραγματικά νομίζεις, ω οικοδέσποινα Λογική, ότι τα συμπεράσματά σου κρατούν καλά ("εαν είσαι θέλοντας", άρα "εσύ ελεύθερα μπορείς"), γιατί η ίδια δεν ακολουθείς αυτά; Γιατί εσύ λές, στις λέξεις εκείνης της "πιθανής άποψης", ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει κάποιο καλό. Δια ποίου λογικού επακόλουθου ΕΚΕΙΝΗ (η πιθανή αποψη) θα εξαχθεί από το υπο συζήτηση χωρίο ("εαν είσαι θέλοντας να κρατήσεis..."), από το οποίο εσύ λες ότι ακολουθεί, ο άνθρωπος να

μπορεί να θέλει και να μην θέλει ελεύθερα; Ταίριαζει πικρό και γλυκό να εξέρχονται εκ της ίδιας πηγής; Δεν εμπαίζεις τον άνθρωπο, περισσότερο, εσύ ο ίδιος, εδώ, όταν λές ότι μπορεί ΝΑ ΚΡΑΤΑ ότi αυτός μήτε μπορεί να θέλει, μήτε να επιθυμεί; Ετσι λοιπόν, εσύ ο ίδιος δεν πιστεύεις στην καρδιά σου, ότi, "εαν είσαι θέλοντας", άρα εσύ ελεύθερα μπορείς", είναι κάποιο καλό συμπέρασμα, ακόμα και αν πολεμάς τόσο δραστήρια για αυτό - ή αλλιώς, δεν είναι από την καρδιά σου που καλείς την άποψη, η οποία υποστηρίζει την ανικανότητα του ανθρώπου να θέλει καλό, "πιθανή"! Η Λογική είναι, έτσι, τόσο παγιδευμένη στα συμπεράσματα και λόγους τής δικής της σοφίας, που δεν γνωρίζει τί είναι λέγοντας . Είναι, ωστόσο, εντελώς κατάλληλο που η "ελεύθερη θέληση" θα όφειλε να είναι υπερασπισμένη, με το είδος των επιχειρημάτων, που, αμοιβαία, καταβροχθίζουν και καταστρέφουν το ένα το άλλο· ακριβώς καθώς οι Μαδιανίτες κατέστρεψαν ο ένας τον άλλο δια αμοιβαίας σφαγής, όταν πολέμησαν ενάντια στον Γεδεών και στον λαό του Θεού (Κριτές 7, 22).

Πράγματι, θα κάνω συστάσεις στην σοφία της Διατριβής. Ο Εκκλησιαστικός δεν λέει: "εαν θα έχεις κάποια επιθυμία και προσπάθεια να κρατάς, που δεν πρέπει να είναι αποδομένα στην δική σου δύναμη" (η οποία είναι η σημασία που εσύ συλλέγεις από τις λέξεις)· ότi λέει είναι αυτό: "εαν . . . θα ΚΡΑΤΑΣ τα διατάγματα, αυτά θα διατηρήσουν εσέ". Τώρα, εαν θέλω να σύρω συμπεράσματα στο στυλ της σοφίας σου, θα σύρω αυτά έτσι: "συνεπώς, ο άνθρωπος είναι ικανός να κρατά τα διατάγματα!" Ετσι, δεν θα εκτιμήσω κάποιον ελάχιστα μικρό αγώνα, ή κάποια μικρούτσικη σπίθα προσπάθειας να αφήνεται στον άνθρωπο, αλλά θα αποδώσω σ' αυτόν πλήρη, απόλυτη και άφθονη δύναμη να κρατά τα διατάγματα. Αλλιώς, ο Εκκλησιαστικός θα . . . σάρκαζε την μιζέρια των ανθρώπων, διατάζοντας αυτούς να "κρατούν", όταν γνωρίζει ότi δεν μπορούν να "κρατούν"! Δεν θα έπρεπε να είναι αρκετό ό

αγών και ή προσπάθεια να ΠΑΡΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ με τον άνθρωπο, ούτε θα μπορούσε ο Εκκλησιαστικός να ξεφύγει από την υποψία του εμπαιγμού, εάν δεν εννοεί ότι υπάρχει στον άνθρωπο δύναμη να "κρατά".

Ας υποθέσουμε εμείς, ότι ο αγώνας και η προσπάθεια της "ελευθέρης θέλησης" πραγματικά υπάρχουν. Τί θα πούμε σε εκείνους (εννοώ, τους Πελαγιανούς) που, επί τη βάσει αυτού του χωρίου, αρνήθηκαν την χάρη ολοκληρωτικά, και απόδωσαν τα πάντα στην "ελευθέρη θέληση"; Εάν τα συμπεράσματα της Διατριβής στέκονται καλά, οι Πελαγιανοί έχουν καθαρά κερδίσει την μέρα γιατί οι λέξεις του Εκκλησιαστού μιλούν, όχι περί "επιθυμίας" ή "προσπάθειας", αλλά για "κράτημα". Εάν αποκρούεις στους Πελαγιανούς το συμπέρασμα τους ως αναφορά το "κράτημα", αυτοί εις απάντηση πολύ περισσότερο δίκαια θα αποκρούσουν το συμπέρασμά σου ως αναφορά την "προσπάθεια". Εάν παίρνεις από αυτούς το όλον της "ελευθέρης θέλησης", αυτοί θα πάρουν από εσένα το απομένον μέρος αυτής γιατί δεν μπορείς να βεβαιώνεις περί του μέρους ότι αρνήθηκες στο όλον. Έτσι, οτιδήποτε λές ενάντια στους Πελαγιανούς, που επί τη βάσει αυτού του χωρίου απέδωσαν τα πάντα στην "ελευθέρη θέληση", αυτό θα λέω εγώ, επίσης, πολύ περισσότερο σθεναρά, ενάντια στον ελάχιστο μικρό αγώνα της "ελευθέρης θέλησης" σου! Και οι Πελαγιανοί θα συμφωνήσουν μαζί μας σ' αυτό το πλαίσιο, ότι, εάν η άποψή τους δεν μπορεί να είναι αποδειγμένη από αυτό το χωρίο, πολύ λιγότερο οτιδήποτε άλλο είναι αποδειγμένο από αυτό, αφού, εάν η συζήτηση πρέπει να είναι διεξαγμένη δια συμπερασμών, ο Εκκλησιαστικός ταίριαζει για τους Πελαγιανούς πάρα πολύ ισχυρότερα από όλους γιατί αυτός μιλά με καθαρούς όρους, περί ενός ολικού "κρατήματος": "εάν εσύ θα ΚΡΑΤΑΣ τα διατάγματα". Αλήθεια, αυτός μιλά και περί της πίστης: "εάν εσύ θα κρατάς την πίστη" έτσι ώστε, δια των ιδίων συμπερασμών, πρέπει να είναι στην δική μας δύναμη να κρατάμε την πίστη, επίσης. Αλλά αυτό, καθώς ο Παύλος λέει, είναι ένα ειδικό και σπάνιο δώρο του Θεού (Εφεσ. 2, 8).

Με ένα λόγο: βλέποντας ότι τόσο πολλές αποκλίσεις και αντίθετες γνώμες μπορούν να είναι λογαριασμένες, που σφελούν την "ελεύθερη θέληση", και καμιά από αυτές παραλείπει να επωφεληθῆ αυτό το χωρίο του Εκκλησιαστικῶς υποστήριξή της, είναι αναγκασμένοι να υποστηρίζουν ότι ο Εκκλησιαστικῶς αποκλείει και αντιλέγει, ως προς αυτούς, σ'αυτή την μοναδική και ἴδια ομιλία. Έτσι δεν μπορούν να αποδείξουν τίποτα ἀπὸ αὐτὸν· αν και, εαν το συμπέρασμά σου . . . επιτρέπεται . . . κάνει ^{λόγο} πρὸς ὄφελος τῶν Πελαγια- νῶν . . . και ἐνάντια ὅλων τῶν ἄλλων. Ἀρα αὐτὸ κάνει, ἐπίσης, ἐνάντια στὴν Διατριβή, που σ'αὐτὸ το σημεῖο εἶναι σφαγμένη με το δικὸ της ξίφος!

Εγὼ δηλώνω, καθὼς εἶπα ἀρχικῶς, ὅτι αὐτὸ το χωρίο του Εκκλησιαστικῶς ^{δεν} ἀφελεί κανένα ἐξ ἐκείνων που ἀξιώνουν τὴν "ελεύθερη θέληση", ἀλλὰ πολεμᾷ ἐνάντια σ'ὅλους αὐτούς. Το συμπέρασμα: "εαν εἶσαι θέλοντας"· ἄρα, "μπορεῖς", δεν εἶναι επιτρεπτό· θα ὄφειλε να εἶναι ἐννοημένο ὅτι με αὐτὴν τὴν δήλωση, και με ἐκείνες ὅπως αὐτῇ, ὁ ἄνθρωπος εἶναι προειδοποιημένος γιὰ τὴν δίκῃ του ἀνικανότητα, τὴν ὁποία αὐτὸς, μέσα στὴν ἀμάθεια του και υπερηφάνεια, δεν θα μπορούσε να ἀναγνωρίζει ἢ να εἶναι ἐνημερωμένος χωρὶς αὐτὲς τὶς θεϊκὲς προειδοποιήσεις. Ἐδῶ . . . μιλῶ, ὄχι ^{μόνο} περὶ του πρώτου ἀνθρώπου . . . , ἀλλὰ γιὰ κάθε ἄνθρωπο· αν και δεν ἔχει πολὺ σημασία εἰς εὐσὺ καταλαβαίνεις ὅτι εἶναι εἰπωμένο γιὰ τον πρώτο ἄνθρωπο, ἢ γιὰ κάθε ἄλλο ἄνθρωπο. Γιατί μολονότι ὁ πρώτος ἄνθρωπος δεν ἦτο ἀνίκανος, ἐν ὅσῳ ἡ χάρις ^{τῶν} βοηθοῦσε . . . , ὡστόσο ὁ θεός, δι'αὐτοῦ του διατάγματος, ἔδειξε σ'αὐτὸν ἀρκετὰ καθαρᾶ, πόσο ἀνίκανος θα ἀφήνετο να εἶναι χωρὶς χάρις. Καὶ εἰς αὐτὸς που εἶχε τὸ Πνεῦμα, δεν θα μπορούσε, με τὴν νέα του θέληση, να θέλει κάποιο καλὸ . . . (δηλαδῆ, τὴν υπακοή), ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμα δεν ^{τί} πρόσθεσε . . . σ'αὐτὸν, τί μπορούμε ἐμεῖς, χωρὶς τὸ Πνεῦμα, να κάνομε, σε σχέση με το καλὸ που ἔχουμε χάσει; Διὰ του τραμεροῦ παραδείγματος του πρώτου ἀνθρώπου, αὐτὸ ἦτο ἐμφυτευμένο σε ἐμᾶς, με

σκοπό να συντρίψει την υπερηφάνειά μας στο τί η "ελεύθερη θέληση" μας μπορεί να κάνει, εάν είναι παρατημένη στον εαυτόν της και δεν είναι συνεχώς κινήσιμη και αυξησιμη, περισσότερο και περισσότερο, δια του Πνεύματος του Θεού. Εκείνος ο πρώτος άνθρωπος δεν μπορούσε να κάνει τίποτα για να ασφαλίσει κάποια αύξηση του Πνεύματος, του οποίου τους πρώτους καρπούς είχε, αλλά εξέπεσε από αυτούς τους πρώτους καρπούς του Πνεύματος· τί τότε θα μπορούσαμε εμείς, που είμαστε αμαρτωλοί, να κάνουμε, για να εξασφαλίσουμε τους πρώτους καρπούς του Πνεύματος που υπήρξαν αρπαγμένοι από εμάς; Ειδικώς όταν ο Σατανάς, που έριξε τον Αδάμ κάτω δια δοκιμασίας μόνον, σε μία εποχή όπου δεν ήτο ακόμη κυρίαρχος του Αδάμ, τώρα βασιλεύει με πλήρη δύναμη επάνω μας! Οχι δυνατότερο επίχειρημα θα μπορούσε να είναι φερμένο ενάντια στην "ελεύθερη θέληση" από αυτό το χωρίο του Εκκλησιαστικού, λαμβανόμενος συνάρτηση με την πτώση του Αδάμ. Αλλά δεν υπάρχει χώρος γι' αυτό τώρα· ίσως κάποια ευκαιρία θα προσφερθεί αλλού. Εν τω μεταξύ, είναι αρκετό να έχουμε δείξει, ότι, σ' αυτό το χωρίο, το οποίο οι συνήγοροι της "ελεύθερης θέλησης" θεωρούν σαν την κυριότερη μαρτυρία τους, ο Εκκλησιαστής ^{δεν} λέει τίποτα απολύτως προς όφελος της "ελεύθερης θέλησης", και ότι αυτό το χωρίο και άλλα όμοια τέτοια ("εαν είσαι θέλοντας", "εαν ακούς", "εαν κάνεις") δηλώνουν, όχι την ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ του ανθρώπου, αλλά το ΚΑΘΗΚΟΝ του.

VII. ΓΕΝΕΣΗ 4,7: Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΔΕΝ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Ενα άλλο χωρίο κλητεύεται από την Διάτριβή μας από Γένεση 4, όπου ο Κύριος λέει στο Κάϊν: "Κάτω από εσένα θα είναι η επιθυμία της αμαρτίας και θα κυριαρχεί επάνω της" (στοίχος 7). "Εδώ υποδεικνύεται", λέει η Διάτριβή, "ότι οι κινήσεις του μυαλού στο κακό μπορούν να είναι υπερνικημένες, και ότι δεν φέρνουν μαζί τους την αναγκαιότητα του αμαρτάνειν".

Αυτές οι λέξεις, "οι κινήσεις του μυαλού στο κακό μπορούν να είναι υπερνικημένες", είναι διφορούμενες· αλλά από την δύναμη του συναισθήματος, το συρόμενο συμπέρασμα και το υποκείμενο ζήτημα, αυτές πρέπει να σημαίνουν ότι είναι στην δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" να υπερνικά τις κινήσεις της στο κακό, και ότι αυτές οι κινήσεις δεν φέρουν επ'αυτής κάποια αναγκαιότητα να αμαρτάνει. Εδώ πάλι, τί . . . εξαιρείται . . . από αυτό το οποίο . . . αποδίδεται στην "ελεύθερη θέληση"; Τί ανάγκη υπάρχει του Πνεύματος, ή του Χριστού, ή του Θεού, εαν η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να υπερνικά τις κινήσεις του μυαλού στο κακό; Πάλιν, πού είναι εκείνη η "πιθανή άποψη" που λέει ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί, ακόμα και να θέλει, καλό; Νίκη επι του κακού . . . εγγράφεται έδω, εις αυτό το οποίο ούτε θέλει ούτε επιθυμεί καλό! Η απεισκευσία της φίλης μας της Διατριβής είναι υπερβαλλόντως υπερβολική.

Εδώ είναι το ζήτημα στο κουκούτσι: καθώς είπα, δια των δηλώσεων αυτού του είδους, στον άνθρωπο . . . υποδεικνύεται, όχι τί . . . μπορεί να κάνει, αλλά τί . . . οφείλει να κάνει. Στον Κάϊν είναι ειπωμένο, συνεπώς, ότι . . . οφείλει να κυριαρχεί επι της αμαρτίας του, και να κρατά τις επιθυμίες του κάτω από τον έλεγχό του. Αλλά αυτός ούτε αυτό έκανε ούτε μπορούσε να κάνει, γιατί η κυριαρχία του άλλου, του Σατανά, ήδη υφίστατο βαρέως επάνω του.

Είναι καλά γνωστό, ότι οι Εβραίοι, συχνά, χρησιμοποιούν την οριστική του μέλλοντος για προστακτική, καθώς στην Εξοδα 20: "ΕΣΥ ΘΑ έχεις κανένα άλλο θεό πλὴν εμοῦ,", "ΔΕΝ ΘΑ σκοτώσεις", "ΔΕΝ ΘΑ διαπράξεις μοιχεία (στοίχοι 3, 13-14)" και υπάρχουν πολυ-άριθμες τέτοιες περιπτώσεις. Εαν αυτές οι λέξεις . . . ελαμβάνοντο οριστικῶς, ὅπως αυτές στέκονται, θα ὄφειλαν να είναι υποσχέσεις του Θεού· και, αφού Αυτός δεν μπορεί να ψεύδεται, το αποτέλεσμα θα ἔπρεπε να είναι ότι κανείς ἀνθρώπος ^{δεν} θα ἔπρεπε να αμαρτάνει· και τότε θα ἔπρεπε να είναι μη αναγκαίο νὰ δώσει στους ανθρώπους διατάγματα! Έτσι ο μεταφραστής μας, θα ἔπρεπε να ἔχει αποδώσει αυτό

το χωρίο, περισσότερο ορθά, ως ακολούθως: "οι επιθυμίες σου να είναι κάτω από εσέ, και να κυριαρχείς εσύ επ'αυτῶν". Ομοίως, σφείλει να εἰπωῖν σε αναφορὰ με την γυναίκα: "Να εἶσαι κάτω από τον σύζυγο και να κυριαρχεῖ αὐτὸς ἐπὶ σοῦ" (Γενεσ. 3, 16). Ὅτι οἱ λέξεις δεν ἦσαν ἐκφωνημέναι στον Κάϊν με οριστική σημασία, αποδεικνύεται ἀπὸ το γεγονός, ὅτι τότε θα ἔπρεπε να ἔχουν υπάρξει θεϊκὴ υπόσχεση· ἀλλὰ αὐτὲς δεν ἦσαν υπόσχεση, γιατί το ἀντίθετο αὐτῶν προέκυψε στην συμπεριφορὰ του Κάϊν.

VIII. ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟ 30, 19 κ.α.κ.: Ο ΝΟΜΟΣ ΕΙΝΑΙ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΝΑ ΔΙΝΕΙ ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Το τρίτο χωρίο εἶναι ἀπὸ Μωϋσῆ: "Ἐχω θέσει μπροστὰ στο πρόσωπό σου ζωὴ και θάνατο· διάλεξε τί εἶναι καλὸ" κλπ. (Δευτ. 30, 19). "Τί θα μπορούσε να εἶναι περισσότερο καθαρὰ δηλωμένο;" λέει η Διατριβή· "ἀφήνει στον ἄνθρωπο ελευθερία ἐκλογῆς". Ἀπαντῶ: Τί θα μπορούσε να εἶναι περισσότερο καθαρὰ ὅτι σ'αὐτὸ το σημεῖο εἶσαι τυφλός; Πού, παρακαλῶ, ἀφήνει ελευθερία ἐκλογῆς; Στην χρῆση του της λέξης "διάλεξε"; Ἔρχετε, τότε να περάσει ὅτι, μόλις ο Μωϋσῆς λέει "διάλεξε", αὐτοὶ εἶναι κατάλληλοι να διαλλέγουν; Σ'αὐτὴν την περίπτωση, δεν υπάρχει ἀνάγκη μὴ ἀκόμα φορὰ του Πνεύματος. Ἀφοῦ εσύ τόσο συχνὰ επαναλαμβάνεις και τονίζεις το ἴδιο πράγμα, θα εἶναι νόμιμο για μένα, ἐπίσης, να επαναλαμβάνω τα ἴδια σημεῖα περισσότερο συχνὰ. Ἐάν η ελευθερία ἐκλογῆς παραμένει σ'εμὰς, γιατί εἶπε η "πίθανή ἄποψη" ὅτι η "ελευθερὴ θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλὸ; Μπορεῖ αὐτὴ να ἐκλέγει χωρὶς το θέλειν, ἢ κατὰ της θέλησῆς της;

Ἀλλὰ ἀκούμε τίς ἀναλογίες της Διατριβῆς: ("θα ἔπρεπε να εἶναι γελοῖο να λές στον ἄνθρωπο που στέκει ὅπου δύο δρόμοι συναντιοῦνται: "Ἐσου βλέπεις δυὸ δρόμους· πήγαινε δι'αυτοῦ που εσύ θέλεις", ὅταν μόνον ἓνας ἐξ αὐτῶν ἦτο ἀνοικτός"). Ἐδῶ εἶναι, ἀκριβῶς,

η ουσία, όπως είπα, των επιχειρημάτων της ανθρώπινης λογικής: η λογική νομίζει ότι ο άνθρωπος εμπαίζεται δια ^{μέσου} κάποιου ακατάρθωτου διατάγματος, ενώ εγώ υποστηρίζω ότι δι' αυτού του μέσου, ο άνθρωπος είναι προειδοποιημένος και αφηπνισμένος να δει την δική του ανικανότητα. Είναι αλήθεια ότι στεκόμαστε όπου δύο δρόμοι συναντώνται, και μόνον ένας εξ αυτών είναι ανοικτός - πραγματικά, ^{ωστόσο} ουδείς είναι ανοικτός· και ο νόμος μας δείχνει πόσο αδύνατος είναι ο ένας, που οδηγεί στο καλό, εάν δε χορηγεί ο Θεός το Πνεύμα Του, και πόσο ευρύς και εύκολος είναι ο άλλος, εάν ο Θεός μας αφήνει να πάμε εκείνον τον δρόμο, Τώρα, δεν θα έπρεπε να είναι γελοίο, αλλά μία σοβαρή και αναγκαία υπόθεση, να λές σε κάποιον άνθρωπο που στέκει όπου δύο δρόμοι συναντώνται: "πήγαινε δι' αυτού που θέλεις", εάν αυτός σε πείσμα της αδυναμίας ήθελε να νομίζει τον εαυτόν του δυνατόν, ή υπεστήριζε ότι ουδείς δρόμος ήτο κλειστός. Έτσι οι λέξεις του νόμου είναι εκφωνημένες, όχι να βεβαιώσουν την δύναμη της θέλησης, αλλά να δια φωτίζουν την τυφλότητα της λογικής, έτσι ώστε να μπορεί να δει ότι το δικό της φως είναι τίποτα, και η δύναμη της θέλησης είναι τίποτα. "Δια του νόμου είναι γνώση της αμαρτίας", λέει ο Παύλος (Ρωμαίοι 3,20). Αυτός δεν λέει: ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ, ή ΑΠΟΦΥΓΗ, της αμαρτίας. Ο πλήρης σχεδιασμός και η δύναμη του νόμου είναι, ακριβώς, να δίνει γνώση και όχι άλλη, πλην της αμαρτίας· όχι να επιδεικνύει ή να απονέμει κάποια δύναμη. Αυτή η γνώση δεν είναι δύναμη, ούτε είναι κατάλληλη να φέρει δύναμη· αλλά διδάσκει και επίδεικνύει ότι ^{δεν} υπάρχει εκεί δύναμη και μεγάλη αδυναμία. Τί μπορεί η "γνώση της αμαρτίας" να είναι, πλην γνώση της αδυναμίας μας και κακότητας; Αυτός δεν λέει: "δια του νόμου έρχετε η γνώση της δύναμης ή της καλοσύνης"! Όλο αυτό που ο νόμος κάνει, επί τη μαρτυρία του Παύλου, είναι να κάνει την αμαρτία γνωστή.

Είναι από αυτό το χωρίο που εξαγωγή την απάντησή μου σ' εσένα: ότι δια των λόγων του νόμου, ο άνθρωπος είναι προειδοποιη-

μένος και διδαγμένος, όχι τί μπορεί να κάνει, αλλά τί οφείλει να κάνει που σημαίνει, **γὰ** μπορεί να γνωρίζει την αμαρτία του, όχι **γὰ** μπορεί να πιστεύει ότι έχει κάποια δύναμη. Συνεπώς, καλέ μου Ερασμε, όσο συχνά εσύ αντιμετωπίζεις εμένα με τους λόγους του νόμου, τόσο συχνά θα αντιμετωπίζω εσένα με τους λόγους του Παύλου: "Δια του νόμου είναι γνώση της αμαρτίας" - όχι δύναμη της θέλησης! Συνάθροισε μαζί, από το μεγάλο ευρετήριο, όλους τους προστακτικούς λόγους εντός ενός χαοτικού σωρού (όχι τους λόγους των υποσχέσεων, αλλά τους λόγους του νόμου και τις απαιτήσεις του) - και εγώ αμέσως θα δηλώσω ότι αυτοί δείχνουν, πάντοτε, όχι τί οι άνθρωποι μπορούν να κάνουν ή είναι κατάλληλοι να κάνουν, αλλά τί αυτοί θα όφειλαν να κάνουν! Ακόμα και δάσκαλοι της Γραμματικής ή μαθητές στις γωνίες των δρόμων γνωρίζουν, ότι τίποτα περισσότερο σημαίνεται; δια ρημάτων στην προστακτική έγκλιση, παρά ότι οφείλει να είναι καμωμένο, και για το τί είναι καμωμένο ή μπορεί να είναι καμωμένο, θα όφειλε να εκφράζεται δια ρημάτων στην οριστική. Πώς συμβαίνει αυτό, ότι εσείς οι θεολόγοι είσθε διπλά ανόητοι μαθητές, **επειδή**, μόλις πιάνεται ένα κάποιο προστακτικό ρήμα, αποδίδεται μία οριστική σημασία, καθώς εαν την στιγμή που κάποιο πράγμα είναι διαταγμένο, αυτό είναι καμωμένο, ή μπορεί να είναι καμωμένο; Αλλά υπάρχουν πολλά γλυστρήματα ανάμεσα στην κούπα και στο χείλος! - και πράγματα που διέταξες και που ήσαν αρκετά δυνατά, να μην μπορούν, ωστόσο, να είναι καμωμένα* τόσο μεγάλη άβυσσος υπάρχει μεταξύ προστακτικών και οριστικών δηλώσεων στα απλούστερα καθημερινά ζητήματα! Ωστόσο, σ' αυτήν την **ερχασία** του κρατήματος του νόμου, η ορσία είναι τόσο **υπερβολικά** εκτός της έκτασής μας, καθώς ο ουρανός είναι από την γη και ακριβώς τόσο αδύνατης επίτευξης, εσύ κάνεις οριστικές εκ των προστακτικών, με τέτοια μεγάλη προθυμία, που την στιγμή που ακούς την λέξη της διαταγής: "κάνε:", "κράτα", "διάλεξε", εσύ αμέσως έχεις ότι αυτό έχει υπάρξει κρατημένο, καμωμένο, διαλεγμένο ή εκτελεσμένο, ή ότι

αυτά τα πράγματα μπορούν να είναι καμωμένα δια της δίκης μας ισχύος.

Στο τέταρτο μέρος παραθέτεις από Δευτερονόμιο 3 (Πραγματικά, 30) πολλές όμοιες παραπομπές στο εκλέγειν, στρέφεσθαι μακράν, και κρατείν, τέτοιες όπως: "εαν θα κρατάς", "εαν θα στρέφουσαι μακράν" "εαν θα εκλέγεις". "Όλοι αυτοί οι λόγοι θα έπρεπε να είναι ακατάλληλα εκφωνημένοι" εσύ λές, "εαν ήσαν οι θελήσεις των ανθρώπων όχι ελεύθερες για το καλό". Απαντώ: Εσύ, επίσης, καλή μου Διατριβή, μιλάς αρκετά ακατάλληλα όταν συμπεραίνεις την ελευθερία της θέλησης από αυτούςτους λόγους! Βάζεις σκοπό να αποδείξεις την απλή προσπάθεια και τον αγώνα από το μέρος της "ελεύθερης θέλησης". Δεν παραθέτεις χωρία που αποδεικνύει τέτοια προσπάθεια' αλλά παραθέτεις χωρία τα οποία, εαν τα συμπεράσματά σου στηρίζονται καλά, θα έπρεπε να αποδίδουν τα πάντα στην "ελεύθερη θέληση"! Ασε με εδώ πάλι να διακρίνω λόγους παρατεθειμένους από την Γραφή, και το συμπέρασμα που η Διατριβή καρφώνει επ'αυτών. Οι παρατιθέμενοι λόγοι είναι προστακτικοί, και μας λένε, απλά, τί οφείλει να είναι καμωμένο. Ο Μωϋσής δεν λέει: "εσύ έχεις την δύναμη και την ισχύ να διαλλέγεις", αλλά: "διάλλεξε", "κράτα", "κάνε" αυτό είναι εκχώρηση διαταγμάτων για να εκτελούνται, όχι περιγραφή της ικανότητας του ανθρώπου. Αλλά το επισυναπτόμενο συμπέρασμα, δια της δήθεν σοφής Διατριβής, τρέχει έτσι: "άρα, ο άνθρωπος μπορεί να κάνει αυτά τα πράγματα, αλλιώς τα διατάγματα θα έπρεπε να είναι δοσμένα μάταια". Στο οποίο εμείς απαντούμε: Οικοδέσποινα Διατριβή, εσύ λογικεύουσαι κακώς· δεν αποδεικνύεις τα συμπεράσματά σου· είναι μόνο σ'αυτή την ίδια την δίκη σου κοιμισμένη τυφλότητα που φαίνεται να είναι αποδειγμένο και να ακολουθεί. Οπωςδήποτε, τα διατάγματα δεν εδόθησαν ακατάλληλα ή άστοχα· αλλά με σκοπό, δια μέσου αυτών, ο υπερήφανος, τυφλός άνθρωπος, να μπορεί να μάθη την μάστιγα της δίκης του ανίκανότητας, ενώ θα όφειλε αυτός να προσπαθεί να κάνει ότι είναι διαταγμένο.

Αρα δεν υπάρχει κύρος στις αναλογίες σου, όταν παρατηρείς:
"Διαφορετικά θα έπρεπε να είναι ακριβώς σαν να λές σε κάποιον άνθρωπο, που ήταν έτσι δεμένος που μπορούσε μόνο να απλώνει το χέρι του στ' αριστερά του. "Πράσεξε· εσύ έχεις έξοχο κρασί στα δεξιά και δηλητήριο στ' αριστερά· επί όποιου θέλεις, άπλωνε το χέρι". Είμαι σίγουρος ότι αυτές οι αναλογίες σου δίνουν τεράστια ικανοποίηση. Αλλά, εν τούτοις, αποτυγχάνεις να δείς ότι εαν οι αναλογίες στέκουν, αυτές αποδεικνύουν πολύ περισσότερο από ότι είσαι προτιθέμενος να αποδείξεις· Πράγματι, αυτές αποδεικνύουν ότι εσύ αποκρούεις και θα ήθελες να έχεις ανασκευασμένο - ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα! Κατά την διάρκεια της θεραπευτικής σου αγωγής ξεχνάς που είπες ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να κάνει τίποτα χωρίς χάρη, και αποδεικνύεις ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα χωρίς χάρη! Τα συμπεράσματά σου και οι αναλογίες πάνε να αποδείξουν, είτε ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί εκ του εαυτού της να εκτελεί ότι είναι καθορισμένο και διαταγμένο, ή αλλιώς ότι τα διατάγματα είναι δοσμένα άστοχα, παράλογα, και ακατάλληλα. Αλλά αυτά είναι ακριβώς τα παλιά τραγούδια των Πελαγιανών, τα οποία ακόμα και οι Σοφιστές ανέτρεψαν, και τα οποία έχεις εσύ ο ίδιος καταδικάσει! Εν τω μεταξύ, αυτή η αφηρημάδα και κακή μνήμη σου υποδεικνύει πόσο λίγο γνωρίζεις ή ενδιαφέρεσαι σε σχέση με το αντικείμενό σου. Και τί μπορεί να είναι περισσότερο επονείδιστο για κάποιον ρήτορα, από το να είναι σταθερά συζητώντας και επιχειρηματολογώντας ζητήματα που είναι εκτός του στόχου του θέματος· πράγματι, να είναι συνεχώς ρητορεύοντας ενάντια στον εαυτόν του και την δική του υπόθεση;

Επομένως εγώ περατώνω έτσι: Τα χωρία της Γραφής που εσύ παραθέτεις είναι προστακτικά και αποδεικνύουν και καθιερώνουν τίποτα, όσον αφορά την ικανότητα του ανθρώπου, πλην διατυπώνουν ότι πρέπει και δεν πρέπει να είναι καμωμένο. Τα συμπεράσματά σου, ή

προσαρτήματα, και οι αναλογίες σου, εάν αποδεικνύουν οτιδήποτε, αποδεικνύουν ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα χωρίς χάρη. Αυτό εσύ δεν ανέλαβες να αποδείξεις και, πραγματικά, έχεις αποκρούσει. Συνεπώς, "αποδείξεις" αυτού του είδους είναι τίποτα πλὴν αναιρέσεις του ισχυρότερου είδους.

Άσε με να δώ εαν μπορώ να ξυπνήσω την Διατριβή από τον λήθαργό της. Υποθέτουμε ότι επιχειρηματολογώ έτσι: "Όταν ο Μωϋσής λέει: "διάλεξε τη ζωή, και κράτα τα διατάγματα", για την Μωϋσή είναι γελοίο να δίνει κάποια τέτοια εντολή στον άνθρωπο, εαν δεν είναι ικανός ο άνθρωπος να εκλέξει την ζωή και να κρατήσει τα διατάγματα". Εχω εγω, δι' αυτής της συλλογιστικής, αποδείξει ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει τίποτα καλό, ή έχει εν εαυτώ προσπάθεια με σθένος δικό της; Αντιθέτως. Εχω αποδείξει, δι' ενός δια της βίας χαριτωμένου επιχειρήματος, ΕΙΤΕ ότι ο άνθρωπος μπορεί να διαλέξει την ζωή και να κρατά τα διατάγματα, καθώς ^{είναι} διαταγμένος, ΕΙΤΕ ο Μωϋσής είναι κάποιος γελοίος νομοθέτης. Αλλά ποιος θα το αρμούσε να λέει ότι ο Μωϋσής ήτο γελοίος νομοθέτης; Ακολουθεί, άρα, ότι ο άνθρωπος μπορεί να κάνει ότι είναι διαταγμένο! Αυτό ^{σημαίνει} , η Διατριβή ^{να} επιχειρηματολογεί, συνεχώς, αντίθετα από τον δικό της δηλωμένο σκοπό, δια του οποίου αυτή ανέλαβε, όχι να επιχειρηματολογεί κατ' αυτόν τον τρόπο, αλλά να δείξει ότι υπάρχει μία κάποια προσπάθεια στο μέρος της "ελεύθερης θέλησης". Οποσδήποτε, τόσο μακριά είναι από την απόδειξη ότι είναι έτσι, που σπάνια μνημονεύει το ζήτημα, απ' άκρον εις άκρον ολοκληρης της διαδοχής των επιχειρημάτων της· πραγματικά, μάλλον αποδεικνύει το αντίθετο, ότι είναι όλες οι δικές της βεβαιώσεις και διεκδικήσεις που είναι παράλογες.

Ως προς την ουσία του παραλογισμού της ότι (σύμφωνα με την παρουσιασμένη αναλογία) κάποιος άνθρωπος, του οποίου το δεξί χέρι ήτο δεμένο, θα άφειλε να είναι διαταγμένος να απλώσει το χέρι του στα δεξιά, όταν θα μπορούσε να εκτείνει μόνο το αριστερό

του - είναι αυτό παράλογο, παρακαλώ, **οτι**, κάποιος άνθρωπος, που έχει και τα δύο χέρια δεμένα, αλλά που υπερήφανα υποστηρίζει ή αμαθώς θεωρεί δεδομένο ότι είναι ολοκληρωτικά ικανός σε κάθε μία εκ των διευθύνσεων, θα έπρεπε να είναι διαταγμένος να απλώσει το χέρι του στη μία διεύθυνση ή στην άλλη, όχι με σκοπό να ^{τα}κοροϊδέψει για την αιχμαλωσία του, αλλά ^{δεν}να αναιρέσει την ψεύτικη του προσπάθεια της ελευθερίας και δύναμης, και να κάνει αυτόν να εννοήσει την αμάθειά του περί της δικής του αιχμαλωσίας και μιζέριας; Η Διατριβή σταθερά φαντάζεται κάποιον άνθρωπο, που είτε μπορεί να κάνει ότι είναι διαταγμένος, ή εν πάσει περιπτώσει γνωρίζει ότι δεν μπορεί. Αλλά κάποιος τέτοιος άνθρωπος .. **δεν** .. **αγευρίσκειται** **Πουθενά** .. Εάν υπήρχε τέτοιος, τότε, εν αληθεία, είτε οι εντολές του αδύνατου θα έπρεπε να είναι παράλογες, ή το Πνεύμα του Χριστού θα έπρεπε να είναι μάταιο. Αλλά η Γραφή θέτει μπροστά μας κάποιον άνθρωπο, που είναι όχι μόνο δεμένος, δυστυχής, αιχμάλωτος, άρρωστος και νεκρός, αλλά που, δια μέσου της δράσης του Σατανά, του Κυρίου του, προσθέτει στις άλλες του μιζέριας εκείνη της τυφλότητας, έτσι ώστε αυτός πιστεύει τον εαυτόν του **οτι** είναι ελεύθερος, ευτυχής, **οτι** κατέχει ελευθερία και ικανότητα, ^{οτι είναι}ολόκληρος και ζωντανός. Ο Σατανάς γνωρίζει, **οτι** εάν οι άνθρωποι εγνώριζαν την δική τους μιζέρια, **δεν** θα μπορούσε να κρατά κανένα άνθρωπο στο βασίλειό του· ο Θεός δεν θα μπορούσε να είναι ανεπαρκής να συμπονά και να συντρέχει άμέσως την αθλιότητα που εγνώριζε τον εαυτόν της και κραύγαζε σ' Αυτόν, γιατί ο Θεός .. **πρωαγορεύεται** .. με εξαιρετικά εγκώμια απ' άκρον εις άκρο της Γραφής **εάν** **ο** **υπάρχων** κοντά στους συντρίμμενους στην καρδιά. Έτσι ο Ησαΐας 61, φέρνει μαρτυρία **οτι** ο Χριστός ήτο σταλμένος "να κυρρήξει το Ευαγγέλιο στον φτωχό, και να γιατρέψει τον συντρίμμένο στην καρδιά". Συνεπώς, το έργο του Σατανά είναι ^{να}κρατά τους ανθρώπους έτσι, ώστε να μην αναγνωρίζουν την αθλιότητά τους, αλλά να υποθέτουν **οτι** μπορούν να κάνουν τα πάντα που είναι καθορισμένα. Αλλά το έργο του Μωϋσή, του νομοθέτη,

είναι το αντίθετο τούτου, - δηλαδή, δια μέσου του νόμου να εκθέσει στον άνθρωπο την δίκη του αθλιότητα, έτσι ώστε, συντρίβοντας και συγχίζοντας τον στην αυτογνωσία του, να μπορεί να κάνει αυτόν έτοιμο για χάρη, και να ^{τα}στείλει στον Χριστό ^{για} να είναι σωσμένος. Συνεπώς, η πραγματοποιημένη λειτουργία δια του νόμου, δεν είναι να κοροϊδεύεται, αλλά είναι πάρα πολύ εμφαιτικά σοβαρή και αναγκαία.

Εκείνοι που τώρα καταλαβαίνουν αυτό, πολύ εύκολα καταλαβαίνουν, επίσης, ότι η Διατριβή ^{δεν} επιτυγχάνει τίποτα οπουδήποτε, με όλο το κομπολόϊ των επιχειρημάτων της. Αυτή συναθροίζει από την Γραφή τίποτα πλὴν προστακτικές δηλώσεις, την σημασία και το σχέδιο των οποίων δεν καταλαβαίνει· έπειτα, δια της πρόσθεσης συμπερασμάτων και σαρκικών αναλογιών εκ της ίδιας, ανακατεύει τέτοιες ισχυρές φράσεις - σιδηροδρόμους-ωστέ βεβαιώνει και αποδεικνύει περισσότερο από ότι είχε κατά νουν και επιχειρηματολογεί ενάντια στον εαυτόν της. Έτσι δεν υπάρχει ανάγκη να τρέχουμε δια μέσου μεμονωμένων στοιχείων περαιτέρω· είναι όλα συναντημένα δια μίας μοναδικής απάντησης, γιατί όλα στηρίζονται επι ενός μοναδικού επιχειρήματος. Ωστόσο, για να μπορεί να είναι συντριμμένα από αυτόν ακριβώς τον σωρό των υποθέσεων, με τα οποία γύρευε να συντρίψει εμένα, θα προχωρήσω να αναθεωρήσω μερικά εξ αυτών.

Ησαΐας 1, 19: "εαν εσείς είσθε θέλοντες και ακούτε σ'εμένα, θα τρώγεται τα καλά πράγματα της χώρας". Εδώ η Διατριβή θεωρεί ότι "εαν δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα σαν ελευθερία της θέλησης, θα όφειλε να έχει υπάρξει πιο κατάλληλο να λέει: "εαν εγώ θέλω ή όχι". Η απάντηση σ' αυτό είναι αρκετά διαυγής από ότι ήτο ειπωμένο πριν. Επι πλέον, ποιά καταλληλότης θα μπορούσε να υπήρχε εάν ήτο ειπωμένο: "Εάν ΕΓΩ θέλω, εσείς θα τρώγεται τα καλά πράγματα της χώρας"; Υποθέτει η Διάτριβή, στην απέραντη σοφία της, ότι τα καλά πράγματα της χώρας μπορούν να είναι καταναλωμένα ενάντια στην θέληση του Θεού; ή ότι είναι κάποια νέα, σπάνια αλήθεια, ότι

λαμβάνουμε καλά πράγματα μόνο δια της θέλησης του θεού;

Έτσι με τις λέξεις του Ισαΐα 21,12: "εάν εσείς θα ερωτάται, ερωτάται εσείς, επιστρέψτε, ελάτε" "Ποίος είναι ο στόχος της παραινέσης προς εκείνους που δεν έχουν μέτρο δύναμης εξ ιδίων;" λέει η ΔΙΑΤΡΙΒΗ. «Αυτό είναι εάν να ζες εέ κάποιον δειμένο με αυσίδες: «κινήσου προς τα εσω» . "Αντίθετα, εγώ απαντώ: Ποίος είναι ο στόχος της παρθέσης χωρίων, όπου καθ'εαυτά ^{δεν} αποδεικνύουν τίποτα, και δια της πρόσθεσης των συμπερασμάτων σου (που σημαίνει, δια της διαστροφής της διευθύσεως των), αποδίδεις τα πάντα στην "ελεύθερη θέληση", όταν ότι έπρεπε να είναι αποδειγμένο, ήτο μία κάποια προσπάθεια μόνο, και μία που, εν τούτοις, δεν θα μπορούσε να είναι αποδομένη στην "ελεύθερη θέληση";

Το ίδιο πρέπει να ειπωθεί για τους λόγους του Ησαΐα 45: "Συμμάζεψτε τους εαυτούς σας και ελάτε" (στοίχος 20). "Στραφείτε προς εμέ και θα είσθε σωμένοι" (στοίχος 22). και Ησαΐας 52: "Ξυπνήστε, ξυπνήστε· τινάχτε τους εαυτούς από την λάσπη· λύστε τα δεσμά από τον λαιμό (στοίχοι 1-2). και Ιερεμίας 15: "εάν θα στρέψεις εσύ, τότε εγώ θα στρέψω εσένα· και εάν διαλλάγεις το πολύτιμο από το ποταπό, θα είσαι σαν το στόμα μου" (στοίχος 19). Ο Ζαχαρίας υποδεικνύει, πιο πλήρως ακόμα, την προσπάθεια της "ελεύθερης θέλησης" και την προετοιμασμένη χάρη για εκείνον που προσπαθεί: "Στραφείτε εσείς προς εμέ, λέει ο Κύριος των δυνάμεων και θα στρέψομαι εγώ προς εσάς, λέει Κύριος" (1,3).

ΙΧ. Η ΣΥΓΧΥΣΗ ΑΠΟ ΕΡΑΣΜΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ
ΣΤΟΝ ΖΑΧΑΡΙΑ 1,3· ΙΕΡΕΜΙΑ 15,19· ΙΕΖΕΚΙΗΛ 18,23 κ.λ.π.

Σ'αυτά τα χωρία, η φίλη μας η Διάτριβή, δεν διακρίνει καθόλου μεταξύ της φωνής του νόμου και του Ευαγγελίου· τόσο τυφλή και αμαθής είναι, ώστε δεν βλέπει τί ο νόμος και το Ευαγγέλιο είναι. Από ολόκληρο τον Ισαΐα ^{δεν} παραθέτει λόγο του νόμου, εκτός αυτού του μοναδικού χωρίου: "εάν εσείς είσθε θέλοντας" (Ισαΐας 1,19)

ὅλα τα ἄλλα αναφερόμενα χωρὶα εἶναι Ευαγγέλιο, δια του οποίου οἱ βασανισμένοι καὶ συντριμμένοι στην καρδιά εἶναι καλεσμένοι σε παρηγοριά δια των λόγων που προσφέρουν Χάρη. Ἀλλὰ ἡ Διατριβὴ ἐξ αὐτῶν κάνει λόγους του νόμου! Παρακαλῶ, πές μου, τί μπορεί κάποιος ἄνθρωπος να κάνει στο βασίλειο της Θεολογίας καὶ στα ιερὰ γραπτά, εἴν δεν ἔχει φθάσει ἀκόμα στο σημεῖο της γνώσης τοῦ τί ὁ νόμος καὶ το Ευαγγέλιο εἶναι, ἢ, εἴν αὐτὸς ταιριάζει να γνωρίζει, ὅμως περιφρονεῖ να παρατηρεῖ την διαφορὰ; Εἶναι αναγκασμένος να ἀνακατεῦει τα πάντα, ουρανὸ με κόλαση, καὶ ζωὴ με θάνατο, καὶ δεν θα παίρνει την ελαφρότερη ἐνόχληση να γνωρίζει σε σχέση με Χριστὸ. Θα διδάξω την φίλη μου Διατριβὴ με κάποια ἔκταση ἐπι του ζητήματος, σε ὅτι ακολουθεῖ.

Παρατήρησε τις λέξεις του Ἰερεμία καὶ Ζαχαρία: "εἴν θα στρέφεις ἐσὺ, τότε ἐγὼ θα στρέφω ἐσε", καὶ: "στραφεῖτε ἐσεῖς προς ἐμέ, καὶ θα στρέφομαι προς ἐσάς". Ακολουθεῖ ἀπὸ το: "στραφεῖτε ἐσεῖς" ὅτι, συνεπῶς, μπορείς να στραφεῖς; Ακολουθεῖ ἀπὸ το: "ἀγάπα τον θεὸ με ὅλη την καρδιά" (Δευτερ. 6,5), ὅτι, συνεπῶς, μπορείς να ἀγαπᾶς με ὅλη την καρδιά σου; Τί πηγαίνουν να αποδείξουν ἐπιχειρήματα αὐτοῦ του εἴδους, πλὴν ὅτι ἡ "ἐλεύθερη θέληση" δεν χρειάζεται την χάση του θεοῦ, ἀλλὰ μπορεί να κάνει ὅλα τα πράγματα δια της ἰδικῆς της δύναμης; Πόσο πολὺ πιο κατάλληλο εἶναι να πάρουμε τις λέξεις καθὼς αὐτὲς στέκονται! "Εἴν ἐσὺ θα στρέφεις, τότε ἐγὼ, ἐπίσης, θα στρέφω ἐσένα" που σημαίνει: "εἴν ἐσὺ θα παύεις να ἀμαρτάνεις, ἐγὼ, ἐπίσης, θα παύω να τιμωρῶ" καὶ εἴν ἐσὺ θα μεταστρεφέσαι καὶ ζεῖς καλῶς, ἐγὼ, ἐπίσης, θα συμπεριφερομαι σε ἐσένα καλῶς στρέφοντας μακριὰ την αἰχραλωσίαν σου καὶ τὸ πόνους". Ἀλλὰ δεν ακολουθεῖ ἀπὸ αὐτὸ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταστρεφέται δια της δικῆς του δύναμης, οὔτε ταιριάζει οἱ λέξεις να λένε ἔτσι· αὐτὲς λένε ἀπλῶς: "εἴν ἐσὺ θα στρέφεις", λέγοντας στον ἄνθρωπο τί θα ὀφείλε να κάνει. Ὅταν γνωρίζεῖ αὐτὸ, καὶ βλέπει ὅτι δεν μπορεί να τὸ κάνει, θα ζητά ἀπὸ που μπορεί να βρεῖ ἰκανότητα να ^{τὸ} κάνει,

εκτός εάν ο Λεβιάθαν της Διάτριβής (που σημαίνει, οί συμπερασματικές προσαυξήσεις) επεμβαίνει να λέει: "εάν ο άνθρωπος δεν μπορεί να στρέφει δια της ιδίκτης του δύναμης, "στραφείτε εσείς" είναι είπωμένο ματαίως! Αρκετὰ εἰπῶθηκάν περί της φύσης και της αξίας αυτού του συμπεράσματος.

Μόνο κάποιο πρόσωπο σε λήθαργο ή ζαλισμένο θα μπορούσε να σκέπτεται ότι οι λέξεις: "στραφείτε εσείς", "εαν εσύ θα στρέφεις" και οι όμοιες, καθιερώνουν την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" και, ωστόσο, δεν βλέπει, ότι δια της ισότητας του συλλογισμού είναι επίσης καθιερωμένο δια του αυτού λόγου ότι: "θα αγαπάς τον Κύριο τον θεό με όλη την καρδιά σου". Γιατί η σημασία Αυτού ^{ὁ ὁρίων} διατάζει, και απαιτεί, είναι παράλληλη στην κάθε περίπτωση. Η αγάπη του θεού είναι απαιτούμενη όχι λιγότερο από την μεταστροφή μας και την τήρηση όλων των διαταγμάτων· γιατί η αγάπη του θεού είναι η αληθινή μεταστροφή μας. Ωστόσο, κανείς δεν προσπαθεί να αποδείξει την "ελεύθερη θέληση" από την διαταγή να αγαπάμε· όλοι επιχειρηματολογούν από τις λέξεις: "εαν εσύ θέλεις", "εαν εσύ θα ακούς", "στραφείτε εσείς", και τις όμοιες. Εαν, έπειτα, δεν ακολουθεί από αυτόν τον λόγο ("αγάπα τον Κύριό σου τον θεό με όλη την καρδιά σου") ότι η "ελεύθερη θέληση" έχει κάποια ύπαρξη ή ικανότητα, είναι βέβαιο ότι μήτε ακολουθεί από τις λέξεις: "εαν θέλεις", "εάν θα ακούς", "στραφείτε εσείς", και οι όμοιες, οι οποίες μήτε απαιτούν λιγότερα, μήτε απαιτούν αυτό λιγότερο αποφασιστικά, από τους λόγους: "Αγάπα τον θεό!" "Αγάπα τον Κύριο!". Συνεπώς, όλο αυτό που είναι είπωμένο ενάντια στο συμπέρασμα προς όφελος της "ελεύθερης θέλησης" από αυτόν τον λόγο, "αγάπα τον θεό", πρέπει επίσης, να εἰπωθῆ, ενάντια στο συμπέρασμα προς όφελος της "ελεύθερης θέλησης", από κάθε άλλο λόγο διαταγής ή απαίτησης. Εαν υποθέτουμε, ότι η διαταγή να αγαπάμε μας δείχνει την γενική ιδέα του νόμου και μόνον το καθήκον μας, αλλά όχι την δύναμη της θέλησής μας ή ικανότητας (ανικανότητας, μάλλον), τότε το ίδιο

υποδεικνύεται από όλους τους άλλους λόγους των απαιτήσεων. Είναι ένα αναγνωρισμένο γεγονός, που ακόμα και οι καθηγητές των Σχολών, με εξαίρεση των Σκοτιστών και των Μοντέρνων, βεβαιώνουν, ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να αγαπά τον Θεό με όλη την καρδιά του. Τούτο υπάρχοντας έτσι, αυτός δεν μπορεί να εκτελεί καμία εκ των άλλων εντολών, γιατί ο Χριστός μας βεβαιώνει ότι αυτές όλες κρέμονται επ αυτής της μίας. Έτσι, ακόμα και πάνω στην μαρτυρία των Σχολαστικών Θεολόγων, παραμένει βέβαιο, ότι οι λόγοι του νόμου δεν αποδεικνύουν την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", αλλά μας δείχνουν την έκταση του καθήκοντός μας και την ανικανότητά μας.

Αλλά η φίλη μας η Διατριβή αναπτύσσεται ακόμα περισσότερο ανόητα: όχι μόνο συμπεραίνει από τους λόγους του Ζαχαρία ("Στραφείτε εσείς προς εμέ") μία οριστική σημασία, αλλά περαιτέρω πασχίζει να αποδείξει από αυτούς, ότι η "ελεύθερη θέληση" κάνει προσπάθειες, και ότι η Χάρη είναι προετοιμασμένη για αυτήν, όταν προσπαθεί. Εδώ, μετά πολύ καιρό, τελικά, μνημονεύει την μεγαλωμένη με τρυφερότητα "προσπάθεια", και, δι ενός νέου καλλιτεχνήματος της γραμματικής, παίρνει το "στρέφομαι" να σημαίνει "προσπαθώ έτσι να κάνω" έτσι ώστε η σημασία είναι "στραφείτε εσείς προς εμέ" (που σημαίνει, προσπαθείστε να στραφείτε), "και εγώ θα στρέφομαι προς εσάς" (που σημαίνει, θα προσπαθώ να στρέφομαι προς εσάς). Έτσι αυτή τελειώνει αποδίδοντας προσπάθεια ακόμα και στον Θεό! Ίσως θα ήθελε να έχει χάρη προετοιμασμένη για Αυτόν, επίσης, επι της προσπάθειας Του! Γιατί εάν "στρέφομαι" σημαίνει "προσπαθώ" σε ένα μέρος, γιατί όχι παντού;

Πάλιν, αυτή λέει ότι από το χωρίο στον Ιερεμία 15 ("εάν διαλέγεις το πολύτιμο από το ποταπό") όχι μόνο προσπάθεια, αλλά ελευθερία εκλογής, είναι αποδειγμένη: την οποία ελευθερία αυτή είχε προτίτερα δηλώσει ότι είναι χαμένη, και στρεφόμενη στην αναγκαιότητα της υπηρεσίας της αμαρτίας! Βλέπεις, λοιπόν, ότι διαχειρίζοντας τις Γραφές η Διατριβή, χρησιμοποιεί την "ελεύθερη θέληση"

αγρίως, αναγκάζοντας καταθέσεις του ιδίου τύπου να αποδεικνύουν προσπάθεια στο ένα σημείο, και ελευθερία στο άλλο, ακριβώς καθώς θεωρεί κατάλληλο.

Αλλά μακριά από αυτές τις ματαιότητες. Η λέξη "στρέφομαι" χρησιμοποιείται στις Γραφές με δύο τρόπους, τον ένα νομικό, τον άλλο Ευαγγελικό. Στην νομική χρήση της, είναι μία έκφραση απαίτησης και διαταγής, αξιώνοντας όχι προσπάθεια αλλά μία αλλαγή σε ολόκληρη την ζωή. Ο Ιερεμίας συχνά ^{την} χρησιμοποιεί με αυτή την σημασία, λέγοντας: "Στραφείτε εσείς τώρα, ο καθένας σας από τον κακό δρόμο του", και : "Στραφείτε εσείς προς τον Κύριο" (Ιερεμ. 25,5· 35,15· 4,1) όπου είναι καθαρό αρκετά ότι αυτή περικλείει μία αξίωση όλων των διαταγμάτων. Στην Ευαγγελική της σημασία, είναι μία έκφραση θεϊκής παρηγοριάς και υπόσχεσης, δια της οποίας τίποτα δεν απαιτείται από εμάς, αλλά η χάρη του Θεού ~~μάς~~ προσφέρεται. Τέτοια είναι στον Ψαλμό 15: "Όταν ο Κύριος θα στρέψει πάλι την αιχμαλωσία της Σιών" (Ψαλμός 14,7) και αυτή στον Ψαλμό 22: "Στρέψε πάλι προς την ανάπαυση, ώ ψυχή μου" (Ψαλμός 116,7). Ο Ιερεμίας έχει εκθέσει, συνεπώς, στην συντομότερη έκταση, την προκήρυξη αμφοτέρων, του νόμου και της χάρης. Είναι ολόκληρη η συγκεφαλαίωση του νόμου, όταν λέει: "στραφείτε εσείς προς εμέ" και είναι χάρη όταν λέει: "θα στραφώ προς εσε". Ακριβώς τόσο πολύ, όσο η "ελεύθερη θέληση" είναι αποδειγμένη από αυτόν τον λόγο, "Αγάπα τον Κύριον", ή από κάθε άλλο λόγο κάποιου ιδιαίτερου νόμου, ακριβώς τόσο πολύ είναι αποδειγμένη από αυτόν τον λόγο, ο οποίος συνοψίζει τον νόμο: "Στραφείτε εσείς". Είναι η σφραγίδα ενός σοφού αναγνώστη, να παρατηρεί ποίοι λόγοι στην Γραφή είναι νόμος, και ποίοι είναι χάρη, έτσι ώστε να μπορεί να μην ανακατεύει τα πάντα, όπως οι ~~αέλιοι~~ Σοφιστές και η κοιμισμένη Διατριβή κάνουν.

Ας δούμε πώς η Διατριβή μεταχειρίζεται αυτό το διάσημο χωρίο στον Ιεζεκιήλ 18: "Καθώς εγώ ζω, λέει ο Κύριος, δεν επιθυμώ τον

θάνατο κάποιου αμαρτωλού, αλλά μάλλον ότι αυτός θα όφειλε να στρέφεται από την ανομία του και να ζει". (στοίχος 23). Πρώτον, αυτή λέει: ("Οι εκφράσεις: "θα στρέφεται μακράν", έχει καμωμένο", "έχει διαπραγμένο", επαναλαμβάνονται πολλές φορές, σ' αυτό το κεφάλαιο, σε σχέση με αμφότερα, το καλό και κακό. Πού είναι λοιπόν αυτοί που αποκρούουν ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να κάνει τίποτα;"). Παρακαλώ, θεωρείστε αυτό το θαυμάσιο συμπέρασμα: Η Διατριβή βάζει σκοπό να αποδείξει ότι η "ελεύθερη θέληση" προσπαθεί και επιθυμεί, και αποδεικνύει, αντίθετα, ότι όλα είναι επιτελεσμένα και τα πάντα εκπληρωμένα δια της "ελεύθερης θέλησης"! Πού τώρα, παρακαλώ, είναι εκείνοι που χρειάζονται Χάρη και το Αγιο Πνεύμα; Γιατί έτσι αυτή συλλογίζεται, λέγοντας: "Ο Ιεζεκιήλ λέει: "Εαν ο άνομος άνθρωπος θα στρέφεται μακράν και θα κάνει δικαιοσύνη και κρίση, θα ζει". Αρα ο άνομος άνθρωπος αμέσως κάνει έτσι, και μπορεί να κάνει έτσι". Ο Ιεζεκιήλ είναι σημαίνοντας, τί θα όφειλε να είναι καμωμένο, αλλά η Διατριβή καταλαβαίνει ότι αυτό υπάρχει. . . . και έχει υπάρξει καμωμένο! Έτσι μία φορά, ακόμα, ήθελε να μας διδάξει, δια της πρωτότυπης γραμματικής της, ότι σφειλόμενο και κεκτημένο, διαταγή και εκτέλεση, απαίτηση και απόδοση, είναι ταυτόσημα.

Επειτα συστρέφει εκείνη την γλυκύτατη φωνή του Ευαγγελίου, "Εγω δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού,.." κ.λ.π, έτσι: "Ταιριάζει ο δίκαιος Κύριος να θρηνεί τον θάνατο του λαού του, τον οποίο Αυτός ο ίδιος εργάζεται σ' αυτούς; Εαν Αυτός δεν θέλει τον θάνατό μας, πρέπει να είναι τοποθετημένο σε βάρος της δικής μας θέλησης εάν χανόμαστε. Αλλά τί μπορείς εσύ να θέτεις σε βάρος αυτού που δεν μπορεί να κάνει καλό ή κακό;"

Ο Πελάγιος τραγούδησε αυτήν την ίδια μελωδία πολύ πριν, όταν απέδωσε στην "ελεύθερη θέληση" όχι επιθυμία, όχι προσπάθεια, μόνο, αλλά πλήρη δύναμη να κάνει και να εκπληρώνει όλα τα πράγματα. Τα συμπεράσματά σου, εάν αποδεικνύουν οτιδήποτε, αποδεικνύουν αυ-

τήν την δύναμη, καθώς έχω πεί· έτσι ώστε αυτά κάνουν με, ίση, πραγματι, με μεγαλύτερη δύναμη ενάντια στην Διατριβή, που αποκρούει αυτήν την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", και θα ήθελε να καθιερώνει μόνο προσπάθεια, παρά . . . κάνουν εναντίον ημών, που αποκρούουμε την "ελεύθερη θέληση" αλοσχερώς. Αλλά δεν θα πούμε περισσότερα για την αμάθεια της Διατριβής, και θα μιλήσουμε για το ίδιο το αντικείμενο καθ'εαυτό.

Είναι η φωνή του Ευαγγελίου, η γλυκυτάτη παρηγοριά στους άθλιους αμαρτωλούς, όταν ο Ιεζεκιήλ λέει: "Δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιον αμαρτωλού, αλλά, μάλλον, ότι θα όφειλε να . . . μεταστρέφεται και να ζεί". Οι λέξεις είναι, από όλες τις απόψεις, σαν εκείνες του Ψαλμού 28: "Γιατί η οργή Του είναι, αλλά για κάποια στιγμή, η θέλησή Του είναι, μάλλον, ζωή" (Ψαλμός 30,6)· και του Ψαλμού 68: "Πόσο γλυκειά είναι η στοργή σου, ώ Κύριε" (Ψαλμός 36,7) και: "Γιατί είναι ελεήμων" (Ιερεμ. 3,12)· και ο λόγος του Κυρίου στον Ματθ. 11 "Ελάτε προς εμέ, όλοι εσείς που μοχθεείτε και θα σας ξεκουράσω" (στοίχος 28)· και ο λόγος της εξόδου 20: "θα δείξω έλεος προς πολλές χιλιάδες εξ αυτών που με αγαπούν" (στοίχος 6). Και τί είναι περισσότερο, μάλλον, από το μισό της Αγίας Γραφής, πλην σκέτες υποσχέσεις χάρις, δια της οποίας έλεος, ζωή, ειρήνη και σωτηρία προσφέρονται δια του θεού στον άνθρωπο; Και τί σημαίνουν οι λόγοι των υποσχέσεων παρά αυτό: "Δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού"; Δεν είναι το λεγόμενό Του: "Είμαι ελεήμων", το ίδιο καθώς εαν Αυτός ήτο λέγοντας: "Δεν είμαι οργισμένος, είμαι απρόθυμος να τιμωρώ, επιθυμώ όχι τον θάνατό σας, η θέλησή Μου είναι να συγχωρώ, η θέλησή Μου είναι να φείδομαι"; Εαν εκείνες οι θεϊκές υποσχέσεις δεν στέκουν σταθερά, για να εγειρούν τις βασανισμένες με την αίσθηση της αμαρτίας συνειδήσεις και ^{τις} τρομοκρατημένες από τον φόβο του θανάτου και την κρίση, τί χώρος θα υπήρχε για συγχώρηση ή για ελπίδα; Ποιός αμαρτωλός δεν θα έπρεπε να βυθίζεται στην απελπισία; Αλλά όπως η "ελεύθερη θέληση" δεν είναι απο-

δειγμένη από κάποιον εκ των άλλων λόγων ελέους ή υπόσχεσης ή παρηγορίας, έτσι μήτε είναι αποδειγμένη δι' αυτού "Εγώ δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού", κ.λ.π.

Αλλά η φίλη μας η Διάτριβή, πάλιν δεν κάνει διάκριση μεταξύ λόγων του νόμου και λόγων της υπόσχεσης, πλάθει από το χωρίο του Ιεζεκιήλ την φωνή του νόμου, και ερμηνεύει αυτό έτσι: "Δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού" που σημαίνει, "Δεν επιθυμώ ότι αυτός θα ὄφειλε να αμαρτάνει θανάσιμα, ή να καθίσταται κάποιος αμαρτωλός ἔνοχος του θανάτου, αλλά, μάλλον, ότι αυτός θα ὄφειλε να είναι μεταστρεφόμενος από αμαρτία, εαν έχει διαπράξει κάποια, και έτσι να ζεί". Εαν αυτή δεν ^{το}ερμηνεύει έτσι, το χωρίο θα ἔπρεπε να είναι ξεκάρφωτο. Αλλά αυτό είναι, εντελώς να ανατρέψεις και να καταστρέφεις αυτόν τον γλυκύτατο λόγο του Ιεζεκιήλ: "Δεν επιθυμώ τον θάνατο". Εαν στην τυφλότητά μας θα διαβάζουμε και θα καταλαβαίνουμε τις Γραφές έτσι, ποία έκπληξη εαν αυτές είναι σκοτεινές και δίφορουμένες; Ο Θεός δεν λέει: "δεν επιθυμώ την αμαρτία του ανθρώπου", αλλά: "δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού" καθαρά υποδεικνύοντας ότι Αυτός είναι μιλώντας για την τιμωρία της αμαρτίας, περί της οποίας ο αμαρτωλός είναι έχοντας συνείδηση εξ αιτίας της αμαρτίας του - που σημαίνει, εκ του φόβου του θανάτου. Αυτός είναι ανορθώνοντας και παρηγορώντας τον αμαρτωλό, καθώς στέκει κάτω από αυτόν τον βασανισμό και την απελπισία, με σκοπό να μπορέσει να μην σπάσει το τσακισμένο καλάμι, και σβύσει το καπνίζον λυνάριον, αλλά να δημιουργήσει γι' αυτόν κάποια ελπίδα συγχώρησης και σωτηρίας, έτσι ώστε να δυνηθῆ, μάλλον, να είναι μεταστρεφόμενος (που σημαίνει, δια της σῶζουσας μεταστροφῆς, από την ποινή του θανάτου) και να δυνηθῆ να ζεί (που σημαίνει, να μπορέσει να είναι καλά, και να αγαλλιᾶται με μία ατάραχη συνείδηση). Γιατί αυτό, επίσης, πρέπει να είναι σημειωμένο: ότι καθώς η φωνή του νόμου είναι φερμένη να αναφέρεται μόνο πάνω σ' εκείνους που μήτε αίσθάνονται μήτε γνωρίζουν τίς αμαρτίες τους, καθώς ο Παύλος λέει στους

Ρωμαίους 3 ("δία του νόμου είναι η γνώση της αμαρτίας") (στοίχος 20), έτσι ο λόγος της χάρης έρχετε μόνο σ'εκείνους που είναι συν-τετριμμένοι διά της αίσθησης της αμαρτίας, και δοκιμαζόμενοι να απελπίζονται. Συνεπώς, σε όλους τους λόγους του νόμου θα βρείς αναφορά καμωμένη στην αμαρτία, καθώς διδασκόμαστε τί εμείς οφείλουμε να κάνουμε και έτσι, από την άλλη μεριά, σε όλους τους λόγους των υποσχέσεων θα βρείς μνεία φτιαγμένη περί του κακού, κάτω από το οποίο οι αμαρτωλοί (εκείνοι, εν πάσει περιπτώσει, που είναι να είναι ανορθώμενοι) είναι μοχθόντας. Έτσι, εδώ, στους λόγους: "δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού", αυτό πλήρως μνημονεύει, "θάνατο" και "κάποιο αμαρτωλό", αμφότερα, το κακό που είναι συναισθανόμενο, και ο άνθρωπος που αισθάνεται αυτό.

Αλλά στους λόγους: "Αγάπα τον θεό με όλη την καρδιά σου", ότι γνωστοποιείται είναι, όχι το κακό που συναισθανόμαστε, αλλά το καλό που εμείς οφείλουμε να κάνουμε, με σκοπό να μπορέσουμε να γνωρίσουμε πόσο ανίκανοι είμαστε να κάνουμε εκείνο το καλό.

Τίποτα, συνεπώς, θα μπορούσε να παρατίθεται προς στήριξη της "ελεύθερης θέλησης" λιγότερο κατάλληλα, από αυτό το χωρίο του Ιεζεκιήλ πράγματι, αυτό κάνει πάρα πολύ ισχυρά ενάντια στην "ελεύθερη θέληση". Γιατί είναι εδώ δειγμένο εις τί κατάσταση η "ελεύθερη θέληση" είναι, και ποία είναι η ικανότης της στο ζήτημα της αναγνώρισης της αμαρτίας, και της αποστροφής από αυτήν - που σημαίνει, ότι δεν μπορεί παρά να πέφτει εντός κάποιας χειρότερης κατάστασης, και να προσθέτει στις αμαρτίες της απελπισία και αμετανοησία, εκτός εάν ο θεός έλθει άμεσα προς βοήθειά της και καλέσει πίσω και ανορθώσει αυτήν διά του Λόγου της υπόσχεσης. Η προσεγμένη φροντίς του θεού, με το να υπόσχεται χάρη, να ανακαλεί και ανορθώνει τον αμαρτωλό, είναι καθ'εαυτή μ'ια επαρκώς μεγάλη και αξιόπιστη απόδειξη, ότι η "ελεύθερη θέληση" από μόνη της δεν μπορεί παρά να γίνεται χειρότερη, και, καθώς η Γραφή λέει, "να πηγαίνει κάτω προς την κόλαση" (Παροιμ. 5,5) - εκτός εάν

εσύ πιστεύεις, ότι ο Θεός είναι το είδος του επιπόλαιου που αναβλύζει ^{προς τα} έξω λόγους υπόσχεσης, σε τέτοια αφθονία, όχι από κάποια ανάγκη αυτών για την σωτηρία μας, αλλά ακριβώς επειδή αρέσει εις Αυτόν να μιλά! Ετσι εσύ βλέπεις, ότι όχι μόνο ταίριαζει όλοι οι λόγοι του νόμου να στέκονται ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", αλλά επίσης ότι όλοι οι λόγοι των υποσχέσεων ολοσχερώς διαψεύδουν αυτήν - που σημαίνει, ότι ολοκληρή η Γραφή μάχεται εναντίον της!

Συνεπώς, εσύ βλέπεις, αυτός ο λόγος: "Δεν επιθυμώ τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού" . ενδιαφέρεται μόνο να διακηρύξει και προσφέρει στον κόσμο το έλεος του Θεού. Κανείς δεν λαμβάνει ^{το} με ευχαρίστηση και ευγνωμοσύνη, πλην εκείνοι που είναι συντριμμένοι και ταλαιπωρημένοι μέχρι θανάτου, εκείνοι στους οποίους ο νόμος έχει ήδη συμπληρώσει το έργο του, που σημαίνει, έδωσε την γνώση της αμαρτίας. Εκείνοι, που δεν έχουν ακόμα δοκιμάσει το έργο του νόμου, που δεν γνωρίζουν την αμαρτία τους, και δεν έχουν αίσθηση του θανάτου, καταφρονούν τό, δι' αυτού του Λόγου, υποσχόμενο έλεος.

Χ. Ο ΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΗ ΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ ΘΕΟΣ.

Η ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ ΚΑΙ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΘΕΛΗΣΗ ΤΟΥ

Όσον αφορά το γιατί κάποιοι είναι αγγιγμένοι δια του νόμου και άλλοι όχι, έτσι ώστε κάποιοι λαμβάνουν και άλλοι περιφρονούν την προσφορά της Χάρης, αυτό είναι ένα άλλο ερώτημα, το οποίο ο Ιεζεκιήλ δεν συζητά εδώ. Αυτός μιλά περί της αναγγελμένης προσφοράς του ελέους του Θεού, όχι περί της φοβερά κρυπτόμενης θέλησης του Θεού, ο οποίος σύμφωνα ^{με} την δική Του βουλή, διατάσσει τέτοια πρόσωπα, όπως Αυτός θέλει, να λαμβάνουν και ^{να} συμμετέχουν του κηρυττούμένου και προσφερομένου ελέους. Αυτή η θέληση, καθ' εαυτή, δεν πρέπει να ερευνείται, αλλά ευλαβικά ^{να} λατρεύεται σαν, ασυγκρήτως, το πιο θαυμάσιο μυστικό της Θεϊκής Μεγαλειότητας. Αυτός το κράτησε στον εαυτόν Του και ^{μέσ} απαγόρευσε να το γνωρίζουμε.

και είναι πολύ περισσότερο άξιο ευλαβείας από έναν άπειρο αριθμό Κορυσσιανών σπηλαίων!

Όταν, τώρα, η Διάτριβή συλλογίζεται έτσι: "Ταιριάζει ο δίκαιος Κύριος να θρηνεί τον θάνατο του λαού Του που Αυτός ο ίδιος εργάζεται σ' αυτούς; Αυτό φαίνεται υπερβολικά γελοίο" - εγώ απαντώ, καθώς έχω ήδη πεί: πρέπει να συζητάμε, για τον Θεό, ή την θέληση του Θεού, κηρυγμένου, φανερωμένου, προσφερμένου σε μας και λατρεμένου δι' ημών, κατά έναν τρόπο, και του Θεού όχι κηρυγμένου, ούτε φανερωμένου, ούτε προσφερμένου σε μας, ούτε λατρεμένου δι' ημών, κατά άλλον τρόπον. Παντού όπου ο Θεός κρύβει τον εαυτόν Του, και θέλει να είναι μη γνωρισμένος σ' εμάς, εκεί δεν έχουμε δουλειά. Εδώ εκείνο το συναίσθημα "ότι είναι πάνω από μας, δεν αφορά εμάς", πραγματικά ταιριάζει καλά. Μήπως κάποιος θα σκεπτόταν ότι αυτή η διάκριση είναι δική μου, εγώ είμαι ακολουθώντας τον Παύλο, που γράφει στους Θεσσαλονικείς περί του Αντίχριστου ότι "θα εξύψωνε εαυτόν πάνω από όλα αυτά, τα οποία είναι ο Θεός κηρυγμένος και λατρεμένος" (2 Θεσσαλ. 2,4), καθαρά υποδεικνύοντας ότι κάποιος άνθρωπος μπορεί να εξυψώνεται πάνω από Θεό, καθώς Αυτός κηρύττεται - και λατρεύεται, που σημαίνει, πάνω από τον Λόγο και την Λατρεία του Θεού, δια των οποίων Αυτός είναι γνωρισμένος σ' εμάς και έχει συναλλαχθεί με εμάς. Αλλά πάνω από τον Θεό, όχι λατρευόμενο και όχι κηρυττόμενο, που σημαίνει, τον Θεό καθώς Αυτός είναι στην δική του φύση και Μεγαλειότητα, τίποτα δεν μπορεί να είναι εξυψωμένο, αλλά όλα τα πράγματα είναι κάτω από το παντοδύναμο χέρι Του.

Τώρα, ο Θεός στην δική Του φύση και Μεγαλειότητα πρέπει να αφήνεται μόνος κατ' αυτή την ενατένιση, δεν έχουμε να κάνουμε τίποτα με Αυτόν, ούτε πηγαίνει να εύχεται σε μας να συναλλάσσουμε με Αυτόν. Εμείς έχουμε να κάνουμε με Αυτόν σαν ντυμένο και επιδεικνυόμενο εν τω Λόγω Του, δια του οποίου Αυτός παρουσιάζει εαυτόν σε μας. Είναι Αυτός η δόξα Του και ομορφιά, στην

οποία ο Ψαλμωδός διακηρύσσει Αυτὸν να εἶναι ντυμένος (Ψαλμός 21,5). Λέω ὅτι ο δίκαιος Θεός δεν θρηνεῖ τον θάνατο του λαοῦ Του που Αυτὸς ο ἴδιος εργάζεται σ'αυτούς, ἀλλὰ θρηνεῖ τον θάνατο που Αυτὸς βρίσκει στον λαό Του και επίθυμει να μετακινεῖ ἀπὸ αυτούς. Ο κρυπτόμενος Θεός εργάζεται με σκοπὸ ἢ ἀμαρτία καὶ ο θάνατος να μποροῦν να λαμβάνονται μακριὰ και να μπορούμε να εἶμαστε σωμένοι. "Αυτὸς ἐστειλε τον Λόγον Του και γιάτρεψε αυτούς" (Ψαλμός 107,20). Ἀλλὰ ο κρυπτόμενος Θεός, εν τη Μεγαλειότητι, μήτε θρηνεῖ, μήτε παίρνει τον θάνατο μακριὰ, ἀλλὰ εργάζεται ζωὴ και θάνατο, και τα πάντα εν πάσι· οὔτε Αυτὸς ἔχει θέσει δεσμὰ στον Εαυτὸν Του δια του Λόγου Του, ἀλλὰ ἔχει κρατήσῃ εαυτὸν ελεύθερο πάνω ἀπὸ ὅλα τα πράγματα.

Ἡ Διαιτριβὴ εἶναι εξαπατημένη ἀπὸ την δικὴ της ἀμάθεια, στο ὅτι δεν κάνει διάκριση μεταξύ του κρυπτόμενου Θεοῦ και του κρυπτόμενου Θεοῦ, που σημαίνει, μεταξύ του Λόγου του Θεοῦ, και του Θεοῦ καθ'εαυτοῦ. Ο Θεός κάνει πολλά πράγματα που Αυτὸς δεν δείχνει σ'εμὰς εν τῷ Λόγω Του και Αυτὸς θέλει πολλά πράγματα που δεν δείχνει σ'εμὰς εν τῷ Λόγω Του ὅτι θέλει. Ἔτσι, δεν θέλει τον θάνατο κάποιου ἀμαρτωλοῦ - που σημαίνει, εν τῷ Λόγω Του ἀλλὰ Αυτὸς θέλει αὐτὸν δια της ανεξιχνίαστης θέλησῆς Του. Στο παρὼν, οπωσδήποτε, πρέπει να κρατᾶμε στην ἀντίληψη τον Λόγο Του, και να ἀφήνουμε μονάχη την ανεξιχνίαστη θέλησὴ Του· γιὰτὶ εἶναι δια τοῦ Λόγου Του, και ὄχι δια της ανεξιχνίαστης θέλησῆς, που πρέπει να εἶμαστε ὁδηγημένοι. Σε κάθε περίπτωση, ποῖος μπορεῖ να διευθύνει εαυτὸν σύμφωνα με κάποια θέληση που εἶναι ανεξιχνίαστη και ἀκατανόητη; Εἶναι ἀπλὰ αρκετὸ να γνωρίζουμε, ὅτι ὑπάρχει εν τῷ Θεῷ κάποια ανεξιχνίαστη θέληση· τί, γιὰτὶ, και εντὸς ποιῶν ὀρίων Αυτὸς θέλει, εἶναι ἐξ ολοκλήρου παράνομο να ερευνᾶμε, ἢ να ευχόμεσθε να γνωρίζουμε, ἢ να εἶμαστε ἐνδιαφερόμενοι σχετικὰ, ἢ να ἀγγίζουμε ἐπ'ἀνω· εμεῖς μπορούμε μόνο να φερόμαστε και να λατρεύουμε!

Ἔτσι, εἶναι ὀρθὸ να λέμε: "Εαν ο Θεός δεν επίθυμει τον θά-

νατό μας, πρέπει να είναι τοποθετημένο στην ευθύνη της δίκης μας, θέλησης, εάν εμείς χανόμαστε" αυτό, επαναλαμβάνω, είναι ορθό εάν μιλάμε περί του κηρυττομένου Θεού. Γιατί Αυτός επιθυμεί όλοι οι άνθρωποι να ωφείλουν να είναι σωσμένοι, Αυτός έρχεται σε όλους δια του Λόγου της σωτηρίας, και το σφάλμα είναι στην θέληση που δεν λαμβάνει Αυτόν" καθώς λέει στον Ματθ. 23: "Πόσο συχνά θέλησα να έχω συλλέξει τα παιδιά μαζί, και δεν ηθελήσατε!" (στοίχος 37). Αλλά, γιατί η Μεγαλειότης δεν μετακινεί ή αλλάζει αυτό το σφάλμα της θέλησης σε κάθε άνθρωπο (γιατί δεν είναι στην δύναμη του ανθρώπου να κάνει αυτό), ή γιατί Αυτός θέτει αυτό το σφάλμα στην ευθύνη της θέλησης, οπότε ο άνθρωπος δεν μπορεί να το αποφύγει, δεν είναι νόμιμο να ρωτάμε και μολονότι θα ρωτούσες πολύ, δεν θα ανακάλυπτες τίποτα, καθώς ο Παύλος λέει στους Ρωμαίους 11: "Ποιός είσαι σύ που αντιλέγεις ενάντια στον Θεό;" (Ρωμαίοι 9,20).

XI. ΔΕΥΤΕΡΩΝΟΜΙΟ 30, 11-14: Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ

ΕΝΔΕΙΞΙΣ ΓΙΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Μετά από αυτό η Διατριβή επιχειρηματολογεί: "Εαν δεν είναι στην δύναμη κάθε ανθρώπου να τηρεί ότι είναι διαταγμένο, όλες οι παραινέσεις στις Γραφές, και όλες οι υποσχέσεις, απειλές, επίπληξεις, αποδοκίμασιες, εξορκισμοί, ευλογίες, κατάρες και πλήθος εντολών, είναι κατ'αναγκαιότητα άχρηστες".

Η Διατριβή ξεκινά, συνεχώς, το υπο αμφισβήτησι ζήτημα, και πραγματεύεται με ζητήματα εκτός του σκοπού της και δεν βλέπει ότι, όλα αυτά τα πράγματα, κάνουν περισσότερο ισχυρά ενάντια στον εαυτόν της, παρά ενάντια σε μάς. Από όλα αυτά τα χωρία, αυτή αποδεικνύει ελευθερία και ικανότητα να εκτελεί όλα τα πράγματα, όπως, ακριβώς, δηλώνουν οι λέξεις του συμπεράσματος που σύρει ενώ, η πρόθεσις της ήτο να καθιερώσει ΚΑΠΟΙΑ ΤΕΤΟΙΑ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

ΠΟΥ ΝΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΘΕΛΕΙ ΟΧΙ ΚΑΛΟ ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΗ, ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΠΟΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ. Δεν βλέπω κάποια τέτοια προσπάθεια να αποδεικνύεται δια κάποιου εξ αυτών των χωρίων, τα οποία απαιτούν μόνο καθήκον. Αυτό θα είχε, ήδη, ειπωθεί πάρα πολύ συχνά, εάν δεν ήτο αναγκαία να επαναλαμβάνεται πολλές φορές, επειδή η Διατριβή κοπανάει τόσο συχνά το ίδιο καταγραμμένο λάθος, βρίσκοντας δικαιολογίες στους αναγνώστες της με μία άχρηστη διάχυση λέξεων.

Περίπου έτσι είναι το τελευταίο χωρίο, που φέρει εμπρός, εκ της Παλαιάς Διαθήκης, από τον λόγο του Μωϋσή στο Δευτερονόμιο 30: "Αυτό το διάταγμα που προστάζω εσένα αυτήν την μέρα, δεν είναι πάνω από σένα, μήτε είναι σε μεγάλη απόσταση. Δεν είναι στον ουρανό, ώστε θα όφειλες να λές, Ποιός εξ ημών θα ανεβεί στον ουρανό και θα φέρει αυτό κάτω σ'εμάς, να μπορούμε να ^{το} ακούμε, και να ^{το} κάνουμε; Αλλά ο λόγος είναι, αλήθεια, κοντά σου, στο στόμα και στην καρδιά σου, ώστε να μπορείς να κάνεις αυτό". Η Διατριβή αξιώνει ότι "αυτό το χωρίο δηλώνει ότι εκείνο που είναι διαταγμένο οχι μόνο είναι τοποθετημένο μέσα μας, αλλά είναι απλά ^{μόνο} ελαττωμένο σαν αναίσθητο" που σημαίνει, αυτό είναι εύκολο, ή εν πάσει περιπτώσει όχι τόσο δύσκολο. Ευχαριστώ εσένα για ^{την} τέτοια απέραντη ευρυμάθεια! Εάν ο Μωϋσής έτσι καθαρά δηλώνει, ότι υπάρχει εντός ημών, όχι απλά κάποια δύναμη, αλλά επίσης κάποια καταλληλότης, για τήρηση όλων των διαταγμάτων, γιατί μαχθώ τόσο σκληρά; Γιατί δεν παρήγαγα αμέσως αυτό το χωρίο, και να αξιώνω την "ελεύθερη θέληση" μπροστά σε όλον τον κόσμο; Ποία ανάγκη τώρα του Χριστού; Ποία ανάγκη του Πνεύματος; Έχουμε βρεί τώρα κάποιο χωρίο που βουλώνει τα στόματα όλων' όχι μόνο καθαρά αξιώνει την ελευθερία της θέλησης, αλλά ξεκάθαρα διδάσκει, επίσης, ότι η τήρηση των διαταγμάτων είναι εύκολη! Πόσο τρελός ήτο ο Χριστός, που έχυσε το αίμα Του να εξαγοράσει για μας το Πνεύμα, το οποίο εμείς δεν χρειαζόμαστε, όταν είμαστε κατασκευασμένοι ικανοί, να κρατάμε τα διατάγματα, ήδη, από την φύση μας.

Μάλιστα, τώρα, ας αφήσουμε στον εαυτόν της την Διατριβή, να αποκηρύξει τους δίκους της λόγους, όπου έχει πεί ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό χωρίς Χάρη! Ας λέει τώρα ότι η "ελεύθερη θέληση" έχει τέτοια δύναμη, που όχι μόνο θέλει καλό, αλλά τηρεί τα μεγαλύτερα των διαταγμάτων, μάλιστα, όλα τα διατάγματα, με ευκολία!

Παρακαλώ ας δούμε τί, κάποιο αποξενωμένο μυαλό, μπορεί να κάνει, ^{και} πόσο μπορεί να βοηθά, αποκαλύπτοντας τον εαυτό του! Υπάρχει ακόμα ανάγκη να ανασκευάζω την Διατριβή; Ποιός θα μπορούσε να ^{την} διαψεύδει... περισσότερο αποτελεσματικά από το να αυτοσυναιρείται; Είναι αληθινά κάποιο κτήνος που τρώει τον εαυτό του! Πόσο αλήθεια είναι ότι ο ψεύτης θα έπρεπε να έχει καλή μνήμη!

Εμίλησα επ' αυτού του σημείου του Δευτερονομίου πριν ^{το} θα συζητήσω, τώρα, σύντομα, και χωρίς αναφορά στον Παύλο, που χειρίζεται το χωρίο με δύναμη στους Ρωμαίους 10. Βλέπεις ότι τίποτε απολύτως, ούτε κάποια μοναδική συλλαβή, ^{είναι} είναι ειπωμένη περί ευκολίας ή δυσκολίας, ή περί δύναμης ή αδυναμίας της "ελεύθερης θέλησης" ή για τον άνθρωπο να τηρεί ή να μην τηρεί τα διατάγματα; αλλά εκείνοι που θα ήθελαν να περιπλέξουν την Γραφή στα δικά τους συμπεράσματα και ιδέες, ^{το} καθιστούν σκοτεινό και διφορούμενο στους εαυτούς τους, που έτσι μπορούν να κάνουν επάνω της, ότι τους ευχαριστεί. Εάν δεν μπορείς να στρέψεις τα μάτια σου, τουλάχιστον στρέψε τα αυτιά σου, ή λάβε αίσθηση με τα χέρια σου! Ο Μωϋσής λέει: "αυτό δεν είναι πάνω από σένα, ούτε είναι μακρυνά πολύ, ούτε είναι στον ουρανό, ούτε επί της άλλη πλευράς της θάλασσας". Τί σημαίνει "πάνω από σένα"; και "μακρυνά πολύ"; και "στον ουρανό"; θέλουν να εισάγουν τέτοια σκοτεινότητα εντός της γραμματικής μας, και των κοινοτάτων μας λέξεων, που δεν θα είμαστε ικανοί να λέμε οτιδήποτε με κάποιο βέβαιο νόημα, ακριβώς με σκοπό να επιτύχουν τον στόχο τους, ότι οι Γραφές είναι σκοτεινές; Σύμφωνα με την Γραμματική μου, αυτές οι λέξεις δεν σημαίνουν

ούτε την έκταση, ούτε τον βαθμό της ανθρώπινης δύναμης, αλλά τοπική απόσταση. Το "Πάνω από σένα" δεν αναφέρεται σε κάποια δύναμη της θέλησης, αλλά σε ένα τόπο που είναι πάνω από μας. Κατά τον ίδιο τρόπο, "μακρυνά πολύ", "στον ουρανό", "από την άλλη μεριά της θάλασσας", δεν αναφέρονται σε κάποια δύναμη στον άνθρωπο, αλλά σε έναν τόπο, σε κάποια απόσταση άνωθεν μας, στα δεξιά, στα αριστερά, πίσω μας ή απέναντί μας. Κάποιος μπορεί να γελάει με μένα γιατί συζητώ σ' αυτό το στοιχειώδες επίπεδο, θέτοντας μπροστά σε τέτοιους σπουδαίους ανθρώπους το αλφαβητάριο, καθώς ένας θα έπρεπε, μπροστά σε μαθητές σχολείου που δεν γνώριζαν την αλφαβήτα και δίδασκοντας τους πώς να θέτουν συλλαβές μαζί, αλλά τί μπορώ να κάνω, όταν ^{τους} βλέπω να παρατηρούν για σκοτάδι σε τέτοια καθαρό φώς, και επιδιώκουν να είναι τυφλοί; Αυτοί απαριθμούν μία πλήρη ακολουθία αιώνων, πολλές διάνοιες, αγίους, μάρτυρες και θεολόγους κυματίζουν αυτό το χωρίο του Μωϋσή πάρα πολύ υπερήφανα, ωστόσο δεν καταδέχονται να παρατηρήσουν τις συλλαβές, ούτε να διευθύνουν τις σκέψεις τους, στο μέτρο ενός στιγμιαίου στοχασμού, στο χωρίο επι του οποίου καυχώνται! Ας έλθει τώρα η Διατριβή, και να μας πεί, πώς είναι δυνατόν για ένα συνηθισμένο άτομο να δει, αυτό το οποίο όλες αυτές οι δημόσιες φιγούρες, οι επικεφαλείς άνθρωποι όλων των αιώνων, δεν είδαν! Ακόμα και ένας μαθητής σχολείου θα συμπέρανε, ότι αυτό το χωρίο ^{τους} αποδεικνύει να έχουν υπάρξει τελείως τυφλοί!

Τί τότε εννοεί ο Μωϋσής δι' αυτών των τελείως καθαρών και ξάστερων λόγων, εάν όχι ότι έχει εκτελέσει θαύμασια την λειτουργία του σαν πιστός νομοθέτης, ^{είναι} ένας που κάνει όλα τα αναγκαία ^{για} να εξασφαλίσει ότι οι άνθρωποι έχουν τα διατάγματα τοποθετημένα μπροστά τους και γνωρίζουν αυτά και ότι, συνεπώς, δεν αφήνεται τόπος σ' αυτούς, για να δικαιολογούνται ότι δεν εγνώριζαν τα διατάγματα, ή δεν ^{τα} κατείχαν, ή ήσαν υποχρεωμένοι να ^{τα} ζητούν, αλλού, έτσι ώστε εάν αυτοί δεν τα κρατούν, το σφάλμα δεν είναι στον

νόμο ή στον νομοθέτη, αλλά στους εαυτούς των. Ο νόμος είναι μαζί τους, και ο νομοθέτης ^{τους} έχει διδάξει. **ΕΤΣΙ** ώστε δεν αφίχεται σ' αυτούς δίκαιολογία στην περιοχή της αμάθειας, αλλά μόνο η κατηγορία της αμέλειας και της ανυπακοής. "Δεν είναι αναγκαίο", αυτός λέει, "να πās να φέρεις τους νόμους από τον ουρανό, ή από χώρες από την άλλη μεριά της θάλασσας, ή από μακρινά πολύ, ούτε μπορείς να φέρεις την δίκαιολογία, ^{τους} ότι ποτέ δεν είχες, ή δεν τους είχες ακούσεις. ^{τους} έχεις αυτούς κοντά σου. ^{τους} έχεις ακούσει τον θεό να ^{τους} διατάζει δια του στόματός μου, και ^{τους} έχεις γνωρίσει στην καρδιά σου. έχεις λάβει αυτούς, σαν αντικείμενο συνεχούς εξήγησης, μεταξύ σας, από τους Λευϊτας, καθώς αυτός ο λόγος και το βιβλίο μου φέρουν σαν μαρτυρία. μόνο αυτό παραμένει, ότι θα όφειλες να **τους τηρείς** ;", Τί, παρακαλώ, αποδίδεται εδώ στην "ελεύθερη θέληση" εκτός της τήρησης του νόμου, που αυτή έχει, να απαιτείται από αυτήν, και την δίκαιολογία της αμάθειας και της έλλειψης του νόμου να αφαιρείται από αυτή;

Αυτά είναι τα χωρία που η Διατριβή παραθέτει υπέρ της "ελεύθερης θέλησης" από την Παλαιά Διαθήκη. Τώρα που αυτά είναι απαντημένα, τίποτα δεν παραμένει που δεν είναι, ομοίως, απαντημένο, είτε ή όχι θα όφειλε να παραθέτει, ή θα σκόπευε να παραθέσει περισσότερο. γιατί δεν μπορεί να παραθέτει τίποτα πλὴν προστακτικά ή υποθετικά χωρία, ή ευχές, δια των οποίων σημαίνεται, όχι τί εμείς μπορούμε να κάνουμε ή πηγαίνουμε να κάνουμε (καθώς έχω συχνά επαναλάβει στην επαναλαμβανόμενη Διατριβή), αλλά τί εμείς οφείλουμε να κάνουμε, και τί είναι απαιτούμενο από εμάς, **ΕΤΣΙ** ώστε η ανικανότης μας να είναι καταστημένη γνωστή σε μάς. **ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΝΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΟΣΜΕΝΗ ΣΕ ΕΜΑΣ.** Η αλλιώς, εάν αυτά αποδεικνύουν οτιδήποτε, δια της πρόσθεσης των συμπερασμών, και των επίνοημένων ομοιοτήτων της ανθρώπινης λογικής, αποδεικνύουν αυτό: ότι η "ελεύθερη θέληση" έχει, όχι ακριβώς κάποιο μικρό βαθμό προσπάθειας ή επιθυμίας, αλλά πλήρη δύ-

ναμη, και ακέραια ελεύθερη ισχύ να κάνει όλα τα πράγματα, χωρίς την Χάρη του Θεού, και χωρίς το Αγίο Πνεύμα. Έτσι, τίποτα δεν είναι λιγότερο αποδείγμένο, με όλη αυτήν την ασυνάρτητη, επαναληπτική και εξεζητημένη συζήτηση, παρά αυτό το οποίο έπρεπε να είναι αποδείγμένο, δηλαδή, την "πιθανή άποψη", που περιγράφει την "ελεύθερη θέληση" σαν "έτσι ανίκανη που δεν μπορεί να θέλει οποιοδήποτε καλό χωρίς Χάρη, αλλά είναι αναγκασμένη στην υπηρεσία της αμαρτίας" μολονότι αυτή έχει προσπάθεια, η οποία, ωστόσο, δεν μπορεί να αποδίδεται στην δική της δύναμη" - μία πραγματική ιδιοτροπία! - αυτή δεν μπορεί να κάνει τίποτα με την δική της δύναμη και, ωστόσο, έχει προσπάθεια εντός της δικής της δύναμης η σύστασή της εμπεριέχει, ακριβώς, καταφανή αντίφαση!

XIII. ΜΑΤΘΑΙΟΣ 23, 37: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΑΝΑΚΑΤΕΥΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΜΥΣΤΙΚΗ ΘΕΛΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τώρα ερχόμαστε στην Καινή Διαθήκη, όπου περισσότερο από μία φορά είναι παραταγμένα, εις υπεράσπιση της πανάθλιας "ελεύθερης θέλησης", ένα πλήθος προστακτικών αποφάσεων και όλα τα βοηθητικά στρατεύματα της σαρκικής λογικής, δηλαδή, συμπερασμοί και ομοιότητες, είναι συναθροισμένα με αυτές. Είναι σαν να βλέπεις, σε μια εικόνα ή ένα όνειρο, τον βασιλιά των μυγών και το πλήθος του, οπλισμένους με λόγχες από χόρτο, και ασπίδες από άχυρο, να πολεμούν μία, πραγματική, σωστή παράταξη ανθρώπινων πολεμιστών. Τέτοια είναι τα ανθρώπινα κατασκευασμένα όνειρα της Διατριβής, καθώς αντιτίθενται στα στρατεύματα του Λόγου του Θεού!

Οι λόγοι του Ματθαίου 23 έρχονται εμπρός στο μέτωπο, ο Αχιλλεύς των μυγών: "Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ, πόσο συχνά θέλησα να μαζέψω τα παιδιά σου, αλλά δεν θελήσατε" (στοίχος 37). "Εαν όλα έρχονται να περάσουν εξ αναγκαιότητας", λέει η Διατριβή, "δεν θα μπορούσε η Ιερουσαλήμ να έχει, δικαίως, απαντήσει στον Κύριο, "Γιατί

στεναχωρείς τον εαυτόν σου με ανώφελα δάκρυα; Εάν εσύ δεν ευχόσουν εμείς να ακούμε τους προφήτας, γιατί έστείλες αυτούς; Γιατί θέτεις στην ευθύνη μας αυτό το οποίο έρχεται να περάσει κατά την θέλησή σου, και έτσι εξ αναγκαιότητας σε μάς;" . Έτσι μιλά η Διάτριβή. Εγώ απαντώ: Παραχωρώντας για μία στιγμή, ότι το συμπέρασμα της Διάτριβής και η κατάληξη, είναι καλή και αληθινή, τί, εγώ ρωτώ, αποδεικνύει; Αποδεικνύει αυτό της "πιθανής άποψης", που λέει ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό; Πραγματικά, όχι αποδεικνύει ότι η θέληση είναι ελεύθερη, ολοκληρη, και ικανή να κάνει όλα που οι προφήτες είπαν. Αλλά η Διατριβή δεν ανέλαβε να αποδείξει κάποια τέτοια θέληση. Ή μάλλον, ας απαντήσει η Διατριβή αυτό το ερώτημα: Εάν η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό, γιατί τοποθετείται στην ευθύνη της ότι δεν άκουσε τους προφήτες, που δίδαξαν καλά πράγματα, και τους οποίους, συνεπώς, δεν θα μπορούσε να ακούει δια της δικής της δύναμης; Γιατί ο Χριστός θρηνεί με κενά δάκρυα, καθώς εάν αυτοί μπορούσαν να έχουν θελήσει, ότι Αυτός εγνώριζε για βέβαιο, ότι δεν θα μπορούσαν να θέλουν; Ας αφήσουμε την Διατριβή να ελευθερώσει τον Χριστό από το βάρος της τρέλας, στο φως εκείνης της "πιθανής άποψης", και η άποψή μου είναι αμέσως ελευθερωμένη από τον Αχιλέα των μυγών. Έτσι, αυτό το χωρίο στον Ματθαίο, είτε αποδεικνύει πλήρη "ελεύθερη θέληση", ή αλλιώς κάνει με ίση δύναμη ενάντια στη Διατριβή, και την ρίχνει κάτω με τα δικά της όπλα!

Εγώ λέω, καθώς είπα και πριν, ότι δεν μας επιτρέπεται να ζητάμε την μυστική θέληση της Θεϊκής Μεγαλειότητας, και ότι η απερίσκεπτα του ανθρώπου, που δείχνει αμείωτη διάστροφή, αφήνοντας αναγκαία ζητήματα, για μία επιχειρούμενη έφοδο σε εκείνη την θέληση, θα ωφείλε να κατακρατηθεί και αναχαιτίζεται, από το να απασχολεί τον εαυτόν της για να ανακαλύψει εκείνα τα μυστικά της Θεϊκής Μεγαλειότητας; γιατί ο άνθρωπος δεν μπορεί να φθάνει προς αυτά, βλέποντας ότι, καθώς ο Παύλος μας λέει (1 Τιμ. 6, 16), κατοί-

κούν σε απρόσιτο φως. Αλλά ο άνθρωπος ασ απασχολεί εαυτόν με τον ενσαρκωμένο θεό, δηλαδή με τον Ιησού εσταυρωμένο, στον οποίο, καθώς ο Παύλος λέει (Κολοσ. 2,3), είναι όλοι οι θησαυροί της σοφίας και γνώσεως (μολονότι κρυμμένοι)· γιατί δι' Αυτού ο άνθρωπος έχει αφθονία διδασκαλίας σε αμφότερα, τί αυτός θα όφείλε, και τί αυτός θα εγνώριζε.

Εδώ, ο ενσαρκωμένος θεός λέει: "Ηθέλησα και δεν ηθελήσατε". Ο ενσαρκωμένος θεός, επαναλαμβάνω, ήτο σταλμένος για αυτόν τον σκοπό, να θέλει, να λέει, να κάνει, να υποφέρει και να προσφέρει σε όλους τους ανθρώπους, όλο αυτό που είναι αναγκαίο για σωτηρία· αν και Αυτός προσβάλλει πολλούς που, υπάρχοντες εγκαταλημένοι ή σκληρημένοι δια της μυστικής θέλησης του θεού, της Μεγαλειότητας, δεν δέχονται Αυτόν έτσι θέλοντα, μιλόντα, κάνοντα και προσφέροντα. Καθώς ο Ιωάννης λέει: "Το φώς φωτίζει στο σκοτάδι και το σκοτάδι δεν κατενόησε αυτό" (Ιωάννης 1,5). Και πάλιν: "Αυτός ήλθε στα δικά Του, και οι δικοί Του δεν εδέχθησαν Αυτόν" (στοίχος 11). Ανήκει στον ίδιο ενσαρκωμένο θεό να κλαίει, να θρηνεί, να στενάζει, επάνω στην απώλεια του σεβούς, μολονότι εκείνη η θέληση της Μεγαλειότητας σκοπίμως αφήνει και επιτιμά κάποιους να χάνονται. Ούτε ταιριάζει για μας να ρωτάμε γιατί Αυτός κάνει έτσι, αλλά να στεκόμαστε σε βαθύ σεβασμό προς τον θεό, που μπορεί να κάνει, και θέλει να κάνει, τέτοια πράγματα. Δεν νομίζω ποιοσδήποτε θα εγείρει την στρεψόδικη αντίρρηση, ότι αυτή η θέληση, εκ της οποίας είναι είπωμένο: "Πόσο συχνά ηθέλησα!", επεδείχθη στους Ιουδαίους πρίν ακόμα ο θεός ενσαρκωθή, καθ' όσον είναι κατηγορημένοι σαν έχοντες σκοτώσει τους προφήτες προ του Χριστού, και συνεπώς αντιδρόντες στην θέλησή Του. Γιατί είναι καλά γνωστό γ' μεταξύ των Χριστιανών, ότι, όλο αυτό που ήτο καμωμένο δια μέσου των προφητών, ήτο καμωμένο εν τ' ονόματι του ερχομένου Χριστού, που είχε υπάρξει υποσχημένο ότι θα εχίνετο ο ενσαρκωμένος θεός. Ετσι, όλο αυτό που έχει προσφερθεί στον άνθρωπο, δια μέσου του

λειτουργήματος του Λόγου, από την έναρξη του κόσμου, δύναται ορθά να είναι καλεσμένο ή θέληση του Χριστού.

Αλλά εδώ η λογική, κατά τον γνωστό και φλύαρο τρόπο, θα πεί: "Αυτός είναι ένας κομψός εξωφρενισμός που έχεις επινοήσει - ότι οποτεδήποτε είμαστε σκληρά στριμωγμένοι δια της ισχύος των επιχειρημάτων, να τρέχουμε πίσω, στην φοβερή θέληση της Μεγαλειότητας, και να αναγκάζουμε τους αντιπάλους μας σε σιωπή, όταν γίνονται ενοχλητικοί, κατά τον τρόπο των αστρολόγων που δια της επινόησης των "επικύκλων" τους αποφεύγουν όλα τα ερωτήματα, στο όνομα της διάθεσης της κίνησης του πληρώματος των ουρανών". Απαντώ: Αυτό δεν είναι επινόησή μου, αλλά μία διαταγή θεμελιωμένη επί των Θεϊκών Γραφών. Στους Ρωμαίους 11, ο Παύλος λέει: "Γιατί τότε ο Θεός βρίσκεται σφάλμα; Ποιός θα αντιστέκεται την θέλησή Του; Ω, άνθρωπε, ποιός είσαι εσύ που αντιλέγεις με τον Θεό; Δεν έχει ο αγγειοπλάστης δύναμη;" και έτσι συνέχεια (Ρωμαίοι 9, 19-21). Και πριν από αυτόν, ο Ησαΐας είπε στο κεφάλαιο 58: "Οσάυτο με ζητούν καθημερινά, και επιθυμούν να γνωρίζουν τους δρόμους μου, σαν κάποιο έθνος που έκανε δικαιοσύνη· ρωτούν από μένα τις διατάξεις της δικαιοσύνης, και επιθυμούν να πλησιάσουν προς τον Θεό" (στοίχος 2). Νομίζω αυτοί οι λόγοι κάνουν αρκετά φανερό, ότι δεν είναι νόμιμο για ανθρώπους να ερευνούν εντός της θέλησης της Μεγαλειότητας. Περαιτέρω, το αντικείμενο είναι τέτοιου είδους που διεστραμμένοι άνθρωποι... πάρα πολύ ισχυρά προκαλούνται να αναζητούν εκείνη την φοβερή θέληση· εδώ περισσότερο από όλα, συνεπώς, είναι ο χώρος να συστήνουμε σ' αυτούς σιωπή και σεβασμό. Σε άλλα αντικείμενα, στα οποία μπορούμε και είμαστε διαταγμένοι να δίνουμε λογαριασμό, εμείς δεν κάνουμε αυτό. Εάν, οπωσδήποτε, κάποιος δεν υποχωρεί στις προειδοποιήσεις μας εδώ, αλλά επιμένει γυρεύοντας την διαδικασία εκείνης της θέλησης, ας αφήνουμε αυτόν να συνεχίζει και, σαν τους γίγαντες, να πολεμά με τον Θεό· κοιτάζουμε να δούμε τι θρίαμβο θα κερδίσει, βέβαιοι ότι δεν θα εμποδίσει με κανένα τρόπο την υπόθεσή μας, ούτε

θα προωθήσει την δική του. Γιατί θα συνεχίζει ακόμα να είναι αναλλοίωτα σταθερό ότι, είτε θα αποδεικνύει ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα, ή αλλιώς οι Γραφές που παραθέτει θα μάχονται εναντίον του εαυτού του. Οποιο δῆποτε εκ των δύο συμβεί, κείται κατασυντριμμένος και εγώ μένω νικητής!

XIII. ΜΑΤΘΑΙΟΣ 19, 17 Ο ΝΟΜΟΣ ΥΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΗΝ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΩΖΟΥΣΑ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ένα δεύτερο χωρίο είναι στον Ματθαίο 19: "Εάν εσύ θέλεις να εισέλθεις στην ζωή, κράτα τα διατάγματα" (στοίχος 17). "Με τί συνείδηση θα μπορούσε, το "εάν εσύ θέλεις", να είναι ειπωμένο, σ' αυτόν του οποίου η θέληση δεν είναι ελεύθερη;" λέει η Διατριβή. Σ' αυτό εγώ λέω: Είναι η θέληση, τότε, ελεύθερη, σύμφωνα με αυτόν τον Λόγο του Χριστού; Εσύ ήθελες να αποδεικνύεις ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό, και ότι χωρίς χάρη αναγκαστικά υπηρετεί την αμαρτία. Με τί συνείδηση, λοιπόν, κάνεις αυτήν τώρα ολοκληρωτικά ελεύθερη; Το ίδιο θα είναι ειπωμένο περί αυτών των λόγων: "εάν εσύ θα είσαι τέλειος", "εάν κάποιος άνθρωπος θα έλθει πίσω μου", "αυτός που θέλει να σώζει την ζωή του", "εάν εσείς με αγαπάτε", "εάν εσείς θα συνεχίζεσθε". Συνοψίζοντας, καθώς έχω πει, άφησε κάθε εμφάνιση του συνδέσμου "εάν", και όλα τα προστακτικά ρήματα, να είναι συγκεντρωμένα μαζί (έτσι ώστε να μπορούμε να βοηθάμε την Διατριβή, ~~από~~ με κάποιο ικανό αριθμό λόγων, εν πάσει περιπτώσει). "Όλες αυτές οι εντολές είναι άωφελες", μας λέει αυτή, "εάν τίποτα δεν αποδίδεται στην ανθρώπινη θέληση". Πόσο εχθρικά εκείνος ο σύνδεσμος "εάν" συμφωνεί με την απλή αναγκαιότητα;" Εγώ απαντώ: εάν είναι άχρηστες αυτό είναι σφάλμα σου που είναι άχρηστες και, πράγματι, ισούνται με τίποτα γιατί την μία στιγμή βεβαιώνεις ότι ^{δεν} πρέπει τίποτα να αποδίδεται στην "ελεύθερη θέληση", κάνοντας την "ελεύθερη θέληση" ανίκανη

να θέλει καλό, και εδώ, αντιθέτως, κάνεις αυτήν να θέλει όλο το καλό! Ή είναι στο μυαλό σου οι ίδιοι λόγοι παγωμένοι και φλογισμένοι την ίδια στιγμή, βεβαιώνοντας και αποκρούοντας τα πάντα ταυτοχρόνως;

Και εκπλήττομαι γιατί ο συγγραφέας μας ιδονίζεται στην επανάληψη των ίδιων πραγμάτων τόσο συχνά, πάντοτε ξεχνώντας την καθορισμένη του πρόθεση: εκτός εαν συμβαίνει, ότι χάνει την εμπιστοσύνη στην υπόθεσή του, και θέλει να υπερνικήσει τον αντίπαλό του δια της καθαρού όγκου του βιβλίου του, ή να αποστραγγίξει την δύναμή του με τον πληκτικό μόχθο του διαβάσματος αυτού! Διά ποίας ακολουθίας, εγώ ρωτώ, ακολουθεί ότι θέληση και δύναμη πρέπει άμεσα να είναι παρούσες, οποτεδήποτε αυτός λέει: "εαν εσύ θέλεις", "εαν κάποιος άνθρωπος θέλει", "εαν εσύ θελήσεις"; Δεν υποδεικνύουμε κοινόχρηστα, ακριβώς την ανικανότητα και το αδύνατο, μάλλον, δια μέσου τέτοιων εκφράσεων; Για παράδειγμα: "εαν εσύ θέλεις να ισοδυναμείς με τον Βιργίλιο σαν ποιητή, καλέ μου Μαέβιους, πρέπει να τραγουδάς κάποιο διαφορετικό τόνο". "Εαν θέλεις να ξεπερνάς τον Κικέρωνα, Σκότε, πρέπει να επανατοποθετείς την λεπτολογία σου με την υψηλότερη ευγλωτία". "Εαν θέλεις να μένεις συγκρινόμενος με τον Δαυΐδ, πρέπει να παράγεις ψαλμούς σαν τους δικούς του". Εδώ είναι πλήρως υποδηλούμενα πράγματα, που είναι αδύνατα δια της δικής μας δυνάμεως, μαλονότι μπορούν όλα να είναι καμωμένα δια της δυνάμεως του Θεού. Έτσι είναι στις Γραφές: δια μέσου τέτοιων εκφράσεων διδασκόμαστε, τί μπορεί να είναι καμωμένο σε μας, δια της δυνάμεως του Θεού, και τί δεν μπορούμε να κάνουμε εκ του εαυτού μας.

Επί πλέον, εαν τέτοια γλώσσα χρησιμοποιήτο περί πραγμάτων, τα οποία είναι ολασχερώς αδύνατα να κάνουμε, πράγματα τα οποία ακόμα και ο Θεός ^{δεν} θα μπορούσε ποτέ να κάνει, τότε σί λόγοι θα έπρεπε, ορθά, να καλούνται "ανώφελοι" ή "παράλογοι", γιατί ~~θα~~ ^{θα} εκφωνούνται μάταια. Αλλά καθώς είναι,

αυτοί είναι χρησιμοποιημένοι, όχι μόνο να αποκαλύπτουν την ανικανότητα της "ελεύθερης θέλησης", η οποία δέν μπορεί να πραγματοποιεί τίποτα εκ των αναφερομένων πραγμάτων, αλλά, επίσης, να υποδηλώνει, ότι κάποια στιγμή θα έλθει που όλα αυτά τα πράγματα θα είναι καμωμένα - πλην όχι δια της δικής μας δυνάμεως που σημαίνει, δια της δυνάμεως του Θεού. Αυτό ακολουθεί, οπωσδήποτε, εαν εμείς δεχόμαστε, ότι τέτοιες εκφράσεις περιέχουν κάποια υπόδειξη, αυτού που μπορεί και πρέπει να είναι καμωμένο καθώς εαν ένας άφειλε να εξηγεί το "εαν θέλεις να τηρείς τα διατάγματα" ως εξής: "Εαν ποτέ εσύ θα έχεις την θέληση να κρατάς τα διατάγματα (την οποία εσύ θα έχεις, όχι εκ του εαυτού σου, αλλά εκ του Θεού, που δίνει αυτήν εις όποιον Αυτός θέλει), τότε αυτά επίσης θα διατηρούν εσένα". Η για να θέσουμε αυτό πιο πλήρως: Αυτοί οι λόγοι, ειδικώς εκείνοι που είναι υπόθετικοί, φαίνεται, επίσης, να τίθενται, καθώς είναι, ένεκα του προκαθορισμού του Θεού, ο οποίος είναι άγνωστος σε μας και αυτοί ^{αυτοί} περικλείουν στον σκοπό τους, καθώς εαν εννοούν να λένε αυτό: "Εαν εσύ είσαι θέλοντας, εάν εσύ θα είσαι θέλοντας" (που σημαίνει, εαν είσαι τέτοιος με τον Θεό, που Αυτός βλέπει κατάλληλο να δίνει σ' εσένα αυτή την θέληση να κρατάς τα διατάγματα), "εσύ θα είσαι σωμένος". Διά μέσου αυτού του τρόπου του λέγειν, είμαστε καταστημένοι ικανοί να καταλάβουμε τις δίδυμες αλήθειες, ήτοι, ότι δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα εκ του εαυτού μας, και ότι οτιδήποτε που εμείς κάνουμε, ο Θεός εργάζεται σε μας. Αυτή θα ήθελε να είναι η απάντησή μου, σ' εκείνους που δεν είναι ευχαριστημένοι να έχει αυτό είπωθεϊ, ότι αυτοί οι λόγοι αποκαλύπτουν την ανικανότητά μας, μόνον, και αξιώνουν ότι αυτοί αποδεικνύουν, επίσης, κάποια δύναμη ή ικανότητα εντός ημών, να κάνουμε τα διαταγμένα πράγματα, και επίσης, ταυτόχρονα, εμείς μπορούμε να κάνουμε όλα αυτά η αξίωσή τους είναι αντίετρα αληθινή, δηλαδή εαν εμείς αποδίδουμε την ανικανότητά μας στην δική μας δύναμη και την ικανότητά μας στην Χάρη του Θεού.

XIV. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΜΕΝΟ

Στην τρίτη θέση, αυτή η σκέψη κινεί την Διατριβή: "Όταν η αναφορά είναι τόσο συχνά παρουσιασμένη, των καλών και κακών έργων", αυτή λέει, "δεν καταλαβαίνω πώς εκεί μπορεί να είναι κάποιος χώρος για απλή αναγκαιότητα, γιατί ούτε η φύση ούτε η αναγκαιότης απολαμβάνουν αξίας". Εγώ καταλαβαίνω μόνο αυτό: ότι, ενώ η "πιθανή άποψη" βεβαιώνει "απλή αναγκαιότητα", όταν λέει ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό, εδώ η Διατριβή, πραγματικά, παραχωρεί αξία σ' εκείνη την θέληση! Η "ελεύθερη θέληση" έχει κάνει τέτοιες αλματώδεις προσόδους, καθώς το βιβλίο αυξάνει και το επιχείρημα της Διατριβής πρόχωρά, που τώρα αυτή όχι μόνο κατέχει προσπάθεια και αγώνα εκ της ιδίας (μολονότι δια της δύναμης ενός άλλου) - ή μάλλον, όχι μόνο θέλει και κάνει καλό - αυτή, επίσης, δικαιούται αιώνια ζωή, σύμφωνα με τα λόγια του Χριστού: "Να χαίρετε και να αγαλλιάσθε, διότι η ανταμοιβή σας θα είναι μεγάλη στους ουραμούς" (Ματθαίος 5, 12). "Ανταμοιβή σου" σημαίνει η ανταμοιβή της "ελεύθερης θέλησης" (γιατί έτσι η Διατριβή καταλαβαίνει αυτό το χωρίο)· έτσι που ο Χριστός και το Πνεύμα του Θεού είναι τίποτα! Τι ανάγκη αυτών υπάρχει, εαν έχουμε καλά έργα και αξία δια της "ελεύθερης θέλησης"; Εγώ ^{το}λέω ^{ετσι}, ώστε να μπορούμε να δούμε, ότι δεν είναι σπάνιο πράγμα για ανθρώπους ανωτέρας αντίληψως, να είναι καθ' ἑξιν τυφλωμένοι, σε ένα ζήτημα που ^{θα} ἦτο ξεκάθαρο ακόμα και σε κάποιο εξασθενημένο και αγύμναστο μυαλό· και που μπορούμε επίσης να δούμε, πόσο αδύνατη είναι η συζήτηση ^{εκ μέρους της} ανθρώπινης αυθεντίας, στα πράγματα του Θεού, όπου η αυθεντία του Θεού μόνον ωφελεί.

Εδώ εμείς πρέπει να μιλήσουμε ^{περί} δύο πραγμάτων: Πρώτον, ^{διὰ} τα διατάγματα της Καινής Διαθήκης· δεύτερον, ^{την} αξία. Θα ασχοληθούμε με καθένα για σύντομο διάστημα, έχοντας μιλήσει ^{περί} αυτών, περισσότερο πλήρως, αλλού.

Η Καινή Διαθήκη, ορθά μιλώντας, συνίσταται εξ υποσχέσεων και παραινήσεων, ακριβώς καθώς η Παλαιά, ορθά μιλώντας, συνίσταται εκ νόμων και απειλών. Στην Καινή Διαθήκη, το Ευαγγέλιο είναι κηρυγμένο και είναι ακριβώς ο Λόγος, που προσφέρει το Πνεύμα και την Χάρη για την άφεση των αμαρτιών, η οποία εξασφαλίσθηκε υπέρ ημών, δια του Χριστού Εσταυρωμένου. Αυτό είναι όλο εντελώς ελεύθερο, δοσμένο δια της Χάρης του Θεού Πατέρα μόνον, καθώς Αυτός δείχνει την εύνοιά Του προς εμάς, που είμαστε ανάξιοι και που αξίζουμε καταδίκη, μάλλον, παρά οτιδήποτε άλλο. Οι παραινήσεις ακολουθούν μετά από αυτό και αυτές είναι σχεδιασμένες να διαγειρούν εκείνους, που έχουν αποκτήσει έλεος και έχουν δικαιοσύνη ήδη, να είναι ενεργητικοί στο να παράγουν τους δοσμένους σ' αυτούς καρπούς του Πνεύματος και της Δικαιοσύνης, να εξασκούν ε-αυτούς στην αγάπη και ^{τα} καλά έργα, και θαρραλέα να φέρουν τον Σταυρό και όλες τις άλλες δοκιμασίες αυτού του κόσμου. Αυτό είναι το ακέραιο σύνολο της Καινής Διαθήκης. Αλλά η πλήρης αποτυχία της Διατριβής να ^{το} καταλάβει δηλαδύτοι. επαρκώς από το γεγονός, ότι δεν γνωρίζει πώς να κάνει οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης· γιατί δεν βλέπει τίποτα, οπουδήποτε, πλὴν νόμους και επεξηγηματικές σημειώσεις, δια των οποίων οι άνθρωποι να μπορούν να είναι διαμορφωμένοι σε καλές συμπεριφορές. Τί η αναγέννηση, ανανέωση, αναζωογόνηση και ολόκληρο το έργο του Πνεύματος είναι, δεν βλέπει καθόλου. Είμαι εκθαμβος και κατάπληκτος ότι, κάποιος άνθρωπος, που ξόδεψε τόσο πολύ χρόνο στην σπουδή των ιερών Γραφών, θα μπορούσε να είναι έτσι ολοσχερώς αμαθής. Αυτό το χωρίο, έπειτα ("χαίρετε και αγαλλιόσθε, γιατί μεγάλη θα είναι η ανταμοιβή σας στον ουρανό"), εναρμονίζεται τόσο καλά με "ελεύθερη θέληση", καθώς το φως συμφωνεί με σκοτάδι. Ο Χριστός είναι εκεί προτρέποντας, όχι την "ελεύθερη θέληση", αλλά τους Απόστολους, που σ' εκείνο τον χρόνο, όχι μόνο ήσαν στην Χάρη, υψηλότερα από ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να εγείρει, και, έτσι, ήσαν δίκαιοι.

αυτοί ήσαν πραγματικά δεσμευμένοι στο Λειτουργήμα του Λόγου, το οποίο είναι το υψηλότερο σημείο της Χάρης· και ο Χριστός είναι εκεί, λέγοντάς τους, να υπομείνουν τις δοκιμασίες του κόσμου. Αλλά η παρούσα συζήτησή μας, ειδικώς αφορά την "ελεύθερη θέληση" χωρίς την Χάρη· η οποία είναι διδαγμένη δια νόμων και απειλών (Παλαιά Διαθήκη) να γνωρίζει εαυτόν, ώστε να μπορούσε να τρέξει στις προσφερόμενες υποσχέσεις στην Καινή Διαθήκη.

XV. Η ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΜΟΙΒΗΣ, ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ, ΕΙΝΑΙ Η
ΥΠΟΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΟΧΙ Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ως προς την αξία, ή την πρόταση κάποιας ανταμοιβής, τί είναι αυτή παρά κάποιο είδος υπόσχεσης; Αλλά εκείνη η υπόσχεση δεν αποδεικνύει ότι εμείς μπορούμε να κάνουμε τίποτα· αυτή αποδεικνύει μόνο αυτό, ότι εαν οποιοσδήποτε κάνει αυτό ή εκείνο, θα έχει τότε κάποια ανταμοιβή, και το ερώτημά μας είναι, όχι τί ανταμοιβή θα είναι δασμένη, ή πώς θα είναι δασμένη, αλλά εαν εμείς μπορούμε να κάνουμε τα πράγματα για τα οποία η ανταμοιβή είναι δασμένη. Εκείνο είναι, ότι ήτο ανάγκη να ... εδραιωθῆ... Δεν είναι αυτό γελοία λογική: το βραβείο είναι τοποθετημένο, μπροστά σε όλους, στον αγώνα δρόμου· συνεπώς, όλοι μπορούν να τρέχουν και να επιτυγχάνουν αυτό; Εαν ο Καίσαρας κατακτά την Τουρκία, θα κερδίζει το βασίλειο της Συρίας· συνεπώς, ο Καίσαρας μπορεί και ταιριάζει να κατακτά την Τουρκία! Εαν η "ελεύθερη θέληση" κυριαρχεί στην αμαρτία, θα είναι αγία προ του Κυρίου· συνεπώς, η "ελεύθερη θέληση" είναι αγία προ του Κυρίου! Μακριά από τέτοιες υπερβολικές τρέλες, τέτοιους προφανείς παραλογισμούς (μολονότι είναι εξόχως αρμόζων ότι η "ελεύθερη θέληση" θα όφειλε να είναι ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΗ δια μέσου τέτοιων εκλεκτών επιχειρημάτων σαν εκείνα!). Ας μιλήσουμε, αντίθετα, για αυτό το σημείο: "η αναγκαιότης έχει μήτε αξία μήτε ανταμοιβή". Εαν εμείς μιλάμε για ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΜΕΝΟΥ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ,

αυτό είναι αλήθεια· αλλά εάν μιλάμε για ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΛΟΙΩ-
ΤΟΥ, αυτό είναι ψέμα, Ποιός θα ήθελε ανταμοίβει κάποιον απρόθυμο
εργάτη, ή να αποδίδει αξία σ' αυτόν; Αλλά για εκείνους που κάνουν
καλό και κακό προθύμως, ακόμα και αν δεν μπορούν αυτοί να μεταβάλ-
λουν την θέλησή τους δια της δικής των δύναμης, ανταμοιβή και τι-
μωρία ακολουθούν ΦΥΣΙΚΑ και ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ· καθώς είναι γραμμένο:
"εσύ θα αποδώσεις προς κάθε άνθρωπο σύμφωνα στο έργο του" (Ψαλμός
62,12). ΦΥΣΙΚΗ ακολουθία είναι αυτό: εάν βυθίζεσαι κάτω από
νερό, θα είσαι πνιγμένος· εάν κολυμπάς, θα είσαι σωσ-
μένος. Με μία λέξη: Στο ζήτημα της αξίας και ανταμοιβής, έχουμε να
κάνουμε είτε με ΑΞΙΟΣΥΝΗ είτε με ΣΥΝΕΠΕΙΑ. Εάν εσύ έχεις ΑΞΙΟΣΥΝΗ υπ-
όψιν σου, εκεί είναι ούτε αξία και ούτε ανταμοιβή. Εάν η "ελεύθερη
θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό, εξ αυτής της ίδιας μόνο, αλλά
θέλει καλό δια της Χάρης μόνον (γιατί εμείς είμαστε μιλώντας περί
της "ελεύθερης θέλησης", χωριστά από Χάρη, και ερευνώντας επι της
πραγματικής δύναμης εκάστης), ποιός δεν βλέπει ότι η καλή θέληση,
και αξία, και ανταμοιβή, είναι της Χάρης μόνον; Και εδώ πάλιν η
Διατριβή διαφωνεί με τον εαυτόν της· γιατί αυτή πραγματεύεται την
"ελευθερία της θέλησης από το γεγονός της αξίας, και δια του παρό-
ντος έρχεται κάτω από την ίδια καταδίκη, όπως την επιφέρω εγώ, ε-
νάντια του οποίου αυτή αγωνίζεται - δηλαδή, οι αξιώσεις της ότι
υπάρχουν τέτοια πράγματα όπως αξία, και ανταμοιβή, και ελευθερία,
πολεμούν ενάντια αυτής όχι λιγότερο από ό,τι εγώ κάνω· δεδομένου
ότι αυτή βεβαίωσε προϊμότερα, ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν θέλει
καλό, και ανέλαβε να αποδείξει αναλόγως! Εάν από την άλλη μεριά,
εσύ έχεις συνέπειες υπ' όψιν σου, εκεί ^{είναι} είναι τίποτα, καλό ή κακό,
που δεν έχει την ανταμοιβή του. Και εξ αυτού συμβαίνει το λάθος,
ότι, στα ζητήματα αξίας και ανταμοιβής, στοχαζόμαστε άχρηστες σκέ-
ψεις και ερωτήματα σε σχέση με ΑΞΙΟΣΥΝΗ (η οποία είναι μη υπάρ-
χουσα), όταν σφείλουμε να συζητάμε μόνον για ΣΥΝΕΠΕΙΑ.
Κόλαση και κρίση του Θεού περιμένουν τους αμαρτωλούς σαν κάποια

αναγκαία συνέπεια' μολονότι αυτοί οι ίδιοι δεν επιθυμούν ή διανοούνται περί κάποιας τέτοιας ανταμοιβής για τις αμαρτίες τους, πράγματι, νομίζουν αυτό αποτρόπαιο, και καθώς ο Πέτρος λέει, χλευάζουν ενάντια σ' αυτό (2 Πέτρος 2,12). Κατά τον ίδιο τρόπο, κάποιο βασίλειο περιμένει τους ευσεβείς, μολονότι αυτοί οι ίδιοι ούτε ζητούν αυτό ^{ούτε} διαλογίζονται περί αυτού' γιατί ήτο προετοιμασμένο γι' αυτούς από τον Πατέρα τους, όχι μόνο πριν . . . οι ίδιοι υπάρξουν, αλλά πριν την θεμελίωση του κόσμου (Ματθαίος 25,34). Πράγματι, εάν θα όφειλαν αυτοί να κάνουν καλά έργα με σκοπό να αποκτήσουν την βασιλεία, δεν θα αποκτούσαν ποτέ αυτήν, αλλά θα ανήκαν, μάλλον, στον αριθμό των ασεβών, που με κάποιο κακό, συμφεροντολογικό μάτι, ζητούν τα ιδιοτελή τους πράγματα ακόμα και στον Θεό! Τα παιδιά του Θεού, οπωσδήποτε, κάνουν καλό με μία θέληση ελεύθερη από πρόσωπικό συμφέρον, ζητώντας όχι ανταμοιβή, αλλά την δόξα και θέληση του Θεού μόνον, και έτοιμοι να κάνουν καλό, ακόμα και εάν, (μολονότι αυτό είναι αδύνατο) εκεί ήτο ούτε κάποιο βασίλειο, ούτε κάποια κόλαση.

Αυτά τα πράγματα είναι, νομίζω, επαρκώς εδραιωμένα δι' αυτού του ξεχωριστού λόγου του Χριστού, το οποίο ακριβώς παραθέσαμε από Ματθ. 25: "Ελάτε, εσείς οι ευλογημένοι του Πατρός Μου, να κληρονομήσετε το ητοιμασμένο βασίλειο για σας από την θεμελίωση του κόσμου" (στοίχος 34). Πώς αυτοί ΑΞΙΖΟΥΝ ό,τι είναι ήδη δικό τους, και ήτο ετοιμασμένο γι' αυτούς πριν να ήσαν στην ύπαρξη; Θα μπορούσαμε πιο σωστά να λέμε, ότι είναι, μάλλον, το βασίλειο του Θεού που αξίζει τους κατόχους του' έτσι θέτουμε την αξία, όπου οι αντίπαλοί μας θέτουν την ανταμοιβή, και την ανταμοιβή, όπου αυτοί θέτουν την αξία. Το βασίλειο δεν είναι στην πορεία της ετοιμασίας, αλλά ήτο ετοιμασμένο πριν, και οι υιοί της βασιλείας δεν ετοιμάζουν την βασιλεία, αλλά είναι στην πορεία του να γίνουν ετοιμασμένοι αυτοί οι ίδιοι' που σημαίνει, το βασίλειο δικαιούται τους υιούς, όχι οι υιοί το βασίλειο. Έτσι, επίσης, η κόλαση αξίζει και κάνει έτοιμους

τους υιούς της' γιατί ο Χριστός λέει: "Πορεύεσθαι, εσείς καταραμένοι, μέσα στο αιώνιο πύρ, ετοιμασμένο για τον διάβολο και τους αγέλους του" (στοίχος 41).

Ποία, έπειτα, είναι η σημασία, όλων εκείνων των Γραφικών χωρίων, τα οποία υπόσχονται την βασιλεία και απειλοί' κόλαση; Γιατί είναι η λέξη "ανταμοιβή" επαναλαμβανόμενη τόσο συχνά στις Γραφές; "Υπάρχει κάποια ανταμοιβή για το έργο" (2 Χρον. 15,7). "Είμαι η υπερβολικά μεγάλη ανταμοιβή" (Γενεσ. 15,1). Πάλιν: "Πού αποδίδει σε κάθε άνθρωπο σύμφωνα με το έργο του" (Ιωβ 34,11). Και ο Παύλος λέει στους Ρωμαίους 2: "εις εκείνους που δια της συνέχισης της υπομονής στα καλά έργα, ζητούν αιώνια ζωή" (στοίχος 7)' και υπάρχουν πολλές όμοιες δηλώσεις. Η απάντηση είναι ότι, εκείνο το οποίο εδραιώνεται, δι' όλων αυτών των χωρίων, είναι απλά κάποια ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΜΟΙΒΗΣ, όχι, εν πάσει περιπτώσει, κάποια ΑΝΤΑΞΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ' ΕΠΕΙΔΗ, εκείνοι που κάνουν καλό, δεν κάνουν έτσι με ένα δουλοπρεπές, συμφεροντολογικό πνεύμα, με στόχο να κερδίσουν αιώνια ζωή - μολονότι αυτοί ζητούν αιώνια ζωή, κατά την σημασία ότι είναι στον δρόμο, δια του οποίου θα βρουν και φθάσουν την αιώνια ζωή' έτσι ώστε η "ζήτησή" τους ^{είναι} κάποιος διαρκής μόχθος, και επιμελής προσπάθεια, πίσω από εκείνο, που κανονικά ^{είναι} επιδιώκει .. κάποιας καλής ζωής. Η αιτία, ένεκα της οποίας οι μελλοντικές συνέπειες, κάποιας καλής και κάποιας κακής ζωής, ^{είναι} δηλώνονται στις Γραφές, είναι, ^{είναι} οι άνθρωποι να ^{είναι} μπορούν να είναι διδαχμένοι, ενοχλημένοι, αφυπνισμένοι και τρομοκρατημένοι. Καθώς "δια του νόμου είναι η γνώση της αμαρτίας", και η διδαχή ^{είναι} που αφορά την αδυναμία μας, δια του οποίου, ωστόσο, δεν υποδηλώνεται ότι εμείς οι ίδιοι μπορούμε να κάνουμε οτιδήποτε' έτσι, με αυτές τις υποσχέσεις, και απειλές, έρχεται κάποια πρσειδοποίηση αυτού που ακολουθεί επί της αμαρτίας και αδυναμίας, την οποία ο νόμος έχει τονίσει, αλλά δεν αποδίδουν οποιαδήποτε ανταξιοτήτα στην αξία μας. Γιατί ^{είναι} όπως οι λόγοι του νόμου υπηρετούν την μεταστροφή τους, δια της διδασκαλίας και διαφώτισης, διδάσκοντες εμάς, αμ-

φότερα, τί εμεῖς σφεῖλουμε να κάνουμε και τί εμεῖς δεν μπορούμε να κάνουμε, ἔτσι οἱ λόγοι της ανταμοιβῆς, σημαίνοντας τί εἶναι να υπάρξει, υπηρετοῦν την μεταστροφή τους, με το να προτρέπουν, και απειλοῦν, και ενθαρρύνουν, παρηγοροῦν και υποστηρίζουν, τους ευσεβείς, να προχωροῦν παρά τίς αντιξοότητες, να επιμένουν, και να θριαμβεύουν, πράττοντας καλῶ και υπομένοντας το κακῶ, μή τυχόν συμβεῖ να κουρασθῶν, ἢ το πνεῦμα τους συντριφῆ. Ἐτσι ο Παῦλος προτρέπει τους νεοφώτιστους Κορίνθιους, λέγοντας: "συμπεριφέρεσθε σαν ἄνθρωποι γνωρίζοντας ὅτι ο μῶχος σας δεν εἶναι μάταιος εν τῷ θεῷ" (1 Κορ. 16, 13/15, 58). Ἐτσι, ἐπίσης, ο θεός υποστηρίζει τον Αβραάμ, λέγοντας: "Εἶμαι ἡ υπερβολικῶς μεγάλῃ ανταμοιβή" (Γένεση 15, 1). Εἶναι, ακριβῶς, καθῶς εἰς ἡσούν να παρηγορεῖς κάποιον, δια της υπόδειξης εἰς αὐτόν, ὅτι τα ἔργα του, βεβαιότατα, ευχαριστοῦν τον θεό. Αὐτό εἶναι ἓνα εἶδος παρηγορίας που ἡ Γραφή συχνά μεταχειρίζεται. Καί δεν εἶναι μικρῆ παρηγορία να γνωρίζει κάποιος ὅτι ευχαριστεῖ τον θεό, ἔτσι ὥστε τίποτα δυσάρεστο ^{δεν} μπορεί να ακολουθεῖ, μολονότι μπορεῖ να φαίνεται να εἶναι ανυπόφορο

Αὐτή εἶναι ἡ πρόθεση, ὅλων αὐτῶν που εἶναι εἰπωμένα σε σχέση με την ἐλπίδα μας, και προσδοκία μας, ὅτι τα πράγματα για τα οποία εμεῖς ἐλπίζουμε θα υπάρξουν βεβαιότατα (μολονότι οἱ ευσεβεῖς, δεν ἐλπίζουν, ἀπλῶς, ἐξ αιτίας ἐκείνων τῶν πραγμάτων, οὔτε ταιριάζει να γυρεῦουν τέτοια πράγματα για την δική τους ευχαρίστηση). Ἐτσι, ἐπίσης, με τους λόγους της απειλῆς, και μελλοντικῆς κρίσης, οἱ ασεβεῖς εἶναι τρομοκρατημένοι και ριγμένοι κάτω, ἔτσι ὥστε να μποροῦν να παύουν, και ^{να} συγκρατοῦνται, ἀπό ἀνομία, και να μην φουσκῶνουν: ἀπό υπερηφάνεια, και αὐταρέσκεια, και ματαιοδοξία, μέσα στις ἀμαρτίες τους.

Εἰς ἡ Λογική Ζάρωνε ψηλά την μύτη της, και ἔλεγε: "Γιὰτί ο θεός θέλει, ἐκεῖνα τα πράγματα να εἶναι καμωμένα δια του Λόγου Του, ὅταν τίποτα δεν εἶναι κατορθωμένο δια τέτοιων λόγων, και ἡ θέληση δεν μπορεῖ να στρέφει τον εαυτόν της σε καμία των διευθύνσεων;

Γιατί Αυτός δεν κάνει ότι Αυτός κάνει, χωρίς να εκφωνεί κάποιο Λόγο, όταν Αυτός μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα χωρίς κάποιο Λόγο; Ενεκα τού ότι κάποια θέληση, που έχει ακούσει τον Λόγο Του, μπορεί να κάνει, και κάνει, όχι περισσότερο από πριν, εάν η εσωτερική κίνηση του Πνεύματος λείπει... ούτε θα μπορούσε να οφελείται ή να κάνει οτιδήποτε λιγότερο, χωρίς τον Λόγο, νά υπάρχει εκφωνημένο, εάν το Πνεύμα ^{δεν} ήτο με αυτήν. Λόγω του ότι, το πάλι εξαρτάται από την δύναμη και ενέργεια του Πνεύματος". σ' αυτό εγώ θα πώ: Έχει ευχαριστήσει τον Θεό, όχι να δίνει το Πνεύμα χωρίς τον Λόγο, αλλά δια μέσου του Λόγου να δύναται... να έχει εμάς σαν εργάτες, μαζί με Αυτόν, ώστε να αναγγέλουμε εξωτερικά, ότι Αυτός, μόνος, φιδυρίζει εσωτερικά, οπουδήποτε Αυτός θέλει. Αυτό μπορούσε... να κάνει χωρίς τον Λόγο, αλλά Αυτός δεν θέλει. Και ποιοί είμαστε εμείς να ερευνούμε εντός της αιτίας της θεϊκής θέλησης; Είναι αρκετό για μας να γνωρίζουμε ότι ο Θεός έτσι θέλει, και αυτό ^{μας} καθιστά να υπηρετούμε, αγαπάμε και λατρεύουμε την θέλησή Του, χαλιναγωγώντας την αυθάδεια της λογικής. Ετσι, δύναται να τρέφει εμάς χωρίς ψωμί, έχει, πράγματι, δοσμένη σε μας την δύναμη να τρεφόμεστε χωρίς ψωμί, καθώς ο Ματθαίος 4 μας λέει: "ο άνθρωπος δεν τρέφεται από ψωμί μόνο, αλλά δια του Λόγου του Θεού" (στοίχος 4)· οσοδήποτε έχει ευχαριστήσει Αυτόν να μας τρέφει δια μέσου του ψωμιού, δια της προμήθειας τού ψωμιού, εξωτερικά, και δια τού Λόγου Του, εσωτερικά.

Μένει σίγουρο, συνεπώς, ότι η αξία δεν είναι αποδειγμένη από την ανταμοιβή, όχι, εν πάσει περιπτώσει, στις Γραφές, και, επίσης, ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν είναι αποδειγμένη από αξία, πολύ λιγότερο κάποια "ελεύθερη θέληση", όπως η Διάτριβή βάζει σαν σκοπό να αποδείξει... μία η οποία εκ του εαυτού της θέλει όχι καλό! ακόμα και αν παραχωρείς αξία, και προσθέτεις σ' αυτή τις συνηθισμένες σου "λογικές" αναλογίες και συμπεράσματα, έτσι: "ματαίως είναι αυτό διαταγμένο, μатаίως είναι η ανταμοιβή υποσχόμενη, μатаίως είναι οι

απειλές διευθυνόμενες, εαν η θέληση δεν είναι ελεύθερη", όλα αυτά τα επιχειρήματα, επαναλαμβάνω, εαν αποδεικνύουν οτιδήποτε, αποδεικνύουν αυτό: ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα δια του εαυτού της! Γιατί εαν δεν μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα δια του εαυτού της, παραμένει το "λογικό" συμπέρασμα σου, ότι, συνεπώς, εντολές, υποσχέσεις, και απειλές, είναι δρασμένα ματαίως.

Έτσι, η Διατριβή, αδιάκοπα επιχειρηματολογεί ενάντια στον εαυτό της, στα επιχειρήματα εναντίον εμού. Ο Θεός, μόνο, δια του Πνεύματός Του, εργάζεται σ' εμάς αμφότερα, αξία και ανταμοιβή, αλλά δια του Λόγου του εξωτερικά, Αυτός υποδεικνύει, και δηλώνει τα δύο αυτά σε ολόκληρο τον κόσμο, έτσι ώστε η δύναμη Του και δόξα, και η δική μας αδυναμία και ευτέλεια, να μπορεί να αναγγελεῖ, ακόμα και ανάμεσα στον άνομο, άπιστο, και αμαθή. Αλλά μόνο οι ευσεβείς λαμβάνουν αυτά τα πράγματα εντός των καρδιών τους, και πιστά τὰ κρατοῦν οι υπόλοιποι ^{τα} περιφρονούν.

XVI. ΜΑΤΘΑΙΟΣ 7, 16 ΛΟΥΚΑΣ 23, 34 ΙΩΑΝΝΗΣ 1, 12 ΡΩΜΑΙΟΙ 2, 4

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΔΕΝ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ ΤΗΝ ΗΘΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ

Θά ἦταν πάρα πολύ ενοχλητικό, να επιθεωρήσω κάθε προστακτικό χωρίο που η Διατριβή απαριθμεί από την Καινή Διαθήκη, πάντοτε καρφώνοντας τα δικά της συμπεράσματα και συζητώντας, ότι, οτιδήποτε είναι ειπωμένο, είναι "άσκοπο", "άχρηστο", "παράλογο", "τίποτα απολύτως", εαν δεν είναι η θέληση ελεύθερη. Εξόδεψα πολύ χρόνο και είμαι βαθιά αρρωστημένος, λέγοντας, ότι τέτοιοι λόγοι ^{δέν} επιτυγχάνουν τίποτα, και εαν αποδεικνύουν οτιδήποτε, αποδεικνύουν κάποια απεριόριστη "ελεύθερη θέληση", που σημαίνει, ακριβώς, να καταρρίπτουν ολόκληρη την Διατριβή. Γιατί έβαλε σκοπό να αποδείξει κάποια "ελεύθερη θέληση", που μπορεί να κάνει όχι καλό, και υπηρετεί αμαρτία, και πραγματικά αποδεικνύει κάποια "ελεύθερη θέληση" που μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα! Πόσο αμαθής και επίλησμον του

εαυτού της συνεχώς είναι!

Έτσι, είναι απλώς φλυαρία όταν μιλά όπως ακολουθεί: "Διά των καρπών τους εσεείς θα γνωρίζετε αυτούς," λέει ο Κύριος (Ματθ. 7, 16). Αυτός καλεί τα έργα "καρπούς", και καλεί αυτά "δικά μας" αλλά αυτά δεν είναι δικά μας, εαν όλα είναι φερμένα δια της αναγκαιότητας. ~~Αλλά δεν υπάρχουν πράγματα, που δεν παραγάγαμε οι ίδιοι, και~~ ελάβαμε από άλλους, που τα λέμε "δικά μας", κατά τον ουσιαστικότερο τρόπο; Γιατί τότε δεν θα όφειλαν, τα έργα, που ο Θεός μας έδωσε δια του Πνεύματός Του, να είναι καλεσμένα δικά μας; Θα παραλείπουμε να καλούμε τον Χριστό δικό μας, επειδή εμείς, ~~απλά, Τον~~ ελάβαμε ~~και~~ δεν ~~δημιουργήσαμε~~ ^{Τον}; Πάλιν, εαν εμείς δημιουργούμε τα πράγματα που είναι καλεσμένα δικά μας, ακολουθεί ότι δημιουργήσαμε τα μάτια μας, δημιουργήσαμε τα χέρια μας, δημιουργήσαμε τα πόδια μας, για τους εαυτούς μας; εκτός εαν τα μάτια μας, χέρια, και πόδια, δεν πρέπει να είναι καλεσμένα δικά μας! Πράγματι, λέει ο Παύλος, τί έχουμε εμείς που δεν ελάβαμε (1 Κορίν 4,7); Θα λέμε, τότε, είτε ότι όλο αυτό δεν είναι δικό μας, ή αλλιώς ότι δημιουργήσαμε όλο αυτό εμείς οι ίδιοι; Φαντάσου, τώρα, οι "καρποί" μας ^{να} είναι καλεσμένοι δικοί μας επειδή εμείς παράγουμε αυτούς, τί χώρος παραμένει για Χάρη, και το Πνεύμα; Ο Χριστός δεν λέει: "Από τους καρπούς τους, ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΚΑΠΟΙΟ ΜΙΚΡΟΤΑΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ, εσεείς θα γνωρίζετε αυτούς"! Είναι, μάλλον, αυτές οι κοινές αντιρρήσεις, που είναι ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ, και ΠΕΡΡΙΤΕΣ, και ΑΧΡΗΣΤΕΣ, αλήθεια, και ηλίθιες, και αποκρουστικές! Επειδή ρυπαίνουν και βεβηλώνουν αγίους Λόγους του Θεού.

Κάποια όμοια μικρόλογη εξήγηση είναι δασμένη στα λόγια του Χριστού επί του Σταυρού: "Πατέρα, συγχώρεσε αυτούς, γιατί δεν γνωρίζουν τί κάνουν" (Λουκάς 23,34). Εδώ, αντίθετα στην αναμενόμενη δήλωση, που θα όφειλε να εδραιώνει την "ελεύθερη θέληση", διέξοδο είχε πάλιν εις συμπερασμούς. "Με πόσο πολύ περισσότερη δικαιοσύνη", λέει η Διάτριβή, "θα μπορούσε Αυτός να τους έχει συγ-

χωρήσει, επί τη βάσει ότι **δεν** έχουν "ελεύθερη θέληση" και δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς εάν ήθελαν; Αλλά αυτό το συμπέρασμα δεν αποδεικνύει την "ελεύθερη θέληση", η οποία μπορεί να θέλει όχι καλό, που είναι ότι είμαστε συζητώντας αυτό αποδεικνύει την "ελεύθερη θέληση" που μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα, το οποίο ουδείς είναι συζητώντας, και το οποίο οι πάντες, εκτός των Πελαγιανών, αποκρούουν; Τώρα, όταν ο Χριστός ανοικτά δηλώνει, ότι "δεν γνωρίζουν τί αυτοί κάνουν", δεν φέρνει δια του τρόπου αυτού μαρτυρία, ότι αυτοί ήσαν ανίκανοί να θέλουν το καλό; Γιατί πώς μπορείς να θέλεις αυτό το οποίο δεν γνωρίζεις; Δεν μπορείς, βεβαίως, να επιθυμείς το άγνωστο! Ποιά δυνατότερη δήλωση μπορεί να δημιουργηθή, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", από το ότι αυτή **εχει** τέτοια ανυπαρξία, που όχι μόνο δεν μπορεί να θέλει καλό, αλλά δεν γνωρίζει ακόμα και πόσο πολύ κακό είναι κάνοντας, και τί **είναι** το κακό; Υπάρχει ΣΚΟΤΕΙΝΟΤΗΣ εε κάποια αξία της δήλωσης: "Δεν γνωρίζουν τί αυτοί κάνουν"; Τί **αφήνεται** στις Γραφές, που δεν μπορεί να βεβαιώνει "ελεύθερη θέληση", υπο την υπαγόρευση της Διατριβής, όταν αυτός ο λόγος του Χριστού, που είναι τόσο καθαρός, και τόσο ολοκληρωτικά εναντίον της, **κατασκευάζεται να την** βεβαιώνει; **Κάποιος** θα μπορούσε τόσο εύκολα να λέει, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι βεβαιωμένη δι' αυτού: "Και η γή ήτο χωρίς μορφή και κενή" (Γένεση 1,2), ή: "Ο Θεός ανεπαύθη την έβδομη μέρα" (Γένεση 2,2), ή από **ομοιά τους!** Τότε οι Γραφές, **αλήθεια, θα ήσαν** σκοτεινές και διφορούμενες **θα ήσαν**, πράγματι, ταυτοχρόνως, τα πάντα και τίποτα! Αλλά το τολμηρά να μεταχειρίζεται τους λόγους του Θεού κατ' αυτόν τον τρόπο, δείχνει κάποιο μυαλό, που είναι διάσσημο για την περιφρόνηση του σε αμφοτέρους, Θεό και άνθρωπο, και είναι άξιο όχι, οπωσδήποτε, επιείκειας.

Πάλιν, η Διάτριβή παίρνει αυτούς τους λόγους από Ιωάννη 1 "Σ' αυτούς έδωσε Αυτός δύναμη να γίνουν τα παιδιά του Θεού" (στοίχος 12), ομοίως έτσι: "Πώς είναι δοσμένη η δύναμη να γίνουν παιδιά

του Θεού, εαν ^{δεν} υπάρχει ή ελευθερία της θέλησής μας"; Αυτό το χα-
ρίο, επίσης, είναι ένα σφυροκόπημα ενάντια στην "ελεύθερη θέληση",
καθώς είναι, σχεδόν ολοκληρω, το Ευαγγέλιο του Ιωάννη εν τούτοις
αυτό, επίσης, παρατίθεται προς όφελος της "ελεύθερης θέλησης":
Ας ^{το} παρατηρήσουμε, παρακαλώ! Ο Ιωάννης δεν είναι μιλώντας για
κάποιο έργο των ανθρώπων, μεγάλο ή μικρό, αλλά περί της πραγματι-
κής ανανέωσης και μεταμόρφωσης του παλαιού ανθρώπου, που είναι έ-
νας υιός του διαβόλου, εντός του νέου ανθρώπου, που είναι ένας
υιός του Θεού. Σ' αυτό, ο άνθρωπος είναι απλώς ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ (καθώς ο
όρος είναι χρησιμοποιημένος)· αυτός ^{δεν} ΚΑΝΕΙ τίποτα, αλλά το όλον αυ-
τού ΓΙΝΕΤΑΙ κάτι. Ο Ιωάννης είναι μιλώντας περί αυτού του γίγνεσ-
θαι. Λέει ότι γινόμαστε οι υιοί του Θεού, δια κάποιας
δύναμης θεϊκά δασμένης σ' εμάς, όχι δια κάποιας δύναμης της "ελεύ-
θερης θέλησης" έμφυτης σ' εμάς! Η φίλη μας η Διατριβή, ωστόσο,
συμπεραίνει από αυτά τα λόγια, ότι η "ελεύθερη θέληση" έχει τόσο
πολύ δύναμη που μας κάνει αυτή παιδιά του Θεού· αλλιώς, είναι
έτοιμη να διαβεβαιώσει, ότι οι λόγοι του Ιωάννη είναι παράλογοι και
άχρηστοι! Αλλά ποιος, ποτέ, έτσι εξύψωσε την "ελεύθερη θέληση", ώστε
να πιστώνει αυτήν με την δύναμη της κατασκευής των υιών του Θεού;
ειδικώς μία "ελεύθερη θέληση" που δεν μπορεί να θέλει καλό, τέ-
τοια καθώς η Διατριβή έχει προϋποθέσει! Αυτό μπορεί να είναι δια-
λυμένο μαζί με το υπόλοιπο αυτών των συχνοεπαναλαμβανόμενων συμ-
περασμάτων, τα οποία, εαν αποδεικνύουν ότιδήποτε, αποδεικνύουν ακ-
ριβώς αυτό που η Διατριβή αποκρούει - δηλαδή, ότι η "ελεύθερη θέ-
ληση" μπορεί να κάνει τα πάντα!

Ο Ιωάννης εννοεί αυτό: Ο ερχομός του Χριστού εντός του κόσμου
δια του Ευαγγελίου, με το οποίο η Χάρη ^{δεν} προσφέρεται, χωρίς τα
έργα να ^{δεν} απαιτούνται, δημιουργεί για όλους τους ανθρώπους την
πραγματικά έξοχη ευκαιρία να γίνουν υιοί του Θεού, εαν αυτοί θα
πιστεύουν. Αλλά αυτό το θέλουν και πιστεύουν στο όνομά Του, είναι
κάτι περί του οποίου η "ελεύθερη θέληση" ^{δεν} είχε προηγούμενη

γνώση ή αντίληψη, τόσο πολύ λιγότερο μπορεί αυτή να το κάνει δια της δίκης της δύναμης! Πώς θα μπορούσε η λογική να συλλάβει, ότι η πίστη, στον Ιησού σαν Υιό του Θεού και Υιό του Ανθρώπου, ήτο αναγκαία, όταν ακόμα και μέχρι σήμερα αυτή ^{δεν} μπορεί ούτε να αντιλαμβάνεται ^{ούτε να} πιστεύει, μολονότι ολοκληρη η δημιουργία ~~ανάχθεται~~ ^{ἀναχθέλλει}, ότι υπάρχει κάποιος πρόσωπο που είναι και τα δύο, Θεός και άνθρωπος! Πράγματι, ... μάλλον βρίσκει προσβολή σε κάποια τέτοια δήλωση, καθώς ο Παύλος μας λέει στους 1 Κοριν. 1 (στοίχοι 17-31)* τόσο αδύνατον είναι ^{να} μπορούσε να είναι, είτε θέλουμε είτε ^{ικανή} να ^{το} πιστεύει!

Ετσι, ο Ιωάννης κηρύττει, όχι τα προτερήματα της "ελευθέρης θέλησης", αλλά τα πλούτη ^{της} βασιλείας του Θεού, που ^{προσ-} φέρονται στον κόσμο δια του Ευαγγελίου και, ταυτοχρόνως, ^{υπο-} δεικνύει πόσοι λίγοι υπάρχουν που ^{τα} λαμβάνουν, ακριβώς επειδή η "ελευθέρη θέληση" εναντιούται σ' αυτά. Η δύναμη της "ελευθέρης θέλησης" ισοδυναμεί με αυτό: Επειδή ο Σατανάς κυριαρχεί επάνω της, απορρίπτει ακόμα και την Χάρη, και το Πνεύμα, που εκπληρώνει τον νόμο* τόσο έξοχα ταιριάζει, η δική της "προσπάθεια" και "αγώνας", να είναι χρήσιμη να εκπληρώνει τον νόμο!

Θα δείξουμε ^{πληρέστατα} στο επόμενο επίπεδο, τί κεραυνός αυτό το χωρίο του Ιωάννη είναι, ενάντια στην "ελευθέρη θέληση". Ουτόσο, δεν ^{παραξενεύομαι} ^{λίγο}, που η Διάτριβή ^{παραθέτει}, προς όφελος της "ελευθέρης θέλησης", χωρία τα οποία είναι τόσο καθαρά και τόσο δυναμικά ενάντια ^{της}. Αλλά η ηλιθιότητα της είναι τέτοια, που ^{δεν} κάνει ^{καμιά} απολύτως διάκριση, μεταξύ των λόγων της υπόσχεσης και του νόμου* με υπέρτατη τρέλα, εδραιώνει την "ελευθέρη θέληση" από λόγους του νόμου, και επαληθεύει αυτήν, ακόμα πολύ περισσότερο γελοία, δια των λόγων της υπόσχεσης! Αλλά αυτός ο παραλογισμός ^{εύκολα} ερμηνεύεται, ^{εάν} λογαριασθεί ^ή υπερηφάνεια και η αποξενωμένη συγκρότηση του μυαλού, εντός του οποίου η Διάτριβή συζητά ^{δεν} ενδιαφέρεται. Καθόλου, εάν η

Χάρη στέκει ή πέφτει, εαν "ελεύθερη θέληση" κατανικάται ή ταποθετείται επί θρόνου, αρκεί μόνο να μπορεί να προσφέρει εξυπηρέτηση στους τυρράνους, δια της δημιουργίας προκαταλήψεων στην υποθεσή μας, με κενούς λόγους!

Μετὰ από αυτό, ερχόμαστε στον Παύλο, τον περισσότερο "ορκισμένο", αντίπαλο της "ελεύθερης θέλησης"· ακόμα και αυτός είναι βιασμένος να ανωρθώνει την "ελεύθερη θέληση", στους Ρωμαίους 2: "ή καταφρονείς τον πλούτο της καλωσύνης Του, και την υπομονή, και μακροθυμίαν, μη αναγνωρίζοντας ότι η καλωσύνη Του σε οδηγεί εις μετάνοιαν;" (στοίχος 4). "Πώς μπορεί, κάποια ευθύνη ετή: περίφρονηση διατάγματος, να φέρεται", λέει η Διατριβή, "όπου δεν υπάρχει ελεύθερη θέληση; Πώς προσκαλεί ο Θεός εις μετάνοια, εαν Αυτός είναι ο δημιουργός της αμετανοησίας; Πώς είναι η καταδίκη ορθή, όταν είναι ο δικαστής που εξαναγκάζει στο κακώς πράττειν; Εγώ απαντώ: Η Διατριβή έχει ^{λάβει} την άδεια να κοιτά σ' αυτά τα ερωτήματα μόνη της. Τι έμειναν, ^{όμως,} αυτά σ' εμάς; Η Διατριβή δήλωσε, σ' εκείνη την "πιθανή άποψη", ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό και είναι υποχρεωμένη, κατ' αναγκαιότητα, να υπηρετεί την αμαρτία. Πώς, τότε, μπορεί η καταφρόνηση του διατάγματος να είναι φορτωμένη επάνω της, εαν αυτή δεν μπορεί να θέλει καλό, και υπάρχει σ' αυτήν όχι ελευθερία, αλλά μία αναγκαστική δουλεία να αμαρτάνει; Πώς ο Θεός την προσκαλεί εις μετάνοια, όταν Αυτός ο ίδιος εμποδίζει την μετάνοιά της, εγκαταλείποντας την ή μη δίνοντας ^{της} Χάρη, όταν αυτή δεν μπορεί να θέλει καλό εκ του εαυτού της; Πώς είναι η καταδίκη ορθή, όταν ο Κριτής, δια της απόσυρσης της βοήθειάς Του, εξαναγκάζει τον ασεβή να αφήνεται στην ανομία του, αφού, εκ της δίκης του δύναμης, αυτός δεν μπορεί να κάνει τίποτα άλλο; Όλα αυτά τα ερωτήματα ξεχνιούνται στο εξαίρετο κεφάλι της Διατριβής· ή αλλιώς, εαν αποδείκνυουν οτιδήποτε, αποδεικνύουν, καθώς εγώ είπα, ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα, το οποίο η Διατριβή, και κάθε άλλος, αποκρούει! Τα δικά της λογικά

συμπεράσματα, διὰ μέσου ὧν τῶν ἀναχύσεων τῆς, τῆς Γραφῆς, τῆν
στεναχωροῦν· γιατί φαίνεται στην Διατριβή παράλογο και άχρηστο
να επιβάλλεις, και να απαιτείς, με τέτοιους επιτακτικούς λόγους, όταν
δεν υπάρχει κανείς που μπορεί να συμμορφούται. Αλλά το σχέδιο του
Απόστολου σ' αυτές τις απειλές είναι, να φέρει τους υπερήφανους και
ασεβείς, να αναγνωρίζουν τους εαυτούς τους, και την ανικανότητά τους,
έτσι ώστε, έχοντας ταπεινώσει αυτούς δια της γνώσης της αμαρτίας
τους, να δύναται να ^{τούς} προετοιμάζει για Χάρη.

Τί ανάγκη υπάρχει να αναθεωρῶ το ένα μετά το άλλο, όλα τα
αναφερόμενα χωρία από τον Παύλο; Επειδή η Διατριβή συλλέγει μόνο
προστακτικές και υποθετικές δηλώσεις, ἢ λόγους, στους οποίους ο
Παύλος προτρέπει τους Χριστιανούς στους καρπούς της πίστης· και
έπειτα, δια καρφώματος ἐπ' αὐτῶν συμπερασμάτων, προχωρᾷ να οραμα-
τίζεται κάποια "ελεύθερη θέληση", της οποίας η δύναμη είναι τόσο
μεγάλη που μπορεί, χωρίς Χάρη, να κάνει όλα που ο Παύλος διατάζει
στις παραινήσεις του. Οι Χριστιανοί, ωστόσο, είναι κατασκευασμένοι
να δρουν, όχι δια "ελεύθερης θέλησης" αλλά δια του Πνεύματος του
θεοῦ, καθώς στους Ρωμαίους θ' μας εἶπε (στοίχος 14)· και να είναι
κατασκευασμένοι να δρουν σημαινει, όχι να δρουν, αλλά να είναι ωθούμε-
νοι, καθώς κάποιο πριόνι ἢ κάποιος πέλεκυς είναι κατασκευασμένος
να δρά δια κάποιου ξυλουργοῦ.

Μήπως κάποιος θα ἀμφέβαλε στο σημείο αυτό, ὅτι ο Λούθηρος εἶ-
πε τέτοια τρελά πράγματα, η Διατριβή παραθέτει τις δικές του λέ-
ξεις, τις οποίες, πράγματι, εγὼ αναγνωρίζω· γιατί εγὼ ομολογῶ
ὅτι το δόγμα του Γουίκλιφ ("ὅλα τα πράγματα ἔρχονται να περνοῦν κατ'
ἀναγκαιότητα δηλαδή προοριστοῦ) ἢ το ψευδῶς καταδικασμένο ἀπο τῆν Συνόδο - ἢ,
μᾶλλον, τῆν σκευωρία καὶ συνωμοσία - τῆς Κοστάνδης. Πράγματι, η
ἴδια η Διατριβή υποστηρίζει το ἴδιο, καθώς ^{εἶν} κἀνῶ, ὅταν βεβαιῶνει, ὅτι
η "ελεύθερη θέληση" δια της δικῆς της δυνάμεως μπορεί να θέλει
ὄχι καλῶ, και αναγκαστικῶς υπηρετεῖ τῆν αμαρτία - ἀκόμα και αν
διατυπῶνει αὐτό, στην πορεία τῆς ἀπόδειξης τοῦ ἀκριβῶς ἀντιθέτου.

Αρκεί να έχω πει αυτά τα λίγα εις απάντηση του πρώτου μέρους της Διάτριβής, όπου γύρευε να εδραιώσει την "ελεύθερη θέληση". Τώρα ας εξετάσουμε το επόμενο μέρος, όπου επιχειρεί να ανασκευάσει τα επιχειρήματά μου - εκείνα, δηλαδή, δία των οποίων η "ελεύθερη θέληση" καταργείται. Εδώ θα δείς τί ο καπνός του ανθρώπου μπορεί να κάνει, ενάντια στον κεραυνό και την αστραπή του Θεού!

V. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ
ΟΠΟΥ ΑΥΤΟΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙ ΤΑ ΕΛΑΦΙΑ
ΠΟΥ ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΔΟΥΛΕΙΑ ΘΕΛΗΣΗΣ

I. Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΕΡΑΣΜΟ

Η Διατριβή παρέθεσε πολυάριθμα Γραφικά χωρία προς υποστήριξη της "ελεύθερης θέλησης": αυτά δίνουν την εντύπωση ενός εξαιρετικά φοβερού στρατού. Δι' αὐτῶν ἐζήτησε να ἐμπνεύσει κουράγιο, στους ομολογητές και μάρτυρες, και όλους τους αγίους, ἄρρενες και θήλειες, που καυχῶνται στην "ελεύθερη θέληση", και να προκαλέσει φόβο και τρόμο σε όλους που αμαρτάνουν ἐναντία στην "ελεύθερη θέληση", αποκρούοντάς την. Η πρώτη της κίνηση μετά από αυτό είναι, να περιγράψει τους αντιπάλους τῆς "ελεύθερης θέλησης" αριθμητικῶς ἀξιοκαταφρόνητους, και πραγματικῶς να προσπαθήσει να αποδείξει, ὅτι μόνο δύο χωρία, "περισσότερο ἀληθοφανῆ ἀπὸ τα ὑπόλοιπα", στέκονται ἐπὶ τῆς δικῆς των πλευρᾶς. (Αυτὴ εἶναι ἔτοιμη για τον φόνο, βλέπεις, και για ἐκεῖνον μόνο, και δεν φαντάζεται να μπερδευτῆ σε μεγάλη ταλαιπωρία). Το ἓνα χωρίο εἶναι ἀπὸ Ἐξοδο 9: "ὁ Κύριος ἐσκλήρυνε τὴν καρδιά του Φαραῶ" (στοῖχος 12)· το ἄλλο εἶναι ἀπὸ Μαλαχία 1: "τον Ἰακώβ ἔχω ἐγὼ ἀγαπήσει, τον Ἡσαὺ ἔχω ἐγὼ μισήσει" (στοῖχος 2 - 3). Ὁ Παῦλος ἐξηγεῖ ἀμφοτέρωθεν ἐκτάσει στους Ρωμαίους (Ρωμ. 9,11), ἀλλὰ στην κατεύθυνση μίας συζήτησης, που πλήττει τὴν Διατριβὴν ὡς ἀξιοσημεῖωτα δυσάρεστη και ἀσύμφορη. Ἐάν δεν ἐγνώριζε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κάποια λίγη ρητορικὴ, θα ὑπῆρχε κίνδυνος, ὅτι αὐτὸς νὰ ἐσυντρίβετο μπροστά ἀπὸ τέτοια, δεξιολογικῶς ἐνεργούμενη ἐπίδειξη περιφρόνησης, και ἀπελπισίας, για τὴν ὑπόθεσή Του, και να ἐγχωρίσει τον στέφανον στην "ελεύθερη θέληση", πριν ἡ μάχη ἀρχίσει. Ἐγὼ, ὅπωςδήποτε, ἂν καὶ εἶμαι με χαμηλὸ βαθμὸ ἐφεδρειῶν, θα λάβω ευκαιρία ἀπὸ αὐτά τα δύο χωρία, να ἐπιδείξω τους στρατοὺς ἀπὸ τὴν πλευρά μας, - μολονότι, ὅταν ἡ καλοτυχία τῆς μάχης εἶναι τέτοια, που ἓνας μὴν μπορεί να θέσει δέκα χιλιάδες σε φυγὴ, τέτοια πλήθη δεν χρειάζονται. γιατί ἐάν ἓνα χωρίο καταρρίπτει τὴν "ελεύθερη θέληση", οἱ δικές τῆς ἀναρίθμητες ὀρδές ^{δὲν} θα ἐποφεληθοῦν καθόλου.

II. ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΤΟΥ ΛΕΓΕΙΝ ΣΤΗΝ ΓΡΑΦΗ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΑΝ ΑΞΙΩΜΑΤΑ, ΧΩΡΙΣ ΕΠΑΡΚΗ ΛΟΓΟ

Τώρα η Διατριβή επινοεί μία καινούργια τεχνική για να ξεγλιστρά από την βία των καθαρώτερων χωρίων: που σημαίνει, θα δέχεται ότι στα διαυγέστερα και απλούστερα χωρία υπάρχει κάποιο "σχήμα λόγου". Καθώς πριν, όταν μιλώντας προς υπεράσπιση της "ελεύθερης θέλησης", ξεγλύστησε την δύναμη όλων των προστακτικών και υποτακτικών χωρίων του νόμου, καρφώνοντας συμπερασμούς, και επινοώντας παρομοιώσεις, έτσι τώρα, όταν έρχεται να μιλήσει εναντίον μου, διαστρεβλώνει όλους τους λόγους των θεϊκών υποσχέσεων και δηλώσεων, κατά την ευχαρίστησή της, ανακαλύπτοντας σ' αυτούς κάποιο "σχήμα λόγου". Παντού είναι ένας πραγματικός Πρωτέας υπεκφεύγων. Μάλιστα, απαιτεί, και με μεγάλη ΥΠΕΡΟΨΙΑ, ότι θα οφείλαμε να επικυρώναμε τις μανούβρες του, επί τη βάσει ότι εμείς, επίσης, στριμωγμένοι, έχουμε την συνήθεια της εύρεσης "σχημάτων λόγου", με σκοπό να γλυτώνουμε, σαν αυτό: "σε όποιο θα θέλεις, άπλωσε εμπρός το χέρι σου" (Εκκλ. 15, 17): που σημαίνει, η χάρη θα απλώνει εμπρός το χέρι σου, επάνω σε όποια αυτή θέλει. "Κατασκεύασε εσύ μία νέα καρδιά" (Ιεζεκιήλ 18, 31): που σημαίνει, η χάρη θα κατασκευάζει σε εσένα μία νέα καρδιά, και έτσι παρομοίως. Φαίνεται στην Διατριβή άδικο, ότι θα μπορούσε να είναι επιτρεπτό για τον Λούθηρο, να προτείνει τέτοιες βιασμένες και παραμορφωμένες εξηγήσεις, εάν δεν ήταν, πολύ περισσότερο επιτρεπτό, να ακολουθούμε τις εξηγήσεις πιο ευηπόληπτων θεολόγων.

Βλέπεις, τώρα, ότι η σύγκρουση εδώ αφορά, όχι τα κείμενα καθ' εαυτά, ούτε εντούτοις συμπερασμούς και παρομοιώσεις, αλλά "σχήματα λόγου" και "εξηγήσεις". Πότε θα έχουμε, ποτέ, κάποιο απλό και ευθές κείμενο, απελευθερωμένο από "σχήματα λόγου" και "συμπερασμούς", υπέρ ή κατά της "ελεύθερης θέλησης"; Δεν περιέχει η Γραφή τέτοια κείμενα πουθενά; Θα παραμείνει το ζήτημα της "ελεύθερης θέλησης" σε αιώνια αμφιβολία, σαν κάτι που κανένα καθαρό κείμενο αποκαθιστά, αλλά που φιλόνικοι άνθρωποι, ταραγμένοι διά μέσου απλών "εξηγήσεων" και "σχημάτων λόγου", εισήγαγαν δια του εαυτού των, καθώς κάποιο καλάμι κλυδωνίζεται δια των ανέμων;

Μάλλον, ας είναι αυτό η πεποίθησίς μας: ότι "συμπερασμοί" ή "σχήματα λόγου" δεν πρέπει να επιτραπούν να υπάρχουν, σε κάθε χωρίο της Γραφής, εκτός εάν τέτοια απαιτούνται από κάποιο καταφανές χαρακτηριστικό στοιχείο των λέξεων, και τον παραλογισμό της ευθείας σημασίας τους, που προσβάλλει κάποιο άρθρο πίστης. Παντού, θα έπρεπε να προσκολλόμαστε, ακριβώς, στην απλή, φυσική σημασία των λέξεων, όπως αποδίδονται δια του κανόνος της γραμματικής, και την συνήθεια της ομιλίας, που ο θεός έχει δημιουργήσει μεταξύ των ανθρώπων· γιατί εάν ο καθένας μπορεί να επινοεί "συμπερασμούς", και σχήματα λόγου" στην Γραφή, κατά την δικήν του ευχαρίστηση, τί θα γίνει όλη η Γραφή παρά κάποιο καλάμι ^{που} εκτινάσσεται με τον άνεμο, και ένα είδος χαμαιλέοντα! Δεν θά υπήρχε, τότε, άρθρο πίστης, σε σχέση με το οποίο οτιδήποτε θα μπορούσε να αποκατασταῆ και αποδειχθῆ για βέβαιο, χωρίς να είδαμε ικανοί να εγείρετε αντιρρήσεις, διά μέσου κάποιου "σχήματος λόγου". Όλα τα "σχήματα λόγου" θα έπρεπε, μάλλον, να αναιραισθῶν, σαν ουσίες αμεσότατα δηλητηριώδεις, όταν η Γραφή, καθ' εαυτή, δεν απαιτεί απολύτως αυτά.

Δες τι απέγινε εκείνος ο διάσημος σχηματολόγος Οριγένης στην έκθεσή του της Γραφής: Τι ευκαιρία έδωσε, ακριβώς η κριτική του, στον Πορφύριο να λέει: "Εκείνοι που υπερασπίζονται τον Οριγένη, φαίνεται να αποδίδουν λίγη σημασία στον Ιερώνυμο:". Τι απέγιναν εκείνοι του Αρείου, σε σχέση με το "σχήμα λόγου", δια του οποίου κατασκεύασαν τον Χριστό να είναι "θεός ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΩΣ"; Τι έχει συμβεί στους νέους προφήτες, της δικής μας εποχής, σε σχέση με τον λόγο του Χριστού, "Αυτό είναι το Σώμα Μου"; Ένας βρίσκει κάποιο "σχήμα λόγου" στην αντωνυμία "αυτός", άλλος στο ρήμα "είναι" και κάποιος τρίτος στο ουσιαστικό "σώμα": Έχω παρατηρήσει, ότι όλες οι αιρέσεις και τα λάθη στην αντιμετώπιση των Γραφών προήλθαν, όχι από την απλότητα των λέξεων, (καθώς σχεδόν όλος ο κόσμος μας λέει), αλλά από την μη προσοχή στην απλότητα των λέξεων, και την λαχτάρα για "σχήματα λόγου", και "συμπερασμούς", που εξέρχονται από τα ίδια τα κεφάλια των ανθρώπων.

Κοίτα σ' αυτό εδώ το παράδειγμα: "σε όποιο εβου θέλεις, άπλωσε εμπρός το χέρι σου". Στον βαθμό που εγώ θυμάμαι, ποτέ

δεν μεταχειρίστηκα αυτούς τους λόγους, δίνοντας αυτήν την βιασμένη ερμηνεία πάνω τους, "η χάρη θα απλώσει εμπρός το χέρι σου, σε όποιο αυτή θέλει"· ούτε ποτέ είπα "κατασκεύασε εσύ μία νέα καρδιά", σημαίνει: "η χάρη θα κατασκευάσει σ' εσένα μία νέα καρδιά", ή οτιδήποτε σαν αυτό, μολονότι η Διατριβή με συκοφαντεί να τυπώνω αυτήν την σημασία· αλλά η Διατριβή είναι τόσο φουσκωμένη και αυτοεξαπατημένη με τα "σχήματα λόγου" της, και τους "συμπερασμούς", που δεν βλέπει τι είναι λέγοντας σε σχέση με οτιδήποτε: Τί εγώ είπα, ήτο αυτό: ότι οι λέξεις "άπλωσε εμπρός το χέρι σου", λαμβανόμενες απλά, καθώς αυτές στέκονται, χωρίς να εισάγουμε "σχήματα λόγου" και "συμπερασμούς", ακριβώς σημαίνουν, ότι το άπλωμα εμπρός του χεριού μας απαιτείται από εμάς· έτσι ώστε εδώ μάς λέγεται τί εμείς οφείλουμε να κάνουμε, σύμφωνα με την φύση ενός προστακτικού ρήματος, όπως είναι ορισμένο από τους δασκάλους της γραμματικής, και την κοινή χρήση της γλώσσας. Αλλά η Διατριβή αγνοεί την απλή αυτή σημασία της φράσης, εισάγοντας βιαίως "συμπερασμούς" και "σχήματα λόγου", και ερμηνεύει έτσι "άπλωσε εμπρός το χέρι σου" σημαίνει: "εσύ μπορείς να απλώσεις εμπρός το χέρι σου δια της δικής σου δύναμης"· "κατασκεύασε εσύ μία νέα καρδιά" σημαίνει: "εσύ μπορείς να κατασκευάσεις μία νέα καρδιά"· "πίστεψε στον Χριστό" σημαίνει: εσύ μπορείς να πιστεύεις". Μεταχειρίζεται προστακτικές και οριστικές δηλώσεις, σαν να σημαίνουν το ίδιο πράγμα, και εάν αυτό δεν εισακούεται, είναι έτοιμη να υποστηρίξει ότι η Γραφή είναι παράλογη και ανώφελη. Και όταν αυτές οι "εξηγήσεις", τις οποίες δάσκαλοι της γραμματικής ^{δεν} θα μπορούσαν να ανεχθούν, συμβαίνουν στους δασκάλους της Θεολογίας, δεν πρέπει να είναι καλεσμένες βίαιες ή αυθαίρετες· αυτές είναι "οι απόψεις των πιο ευηπόληπτων και τιμώνων, εν χρόνω, θεολόγων".

Η Διατριβή είναι ικανή, εύκολα να επικυρώνει, και να κυνηγά "σχήματα λόγου", σε αυτό το σημείο, γιατί είναι αδιάφορη εάν ότι ειπωθεί, είναι βέβαιο ή αβέβαιο. Πράγματι, αυτή σκοπεύει να έχει όλα τα πράγματα αβέβαια, επειδή συμβουλεύει ότι οι διδασκαλίες που αφορούν την "ελεύθερη θέληση", θα έπρεπε να τέθρονον παράμερα και να μη διερευνώνται. Συνεπώς, θα

1. Στους «υδραραωιδιές» ο Έρμφορ άνωχνωρίζει, ότι ο ευχραγεώς αυτής της εξήγησης ήταν ο Κάρρετανγκ, όταν συζητήσε με τον Εκκ στην Λευγία.

ικανοποιητό, αποκρούοντας με κάθε τρόπο δηλώσεις, δια των οποίων θα αισθανόταν φερμένη σε αμηχανία. Αλλά για μένα ότι είναι εν εξελίξει, είναι ένα σοβαρό ζήτημα: θέλω να είμαι τόσο σίγουρος, ως προς την αλήθεια, όσο εγώ μπορώ, με σκοπό να καθησυχάζω τις συνειδήσεις των ανθρώπων και πρέπει να πράττω τελείως διαφορετικά.

Λέω, ότι για μένα δεν είναι αρκετό, εσύ να λες: εκεί ΔΥΝΑΤΑΙ να είναι κάποιο "σχήμα λόγου": το ερώτημά μου είναι, εάν εκεί ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ να είναι και ΠΡΕΠΕΙ να είναι ένα "σχήμα λόγου": και εάν δεν αποδεικνύεις ότι εκεί πρέπει αναγκαίως να υπάρχει ένα "σχήμα λόγου", εσύ ^{δεν} κατορθώνεις τίποτα. Εδώ στέκεται ο Λόγος του Θεού: "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ" (Έξοδος 4, 21). Μπορείς να λες ότι αυτό θα ωφείλε ή θα μπορούσε να λαμβάνεται να σημαίνει: "θα επιτρέψω αυτόν να είναι σκληρυμένος". Σ' ακούω να μου λες, ότι θα μπορούσε

έτσι να ληφθεί, και ότι αυτό το "σχήμα λόγου" συχνά χρησιμοποιείται στην κοινή ομιλία, έτσι: "Εγώ κατέστρεψα εσένα, με το ότι δεν σε διόρθωσα αμέσως, όταν πήγαινες λάθος". Αλλά δεν υπάρχει τόπος εδώ για κάποια τέτοια "απόδειξη". Δεν είμαστε ερευνώντας, εάν αυτό το "σχήμα λόγου" είναι σε χρήση: δεν είμαστε ερευνώντας, εάν ένας ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ να ^{το} μεταχειριστεί, για να εξηγήσει αυτό το χωρίο στον Παύλο: το ερώτημά μας είναι, εάν μπορούμε με ασφάλεια και βεβαιότητα να υποθέτουμε, ότι είμαστε σωστοί στην επίκληση του να εξηγήσει αυτό το χωρίο, και εάν ο Παύλος εννοεί να ^{το} χρησιμοποιεί εδώ. Δεν θέλουμε να γνωρίζουμε, πως κάποιος παράξενος αναγνώστης θα μπόραυε να το χρησιμοποιεί, αλλά εάν ο ίδιος ο Παύλος, ο γράφων, ^{το} χρησιμοποίησε... Τί θα κάνεις ^{σε} κάποια συνείδηση, που εγείρει αυτό το ερώτημα: "Κοίτα, ο θεϊκός συγγραφέας λέει: "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ" ". Η σημασία της λέξεως "σκληραίνω" είναι απλή και καλά γνωστή. Αλλά κάποιος ανθρώπινος αναγνώστης μου λέει, ότι "σκληραίνω", εδώ, σημαίνει: "δίνω κάποια ευκαιρία σκλήρυνσης, μη διορθώνοντας τον αμαρτωλό αμέσως". Επί ποίας εξουσίας, και για ποιόν σκοπό, και από ποιάν ανάγκη, είναι η φυσική σημασία του χωρίου έτσι στρεβλωμένη; Δεν θα είναι ο αναγνώστης, έτσι, παραστρατημένος στην εξήγησή του; Πώς είναι αποδειγ-

μένο, ότι, η παραποίηση του, των λέξεων, είναι σε αυτό το χωρίο σωστή; Είναι τόσο επικίνδυνο όσο και ασεβές να τραβάμε βιαίως τον Λόγο του Θεού, χωρίς εξουσία και χωρίς ανάγκη. Θα συμβουλεύεις αυτή την φτωχή, καταπιεσμένη ψυχή, λέγοντας: "Ο Οριγένης εσκέφθη έτσι και έτσι"; ή "παράτησε τέτοιες έρευνες, γιατί αυτές είναι αργόσχολες και περιττές"; Η απάντησή του θα είναι, ότι αυτή η συμβουλή θα έπρεπε να έχει δοθεί στον Μωυσή, και στον Παύλο, πριν αυτοί γράψουν, και επίσης στον ίδιο τον Θεό. **Επειδή** μᾶς ανησυχούν με γραπτά, που είναι περιττά και αργόσχολα;

Αυτό το δυστυχές καταφύγιο των "σχημάτων λόγου", **συνεπώς, δεν βοηθά** την Διατριβή. Ο **Κωτέας** μας πρέπει, εδώ, να κρατηθῆ σφικτά, και **να πιεσθῆ** να δώσει σ' εμάς, πλήρη πληροφόρηση σε σχέση με το "σχῆμα λόγου" σε αυτό το χωρίο, και εκείνη, είτε δια των πραγματικά καθαρών Γραφών, είτε δια αναμφισβήτητων θαύμάτων. **Δεν δίνουμε** αξιοπιστία στην δική του απλή γνώμη, ακόμα και αν η επιστημοσύνη όλων των εποχών υποστηρίζει αυτήν· αλλά συνεχίζουμε να επιμένουμε, ότι δεν μπορεί να υπάρχει "σχῆμα λόγου" εδώ· ο λόγος του Θεού πρέπει να λαμβάνεται στην απλή του σημασία, καθώς οι λέξεις στέκονται. Γιατί δεν **αφήνεται** στην διακριτικότητά μας, (καθώς η Διατριβή **καταπείθει** τον εαυτόν της), να σχηματίζουμε και να ανασχηματίζουμε τις λέξεις του Θεού, όπως μας ευχαριστεί· αλλιώς τίποτα **δεν εἶ** **αφεθῆ**, **σε ολόκληρη τὴν Γραφή, που δεν θα επανέρχεται** στην φιλοσοφική θέση του Αναξαγόρα: "οτιδήποτε, δύναται να εξέρχεται από οτιδήποτε". Σ' αυτήν την περίπτωση **μπορῶ** να λέω: "ο Θεός εδημιούργησε τους ουρανοὺς και την γη" - δηλαδή, Αυτός έθεσε αυτά εν χώρῳ, αλλά δεν κατασκεύασε αυτά εκ του τίποτα. Ἢ αυτό: "Αυτός εδημιούργησε τους ουρανοὺς και την γη" - δηλαδή τους αγγέλους και τους διαβόλους, ἢ τους δικαίους και τους ανόμους. Ποίος, παρακαλώ, **δεν θα ἦταν** σ' αυτήν την περίπτωση θεολόγος, μόλις άνοιγε την Βίβλο;

Ας είναι αυτό, λοιπόν, σταθεροποιημένο και αποκατεστημένο· εάν η Διατριβή δεν μπορεί να αποδείξει, ότι υπάρχει κάποιο "σχῆμα λόγου" σ' αυτά τα χωρία, τα οποία ζητά να ανατρέψει, τότε είναι δεσμευμένη να παραχωρήσει σ' εμένα, ότι οι λέξεις πρέπει να

ληφθούσιν, καθώς αυτές στέκονται, και αν ακόμα θα ώφειλε να αποδεικνύει, ότι τα ίδια "σχήματα λόγου" ευρίσκονται,

χενικά, σε όλα τα μέρη της Γραφής, και στα χείλη ΟΛΩΝ ΤΩΝ ανθρώπων. Και δι' αυτής της αρχής όλα τα επιχειρήματά μου, τα οποία η Διατριβή εγύρευσε να ανασκευάζει, είναι μία για πάντα διασφαλισμένα, και η ανασκευή τους: κρίνεται, ότι δεν κατορθώνει τίποτα, ότι δεν έχει δύναμη, και είναι, οπωσδήποτε, τίποτε.

ΙΙΙ. Η ΕΡΑΣΜΙΚΗ ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΚΛΗΡΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΡΑΩ

Έτσι, όταν οι λέξεις του Μωϋσή "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ" ερμηνεύονται σαν να σημαίνουν: "Η μακροθυμία μου, δια της οποίας ανέχομαι τον αμαρτωλό, και η οποία οδηγεί άλλους να μετανοούν, θα κάνει τον Φαραώ περισσότερο επίμονο στην αμαρτωλότητα" είναι κομψά ειπωμένες, αλλά δεν είναι απόδειξη, ότι αυτό είναι σωστό. Και δεν είμαι ικανοποιημένος με κάποια απλή δήλωση· εγώ θέλω απόδειξη.

Κατά τον ίδιο τρόπο, οι λέξεις του Παύλου: "Αυτός έχει έλεος επί όποιου θέλει να έχει έλεος, και όποιον θέλει Αυτός σκληραίνει" (Ρωμαίοι 9, 18) εξηγούνται, ευλογοφανώς, σαν να σημαίνουν, ότι ο Θεός σκληραίνει, όταν Αυτός δεν τιμωρεί, αμέσως, τον αμαρτωλό, και Αυτός έχει έλεος, όταν αμέσως τον προσκαλεί να μετανοήσει, βασανίζοντάς τον. Αλλά πώς, αυτή η ερμηνεία, αποδεικνύεται;

Το ίδιο ταιριάζει και για τις λέξεις του Ησαΐα: "Γιατί έχεις κατασκευάσει εμάς να σφάλουμε από τους δρόμους και εκκλήρυνες την καρδιά μας από τον φόβο;" (Ησαΐας 63, 17). Ας παραδεχτούμε την ερμηνεία, που ο Ιερώνυμος εξάγει από Οριγένη, ότι εννοείται, με το να "κάνει να σφάλουμε", το να μην ανακαλεί, Αυτός, αμέσως, από το λάθος. Αλλά ποιός μας δίνει εγγύηση ότι η ερμηνεία του Οριγένη και Ιερώνυμου είναι ορθή; Επιπλέον, δεν συμφωνούμε να βασίζουμε τα επιχειρήματά μας επί του κύρους οποιουδήποτε Δασκάλου, αλλά μόνο επί εκείνου της Γραφής. Τι και αν θέτει, τις προτάσεις του Οριγένη και

Ιερώνυμου, η Διατριβή, εναντίον μου. - αλλά έχει ξεχάσει την συμφωνία μας. Εν πάσει περιπτώσει, μεταξύ όλων των Εκκλησιαστικών συγγραφέων, μετά δυσκολίας υπάρχουν κάποιοι, που έχουν μεταχειριστεί τις λέξεις του Θεού, με πιο παράλογο και αδέξιο τρόπο, από τον Οριγένη και Ιερώνυμο.

Να θέσω αυτό με ένα λόγο: το συμπέρασμα, της εξηγητικής σου εξουσιοδότησης, είναι, ότι, δια της νέας σου, ανήκουστης γραμματικής, το κάθε τι είναι αναποδοχυσμένο. Όταν ο Θεός λέει: "Θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ", εσύ αλλάζεις τα πρόσωπα και παίρνεις αυτό έτσι: "Ο Φαραώ σκληραίνει εαυτόν διά της μακροθυμίας Μου": "Ο Θεός σκληραίνει τις καρδιές μας" σημαίνει: "εμείς σκληραίνουμε εαυτούς, εφ' όσον ο Θεός αναβάλλει την τιμωρίαν". "Εσύ, Κύριε, έχεις κατασκευάσει εμάς να σφάλουμε" σημαίνει: "εμείς έχουμε κατασκευάσει εαυτούς να σφάλουμε, ενόσω Εσύ προχωράς παραλείποντας να μας τιμωρείς". Έτσι, επίσης, για τον Θεό να "έχει έλεος", δεν σημαίνει, πλέον, ότι Αυτός δίνει Χάρη, ή δείχνει ευσπλαχνία, ή συγχωρεί αμαρτία, ή δικαιώνει, ή ελευθερώνει από κακό, αλλά, ότι, αντιθέτως, Αυτός φέρει κακό, επάνω σε κάποιον, προς τιμωρίαν.

Τα "σχήματα λόγου" σου, τελικώς, θα σε φέρουν στο σημείο να ειπείς, ότι ο Θεός είχε έλεος επί των παιδιών του Ισραήλ, όταν τους έστειλε στην Ασσυρία και την Βαβυλώνα, επειδή εκεί τιμώρησε τους αμαρτωλούς, και τους προσκάλεσε εις μετάνοιαν, διά μέσου του βασανισμού, αλλά όταν τους έφερε πάλι πίσω και τους έθεσε ελεύθερους, Αυτός δεν έδειξε έλεος προς αυτούς, αλλά, ^{τους} έσκήρυνε. δηλαδή, τους έδωσε κάποια ευκαιρία σκλήρυνσης, δια της δικής Του μακροθυμίας, και ελέους. Έτσι, επίσης, στέλνοντας τον Χριστό, τον Σωτήρα, εντός του κόσμου, δεν θα είναι ^{αυτό} καλεσμένο, έλεος Θεού, αλλά σκλήρυνση του Θεού, επειδή δι' αυτής της πράξης ελέους, έδωσε στους ανθρώπους κάποια ευκαιρία σκλήρυνσης. Αλλά η καταστροφή από Αυτόν της Ιερουσαλήμ, και η διασπορά των Ιουδαίων, ακόμα και μέχρι σήμερα, θα είναι μία πράξη ελέους επ' αυτών, επειδή διά της τιμωρίας αυτών που αμαρτάνουν, τους προσκαλεί εις μετάνοιαν. Επί πλέον, η μεταφορά, από Αυτόν, των

αγίων εντός του ουρανού, κατά την ημέρα της Κρίσης, θα είναι μία πράξη, όχι ελέους, αλλά, σκληρύνησης, επειδή δια της καλοσύνης του θα τους δίνει μία ευκαιρία κατάχρησης εκείνης της καλοσύνης. Αλλά θα είναι δείχνοντας έλεος στον αμαρτωλό, τον οποίον Αυτός στρίμωξε κάτω στην Κόλαση, επειδή είναι τιμωρώντας τους αμαρτωλούς. Παρακαλώ, πες μου, ποιός, ποτέ, άκουσε τέτοιες πράξεις θεϊκού ελέους, και οργής, σαν αυτές;

Ας παραδεχτούμε, ^{οτι} καλοί άνθρωποι γίνονται καλύτεροι, από αμφοτέρα, την μακροθυμία και την αυστηρότητα του Θεού. ωστόσο, όταν εμείς μιλάμε για αμφοτερους, καλούς και κακούς μαζί, αυτά τα "σχήματα λόγου" τρέχοντας, καθώς αυτά κάνουν, έντελώς αντίθετα στην συνήθεια της ομιλίας μας, θα κάνουν οργή εκ του ελέους Του, και έλεος εκ της οργής Του. γιατί αυτά καλούν οργή Θεού, όταν Αυτός κάνει καλό, και έλεός Του, όταν Αυτός βασανίζει. Αλλά, εάν ο Θεός πρέπει να λέγεται ότι σκληραίνει όταν κάνει καλό, και να έχει έλεος όταν βασανίζει και τιμωρεί, γιατί πρέπει να λέγεται, ότι έχει σκληρύνει τον Φαραώ, περισσότερο από τα παιδιά του Ισραήλ ή γι' αυτό το ζήτημα, ολόκληρο τον κόσμο; Δεν έκανε καλό στα παιδιά του Ισραήλ; Δεν κάνει καλό σε ολόκληρο τον κόσμο; Δεν στέλνει την βροχή επάνω στους καλούς και στους κακούς; Γιατί πρέπει να λέγεται, ότι έλαβε έλεος επί των παιδιών του Ισραήλ, περισσότερο από τον Φαραώ; Δεν βασάνισε τα παιδιά του Ισραήλ στην Αίγυπτο και στην έρημο; Ας παραδεχτούμε, κάποιοι καταχρώνται, και μόνο μερικοί παρουσιάζουν μία σωστή απάντηση στην καλοσύνη και στην οργή του Θεού. αλλά εσύ ορίζεις "σκληραίνω", σαν "δείχνω επιείκεια στον αμαρτωλό δια της μακροθυμίας και καλοσύνης", και "δείχνω έλεος", όχι σαν "δείχνω επιείκεια", αλλά σαν "επισκέπτομαι και τιμωρώ" το οποίο σημαίνει ότι, κατά τό μέτρο που αφορά τον Θεό, δια της συνεχούς καλοσύνης Αυτός ^{δεν} κάνει τίποτα πλην σκληραίνει, και δια της συνεχούς τιμωρίας, Αυτός ^{δεν} δείχνει τίποτα, πλην έλεος.

Αυτή είναι ἡ, ασυγκρίτως, χαριτωμένη σκέψη σου - ὅτι ο Θεός πρέπει να λέγεται ὅτι σκληραίνει, ὅταν δια της μακροθυμίας Του . . . δείχνει επιείκεια στους αμαρτωλούς, ἀλλά ὅτι δείχνει ἔλεος, ὅταν επισκέπτεται, και βασανίζει, και προσκαλεῖ αὐτούς εἰς μετάνοιαν, δια της σκληρότητάς Του. Πες μου, τί ο Θεός ἀφήσε ἀπραγματοποίητο βασανίζοντας και τιμωρώντας τον Φαραώ και καλόντάς τον εἰς μετάνοιαν; Δεν εἶναι δέκα πληγές καταγραμμένες σε ἐκείνη την διήγηση; Ἐάν ο ορισμός σου στέκει, ὅτι δείχνω ἔλεος, σημαίνει τιμωρῶ, και καλῶ ἀμέσως τον αμαρτωλό, ο Θεός βεβαιότατα ἔδειξε ἔλεος στον Φαραώ. Γιατί, τότε, ο Θεός δὲν λέει . . . : "θα ἔχω ἔλεος στον Φαραώ", ἀλλά: "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ"; Ακριβῶς στην ἐνέργεια της ἐπίδειξης ἐλέους στον Φαραώ (που σημαίνει βασανίζοντας και τιμωρώντας αὐτόν - ἡ ἐξίσωσή σου!), Αὐτός λέει: "θα σκληρύνω αὐτόν" - που σημαίνει, θα υποφέρω με αὐτόν και θα κάνω αὐτόν καλό (ἡ ἐξίσωσή σου πάλιν!). Ποιά, περισσότερο σκανδαλώδης, δῆλωση θα μπορούσε να ακουσθεῖ; Πού τώρα εἶναι τα "σχήματα λόγου" σου; Και ο Οριγένης; Και ο Ιερώνυμος; Και οἱ ΠΙΟ ΕΥΗΠΟΛΗΠΤΟΙ ΘΕΟΛΟΓΟΙ, ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΜΟΝΟ Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΙΔΕΙΑ ΝΑ ΔΙΑΨΕΥΔΕΙ; Ἀλλά ἡ σαρκική ἀπερισκεψία κάποιου ἀνθρώπου, που ἀσημαντολογεῖ με τους λόγους του Θεού, και δεν τους παίρνει σοβαρά, κάνει ἀναπόφευκτο ὅτι θα μιλά ἔτσι ἀκριβῶς.

Το ἀκριβές κείμενο του Μωϋσή, συνεπῶς, ἀποδεικνύει ἀναμφισβήτητα, ὅτι τα "σχήματα λόγου" σου εἶναι ἀνάξιες φαντασίες σ' αὐτό το σημεῖο, και ὅτι δια των λέξεων: "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ" εἶναι σφαιρινόμενο κάτι διαφορετικό . . . , και πιο μακρινῆς ἐκτασης ἀπὸ τὸ ΚΑΝΟΝΤΑΣ ΚΑΛΟ, ἢ ΒΑΣΑΝΙΖΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΤΙΜΩΡΟΝΤΑΣ. Γιατί δεν μπορούμε να μην ἀποδεχόμεστε, ὅτι, ἀμφότερα αὐτὰ ἦταν δοκιμασμένα ἐπὶ του Φαραώ, πάρα πολύ προσεκτικά και ἐνεργητικά. Ποιές πράξεις οργῆς και τιμωρίας θα μπορούσαν να εἶναι πιο ἀμεσες και πιεστικές, ἀπὸ το να ὑπάρχει προσβλημένος με τόσο πολλά σημεῖα βασάνων, που ο Μωϋσῆς . . . καταγράφει, και που ὁμοιά τους δὲν εἶχαν ποτέ ὑπάρξει; Ἀκόμα και ο ἴδιος ο Φαραώ ἦτο ἀφυπνισμένος ἀπὸ αὐτά, περισσότερο ἀπὸ μία

φορά, εάν γὰρ μετανοούσε . αν και δεν ήτο ολοκληρωτικά αφυπνισμένος και . συνέχιζε. Τί ενέργειες μακροθυμίας, και καλών πράξεων, θα μπορούσαν να είναι πιο γενναιόδωρες, από την αφαίρεση τῶν πληγῶν, ἀπο τὸν Θεό, τόσο γρήγορα, μετριάζοντας την αμαρτία του Φαραώ τόσο συχνά, αποκαθιστώντας το καλό, και απομακρύνοντας το κακό τόσες πολλές φορές; Ωστόσο, κανένας τρόπος ενέργειας ^{δεν} ωφέλησε, και ακόμα ο Θεός έλεγε: "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ". Βλέπεις, λοιπόν, ότι, και αν ήτο προσδεχόμενο, ότι, ο πυρός σου της "σκληρύνσης" και του "ελέους" (. όπως παραστάθηκε, δια του "σχήματος λόγου", στον σχολιασμό σου), ήτο πραγματικά καταναλωμένος, και πιθανόν να φαίνεται αποδειγμένος δια των παραδειγμάτων, στο πληρέστατο μέτρο του, στην συναλλαγή με Φαραώ, ωστόσο κάποια "σκληρύνση" ακόμα παραμένει . και ότι, η "σκληρύνση" περί της οποίας ο Μωϋσής μιλά, πρέπει αναγκαστικά να διαφέρει, από αυτήν που εσύ ονειρεύεσαι.

Οπωσδήποτε, βλέποντας ότι είμαι πολεμώντας με πλαστογράφους, και τις φαντασίες που καταδιώκουν αυτούς, ας παραχωρήσω τα ηνία στην δική μου φαντασία, και να φαντασθώ το αδύνατο - ότι το "σχήμα λόγου", περί του οποίου η Διατριβή ονειρεύεται, πραγματικά . . . ευρίσκεται σ' αυτό το χωρίο. Έπειτα, θα δω, πώς η Διατριβή . . . θα βοηθηθή, αφού θα είναι αναγκασμένη να δηλώνει, ότι όλα τα πράγματα έρχονται να περνούν διά της θέλησης του Θεού μόνον, και κατ' αναγκαιότητα, κατά το μέτρο που αφορά εμάς . . . και πώς αυτή μπορεί να απαλάσσει τον Θεό να είναι . . . Αυτός ο ίδιος, ο δημιουργός και η αιτία της σκληρύνσής μας; Εάν είναι αλήθεια, ότι ο Θεός πρέπει να λέγεται ότι σκληραίνει, όταν υπομένει με μακροθυμία και δεν τιμωρεί αμέσως, ωστόσο, αμφότερες οι ακολουθούσες θέσεις μένουν ακόμα σταθερές:

Πρώτον, ^{στι} ο άνθρωπος, παρ' όλα αυτά, υπηρετεί την αμαρτία κατ' αναγκαιότητα. Αφού . . . παραδεχόμαστε, ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό, (και εκείνο είναι το είδος της "ελεύθερης θέλησης" που η Διατριβή ανέλαβε να αποδείξει) τότε η καλοσύνη, τῆς κάποιας μακροθυμίας του Θεού, δεν κάνει αυτήν διόλου καλύτερη, αλλά αναγκαστικά ^{την} κάνει χειρότερη,

εκτός εάν, δια του ελεους του Θεού, το πνεύμα ενωθεί με αυτήν· έτσι ώστε όλα τα πράγματα, ακόμα, να γίνονται με κατ' αναγκαιότητα, κατά το μέτρο που αφορά εμάς.

Δεύτερον, ο Θεός εμφανίζεται να είναι ανελεήμων, υπομένοντας εμάς διά της μακροθυμίας Του, όπως, ακριβώς, φαίνεται να εμφανίζεται, όταν εμείς δηλώνουμε, ότι προμελετημένα σκληραίνει, σύμφωνα με την δική Του ανεξιχνίαστη θέληση. Γιατί αφού βλέπει ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό, αλλά γίνεται χειρότερη, καθώς, εν τη μακροθυμία, υπομένει αυτήν, εμφανίζεται, σε αυτήν ακριβώς την μακροθυμία, να δείχνει την μέγιστη σκληρότητα και να βρίσκει ευχαρίστηση στην μιζέρια μας. Αυτός θα μπορούσε να θεραπεύει και να παύει να υπομένει αυτήν, εάν ήθελε· πράγματι, δεν θα μπορούσε να υπομείνει αυτήν, εάν Αυτός προσφέρετο να θέλει. Ποιός θα αναγκάσει Αυτόν ενάντια στην θέλησή Του; Τώρα, εάν εκείνη η θέληση, χωρίς την οποίαν ουδέν έρχεται να περνά, στέκει σταθερή, και εάν είναι επιπλέον παραδεχόμενο, ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό, όλο αυτό που λέγεται για να απαλάσσει τον Θεό, και να ρίχνει το φταίξιμο στην "ελεύθερη θέληση", είναι ειπωμένο ματαίως· γιατί η "ελεύθερη θέληση" πάντοτε μιλά έτσι: "Εγώ δεν μπορώ και ο Θεός δεν θέλει· τί μπορώ εγώ να κάνω; Ας υποθέσουμε ότι Αυτός δείχνει έλεος, βασανίζοντάς με· εγώ δεν κερδίζω τίποτα δι' αυτού, αλλά πρέπει αναγκαστικά να αυξάνω χειρότερη, εκτός εάν Αυτός μου δίνει το Πνεύμα Του. Αλλά δεν μου το δίνει" και θα το έδινε, εάν; έτσι αποφάσιζε· έτσι, είναι βέβαιο, ότι Αυτός δεν θέλει να Το δίνει".

Οι αναφερμένες αναλογίες πλήρως αστοχούν την άποψη. Η Διατριβή λέει: "Καθώς διά του ιδίου ήλιου η λάσπη είναι σκληρυμένη και το κερί λιωμένο· καθώς μετά από την ίδια βροχή, το οργωμένο έδαφος φέρει καρπούς, και το μη οργωμένο έδαφος αγκάθια· έτσι, δια της ίδιας μακροθυμίας του Θεού, κάποιι σκληρύνονται και άλλοι μεταστρέφονται.". Αλλά δεν είμαστε, τώρα, διαιρώντας την "ελεύθερη θέληση" εντός

δύο διαφορετικών φύσεων, μία σαν λάσπη, την άλλη σαν κερί· μία σαν οργωμένο έδαφος, την άλλη σαν ακαλλιέργητο έδαφος. Είμαστε μιλώντας επί της μίας εκείνης "ελεύθερης θέλησης", η οποία είναι ισοδύναμα ανίκανη σε όλους τους ανθρώπους, και **μόνο** λάσπη και ακαλλιέργητο έδαφος, εφόσον αυτή δεν μπορεί να θέλει καλό. Καθώς η λάσπη πάντα αυξάνει σκληρότερη, και το ακαλλιέργητο έδαφος πάντα **πιο ακαταστάτο**, έτσι η "ελεύθερη θέληση" πάντοτε αυξάνει χειρότερη, εξίσου καλά κάτω ~~από την~~ σκληραίνοντα ήλιο της μακροθυμίας, καθώς κάτω ~~από την~~ μαλακόνουσα αφθονία της βροχής. Τώρα, εάν η "ελεύθερη θέληση" έχει τον ίδιο χαρακτήρα, την ίδια ανικανότητα, σε όλους τους ανθρώπους, **δεν μπορεί να δοσῆ λόγος**, γιατί αυτή θα ώφειλε να φθάνει την χάρη στην μία και όχι στην άλλη, εάν ~~τιπότε~~ περισσότερο **δεν** προκηρύσσεται, παρά η μακρόθυμη ανοχή του Θεού, και η φιλεύσπλαχνη τιμωρία του Θεού· γιατί έχει κατατεθεί, ήδη, ότι η "ελεύθερη θέληση", σε όλους τους ανθρώπους, έχει τον ίδιο χαρακτήρα - πλήρη ανικανότητα να θέλει καλό.

Κατά την άποψή σου, ο Θεός ^{δεν} θα εκλέγει κανένα και χώρος για εκλογή **δεν** θα αφήγεται· όλο που αφήγεται, είναι ή ελευθερία της θέλησης να προσέχει ή να αψηφά την μακροθυμία, και οργή του Θεού. Αλλά εάν ο Θεός είναι έτσι λεπτατημένος από την δύναμή Του και σοφία Του στην εκλογή, τι θα είναι Αυτός παρά, ακριβώς εκείνο το είδωλο, η Σύμπτωση, κάτω από την ταλάντευση της οποίας όλα τα πράγματα συμβαίνουν τυχαίως; Τελικώς θα καταλήξουμε σ' αυτό: ότι οι άνθρωποι δύνανται να είναι σωσμένοι και καταδικασμένοι χωρίς την γνώση του Θεού. Γιατί Αυτός δεν θα έχει καθορίσει, διά σίγουρης εκλογής, εκείνους που θα ώφειλαν να είναι σωσμένοι, και εκείνους που θα ώφειλαν να είναι καταδικασμένοι· Αυτός θα έχει απλώς θέσει, προ όλων των ανθρώπων, την γενική Του μακροθυμία, η οποία υπομένει και σκληραίνει, μαζί με το επανορθωτικό και τιμωρό Του έλεος, και θα παρατά σ' αυτούς να εκλέγουν, εάν ήθελαν να είναι σωσμένοι ή καταδικασμένοι, ενώ Αυτός ο ίδιος, κατά τύχη, φεύγει βιαστικά, καθώς ο Ομηρος λέει, σε ένα Αιθιο-

πικό συμπόσιο.

Ο Αριστοτέλης, επίσης, ζωγραφίζει για μας κάποιο Θεό αυτού του είδους, δηλαδή έναν που είναι κοιμισμένος, και που αφήνει για τον καθένα να χρησιμοποιεί ή να καταχράται την μακροθυμία Του και τιμωρία κατά το κέφι του. Ούτε μπορεί η λογική να έρχεται σε κανένα άλλο συμπέρασμα σε σχέση με ^{τον} Θεό από ότι η Διατριβή κάνει εδώ. Καθώς αυτή η ίδια ροχαλίζει από την αρχή μέχρι το τέλος, και αποδίδει μικρή σημασία στα πράγματα του Θεού, έτσι σκέπτεται περί του Θεού σαν ροχαλίζοντος, από την αρχή μέχρι τέλους, περί αυτών των πραγμάτων επίσης, μη χρησιμοποιώντας τη σοφία Του, θέληση και παρουσία να εκλέγει, να διαχωρίζει, να εμπνέει παρά να εμπιστεύεται στον άνθρωπο την κοπιαστική δουλειά της προσοχής ή της περιφρόνησης της μακροθυμίας Του και οργής. Αυτό είναι σε τι εμείς ανερχόμαστε, όταν γυρεύουμε να μετρούμε τον Θεό, και να κάνουμε δικαιολογίες για λογαριασμό Αυτού διά της ανθρώπινης λογικής, όχι ευσεβόντας στα μυστικά της Μεγαλειότητάς Του, αλλά κοιτάζοντας αδιάκριτα και σκαλίζοντας εντός αυτών με το αποτέλεσμα ότι είμαστε κατασυντριμμένοι διά της μεγαλοπρεπείας αυτών, και αντί κάποιας απλής δικαιολογίας ξερνάμε έξω χιλιάδες βλασθημίες. Ξεχνάμε τους εαυτούς μας, και φλυαρούμε σαν παράφρονες μιλώντας ενάντια σε αμφοτέρους, στον Θεό και στους εαυτούς μας, ενώ καθ'όλην την διάρκεια είμαστε σκοπεύοντας, εν τη μεγαλοσύνη της σοφίας μας, να συνηγορούμε σε αμφοτέρους, στον σκοπό του Θεού και στον δικό μας.

Εδώ βλέπεις, τι το "σχήμα λόγου", στον σχολιασμό της Διατριβής, θέλει να κάνει του Θεού και εσύ, περαιτέρω, βλέπεις, πόσο καλά η Διατριβή συμφωνεί με τον εαυτό της. Πρίν, διά κάποιου απλού ορισμού αυτή κάνει την "ελεύθερη θέληση" να είναι ακριβώς η ίδια σε όλους τους ανθρώπους· τώρα, καθώς η επιχειρηματολογία της προχωρά, ξεχνά τον ορισμό της, και κάνει μία "ελεύθερη θέληση" να είναι αρρωτηριωμένη και άλλη ακαλλιέργητη, σύμφωνα με την διαφορετικότητα των έργων του ανθρώπου και τρόπων. Έτσι κάνει δύο ξεχωριστές "ελεύθερες

θελήσεις", μία κάνοντας καλό, ή άλλη όχι. Και αυτό συμβαίνει διά της δικής της δύναμης, πριν την Χάρη· εκείνη την δύναμη διά της οποίας, σύμφωνα με τον προηγούμενο ορισμό, η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό. Έτσι

, μη αποδίδοντας την θέληση, και δύναμη της σκλήρυνσης, της επίδειξης ελέους, και του πράττειν όλα τα πράγματα, στην θέληση του Θεού μόνον, εμείς αποδίδουμε στην ίδια την "ελεύθερη θέληση" δύναμη, να κάνει όλα τα πράγματα, χωρίς χάρη· όταν, ωστόσο, έχουμε αποκρούσει ότι αυτή μπορεί να κάνει οποιοδήποτε καλό πράγμα χωρίς Χάρη.

Έτσι οι ομοιότητες του ηλίου και της βροχής είναι ανάξιες. Η Χριστιανική θέληση χρησιμοποιεί αυτές πιο κατάλληλα, εάν καλεί το Ευαγγέλιο ήλιο και βροχή, καθώς ο Ψαλμός 18 (Ψαλμός 19, 4-5) κάνει, και οι Εβραίοι 10 (Εβραίοι 6,7), και κάνει το αρρωτριωμένο έδαφος να είναι ο εκλεκτός, και το ακαλλιέργητο ο διεφθαρμένος· κατά την διάρκεια που ο προηγούμενος είναι δημιουργήμενος καλύτερος διά του Λόγου, αντίστοιχα ο επόμενος ^{είναι} προσβλημένος και δημιουργημένος χειρότερος. Χωρίς την χάρη, η "ελεύθερη θέληση", από τον εαυτό της, είναι το βασιλείο του Σατανά σε όλους τους ανθρώπους.

Ας κοιτάξουμε για την αιτία της επινόησης αυτού του "σχήματος λόγου", σ' αυτό το χωρίο. "Φαίνεται παράλογο" (λέει η Διατριβή) "ότι ο Θεός, που δεν είναι ακριβώς παρά καλός, θα ήτο να λέγει ότι έχει σκληρύνει την καρδιά κάποιου ανθρώπου, έτσι ώστε διά μέσου της ανομίας του θα έδειχνε την δύναμη Του". Έτσι, αυτή βρίσκει διέξοδο στον Οριγένη, που παραδέχεται ότι η ευκαιρία της σκλήρυνσης ήτο από Θεό δοσμένη, αλλά ρίχνει την υπαιτιότητα πίσω στον Φαραώ, και που έχει, επίσης, επισημάνει, ότι ο Θεός είπε: "Για αυτό τον σκοπό ανέχειρά εσένα" και δεν είπε: "Για αυτόν τον σκοπό έδημιούργησα εσένα". ["Ο Φαραώ δεν θα υπήρχε διεφθαρμένος, εάν ^{το} είχε ο Θεός δημιουργήσει ότι ήτο, γιατί "ο Θεός κοίταξε όλα τα έργα Του, και αυτά ήσαν πάρα πολύ καλά"] (Γένεση 1,31). Έτσι επιχειρηματολογεί η Διατριβή.

Ετσι, ένας ^{εκ}των κυριότερων λόγων, τοῡ γιατί οι λόγοι, τοῡ Μωυσή και Παύλου, δεν εκλαμβάνονται στην απλή τους σημασία, είναι ο "παραλογισμός" τους. Αλλά ενάντια σε ποιό άρθρο πίστεως πηγαίνει, εκείνος ο "παραλογισμός", να παραβιάζει; Και ποιός είναι προεβλημένος από αυτόν; Είναι η ανθρώπινη λογική που είναι προσβεβλημένη· η οποία, μολονότι είναι τυφλή, κουφή, ανόητη, ασεβής και ιερόσυλη, στην συμπεριφορά της με όλους τους λόγους και έργα του Θεού, σ' αυτό το σημείο συλλαμβάνεται σαν κριτής των λόγων και των έργων του Θεού. Επάνω σ' αυτήν την ίδια βάση θα αποκρούει όλα τα άρθρα της πίστεως, γιατί είναι ο μέγιστος παραλογισμός, στον ασύγκριτο βαθμό - ανοησία για τους Εθνικούς και σκάνδαλο για τους Ιουδαίους, όπως ο Παύλος λέει στην (1 Κοριν. 1,23) - ότι ο Θεός θα ώφειλε να είναι άνθρωπος, κάποιος υἱός παρθένου, σταυρωμένος, καθισμένος στα δεξιὰ του Πατρός. Είναι, επαναλαμβάνω, ΠΑΡΑΛΟΓΟ να πιστεύεις τέτοια πράγματα. Ετσι, άσε μας να επινοούμε κάποια "σχήματα λόγου" με τους Μανιχέους, και να λέμε ότι δεν είναι αληθινός άνθρωπος, αλλά κάποιο φάντασμα που πέρασε διαμέσου της παρθένου, όπως κάποια ακτίδα φωτός μέσα από το γυαλί και έπειτα κατέπεσε, και έτσι ήτο σταυρωμένος. Αυτός θα ήτο ένας εξαίρετος τρόπος για μας, να μεταχειριζόμαστε τις Γραφές:

Αλλά τα "σχήματα λόγου" δεν προσφέρουν καμία βοήθεια· ο "παραλογισμός" δεν διασώζεται. Παραμένει παράλογο στην κρίση της λογικής, ότι ο Θεός, που είναι δίκαιος και καλός, θα απαιτούσε έκ της "ελεύθερης θέλησης" τα αδύνατα· και ότι, μολονότι η "ελεύθερη θέληση" δεν μπορεί να θέλει καλό, και υπηρετεί την αμαρτία εξ αναγκαιότητας, θα ώφειλε Αυτός, έν τούτοις, να θέτει την αμαρτία στην ευθύνη της· και, ένεκα του ότι δεν δίνει το Πνεύμα, ^{οτι} Αυτός θα ώφειλε να ενεργεί τόσο αυστηρά και άσπλαχνα, ώστε να σκληρύνει, ή να επιτρέπει να είναι σκληρυμένη. Η λογική θα επιμείνει, ότι δεν είναι ενέργειες κάποιου καλού και σπλαχνικού Θεού. Αυτές είναι πολύ πέραν της αντίληψης της· και δεν μπορεί να φέρει τον εαυτόν της να ΠΙΣΤΕΥΕΙ ότι ο Θεός, που ενεργεί και κρίνει έτσι, είναι καλός·

θέλει να αποκλείει την πίστη και να βλέπει, να αισθάνεται και να καταλαβαίνει, με ποιόν τρόπο πρέπει Αυτός να είναι καλός και όχι σκληρός. Θα ήθελε, βεβαίως, να καταλαβαίνει, εάν ήτο ειπωμένο περί του Θεού, ότι Αυτός ^{δεν} σκληραίνει κανένα και ^{δεν} καταδικάζει κανένα, αλλά έχει έλεος επί όλων και σώζει όλους, έτσι ώστε η κόλαση να αφανισθῆ, και ο φόβος του θανάτου να μπορεί να εγκαταλειφθῆ, και να μὴν ὑπάρχει φόβος για μελλοντική τιμωρία. Είναι κατά μήκος αυτής της γραμμής, που η λογική πνέει σφοδρῶς, και αγωνίζεται με σκοπό να καθαρίζει τον Θεό της υπαιτιότητας, και να υπερασπίζεται την δικαιοσύνη Του και καλοσύνη. Αλλά η πίστη και το Πνεύμα κρίνουν αλλιῶς, πιστεύοντας ότι ο Θεός είναι καλός, και αν ακόμα θα κατέστρεφε όλους τους ανθρώπους. Και τι κερδίζουμε, κουράζοντας τους εαυτούς μας με αυτές τις εικασίες, και ριχνοντας επί της "ελεύθερης θέλησης" την υπαιτιότητα για την σκλήρυνση του ανθρώπου; Ασε όλη την "ελεύθερη θέληση", μέσα στον κόσμο, να κάνει όλα αυτά που μπορεί, με όλες τις δυνάμεις της· δεν θα προκαλέσει ποτέ κάποιο μοναδικό παράδειγμα ικανότητας να αποφύγει να είναι σκληρυμένη, εάν ο Θεός δεν δίνει το Πνεύμα, ή το έλεος που δικαιώνει, και είναι παρατημένη στην δική της δύναμη. Τι διαφορά κάνει, εάν αυτή είναι "σκληρυμένη" ή "αξίζει σκλήρυνσης", εάν η σκλήρυνση αναγκαστικά επισυμβαίνει, εφόσον παραμένει σ' αυτήν εκείνη η ανικανότητα, η οποία, καθώς η Διατριβή η ίδια μας πληροφορεί, αχρηστεύει την "ελεύθερη θέληση" από το να θέλει καλό; Βλέποντας, τώρα, ότι εκείνα τα "σχήματα λόγου" δεν απομακρύνουν τον "παραλογισμό" ή το καταφέρνουν, μόνο κάτω από το κόστος της εισαγωγής μεγαλύτερων παραλογισμών, διά της απόδοσης όλων των πραγμάτων στην "ελεύθερη θέληση", ας κάνουμε πέρα τὰ τέτοια άγωνα και απατηλά "σχήματα λόγου", και ας προσκολλόμαστε εμείς στον αγνό και απλό λόγο του Θεού:

Η παρατήρηση σου, ότι οτιδήποτε ο Θεός κατασκεύασε ήτο πάρα πολύ καλό, και ότι ο Θεός δεν είπε: "για αυτόν τον σκοπό δημιούργησα εσένα" αλλά: "για αυτόν τον σκοπό ανέγειρα εσένα" παράγει ένα, επί πλάκων, ζήτημα.

ΠΡΩΤΟΝ, θα ήθελα να σημειώσω, ότι οι πρώτοι λόγοι που παραθέ-
τεις αναφέρονται στον χρόνο πριν την πτώση του ανθρώπου, όταν ότι
ο Θεός είχε δημιουργήσει ήτο πάρα πολύ καλό. Αλλά το αμέσως επακό-
λουθο, στο τρίτο κεφάλαιο, λέει, πως ο άνθρωπος έγινε κακός και ήτο
εγκατελειμένος από Θεό, και παρατημένος στον εαυτό του. Από εκείνον
τόν ένα άνθρωπο, έτσι διεφθαρμένο, όλοι οι άνθρωποι ήσαν γεννη-
μένοι αμαρτωλοί, συμπεριλαμβανομένου του Φαραώ' καθώς ο Παύλος λέ-
ει: "Είμαστε όλοι εκ φύσεως τέκνα οργής, όπως και οι άλλοι" (Εφεσ.
2, 3). Έτσι ο Θεός εδημιούργησε τον Φαραώ διεφθαρμένο, που σημαί-
νει, έξ'ένος αμαρτωλού και διεφθαρμένου σπέρματος' καθώς λέγεται
στις Παροιμίες του Σολωμόντος: "Ο Κύριος έχει δημιουργήσει όλα τα
πράγματα για τον εαυτόν Του, μάλιστα, ακόμα και τον αμαρτωλό για
την ημέρα του κακού" (Παροιμ. 16,4). Δεν επακολουθεί ότι, επειδή
ο Θεός δημιούργησε τον αμαρτωλό, αυτός είναι, συνεπώς, όχι αμαρτωλός.
Πώς μπορεί να αποτύχει να είναι αμαρτωλός, προερχόμενος έξ'ένος
αμαρτωλού σπέρματος; Είναι καθώς ο Ψαλμός 50 λέει "Ιδού, εγώ ήμουν
συλλαμβανομένος εν αμαρτία" (Ψαλμός 51,5) και καθώς ο Ιώβ λέει:
"Ποιός μπορεί να κατασκευάζει κάποιο καθαρό πράγμα (όταν είναι
συλλαμβανόμενο) έξ'ένος ακαθάρτου (σπέρματος);" (Ιώβ 14,4). Μολο-
νότι ο Θεός δεν κατασκευάζει αμαρτία, έν τούτοις Αυτός δεν παύει
να σχηματίζει και πολλαπλασιάζει την φύση μας, από την οποία το
Πνεύμα απεσύρθει, και την οποία η αμαρτία έχει καταστρέψει. Αυτός
είναι σαν κάποιο μαραγκό που κατασκευάζει αγάλματα από σκεβρωμένα
ξύλα. Καθώς είναι η φύση, έτσι είναι οι άνθρωποι κατασκευασμένοι
γιατί ο Θεός δημιουργεί, και σχηματίζει αυτούς, έξ'εκείνης της φύ-
σης. ΔΕΥΤΕΡΟΝ, αυτό πρέπει να ειπωθεί: εάν εσύ θέλεις τις λέξεις
"αυτά ήσαν πάρα πολύ καλά", να είναι εννοούμενες περί του έργου
του Θεού μετά την πτώση; θα παρατηρείς ότι οι λέξεις ήσαν εκφωνη-
μένες με αναφορά, όχι εμάς, αλλά τον Θεό. Δεν λέει: "Ο ΑΝ-
ΘΡΩΠΟΣ είδε τι ο Θεός είχε κατασκευάσει, και αυτό ήτο πάρα πολύ
καλό". Πολλά πράγματα φαίνονται, και είναι, πάρα πολύ καλά στον
Θεό, τα οποία φαίνονται, και είναι, πάρα πολύ κακά σε εμάς. Έτσι,
βασανισμοί, λύπες, λάθη, κόλαση, και όλα τα καλύτερα έργα του
Θεού, είναι στα μάτια του κόσμου πάρα πολύ κακά και καταδικαστέα.
Τι είναι καλύτερο από τον Χριστό και το Ευαγγέλιο; Αλλά τι υπάρ-

χει, που ο κόσμος μισεί περισσότερο; Πώς τα πράγματα που είναι κακά για μας, είναι καλά στο βλέμμα του Θεού, είναι γνωστό μόνο στον Θεό, και σ' εκείνους που βλέπουν με τα μάτια του Θεού, δηλαδή, που έχουν το Πνεύμα. Αλλά ^{είναι} υπάρχει, τώρα, ανάγκη, από τέτοια λεπτή συζήτηση. Επι του παρόντος, η προτασσομένη απάντηση είναι αρκετή.

IV. Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΝΑ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΚΑΚΟ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

Ίσως θα ερωτηθῆ, εἰδῶ, δια ποίων μέσων λέγεται, ότι ο Θεός εργάζεται κακό σε εμάς, όπως (επί παραδείγματι) σκληραίνοντας εμάς, εγκαταλείποντάς μας στις επιθυμίες μας, κάνοντάς μας να σφάλουμε και τα λοιπά;

Θα ωφείλαμε, σε κάθε περίπτωση, να είμαστε ευχαριστημένοι με τους λόγους του Θεού, και απλά να πιστεύουμε ότι αυτοί λέγουν· γιατί τα έργα του Θεού είναι, πλήρως, αδύνατα περιγραφής. Οποσδήποτε, για να διασκεδάσω την λογική (δηλαδή, την ανθρώπινη αφροσύνη) δεν έχω αντίρρηση στον πιθηκισμό της ηλιθιότητάς της, και ανοησίας, και θα δω, εάν μπορώ να κάνω κάποια εντύπωση σ' αυτή διά των δικών μου διακριτικών λόγων, επ' αυτού του αντικειμένου.

Εν πρώτοις, ακόμα και η λογική και η Διατριβή δέχονται, ότι ο Θεός εργάζεται τα πάντα εν πάσι, και ότι χωρίς Αυτόν τίποτα δὲν είναι πραγματοποιημένο ούτε αποτελεσματικό· γιατί Αυτός είναι Παντοδύναμος, και η αποτελεσματική δράση ανήκει στην Παντοδυναμία του, καθώς ο Παύλος λέει στους Εφεσίους (Εφεσ. 1, 11). Τώρα, ο Σατανάς και ο άνθρωπος, υπάρχοντες ξεπεσμένοι και εγκαταλειμένοι από Θεό, δεν μπορούν να θέλουν καλό (δηλαδή, πράγματα που ευχαριστούν τον Θεό ή που ο Θεός θέλει), αλλά είναι πάντα στραμμένοι στην κατεύθυνση των δικών τους επιθυμιών, έτσι ώστε δεν μπορούν παρά να ζητούν τα δικά τους. Αυτή ἡ θέληση και φύση τους, έτσι στραμμένη από Θεό, δεν μπορεί να είναι ΤΙΠΟΤΕ, ούτε είναι ο Σατανάς και ο αμαρτωλός άνθρωπος ΤΙΠΟΤΕ· ούτε έχουν κάποια φύση και θέληση που είναι ΤΙΠΟΤΕ, μολονότι αυτοί, βεβαιότατα, έχουν κάποια φύση, που είναι διεφθαρμένη και στραμμένη από τον Θεό. Έτσι ώστε, αυτό το οποίο εμείς καλούμε το υπόλειμμα της φύσης στον

αμαρτωλό και στον Σατανά, υπάρχοντας κάποιο πλάσμα, και κάποιο έργο του Θεού, δεν είναι λιγότερο υπήκοο στην Θεική Παντοδυναμία και δράση, από όλα τα υπόλοιπα ^{εκ}των πλασμάτων και έργων του Θεού. Αφού ο Θεός κινεί και εργάζεται τα πάντα έν πάσι, Αυτός κινεί και εργάζεται, κατ'αναγκαιότητα, ακόμα και στον Σατανά και τον ασεβή. Αλλά Αυτός εργάζεται σύμφωνα με το τι αυτοί είναι, και τι Αυτός βρίσκει αυτούς να είναι. που σημαίνει, έφόσον είναι κακοί και διεστραμμένοι αυτοί οι ίδιοι, όταν είναι ωθούμενοι είς δράση, δι' αυτής της κίνησης της Θεικής Παντοδυναμίας, κάνουν μόνο εκείνο το οποίο είναι διεστραμμένο και κακό. Είναι σαν ένα άνθρωπο που ιππεύει κάποιο άλογο με, μόνο τρία, ή δύο, καλά πόδια. η ιππασία του αντιστοιχεί με τι το άλογο είναι, που σημαίνει ότι το άλογο πηγαίνει ελαττωματικά. Αλλά τι μπορεί ο ιππέας να κάνει; Αυτός είναι ιππεύοντας αυτό το άλογο σε συντροφιά με σταθερά άλογα αυτό το ένα πηγαίνει ελαττωματικά, μολονότι τα υπόλοιπα πηγαίνουν καλά και έτσι είναι δεσμευμένος να πηγαίνει, εκτός εάν το άλογο γιατρευθεί.

Εδώ, εσύ βλέπεις ότι, όταν ο Θεός εργάζεται εντός και διά του κακού ανθρώπου, κακές πράξεις προκύπτουν. έν τούτοις ο Θεός, μολονότι Αυτός κάνει κακό διά μέσου κακών ανθρώπων, δεν μπορεί να ενεργεί κακώς ο ίδιος, γιατί Αυτός είναι καλός και δεν μπορεί να κάνει κακό. αλλά Αυτός χρησιμοποιεί κακά όργανα, τα οποία δεν μπορούν να ξεφεύγουν την ορμή, και κίνηση, της δύναμης Του. Το σφάλμα, το οποίο λογοδοτεί υπέρ ^{της}κακής καμωμένης πράξης, όταν ο Θεός κινεί είς δράση, κείται σ'αυτά τα όργανα, που ο Θεός δεν επιτρέπει να είναι οκνηρά. Κατά τον ίδιο ^{τρόπο} κάποιος μαραγκός, θα έκοβε ελαττωματικά με κάποιον φαγωμένο πέλεκυ. Συνεπώς, ο ασεβής άνθρωπος δεν μπορεί παρά να σφάλει, και να αμαρτάνει πάντοτε, επειδή, κάτω από την ορμή της Θεικής δύναμης, δεν είναι επιτρεπόμενο να είναι οκνηρός, αλλά θέλει, επιθυμεί και δρά σύμφωνα με την φύση του.

Αυτό είναι σίγουρο και βέβαιο, εάν πιστεύουμε ότι ο Θεός είναι παντοδύναμος. καθώς είναι επίσης βέβαιο, ότι ο ασεβής άνθρωπος είναι κάποιο πλάσμα του Θεού, αλλά ένα το οποίο, υπάρχοντας διεστραμμένο και παρατημένο στον εαυτόν του, χωρίς το Πνεύμα του

Θεού, δεν μπορεί να θέλει ή να κάνει καλό. Η Παντοδυναμία του Θεού κάνει αδύνατο για τον ασεβή άνθρωπο, να ξεφύγει την δράση, επάνω σ' αυτόν, της κίνησης του Θεού· εξ αναγκαιότητας είναι υπήκοος εις αυτήν και υπακούει αυτήν· αλλά η διαφθορά του, η μεταστροφή του εαυτού του από Θεό, κάνει αδύνατο γι' αυτόν να είναι κινημένος και δημιουργημένος να δρα καλώς. Ο Θεός δεν μπορεί να διακόπτει την Παντοδυναμία του, ένεκα της διαστροφής του ανθρώπου, και ο ασεβής άνθρωπος δεν μπορεί να μεταβάλλει την διαστροφή του. Σαν αποτέλεσμα αμαρτάνει, και σφάλει, ακατάπαυστα και αναπόφευκτα, μέχρι αυτός να τεθεί ορθά δια του Πνεύματος του Θεού. Σ' όλο αυτό ο Σατανάς συνεχίζει να βασιλεύει εν ειρήνη· κάτω από αυτή την κίνηση της Θεϊκής Παντοδυναμίας, αυτός κρατά το παλάτι του αδιατάρακτο.

V. Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΚΛΗΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Εκεί ακολουθεί η δουλειά της σκλήρυνσης, η οποία προχωρά έτσι: Καθώς είπαμε, ο αμαρτωλός άνθρωπος, σαν τον Πρίγκηπά του τον Σατανά, είναι εντελώς στραμμένος εις εαυτόν και στο δικό του. Αυτός δεν ζητά τον Θεό, ούτε φροντίζει για τα πράγματα του Θεού· γυρεύει τα δικά του πλούτη, και δόξες, και έργα, και σοφία, και δύναμη, και επικυριαρχία στα πάντα, και θέλει να απολαμβάνει αυτά εν ειρήνη. Εάν οποιοσδήποτε στέκει στον δρόμο του, ή θέλει να του αποσπά οτιδήποτε από αυτά τα πράγματα, είναι κινημένος με την ίδια διεστραμμένη επιθυμία που τον οδηγεί να ζητά αυτά, και είναι υβριστικός, και μαινόμενος με τον αντίπαλό του. Αυτός ^{δεν} μπορεί, πλὴν, να αναχαιτίζει την μανία του, ή να σταματά τις αυτοεπιδιώξεις του, και ^{δεν} μπορεί, πλὴν, να σταματά τις αυτο-επιδιώξεις του, γιατί ^{δεν} μπορεί να σταματά να υπάρχει - αφού είναι ακόμα κάποιο πλάσμα του Θεού· μολονότι κάποιο χαλασμένο τέτοιο.

Αυτή είναι ακριβώς η οργή, την οποία ο κόσμος δείχνει ενάντια στο Ευαγγέλιο του Θεού. Δια του Ευαγγελίου, εκεί έρχεται Εκείνος, ο δυνατότερος Ένας, να κατατροπώσει αυτόν που κρατά το παλάτι του εν ειρήνη· και Αυτός καταδικάζει αυτές τις επιθυμίες

δόξας, πλούτου, σοφίας, δικαιοσύνης εξ εαυτού, και όλα τα πράγματα στα οποία ο κόσμος εμπιστεύεται. Αυτός ακριβώς ο ερεθισμός των αμαρτωλών, καθώς ο Θεός λέει, και κάνει σ' αυτούς το αντίστροφο εκείνου που ήθελαν, είναι η σκλήρυνση και η επιδείνωση αυτών. Καθώς εκ των εαυτών των είναι στραμμένοι μακριά από τον Θεό, ενέκα της πραγματικής διαφθοράς της φύσης τους, έτσι η αντιπάθειά τους εντονώτερα μεγαλώνει, και αυξάνουν πολύ χειρότερα, καθώς η μακράν από τον Θεό πορεία τους συναντά την αντίσταση ή την ακύρωση. Έτσι, όταν ο Θεός εσκόπευσε να απογυμνώσει τον αμαρτωλό Φαραώ από το βασίλειό του, εξερέθισε και εσκήρυνε αυτόν, και έφερε πικρία στην καρδιά του. Ο Θεός έλεγε, και έκανε, δια μέσου του λόγου του Μωϋσή, που εφάνη περίπου να παίρνει μακράν το βασίλειό του, και να ελευθερώνει τον λαό κάτω από την κυριαρχία του. Αυτός δεν έδωσε στον Φαραώ το πνεύμα, εσωτερικά, αλλά επέτρεψε την δική του ασεβή διαφθορά, κάτω από την ταλάντευση του Σατανά, να φλέγεται με οργή, να φουσκώνει με υπερηφάνεια, να βράζει με μανία, και να προχωρά κατά μήκος του μονοπατιού της περιφρονητικής απροσεξίας.

Μην αφήνεις κανένα να νομίζει, όταν ο Θεός λέγεται ότι σκληραίνει ή εργάζεται κακό σε μας (γιατί σκλήρυνση είναι εργασία κακού), ότι κάνει αυτό δια της δημιουργίας φρέσκου κακού εντός ημών, καθώς μπορείς να φαντάζεσαι κάποιον κακοδιατεθειμένο πανδοχέα, κάποιο κακό άνθρωπο καθ' αυτόν, που χύνει και ανακατεύει δηλητήριο, εντός κάποιου δοχείου που δεν ήτο κακό, ενώ το δοχείο καθ' αυτό ^{δεν} κάνει τίποτα, αλλά είναι απλώς ο δέκτης ή το παθητικό μέσο της κακής θέλησης του ίδιου του αναμίκτη. Όταν οι άνθρωποι ^{μας} ακούνε να λέμε, ότι ο Θεός εργάζεται αμφοτέρα, το καλό και το κακό σε εμάς, και ότι είμαστε υπήκοοι στο εργάζεσθαι του Θεού, δι' απλής παθητικής αναγκαιότητας, φαίνεται να φαντάζονται κάποιον άνθρωπο, που είναι καθ' εαυτόν καλός, και όχι κακός, διά της κακότητας του οποίου, κάποιο κακό έργο, είναι κατηραμένο σ' αυτόν Θεού· γιατί αυτοί δεν κρατάνε επαρκώς στο μυαλό, πόσο ακατάπαυστα ενεργητικός είναι ο Θεός σε όλα τα πλάσματά του, ^{την} επιτρέποντας σ' εμάς κανένα εξ αυτών να κάνει αργία. Αυτός που ήθελε να αντιλαμβάνεται αυτά τα ζητήματα, ωστόσο, θα ώφειλε να σκέπτεται έτσι: ο

Διά του

ο Θεός εργάζεται κακό σ' εμάς (δηλαδή, διά μέσου ημών), όχι διά μέσου σφάλματος του ίδιου του Θεού, αλλά εξ αιτίας του δικού μας ελαττώματος. Εμείς υπάρχοντες κακοί εκ φύσεως, και ο Θεός υπάρχων καλός, όταν Αυτός μας ωθεί να ενεργούμε διά της δικής Του δράσης επάνω μας, σύμφωνα με την δράση της Παντοδυναμίας Του, μοζονότι είναι καλός καθ'εαυτόν, Αυτός δεν μπορεί παρά να κάνει κακό διά της κακής μεσολάβησής μας· αν και, σύμφωνα με την σοφία Του, Αυτός κάνει καλή χρήση αυτού του κακού, υπέρ της δικής Του δόξας, και υπέρ της σωτηρίας μας.

Έτσι, ο Θεός ευρίσκοντας την θέληση του Σατανά κακή, όχι δημιουργώντας αυτήν έτσι, (αυτό έγινε έτσι δια του αμαρτήματος του Σατανά, και την απόσυρση του Θεού), φέρει αυτήν μακριά διά της δικής Του δράσης, και ^{την} κινεί όπου Αυτός θέλει· μοζονότι η θέληση του Σατανά δεν παύει να είναι κακή, δυνάμει της κίνησης του Θεού.

Ο Δαυΐδ μίλησε κατ' αυτόν τον τρόπο περί του Σιμεΐ, στο δεύτερο βιβλίο των Βασιλέων: "Άσε αυτόν να καταράται, γιατί ο Θεός έχει διατάξει αυτόν να καταράται τον Δαυΐδ (2 Σαμουήλ 16, 10). Πώς θα μπορούσε ο Θεός να διατάξει κάποιον να καταράται, μία πράξη τόσο μοχθηρή και κακή; Δεν υπήρχε ποτέ κάποια εξωτερική αρχή εις εκείνο το αποτέλεσμα. Αλλά ο Δαυΐδ κρατά υπ' όψη του το γεγονός, ότι ο Παντοδύναμος Θεός μιλά, και αυτό είναι καμωμένο· που σημαίνει, Αυτός εργάζεται όλα τα πράγματα, διά του δικού Του αιώνιου Λόγου. Σε αυτή την περίπτωση, λοιπόν, η θεϊκή δράση, και παντοδυναμία, ωθεί τοῦ Σιμεΐ τήν, ήδη, κακή θέληση (η οποία ήταν καυτή, από πριν, ενάντια στον Δαυΐδ) και όλα τα μέλη του με αυτήν ^{και} θέτοντας τον ^{εξ} αντιπαράθεση, κάποια κατάλληλη στιγμή, όταν ο Δαυΐδ αξίζει τέτοια βλασφημία· και ο ίδιος ο καλός Θεός, διά μέσου ενός κακού, βλασφημούντος ὄργανου, διατάζει αυτήν την βλασφημία (που σημαίνει, μιλά και πραγματοποιεί αυτή διά μέσου του Λόγου του, που είναι, ακριβώς, η ωθούσα δύναμη της δράσης Του).

VI. Η ΣΚΛΗΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΦΑΡΑΩ

Με αυτόν τον τρόπο ο ^{θεός} σκληραίνει τον Φαραώ: Αυτός παρουσιάζει στην ασεβή, κακή θέληση του Φαραώ, τον δικό Του λόγο και έργο, το οποίο η θέληση του Φαραώ μισεί, εξ αιτίας του δικού του έμφυτου σφάλματος, και ^{της} φυσικής διαφθοράς. Ο Θεός δεν αλλάζει εκείνη, την **εσωτερική** θέληση, δια του Πνεύματός Του, αλλά προχωρά παρουσιάζοντας και φέροντας πίεση* και ο Φαραώ, έχοντας στο μυαλό την δική του δύναμη, πλούτο και εξουσία, **εμψιτεύεται** ε'αυτά, δι'αυτού του ίδιου σφάλματος της φύσης του. Έτσι έρχεται να περάσει ότι, υπάρχοντας διογκωμένος και τονωμένος **απο** την ίδια την δική του ανωτερότητα, και αυξάνοντας ^{εξ} ματαιόδοξια, σε σχέση με την περιφρονητική ταπεινότητα του Μωυσή, και τον μη επιδεικτικό Λόγο του Θεού, αυτός καθίσταται σκληρυμένος* και συνεπώς αυξάνει, όλο και πιο πολύ κουρασμένος, και ενοχλημένος, όσο περισσότερο ο Μωυσής ^{του} πιέζει και τον φοβερίζει. Η κακή του θέληση δεν **θα** είχε υπάρξει κινήμενη ή σκληρυμένη εκ του εαυτού της, αλλά καθώς ο Παντοδύναμος Συντελεστής κάνει αυτήν να δρα (καθώς Αυτός κάνει στο **υπόχρηστο** των πλασμάτων Του), διά μέσου της δικής Του αναπόφευκτης κίνησης, αυτή χρειάζεται να πρέπει, ενεργητικά, να θέλει κάτι. Μόλις ο Θεός παρουσιάζει σ' αυτήν από έξω κάτι, που φυσικά ^{της} ερεθίζει και ^{της} προσβάλλει, ο Φαραώ δεν μπορεί να ξεφύγει ^{υπάρχει} σκληρυμένος, κανονικά όπως δεν μπορεί να ξεφύγει την δράση της Θεϊκής Παντοδυναμίας, και την διαστροφή, και φαυλότητα της δικής του θέλησης. Έτσι η σκλήρυνση του Φαραώ από Θεό είναι κατεργασμένη : ο Θεός παρουσιάζει από έξω, στην φαύλη του καρδιά, εκείνο το οποίο εκ φύσεως αυτός μισεί* ταυτοχρόνως, Αυτός συνεχίζει διά της Παντοδυναμίου δράσης να κινεί, εντός αυτού, την κακή θέληση που Αυτός βρίσκει εκεί. Ο Φαραώ, εξ αιτίας της φαυλότητας της θέλησής του, δεν μπορεί παρά να μισεί ότι αντιστρατεύεται αυτόν, και να εμπιστεύεται στην δική του δύναμη* και αυξάνει τόσον ισχυρογνώμων, που θέλει να μην ακούει ούτε να στοχάζεται, αλλά είναι παρασυρμένος προς αυτήν την κατεύθυνση, στην λαβή του Σατανά, σαν κάποιος μανιασμένος τρελός.

Εάν έχω κερδίσει την συγκατάθεσή σου σ' αυτά τα πράγματα,

έχω νικήσει αυτό το σημείο. Έχω κατακερματίσει τα "σχήματα λόγου" και τους σχολιασμούς των ανθρώπων, και πάρει τους λόγους του Θεού στην απλή τους σημασία και τώρα ~~δεν υπάρχει~~ αναγκαιότητας να κάνουμε δικαιολογίες υπέρ του Θεού, ούτε να ^{τα}κατηγορούμε για αόικο. Όταν λέει: "θα σκληρύνω την καρδιά του Φαραώ", Αυτός χρησιμοποιεί τις λέξεις στο απλό τους νόημα. Είναι καθώς εάν έλεγε: "θα προκαλώ την καρδιά του Φαραώ να είναι σκληρυμένη" ή "αυτή οφείλει να είναι σκληρυμένη, διά της δράσης Μου και ενέργειας". Έχουμε ακούσει πως ~~επρέπενα~~ είναι καμωμένο έτσι: "Διά της συνήθους κίνησής Μου, εντός, θα κινώ έτσι την κακή του θέληση, που θα οφείλει να προχωρά στην παρούσα πείσιμονα πορεία του θέλουν· δεν θα παύω να κινώ αυτήν, ούτε μπορώ. Εκ των έξω, θα παρουσιάζω σ' αυτόν τον Λόγο μου και έργο· και η κακή του μαγία οφείλει να ορμά, αυτή η ίδια, εναντίον Αυτού· γιατί αυτός, υπάρχοντας κακός, δεν μπορεί παρά ^{θέλει} θέλει κακό, καθώς Εγώ ^{κινώ} κινώ διά της δύναμews της Παντοδυναμίας". Έτσι, ο Θεός ~~εγνώριζε~~ γνώριζε με πλήρη βεβαιότητα, και με πλήρη βεβαιότητα εδήλωσε, ότι ο Φαραώ θα ~~ώφειλε~~ οφείλει να είναι σκληρυμένος· γιατί ~~εγνώριζε~~ γνώριζε με πλήρη βεβαιότητα, ότι η θέληση του Φαραώ ^{δεν} μπορούσε, ούτε να αντιστέκεται την κίνηση της Παντοδυναμίας, ούτε να θέτει παράμερα την δική της φαυλότητα, ούτε να λυγίζει στον Μωυσή, τον εμπροσθέν αυτής τοποθετημένο αντίπαλο. Εν ~~δω~~ δω η θέλησή του παρέμενε κακή, ο Φαραώ έπρεπε αναγκαστικά να αυξάνει χειρότερος, πιο σκληρυμένος, και πιο υπερήφανος· στην ισχυρόγνωμη πορεία του, ~~θα~~ εξακόντιζε εαυτόν, ενάντια εκείνου το οποίο ~~δεν ήθελε~~ δεν ήθελε να έχει, και το οποίο περιφρονούσε, γιατί ήτο πεπεισμένος ^{για την} για την δύναμή του. Έτσι, εδώ βλέπεις, ακριβώς αυτό που αυτές οι λέξεις βεβαιώνουν, ότι η "ελεύθερη θέληση" ^{δεν} μπορεί να κάνει τίποτα πλην κακό, εφ' όσον ο Θεός, που δεν κάνει λάθη διά μέσου αμάθειας, ούτε μιλά ψευδώς εν ανομτία, έτσι σίγουρα υπόσχεται την σκλήρυνση του Φαραώ· γιατί Αυτός ~~εγνώριζε~~ γνώριζε καλά, ότι κάποια κακή θέληση μπορεί μόνο να θέλει κακό, και ότι όταν καλό είναι παρουσιασμένο, σαν να ^{τα}πολεμά, δεν μπορεί παρά να γίνεται χειρότερη.

Αυτό, τώρα, παραμένει για κάποιον να ρωτά: Γιατί τότε ο Θεός

δεν παύει από εκείνη την κίνηση της Παντοδυναμίας, διά της οποίας η θέληση του αμαρτωλού είναι κινημένη να προχωρά, και υπάρχουν κακή, να αυξάνει χειρότερη; Η απάντηση είναι: αυτό είναι να επιθυμείς, ότι, για χάρη του αμαρτωλού, ο Θεός θα όφειλε να παύει να είναι Θεός· γιατί είσαι επιθυμώντας η δύναμή Του και δραστηριότητα να όφειλε να παύει - που σημαίνει, ότι θα όφειλε να παύει να είναι Δυνατός, από φόβο μήπως ο ασεβής θα όφειλε να αυξάνει χειρότερος:

Γιατί τότε δεν τροποποιεί εκείνες τις κακές θελήσεις, τις οποίες Αυτός κινεί; Αυτό το ερώτημα θίγει τα μυστικά της Μεγαλειότητάς Του, όπου "οι κρίσεις Του είναι ανεξιχνίαστες" (Ρωμαίοι 11, 33). Δεν είναι για μας να ρωτάμε περι αυτών των μυστηρίων, αλλά να ^{τα}λατρεύουμε. Εάν σάρκα και αίμα προσβάλλονται εδώ, και γογγύζουν, καλώς, άσε να γογγύζουν· ^{δέν} θα επιτύχουν τίποτα· γογγύζοντας δεν θα αλλάξουν τον Θεό. Και οπωσδήποτε, πολλοί εκ των ασεβών σκοντάφτουν και απέρχονται, ο εκλεκτός, όμως, θα παραμείνει (Ιωάννης 6, 6).

Η ίδια απάντηση θα όφειλε να δοθῆ σ' εκείνους που ρωτούν: Γιατί ο Θεός άφησε τον Αδάμ να πέσει, και γιατί Αυτός εδημιούργησε εμάς όλους, μολυσμένους με την ίδια αμαρτία, όταν Αυτός μπορούσε να έχει κρατήσει τον Αδάμ ασφαλή, και μπορούσε να έχει δημιουργήσει εμάς εξ άλλου υλικού, ή εκ σπέρματος που είχε πρώτα καθαριστεί; Ο Θεός είναι Αυτός, εναντίον της θέλησης του οποίου καμία αιτιολογία, ή βάση, μπορεί να διατυπωθῆ, σαν κανόνας του και σταθερά· γιατί ^{δέν} είναι τίποτα του ίδιου επιπέδου με αυτήν, ή πλέον αυτής, αλλά αυτή είναι, η ίδια, ο κανών για όλα τα πράγματα. Εάν κάποιος κανόνας, ή σταθερά, ή αιτιολογία, ή βάση, υπήρχε γι' αυτήν, ^{δέν} θα μπορούσε, πλέον, να είναι η θέληση του Θεού. Ότι ο Θεός θέλει, ^{δέν} είναι ορθό, επειδή Αυτός οφείλει, ή ήτο δεσμευμένος, έτσι να θέλει· αντιθέτως, ότι λαμβάνει χώρα πρέπει να είναι ορθό, επειδή Αυτός έτσι θέλει αυτό. Αιτιολογίες, και βάσεις, είναι διατυπωμένες για την θέληση των πλασμάτων, αλλά όχι για την θέληση του Δημιουργού - εκτός εάν εσύ θέτεις κάποιο άλλο Δημιουργό επ' αυτού.

Δι' αυτών των επιχειρημάτων, η εικονοκάπηνη Διατριβή,

και τα "σχήματα λόγου" μαζί με αυτήν είναι, νομίζω, επαρκώς ανα-
βκευασμένα. Εν τούτοις, ας πάμε εμείς στο κείμενο το ίδιο, να δούμε
τί συμφωνία υπάρχει μεταξύ αυτού και του "σχήματος λόγου". Είναι
ο τρόπος όλων, που παρακάμπτουν τὰ επιχειρήματα με "σχήματα λό-
γου", να κρατούν το κείμενο σε υπέρτατη περιφρόνηση, και να απα-
σχολούν τους εαυτούς τους, απλώς, με το να ξεχωρίζουν κάποια λέξη,
βασανίζοντάς την με τα "σχήματα λόγου" τους, και καρφώνοντάς
την στον σταυρό των δικών τους επιλεγμένων σημασιών, με παντελή
περιφρόνηση, του παιγίου πού την περιτοιχίζει, αυτού που έρχεται πριν
και μετά, καθώς και του σκοπού και της πρόθεσης του ευχραφέως. Έτσι
είναι ^{και} εδώ. Μη βλέποντας τον στόχο, και σκοπό, του λόγου
του Μωϋσή, η Διατριβή σχίζει από το κείμενο την φράση: "Εγώ θα
σκληρύνω", την οποία βρίσκει δυσάρεστη, και κάνει εξ αυτής
ότι την ευχαριστεί, χωρίς κάποια σκέψη για το πώς αυτή μπορεί
να είναι επαναισιγώμενη, και ταιριασμένη, ώστε να ε-
ναρμονίζεται με το σώμα του χωρίου. Αυτός είναι ο λόγος, γιατί,
οι πολυμαθείς και αξιοσέβαστοι όλων των εποχών φίλοι σας,
έχουν βρει την Γραφή ανεπαρκώς φωτεινή. Καμμία έκπληξη! Ο ήλιος
ο ίδιος δεν θα μπορούσε να λάμπει, εάν προσβάλλετο από τέτοια
επίνοήματα σαν τα δικά τους.

Απέδειξα παρά πάνω, ότι δεν είναι ορθό να λες, ότι ο Φαραώ
ήτο σκληρυμένος επειδή κάποιος μακροθυμών θεός ανέχετο αυτόν, και
δεν ήτο τιμωρημένος αμέσως" γιατί στην πραγματικότητα, ήτο τιμω-
ρημένος με όλες τις πληγές. Εκείνο, εγώ παραβλέπω. Αλλά τώρα, εάν
"σκληραίνω" σημαίνει "ανέχομαι με θεϊκή μακροθυμία, και δεν τιμωρώ
αμέσως", τί ανάγκη υπήρχε για τον θεό να υπόσχεται τόσο συχνά,
κατά την διάρκεια που τα σημεία ήσαν συμβαίνοντα, ότι ήθελε σκλη-
ρύνει την καρδιά του Φαραώ; Γιατί ήδη, πριν εκείνα τα σημεία και
εκείνη η σκλήρυνση λάβει χώραν, ο θεός είχε, εν μακροθυμία, ανεχθεί
τον Φαραώ, και παρέλειψε να ^{τιμωρεί} τον, ενώ ο Φαραώ, φουσκωμέ-
νος υπερήφανα με την επιτυχία του, και την δύναμή του, ήτο καταφέ-
ροντας μέγιστες θλίψεις επάνω στα παιδιά του Ισραήλ. Βλέπεις, τώρα,
ότι τα "σχήματα λόγου" σου εντελώς αποτυγχάνουν τον στόχο αυτού
του εδαφίου; Αυτά θα ήθελαν να εφαρμόζονται αδιακρίτως, σε όλους
που αμαρτάνουν, εν όσω η θεϊκή μακροθυμία ανέχεται αυτούς.

Με αυτήν την λογική οφείλουμε να λέμε, ότι όλοι οι άνθρωποι είναι σκληρυμένοι, γιατί ^{δεν} υπάρχει κανείς, που δεν αμαρτάνει, και ουδείς ήθελε αμαρτάνει εάν η θεϊκή μακροθυμία δεν ανέχετο αυτόν. Αυτή η σκλήρυνση του Φαραώ είναι, συνεπώς, κάτι διάφορο, πάνω και πλέον της γενικής επιείκias της θεϊκής μακροθυμίας.

Το ενδιαφέρον του Μωϋσή είναι να διακηρύσσει, όχι τόσο πολύ την φαυλότητα του Φαραώ, αλλά την φιλαλήθεια και το έλεος του Θεού, μήπως τα παιδιά του Ισραήλ θα δυσπιστούσαν τις υποσχέσεις του Θεού, ^{Ενεκα} των οποίων Αυτός ανέλαβε να ^{τους} ελευθερώνει. Αφού αυτό ήτο μία τρομερή αποστολή, Αυτός ^{τους} προειδοποιεί περί της δυσκολίας της, έτσι ώστε, γνωρίζοντας ότι ήτο όλο προειπωμένο, και ^{θα ήτο} δεόντως πραγματοποιημένο, διά της εκτελεστικής δράσης Αυτού που είχε υποσχεθεί, να μπορέσουν να μην είναι αναστατωμένοι στην πίστη τους. Είναι καθώς εάν Αυτός είχε πει: "θα ελευθερώσω βεβαίωτατα εσένα, αλλά θα βρεις αυτό σκληρό να ^{την} πιστεύεις, επειδή ο Φαραώ θα αντιστέκεται πολύ, και θα παρακωλύει την απελευθέρωση. Αλλά, εμπιστέψου όχι ολιγώτερον· γιατί διά της δράσης Μου όλη η παρακώλυσή του θα καταλήγει μόνο στην εκτέλεσή Μου περισσότερων και μεγαλύτερων θαυμάτων, ^{που θα σταθεροποιούν} εσένα στην πίστη σου, και ^{θα} επιδεικνύουν τις δυνάμεις Μου, έτσι ώστε από τούδε να ^{μπορείς} να έχεις περισσότερη πίστη εις Εμέ, σε όλα τα άλλα ζητήματα".

Ο Χριστός ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο, όταν στο τελευταίο Δείπνο ^{υπόσχεται} στους μαθητάς Του κάποιο Βασίλειο. Αυτός προλέγει αφθονία δυσκολιών - τον δικό Του θάνατο και τις πολλές δοκιμασίες ^{αυτών} - έτσι ώστε, όταν ήλθε να ^{συμβεί}, ^{μπορούσαν}, από τούδε και στο εξής, να έχουν πολύ περισσότερη πίστη.

Ο Μωϋσής μας δείχνει σαφώς ότι αυτό είναι το μήνυμα, όταν λέει: "Αλλά ο Φαραώ δεν θα σε αφήνει να φύγεις, ώστε πολλά θαυμάσια να ^{μπορούν} να είναι κατεργασμένα στην Αίγυπτο" (Έξοδος 3, 19 - 20)· και πάλιν: "Υπέρ αυτού του λόγου ανήγειρα εσέ, για να δείχνω σ' εσέ την δύναμή Μου· και ^{το} όνομά Μου να ^{μπορεί} να είναι κηρυγμένο σε όλη την γη" (9, 16). Εδώ, εσύ βλέπεις, ότι ο Φαραώ ήτο σκληρυμένος ^{ώστε} να αντιστέκεται ^{τον} Θεό, και να παρακωλύει την απολύτρωση, με σκοπό ^{την} η ευκαιρία να ^{μπορούσε} να

δοθῆναι για πολλά σημεία, και κάποια επίδειξη της δύναμης του Θεού, και έτσι Αυτός να μπορούσε να είναι κηρυγμένος και πιστευμένος σε όλη την γη. Τί σημαίνει αυτό, παρά ότι όλα αυτά τα πράγματα ήσαν ειπωμένα και κατωμένα ^{για} να δυναμώσουν την πίστη, και να παρηγορήσουν τους αδύναμους, ότι στο εξής μπορούσαν, χωρίς δισταγμό, να πιστεύουν στον Θεό σαν αλήθεια, πιστότητα, δύναμη, και ευσπλαχνία; Είναι καθώς εάν Αυτός μιλούσε, στον πλεόν κατευναστικό τόνο, σε μικρό παιδί και έλεγε: "Μην είσαι τρομαγμένος από την ισχυρογνωμοσύνη του Φαραώ, γιατί εγώ εργαζομαι, εκείνο ακριβώς το πείσμα, ο ίδιος, και εγώ, που ελευθερώνω εσένα, έχω αυτό υπό τον έλεγχό Μου. Θα κάνω απλά χρήση αυτού, για να εργασθώ πολλά σημεία, και να δηλώσω την Μεγαλειότητά Μου, έτσι καθώς βοηθώ την πίστη σου".

Αυτό είναι το γιατί ο Μωϋσής γενικά επαναλαμβάνει, μετά από κάθε πληγή: "και η καρδιά του Φαραώ εσκληρώθη, έτσι ώστε δεν ήθελε αφήνει τον λαό να πάει" καθώς ο Κύριος είχε εκφωνήσει" (Έξοδος 7, 13 - 22 / 8, 15 / 9, 12). Ποίος ήτο ο στόχος του "καθώς ο Κύριος είχε εκφωνήσει", πλην ότι ο Κύριος να μπορούσε να φανεί αληθής, έχοντας προειπεί ότι ο Φαραώ θα ώφειλε να είναι σκληρυμένος; Εάν είχε, εκεί, υπάρξει στον Φαραώ κάποια δύναμη ώστε να μεταστρέφεται ή ελευθερία της θέλησης που μπορούσε να έχει πάρει άλλο δρόμο, ο Θεός δεν θα μπορούσε, με τέτοια βεβαιότητα, να έχει προειπεί την σκλήρυνσή του. Αλλά όπως αυτό είναι, Αυτός, που μήτε εξαπατά, μήτε είναι εξαπατημένος, ^{το}εγγυάται που σημαίνει ότι είναι εντελώς βέβαιο και αναγκαίο, η σκλήρυνση του Φαραώ να έρχεται να συμβεί. Και δεν θα ήτο έτσι, εάν δεν ήτο εκείνη η σκλήρυνση ολοκληρωτικά πέραν της δύναμης του ανθρώπου, και στην δύναμη του Θεού μόνον, κατά τον τρόπο που μαρτύρησα παραπάνω: δηλαδή, ο Θεός ήτο βέβαιος ότι Αυτός δεν ήθελε αναστέλλει την συνήθη δράση της Παντοδυναμίας στον Φαραώ ή εξαιτίας του Φαραώ - πράγματι, Αυτός δεν μπορούσε να παραλείπει αυτήν και Αυτός ήτο εξίσου βέβαιος, ότι η θέληση του Φαραώ, που υπήρχε φυσικώς κακή και διεστραμμένη, δεν μπορούσε να συγκατατίθεται στον Λόγο, και έργο του Θεού, που την καταπολεμούσε: συνεπώς, ενώ, διά της Παντοδυναμίας του Θεού, η ενέργεια του θέλειν ήτο διατηρημένη εντός του Φαραώ; και ο Λόγος και έργο, που ^{το}καταπολεμούσε,

ΕΤΙΘΕΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ, ενώπιον αυτού, δεν μπορούσε τίποτα να συμβεί στον Φαραώ, πάλιν η προσβολή και σκλήρυση της καρδιάς του. Εάν ο Θεός είχε αναστείλλει την δράση της Παντοδυναμίας Του στον Φαραώ, όταν Αυτός θέτει μπροστά του τον λόγο του Μωϋσή, ο οποίος ^{και} καταπολεμούσε, και εάν η θέληση του Φαραώ μπορούσε να υποτεθῆ ὅτι θά ενεργούσε μόνον διά της δικής της δύναμης, τότε εκεί μπορούσε, ίσως, να έχει υπάρξει κάποιος χώρος για συζήτηση, διά ποίου τρόπου αυτή είχε δύναμη να μεταστρέφεται. Αλλά καθώς αυτό είναι, αφού αυτός είναι ωθούμενος, και κατασκευασμένος να δρα διά της δικής του θέλησης, όχι βία είναι κατωμένη στην θέλησή του· γιατί δεν είναι κάτω ^{από} απρόθυμο καταναγκασμό, αλλά διά κάποιας δράσης του Θεού, σύμφωνης με την φύση του ^{που} είναι ωθούμενος να θέλει φυσικώς, σύμφωνα με τό τί αυτή είναι (δηλαδή κακή). Ως εκ τούτου, δεν μπορούσε παρά να στρέφεται ενάντια εκείνου του λόγου, και έτσι να καθίσταται σκληρυμένη. Έτσι βλέπουμε, ότι αυτό το χωρίο κάνει, πάρα πολύ δυνατά, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", εξαιτίας αυτού, ότι ο Θεός που υπόσχεται, δεν μπορεί να ψεύδεται· και, εάν Αυτός δεν μπορεί να ψεύδεται, τότε ο Φαραώ δεν μπορεί παρά να είναι σκληρυμένος.

VII. ΡΩΜΑΙΟΙ 9, 15: ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΟΤΙ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙ
ΤΗΝ ΕΠΙΒΑΛΛΟΥΣΑ ΠΡΟΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τώρα ας κοιτάξουμε στον Παύλο, που παίρνει αυτό το κείμενο από Μωϋσή, στους Ρωμ. 9 (στοίχος 17). Πόσο αξιοθρήνητα είναι η Διατριβή θαλασσιμένη με εκείνο το χωρίο: Υιοθετεί κάθε πιθανή πόζα, για να αποσύχει την καταδίκη ἐξ ἡττα τῆς "ελεύθερης θέλησης". Την μία στιγμή λέει: "υπάρχει κάποια αναγκαιότητα της συνέπειας, αλλά όχι αναγκαιότητα του προκύπτοντος πράγματος", την άλλη: "υπάρχει κάποια θέληση του διορισμού ή του πρόσημου, η οποία μπορεί να αντιτέκεται", και κάποια θέληση του σκοπού, που δεν μπορεί". Σε μία άλλη: "τὰ παράτιθέμενα από Παύλο χωρία δὲν έχουν δύναμη, αυτά δεν μιλούν σε σχέση με την σωτηρία του ανθρώπου". Στο ένα μέρος: "η πρόγνωση του Θεού επιβάλλει αναγκαιότητα".

στο άλλο μέρος, αυτή δεν επιβάλλει. Στο άλλο: "η χάρη πηγαίνει πριν την θέληση, να κάνει αυτήν να θέλει, και έπειτα προσέχει, καθώς αυτή προχωρά, και την φέρνει σε κάποια αίσια έκβαση". Σε μία φάση: "η πρώτη αιτία κάνει όλα τα πράγματα, η ίδια"· αλλού: "αυτή δρα διά δευτερευουσών αιτιών, υπάρχουσα καθ' εαυτήν αδρανής". Το μόνο της επίτευγμα, δι' αυτού και δι' αναλόγων ταχυδακτυλουργιών με λέξεις, είναι να ~~...~~ τρώει... τον χρόνο, και στιγμιαία να τραβάει εκτος θέας το πραγματικό ζήτημα, και να σέρνει την συζήτηση μακριά, σε άλλη κατεύθυνση. Νομίζει ότι είμαστε χοντροκέφαλοι και θολωμένα μυαλά, ή ότι ενδιαφερόμαστε λίγο χι αυτό το αντικείμενο, όπως αυτή η ίδια. Καθώς μικρά παιδιά εν φόβω, ή κατά το παιχνίδι, καλύπτουν τα μάτια τους με τα χέρια τους, και νομίζουν ότι, επειδή δεν βλέπουν κανένα, δεν τα βλέπει κανείς, έτσι η Διατριβή, η οποία δεν μπορεί να υποφέρει τις λαμπρές ακτίνες, ή μάλλον, τις αστραφτερές λάμψεις των φωτεινότερων λέξεων, χρησιμοποιεί κάθε μέσον, προσποιούμενη ότι δεν βλέπει τί τα γεγονότα είναι, με την ελπίδα να μας πείσει, ότι τα μάτια μας είναι καλυμμένα, επίσης, και ότι δεν μπορούμε να δούμε αυτά... Όλες αυτές οι μανούβρες, ωστόσο, είναι σημεία κάποιου μυαλού υπό καταδίκη, ^{πρώ} απρόσεκτα αντιδρά στην ανίκητη αλήθεια.

Η φαντασίωσή σχέση με ^{την} αναγκαιότητα της ΣΥΝΕΠΕΙΑΣ, και την αναγκαιότητα του ΠΡΟΚΥΠΤΟΝΤΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ, ανασκευάσθηκε στην αρχή. Ας αφήσουμε την Διατριβή να επινοεί, και να προχωρά επινοώντας, ας αφήσουμε αυτήν να στρεψοδικεί, και να στρεψοδικεί συνεχώς. Εάν ο Θεός προεγνώρισε ότι ο Ιούδας θα ήτο ~~...~~ προδότης, ο Ιούδας κατεστάθη ~~...~~ προδότης εξ αναγκαιότητας, και δεν ήτο στην δύναμη του Ιούδα ή οποιουδήποτε πλάσματος να δρα διαφορετικά ή να αλλάζει την θέλησή του, από εκείνη την οποία ο Θεός είχε προειδεί. Είναι αλήθεια, ότι ο Ιούδας ενήργησε προσφερόμενος προθύμως, και όχι κάτω από εξαναγκασμό, αλλά η προθυμία του ήτο το έργο του Θεού, φερμένο εντός ύπαρξης διά της παντοδυναμίας Του, όπως οτιδήποτε άλλο. Είναι μία διαφανής, απρόσβλητη αλήθεια, ότι ο Θεός δεν ψεύδεται, ή κάνει λάθη. Δεν υπαρκεί σκοτεινότης ή διφορούμενες λέξεις εδώ, ακόμα και αν όλοι, οι πιο πολυμαθείς άνθρωποι όλων των εποχών, έπρεπε να είναι τόσο τυφλοί,

ώστε να νομίζουν και να βεβαιώνουν το αντίθετο. Όσο και
άν δυστροπείς, εν τούτοις, η συνείδησή σου,
και η συνείδηση του καθενός, είναι πεπεισμένη και δεσμευμένη να
ομολογεί, ότι εάν ο Θεός δεν . . . απατάται . . . σε ότι Αυτός προ-
γνωρίζει, τότε ότι Αυτός προγνωρίζει, πρέπει αναγκαστικώς να έρ-
χεται να συμβεί. Αλλιώς, ποίος θα μπορούσε να πιστεύει τις υποσ-
χέσεις Του, και ποίος θα εφοβείτο τις απειλές Του, εάν ότι Αυ-
τός υπόσχετο ή απειλούσε, αναγκαστικώς δεν επακολουθούσε; Πώς
μπορεί να υπόσχεται ή να απειλεί, εάν η πρόγνωση Του ^{Τού} εξα-
πατά ή μπορεί να είναι . . . εμποδισμένη διά της αστάθειάς
μας; Το ανώτατο διαυγές φως, της βεβαίας αλήθειας, σταματά όλα τα
στόματα, τελειώνει όλες τις ερωτήσεις, και δίνει την νίκη επί όλων
των πολυμήχανων υπεκφυγών.

Γνωρίζουμε ότι η πρόγνωση του ΑΝΘΡΩΠΟΥ είναι υποκείμενη σε
σφάλματα. Γνωρίζουμε ότι κάποια έκλειψις, δεν συμβαίνει επειδή
είναι προϋπολογισμένη, αλλά είναι προϋπολογισμένη επειδή είναι
πηγαίνοντας να συμβεί. Αλλά τί σχέση έχει εκείνη η πρόγνωση για
μας; Είμαστε συζητώντας την πρόγνωση του ΘΕΟΥ. Και εάν δεν επι-
τρέπεις, το πράγμα το οποίο ο Θεός προγνωρίζει ^{να} είναι αναγκα-
στικά φερμένο να συμβαίνει, παίρνεις μακριά την πίστη και τον
φόβο του Θεού, υπονομεύεις όλες τις θεϊκές υποσχέσεις, και απει-
λές, και έτσι αποκρούεις την θεότητα καθ' εαυτή.

Ακόμα και η Διατριβή, μετά την άρνηση συγκατάθεσης για κά-
ποιο μεγάλο χρόνο, και προσπαθώντας τα πάντα, είναι εν τέλει πιε-
σμένη τόσο σκληρά διά της δύναμης της αλήθειας, που αυτή δηλώνει
αποδοχή στα δικά μου συναισθήματα, λέγοντας: "Το ζήτημα αναφο-
ρικά στην θέληση και τον προορισμό του Θεού είναι, μάλλον, δύσκο-
λο. Γιατί ο Θεός θέλει ότι Αυτός προγνωρίζει. Αυτό είναι το νό-
ημα αυτών που ο Παύλος παραθέτει: ποίος ανθίσταται στην θέλησή
Του, εάν έχει έλεος επί όποιου Αυτός θέλει, και σκληραίνει
όποιον Αυτός θέλει; Γιατί εάν υπήρχε κάποιος βασιλιάς, που μπο-
ρούσε να φέρει παντού ότι edιάλεγε, και ουδείς μπορούσε αν τον
αποκρούει, θα ήτο ειπωμένο, οτι κάνει οτιδήποτε ηθέλησε.
Έτσι, αφού η θέληση του Θεού είναι η κύρια αιτία όλων που έρ-
χονται να συμβούν, φαίνεται να επιβάλλει αναγκαιότητα επί της

θέλησής μας". Έτσι μιλά η Διατριβή.

Ευχαριστώ τον Θεό, για την σταθερή αντίληψη στην Διατριβή, επί τέλους! Πού είναι η "ελεύθερη θέληση" τώρα; Αλλά το χέλι, γλιστρά μακριά, πάλι αιφνιδίως, αυτή λέει: ["Όπωςδήποτε, ο Παύλος δεν εξηγεί αυτό το σημείο· αυτός ακριβώς επιτιμά τον φιλόνοικο· "Ποιός είσαι εσύ, ώ άνθρωπε, που αντιλέγεις εις τον Θεόν;"] (στοίχος 20).

Χαριτωμένη συμπεριφορά! Είναι αυτός τρόπος να μεταχειρίζεσαι τα άγια κείμενα, ώστε να θεσπίζεις τον νόμο επί της δικής σου μαρτυρίας, από το δικό σου κεφάλι, χωρίς την Γραφή και χωρίς θαύματα - αλήθεια και να διαστρέφεις τους καθαρότατους λόγους του Θεού; Δεν εξηγεί ο Παύλος εκείνο το σημείο; Τί τότε κάνει; "Αυτός επιτιμά τον φιλόνοικο", λέει η Διατριβή. Και δεν είναι εκείνη η επιτίμηση η πληρέστατη εξήγηση; Ποία ήτο η ανάκρισή σου αναφορικά με την θέληση του Θεού; Δεν ήτο, εάν επιβάλλει αναγκαιότητα επί της θέλησής μας; Ο Παύλος είναι απαντώντας ότι αυτό είναι έτσι: "Αυτός έχει έλεος, επί όποιου Αυτός θέλει να έχει έλεος και όποιον Αυτός θέλει σκληραίνει. Δεν είναι αυτού που θέλει ούτε αυτού που τρέχει, αλλά του Θεού που δείχνει έλεος". (στοίχοι 15, 16, 18). Όχι ικανοποιημένος με το να έχει δοσμένη αυτήν την εξήγηση, προχωρά να παρουσιάζει εκείνους, που στο όνομα της "ελεύθερης θέλησης" γογγύζουν εναντίον αυτού, και θορυβοποιούν, με την συνέπεια ότι δεν υπάρχει τότε αξία, και είμαστε καταδικασμένοι διά μέσου όχι σφάλματος δικού μας, και τα λοιπά· και αυτός αποστομώνει τους γογγυσμούς τους και την δυσαρέσκεια, λέγοντας: "Θα μου πεις τότε, γιατί Αυτός, εν τούτοις, βρίσκει σφάλμα; Γιατί ποιός θα αντιστέκεται την θέλησή Του; (στοίχος 19). Βλέπεις σε ποιόν αυτός απευθύνεται; Σε εκείνους που, όταν ακούνε ότι η θέληση του Θεού φέρει αναγκαιότητα επάνω μας, βλάσφημα παραπονούνται, και λένε: "Γιατί Αυτός, εν τούτοις, βρίσκει σφάλμα;" Που σημαίνει: "Γιατί ο Θεός έτσι πιέζει, ωθεί, εξαναγκάζει, και εξ ίσου βρίσκει σφάλμα; Γιατί Αυτός κατηγορεί; Γιατί Αυτός κατακρίνει; Καθώς εάν, εμείς οι άνθρωποι, θα μπορούσαμε να κάνουμε ότι απαιτεί, εάν θα θέλαμε. Αυτός δεν έχει δίκαιο λόγο για τα παράπονά Του· άσε Αυτόν, μάλλον, να κατηγορεί την δική Του

θέληση· εκεί άφησέ Τον να βρίσκει σφάλμα, και να προβάλλει τις απαιτήσεις Του: "Γιατί ποιός θα αντιστέκεται την θέλησή Του;" Ποιός μπορεί να επιτυγχάνει έλεος, όταν εκείνο δεν είναι η θέλησή Του; Ποιός μπορεί να είναι μαλακωμένος, εάν Αυτός θέλει να σκληραίνει; Δεν είναι στην δύναμή μας να αλλάζουμε την θέλησή Του, πολύ λιγότερο να αντιστεκόμαστε αυτήν, όταν θέλει την σκληρυνοσή μας· δι' εκείνης της θέλησης είμαστε αναγκασμένοι να γίνουμε σκληρυμένοι, θέλοντας και μη".

Εάν ο Παύλος δεν είχε εξηγήσει αυτό το σημείο και οριστικά βεβαιώσει εμάς, ότι η αναγκαιότης είναι επιβαλλόμενη επάνω μας διά της πρόγνωσης του Θεού, τί ανάγκη υπήρχε να παρουσιάζει εκείνους τους αντιρρησίες, που παραπονούνται ότι η θέλησή Του δεν μπορεί να είναι αποκρουσμένη; Ποιός θα παρέθετε ως λόγον αντιρρήσεως ή θα προσβάλλετο, εάν δεν σκεπτόταν ότι αυτή η αναγκαιότης είχε υπάρξει εξαγγελμένη; Οι λέξεις, στις οποίες ο Παύλος μιλά περί της αντίστασης στην θέληση του Θεού, δεν είναι σκοτεινές· και υπάρχει οτιδήποτε διαφορούμενο, αναφορικά με το τί "αντίσταση" είναι, ή τί αυτός είναι συζητώντας, όταν μιλά περί της θέλησης του Θεού; Άσε μυριάδες εκ των αξιοσέβαστων θεολόγων να είναι τυφλοί, και να φαντάζονται ότι οι Γραφές είναι ΟΧΙ ΕΝΤΕΛΩΣ ΚΑΘΑΡΕΣ και να τρέμουν στην δυσκολία του ζητήματος· εμείς έχουμε εδώ τις σαφέστερες λέξεις, και αυτό είναι ότι λέγουν: "Αυτός έχει έλεος επί όποιου Αυτός θέλει να έχει έλεος, και όποιον Αυτός θέλει, Αυτός σκληραίνει" και: "Θα μου πεις τότε γιατί Αυτός, ωστόσο, βρίσκει σφάλμα; Ποιός θα αντιστέκεται στην θέλησή Του;" Το ζήτημα δεν είναι δύσκολο· πράγματι, δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο ευθές, ακόμα και για την κοινή αντίληψη, από το ότι το ~~εμπειρασμα που ακολουθεί~~ είναι βέβαιο, καλά θεμελιωμένο και αληθές: Εάν ο Θεός προγνωρίζει κάποιο πράγμα, αυτό αναγκαστικά συμβαίνει (υπό την προϋπόθεση ότι η Γραφική θέση, ότι ο Θεός μήτε σφάλλει, μήτε κάνει λάθη, είναι προτασόμενη). Θα ήτο, βεβαίως, κάποιο σκληρό ερώτημα, εγώ παραδέχομαι - πράγματι, κάποιο ανεξήγητο τέτοιο - εάν εσύ ζητούσες να καθιερώσεις ΑΜΦΟΤΕΡΑ, την πρόγνωση του Θεού ΚΑΙ την ελευθερία του ανθρώπου, μαζί· γιατί τί είναι σκληρότερο, αλήθεια, περισσότερο αδύνατο, από το να

υποστηρίζεις ότι εναντιότητες και αντιφάσεις δεν συγκρούονται; ότι το ίδιο νούμερο μπορεί να είναι αμφότερα, εννέα και δέκα, ταυτοχρόνως; Δέν υπάρχει δυσκολία προσχωρώντας στην θέση μου· η δυσκολία είναι αναζητημένη εξωτερικά, και φερμένη εσωτερικά, από έξω, ακριβώς καθώς διφορούμενα και σκοτεινότητες στις Γραφές, είναι αναζητημένες εκτός και φερμένες εντός, ασκώντας βία στο κείμενο.

Ο Απόστολος, συνεπώς, είναι χαλιναγωγώντας τους αμαρτωλούς που προσβάλλονται στην ξεκάθαρη ομιλία του, λέγοντας σ' αυτούς, ότι θα ώφειλαν να συνειδητοποιούν, ότι η θεϊκή θέληση είναι πληρωμένη δι' εκείνου που εις ημάς είναι αναγκαιότης, και ότι είναι οριστικά εδραιωμένο ότι όχι ελευθερία ή "ελεύθερη θέληση" αφήνεται σ' αυτούς, αλλά όλα τα πράγματα εξαρτώνται επί της θέλησης του Θεού μόνον. Και τους αναχαιτίζει, διατάζοντάς τους να είναι σιωπηλοί, και να σέβονται την Μεγαλειότητα της δύναμης του Θεού, και ^{της} θέλησης, κατά της οποίας εμείς δέν έχουμε δικαιώματα, αλλά η οποία έχει πλήρη δικαιώματα έναντι ημών, να κάνει ότι Αυτή ευχαριστείται. Καμία αδικία δέν είναι καμωμένη σ' εμάς, γιατί ο Θεός ^{δέν} στείλει σ' εμάς τίποτε, δέν έχει λάβει τίποτε από εμάς, και δέν έχει υποσχεθῆ σ' εμάς τίποτε παρά ότι Αυτός ευαρεστήθη και θέλησε.

Έτσι, αυτός είναι ο χρόνος και τόπος ^{να} λατρεύουμε, όχι τα "Κορυσσιανά σπήλαια" σου, αλλά την αληθινή Μεγαλειότητα, στις τρομερές, θαυμαστές της, ακατανόητες κρίσεις, και να λέμε: "Η θέληση ^{να} είναι καμωμένη, όπως στον ουρανό, έτσι στην γη" (Λουκάς 11, 2). Δέν είμαστε πουθενά περισσότερο παρά το λμα ανευλαβείς, από όταν παρεισδύουμε, και συζητούμε, αναφορικά με αυτά τα ανεξιχνίαστα μυστήρια της κρίσης. Υποκρινόμαστε όλο το χρονικό διάστημα ότι είμαστε δείχνοντας απίστευτη ευλάβεια, στο ότι είμαστε ερευνώντας τις Άγιες Γραφές, τις οποίες ο Θεός μας είπε να ερευνούμε. Αλλά δέν ^{τις} ερευνούμε αντίθετα, στον χώρο όπου Αυτός απαγόρευσε σ' εμάς να ερευνούμε, εκεί δέν κάνουμε τίποτε πλην ερευνούμε, με ατελείωτη αυθάδεια, να μην πω βλασφημία. Δεν είναι κάποιος αυθάδης τρόπος έρευνας, να προσπαθούμε και να εναρμονίζουμε την εξ ολοκλήρου ελεύθερη πρόγνωση του Θεού, με την δική μας ελευθερία, και να είμαστε έτοιμοι να αποκρούουμε

την πρόγνωση του Θεού, εάν δεν επιτρέπει^{Εσν} εμάς ελευθερία, και επιβάλλει αναγκαιότητα πάνω μας να λέμε με τους βλάσφημους, κλαυθμηρίζοντας: "Γιατί Αυτός, ωστόσο, βρίσκει σφάλμα; Γιατί ποιός θα αντιστέκεται στην θέλησή Του; Πού είναι ο Θεός, του οποίου η φύση είναι καλωσύνη καθ' εαυτή; Πού είναι Αυτός, που θέλει όχι τον θάνατο κάποιου αμαρτωλού; Έχει Αυτός απλώς δημιουργήσει εμάς, να χαίρεται ο ίδιος στους βασανισμούς των ανθρώπων; - και τα λοιπά τα οποία, συναισθήματα, οι καταδικασμένοι στην κόλαση, θα είναι ουρλιάζοντας έξω σε όλη την αιωνιότητα."

VIII. Η ΦΥΣΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΟΜΟΛΟΓΕΙ ΟΤΙ Η ΘΕΪΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ

Η ίδια η φυσική λογική είναι αναγκασμένη να ομολογεί, ότι ο ζωντανός και αληθινός Θεός πρέπει να είναι Ένας, που διά της δικής Του ελευθερίας επιβάλλει αναγκαιότητα επάνω μας. Αυτός θα ήτο κάποια γελοία θεότης - Είδωλο μάλλον - εάν η πρόγνωση Του, του μέλλοντος, ήτα αναξιόπιστη και μπορούσε να είναι διαστρεβλωμένη από γεγονότα γιατί ακόμα και οι Εθνικοί απέδιδαν στους θεούς τους "πεπρωμένο αναπόφευκτο". Αυτός θα ήτο εξίσου γελοίος, εάν δεν μπορούσε και δεν έκανε όλα τα πράγματα, ή εάν οτιδήποτε ήτο καμωμένο χωρίς Αυτόν. Αλλά εάν η πρόγνωση και η Παντοδυναμία του Θεού είναι παραδεχόμενα, φυσικώς ακολουθεί, με ακαταμάχητη λογική, ότι δεν είμαστε δημιουργημένοι από μόνοι μας, ούτε ζούμε από μόνοι μας, ούτε κάνουμε οτιδήποτε από μόνοι μας, αλλά διά της Παντοδυναμίας Του. Θεωρώντας ότι Αυτός προγνωρίζει, ότι εμείς θα ήμασταν, αυτό το οποίο είμαστε, και τώρα κάνει εμάς τέτοιους, και κινεί και διευθύνει εμάς σαν τέτοιους, πώς, παρακαλώ, μπορεί να είναι ισχυριζόμενο, ότι είναι ανοικτό σ' εμάς να γίνουμε κάτι άλλο, από αυτό το οποίο Αυτός προγνωρίζει, και είναι τώρα προξενώντας; Έτσι, πρόγνωση και παντοδυναμία του Θεού είναι διαμετρικά αντιτιθέμενα στην "ελεύθερη θέλησή" μας. Ή ο Θεός κάνει σφάλματα στην πρόγνωση Του, και λάθη στην δράση Του, (το οποίο είναι αδύνατον) ή αλλιώς, εμείς δρούμε και είμαστε

προκαλεσμένοι να δρούμε, σύμφωνα με την πρόγνωση Του και δράση. Και διά της Παντοδυναμίας του Θεού, εγώ εννοώ, όχι την δύναμη διά της οποίας Αυτός παραλείπει να κάνει πολλά πράγματα, που

θα μπορούσε να κάνει, αλλά την ενεργητική Δύναμη, διά της οποίας Αυτός ισχυρώς εργάζεται τα πάντα εν πάσι. Είναι σ' αυτήν την σημασία που η Γραφή καλεί Αυτόν Παντοδύναμο. Αυτή η Παντοδυναμία και πρόγνωση του Θεού, επαναλαμβάνω, ολοσχερώς καταστρέφει την διδασκαλία της "ελεύθερης θέλησης". Ούτε μπορεί η σκοτεινότητα της Γραφής ή η δυσκολία του αντικείμενου, να είναι επικαλεσμένη ενάντια σ' αυτό το συμπέρασμα. Οι λέξεις είναι πλήρως διαυγείς και τα παιδιά γνωρίζουν αυτές· το σημείο είναι ξεκάθαρο, και απλό, και είναι εδραιωμένο ακόμα και διά της φυσικής ετημηγορίας του κοινού νοῦ· έτσι, ο κατάλογός σου, οσονδήποτε μακρὺς, των εποχῶν, χρόνων και προσώπων, που έγραψαν και σκέφθηκαν αλλοιῶς, ισχύει για τίποτα.

Αναμφίβολα δίνει την μέγιστη δυνατή προσβολή στον κοινό νοῦ ή την φυσική λογική, ἡτιθέως, που προκυρήσσεται, ότι είναι πλήρης ελέους, και καλωσύνης, και τα λοιπά, θα ὤφειλε από την δική Του μόνο θέληση να εγκαταλείπει, σκληραίνει και καταδικάζει ανθρώπους, καθώς εάν Αυτός ευχαριστείτο στις αμαρτίες τους, και στους μεγάλους αιώνιους βασανισμούς, τέτοιων ταλαιπωρῶν φτωχῶν. Φαίνεται εἰς. κάποια κακοήθης, σκληρῆ, ανυπόφορη σκέψη, να νομίζουμε περί του Θεού· και είναι αυτή που υπῆρξε πέτρα σκανδάλου, σε τόσους πολλούς σπουδαίους ανθρώπους κάτω από τον χρόνο. Και ποίος δεν θα σκόνταφτε σ' αυτή; Εγώ έχω σκοντάψει ο ίδιος, περισσότερο από μία φορά, κάτω από την πιο βαθιά άβυσσο απελπισίας, έτσι ώστε ευχόμενοι να μην εἶχα υπάρξει ποτέ δημιουργημένος σαν άνθρωπος (εκείνο ήταν πριν να γνωρίσω πόση παραχώρηση υγείας/εκείνη την απελπισία ήτο, και πόση πλησίον στην χάρη). Αυτό είναι γιατί τόσοσ πολύς μόχθος και δυσχέρεια έχει υπάρξει αφιερωμένη, για το ξεκαθάρισμα της καλωσύνης του Θεού, και το ρίξιμο της μομφῆς στην θέληση του ανθρώπου. Είναι σ' αυτό το σημείο, που οι διακρίσεις υπῆρξαν επινοημένες, μεταξύ της θέλησης του διορισμοῦ του Θεού, και της απολύτου θέλησης, μεταξύ αναγκαιότητας της συνέπειας, και εκείνης του προκύπτοντος

πράγματος και πάρα πολλά τέτοια. Αλλά **δέν** κατορθώθηκε τίποτα διά μέσου αυτών, πέραν του να φορτώσουμε, επάνω σε αμόρφωτους, κενές πολυλογίες και "αντιλογίες της ψευδώς ονομαζομένης γνώσεως" (1 Τιμοθ. 6, 20). Όχι ολιγότερον, το βέλος της πεποίθησης παρέμενε στερεωμένο βαθιά στις καρδιές των πολυμαθών και αμαθών, ομοίως, κάθε φορά που αυτοί είχαν επιτύχει κάποιο σοβαρό πλησίον στο ζήτημα, έτσι ώστε ήσαν πληροφορημένοι ότι, εάν η πρόγνωση και η παντοδυναμία του Θεού είναι **παραδεδεχμένα**, τότε εμείς πρέπει να είμαστε κάτω από ανάγκη.

Η φυσική λογική η ίδια, η οποία βρίσκει αυτήν την ανάγκη προσβλητική και μοχθεί τόσο σκληρά να απαλλαγεί από αυτή, **θά ήτο** αναγκασμένη, διά της πεποίθησης της δικής της κρίσης, να το παραδέχεται **παήρως**, ακόμα και αν **δέν** υπήρχε Γραφή. Γιατί όλοι οι άνθρωποι βρίσκουν τις ακόλουθες πεποιθήσεις στις καρδιές τους, και αναγνωρίζουν, και συναινούν σε αυτές (καίτοι απρόθυμα), όταν ακούνε αυτές προτεινόμενες: ΠΡΩΤΟΝ, ότι ο Θεός είναι Παντοδύναμος, όχι μόνο σε δύναμη, αλλά, επίσης, σε δράση (όπως είναι ειπωμένο) και **θά ήτο** κάποιος γελοίος Θεός, εάν δεν ήτο έτσι ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ότι Αυτός γνωρίζει και προγνawρίζει όλα τα πράγματα και **δέν** μπορεί, ούτε να σφάλει, ούτε να είναι εξαπατημένος. Δι' αυτών των δύο σημείων, που υπάρχουν αναγνωρισμένα από τις καρδιές και μυαλά όλων των ανθρώπων, αυτοί είναι αμέσως εξαναγκασμένοι, δι' ακαταμάχητης λογικής, να παραδέχονται ότι δεν είμαστε φτιαγμένοι διά της δικής μας θέλησης, αλλά εξ' ανάγκης, και, ευγενώς, ότι δεν κάνουμε τίποτε διά του δικαίου της "ελεύθερης θέλησης", αλλά σύμφωνα με ότι ο Θεός προγνawρίζει και εργάζεται, διά της αλάνθαστής Του και αναλλοίωτης βουλής και δύναμης. Κατόπιν του οποίου, εφ' ουκ ολίγον **επίσης** γραμμένο, στις καρδιές όλων των ανθρώπων, ότι **δέν** υπάρχει τέτοιο πράγμα όπως "ελεύθερη θέληση"· μολονότι, εκείνη η πεποίθηση, είναι αμαυρωμένη διά πολλών συζητήσεων εναντίά της, και διά του σπουδαίου κύρους όλων εκείνων των προσώπων, που εδώ και τόσους αιώνες έχουν σκεφτεί διαφορετικά. Κατά τον ίδιο τρόπο, κάθε άλλος νόμος είναι γραμμένος στις καρδιές μας, (έχουμε τους λόγους του Παύλου υπέρ αυτού) (Ρωμαίοι 2, 15) και αυτή η πεποίθηση είναι αναγνωρισμένη, όταν είναι ορθώς παρουσιασμένη, αλλά είναι

σκοτεινιασμένα, όταν ασεβείς δάσκαλοι ^{την}κακοποιούν, και άλλες απόψεις γεμίζουν τον χώρο της.

IV. ΡΩΜΑΙΟΙ 9, 15

Τώρα, εγώ επιστρέφω στον Παύλο. Εάν στους Ρωμαίους 9 δεν εξηγεί αυτό το σημείο και ~~δεν δηλώνει ξεκάθαρα~~ ότι είμαστε υπό ανάγκη, ένεκα της πρόγνωσης και θέλησης του Θεού, γιατί χρειάζεται να έχει εισαγάγει την αναλογία του αγγειοπλάστη, που κάνει εκ του ιδίου πηλού ένα δοχείο τιμής και ένα άλλο εις ατιμίαν; Και, ωστόσο, το σχηματισμένο πράγμα δεν λέει σ' αυτόν που ^{το}σχημάτισε: "Γιατί με έπλασες εσύ έτσι;" (Ρωμ. 9, 20 - 21). Αυτός είναι μιλώντας περί ανθρώπων, παρομοιάζοντας αυτούς με πηλό, και τον Θεό με κάποιον αγγειοπλάστη. Η παρομοίωση είναι σίγουρα άστοχη - ακατάλληλη, πράγματι και ανωφελής - εάν δεν σκέπτεται ότι η ελευθερία μας είναι μηδέν. Μάλιστα ^ε αυτήν την περίπτωση, ολόκληρη η επιχειρηματολογία του Παύλου, προς υπεράσπισιν της χάριτος, είναι ανώφελος. Η πλήρης επιστολή ενδιαφέρεται να δείξει, ότι εμείς ^{δεν} μπορούμε να κάνουμε τίποτε, ούτε ακόμα όταν φαίνεται να πράττουμε καλώς. Ο Παύλος λέει, επί παραδείγματι, πολλά, όταν μας λέει ότι ο Ισραήλ δεν επέτυχε δικαίωση επιδιώκοντας δικαίωση, ενώ οι Εθνικοί επέτυχαν αυτήν μη επιδιώκοντάς την (στοίχοι 30, 31) (θα συζητήσω εκείνο το εδάφιο σε μεγαλύτερο μάκρος, όταν φέρω για να επιδείξω τις δικές μου πτυχές...). Αλλά η Διατριβή κάνει ότι δεν βλέπει στο όλο περιεχόμενο, και σχέδιο, του επιχειρήματος του Παύλου, και παρηγορεί τον εαυτό της αποσπώντας και διαφθείροντας μεμονωμένες λέξεις. Ούτε αυτή είναι βοηθημένη διά της ακοκασουούσης παραίνεσης του Παύλου, στους Ρωμαίους 11: "Εσύ στέκεσαι διά πίστεως· μην υπερηφανεύεσαι" και: "και εκείνοι, επίσης, εάν θα πιστεύσουν, θα είναι ξαναμπολιασμένοι κ.λ.π. (στοίχοι 20, 23). Ο Παύλος εκεί ^{δεν} λέει τίποτα, σε σχέση με δύναμη ανθρώπου, αλλά θέτει κάτω ρήματα στην προστακτική και υποτακτική, το νόημα των οποίων υπήρξε, ήδη, επαρκώς καθορισμένο. Και ο ίδιος, σ' εκείνο το σημείο προκαταλαμβάνει τους καυχησιολόγους της "ελεύθερης θέλησης", λέγοντας, όχι ότι ΑΥΤΟΙ είναι

ικανοί να πιστεύουν, αλλά ότι "ο Θεός είναι ικανός να ξαναμπολιάσει αυτούς".

Εν συντομία, η Διατριβή προχωρά τόσο αργά και διστακτικά, στην ανάπτυξη της αυτών των χωρίων του Παύλου, που η συνείδησή της φαίνεται να είναι εξ διαφωνία με τους λόγους της. Ακριβώς όπου οφείλει να προχωρά και να αποδεικνύει τον στόχο της, αυτή, σχεδόν πάντοτε, σταματά απότομα, και λέει: "Αλλά αρκετά επ' αυτού"· "δεν θα προχωρήσω τώρα με αυτό"· "αυτό δεν είναι η παρουσία ευθύνη μου"· "αυτά θα ήθελαν να λένε"· και πάρα πολλά εκ του ιδίου είδους. Αυτή αφήνει το ζήτημα στην μέση του δρόμου, έτσι ώστε δεν γνωρίζεις εάν εσκέπτετο να είναι μιλώντας υπέρ της "ελεύθερης θέλησης", ή χρησιμοποιώντας, απλώς, κενές πολυλογίες, να ξεγλιστρά του νοήματος του Παύλου. Θεωρώντας ότι δεν έχει σοβαρό ενδιαφέρον στο ζήτημα, αυτό είναι απολύτως ταιριαστό. Αλλά αυτό δεν ταιριάζει εμένα, να είμαι έτσι ψυχρός και απόμακρος, περπατώντας στις μύτες των ποδιών, κινούμενος καθώς κάποιο καλάμι από κάθε άνεμο που φυσά· η αποστολή μου είναι να ΒΕΒΑΙΩΝΩ, με ακρίβεια, και συνέπεια, και ενθουσιασμό, και να δίνω σταθερές, επιδέξιες, ουσιαστικές αποδείξεις, υπέρ της διδασκαλίας μου.

Χ. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ ΔΕΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΕΙ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΜΟ:

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

Δες πόσο επιτυχημένα διατηρεί, η Διατριβή, την ελευθερία δίπλα στην αναγκαιότητα, όταν λέει: "Όχι όλες οι αναγκαιότητες αποκλείουν ^{την}ελεύθερη θέληση". Έτσι, ο Θεός - Πατέρας γεννά τον Υιό εξ ανάγκης· ωστόσο, γεννά Αυτόν προθύμως, και ελευθέρως, γιατί Αυτός δεν είναι βεβιασμένος να κάνει έτσι". Είμαστε εμείς, τώρα, συζητώντας καταναγκασμό και βία; Δεν έχω γράψει σε πολλά βιβλία, ότι είμαι μιλώντας σε σχέση με ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΜΕΤΑΒΛΗΤΟΥ; Γνωρίζω ότι ο Πατέρας γεννά προθύμως, και ότι ο Ιούδας επρόδωσε τον Χριστό προθύμως. Ο στόχος μου είναι, ότι, αυτή η πράξη της θέλησης στον Ιούδα, ήτο βε-

βαιότατα και αλάνθαστα δεσμευμένη να λάβει χώραν, εάν ο Θεός προγνώρισε αυτήν. Αυτό σημαίνει (εάν το νόημά μου δεν είναι ακόμα κατανοημένο), ότι ξεχωρίζω δύο αναγκαιότητες: την μία καλώ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ, αναφερόμενη στην δράση· την άλλη καλώ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΛΑΝΘΑΣΤΟΥ, αναφερόμενη στον χρόνο. Άσε όποιον με ακούει να εννοεί, ότι είμαι μιλώντας για την δεύτερη, όχι την πρώτη· που σημαίνει, δεν είμαι συζητώντας εάν ο Ιούδας κατεστάθη ένας προδότης προθύμως ή απροθύμως, αλλά εάν ήτο αλάνθαστα δεσμευμένο να έλθει να συμβαί, ότι ο Ιούδας θα ώφειλε, προθύμως, να προδώσει τον Χριστό, σε κάποιο χρόνο προαποφασισμένο από τον Θεό.

Δες τί η Διατριβή λέει σχετικά με αυτό: "Σε αναφορά προς την αλάνθαστη πρόγνωση του Θεού, ο Ιούδας ήτο αναγκαστικά δεσμευμένος να γίνει ένας προδότης· εν τούτοις, ο Ιούδας ήτο ικανός να αλλάξει την θέλησή του". Καταλαβαίνεις, καλή μου Διατριβή, τί είσαι λέγοντας; Δεν λές τίποτα για το παραπάνω αποδεδειγμένο εγχείρημα, ότι αφού η θέληση μπορεί να θέλει μόνο κακό, πώς θα μπορούσε ο Ιούδας να αλλάξει την θέλησή του, ενώ η αλάνθαστη πρόγνωση του Θεού μένει; Θα μπορούσε αυτός να αλλάξει την πρόγνωση του Θεού, και να κάνει αυτήν λανθασμένη; Εδώ η Διατριβή παραιτείται, εγκαταλείπει την θέση της, ρίχνει κάτω τα όπλα της, και αφήνει το πεδίο δράσεως, εξαποστέλλοντας την συζήτηση στο βασίλειο των σχολαστικών λεπτολογιών, σε σχέση με αναγκαιότητα της συνέπειας, και εκείνη του προκύπτοντος πράγματος, και ομολογώντας τον εαυτό της απρόθυμο να επιδιώξει τέτοια λεπτεπίλεπτα σημεία. Σοφά καμωμένο, πράγματι. Πρώτα, εσύ οδηγείς το αντικείμενό σου στο μέσο της πάλης· τώρα, όταν υπάρχει υπέρτατη ανάγκη κάποιου πρωταθλητή, να συνηγορήσει την υπόθεσή του, στρέφεις την πλάτη σου, και αφήνεις το έργο του ορισμού και της απάντησης σε άλλους. Θα ώφειλες να ακολουθούσες αυτό το σχέδιό από την αρχή, και να συγκρατηθείς από το γράψιμο εντελώς. "Αυτός που ουδέποτε εγνώρισε την εκγύμναση της εκστρατείας, θα ώφειλε να κρατιέται μακριά από την σφοδρότητα της μάχης." Δεν ήτο αναμενόμενο από τον Έρασμο, ότι θα απομάκρυνε την δυσκολία να γνωρίσουμε, πως ο Θεός, σίγουρα, προγνώνει όλα τα πράγματα, ενώ, ωστόσο, όλο αυτό

που εμείς κάνουμε είναι καμωμένο συμπτωματικώς· αυτή η δυσκολία ήτο στον κόσμο, πολύ πριν την Διατριβή· αλλά ήτο αναμενόμενο ότι ~~θα~~ επιχειρούσε κάποιο ορισμό, και κάποια απάντηση. Αλλά επωφελείται κάποιας ρητορικής επινύοσης, για την αλλαγή του αντικείμενου, και προσπαθεί να σύρει με αυτήν ευιάς, που ~~δεν~~ γνωρίζουμε τίποτα περί ρητορικής - καθώς εάν είμασταν εδώ διαπραγματευόμενοι κάτι όχι σπουδαίο, και ήσαν όλα κάποιο ζήτημα απλής λογικής λεπτολογίας· - και, έτσι, αυτός σπεύδει ορμητικά εκτός του πεδίου της μάχης, φορώντας το στέμμα του πολεμιστή και του βάρδου, συγχρόνως.

Όχι έτσι, αδελφέ· Καμιά ρητορική ~~δεν~~ μπορεί να εξαπατά μία τίμια συνείδηση. Το βέλος της συνείδησης είναι απόδειξη, ενάντια σε όλες τις δυνάμεις, και εικόνες ευγλωττίας. Δεν θα επιτρέψω στην ρητορεία μας, έτσι να συγκαλύπτει και ~~να~~ αλλάζει το αντικείμενο. ~~Δεν~~ υπάρχει χώρος, τώρα, γι' αυτήν την μανούβρα. Είμαστε τώρα αντιμετωπίζοντας ευθαρσώς, το κεντρικό ζήτημα στην συζήτησή μας, το σημείο επί του οποίου τα πάντα κρέμονται. Εδώ η "ελεύθερη θέληση" είτε εκπνέει είτε θα θριαμβεύσει πλήρως. Και εσύ, βλέποντας το δυσμενές ενδεχόμενο, μάλιστα, την βεβαιότητα της νίκης να πηγαίνει ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", υποκρίνεσαι ότι ~~δεν~~ βλέπεις, ~~εδώ~~; τίποτε, πλην λογικές λεπτολογίες. Είναι αυτή συμμετοχή κάποιου πιστού θεολόγου; Το ζήτημα σοβαρά αφορά εσένα; Εσύ αφήνεις τους ακροατές σε αγωνία, και την συζήτηση σε κάποια συγκεχυμένη και βασανιστική κατάσταση, και ~~θα~~ σκεφτόσουν, παρ' όλα αυτά, ότι έχεις δώσει έντιμη ικανοποίηση, και ότι έχεις κερδίσει την μέρα. Η πονηρία σου και πανουργία, μπορεί να κερδίζει επιείκεια σε κοσμικά ζητήματα, αλλά σε μία θεολογική συζήτηση, όπου ξεκάθαρη, άμεση αλήθεια, είναι απαιτούμενη για την σωτηρία των ψυχών, αυτό είναι ανώτατο δυσάρεστο και ανυπόφορο.

Οι Σοφιστές, επίσης, αισθάνθηκαν την αξεπέραστη, ακαταμάχητη δύναμη, αυτής της συζήτησης· εκείνο είναι, γιατί αυτοί επινόησαν την διάκριση, μεταξύ αναγκαιότητας της ΣΥΝΕΠΕΙΑΣ, και την αναγκαιότητα του ΠΡΟΚΥΠΤΟΝΤΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ. Αλλά έδειξα παραπάνω πόσο άχρηστη είναι εκείνη η φαντασία. Αυτοί οι ίδιοι αποτυγχάνουν να παρατηρήσουν τί είναι λέγοντας, και πόσο πολύ είναι

ομολογώντας ενάντια στους εαυτούς των. Γιατί εάν εσύ παραδέχεσαι αναγκαιότητα της συνέπειας, η "ελεύθερη θέληση" τίθεται κατασυντριμμένη και φονευμένη, και ούτε αναγκαιότης ούτε σύμπτωση, σε αναφορά με το προκύπτων πράγμα, μπορεί να βοηθά αυτήν. Τί με ενδιαφέρει ότι η "ελεύθερη θέληση" δεν είναι κάτω από καταναγκασμό, αλλά κάνει ότι αυτή κάνει, προθύμως; Είναι αρκετό για μένα, που εσύ παραδέχεσαι, ότι η πρόθυμή της εκτέλεση εκείνου που αυτή κάνει, θα έρχεται να συμβαίνει αναγκαστικά, και ότι αν ο θεός έχει προγνωρισμένο αυτό, τότε δεν μπορεί να είναι διαφορετικά. Εάν ο θεός προγνώρισε, είτε ότι ο Ιούδας θα ήτο ένας προδότης, ή αλλιώς, ότι αυτός θα μετέβαλε την πρόθεσή του να είναι ένας προδότης, οτιδήποτε ο θεός προγνώρισε, θα έρχεται αναγκαστικά να περνά διαφορετικά ο θεός θα είναι ξεγελασμένος στην πρόγνωσή Του, και προφητεία, και αυτό είναι αδύνατο. Αναγκαιότης συνέπειας εξασφαλίζει ότι εάν ο θεός προγνώριζε κάποιο πράγμα, αυτό αναγκαστικά λαμβάνει χώρα. Αυτό σημαίνει, ότι "ελεύθερη θέληση" δεν υπάρχει. Η αναγκαιότης της συνέπειας δεν είναι σκοτεινή ή διφορούμενη, και οι θεολόγοι όλων των εποχών, οσονδήποτε τυφλοί αυτοί μπορούν να υπάρχουν, είναι ωστόσο εξαναγκασμένοι να αναγνωρίσουν, επειδή είναι τόσο χειροπιαστά ξεκάθαρο και βέβαιο. Αλλά η αναγκαιότης του προκύπτοντος πράγματος, με το οποίο παρηγορούν τους εαυτούς των, είναι ένα απλό φάντασμα, διαμετρικά αντιτιθέμενο στην αναγκαιότητα της συνέπειας. Επί παραδείγματι: αυτό είναι αναγκαιότης της συνέπειας εάν εγώ λέω: "ο θεός προγνώριζε ότι ο Ιούδας θα είναι ένας προδότης" συνεπώς, αυτό βεβαιότατα και αλάνθαστα θα έρχεται να περνά, ότι ο Ιούδας θα είναι ένας προδότης". Ενάντια σ' αυτήν την αναγκαιότητα της συνέπειας, εσύ παρηγορείς τον εαυτό σου. έτσι: "Επειδή ο Ιούδας μπορεί να μεταβάλλει την πρόθεσή του να είναι ένας προδότης, ως εκ τούτου, υπάρχει όχι αναγκαιότης του προκύπτοντος πράγματος". Πώς, εγώ σε ρωτάω, αυτές οι δύο θέσεις θα συμφωνούν: "Ο Ιούδας μπορεί να θέλει όχι να προδίδει", και "Ο Ιούδας πρέπει, αναγκαστικά, να θέλει να προδίδει"; Δεν είναι αυτές ευθέως αντιτιθέμενες και αντιφατικές; Αυτός δεν θα είναι εξαναγκασμένος, εσύ λες, να προδίδει, ενάντια στην θέλησή του.

Τί με αυτό; Εσύ ήσουν μιλώντας περί ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ του προκύπτον-
τος πράγματος και, ωστόσο, λες ότι δεν ακολουθεί ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΜΟΣ του προκύ-
πτοντος πράγματος. Εσύ δεν είπες τίποτα περί τής ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ τής συνέπειας.

Το σημείο για το οποίο υποτιθέτο ότι έπρεπε να μιλάς, ήτο η ανα-
γκαιότητα του προκύπτοντος πράγματος, και εσύ προτείνεις κάποιο πα-
ράδειγμα που αφορά τον καταναγκασμό του προκύπτοντος πράγματος. Ε-
γώ θίγω ένα ερώτημα, εσύ απαντάς σε άλλο. Αυτό συμβαίνει εξαιτί-
ας της νυσταλέας ισχυρογνωμοσύνης, η οποία σε κάνει να ανέχεσαι
την ματαιότητα αυτής της σκηνοθεσίας, αναφορικά με την αναγκαιό-
τητα του προκύπτοντος πράγματος.

ΧΙ. ΜΑΛΑΧΙΑΣ 1, 2 - 3: ΟΡΘΩΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΟΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΟΥ
ΠΑΥΛΟΥ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΤΗΝ ΧΑΡΗ

Αρκετά για το πρώτο χωρίο, το οποίο πραγματεύτηκε την σκλη-
ρυνση του φαραώ (αυτό έχει, πραγματικά, εμπλέξει όλα τα χωρία,
και κάποιο μεγάλο μέρος εκ των δικών μας ακατανίκητων πόρων).
Ας παρατηρήσουμε τώρα το δεύτερο, που αφορά τον Ιακώβ και Ησαύ, επί
των οποίων, ενώ εν τούτοις αγέννητοι, είχε ειπωθή : "ο μεγαλύτε-
ρος θα υπηρετεί τον νεώτερο" (Ρωμαίοι 9, 12).

Η Διατριβή παρακάμπει αυτό το χωρίο λέγοντας ότι: "ορθά
εννοούμενο, αυτό δεν αναφέρεται επί της σωτηρίας του ανθρώπου
γιατί ο θεός μπορεί να θέλει, κάποιος άνθρωπος να ώφειλε να είναι
ένας υπηρέτης, και ένας πάμπτωχος, θέλοντας και μη, χωρίς την ύ-
παρξή του αποδοκιμασμένη από αιώνια σωτηρία".

Δες, σε παρακαλώ, τί αφθονία παρόδων και κρυψώνων, κάποιο
νυσταλέο μυαλό, θα αναζητά, έξω, στην πτήση του από την αλήθεια.
Ωστόσο δεν διασώζεται. Εάν υποθέτουμε αληθινό, ότι αυτό το
χωρίο δεν σχετίζεται στην σωτηρία του ανθρώπου (θα συζητήσω αυτό
αργότερα), πρέπει εμείς να φανταζόμαστε ότι ^{δεν} υπάρχει στόχος,
ούτε κατ' ελάχιστον, της μνημόνευσεως του στον Παύλο; Θα παριστάνουμε εμείς
τον Παύλο ότι επιθυμεί κάποια τρέλα, και κάποιο αντικείμενο
γέλιου, εκ του εαυτού του, σε τόσο σοβαρή συζήτηση; Αυτός είναι ο
τρόπος του Ιερώνυμου, που τόλμά να λέει, σε περισσότερα από ένα
μέρη, αρκετά περιφρονητικά και επίσης ιερόσυλα, ότι " πράγματα

έχουν κάποια δύναμη στον Παύλο, την οποία δεν κατέχουν στους δικούς τους χώρους". Αυτό είναι ακριβώς να λες, ότι, όταν ο Παύλος θέτει τα θεμέλια της χριστιανικής διδασκαλίας, αυτός ^{δεν} κάνει τίποτε παρά να διαφθείρει τις θεϊκές Γραφές, και να εξαπατά τις ψυχές των πιστών με κάποιες ιδέες, ^{που} λαμβάνει στον δικό του εγκέφαλο, και βιαίως να σπρώχνει μέσα σ' αυτές τις Γραφές. Έτσι, αυτός είναι ο οφειλόμενος σεβασμός του Αγίου Πνεύματος στον Παύλο, αυτό το άγιο, εκλεκτό όργανο του Θεού. Και επειδή ο Ιερώνυμος θα έπρεπε να διαβάγεται με διάκριση, και αυτό το σχόλιο, μεταξύ των δικών του, λογαριασμένο μεταξύ των πολυάριθμων ασεβειών τις οποίες έγραψε (τόσο βραδύνους, και νυσταλέα ξεροκέφαλος ήτο αυτός, στην αντίληψη των Γραφών), η Διατριβή εισάγει αυτόν χωρίς καθόλου διάκριση· δεν βλέπει κατάλληλο να μαλακώνει τις λέξεις του με κάποιο είδος σχολιασμού, αλλά ^{τις} λαμβάνει σαν κάποιο αλάθητο μαντείο, κατασκευασμένο για κρίση και τροποποίηση των θεϊκών Γραφών. Έτσι ταιριάζει, να λαμβάνουμε τους ασεβείς λόγους των ανθρώπων σαν κανόνες μας, και μέτρα για την Γραφή του Θεού. Και, ωστόσο, εμείς εκπλησσομάστε, που θα ώφειλε να αυξάνει σκοτεινή και διφορούμενη, και που τόσοι πολλοί Πατέρες θα μπορούσαν να είναι τυφλοί αναφορικά με αυτήν, όταν αυτοί εργάζονται γύρω από αυτόν τον ασεβή και ιερόσυλο κανόνα.

Έτσι άσε αυτόν να είναι ανάθεμα, που λέει ότι: "πράγματα έχουν κάποια δύναμη στον Παύλο την οποία δεν κατέχουν στους δικούς τους χώρους". Αυτό είναι απλά ειπωμένο· δεν είναι αποδεδειγμένο· και είναι ειπωμένο από πλήθος που ^{δεν} καταλαβαίνει μήτε τον Παύλο μήτε τα παρατιθέμενα από αυτόν χωρία, αλλά είναι εξαπατημένοι, λαμβάνοντας τους λόγους του κατά την δική τους αντίληψη - που σημαίνει, κατά μία ασεβή αντίληψη. Οσοδήποτε αληθές μπορούσε να είναι, ότι αυτό το χωρίο στην Γένεση 25 (στοίχοι 21 - 23) θα ώφειλε να είναι εννοούμενο περίκοσμικής δουλείας μόνον, (στηνπραγματικότητα δεν είναι αληθινό), ο Παύλος, εν τούτοις, παραθέτει αυτό ορθώς και αποτελεσματικώς, όταν ^{το} χρησιμοποιεί για να αποδείξει, ότι δεν ήτο ένεκα της αξίας του Ιακώβ ή του Ησαύ, αλλά "ΕΞ ΕΚΕΙΝΟΥ ΠΟΥ ΚΑΛΕΙ" που αυτό ήτο ειπωμένο στην Σάρα: "ο μεγαλύτερος θα υπηρετεί τον νεώτερο". Ο Παύλος είναι συζητώ-

ντας, εάν αυτοί κατόρθωσαν ότι ήτο εκφωνημένο περί αυτών, διά της δύναμης ή αξίας της "ελεύθερης θέλησης" και αποδεικνύει ότι δεν το κατόρθωσαν, αλλά ότι ο Ιακώβ κατόρθωσε ότι ο Ησαύ δεν κατόρθωσε, μοναδικά διά της χάρις "ΕΚΕΙΝΟΥ ΠΟΥ ΚΑΛΕΙ". Τούτο αυτό αποδεικνύει διά των αμετάτρεπτων δηλώσεων της Γραφής, ότι δεν ήταν ακόμα γεννημένοι, και ^{δεν} είχαν καμωμένο καλό ή κακό. Το βάρος του ζητήματος κείται επί αυτής της απόδειξης· αυτός ήτο ο στόχος υπό συζήτηση. Αλλά η Διατριβή, με την κομψή της ρητορική, προμελετημένα παραβλέπει όλο αυτό, και το προσπερνά· δεν συζητά την αξία καθόλου (που είναι ότι αυτή ανέλαβε να κάνει, και τί το θέμα του Παύλου απαιτεί), αλλά εγείρει ενστάσεις σχετικά με κοσμική δουλεία - καθώς εάν ΑΥΤΟ είχε κάποια σπουδαιότητα. Ο μόνος της σκοπός, εδώ, είναι να αποφεύγει να δίνει τη εντύπωση, ότι είναι συντριμμένη από τους ισχυρούς λόγους του Παύλου. Γιατί τί θα μπορούσε να βρει για να κραυγάζει, ενάντια στον Παύλο, υπέρ της "ελεύθερης θέλησης"; Πώς βοήθησε η "ελεύθερη θέληση" τον Ιακώβ ή ζημίωσε τον Ησαύ, όταν πριν ο καθένας τους να είχε γεννηθή ή να είχε καμωμένο οτιδήποτε, ήτο ήδη προσδιορισμένο, διά της πρόγνωσης και του προορισμού του Θεού, ποίο το μερίδιο έκαστου ώφειλε να είναι - δηλαδή, ότι ο ένας ώφειλε να υπηρετεί, και ο άλλος να κυβερνά; Οι ανταμοιβές ήσαν αποφασισμένες πριν οι εργάτες τεθούν να εργάζονται ή ακόμα να γεννηθούν. Αυτό είναι το σημείο το οποίο η Διατριβή ώφειλε να έχει συναντήσει. Ο Παύλος είναι επιμένοντας ότι κατ' εκείνο τον χρόνο, που αυτοί ^{δεν} είχαν καμωμένο μήτε καλό μήτε κακό, ωστόσο, διά θεϊκής απόφασης ο ένας ήτο διαταγμένος σκλάβος και ο άλλος κύριός του. Το ζήτημα εδώ δεν είναι εάν αυτή η δουλεία φέρει στην σωτηρία, αλλά διά ποίας αξίας επιβλήθηκε σ' αυτόν που δεν είχε αξιολογήσει αυτήν; Είναι πάρα πολύ ενοχλητικό, πολεμώντας με αυτές τις διεστραμμένες προσπάθειες, να διαστρεβλώνεις και να αποκρούεις την Γραφή.

Περαιτέρω απόδειξη παραγεται από το κείμενο το ίδιο, ότι ο Μωϋσής δεν διαπραγματεύεται κοσμική δουλεία μόνον, και ότι ο Παύλος είναι τελείως σωστός στην αντίληψη αυτού περί αιώνιας σωτηρίας. (Αυτό δεν είναι τελείως συναφές, αλλά δεν

θα υποφέρω τον Παύλο να βρωμίζεται από τους ιερόσυλους
συκοφάντες). Ο χρησμός στον Μωϋσή είναι όπως ακολουθεί: "Δύο λα-
οί θα είναι αποχωρισμένοι από τα σπλάχνα, και ο ένας λαός θα εί-
ναι δυνατότερος παρά ο άλλος λαός· και ο μεγαλύτερος θα υπηρετεί
τον νεώτερο" (Γένεση 25,23). Εδώ δύο λαοί είναι καθαρά ξεχωρι-
σμένοι. Ο ένας, μολονότι νεώτερος, είναι υποδεχόμενος εντός της
φιλεύσπλαχνης χάρις του Θεού, ότι θα μπορούσε να υπερνικά τον με-
γαλύτερο - όχι διά της δικής του δύναμης, αλλά διά μέσου της χά-
ρις του Θεού· γιατί πώς θα μπορούσε ο νεώτερος να υπερνικά τον
μεγαλύτερο, εάν δεν ήτο ο Θεός με αυτόν; Τώρα, αφού ο νεώτερος
έπρεπε να είναι ο λαός του Θεού, αυτό δεν είναι μόνο μία εξωτερική
εξουσία και δουλεία που είναι, εκεί, υπάρχουσα πραγματευόμενη, αλ-
λά τα πάντα που ανήκουν στον λαό του Θεού - δηλαδή, η ευλογία, ο
Λόγος, το πνεύμα και η υποσχέση του Χριστού, και η αιώνια βασι-
λεία· καθώς η Γραφή βεβαιώνει περισσότερο πλήρως αργότερα, όταν
περιγράφει τις ευλογίες του Ιακώβ και την λήψη των υπο-
σχέσεων της βασιλείας - (Γένεση 27, 27). Όλο αυτό ο Παύλος σύντο-
μα γνωστοποιεί, όταν λέει: "ο μεγαλύτερος θα υπηρετεί τον νεώτε-
ρο", παραπέμποντας εμάς πίσω στον Μωϋσή, που πραγματεύεται το
ζήτημα περισσότερο πλήρως. Έτσι, μπορείς να λες, σαν απάντηση
στην ιερόσυλη κρίση του Ιερώνυμου και της Διατριβής, ότι όλα τα
χωρία που ο Παύλος παραθέτει έχουν ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ δύναμη στον δικό
τους χώρο, παρά αυτά έχουν στα γραπτά του. - το οποίο είναι αλη-
θινό, όχι μόνο για τον Παύλο, αλλά για όλους τους Αποστόλους.
Αυτοί όλοι παραθέτουν τις Γραφές σαν μαρτυρίες, και βεβαιώσεις
εκείνων που οι ίδιοι είναι λέγοντας· και θα ήτο γε-
λοίο, πράγματι, να παρατίθεται σαν μαρτυρία κάτι, που ^{δεν} μαρτυρεί τί-
ποτα και δεν είναι στον στόχο. Ακόμα και εάν υπήρχαν μεταξύ
των φιλοσόφων ανόητοι άνθρωποι, που αποδεικνύουν αυτό το οποίο
είναι άγνωστο δι' αυτού που είναι λιγότερο γνωστό ή άσχετο, με
ποία συνείδηση μπορούμε εμείς να αποδίδουμε τέτοια συμπεριφορά
 στους επί κεφαλής οδηγούς μας, και αυθεντίες στην χριστιανική δι-
δασκαλία, επί της οποίας η σωτηρία των ψυχών μας εξαρτάται; -
ειδικώς όταν διδάσκουμε τα θεμελιώδη της πίστης. Αλλά
τέτοια συμπεριφορά είναι εντελώς σύμφωνη σε εκείνους που δεν

ΕΧΟΥΝ σοβαρό ενδιαφέρον στις Θεϊκές Γραφές.

Ως προς το χωρίο του Μαλαχία, το οποίο ο Παύλος επισυνάπτει, "τον Ιακώβ έχω εγώ αγαπήσει, αλλά τον Ησαύ έχω εγώ μισήσει" (1, 2 - 3), η Διατριβή εφευρίσκει τρεις διαφορετικές μεθόδους διαστρέβλωσής του. Ο πρώτος είναι αυτός: "εάν εσύ επιμένεις στην κατά γράμμα σημασία, ο Θεός δεν αγαπά καθώς εμείς αγαπάμε, ούτε ταιριάζει Αυτός να μισεί κάποιον, γιατί πάθη αυτού του είδους δεν καταλαμβάνουν τον Θεό".

Τί ακούω; Ερευνάμε τώρα ΠΩΣ ο Θεός αγαπά και μισεί, και όχι, μάλλον, ΓΙΑΤΙ Αυτός αγαπά και μισεί; Το ερώτημα είναι διά ποίας αξίας από το μέρος μας, Αυτός αγαπά και μισεί; Γνωρίζουμε αρκετά καλά ότι ο Θεός δεν αγαπά και ^{δεν} μισεί καθώς εμείς κάνουμε, γιατί εμείς αγαπάμε και μισούμε ευμετάβλητα, αλλά Αυτός αγαπά και μισεί σύμφωνα με την αιώνια και αναλλοίωτη φύση Του. Αυτό δημαίνει ότι απρόσδοκτες επιδράσεις και πάθη δεν καταλαμβάνουν τον Θεό. Και είναι ακριβώς αυτό που ωθεί στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα σαν ^{την} "ελεύθερη θέληση". Σιγάτι το γεγονός της αγάπης και του μίσους του Θεού προς τους ανθρώπους, είναι αναλλοίωτο και αιώνιο, και υπάρχει, όχι απλά πριν να υπάρξει κάποια αξία ή έργο της "ελεύθερης θέλησης", αλλά, πριν ο κόσμος κατασκευασθῆ. Ετσι, όλα τα πράγματα συμβαίνουν σ' εμάς κατ' ανάγκη, όπως Αυτός έχει από την αιωνιότητα αγαπήσει ή όχι αγαπήσει. Συνεπώς, όχι μόνο το γεγονός της αγάπης του Θεού, αλλά ακόμα και ο τρόπος του να αγαπά Αυτός, επιβάλλει ανάγκη επάνω μας. Βλέπεις, πόσο η παράκαμψη ωφελεί την Διατριβή; όσο πιο πολύ μοχθεί να απαλλαγεί από την αλήθεια, τόσο περισσότερο συντρίβεται εντός αυτής - τόσο ανεπιτυχώς πηγαίνει να αγωνίζεται εναντίον της.

Ας υποθέσουμε ότι το "σχήμα λόγου" σου εξυψεύσει, ότι η αγάπη του Θεού σημαίνει το αποτέλεσμα της αγάπης Του, και το μίσος του Θεού το αποτέλεσμα του μίσους Του: ταιριάζει αυτά τα αποτελέσματα να λαμβάνουν χώρα χωρίς, και εκτός της θέλησεως του Θεού; Θα πεις εδώ, ότι ο Θεός δεν θέλει καθώς εμείς θέλουμε, και η ορμή να θέλει δεν καταλαμβάνει Αυτόν; Όμως, εάν τα αποτελέσματα συμβαίνουν, αυτά δεν συμβαίνουν παρά κατά το θέλημα του

Θεού. **Επίσης**, ο Θεός, είτε αγαπά είτε μισεί ότι Αυτός θέλει. Πες μου, λοιπόν, διά ποίας αξίας είναι ο Ιακώβ αγαπώμενος και ο Ησαύ μισούμενος, πριν αυτοί να γεννηθούν, και αρχίσουν να εργάζονται; Ο Παύλος κατά συνέπειαν δικαιώνεται, παραθέτοντας τον Μαλαχία πάρα πολύ κατάλληλα για να στηρίζει την δήλωση του Μωϋσή - δηλαδή, ότι ο Θεός εκάλεσε τον Ιακώβ πριν να γεννηθῆ, επειδή Αυτός ^{αγάπησε} , και ότι Αυτός δεν ἦτο αγαπώμενος από τον Ιακώβ πρώτα, ούτε επηρεασμένος από κάποια αξία από το μέρος του Ιακώβ. Έτσι η περίπτωση του Ιακώβ και Ησαύ, δείχνει, τί δύναμη η "ελεύθερη θέλησή" μας έχει.

Το δεύτερο εφεύρημα είναι αυτό: "ο Μαλαχίας δεν φαίνεται να είναι μιλώντας περί του μίσους, διά του οποίου εμείς είμαστε καταδικασμένοι αιωνίως, αλλά περί πρόσκαιρων βασανισμών· επειδή εκείνοι που ευχήθηκαν να αποκαταστήσουν τον Εδόμ επιτιμήθηκαν" Αυτό, επίσης, είναι ειπωμένο με σκοπό να ριχθεί συκοφαντία στον Παύλο, καθώς εάν αυτός προξενούσε βία στις Γραφές. Τόσο πλήρως φτωχοί στο πνεύμα είμαστε εμείς, στον σεβασμό για την Μεγαλειότητα του Αγίου Πνεύματος, εάν μόνο μπορούμε να θεμελιώνουμε την δική μας υπόθεση. Αλλά θα υποφέρουμε με αυτήν την συκοφαντία για λίγους, και θα δούμε τί αυτή επιτυγχάνει. "Ο Μαλαχίας μιλά για πρόσκαιρους βασανισμούς". Τί εάν αυτό ταιριάζει; Τί βιβάσκει έχει;

Ο Παύλος αποδεικνύει από τον Μαλαχία, ότι αυτός ο βασανισμός ^{ετέθη} επί του Ησαύ χωρίς σχέση με αξία, εξ αιτίας του μίσους του Θεού μόνον, και συνεπώς συμπεραίνει, ότι "ελεύθερη θέληση" ^{δεν υπάρχει}. Αυτό είναι το σημείο που ^{και} προβλήθηκε εναντίον σου, στο οποίο θα ώφειλες να έχεις διευθύνει την απάντησή σου. Εγώ εξετάζω την αξία, και εσύ συζητάς την ανταμοιβή και αυτό κατά τέτοιον τρόπο, που αποτυγχάνεις να αποφύγεις ότι εσύ ήθελες να αποφεύγεις πραγματικά, στην συζήτησή σου περί ανταμοιβής, εσύ αναγνωρίζεις την αξία σαν κάποιο γεγονός. Αλλά υποκρίνεσαι ότι ^{δεν το βλέπεις}. Πες μου, λοιπόν, τί προκάλεσε τον Θεό να αγαπά τον Ιακώβ, και να μισεί τον Ησαύ, όταν δεν ἦσαν ακόμα γεννημένοι;

Εν πάσει περιπτώσει, να λες ότι ο Μαλαχίας μιλά μόνο για πρόσκαιρους βασανισμούς, είναι ψεύτικο. Αυτός δεν είναι μιλώντας

σε σχέση με την καταστροφή του Εδóm· διαστρέφεις το πλήρες νόημα του Προφήτου δι' αυτού του επινοήματός σου. Ο Προφήτης δείχνει τί εννοεί, πολύ καθαρά, με τις διαυγέστερες λέξεις. Αυτός επιτιμά τους Ισραηλίτες για την αγνωμοσύνη τους, επειδή, όταν ο Θεός ^{τους} είχε αγαπήσει, αυτοί εις απάντηση, ούτε ^{την} αγάπησαν σαν Πατέρα τους, ούτε ^{την} φοβήθηκαν σαν Κύριό τους (Μαλαχ. 1, 2 - 6). Ότι ο Θεός τους είχε αγαπήσει, αυτός αποδεικνύει με αμφότερα, την Γραφή και το έργο του Θεού· που σημαίνει, μολονότι ο Ιακώβ και ο Ησαύ ήσαν αδελφοί, καθώς ο Μωϋσής καταγράφει στην Γένεση 25, ο Θεός αγάπησε τον Ιακώβ και εξέλεξε αυτόν πριν να γεννηθῆ, καθώς ήτο ειπωμένο λίγο πιο πριν, αλλά έτσι εμίσησε τον Ησαύ, που μετακίνησε τον τόπο διαμονής του εντός της ερήμου. Επί πλέον, ο Θεός έτσι συνέχισε και επέμεινε σ' εκείνο το μίσος, που όταν έφερε τον Ιακώβ πίσω, από την αιχμαλωσία, και τον αποκατέστησε, Αυτός δεν επέτρεψε στους Εδομίτες να είναι επανορθωμένοι, και όταν αυτοί είπαν ότι εσκόπευαν να οικοδομήσουν, τους απείλησε με καταστροφή. Εάν αυτά δεν είναι τα περιεχόμενα του καθαρού κειμένου του Προφήτου, άσε ολόκληρο τον κόσμο να αποδεικνύει εμένα ψεύτη. Έτσι, δεν είναι η αναίδεια των Εδωμιτών που είναι εδώ επιτιμημένη, αλλά, καθώς είπα, η αγνωμοσύνη των παιδιών του Ιακώβ, που αποτυχαίνουν να δουν τί ο Θεός εχορήγησε σ' αυτούς, και τί Αυτός επήρε από τους αδελφούς τους τους Εδομίτες, για όχι άλλο λόγο, παρά το μίσος Του για τον ένα, και την αγάπη Του για τον άλλο.

Πώς, τώρα, θα κρατιέται καλά ότι ο Προφήτης μιλά περί πρόσκαιρων βασάνων, όταν αυτός ο ίδιος μαρτυρεί με ξεκάθαρους όρους, ότι είναι μιλώντας για δύο λαούς, γεννημένους από δύο Πατριάρχες, τον ένα που προελαμβάνεται να είναι ο λαός, και σωσμένο, τον άλλο εγκαταλειμένο και, εν τέλει, καταστρεμένο; Αυτή η πράξη της πρόσληψης σαν λαού και της μη πρόσληψης σαν λαού, θίγει, όχι απλά πρόσκαιρη ευημερία και αντιξοότητα, αλλά, όλα τα πράγματα· γιατί ο Θεός μας είναι ο Θεός όλων των πραγμάτων, όχι μόνον των πρόσκαιρων πραγμάτων. Και ο Θεός δεν θα συγκατατίθεται να είναι ο Θεός σου, και να έχει εσένα να τον λατρεύεις, με μισό όμο,

ή ένα κουτσό πόδι (Μαλαχίας 1, 13), αλλά με όλη την καρδιά σου και δύναμη, ώστε Αυτός να μπορεί να είναι ο Θεός σου και στα δύο, εδώ και στον άλλο κόσμο, σε όλα τα ζητήματα, σε όλες τις ευκαιρίες, σε όλους τους χρόνους, και σε όλα σου τα έργα.

Το τρίτο εφεύρημα είναι αυτό: "Παίρνοντας τις λέξεις με μία συμβολική σημασία, ο Θεός μήτε αγαπά όλους τους Εθνικούς, μήτε μισεί όλους τους Ιουδαίους, αλλά μερικούς από κάθε παευά. Το αποτέλεσμα αυτής της συμβολικής ερμηνείας είναι, ότι αυτή η μαρτυρία δεν είναι επωφελής ^{επί} να αποδεικνύει αναγκαιότητα, αλλά ωφελεί απλά ^{επί} να μειώσει την αλαζονεία των Ιουδαίων". Έχοντας κατασκευάσει αυτόν τον εξωφρενισμό, η Διατριβή προχωρά να ξεφύγει κάτω από αυτόν, λέγοντας: "ο Θεός είναι ειπωμένο ότι μισεί ανθρώπους πριν να γεννηθούν, επειδή προγνωρίζει ότι αυτό που θα κάμουν θα αξίζει μίσος. Έτσι, το μίσος και η αγάπη του Θεού δεν αντιστρατεύονται καθόλου, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση". Τελικώς, αυτή συμπεραίνει: "οι Ιουδαίοι ήσαν αποκομμένοι από την ελαία σύμφωνα με την αξία της απιστίας τους, και οι Εθνικοί μολιασμένοι, σύμφωνα με την αξία της πίστης τους"· εμείς έχουμε αυτό από την μαρτυρία του Παύλου και αυτός προσφέρει ελπίδα σε εκείνους που ήσαν αποκομμένοι, να υπάρχουν μολιασμένοι ξανά, και καλεί ^{επί} φόβο εκείνους που ήσαν μολιασμένοι, μη τυχόν αποκοποῦν".

Να είμαι κρεμασμένος εάν η ίδια η Διατριβή γνωρίζει τί είναι αποκαλύπτοντας! Ίσως έχουμε εδώ το ρητορικό τέχνασμα της συσκοτίσης του νοήματός σου, όταν ^{επί} κίνδυνος είναι κοντά, μήπως παγιδευθῆς στους λόγους σου. Εγώ δεν βλέπω σε αυτό το χωρίο την συμβολική γλώσσα, την οποία η Διατριβή αστήρικτα ονειρεύεται. Έτσι, δεν εκπληττομαι εάν η μαρτυρία του Μαλαχία δεν είναι εφαρμόσιμη, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", εν τη συμβολική της σημασία· δεν υπάρχει τέτοια σημασία. Επί πλέον, η φιλονεικία μας δεν είναι σχετικά με την αποκοπή και το μπόλιασμα, περί του οποίου ο Παύλος μιλά στην παραίνεσή του. Γνωρίζω ότι οι άνθρωποι είναι μολιασμένοι ^{επί} διά πίστεως, και αποκομμένοι ^{επί} διά της απιστίας. Αλλά εξ αυτού δεν ακολουθεί, ούτε ταιριάζει αυτό να αποδεικνύεται, ότι αυτοί μπορούν να

πιστεύουν ή να δυσπιστούν διά της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης", το οποίο είναι το σημείο που συζητάμε. Δεν συζητάμε περί του ποιοί είναι πιστοί και ποιοί όχι, ποιοί είναι Ιουδαίοι και ποιοί είναι Εθνικοί, ή τί συνέπεια επακολουθεί για τους πιστούς και τους άπιστους. Εκείνο είναι υπό την δικαιοδοσία του κήρυκα. Το ερώτημά μας είναι, διά ποίας αξίας ή έργου πηγαίνουν αυτοί να φθάνουν στην πίστη, διά της οποίας είναι μπολιασμένοι, ή την απιστία διά της οποίας είναι αποκομμένοι; Αυτό είναι η ασχολία του θεολόγου. Περιέγραψε αυτή την αξία σ' εμένα. Ο Παύλος διδάσκει, ότι πίστη και απιστία έρχονται σ' εμάς με όχι έργο δικό μας, αλλά διά μεσου της αγάπης και του μίσους του Θεού. Όταν η πίστη έχει έλθει στον άνθρωπο, αυτός τους προτρέπει να επιμένουν, μη τυχόν αποκοπούν. Αλλά η παραίνεση εγκαθιστά μόνο ότι εμείς οφείλουμε να κάνουμε, και όχι ότι εμείς μπορούμε να κάνουμε.

Είμαι αναγκασμένος να προσκολλώμαι στον αντίπαλό μου με αυτό το πλήθος των λέξεων, μη τυχόν αφήσει το προκείμενο ζήτημα, και αρχίσει να περιφερεται μακράν της συζήτησης αυτού. Πράγματι, να κρατάς αυτόν στον στόχο είναι σαν να ^{το} συντρίβεις. Τόσο ξεκάθαροι και αναμφισβήτητοι είναι αυτοί οι λόγοι. Γι' αυτό, σχεδόν ο μοναδικός του σκοπός είναι, να στρέφεται μακριά από αυτούς, να φέρνει εαυτόν εκτός πεδίου, και να σηκώνει κάτι άλλο παρά το καθορισμένο θέμα.

XIII. Ο ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΗΛΟΣ

Το τρίτο χωρίο, το οποίο η Διατριβή σηκώνει, είναι από Ησαΐα 45: "Θα λέει ο πηλός σ' εκείνον που τον διαμορφώνει, τί έκανες εσύ;" (στοίχος 9) και μαζί μ' αυτό, τον Ιερεμία 18: "Πρόσεξε, καθώς ο πηλός είναι στα χέρια του κεραμέα, έτσι είσθε εσείς στο χέρι Μου" (στοίχος 6). Εδώ αυτή λέει, μία φορά ακόμα: "Αυτά τα χωρία έχουν περισσότερη δύναμη στον Παύλο, παρά αυτά έχουν στους Προφήτες, από τους οποίους λαμβάνονται γιατί στους Προφήτες αναφέρονται σε πρόσκαιρους βασανισμούς, αλλά ο Παύλος ^{το} χρησιμο-

ποιεί αναφορικά με την αιώνια εκλογή και καταδίκη" - έτσι εισχωρώντας, επιτηδείως, αμάθεια ή ανευθυνότητα επί της μεριάς του Παύλου.

Πριν εμείς δούμε πώς η Διατριβή αποδεικνύει, ότι κανένα χω-
ρίο ^{δεν} αποκλείει την "ελεύθερη θέληση", θα κάνω πρώτα την ακόλουθη παρατήρηση. Ο Παύλος δεν φαίνεται να έχει λάβει αυτό το χωρίο από τους Προφήτες, ούτε μπορεί η Διατριβή να αποδείξει ότι αυτός το έλαβε. Είναι συνήθεια του Παύλου, όταν παραθέτει κάτι, να μνημονεύει το όνομα του συγγραφέα ή να δηλώνει ότι είναι λαμβάνοντάς το από τις Γραφές· αλλά εδώ ^{δεν} κάνει κανένα εκ των δύο. Είναι συνεπώς εγγύτερα στην αλήθεια να λέμε, ότι ο Παύλος, υπό την έμπνευση του δικού του πνεύματος, χρησιμοποιεί σε συνάφεια με το επιχείρημά του αυτήν την συνήθη παρομοίωση, την οποία άλλοι χρησιμοποιούν σε άλλες συνδέσεις. Αυτός κάνει το ίδιο με τη παρομοίωση: "Κάποιο λίγο προζύμιζυμώνει όλο το ζυμάρι", το οποίο στην 1 Κοριν. 5 (στοίχο 6) εφαρμόζει στις διεφθαρμένες ηθικές, και αλλού σ' εκείνους που διαβρώνουν τον λόγο του Θεού (Γαλατ. 5, 9) (Έτσι επίσης ο Χριστός μιλά περί του "προζυμιού" του Ηρώδη και των Φαρισαίων, Μάρκος 8, 15). Όσο

αλήθεια μπορεί να είναι, λοιπόν, ότι οι προφήτες είναι μιλώντας για πρόσκαιρους βασανισμούς (δεν θα συζητήσω αυτό εδώ, μη τυχόν απορροφηθῶ και αποσπασπαθῶ με άσχετα ζητήματα, αδικαιολογήτως συχνά), ο Παύλος διά του δικού του πνεύματος, χρησιμοποιεί αυτήν την παρομοίωση ενάντια στην "ελεύθερη θέληση". Ως προς την παρατήρησή σου, ότι η ελευθερία της θέλησης δεν καταστρέφεται, εξ αιτίας της ύπαρξής μας σαν πηλού στο χέρι ενός Θεού που ταιριάζει, εγώ δεν καταλαβαίνω τί σκοπό αυτό έχει, ούτε γιατί η Διατριβή επιμένει επ' αυτού· επειδή ^{δεν} υπάρχει αμφιβολία, ότι οι θλίψεις έρχονται από τον Θεό, ενάντια στην θέλησή μας, και επιβάλλουν επάνω μας την αναγκαιότητα να υποφέρουμε αυτές, θέλοντας και μη, ούτε είναι αυτό στην δύναμή μας να ^{να} αποτρέπουμε αληθές παρά ταύτα είναι, ότι είμαστε ενθαρρυμένοι να υποφέρουμε αυτές ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ.

Αξίζει τον κόπο να λάβουμε υπ' όψιν μας την πολυμήχανη απόδειξη της Διατριβής, για το πώς γίνεται ώστε η συζήτηση του Παύλου

νά μὴν αποκλείει την "ελεύθερη θέληση", διά της χρήσης από αυτήν της παρομοίωσης. Φέρει μπροστά δύο παραλογισμούς, τον ένα εξαγόμενο από τις Γραφές, τον άλλο από την λογική. Από τις Γραφές αυτή συλλέγει τον ακολουθούντα:

Ο Παύλος λέει στον 2Τιμοθ. 20: "Σ' ένα μεγάλο σπίτι δεν υπάρχουν μόνον δοχεία χρυσά και αργυρά, αλλά και ξύλινα, και πήλινα, μερικά εις τιμήν και μερικά εις ατιμίαν". Αυτός τότε ξαφνικά προσθέτει: "Εάν κάποιος άνθρωπος, συνεπώς, καθαρίζει εαυτόν από αυτών, θα είναι δοχείο εις τιμήν" κ.λ.π. (στοίχοι 20 - 21). Κατόπιν τούτου η Διατριβή συζητά έτσι: "Τί θα μπορούσε να είναι περισσότερο γελοίο από το να λες σε κάποιο πήλινο δοχείο νυκτός, εάν εσύ θα καθαρίζεις εαυτόν, θα είσαι κάποιο δοχείο εις τιμήν; Ωστόσο, αυτό μπορεί ορθώς να είναι ειπωμένο σε λογικό "δοχείο", το οποίο μπορεί, όταν είναι νουθετημένο, να συμμορφώνει εαυτόν στην θέληση του Κυρίου". Επ' αυτών των βάσεων θα ήθελε νά μάς μάθει, ότι η παρομοίωση είναι σε κάθε σημείο εφαρμόσιμη, και ότι η δύναμή της υπήρξε εντελώς ξεγλιστρημένη.

Εγώ απαντώ (όχι στρεψοδικώντας στο ζήτημα) ότι ο Παύλος δεν λέει: "εάν κάποιος άνθρωπος θα καθαρίζει εαυτόν από την δική του ακαθαρσία", αλλά: "από αυτών", δηλαδή, από τα δοχεία εις ατιμίαν' έτσι ώστε η σημασία είναι, εάν κάποιος άνθρωπος θα παραμένει ξεχωρισμένος, και όχι ανακατεμένος με ασεβείς δασκάλους, θα είναι κάποιο δοχείο εις τιμήν. Ας παραδεχτούμε εμείς ακόμα, ότι αυτό το χωρίο του Παύλου είναι, ακριβώς, καθώς η Διατριβή θα ήθελε να έχει αυτό - δηλαδή, ότι η αντιπαραβολή εδώ δεν προάγει τον στόχο της' πώς η Διατριβή θα αποδείξει τότε, ότι ο Παύλος σκοπεύει το ίδιο νόημα στο χωρίο της επιστολής προς Ρωμαίους 9, το οποίο είμαστε συζητώντας; Είναι επαρκές, απλά, να παραθέτεις κάποιο δεύτερο χωρίο, με όχι αναφορά στο εάν αυτό είναι καθιστώντας τον ίδιο ή κάποιο διαφορετικό στόχο; Δεν υπάρχει, καθώς έχω συχνά δείξει, ευκολότερη ή κοινότερη αποτυχία, συναλασσόμενοι με τις Γραφές, από το να φέρουμε μαζί διαφορετικά χωρία, καθώς εάν αυτά ήσαν όμοια. Έτσι, η ομοιότης των χωρίων επί των οποίων η υπερήφανη Διατριβή εκτιμά τόσο πολύ, είναι λιγότερο πειστική από την ομοιότητα της παρομοίωσής μας, την οποία θα

ήθελε να ανασκευάζει. Οποσδήποτε, για να μην είμαστε φιλόνοικοι, ας παραδεχτούμε ότι αμφοτέρα τα χωρία του Παύλου έχουν την ίδια σημασία και, επίσης, ας παραδεχτούμε (εκείνο που είναι αναμφισβήτητα αληθινό) ότι κάποια παρομοίωση δεν είναι πάντοτε εφαρμόσιμη σε κάθε στόχο (γιατί αλλιώς δεν θα ήτο κάποια παρομοίωση, ούτε κάποια μεταφορά, αλλά το πράγμα καθ' εαυτό όπως η παροιμία λέει, κάποια παρομοίωση διακόπτεται ^{την} πορεία, αυτή δεν τρέχει πάντοτε με τέσσερα πόδια). Ωστόσο η Διατριβή ακόμα σφάλλει, και πηγαίνει λάθος, στο ότι παραμελεί τον σκοπό της παρομοίωσης, ο οποίος θα ώφειλε να είναι η κύρια μας ευθύνη, και αντίθετα αιχμαλωτίζεται φιλόνοικα στις λέξεις. "Η γνώση της σημασίας πρέπει να είναι ζητημένη από την λογική της ομιλίας" λέει ο Χίλαρι· δεν είναι προσφερόμενη από την ορολογία μόνον. Έτσι είναι εδώ: η δύναμη κάποιας παρομοίωσης εξαρτάται από τον σκοπό της. Γιατί λοιπόν η Διατριβή αγνοεί τον στόχο, εξαιτίας του οποίου ο Παύλος χρησιμοποιεί αυτή την παρομοίωση, και συλλαμβάνεται εις ότι αυτός λέει, χωρίς αναφορά στην πρόθεση της παρομοίωσης; Εγώ εννοώ ότι οι λέξεις του: "Εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτών", είναι στην κατηγορία της παραίνεσης, ενώ οι λέξεις του: "Σ' ένα μεγάλο σπίτι υπάρχουν δοχεία χρυσά" κ.λ.π., είναι στην κατηγορία του δόγματος. Από όλα τα περίεξ συμφραζόμενα των λόγων και αναλύσεων του Παύλου, μπορείς να δεις ότι ο στόχος τον οποίο ~~είναι~~ παράγει, αφορά τους διαφορετικούς χαρακτήρες και χρήσεις των δοχείων. Έτσι το νόημά του είναι αυτό: "Όταν τόσοι πολλοί εκτρέπονται από την πίστη, δεν υπάρχει παρηγορία για μας, πλην η βεβαιότης μας, ότι το θεμέλιον του θεού μένει σταθερόν, έχοντας αυτήν την σφραγίδα, ο Κύριος γνωρίζει αυτούς που είναι δικοί του. Και ας απομακρυνθεί ο κάθε ένας, που ονομάζει το όνομα του Κυρίου, από την ανομία", (2 Τιμοθ. 2, 19). Η πρόθεση και δύναμη της παρομοίωσης είναι περιορισμένη σ' αυτό το ένα σημείο, ότι ο Κύριος γνωρίζει τους δικούς Του. Η παρομοίωση λοιπόν ακολουθεί - ότι υπάρχουν διαφορετικά δοχεία, μερικά εις τιμήν και μερικά εις ατιμίαν. Δι' αυτής είναι αποδειγμένο το δόγμα, ότι δεν είναι τα δοχεία τα ίδια, αλλά ο Κύριός τους που ετοιμάζει αυτά για την επιδιωκόμενη

χρήση τους. Αυτό είναι το νόημα της ανάπτυξης του Παύλου στους Ρωμαίους 9 ότι: "ο αγγειοπλάστης έχει δύναμη" κ.λ.π. Έτσι, η παρομοίωση του Παύλου κρατά καλά, και αποδεικνύει πάρα πολύ αποτελεσματικά, ότι δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα, όπως ελευθερία της θέλησης, στο οπτικό πεδίο του Θεού. Μετά από αυτό ακολουθεί η παραίνεση "εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτά" κ.λ.π. Η δύναμη αυτών των λέξεων μπορεί να είναι επαρκώς αναγνωρισμένη από ότι ειπώθηκε πιο πάνω. Δεν ακολουθεί από αυτές ότι, συνεπώς, κάποιος άνθρωπος μπορεί να καθαρίζει τον εαυτό του. Εάν, πράγματι, αυτές αποδεικνύουν κάτι, θα ήθελαν να αποδεικνύουν ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να καθαρίζει τον εαυτόν της, χωρίς χάρη· επειδή δεν λέει: "εάν η χάρη καθαρίζει κάποιον άνθρωπο", αλλά "εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν". Αλλά εμείς έχουμε πει αρκετά, και απαλασσόμαστε αναφορικά με υποθετική και προστακτική γλώσσα. Οι όροι, οπωσδήποτε, στους οποίους η παρομοίωση είναι παρουσιασμένη, δεν είναι υποθετικοί, αλλά οριστικοί, ως εξής: ο εκλεκτός και ο καταδικασμένος ΕΙΝΑΙ, καθώς ΕΙΝΑΙ, δοχείο εις τιμή και εις ατιμία. Με μία λέξη, εάν η παράκαμψή σου στέκεται, ολόκληρο το επιχείρημα του Παύλου γκρεμίζεται. Είναι άστοχο για αυτόν, να εισαγάγει πρόσωπα που χροχμυουν ενάντια στον Θεϊκό αγγειοπλάστη, εάν φαίνεται ότι το σφάλμα δεν είναι στον αγγειοπλάστη, αλλά στα δοχεία· επειδή ποιος θα ήθελε να γογγύζει, εάν ήτο να ακούει περί της καταδίκης κάποιου ο οποίος άξιζε την καταδίκη;

XIII. ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΤΟ ΝΑ ΑΠΑΛΛΑΣΣΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΙ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥΣ

Η Διατριβή συλλέγει τον δεύτερό της παραλογισμό από την Κυρία Λογική - "ανθρώπινη" λογική-~~αναχθεζόμενα~~ ~~επει~~ : δηλαδή, ότι κατά την άποψή μου, η μομφή πρέπει να προσκολλάται, όχι στο δοχείο, αλλά στον κεραμέα, ειδικώς εν όψει του γεγονότος ότι Αυτός είναι ένας κεραμέας που δημιουργεί αυτόν τον πηλό, όπως επίσης και ^{το}φορμάρει . "Εδώ", (λέει η Διατριβή), "το δοχείο ρίχνεται μέσα στην αιώνια Κόλαση, μία μοίρα που δεν αξίζει

κατά κανένα τρόπο . . . , αφού δεν ήτο κάτω από τον δικό της έλεγχο". Πουθενά η Διατριβή ^{δεν} πηγαίνει, πιο ανοικτά, να προδίδει τον εαυτόν της, παρά εδώ. Ακούς αυτήν να λέει (με διαφορετικές λέξεις, ομολογουμένως, αλλά με το αυτό νόημα), ακριβώς ότι ο Παύλος κάνει τους ασεβείς να λένε: "Γιατί ακόμα Αυτός να βρίσκει σφάλμα; Ποιός θα αντισιέκεται στην θέλησή Του;". Αυτό είναι που η Λογική δεν μπορεί να δέχεται, ούτε να υποφέρει. Αυτό είναι ότι επρόσβαλλε τόσους πολλούς ανθρώπους, με διακεκριμένες ικανότητες, ανθρώπους που έχουν κερδίσει αποδοχή εδώ και τόσους πολλούς αιώνες. Σ' αυτό το σημείο αυτοί απαιτούν, ότι ο Θεός θα ώφειλε να δρα σύμφωνα με την περί δικαίου ιδέα του ανθρώπου, και να κάνει ότι φαίνεται κατάλληλο σ' αυτούς τους ίδιους, ή αλλιώς, ότι Αυτός θα ώφειλε να παύει να είναι Θεός. "Τα μυστικά της Μεγαλειότητάς Του" αυτοί λένε, "δεν πρέπει να Τον οφραυύν' άσε Αυτόν να υποβάλλει κάποιον λόγο γιατί . . . είναι Θεός ή γιατί . . . θέλει και κάνει αυτό το οποίο ~~δεν~~ έχει εμφάνιση δικαιοσύνης μέσα του. Αυτό είναι σαν να προσκαλείς κάποιον παπουτσή, ή κάποιον κατασκευαστή ζωστήρων, να αναλάβει την έδρα του δικαστηρίου". Η σάρκα απαξιεί να δίνει στον Θεό δόξα, στον βαθμό που πιστεύει Αυτόν ότι είναι δίκαιος και καλός, όταν Αυτός μιλά και δρα πάνω και πέρα του ορισμού του Ιουστινιανού κώδικα, ή το Πέμπτο βιβλίο της Ηθικής του Αριστοτέλη. Όχι, άσε την Μεγαλειότητα, που δημιούργησε όλα τα πλάσματα, να δίνει τόπο μπροστά σε κάποιο ανάξιο σύντριμμα της δικής Του δημιουργίας. Άσε τα παπούτσια να είναι στα ανάποδα πόδια, και το Κορυσσιανό σπήλαιο να φοβάται εκείνους που παρατηρούν εντός του. Έτσι . . . είναι "παράλογο" να καταδικάζεται ένας που δεν μπορεί να αποφύγει να αξίζει καταδίκη. Και εξαιτίας αυτού του "παραλογισμού" πρέπει να είναι ψεύτικο, ότι ο Θεός έχει έλεος επί όποιου Αυτός θέλει να έχει έλεος, και να σκληραίνει όποιον Αυτός θέλει. Αυτός πρέπει να είναι καλεσμένος στην τάξη. Κανόνες . . . πρέπει να . . . τεθούν . . . επ' Αυτού, και . . . δεν πρέπει να καταδικάζει κάποιους, παρά αυτούς που είναι άξιοι αυτής, υπολογίζοντας διά μέσου ΗΜΩΝ. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο Παύλος και η παρομοίωσή του, είναι ικαχοποιητικώς απαντημένη.

έτσι, ο Παύλος πρέπει, πιθανόν, να ^{των}ανακαλέσει, να παρα-
δεχτεί ότι αυτή ~~δεν~~ έχει δύναμη, και να ^{την}ξαναπλάσει. επειδή
ο υπό συζήτηση κεραμέας, (αυτή είναι η εξήγηση της Διατριβής) κά-
νει το δοχείον εις ατιμίαν επί τη βάσει της προηγούμενης αξίας,
ακριβώς καθώς Αυτός απέρριψε κάποιους εκ των Ιουδαίων εξαιτίας
της απιστίας, και προσέλαβε Εθνικούς εξαιτίας της πίστεως τους.
Αλλά εάν ο Θεός εργάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να κοιτά αξία,
γιατί ακόμα οι αντιρρησίες να γογγύζουν και να παραπονού-
νται; Γιατί ακόμα να λένε: "Γιατί ακόμα Αυτός βρίσκει
σφάλμα; Ποιός αντιστέκεται στην θέλησή Του;". Για ποιά ανάγκη ο
Παύλος αναχαιτίζει αυτούς; Γιατί ποιός είναι αιφνιδιασμένος, χω-
ρις να λογαριάσουμε σκανδαλισμένος, ή προδιατεθειμένος να παρα-
θέτει λόγους αντίρρησης, εάν ένας είναι καταδικασμένος, που είναι
άξιος της καταδίκης αυτής; Επί πλέον, τί απογίνεται η δύναμη του
αγγειοπλάστη να κάνει ότι δοχείο θέλει, εάν ε-
ξουσιάζεται από αξίες και κανόνες, και δεν επιτρέπεται
να κάνει καθώς Αυτός θα ήθελε, αλλά είναι απαιτούμενο να κάνει
καθώς Αυτός θα όφειλε; Σεβασμός για αξίες αντιστρατεύεται
την δύναμη και ελευθερία Αυτού να κάνει όπι θέλει.
όπως είναι αποδειγμένο από την περίπτωση του "καλού οικοδεσπό-
του", που όταν οι εργάτες εγόγγυσαν, και απαίτησαν τα δικαιώματά
τους, απάντησε δηλώνοντας την ελευθερία του της θέλησης, δι-
απραγματευόμενος τα δικά του αγαθά (Ματθ. 20, 15). Είναι αυτές
οι σκέψεις που εμποδίζουν την ισχύ των σχολιασμών της Διατριβής.
Ας υποθέσουμε, με την φαντασία μας, ότι ο Θεός ωφείλει να
είναι κάποιος Θεός που κοιτά αξίες σε εκείνους που είναι να είναι
καταδικασμένοι. Δεν πρέπει εμείς ισοδύναμα να υποστηρίξουμε, και να δε-
χόμαστε, ότι Αυτός θα όφειλε, επίσης, να κοιτά αξίες σ' εκείνους
που είναι να είναι σωσμένοι; Εάν θέλουμε να ακολουθούμε την Λο-
γική, είναι τόσο άδικο να ανταμείβει τον ανάξιο, όσο να τι-
μωρεί τον ανάξιο. Έτσι, ας συμπεράνουμε ότι ο Θεός ωφείλει να
δικαιώνει επί τη βάσει της προπορευόμενης αξίας ή αλλιώς θα
είμαστε κηρύσσοντας Αυτόν να είναι άδικος. Έναν που ευχαριστεί-
ται σε κακούς και αμαρτωλούς ανθρώπους, και που προσκαλεί και
στεφανώνει την ασέβειά τους με ανταμοιβές. Αλλά τότε αλόιμονο

σ'εμάς, τους φτωχούς ταλαίπωρους, με τέτοιον Θεό. Γιατί ποιός θα είναι σωσμένος;

Πρόσεχε, συνεπώς, την κακοήθεια της ανθρώπινης καρδιάς. Όταν ο Θεός σώζει τον ανάξιο, χωρίς αξία, μάλιστα, και δικαιώνει τον ασεβή, με όλες τις μεγάλες του αναξιότητες, η καρδιά του ανθρώπου δεν κατηγορεί τον Θεό για αδικία, ούτε απαιτεί να γνωρίζει γιατί Αυτός θέλει να κάνει έτσι, μολονότι με τους δικούς της λογαριασμούς τέτοια πράξη είναι στο έπακρον άνευ αρχών· αλλά επειδή ότι ο Θεός κάνει είναι προς το δικό της συμφέρον και ευπρόσδεκτο, θεωρεί αυτό δίκαιο και καλό. Αλλά, όταν Αυτός καταδικάζει τον ανάξιο, επειδή αυτό είναι ενάντια στο συμφέρον της βρίσκει την πράξη άδικη και ανυπόφορη· και εδώ η καρδιά του ανθρώπου διαμαρτύρεται και μουρμουρίζει βλασφημίες. Έτσι, βλέπεις, ότι η Διατριβή και οι φίλοι της, δεν κρίνουν σ' αυτό το ζήτημα σύμφωνα με την έννοια του δικαίου, αλλά σύμφωνα με την εμπάθη εκτίμηση για το δικό τους συμφέρον. Εάν η Διατριβή είχε εε υπόληψη την δικαιοσύνη, θα έπρεπε να διαμαρτύρεται τόσο πολύ στον Θεό για το στεφάνωμα από Αυτόν του ανάξιου, καθώς κάνει με Αυτόν για την καταδίκη του ανάξιου· και, αντιστρόφως, θα τιμούσε και θα εγκωμιάζε τον Θεό, κατά το ίδιο μέτρο για την καταδίκη του ανάξιου, καθώς αυτή κάνει όταν Αυτός σώζει τον ανάξιο. Η ανακρίβεια είναι η ίδια σε κάθε περίπτωση, εάν κοιτάς την δική μας κρίση. Δεν θα είχε υπάρξει, ισοδύναμα, ανάρμοστο να τιμά τον Κάϊν για τον φόνο του, και να κάνει αυτόν βασιλιά, ενώ ο αθώς Άβελ να ήτο ριγμένος εντός φυλακής ή εκτελεσμένος;

Τώρα, αφού η λογική τιμά τον Θεό, όταν Αυτός σώζει τον ανάξιο, αλλά βρίσκει σφάλμα με Αυτόν, όταν καταδικάζει τον ανάξιο, ευρίσκεται καταδικασθείσα ότι δεν τιμά τον Θεό σαν Θεό, αλλά σαν Ένα που υπηρετεί τις δικές της ευκολίες - δηλαδή, ότι παρατηρεί και τιμά εν τω Θεώ είναι τον εαυτόν της, και τα πράγματα του εαυτού της, και όχι τον Θεό και τα πράγματα του Θεού. Αλλά εάν κάποιος Θεός που στεφανώνει τον ανάξιο ικανοποιεί εσένα, δεν οφείλεις να είσαι δυσαρεστημένος όταν Αυτός καταδικάζει τον ανάξιο. Εάν Αυτός είναι δίκαιος στην μία περίπτωση, Αυτός δεν μπορεί παρά να είναι δίκαιος και στην άλλη. Στην μία περίπτωση

προσφέρει Χάρη και Έλεος επάνω στον ανάξιο· στην άλλη προσφέρει οργή και αυστηρότητα επάνω στον ανάξιο· και στις δύο Αυτός παραβιάζει τα όρια της Δικαιοσύνης, από την άποψη του ανθρώπου, ωστόσο είναι δίκαιος και αληθής στο δικό Του οπτικό πεδίο. Το Πες είναι δίκαιο γι' Αυτόν να στεφανώνει τον ανάξιο, είναι ακατανόητο τώρα· αλλά θα δούμε αυτό, όταν θα φτάσουμε τον χώρο, όπου Αυτός θα είναι, όχι πια κάποιο αντικείμενο πίστης, αλλά θα ^{τα} παρατηρούμε με ακάλυπτο πρόσωπο. Έτσι, επίσης, είναι στο παρών ακατανόητο πώς είναι δίκαιο γι' Αυτόν να καταδικάζει τον ανάξιο· ωστόσο, η πίστη θα συνεχίζει να πιστεύει ότι είναι έτσι, μέχρι ο Υιός του Ανθρώπου θα είναι αποκαλυμμένος.

XIV. Ο ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΔΙΔΕΙ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΣΤΟΝ ΘΕΟ ΜΟΝΟΝ

Η Διατριβή, οπωσδήποτε, λαμβάνει βιαία προσβολή σ' αυτήν την παρομοίωση, του αγγειοπλάστη και του πηλού, και δεν είναι λίγο χλωμένη, υπάρχουσα έτσι ενοχλημένη με αυτήν. Στο τέλος ξεπέφτει σ' αυτό: φέρνει μπροστά διάφορα χωρία από την Γραφή, εκ των οποίων μερικά φαίνονται να αποδίδουν τα πάντα στον άνθρωπο, και άλλα, τα πάντα στην Χάρη, και ευέξαπτα επιμένει ότι "οι Γραφές και στις δύο αυτές περιπτώσεις πρέπει να είναι εννοημένες σύμφωνα με κάποια "φυσιολογική εξήγηση", όχι λαμβανόμενες στην καθαρή τους σημασία". Διαφορετικά, εάν εμείς πιέζουμε, ενάντια αυτής, τις παρομοιώσεις μας, αυτή είναι έτοιμη σε ανταπόδοση να πιέζει, εναντίον ημών, τα υποθετικά και προστακτικά χωρία, και ιδιαιτέρως τις λέξεις του Παύλου: "εαν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτών". Εδώ αυτή κατανοεί, ότι ο Παύλος θα είναι αντιφάσκοντας με τον εαυτόν του, και αποδίδοντας τα πάντα στον άνθρωπο, εκτός εάν κάποια "φυσιολογική εξήγηση" είναι διαθέσιμη. Και εάν κάποια τέτοια εξήγηση είναι επιτρεπόμενη εδώ να αφήνει χώρο για Χάρη, γιατί δεν θα ώφειλε η παρομοίωση του αγγειοπλάστη, επίσης, να επιδέχεται κάποιας εξήγησης που θα αφήνει χώρο για "ελεύθερη θέληση";

Εγώ απαντώ: Δέν προξενεί διαφορά σε μένα, εάν λαμβάνεις τα χωρία στην απλή τους σημασία, σε μία διπλή σημασία ή σε μία εκατονταπλή σημασία. Εγώ λέω αυτό: ότι δέν είναι τίποτα κατορθωμένο δι' αυτής της "φυσιολογικής εξήγησης", και αυτή αποτυγχάνει να αποδεικνύει ότι εσύ λές. Ότι θα ώφειλε να αποδεικνύεται είναι, ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό. Αλλά αυτό το χωρίο ("εαν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτών") είναι μία υποθετική δήλωση, και ^{δέν} αποδεικνύει τίποτε αυτής της ποιότητας· ο Παύλος είναι, απλώς, προτρέποντας. Εαν εσύ καρφώνεις το συμπέρασμα της Διατριβής και λές: "αυτός προτρέπει ματαίως, εαν ο άνθρωπος δεν μπορεί να καθαρίζει εαυτόν", είναι τότε αποδειγμένο ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει τα πάντα, χωρίς Χάρη. Και έτσι η Διατριβή ανασκευάζει τον εαυτόν της.

Εγώ ακόμα περιμένω, συνεπώς, για κάποιο χωρίο της Γραφής που να μου δείχνει, ότι η εξήγησή σου είναι ορθή. Δέν δίνω εμπιστοσύνη σ' εκείνους, που επινοούν αυτό απο το δικό τους μυαλό. Αποκρούω ότι κάποιο χωρίο ευρίσκεται, που αποδίδει τα πάντα στον άνθρωπο. Επίσης αποκρούω ότι ο Παύλος αντιφάσκει προς εαυτόν, όταν λέει: "εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτά"· υποστηρίζω ότι η αντίφαση στον Παύλο είναι τόσο πλαστή, όσα η "εξήγηση", την οποία αυτή εκβιάζει, είναι τεχνητή, και ότι κανένα εκ των δύο είναι αποδειγμένο. Βεβαίως παραδέχομαι ότι, εαν ευχόμεσθε να αυξάνουμε τις Γραφές με τους συμπερασμούς της Διατριβής και ^{τις} προσθήκες (καθώς παραδείγματος χάριν, λέγοντας: "εάν εμείς δεν μπορούμε να κάνουμε ότι είναι διαταγμένο, η διαταγή είναι δοσμένη ματαίως"), τότε αληθώς ο Παύλος συγκρούεται με τον εαυτό του, και έτσι κάνει ολόκληρη η Γραφή· γιατί σ' αυτήν την περίπτωση η Γραφή θα ήτο διαφορετική από ότι αυτή ήτο, και στην πραγματικότητα θα απεδείκνυε, ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα. Και τότε ποία άκπληξη, εάν οι δηλώσεις του αλλού, ότι ο θεός μόνο κάνει όλα τα πράγματα, είναι επίσης ευρισκόμενες να συγκρούονται; Η Γραφή έτσι αυξανόμενη κάνει, όχι μόνον εναντίον ημών, αλλά επίσης, εναντίον της ίδιας της Διατριβής, η οποία καταθέτει ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό. Έτσι, ως ξεμπερδέψει πρώτα η

Διατριβή του εαυτόν της, και να μας πει, πώς, αυτά τα δύο αξιώματα που αυτή κάνει, συμφωνούν με τον Παύλο: το ένα, η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό" και το άλλο: "εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτό", συνεπάγεται ότι ο άνθρωπος μπορεί να καθαρίζει εαυτόν ή αλλιώς αυτό είναι ειπωμένο άσκοπα. Βλέπεις, τώρα, ότι η Διατριβή ταλαιπωρημένη και συντριμμένη από την παρομοίωση του αγγειοπλάστη, ενδιαφέρεται μόνο να ξεγλιστρήσει, χωρίς κάποια σκέψη, όπως πόσο πολύ βλάβη η εξήγησή της κάνει, στην υπόσχεση που έχει στα χέρια, και πόσο ανατρέπει και γελοιοποιεί τον εαυτόν της

Εγώ, καθώς είπα, δεν έχω ποτέ εκθέσει κάποια "εξήγηση", ούτε είπα ποτέ ότι "απλώνει εμπρός το χέρι σου", σημαίνει: "η χάρη θα απλώνει αυτό εμπρός". Όλο αυτό η Διατριβή ^{τη}πλαστογραφεί σε σχέση μ' εμένα, για να βολέψει την δική της υπόθεση. Αυτό που εγώ είπα ήτο, ότι δεν υπάρχει σύγκρουση στους λόγους της Γραφής, και ανάγκη μίας "εξήγησης" να "κόψει τον κόρδιο δεσμό". Οι πρωταγωνιστές της "ελεύθερης θέλησης" δημιουργούν δυσκολίες όπου ουδεμία υπάρχει, και ονειρεύονται αντιφάσεις για τους εαυτούς των. Για παράδειγμα: δεν υπάρχει σύγκρουση μεταξύ: "Εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν" και "ο θεός εργάζεται τα πάντα εν πάσι" (1 Κορινθ. 12, 6)· ούτε είναι ανάγκη να κόψεις τον κόμπο, λέγοντας ότι ο θεός κάνει κάτι τι, και ο άνθρωπος κάνει κάτι τι. Η προηγούμενη δήλωση είναι υποθετική και μήτε βεβαιώνει μήτε αποκρούει καθόλου έργο ή δύναμη στον άνθρωπο, αλλά απλά καταθέτει, ότι έργο και δύναμη θα ώφειλε να υπάρχει στον άνθρωπο. Υπάρχει τίποτα συμβολικό εδώ, τίποτα που χρειάζεται "εξήγηση"· οι λέξεις είναι ευθείς και η σημασία είναι ευθεία, υπό τον όρο ότι εσύ δεν προσθέτεις συμπερασμούς, και ^{δεν} διαβρώνεις σημασίες, κατά τον τρόπο της Διατριβής. Εάν το κάνεις, η σημασία δεν θα είναι φυσιολογική, αλλά αυτό θα είναι το σφάλμα του διαφθορέα της, όχι δικό της σφάλμα. Το επόμενο κείμενο "ο θεός εργάζεται τα πάντα εν πάσι" είναι μία οριστική δήλωση, που κηρύσσει ότι όλα τα έργα, και όλες οι δυνάμεις, είναι εν ^{τω}θεώ. Πώς λοιπόν ταιριάζει αυτά τα δύο χωρία να συγκρούονται, όταν το ένα δεν διαπραγματεύεται καθόλου την δύναμη του ανθρώπου, και το άλλο αποδίδει

όλα τα πράγματα στον Θεό; Δεν εναρμονίζονται, μάλλον, τελείως; Αλλά η Διατριβή είναι τόσο ολέθρια καταποντισμένη ;, στραγγαλισμένη , και ασφυκτιούσα, δι αυτής της ιδέας της δικής της σαρκικής φαντασίας, ότι είναι άστοχο να διατάζονται πράγματα αδύνατα , που δεν μπορεί να ελέγχει αυτή η ίδια· αλλά οποτεδήποτε ακούει μία προστακτική ή υποθετική δήλωση, αμέσως καρφώνει τα δικά της οριστικά συμπεράσματα: "κάτι είναι διαταγμένο, συνεπώς εμείς μπορούμε να κάνουμε αυτό, αλλιώς η διαταγή είναι ηλίθια!".

Μετά από αυτό εκρήγνυται παντού σε καυχησιολογίες νίκης, καθώς εάν θεωρούσε, ότι οι συμπερασμοί της ήσαν εδραιωνόμενοι επάνω ακριβώς στην ιδέα αυτών, όπως το κύρος του Θεού κάνει. Προχωρά αυτάρεσκα να δηλώνει, ότι σε κάποια μέρη στην Γραφή όλο είναι αποδιδόμενο στον άνθρωπο· έτσι υπάρχει κάποια σύγκρουση εδώ και κάποια "εξήγηση" είναι αναγκαίουμένη. Δεν βλέπει ότι όλη αυτή η ιδέα είναι ένα εφεύρημα του δικού της εγκεφάλου, που δεν είναι σταθεροποιημένο ούτε ~~από~~ μία λέξη, παντού στην Γραφή· και είναι επιπλέον τέτοιου είδους, που εάν επιτρεπόταν δεν θα ανασκεύαζε κανένα, περισσότερο ισχυρά, παρά την ίδια την Διατριβή· γιατί εάν αποδεικνύει κάτι τι, αυτή αποδεικνύει ότι η "ελεύθερη θέληση", μπορεί να κάνει όλα τα πράγματα - το ακριβώς αντίθετο αυτού που η Διατριβή ανέλαβε να εδραιώνει.

Έτσι, επίσης, αυτή σταθερά επαναλαμβάνει: "Εάν ο άνθρωπος δεν κάνει τίποτα, δεν υπάρχει χώρος για αξία· και όπου ^{δεν} υπάρχει χώρος για αξία, δεν θα υπάρχει χώρος για τιμωρίες και ανταμοιβές". Εδώ, για μία ακόμα φορά, αποτυγχάνει να δει, ότι με αυτά τα σαρκικά επιχειρήματα, αυτή αντικρούει τον εαυτό της περισσότερο ισχυρά παρά εμείς. Τί πηγαίνουν τα συμπεράσματά της να αποδεικνύουν, παρά ότι η ολική αξία είναι εντός της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης"; Πού τώρα θα υπάρχει χώρος για την χάρη; Επί πλέον, εάν η "ελεύθερη θέληση" αξίζει κάποιο πολύ μικρό κομμάτι, και η χάρη το υπόλοιπο, γιατί ταιριάζει η "ελεύθερη θέληση" να λαμβάνει την ολική ανταμοιβή; Ή θα υποθέτουμε εμείς ότι λαμβάνει κάποια πολύ μικρή ανταμοιβή; Εάν υπάρχει χώρος για αξία, έτσι ώστε εκεί να μπορεί να είναι χώρος για ανταμοιβή, η αξία

οφείλει να είναι τόσο μεγάλη, όσο και η ανταμοιβή. Αλλά γιατί
καλάμε λέξεις, και χρόνο, επί κάποιου πράγματος του μηδενός;
Εάν όλα που η Διατριβή επινοεί θα ώφειλαν να στέκουν, και η αξία να είναι, εν μέρει το έργο του ανθρώπου, και εν μέρει το έργο του Θεού, λογαριασμός δέν μπαρβανά είναι δοσμένος περί της φύσης αυτού του έργου, του χαρακτήρα του, και του μεγέθους του· έτσι ώστε το επιχείρημα είναι κάποιο ακαθόριστο και φευγαλέο πράγμα. Έτσι, λοιπόν . . ., βλέποντας ότι η Διατριβή δεν μπορεί να αποδεικνύει κάτι, απο αυτά που αξιώνει, μήτε την αντίφαση, μήτε την "εξήγηση", μήτε να καταδεικνύει κάποιο χωρίο που αποδίδει τα πάντα στον άνθρωπο, (όλες αυτές οι ιδέες υπάρχουν απλά φντάσματα, στην δική της φαντασία), η παρομοίωση του Παύλου; τῶ ἀγγειοπλάστη και τοῦ πηλοῦ, στέκει απρόσβλητα σίγουρη, καθώς αποδεικνύει, ότι δεν είναι η δική μας "ελεύθερη θέληση" που αποφασίζει τί είδους δόχείο εμείς είμαστε διαμορφωμένοι να είμαστε. Οι παραινέσεις του Παύλου "Εάν κάποιος άνθρωπος καθαρίζει εαυτόν από αυτά" και οι όμοιες, είναι υποδείγματα, σύμφωνα με τα οποία εμείς οφείλουμε να είμαστε σχηματισμένοι, αλλά όχι μαρτυρία ἢ επιθυμία για κάποιο έργο από το μέρος μας

Αρκεί να έχουμε πει αυτά, αναφορικά με τα χωρία που πραγματεύονται, την σκλήρυνση του Φαραώ, τον Ησαύ, και τον αγγειοπλάστη.

VI. ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ
ΟΠΟΥ ΑΥΤΟΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙ
ΤΑ ΕΛΑΦΙΑ ΠΟΥ ΑΡΝΟΥΝΤΑΙ "ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΘΕΛΗΣΗΣ"

I. ΓΕΝΕΣΗΣ 6, 3: Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ "ΣΑΡΚΑΣ"

Τελικώς η Διατριβή έρχεται στα παρατιθέμενα χωρία από Λούθηρο, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", σκοπεύοντας, **Επίσης,**
να τα ανασκευάσει

Το πρώτο είναι στην Γένεση 6: "Το Πνεύμα Μου δεν θα παραμείνει πάντοτε στον άνθρωπο, βλέποντας ότι αυτός είναι σάρκα" (στοίχος 3). Αυτό το εδάφιο ανασκευάζει με ένα πλήθος τρόπων. Πρώτον λέει ότι "σάρκα" εδώ, δεν σημαίνει ασεβή λαγνεία, αλλά ασθένεια. Έπειτα κάνει προσθήκη στο κείμενο του Μωϋσή, λέγοντάς μας ότι "οι λέξεις του δεν αναφέρονται σε ολόκληρο το ανθρώπινο γένος, αλλά στους ανθρώπους εκείνης της εποχής" έτσι ώστε μπορούσε, ισοδύναμα, να έχει πει: "εις εκείνους τους ιδιαίτερους ανθρώπους". Αυτή περαιτέρω κάνει την προσθήκη ότι: "οι λέξεις δεν αναφέρονται σε όλους τους ανθρώπους εκείνης της εποχής, επειδή ο Νώε είναι εξαιρούμενος". Τελικώς βεβαιώνει, στηριζόμενη στο κύρος του Ιερώνυμου, ότι: "στα Εβραϊκά αυτές οι λέξεις σημαίνουν κάποιο πράγμα διαφορετικό· ήτοι, το έλεος, όχι την αυστηρότητα του Θεού",¹ (Ίσως θέλει να μας πείσει ότι, αφού οι λέξεις αναφέρονται, όχι στον Νώε, αλλά στους αμαρτωλούς, δεν ήτο το έλεος, αλλά η αυστηρότης του Θεού που ήτο η μερίς του Νώε, και το έλεος, όχι η αυστηρότης του Θεού, που ήτο η μερίς των ασεβών:).

Μακριά από αυτές τις ανοησίες της Διατριβής, η οποία παντού εκδηλώνει ότι θεωρεί τις Γραφές σαν παραμύθια. Δεν με νοιάζει τί ασυναρτησίες ο Ιερώνυμος φλυαρεί εδώ· είναι βέβαιο ότι αυτός δεν αποδεικνύει τίποτα. Σε κάθε περίπτωση, εμείς είμαστε συζητώντας το νόημα της Γραφής, όχι το νόημα του Ιερώνυμου. Υποθέτουμε κάποιον διαφθορέα της Γραφής να ισχυρίζεται ότι "το Πνεύμα του Θεού" σημαίνει την αγανάκτησή Του: θα πω σ' αυτόν, ότι μία διπλή απόδειξη χρειάζεται, και ότι αυτός στερείται σε αμφότερα τα μέρη αυτής. Πρώτον, αυτός ^{δεν} μπορεί να παρουσιάζει

1. Ο Ιερώνυμος στα «Εβραϊκά Έρωτήματα», προσδιορίζει ότι το δ. α. ε. ε. στα Εβραϊκά διαφέρει από το δικό μας, έτσι «το Πνεύμα Μου δεν οφείλει να κρίνει αυτούς τους ανθρώπους για πάντα, εαυδή είναι σάρκα» Οι γόγοι, γαί, φησούν όχι υπέρ της ανειργρότητας του Θεού, αλλά για το Έλεος Του.

ούτε ένα και μόνο εδάφιο της Γραφής, στο οποίο "το Πνεύμα του Θεού" μπορεί να λαμβάνεται να σημαίνει την αγανάκτησή Του· αντιθέτως, καλωσύνη και ευγένεια παντού, αποδίδονται στο Πνεύμα. Κατά την διάρκεια που θα επρεπε να επιτυγχάνει στην απόδειξη, ότι κάπου το "Πνεύμα του Θεού" μπορεί να λαμβάνεται να σημαίνει την αγανάκτηση του Θεού, ακόμα δεν θα μπορούσενά αποδεικνύει, αμέσως, σαν κάποια αναγκαία ακολουθία, ότι αυτό οφείλει έτσι να λαμβάνεται εδώ. Έτσι, μπορεί να υποκρίνεται ότι "σάρκα", εδώ, χρησιμοποιείται να σημαίνει ασθένεια· αλλά αυτό είναι τόσο ανεπαρκές όσο ποτέ, ως απόδειξη. Όταν ο Παύλος καλεί τους Κορινθίους "σαρκικούς", αναφέρεται, όχι σε αδυναμία, αλλά σε διαφθορά· γιατί τους κατηγορεί για σχίσματα και φατριαστικό πνεύμα, που δεν είναι αδυναμία ή ανικανότης να λάβουν περισσότερο στέρεα διδασκαλία, αλλά το παλιό πρόζυμι της ανομίας, που αυτός τους διατάζει να απαβάλλουν (1 Κορινθ. 3, 1 - 3 / 5, 7).

Ας παρατηρήσουμε εμείς τους Εβραίους.

"Το Πνεύμα Μου δεν θα κρίνει πάντοτε στον άνθρωπο· γιατί αυτός είναι σάρκα". Αυτές είναι οι ακριβείς λέξεις του Μωϋσή· και εάν θέλαμε να ξεκαθαρίσουμε τα ασυνήθιστα όνειρά μας, οι λέξεις καθώς στέκονται είναι, νομίζω, διαυγείς και καθαρές αρκετά. Ότι αυτές είναι οι λέξεις ενός οργισμένου Θεού, επαρκώς αποκαλύπτεται από αυτό που έρχεται πριν και μετά, εμπριέχοντας τον επακόλουθο κατακλυσμό. Η αιτία για την ουσιαστική τους εκστόμιση ήτο, ότι οι υιοί των ανθρώπων παντρεύτηκαν συζύγους εξ απλής σαρκικής λαγνείας, και καταπίεσαν την γη με βία σε τέτοια έκταση, που ανάγκασαν τον Θεό εν οργή να επισπεύδει τον κατακλυσμό, μετά δυσκολίας κατακρατώντας τον για εκατόν είκοσι έτη, όταν, διαφορετικά, αυτός δεν θα ήξελε να τον έχει επιφέρει πάνω τους ποτέ (Γένεση 6, 1-2). Διάβαζε και σημείωνε τον Μωϋσή, και θα δεις καθαρά ότι αυτό είναι το νόημά του.

Αλλά τί έκπληξη είναι, ότι οι Γραφές είναι σκοτεινές σε εσένα, ή ότι μπορείς να εδραιώνεις από αυτές κάποια θέληση, που δεν είναι μόνον ελεύθερη, αλλά θεϊκή, εάν σου επιτρε-

πεται να παίζεις με αυτές όπως κάνεις, καθώς εάν ήσουν κάνοντας συρραφές κομματιών υφάσματος εξ αυτών. Αυτό, υποθέτω, είναι ότι εσύ σημαίνεις με το "κόψιμο του γόρδιου δεσμού", και διευθετώντας ερωτήματα διά μέσου κάποιας "εξήγησης". Ο Ιερώνυμος, και ο φίλος του Οριγένης, εγέμισαν τον κόσμο με αυτό το είδος της ανοησίας· αυτοί ήσαν οι εφευρέτες της μολυσματικής πρακτικής της μη απόδοσης προσοχής στο απλό νόημα της Γραφής.

Είναι αρκετό για μένα, που αυτό το χωρίο αποδεικνύει, ότι η θεϊκή εξουσία εκάλεσε τους ανθρώπους "σάρκα", και "σάρκα" σε τέτοιο βαθμό, που το Πνεύμα του Θεού δεν θα μπορούσε να συνεχίζει μεταξύ αυτών, αλλά ήτο σε κάποιο προσδιορισμένο χρόνο να αποσυρθῆ από αυτούς. Τί ο Θεός εννοεί, λέγοντας, ότι το Πνεύμα Του δεν θα ὄφειλε πάντοτε να κρίνει μεταξύ των ανθρώπων, Αυτός αμέσως εξηγεί καθορίζοντας κάποια εκατόν είκοσι χρόνια, σαν την περίοδο κατά την διάρκεια της οποίας θα ήθελε ακόμα να συνεχίζει να κρίνει. Αυτός τοποθετεί αυτό το "Πνεύμα" απέναντι, ενάντια στην "σάρκα", να δείχνει ότι οι άνθρωποι, σαν υπάρξεις σάρκας, δεν λαμβάνουν το πνεύμα, και ότι Αυτός, σαν ύπαρξη πνεύματος, δεν μπορεί να επιδοκιμάζει την "σάρκα"· έτσι ώστε το Πνεύμα πρέπει να είναι ανακαλεσμένο μετά κάποια εκατόν είκοσι χρόνια. Έτσι, θα ὄφειλες να καταλαβαίνεις αυτό το χωρίο του Μωϋσή, ὡς ἀκολουθεῖς. "Το Πνεύμα Μου, που είναι στον Νῶε, και άλλους ἁγίους ανθρώπους, επιπλήττει τους ασεβείς διά μέσου του Λόγου που αυτοί οι άνθρωποι κηρύσσουν, και διά μέσου της ευσεβούς τους ζωής" (γιατί να "κρίνεις μεταξύ των ανθρώπων είναι να πας μεταξύ αυτών, εν τω λειτουργήματι του Λόγου, να επιπλήττεις, να επιτιμᾷς και να ικετεύεις αυτούς εγκαίρως και ακαίρως")· "αλλά, αυτό είναι καμωμένο ματαίως· επειδή οι ασεβείς είναι τυφλωμένοι, και σκληρυμένοι διά της σάρκας, και αυξάνουν χειρότεροι, όσο περισσότερο κρίνονται". Αυτό συμβαίνει οποτεδήποτε ο Λόγος του Θεού έρχεται εντός του κόσμου· όσο περισσότερο οι άνθρωποι είναι καθοδηγούμενοι, τόσο χειρότεροι αυξάνουν. Αυτή είναι η αιτία γιατί η οργή επισπεύδεται, καθώς ο κατακλυσμός ήτο επίσης επισπευσμένος σ' εκείνο τον χρόνο· γιατί τώρα οι άνθρωποι, όχι μόνον αμαρτάνουν, αλλά επίσης περιφρονούν την Χάρη, και αυτό

είναι όπως ο Χριστός λέει: "Το φως ήλθε και οι άνθρωποι μισούν το φως" (Ιωάννης 3, 19).

Τώρα, αφού από την μαρτυρία του ίδιου του Θεού, οι άνθρωποι είναι "σάρκα", αυτοί ^{δεν} μπορούν να γεύονται τίποτα πλην την σάρκα· συνεπώς, η "ελεύθερη θέληση", μπορεί να ωφελεί μόνο εις αμαρτία. Και εάν, ενώ το Πνεύμα του Θεού είναι καλώντας και διδάσκοντας μεταξύ αυτών, αυτοί πηγαίνουν από το κακό στο χειρότερο, τί ήθελαν αυτοί να κάνουν όταν παρατηθούν στους εαυτούς τους, χωρίς το Πνεύμα του Θεού;

Η παρατήρησή σου, ότι ο Μωϋσής είναι μιλώντας για τους ανθρώπους εκείνης της εποχής, δεν είναι στο στόχο καθόλου. Το ίδιο είναι αληθές για όλους τους ανθρώπους, γιατί όλοι είναι "σάρκα"· καθώς ο Χριστός λέει: "Αυτό το οποίο είναι γεννημένο εκ της σαρκός, είναι σαρξ" (Ιωάννης 3, 6). Πόσο σοβαρό ελάττωμα αυτό είναι, Αυτός ο ίδιος εκεί διδάσκει, όταν λέει: "Εκτός εάν κάποιος άνθρωπος είναι γεννημένος πάλιν, αυτός δεν μπορεί να μπει στην Βασιλείαν του Θεού" (στοίχος 5). Ας γνωρίζουν οι Χριστιανοί, συνεπώς, ότι ο Οριγένης, ο Ιερώνυμος, και όλοι οι ακόλουθοί τους, πηγαίνουν καταστροφικά πλανώμενοι, όταν λένε ότι "σάρκα" σε αυτά τα χωρία δεν είναι χρησιμοποιούμενη να σημαίνει "διεφθαρμένη συμπάθεια". Οι λέξεις της 1 Κορινθ. 3 "Γιατί εσείς είσθε ακόμα σαρκικοί" (στοίχος 3) αναφέρονται εις ασέβειαν: Ο Παύλος εννοεί ότι υπάρχουν ακόμα μερικοί ασεβείς μεταξύ αυτών, μολονότι είναι δικαιωμένοι διά του Πνεύματος, και, επιπλέον, ότι οι ευσεβείς είναι αυτοί οι ίδιοι "σαρκικοί", κατά το μέτρο που γεύονται σαρκικά πράγματα. Με μία λέξη, εσύ θα παρατηρείς στις Γραφές ότι οποτεδήποτε "σάρκα" μνημονεύεται, σε αντίθεση με "πνεύμα", εκεί μπορείς κανονικά να αντιλαμβάνεσαι διά της "σάρκας", όλο αυτό που είναι ενάντιο στο Πνεύμα, όπως εδώ: "η σάρκα δεν ωφελεί τίποτα" (Ιωάννης 6, 63)· ενώ εάν μνημονεύεται, ως προς τον εαυτό της, μπορείς να αναγνωρίζεις, ότι εκεί σημαίνει την φύση, και την φυσική κατάσταση, όπως εδώ "Αυτοί οι δύο θα γίνουν μία σάρκα" (Ματθ. 19, 5)· "Η σάρκα Μου είναι τροφή πράγματι" (Ιωάννης 6, 55)· "Ο Λόγος σαρξ εγένετο" (Ιωάννης 1, 14). Σε αυτά τα χωρία, θα μπορούσες να αλλάξεις τον Εβραϊκό τρόπο έκφρασης, και αντι

για "σάρκα" να λες "σώμα"· γιατί οι Εβραίοι εκφράζουν, διά της χρήσης του ενός όρου "σάρκα", ότι εμείς εκφράζουμε χρησιμοποιώντας δύο λέξεις, "σάρκα" και "σώμα". Θα μπορούσα να εύχομαι, αυτή η διάκριση των όρων να ήτο διατηρημένη στην μετάφρασή μας, ολόκληρου του κανόνος της Γραφής.

Έτσι, νομίζω, το χωρίο μου από Γένεση 6 ακόμα στέκεται ισχυρό, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση"· γιατί "σάρκα" αποδεικνύεται, να είναι αυτό το οποίο ο Παύλος μας λέει στους Ρωμαίους 8 (στοίχος 7), ότι δεν μπορεί να είναι υπήκοο στον Θεό, καθώς θα δούμε όταν θα έλθουμε σ' αυτό το χωρίο. ~~Αχώςτε, και ή ίδια Διατριβή~~ λέει, ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό πράγμα.

II. ΓΕΝΕΣΗ 8, 21 ΚΑΙ 6, 5:

Η ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Ένα δεύτερο χωρίο, είναι στην Γένεση 8: "Η σκέψη και φαντασία της ανθρώπινης καρδιάς ~~κάνει πρὸς~~ το κακό από την νεότητά της" (στοίχος 21). Στην Γένεση 6 είναι παρόμοιο (στοίχος 5): "Κάθε φαντασία της ανθρώπινης καρδιάς είναι προσηλωμένη στο κακό, συνεχώς". Αυτό η ~~Διατριβή~~ το ξεχαιτεί ~~ετσι~~ : "Η προδιάθεση στο κακό, η οποία είναι παρούσα στους περισσότερους, ~~δὲν~~ παίρνει μακριά, ~~παήρως~~, την ελευθερία τους της θέλησης". Ο Θεός, παρακαλώ, μιλά εδώ περί των "περισσοτέρων", και όχι, μάλλον, περί όλων; Εδώ, μετά τον κατακλυσμό, ο Θεός είναι, καθώς αυτό έγινε, μετανόων: Αυτός υπόσχεται στους ανθρώπους, που παρέμειναν και που ήσαν να έλθουν, ότι ~~δὲν ήθελε~~, πλέον, να φέρει κάποιον κατακλυσμό επί της γης "για χάρη του ανθρώπου", και προσθέτει σαν την αιτία του το γεγονός, ότι η καρδιά είναι επιρρεπής στο κακό. Είναι καθώς εάν Αυτός θα ήθελε να λέει: "Εάν η ανθρώπινη διαφθορά ~~επρεπε~~ να είναι κρατημένη υπ' όψιν, Εγώ θα είχα συνεχίσει τον κατακλυσμό για πάντα. Αλλά δεν θα κρατήσω από τούδε υπ' όψιν ότι αυτοί αξίζουν" κ.λ.π. Έτσι, βλέπεις, ότι σε ~~αμφότερες τις περιπτώ-~~ ~~σεις~~, πριν και μετά τον κατακλυσμό, ο Θεός δηλώνει ότι οι άνθρωποι είναι κακοί· έτσι ~~δὲν~~ υπάρχει τίποτα, στην αναφορά της Διατριβής, για τους "περισσότερους".

Κάποιο περαιτέρω σημείο είναι αυτό: προδιάθεση ή κλίση στο κακό, φαίνεται να είναι στην Διατριβή κάποιο ζήτημα λίγης σπουδαιότητας, καθώς εάν ήτο στην δύναμή μας να διορθώνουμε ή να αναχαιτίζουμε αυτήν · ενώ η Γραφή σημαίνει, δι' αυτής της προδιάθεσης, την σταθερή κλίση και ενέρχεια της θέλησης στο κακό. Γιατί η Διατριβή δεν συμβουλεύεται τα Εβραϊκά εδώ; Ο Μωϋσής ^{δεν} λέει τίποτα περί "προδιάθεσης": (Εγώ λέω αυτό έτσι, ώστε να ^μπορείς να έχεις βάσεις για γκρίνια). Η Εβραϊκή της Γένεσης 6, έρχεται έτσι: chol ietzer mahescheboth libbo rak ra chol haiom: που σημαίνει: "Κάθε φαντασία της σκέψης της καρδιάς είναι μόνο κακό, κάθε μέρα". Αυτός δεν λέει, ότι είναι "προσηλωμένη επί" ή "επιρρηπής εις" το κακό, αλλά ότι είναι πλήρως κακή, και ότι τίποτε πλην ^{το} κακό είναι σκεπτόμενο ή φανταζόμενο απο τὸν ἄνθρωπο, καθ' ὅλη την διάρκεια της ζωής του. Η φύση της διαφθοράς του είναι περιγράφομενη, σαν μη κάμνουσα, και μη υπάρχουσα ικανή να κάνει, διόλου διαφορετικά· γιατί είναι αυτή η ίδια κακή, και ο Χριστός μας βεβαιώνει, ότι κάποιο κακό δένδρο μπορεί να φέρει εμπρός μόνο κακό καρπό (Ματθ. 7, 17 - 18). Η Διατριβή, επιτήδεια, ανταπαντά: "Γιατί ήτο χρόνος δοσμένος για μετάνοια, εάν ~~δεν~~ ^{δεν} ~~εξαρτάται~~ μέρος τῆς μετάνοιας απο τὴν θέλησή μας, αλλά το παν είναι κατεργασμένο δι' ανάγκης;". Απαντώ: Εσύ μπορείς να λες το ίδιο για όλα τα διατάγματα του Θεού - "Γιατί Αυτός διατάζει, εάν όλα τα πράγματα έρχονται να συμβούν εξ ανάγκης;". Αυτός διατάζει, με σκοπό να διδάσκει, και να προειδοποιεί τους ανθρώπους περί του καθήκοντός τους, ώστε να ~~μπορούν~~ να είναι ταπεινωμένοι γνωρίζοντας την διαφθορά τους, και έτσι να φτάνουν στην Χάρη· καθώς έχει υπάρξει πλήρως διατυπωμένο.

Έτσι, αυτό το χωρίο, ακόμα στέκεται ανίκητο, ενάντια στην "ελευθερία της θέλησης".

III. ΗΣΑΙΑΣ 40, 1 - 2:

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΥΠΟ ΤΟΝ ΝΟΜΟ ΜΠΟΡΕΙ ΜΟΝΟ ΝΑ ΑΜΑΡΤΑΝΕΙ

Το τρίτο χωρίο είναι στον Ησαΐα 40: "Αυτή έχει λάβει

εκ της χειρός του Κυρίου διπλάσια, για όλες τις αμαρτίες της" (στοίχος 2).

"Ο Ιερώνυμος" λέει η Διατριβή, "ερμηνεύει αυτό σαν θεϊκή εκδίκηση, όχι σαν δοσμένη χάρη εις επιστροφή για κακές πράξεις". "Ο Ιερώνυμος λέει έτσι", εγώ αποκάλυψα: "συνεπώς, αυτό είναι αλήθεια!". Εγώ πραγματεύομαι τον Ησαΐα, που συζητά με τις καθαρώτερες λέξεις, και ο Ιερώνυμος είναι πεταγμένος στα δόντια μου. Ένας άνθρωπος (να θέτω αυτό κατά το επιεικέστερο), καμμίας κρίσεως ή επιμέλειας. Πού είναι η υπόσχεση την οποία δώσαμε αμοιβαία, ότι θα προχωρούσαμε δια μέσου των ιδίων των Γραφών, και όχι δι' ανθρωπίνων σχολιασμών επάνω σ' αυτές; Οι Ευαγγελιστές μας λένε, ότι ολόκληρο αυτό το κεφάλαιο του Ησαΐα μιλά περί αφέσεως αμαρτιών, την οποία το Ευαγγέλιο διακηρύσσει· γιατί λένε, ότι αυτό αναφέρεται στον Ιωάννη τον Βαπτιστή, τήν "φωνή βοώντος". Θα αφήσουμε εμείς τον Ιερώνυμο, κατά τον συνήθη τρόπο του, να επιβάλλει τυφλές Ιουδαϊκές φαντασίες επάνω στο χωρίο, σαν την ιστορική του σημασία, και δικές του ηλιθιότητες, σαν την αλληγορική του σημασία; να στρέφει την γραμματική πάνω κάτω, και να καταλαβαίνει εκδικητικούς λόγους, όπου μιλά περί αφέσεως αμαρτιών; Ποιά εκδίκηση, παρακαλώ, είναι εκπληρωμένη διά του κηρύγματος του Χριστού;

Ας παρατηρήσουμε εμείς τις λέξεις στα Εβραϊκά: "Παρηγορείτε, παρηγορείτε, ω λαέ Μου" (κλητική πτώση) ή "τον λαό Μου" (αιτιατική πτώση), "λέγει ο Θεός σας" (στοίχος 1). Εγώ προϋποθέτω, ότι Αυτός δεν είναι επικυρώνοντας εκδίκηση, όταν διατάζει παρηγορία. Αυτός συνεχίζει: "Μιλήστε εσείς στην καρδιά της Ιερουσαλήμ, και κηρύξτε προς αυτήν". "Μιλήστε στην καρδιά" είναι ένας εβραϊσμός που σημαίνει, να μιλήσεις καλούς, γλυκείς, ευγενικούς λόγους. Έτσι, στην Γένεση 34 (στοίχος 3) ο Σεχέμ μιλά στην καρδιά της Δείνας, την οποία είχε ατιμάσει· που σημαίνει, την γαλήνευσε στην θλίψη της με τρυφερές λέξεις, καθώς ο μεταφραστής μας απέδωσε αυτό. Τί οι καλοί, γλυκείς λόγοι είναι, που ο Θεός διατάζει να είναι κηρυγμένοι για την παρηγορία τους, Αυτός τώρα εξηγεί, λέγοντας: "ότι ο πόλεμός της είναι ολοκληρωμένος, η ανομία της είναι συγχωρημένη· γιατί αυτή έχει λάβει εκ της

χειρός του Κυρίου διπλάσια, για όλες τις αμαρτίες της". "Ο πόλεμος της", το οποίο είναι αλλοιωμένο στην έκδοσή μας σε "η διαφθορά της" θεωρείται, από τους τολμηρούς δασκάλους της Ιουδαϊκής, να σημαίνει κάποιο προσδιορισμένο χρόνο. Έτσι αυτοί αντιλαμβάνονται τις λέξεις στον Ιώβ 7: "η ζωή του ανθρώπου επί της γης είναι κάποιος πόλεμος (στοίχος 1) - που σημαίνει, ο χρόνος του είναι προσδιορισμένος. Αλλά εγώ προτιμώ να πιστεύω, ότι αυτός είναι καλεσμένος "πόλεμος" κατά την απλή γραμματική σημασία της λέξεως. Έτσι, μπορείς να καταλαβαίνεις τον Ησαΐα ότι μιλά περί της καταπιεστικής πορείας του λαού υπό τον νόμο, να πολεμά καθώς εάν ήτο στην αρένα. Κατά τον ίδιο τρόπο ο Παύλος, ευκόλως παρομοιάζει τους κύρηκες και ακροατές του Λόγου σαν στρατιώτες, καθώς όταν λέει στον Τιμόθεο να είναι ένας καλός στρατιώτης, και να διεξάγει έναν καλό πόλεμο (2 Τιμοθ. 2, 3 / 1 Τιμοθ. 1, 18)* και όταν παριστάνει τους Κορινθίους να τρέχουν αγώνα δρόμου (1 Κοριν. 9, 24)* και όταν λέει "Ουδείς είναι στεφανωμένος, εκτός εάν αγωνίζεται νόμιμα" (2 Τιμοθ. 2, 5). Εξοπλίζει τους Εφεσσίους και Θεσσαλονικείς με όπλα (Εφεσ. 6, 13 / Θεσσαλ. 5, 8)* και υπερηφανεύεται ότι έχει "αγωνισθεί έναν καλό αγώνα" (2 Τιμ. 4, 7). Και υπάρχουν όμοιες παραπομπές αλλού. Έτσι, επίσης, στους 1 Βασιλ. 2 είναι γραμμένο κατά την σειρά της Εβραϊκής: "Και οι υιοί του Ελί εκοιμήθηκαν με τις γυναίκες, που πολέμησαν στην πόρτα της Σκηνής του Μαρτυρίου της συναγωγής" (1 Σαμουήλ 2, 22), των οποίων την πάλη ο Μωϋσης μνημονεύει στην Εξοδο (Εξοδος 38, 8). Γι'αυτο, ακριβώς, ο Θεός εκείνου του λαού είναι καλεσμένος ο Κύριος Σαβαώθ, που σημαίνει, ο Κύριος του πολέμου, και των επουρανίων στρατιών.

Ο Ησαΐας, συνεπώς, διακηρύσσει ότι, επειδή ο λαός ήτο συνθλιμένος κάτω από τον νόμο, καθώς διά κάποιου αφόρητου φορτίου, (όπως ο Πέτρος μας πληροφορεί στις Πράξεις 15 (στοίχοι 7-10), ο πόλεμος τους υπό τον νόμο είναι να έλθει σε ένα τέλος, και αυτοί είναι να είναι ελευθερωμένοι από τον νόμο, και μεταφερόμενοι εντός του νέου πολέμου του Πνεύματος. Επιπλέον, αυτός ο τερματισμός του σκληρού τους πολέμου, και την αντικατάσταση αυτού διά κάποιου νέου, ελεύθερου πολέμου, δεν θα είναι δοσμένος

σ'αυτούς έξ'αιτίας της αξίας τους (γιατί αυτοί δεν μπορούσαν να υποφέρουν τον πρώτο πόλεμο εντελώς). Πράγματι, θα είναι δοσμένος σ'αυτούς, μάλλον, έξ'αιτίας της αναξιότητας τους, γιατί ο πολεμός τους είναι να είναι τερματισμένος, υπαρχούσης της ανομίας τους ελεύθερα συγχωρημένης σ'αυτούς. Δέν υπάρχουν, εδω, σκοτεινές ή διφορούμενες λέξεις. Αυτός λέει ότι ο πόλεμος τους είναι να είναι τερματισμένος, ακριβώς επειδή υπάρχει ή ανομία συγχωρημένη σ'αυτούς· έτσι ξεκάθαρα υποδηλώνοντας, ότι αυτοί που ήσαν στρατευμένοι υπό τον νόμο, δεν εκπλήρωσαν τον νόμο, ούτε θα μπορούσαν να ^{το} εκπληρώσουν, και μόνον συνέχισαν τον πόλεμο της αμαρτίας, και ήσαν αμαρτωλοί μαχητές. Είναι καθώς εάν ο Θεός ήτο λέγοντας: "Είμαι αναγκασμένος να συγχωρήσω αυτούς, εάν θα ήθελα να έχω τον νόμο εκπληρωμένο από αυτούς"· πράγματι, εγώ πρέπει να πάρω μακριά τον νόμο, γιατί βλέπω ότι δεν μπορούν παρά να αμαρτάνουν, και αυτό περισσότερο παρά ποτέ όταν αυτοί πολεμούν - που σημαίνει, όταν αυτοί μοχθούν να εκπληρώσουν τον νόμο μέσα στην δική τους δύναμη". Η Εβραϊκή φράση "η ανομία τους είναι συγχωρημένη", υποδεικνύει ελεύθερη άφθονη ικανοποίηση, και αυτό είναι πώς η ανομία τους είναι συγχωρημένη: Χωρίς αξία και, πράγματι, έν τη παρουσία αναξιότητας. Αυτό είναι το νόημα των προστεθειμένων λέξεων: " Γιατί αυτή έχει λάβει έκ της χειρός του Κυρίου διπλάσια, για όλες τις αμαρτίες της"· δηλαδή, όχι μόνο την άφεση των αμαρτιών, αλλά το τέλος του πολέμου, καθώς είπα. Το οποίο σημαίνει, ακριβώς αυτό : ότι ο νόμος, ο οποίος είναι η δύναμη της αμαρτίας, λαμβάνεται μακριά· ότι η αμαρτία τους, η οποία είναι το κεντρί του θανάτου, είναι συγχωρημένη· και ότι αυτοί βασιλεύουν σε διπλή ελευθερία, διά μέσου της νίκης του Ιησού Χριστού (1 Κοριν. 15, 55 - 57). Αυτό είναι το νόημα, όταν ο Ησαΐας λέει: "από το χέρι του Κυρίου"· αυτοί δεν το απόκτησαν διά της δικής τους δύναμης ή αξίας, αλλά το έλαβαν σαν κάποιο δώρο από τον Κατακτήτη Ιησού Χριστού.

"ΕΝΤΟΣ όλων των αμαρτιών της", λέει το Εβραϊκό· που σημαίνει στο Λατινικό "ΓΙΑ όλες τις αμαρτίες της" ή "ΕΝΕΚΑ όλων των αμαρτιών της"· όπως εσύ έχεις αυτό στον Χοσσέα 12 " ο Ισρα-

ήλ υπηρέτησε ΕΝΤΟΣ κάποιας συζύγου" (στοίχος 12), που σημαίνει, ΓΙΑ κάποια σύζυγο· και στον Ψαλμό 16, "αυτοί εμηχανεύθηκαν εμένα, ολόγυρα, ΕΝΤΟΣ τῆς ψυχῆς μου", που σημαίνει, ΓΙΑ την ψυχήν μου (Ψαλμός 17,9). Ο Ησαΐας είναι απεικονίζοντας τις αξίες μας, δια των οποίων κερδίζουμε αυτήν την διπλήν ελευθερία (το τέλος του πολέμου του νόμου και την συγγνώμη των αμαρτιών)· και μας δείχνει ότι αυτές ήσαν όλες αμαρτίες, και τίποτε παρά αμαρτίες.

Θα ώφειλα εγώ, λοιπόν, να υποφέρω αυτό το υπέροχο χωρίο, το οποίο στέκει ακατανίκητο ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", να είναι έτσι σπιλωμένο με Ιουδαϊκές βρωμιές, δια των υπαινιγμών του Ιερώνυμου και της Διατριβής; Ο Θεός να απαγορεύσει! Ο καλός μου φίλος Ησαΐας στέκει νικητής επι της "ελεύθερης θέλησης", ξεκάθαρα δηλώνοντας ότι η Χάρη δεν είναι δοσμένη στις αξίες ή προσπάθειες της "ελεύθερης θέλησης", αλλά στις αμαρτίες της και αναξιότητες· και ότι η "ελεύθερη θέληση", με όλες της τις δυνάμεις, δεν μπορεί να κάνει τίποτε παρά να συνεχίζει τον πόλεμο της αμαρτίας, έτσι ώστε ακριβώς ο νόμος, ο οποίος εθεωρείτο ότι έδωθε χιὰ να την βοηθά, απεδείχθη ανυπόφορος σ' αυτήν και κατασκευάσε περισσότερο αμαρτωλή, καθώς πολεμούσε κάτω απο εκείνον τον νόμο.

Η Διατριβή συζητά: "Μολονότι η αμαρτία πλεονάζει δια του νόμου, και είναι όπου η αμαρτία πλεωνάζει που η χάρις, επίσης, πλεωνάζει, εξ αυτού δεν ακολουθεί ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί, με την βοήθεια του Θεού, να κάνει τον εαυτόν του αποδεχόμενο, προ της Χάρης, και να παρασκευάζει εαυτόν, δια ηθικώς καλών έργων, έναντι της εύνοιας του Θεού". Θα είναι μία έκπληξη για μένα εαν η Διατριβή λέει αυτό εκ του δικού της κεφαλιού, και δεν εξάγει αυτό από κάποια παράγραφο, που είχε κάποιον άλλο προορισμό ή προέλευση, δια της προσθήκης λέξεων εντός των δικών της σελίδων· γιατί αυτή μήτε βλέπει μήτε ακούει τί, οι δικές της λέξεις, σημαίνουν. Εάν η αμαρτία πλεωνάζει δια του νόμου, πώς είναι δυνατόν για τον άνθρωπο να παρασκευάζει εαυτόν δια ηθικών έργων, έναντι της εύνοιας του Θεού; Πώς μπορούν τα έργα να βοηθούν αυτόν, όταν ο νόμος δεν βοηθά αυτόν; Τί σημαίνει για την αμαρτία να πλεωνάζει δια του νόμου, παρά ότι τα κατωμένα έργα, συμφώνως στον νόμο, είναι

αμαρτίες; (Επ' αυτού, αλλοῦ). Τί σημαίνει όταν λέει, ότι ο άνθρωπος, με την βοήθεια του Θεού, μπορεί να παρασκευάζει εαυτόν, διά ηθικών έργων; Είμαστε εμείς συζητώντας την βοήθεια του Θεού ή την "ελεύθερη θέληση"; Τί δεν είναι δυνατόν διά της βοήθειας του Θεού; Αλλά είναι καθώς είπα: η Διατριβή θέτει φως διά των δικαιολογιών που αυτή επικαλείται· εξ αυτού το νυσταλέο, ροχαλίζων ύφος της συζήτησής της. Αυτή παραθέτει τον εκατόνταρχο Κορνήλιο σαν κάποιο παράδειγμα, εντός του οποίου οι προσευχές και ελεημοσύνες ευχαρίστησαν τον Θεό, πριν αυτός να ήτο βαπτισμένος ή ζωοποιημένος δια του Αγίου Πνεύματος (πράξεις 10, 4). Εγώ, επίσης, έχω διαβάσει τον Λουκά στις πράξεις· αλλά δεν έχω ποτε βρει μία μοναδική συλλαβή να εισηγείται, ότι τα έργα του Κορνήλιου ήσαν ηθικώς καλά χωρίς το Άγιο Πνεύμα, που είναι το όνειρο της Διατριβής. Αντιθέτως, εγώ ευρίσκω ότι ήτο "κάποιος δίκαιος άνθρωπος, και ένας που εφοβείτο τον Θεό" - έτσι ο Λουκάς περιγράφει αυτόν (στοίχος 2). Αλλά να καλείς κάποιον άνθρωπο, χωρίς το Άγιο Πνεύμα "κάποιον δίκαιο άνθρωπο, και έναν που εφοβείτα τον Θεόν", είναι το ίδιο σαν να καλείς τον Βελιάλ, Χριστό. Επιπλέον, το όλο επίμαχο θέμα του χωρίου θέλει να δείξει, ότι ο Κορνήλιος ήτο "καθαρός" προ του Θεού· το σταλμένο όραμα στον Πέτρο από τον ουρανό, για να τον επιτιμήσει, έφερε μαρτυρία σ' αυτό. Διά τέτοιων αξιοσημείωτων πράξεων και λόγων, πηγαίνει ο Λουκάς να καλέσει την προσοχήν, στην δικαιοσύνη και Πίστη του Κορνήλιου. Αλλά, για τελευταία φορά αυτό, η Διατριβή και οι αγαπημένοι της Σοφιστές, στεκόμενοι με ανοικτά μάτια, υπό το λαμπερό φως των λόγων του Λουκά, και των ξεκάθαρων γεγονότων, συνεχίζουν εν τυφλότητι· τέτοια είναι η έλλειψη της φροντίδας εἰς τὸ νὰ διαβάζουν και σημειώνουν τις Γραφές. Και έπειτα έχουν να στιγματίζουν αυτές "σκοτεινές και διφορούμενες". Παραδεχόμενο, ο Κορνήλιος δεν ήτο ακόμη βαπτισμένος, και δεν είχε ακόμα ακούσει τον λόγο της ανάστασης του Χριστού· αλλά εξ' αυτού δεν ακολουθεί ότι ήτο χωρίς το Άγιο Πνεύμα; Επ' αυτών των αρχών θα είσαι λέγοντας, ότι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής και οι γονεῖς του, και η μητέρα του Χριστού, και ο Συμεών, ήσαν χωρίς το Άγιο Πνεύμα. Ας προστάξουμε εμείς, σε τέτοιο βαθύ σκότος, αποχαιρετισμό.

IV. ΗΣΑΙΑΣ 40, 6 - 7:

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΟΛΟΣΧΕΡΩΣ "ΣΑΡΚΑ"

Το τέταρτο χωρίο είναι από το ίδιο κεφάλαιο του Ησαΐα:
"Όλη η σάρκα είναι χόρτος και όλη η δόξα αυτής σαν τον ανθό του χόρτου: ο χόρτος εξηράνθη, ο ανθός του χόρτου κατέπεσε· επειδή το Πνεύμα του Κυρίου εφύσηξε επ' αυτού" (στοίχοι 6 - 7). Η φίλη μου η Διατριβή νομίζει, ότι αυτά τα γραφικά χωρία είναι κάπως βίαια συρμένα εντός της συζήτησης, που αφορά την χάρη και την "ελεύθερη θέληση". Γιατί παρακαλώ; "Επειδή", αυτή λέει, "ο Ιερώνυμος λαμβάνει το "Πνεύμα" να σημαίνει αγανάκτηση, και τη "σάρκα" να σημαίνει την κατάσταση της αδυναμίας του ανθρώπου, η οποία δεν έχει δύναμη ενάντια στον Θεό. Ξανά του Ιερώνυμου οι ανοησίες

φέρνονται μπροστά μου, αντί για τον Ησαΐα. Και έχω να πολεμήσω περισσότερο ισχυρά ενάντια στην αηδία που με κατακλύζει, εξ αιτίας της αφροντισιάς της Διατριβής (για να μην χρησιμοποιήσω σκληρότερο όρο), παρά ενάντια στην ίδια την Διατριβή.

Είπα λίγο πριν τί σκέπτομαι για την ιδέα του Ιερώνυμου. Τώρα ζητώ να αφήσουμε να συγκριθεί η Διατριβή με τον εαυτόν της. "Σάρκα", αυτή λέει, "είναι η κατάσταση της αδυναμίας του ανθρώπου, και "Πνεύμα" η θεϊκή αγανάκτηση. Έχει η θεϊκή αγανάκτηση τίποτε άλλο να μαράνει, λοιπόν, παρά την δυστυχή κατάσταση της αδυναμίας του ανθρώπου, την οποία θα ώφειλε, μάλλον, να εγείρει; Αλλά εδώ είναι κάτι πιο χαριτωμένο. Το "άνθος του χόρτου" είναι η δόξα, η οποία είναι γεννημένη από την ευημερία σε υλικά πράγματα. Οι Ιουδαίοι υπερηφανεύοντο στο ναό τους, στη περιτομή και στις θυσίες· οι Έλληνες στη σοφία τους. Συνεπώς, το "άνθος του χόρτου", η δόξα της σάρκας, είναι η δικαιοσύνη των έργων και η σοφία του κόσμου. Πώς λοιπόν γίνεται η Διατριβή να καλεί δικαιοσύνη και σοφία "υλικά πράγματα"; Και τί έχουν αυτά να κάνουν με τον Ησαΐα, που εξηγεί την σημασία του εντός των δικών του λέξεων, λέγοντας: "Σίγουρα ο λαός είναι χόρτος"; Αυτός δεν λέει: "Σίγουρα η κατάσταση της αδυναμίας του λαού είναι χόρτος", αλλά "Ο ΛΑΟΣ" και δηλώνει αυτό με ένα όρκο. Τί είναι "ο λαός"; Είναι μόνον η κατάσταση της αδυναμίας του

ανθρώπου; Δεν γνωρίζω εάν ο Ιερώνυμος αναφέρεται, με "την αδύναμη κατάσταση του ανθρώπου", στην πραγματική του δημιουργία, ή στην παρούσα δυστυχή μοίρα. Αλλά οποιοδήποτε είναι, αυτό είναι βεβαίως κάποια λαμπρή δόξα και ευγενικό λάφυρο, που η εκδίκηση του Θεού κερδίζει, μαραίνοντας το δικό Του πλάσμα, τον δυστυχή άνθρωπο, αντί να διασκορπίσει τον υπερήφανο, να κατεβάσει τον ισχυρό από τον θρόνο του και να διώξει τον πλούσιο αδειανό μακρυά, καθώς η Μαρία θέτει αυτό στον ύμνο της (Λουκάς 1, 51 - 53).

Ας καθαιρέσουμε εμείς αυτές τις ακατάστατες φαντασίες, και να ακολουθήσουμε τον Ησαΐα. "Ο λαός είναι χόρτος", αυτός λέει. "Ο λαός" δεν είναι ουσιαστική σάρκα ή η αδύναμη κατάσταση της ανθρώπινης φύσης, αλλά εμπεριέχει όλα που ευρίσκονται μεταξύ του λαού - πλούσιους ανθρώπους, σοφούς ανθρώπους, δίκαιους, αγίους. (Εκτός εάν οι Φαρισαίοι, οι Πρεσβύτεροι, οι Πρίγκηπες, οι ευγενείς και πλούσιοι άνθρωποι, ~~δεν ήσαν~~ μέρος του Ιουδαϊκού λαού;). Η δόξα τους ορθώς περιγράφεται σαν το "άνθος του χόρτου", γιατί ήτο στο Βασίλειό τους, και κράτος, και περισσότερο από όλα στον νόμο, και στον Θεό, και στην δική τους δικαιοσύνη, και σοφία, που αυτοί υπερηφανεύοντο· καθώς ο Παύλος υποστηρίζει στους Ρωμαίους 2, 3 και 9.

Έτσι, όταν ο Ησαΐας λέει: "όλη η σάρκα", πρέπει να σημαίνει: "όλος ο χόρτος" ή "όλος ο λαός"· γιατί δεν λέει απλώς "σάρκα", αλλά "όλη η σάρκα". Και στο "λαός", ανήκουν ψυχή, σώμα, νούς, λογική, κρίση, όλα αυτά που ένας μπορεί να ανακαλύπτει, και να καθορίζει, ότι υπάρχουν λίαν εξαίσια στον άνθρωπο. Όταν λέει: "Όλη η σάρκα είναι σαν χόρτος", αυτός ^{είναι} εξαίρει τίποτε πλην το πνεύμα που μαραίνει αυτόν. Έτσι, επίσης, όταν λέει: "ο λαός είναι χόρτος", αυτός ^{είναι} αποκλείει τίποτε. Μνημόνευε την "ελεύθερη θέληση" - μνημόνευε οτιδήποτε που μπορεί να θεωρείται σαν το ανώτατο ή το κατώτατο μεταξύ του λαού - ο Ησαΐας καλεί αυτό όλο "σάρκα" και "χόρτο". Καθώς εξηγείται από τα βιβλία δικού μας συγγραφέως, οι τρεις όροι, "σάρκα", "χόρτος" και "λαός", σε αυτό το χωρίο, σημαίνουν το ίδιο πράγμα.

Περαιτέρω, εσύ ο ίδιος βεβαιώνεις ότι η σοφία των Ελλήνων, και η δικαιοσύνη των Ιουδαίων, τα οποία ήσαν μαραμένα διά του

Ευαγγελίου, ήσαν "χόρτος" και το "άνθος του χόρτου". Αμφιβάλλεις ότι η σοφία που υπήρχε μεταξύ των Ελλήνων, ήτο το πλέον εξαίσιον πράγμα που είχαν; και ότι η δικαιοσύνη που υπήρχε μεταξύ των Ιουδαίων, ήτο το πλέον εξαίρετο πράγμα που αυτοί θα μπορούσαν να παρέχουν; Πες μας, λοιπόν, για κάποιο πράγμα περισσότερο εξαίρετο; Έτσι, εξ' αυτού, λοιπόν, προέρχεται η αυτοπεποίθηση με την οποία εσύ χλευάζεις τον Φίλιππο Μελάχθωνα (εγώ πιστεύω), λέγοντας, "Εάν κάποιος μάχεται ότι το πλέον εξαίρετο πράγμα στην φύση του ανθρώπου είναι μόνο "σάρκα" (δηλαδή, ασέβεια), θα είμαι ευτυχής να συμφωνήσω με αυτόν, εάν θα αποδείξει την αξίωσή του με μαρτυρίες από την Αγία Γραφή"; Εδώ έχεις τον Ησαΐα, να διαλαλεί

με βροντώδη φωνή, ότι ο λαός, χωρίς το πνεύμα του Θεού, είναι "σαρξ" (μολονότι δεν ακούς αυτό που κάνει). Εσύ έχεις την δική σου ομολογία (απερίσκεπτα καμωμένη, ίσως), ότι η σοφία των Ελλήνων ήτο "χόρτος" ή "το άνθος του χόρτου", το οποίο είναι το ίδιο, εάν να καλείς αυτό "σάρκα". Ή υποστηρίζεις ότι η σοφία των Ελλήνων ~~δεν~~ είχε τίποτα να κάνει με τον νου τους, το ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΝ, καθώς εσύ καλείς αυτό, το "κυριότερο μέρος του ανθρώπου"; Εάν δεν καταδέχεσαι να ακούσεις εμένα, παρακαλώ, άκου τον εαυτό σου, καθώς η δύναμη της αλήθειας σε παγιδεύει εντός της να μιλάς ορθά. Έπειτα, έχεις τους λόγους του Ιωάννη: "Εκείνο το οποίο είναι γεννημένο εκ της σαρκός, είναι σαρξ, και εκείνο το οποίο είναι γεννημένο εκ του Πνεύματος, είναι Πνεύμα" (Ιωάννης 3, 6). Αυτό το χωρίο ξεκάθαρα αποδεικνύει, ότι εκείνο το οποίο δεν είναι γεννημένο εκ του Πνεύματος, είναι σάρκα· αλλιώς, η διάκριση διά της οποίας ο Χριστός διαιρεί όλους τους ανθρώπους μέσα σε δύο τάξεις, "σάρκα" και "πνεύμα", δεν θα έσπεκε. Αλλά υπεροπτικά παραβλέπεις αυτό το χωρίο, καθώς εάν δεν έλεγε σ' εσένα, αυτό το οποίο θέλεις να γνωρίζεις, και προχωράς γρήγορα, ως συνήθως, αλλού, σταματώντας μόνο για να σχολιάσεις, ότι εδώ ο Ιωάννης λέει ότι οι πιστοί είναι γεννημένοι εκ του Θεού, και καθίστανται οι υιοί του Θεού - καθίστανται, πραγματικά, Θεοί και νέες υπάρξεις. Εσύ παραβλέπεις το συμπέρασμα, στο οποίο αυτή η διάκριση οδηγεί· τυχαία μας πληροφορείς ποιοί ευρίσκονται στην μία κατηγορία, και εμπιστεύεσαι στην ρητορική σου να σε φέρει εις πέρας -

καθώς εάν ουδείς ήθελε σε διακρίνει, έτσι με πανουργία και με ανειλικρίνεια, να παραβλέπεις το σημείο.

Είναι δύσκολο σε αυτό το σημείο, να απαλλαγείς της απάτης και της διπλοπροσωπίας. Ένας που μεταχειρίζεται τις Γραφές με τέτοια υποκριτική πανουργία, καθώς εσύ κάνεις, μπορεί ασφαλώς να λείπει περί του εαυτού του, ότι δεν είναι ακόμα καθοδηγημένος στις Γραφές, και θέλει να είναι διδαγμένος, όταν στην πραγματικότητα δεν θέλει τίποτα λιγώτερο, και είναι απλώς φλυαρώντας,

όπως εδώ, με σκοπό να ρίξει σύγχυση στο ξεκάθαρο φως που υπάρχει στις Γραφές, και να συγκαλύπτει την δική του ισχυρογνωμοσύνη. Έτσι οι Ιουδαίοι, ακόμα και μέχρι σήμερα, λένε ότι εκείνο το οποίο ο Χριστός, και οι Απόστολοι, και ολόκληρη η Εκκλησία έχει διδαχθεί, δεν αποδεικνύεται από τις Γραφές. Οι αιρετικοί δεν μπορούν να διδαχθούν τίποτα από τις Γραφές. Οι Παπικοί δεν είναι ακόμα πληροφορημένοι από τις Γραφές, μολονότι οι ίδιες οι πέτρες διαλαλούν έξω την αλήθεια. Ίσως είναι περιμένοντας

κάποιο χωρίο να είναι παρουσιασμένο από την Γραφή, που αποτελείται εξ' αυτών των γραμμάτων και συλλαβών: "Το κυριώτερο μέρος του ανθρώπου είναι σαρξ" ή "το πλέον εξαίρετο πράγμα στον άνθρωπο είναι σαρξ" και υποθέτοντας ότι θα είσαι αήττητος και νικητής εάν τέτοιο δεν παρουσιάζεται. - καθώς εάν οι Ιουδαίοι θα έπρεπε να απαιτούν κάποια δήλωση να παρουσιασθῆ από τους Προφήτες, που να αποτελείται από αυτά τα γράμματα: "Ο Ιησούς, ο υιός του μαραγκού, γεννημένος εκ της Παρθένου Μαρίας στην Βηθλεέμ, είναι ο Μεσσίας, και ο υιός του Θεού". Εδώ, όπου είσαι υπό πίεση από μία ξεκάθαρη δήλωση, απαιτείς από εμάς γράμματα και συλλαβές. Αλλού, όταν είσαι συντριμμένος διά των γραμμάτων κάποιας δήλωσης, καταφεύγεις σε "σχήματα λόγου", "γόρδιους δεσμούς" και "σταθερές εξηγήσεις". Πουθενά δεν αποτυχαίνεις να εφευρίσκεις κάτι τι, με το οποίο να αντικρούεις τις Γραφές. Ουδεμία έκπληξις γιατί ολόκληρο το ενδιαφέρον σου είναι, να βρίσκεις κάποιο τρόπο απόκρουσης αυτών. Την μιά δραπετεύεις στις εξηγήσεις των παλαιών, την άλλη στους παραλογισμούς της λογικής· όταν κανένα από αυτά δεν δίνει ανακούφιση, επιμένεις στην συζήτηση ομοιοτήτων ή ξένων τοπικών· ο μόνος σου σκοπός είναι, να αποφεύγεις να υπάρχεις κρατημένος γερά, από

το χωρίο της Γραφής που είναι στο χέρι. Τί μπορώ να πω; Ο Πρωττέας είναι όχι Πρωττέας παραβαλλόμενος με εσένα. Και παρ' όλα αυτά δεν μπορείς να διασώζεσαι. Τί νίκες αξίωσαν οι Αρειανοί, επειδή οι συλλαβές, και τα γράμματα της λέξεως ΟΜΟΟΥΣΙΟΣ, δεν εμπεριέχοντο στις Γραφές. Δεν ενδιέφερε αυτούς, ότι ακριβώς αυτό το πράγμα θα μπορούσε να είναι αποδειγμένο, πλέον αναμφισβήτητα, από άλλες λέξεις. Είτε αμφισβητεί αυτό μία καλή (για να μην πω, ευσεβής) καρδιά, μία που επιθυμεί να είναι διδαγμένη, είτε αυτή η ίδια η ασέβεια, και η ανομία, εύχονται να δικάζουν.

Λάβε την νίκη σου, λοιπόν· είμαστε συντριμμένοι· ομολογούμε ότι αυτά τα γράμματα, και οι συλλαβές, ("Το πλέον εξαίρετο πράγμα στον άνθρωπο είναι σάρκα"), δεν ευρίσκονται στις Γραφές. Αλλά, δες τί νίκη είναι η δική σου. Γιατί τώρα εμείς αποδεικνύουμε, ότι εκείνο το οποίο πλέον άφθονα ευρίσκεται στις Γραφές είναι αυτό: ότι δεν είναι ένα μέρος του ανθρώπου, ακόμα και το πλέον εξαίρετο ή κυριότερο μέρος, που είναι σάρκα, αλλά ότι το πλήρες του ανθρώπου είναι σάρκα· και όχι μόνο έτσι, αλλά ολόκληρος ο λαός είναι σάρκα· και ακόμα αυτό δεν είναι όλο, αλλά ολόκληρο το ανθρώπινο γένος είναι σάρκα. Ο Χριστός λέει: "Αυτό το οποίο είναι γεννημένο εκ της σαρκός, είναι σαρξ". Τώρα κόψε τους γόρδιους δεσμούς σου, κατασκεύασε τα σχήματα λόγου σου, ξετρύπωσε τις εξηγήσεις των αρχαίων, ή στρέψου αλλού, και προς το παρόν μίλα αναφορικά με τον Τρωϊκό Πόλεμο, μήπως δεις ή ακούσεις το παρόν χωρίο.

Εμείς, από το μέρος μας, όχι απλώς πιστεύουμε, αλλά τα μάτια μας και η εμπειρία μας διασφαλίζουν, ότι ολόκληρο το ανθρώπινο γένος είναι γεννημένο εκ της σαρκός· και έτσι είμαστε δεσμευμένοι να πιστεύουμε, επί της διαβεβαίωσης του Χριστού, εκείνο το οποίο δεν βλέπουμε - δηλαδή, ότι ολόκληρο το ανθρώπινο γένος είναι σάρκα. Οι Σοφιστές είναι ευπρόσδεκτοι να αμφιβάλλουν, και να φιλονεικούν, εάν το κυβερνών μέρος του ανθρώπου συμπεριλαμβάνεται στον όλο άνθρωπο, ή στον όλο λαό, ή στο όλο ανθρώπινο γένος· εμείς γνωρίζουμε ότι το ανθρώπινο γένος περιλαμβάνει αμφότερα, σώμα και ψυχή, με όλη την δύναμή τους και έργα, όλες τις διαστροφές τους και αρετές, όλη την σοφία τους και τρέλα

όλη την δικαιοσύνη τους και αδικία. Όλα τα πράγματα είναι σάρκα, γιατί όλα τα πράγματα γεύονται εκ της σαρκός - δηλαδή, εκ του ιδιικού των - και είναι καθώς ο Παύλος λέει στους Ρωμαίους 3 στερημένα απο την δόξα του Θεού και το Πνεύμα του Θεού (Ρωμαίοι 3, 23).

Εσύ λες: " Κάθε ενέργεια στον άνθρωπο ^{είναι} είναι σάρκα. Υπάρχει κάποια ενέργεια καλεσμένη ψυχή, και κάποια καλεσμένη πνεύμα, δια των οποίων αποβλέπουμε εις ότι είναι έντιμο, καθώς έκαναν οι φιλόσοφοι· ποιός εσκέφθη ότι θα ωφείλαμε να καλοδεχθούμε χίλιους θανάτους προθύμως, παρά να διαπράξουμε μία χυδαία πράξη, ακόμα και αν γνωρίζαμε ότι οι άνθρωποι δεν θα μάθαιναν ποτέ περί αυτής, και ο Θεός θα την συγχωρούσε."

Εγώ απαντώ: Ένας που έχει βέβαιη πίστη σε τίποτα, μπορεί εύκολα να πιστεύει, και να λέει οτιδήποτε. Δεν θα σε ρωτήσω εγώ, αλλά άφησε τον φίλο σου τον Λουκιανό να σε ρωτήσει, εάν μπορείς να αποδείξεις τον οποιονδήποτε εξ ολοκληρου του ανθρώπινου γένους, ακόμα και αν αυτός είναι κάποιος Σωκράτης, δύο φορές ή και επτά φορές περισσότερος, να έχει πετύχει να εφαρμόσει την διδασκαλία του, καθώς εσύ ^{και} διατυπώνεις εδώ και εκθέτεις αυτήν; Γιατί λοιπόν φλυαρείς με κενούς λόγους; Θα μπορούσαν αυτοί να αποβλέπουν σε έντιμες πράξεις, όταν δεν εγνώριζαν τί μία έντιμη πράξις ήτο; Εάν θα ρωτούσα εσένα, για το πλέον διακεκριμένο παράδειγμα τέτοιας εντιμότητας, θα έλεγες, ίσως, ότι ήτο αξιοθαύμαστα καμωμένο, όταν άνθρωποι πέθαιναν για την χώρα τους, για τις συζύγους τους, και τα παιδιά, ή για τους συγγενείς τους· ή όταν αναχαιτίζονταν από το ψέμα ή την απιστία· ή όταν υπέμεναν έντονα βασανιστήρια, μάλλον, παρά να ψεύδονται ή να προδίδουν άλλους, καθώς έκανε ο C. M. Scaevola, ο M. Regulus και άλλοι. Αλλά τί μπορείς να μας δείξεις εσύ σε όλους αυτούς τους ανθρώπους, πλην το εξωτερικό παρουσιαστικό των έργων τους; Έχεις κοιτάξει την καρδιά τους; Ε, λοιπόν, αυτό είναι αμέσως φανερό από το κοίταγμα των έργων τους, ότι έκαναν όλα αυτά για την δική τους δόξα, έτσι ώστε δεν εντρεπόντο να αναγνωρίζουν, και να υπερηφανεύονται, ότι ήτο την δική τους δόξα που επιθυμούσαν. Οι Ρωμαίοι, όπως αυτοί οι ίδιοι ομολογούν,

εκτέλεσαν τις γενναίες τους πράξεις εξ' αιτίας δίψας για δόξα. Έτσι έκαναν οι Έλληνες. Έτσι έκαναν οι Ιουδαίοι. Έτσι κάνει ολόκληρο το ανθρώπινο γένος. Αλλά, έστω και αν αυτό μπορεί να είναι έντιμο στα μάτια των ανθρώπων, ουδέν είναι λιγότερο έντιμο στην όραση του Θεού. Αυτό είναι, πράγματι, η υψίστη ασέβεια και η ανώτατη ιεροσυλία, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι δεν τα έκαναν για την δόξα του Θεού, ούτε εδόξασαν Αυτόν σαν Θεό. Διά της πλέον ασεβούς κλοπής, ληλάτησαν τον Θεό από την δική Του δόξα, και κατανάλωσαν αυτήν στους εαυτούς των, και ουδέποτε ήσαν ολιγώτερο έντιμοι, και περισσότερο αχρείοι, παρά όταν απάστραπταν στις υψηλότερες αρετές τους. Πώς θα μπορούσαν να εργάζονται για την δόξα του Θεού, όταν δεν εγνώριζαν, ούτε τον Θεό ούτε την δόξα Του; - όχι επειδή δεν ήτο ορατή, αλλά επειδή η σάρκα δεν επέτρεψε σ' αυτούς να βλέπουν την δόξα του Θεού, εξαιτίας της τρελλής μανίας με την οποία επιδίωξαν την δική τους δόξα; Εδώ έχεις το δικό σου "πνεύμα που ηγεμονεύει", το δικό σου "κυριότερο μέρος του ανθρώπου, το οποίο αποβλέπει εις ότι είναι έντιμο" - μία ληλασία της δόξας του Θεού, και έναν σφετεριστή της Μεγαλειότητάς Του. Και αυτό εφαρμόζει, περισσότερο παρά ποτέ, όταν οι άνθρωποι είναι στην μεγαλαοπρέπειά τους, και είναι βίην υψηλότερο βαθμό διακεκριμένοι για τις δικές τους ανώτατες αρετές. Τώρα απέκρουσε ότι αυτοί οι άνθρωποι ήσαν σάρκα, και ήσαν αποπλανημένοι διά διεφθαρμένης συμπάθειας.

Δεν πιστεύω η Διατριβή να ένοχλείται ποτέ από την ανακοίνωση, ότι ο άνθρωπος είναι "σάρκα" ή "πνεύμα". Η Λατινική γλώσσα θα έλεγε εδώ "ο άνθρωπος είναι ΣΑΡΚΙΚΟΣ ή ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ". Αυτή η ιδιαιτερότης, όπως πολλές άλλες, πρέπει να παραχωρείται στην Εβραϊκή γλώσσα, που όταν αυτή λέει: "ο άνθρωπος είναι σάρκα ή πνεύμα", σημαίνει το ίδιο καθώς εμείς εννοούμε όταν λέμε: "ο άνθρωπος είναι σαρκικός ή πνευματικός" ακριβώς καθώς οι Λατίνοι λένε: "ο λύκος είναι ένα καταστροφικό πράγμα για το ποίμνιο." ή "η βροχή είναι ένα ΚΑΛΟΔΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΑΓΜΑ για την σοδειά" ή "αυτός ο συνεργάτης είναι ανομία και κακό καθ' εαυτό." Έτσι, επίσης, στην Αγία Γραφή, για χάρη μεγαλύτερης έντασης, καλεί τον άνθρωπον "σάρκα" - σαρκικότητα καθ' εαυτή, βάν

να λέγαμε - επειδή γεύεται υπερβολικά - πράγματι, αποκλειστικά - τα, πράγματα της σάρκας· και αυτή καλεί τον άνθρωπο "πνεύμα" όπου αυτός γεύεται, ζητεί, κάνει, και φέρει, τίποτε ^{ούτε} πλην τα πράγματα του Πνεύματος.

Η Διατριβή μπορεί να εγείρει ακόμα αυτό το αξιοσημείωτο ζήτημα: "Ακόμα και εάν το όλον του ανθρώπου, και το πλέον εξαίρετο πράγμα στον άνθρωπο είναι καλεσμένο σάρκα, πρέπει όλο αυτό που είναι καλεσμένο σάρκα να είναι, αμέσως και για αυτήν την αιτία, καλεσμένο ασεβές; Εγώ απαντώ: Καλώ κάποιον άνθρωπο ασεβή εάν είναι χωρίς το Πνεύμα του Θεού· γιατί η Γραφή λέει, ότι το Πνεύμα είναι δοσμένο να δικαιώνει τον ασεβή. Καθώς ο Χριστός διέκρινε το Πνεύμα από την σάρκα, λέγοντας: "Εκείνο το οποίο είναι γεννημένο εκ της σαρκός, είναι σαρξ" και προσθέτει ότι εκείνο το οποίο είναι γεννημένο εκ της σαρκός "δεν μπορεί να δει την Βασιλεία του Θεού", **ΕΤΣΙ** καταφανώς ακολουθεί, ότι οτιδήποτε είναι σάρκα είναι ασεβές, κάτω από την οργή του Θεού, και κάτι ξένο στο Βασίλειό Του. Και εάν είναι κάτι ξένο στο Βασίλειο και Πνεύμα του Θεού, ακολουθεί κατ' ανάγκη, ότι αυτό είναι κάτω από το Βασίλειο και το Πνεύμα του Σατανά. Γιατί **ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ** μέσο βασίλειο, μεταξύ του Βασιλείου του Θεού και του Βασιλείου του Σατανά, τα οποία είναι πάντοτε σε πόλεμο το ένα με το άλλο.

Αυτά είναι τα επιχειρήματα τα οποία αποδεικνύουν, ότι οι φωτεινότερες αρετές μεταξύ των Εθνικών, τα άριστα έργα μεταξύ των φιλοσόφων, οι πλέον εξαίρετες πράξεις μεταξύ των ανθρώπων, που φαίνονται στην όραση των ανθρώπων να είναι έντιμες και καλές και είναι έτσι καλεσμένες, είναι, πράγματι, σάρκα στην όραση του Θεού, και υπηρετούν στο Βασίλειο του Σατανά· δηλαδή είναι ασεβείς ιερόσυλες και κακές από κάθε άποψη.

Ας υποθέσουμε ότι οι απόψεις της Διατριβής στέκονται καλά, ότι δεν είναι κάθε ενέργεια "σάρκα" (δηλαδή ασεβεία), αλλά υπάρχει κάποια ενέργεια, καλούμενη πνεύμα, η οποία είναι ακέραια και υγιής. Βλέπε τί παραλογισμός ακολουθεί από αυτό - παραλογισμός όχι μόνο στα όρια της ανθρώπινης λογικής, αλλά σε σχέση με ολόκληρη την Χριστιανική ευσέβεια, και τα θεμελιώδη άρθρα της πίστης. Εάν το πλέον εξαίρετο πράγμα στον άνθρωπο δεν είναι ασεβές,

ούτε διεφθαρμένο και καταδικασμένο, αλλά μόνο η "σάρκα" (δηλαδή, τα χονδροειδέστερα και κατώτερα συναισθήματα), τί είδους Λυτρωτή εγώ ρωτώ, θα κάνουμε τον Χριστό να είναι; Θα κάνουμε την τιμή της εξαγοράς εκ του αίματός Του να είναι τόσο λίγης αξίας, που Αυτό λύτρωσε μόνο το ελάχιστο πολύτιμο μέρος του ανθρώπου, ^{είναι} το πλέον εξαίρετο μέρος του ανθρώπου είναι αυτάρκες και **δεν έχει** ανάγκη του Χριστού; Έτσι, από τώρα και στο εξής, πρέπει να κηρύττω, ότι ο Χριστός είναι ο Λυτρωτής, όχι ολόκληρου του ανθρώπου, αλλά μόνο του ελάχιστου πολύτιμου μέρους (δηλαδή, της σάρκας του)· και ότι ο άνθρωπος είναι **λυτρωτής του εαυτού του** σε σχέση με το ανώτερο μέρος του. Διάλεξε αυτό το οποίο θα έχεις. Εάν το ανώτερο μέρος του ανθρώπου είναι υγιές, δεν χρειάζεται το Χριστό σαν Λυτρωτή του. Εάν δεν χρειάζεται τον Χριστό, ο άνθρωπος θριαμβεύει πάνω από τον Χριστό, σε μία δόξα μεγαλύτερη από την δική Του, γιατί ο άνθρωπος φροντίζει περί του εαυτού του σε σχέση με το ανώτερο μέρος του, δεδομένου ότι ο Χριστός φροντίζει μόνο για το ολιγώτερο πολύτιμο μέρος. Και, τότε, η κυριαρχική εξουσία του Σατανά θα αποδεικνύεται να είναι τίποτα, γιατί ο Σατανάς θα κυβερνά μόνο το ολιγώτερο πολύτιμο μέρος του ανθρώπου, και ο άνθρωπος θα δεσπόζει του Σατανά. σε σχέση με το ανώτερο μέρος του. Έτσι ώστε το αποτέλεσμα της διδασκαλίας σου, αναφορικά με το κυριότερο μέρος του ανθρώπου, θα είναι, ότι ο άνθρωπος **θα** εξυψώνεται υπεράνω αμφοτέρων, του Χριστού και του διαβόλου: που σημαίνει, ο άνθρωπος θα **γίνεται** Θεός των Θεών και Κύριος των Κυρίων. Τί έχει συμβεί, σ' εκείνη την "πιθανή άποψη", η οποία είπε ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό; Η Διατριβή εδώ υποστηρίζει, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι το κυριότερο μέρος του ανθρώπου, υγιές και δίκαιο· δεν χρειάζεται, ακόμα και τον Χριστό, αλλά μπορεί να κάνει περισσότερα, παρά ο Θεός και ο διάβολος μπορούν να κάνουν.

Λέω αυτό, **επιπλέον**: να **μπορείς**, ακόμα μία φορά, να δεις τί ριψοκίνδυνη δουλειά είναι να πλησιάζεις τα άγια πράγματα του Θεού, με την απερίσκεπτη αναίδεια της ανθρώπινης λογικής, χωρίς το πνεύμα του Θεού. Εάν ο Χριστός είναι "ο αμνός του Θεού που παίρνει μακριά τις αμαρτίες του κόσμου" (Ιωάννης 1, 29), ακολουθεί

ότι ολόκληρος ο κόσμος είναι υπό αμαρτία, και καταδίκη, και τον διάβολο. Έτσι, η διάκρισή σου μεταξύ μερών που είναι ανώτερα, και μερών που δεν είναι, είναι ανώφελη. "Ο κόσμος" σημαίνει ανθρώπους που γεύονται τα πράγματα του κόσμου σε κάθε μέρος αυτών.

"Εάν ολόκληρος ο άνθρωπος, ακόμα και όταν γεννημένος πάλιν διά πίστεως, είναι τίποτα πλην "σάρκα", πού είναι το "πνεύμα", το οποίο είναι γεννημένο εκ του Πνεύματος; Πού είναι το παιδί του Θεού; Πού είναι η νέα δημιουργία; Θα ήμουν ευτυχής για πληροφορία σε σχέση με αυτό". Έτσι μιλά η Διατριβή.

Προς τα πού συνεχώς; προς τα πού συνεχώς; Εξαιρετικά αγαπημένη μου Διατριβή; Τί ονειροπολείς; Ζητάς πληροφορία, για το πώς το "πνεύμα", που είναι γεννημένο εκ του Πνεύματος, μπορεί να είναι "σάρκα". Ω, οποία φαιδρότης, πόσο βέβαιη της νίκης είσαι εδώ, χλευάζοντας με σαν κάποιο συντριμένο αντίπαλο, καθώς εάν ήτο αδύνατο για μένα να στέκομαι στο έδαφός μου. Ταυτοχρόνως, ζητάς να εκμεταλλευτείς το κύρος των παλαιών που λένε, ότι κάποια "σπέρματα χρηστότητας" είναι εμφανιζόμενα στα μυαλά των ανθρώπων.

Τώρα, κατ' αρχήν, στο μέτρο που με αφορά, μπορείς να χρησιμοποιείς ή να καταχράσαι το κύρος των παλαιών για την ικανοποίηση της καρδιάς σου, αλλά πρέπει να προσέχεις εξ' τί είσαι πιστεύοντας, όταν πιστεύεις ανθρώπους που αναφέρονται επιμόνως στις δικές τους ιδέες, χωρίς τον Λόγο του Θεού. Ίσως το ενδιαφέρον σου αναφορικά με την Λατρεία δεν σου προξενεί πολύ άγχος, καθώς του τί ο καθένας πιστεύει, βλέποντας ότι εσύ, έτσι εύκολα, πιστεύεις ανθρώπους, και ουδέποτε σταματάς να δεις εάν ό,τι λένε είναι βέβαιο ή αβέβαιο ενώπιον του Θεού. Επιπλέον, εγώ ο ίδιος θα ήμουν ευτυχής για πληροφορία, περί του πού εγώ, ποτέ, εσκέφθηκα αυτό το οποίο εσύ, εκούσια και δημόσια, θέτεις στην ευθύνη μου. Ποιός θα ήτο τόσο τρελός για να λέει, ότι αυτό το οποίο είναι γεννημένο εκ του Πνεύματος είναι τίποτα πλην "σάρκα". Εγώ σύρω μία ξεκάθαρη γραμμή διάκρισης μεταξύ "σάρκας" και "πνεύματος", σαν υπάρξεις αντιθέτων αρχών και λέω, σύμφωνα με την θεϊκή συμβουλή, ότι ο άνθρωπος που δεν

είναι γεννημένος ξανά, διά μέσου της πίστεως, είναι σάρκα. Αλλά έναν που είναι γεννημένος ξανά, εγώ δὲν τὸν καλῶ, πλὴν, σάρκα, εκτός εν αναφορά προς τα υπολείματα της σάρκας, τα οποία πολεμούν ενάντια στους πρώτους καρπούς του Πνεύματος, που αυτός έχει λάβει. Δεν νομίζω ότι εσύ είχες κατά νου να πλαστογραφήσεις αυτήν την κατηγορία, με σκοπό να εγείρεις προκαταλήψεις εναντίον μου. **Δὲν** θα μπορούσες να με κατηγορείς για τίποτα περισσότερο αποτρόπαιο. Είτε **δὲν** καταλαβαίνεις τίποτα απο την θέση μου, ή αλλιώς, **δὲν** βρίσκεις τον εαυτό σου ικανό να ανταπεξέλθει, σε ζητήματα τέτοιας σπουδαιότητας· αυτό μπορεί να συμβαίνει, επειδή είσαι τόσο καταφορτωμένος και συγχισμένος απο αυτά, που δεν θυμάσαι επαρκώς τί εσύ λες, είτε εναντίον μου ή για τον εαυτό σου. Μιλᾶς με ένα κάποιο βαθμό επιλημοσύνης, ακόμα μία φορά, όταν ομολογείς να πιστεύεις, στηριζόμενος στο κύρος των παλαιών, ότι υπάρχουν κάποια "σπέρματα χρηστότητας" εμφανιζόμενα στα μυαλά των ανθρώπων· γιατί εσύ βεβαίωσες πριν, ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό. Πόσο, η ανικανότης να θέλει οτιδήποτε καλό, μπορεί να επιτρέψει κάποια "σπέρματα χρηστότητας". Εγώ δεν γνωρίζω. Έτσι, είμαι σταθερά υποχρεωμένος να σου υπενθυμίζω περί της θέσης της συζήτησης, την οποία εσύ υποστήριξες, επειδή είσαι σταθερά ξεχνώντας και εγκαταλείποντας την, και διευθύνοντας τον εαυτόν σου σε ζητήματα ξένα προς τον σκοπόν σου.

V. ΙΕΡΕΜΙΑΣ 10, 23: Η ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Κάποιο περαιτέρω χωρίο είναι στον Ιερεμία 10: "Γνωρίζω, ώ Κύριε, ότι ο δρόμος του ανθρώπου δεν είναι σ' αυτόν τον ίδιο· δεν είναι σε κανένα άνθρωπο να περπατά και να διευθύνει τα βήματά του" (στοίχος 23). Αυτό το χωρίο, λέει η Διατριβή "σχετίζεται στην ευτυχή έκβαση των γεγονότων, μάλλον, παρά στην δύναμη της "ελεύθερης θέλησης". Εδώ ξανά η Διατριβή, πλήρης αυτοπεποιθήσεως, εισάγει κάποιο σχόλιο ακριβώς όπως αυτή βλέπει να είναι αρμόζων, καθώς εάν η Γραφή ήταν υπό την δική της πλήρη δικαιοδοσία. Αλλά τί ανάγκη υπήρχε, για ένα πρόσωπο τέτοιου σπουδαίου

κύρους όπως εσύ ο ίδιος, να λαμβάνει υπ' όψιν το νόημα του Προφήτου, και την πρόθεσή του ^{εστῶ και στο} ελάχιστο; Είναι αρκετό, που ο Έρασμος λέει κάποιο πράγμα: συνεπώς αὐτὸ εἶναι ἔτσι. Εάν οι πολέμοί μας επιτρέπεται να χαϊδεύουν αυτό το πάθος για σχόλια, τί σημείο αυτοί δεν θα κερδίζουν; Ας αφήσουμε τον Έρασμο να μας διδάξει, πώς αυτό το σχόλιο αναβλύζει από την διαδοχή των πραγματικών λόγων, και τότε θα ^{ταί}πιστέψουμε. Από την πραγματική διαδοχή των σκέψεων, εγώ διδάσκω, ότι οι λέξεις σημαίνουν αυτό: Ο Προφήτης, βλέποντας ότι η επίμονη διδασκαλία του στον ασεβή είναι ματαιία, αμέσως συνειδητοποιεί ότι ο δικός του λόγος ^{δεν}ώφειλε ^{καθόλου} καθόλου, εκτός εάν ο Θεός διδάξει ^{εξωτερικῶς} και, συνεπώς, ότι δεν είναι στην δύναμη του ανθρώπου να ακούει και να θέλει καλό. Έχοντας παρατηρήσει αυτό, είναι σε ^{αναφορικῶς}τρόμο ^{πρὸς}την κρίση του Θεού, και καλεί τον Θεό να ^{ταί}διορθώσει, εάν χρειάζεται οποιαδήποτε διόρθωση, και όχι να ^{ταί}ἐγκαταλείψει. υπό την οργή Του, ^{μαζὶ} με τον ασεβή, τον οποίο ο Θεός υποφέρει να είναι σκληρυμένος και να παραμένει εις ἀπιστίαν.

Υποθέτοντας ότι το χωρίο πρέπει να εννοηθῆ περί της ευτυχούς ή δυσμενούς έκβασης των γεγονότων, έ πώς, εάν αυτό ακριβώς το σχόλιον ^{δεν}θα ^{ταί}ώφειλε πάρα πολύ ισχυρά, να καταλύει την "ελευθερη θέληση"; Βεβαίως, αυτή η νέα υπεκφυγή είναι μαστορευμένη, με σκοπό να εξαπατήσει σκνηρά, και απρόσεκτα πρόσωπα, και να ^{ταί}κάνει να νομίζουν ότι κάποια ικανοποιητική απάντηση υπήρξε δοσμένη, καθώς στην περίπτωση με εκείνη την υπεκφυγή αναφορικά με αναγκαιότητα της συνέπειας. Και η προσοχή τους ^{τόσο} ε-κτρέπεται, ^{ένεκα} τῶν νεοδηλητηριασμένων ὄρων, που δεν βλέπουν πόσο, ^{απολύτως}πολύ περισσότερο αυτές οι υπεκφυγές περιπλέκουν και παγιδεύουν αυτούς. Εάν η έκβαση αυτών των πρόσκαιρων πραγμάτων, επί των οποίων ο άνθρωπος ήτο κατασκευασμένος Κύριος, δεν είναι στην δική μας δύναμη, πώς παρακαλώ μπορεί εκείνο το ουράνιο πράγμα, η χάρη του Θεού, η οποία εξαρτάται από την θέληση του Θεού μόνον, να είναι στην δύναμή μας; Μπορούν οι προσπάθειες της "ελευθερης θέλησης" να θέτουν κατοχή της αιώνιας σωτηρίας, όταν δεν μπορούν να διατηρούν κατοχή μίας πεντάρας ή κάποιας τρίχας της κεφαλής; Όταν ^{δεν}έχουμε δύναμη να κρατάμε ^{καταρκτικῶς}υπό ^{το}το

δημιούργημα, μπορούμε εμείς να έχουμε δύναμη να κρατάμε υπό ^{ΚΥΡΙΩΣ} του Δημιουργού; Γιατί είμαστε τόσο τρελ οί; Και αυτό εφαρμόζει πολύ περισσότερο στην έκβαση του ανθρώπου που μοχθεί όπισθεν του καλού ή του κακού, βλέποντας ότι, και στις δύο αυτές περιπτώσεις, αυτός είναι πολύ περισσότερο ανοικτός στην πλάνη, και έχει πολύ λιγότερη ελευθερία, παρά όταν μοχθεί όπισθεν του χρήματος ή της δόξας ή της ευχαρίστησης. Τί χαριτωμένη υπεκφυγή αυτό το σχόλιο είναι, λοιπόν· αυτό αποκρούει την ελευθερία του ανθρώπου σε ασήμαντα ζητήματα που αφορούν τα δημιουργημένα πράγματα, και διακηρύσσει την ελευθερία του σε ύψιστα ζητήματα που αφορούν τον Θεό. Είναι σαν να λές, ο Κόντρουσ δεν μπορεί να πληρώνει μία δραχμή, αλλά μπορεί να πληρώνει αναρίθμητες χιλιάδες δραχμές. Και είμαι ξαφνιασμένος που η Διατριβή, η οποία έχει έως τώρα σθεναρά επικρίνει την διδασκαλία του Γουίκλιφ, ότι όλα τα πράγματα έρχονται να συμβούν κατ'ανάγκη, θα επήνεε τώρα, αυτή η ίδια, να παραχωρεί, ότι το αποτέλεσμα των πραγμάτων είναι ΑΝΑΓΚΑΙΟ στο μέτρο που αφορά εμάς.

"Επιπλέον, όσο και αν εσύ συστρέψεις αυτό το κείμενο, να εφαρμόζει στην "ελεύθερη θέληση" λέει η Διατριβή, "όλοι αναγνωρίζουν ότι ουδείς μπορεί να διατηρείτε σε μία ορθή πορεία ζωής, χωρίς την Χάρη του Θεού· παρ'όλα αυτά, εμείς οι ίδιοι ακόμα μοχθούμε, όλο το χρονικό διάστημα, με όλες μας τις δυνάμεις, γιατί προσευχόμαστε καθημερινά: "Ω Κύριε, Θεέ μου, οδήγησε τον δρόμο μου στο οπτικό σου πεδίο". Αυτός που ζητά βοήθεια δεν θέτει παράμερα την προσπάθεια".

Η Διατριβή νομίζει ότι δεν ενδιαφέρει τί αυτή απαντά, υπο τον όρον ότι δεν παραμένει σιωπηλή, αλλά λέει κάτι· και τότε θα ήθελε να έχει ότι λέει, να φαίνεται σαν μία πλήρης απάντηση· τέτοια εμπιστοσύνη έχει στο δικό της κύρος. Αυτή οφείλει να προσδιορίσει, εάν εμείς μοχθούμε δια της δικής μας δυνάμεως, και προσδιορίζει, αντίθετα, ότι αυτός που προσεύχεται κάνει κάποια προσπάθεια. Παρακαλώ, μας κοροϊδεύει; ή είναι γελοιοποιώντας τους Παπικούς; Αυτός που προσεύχεται, προσεύχεται δια του Πνεύματος· ή μάλλον, το Πνεύμα τό ίδιο προσεύχεται εντός ημών, καθώς είμαστε πληροφορούμενοι στους Ρωμαίους 8 (στοίχοι 26-27). Πώς

είναι η δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" αποδειγμένη δια της προσπάθειας του Πνεύματος; Θεωρεί η Διατριβή την "ελεύθερη θέληση", και το Άγιο Πνεύμα, σαν ίδια και απαράλλαχτα; Είμαστε εμείς τώρα συζητώντας την δύναμη του Αγίου Πνεύματος; Έτσι, η Διατριβή μου αφήνει αυτό το χωρίο του Ιερεμία άθικτο, και ανίκητο, και απλά παρουσιάζει εκ του δικού της κεφαλιού το σχόλιο: "εμείς ακόμα μοχθούμε με την δική μας δύναμη". Και ο Λούθηρος θα είναι υποχρεωμένος να ^{ισ}πιστεύει, θέροντας και μη.

VI. ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ 16, 1 / 21, 1:

Η ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η δήλωση στις Παροιμίες 16: "Είναι του ανθρώπου να προετοιμάζει την καρδιά, αλλά του Κυρίου να κυβερνά την γλώσσα" (στοίχος 1), επίσης, συνδέεται από την Διατριβή, στην έκβαση των γεγονότων, καθώς εάν η ^εευχεκριμ^η δήλωση της Διατριβής πρέπει να με ικανοποιεί, χωρίς οποιαδήποτε άλλη μαρτυρία. Είμαι πράγματι, πλούσια ικανοποιημένος, ότι, εάν παραδέχω το νόημα ^εσχετίζεται στην έκβαση των γεγονότων, ξεκάθαρα επιτυγχάνω την νίκη, σύμφωνα με το τί έχω, ακριβώς, επειδή, βλέποντας ότι εμείς ^δέχουμε ελευθερία θέλησης στην δική μας σφαίρα δράσης, πολύ περισσότερο είναι αλήθεια, ότι ^δέν έχουμε καμία στην σφαίρα της δράσης του Θεού.

Κοίτα πόσο οξυδερκής είναι η Διατριβή: "Πώς είναι του ανθρώπου να προετοιμάζει την καρδιά, όταν ο Λούθηρος βεβαιώνει ότι όλα τα πράγματα ρυθμίζονται εξ αναγκαιότητας; Απαντώ: Εάν η διέξοδος των πραγμάτων δεν είναι στην δύναμή μας, καθώς εσύ ο ίδιος λες, πώς είναι του ανθρώπου να ρυθμίζει αυτά τα πράγματα; Πάρε στον εαυτό σου την απάντηση που μου έδωσες: Μάλλον, πρέπει να εργαζόμαστε όλα, που εμείς μπορούμε, ακριβώς επειδή όλα τα μελλοντικά πράγματα είναι σε εμάς αβέβαια" καθώς ο Εκκλησιαστής λέει: "Μέσα στο πρωινό είδα τον σπόρο και κατά το βράδυ δεν κρατώ το χέρι σου: γιατί εσύ δεν γνωρίζεις ποιό θα ανθεί, αυτό ή εκείνο" (11, 6). Αυτά τα πράγματα, επαναστατώνω, είναι αβέβαια, κατά το μέτρον που η γνώση μας αυτών είναι αφορώμενη, μολονότι αυτά

είναι αναγκαία, κατά το μέτρο που αφορά την δική τους έκβαση. Η ανάγκη πλήττει τον φόβο του Θεού εντός ημών, έτσι ώστε δεν υποχωρούμε εντός κάποιας αλαζονικής αίσθησης σιγουριάς, αφού η αβεβαιότητας γεννά εμπιστοσύνη, μη τυχόν θα απελπιζόμασταν.

Η Διατριβή, ωστόσο, πηγαίνει πίσω στο παλιό της θέμα - Τροχούδι, ότι πολλά είναι ειπωμένα στο βιβλίο των Παροιμιών επ' ωφελεία της "ελεύθερης θέλησης", τέτοια όπως: "Αποκάλυψε τα έργα εις τον Κύριον" (16, 3) "Άκουσες ότι λέει τα έργα"; λέει η Διατριβή.

Υποθέτω ότι προβάλλει αυτή την αξίωση, επειδή είναι σ' αυτό το βιβλίο πολλά προστακτικά, και υποθετικά ρήματα, και αντωνυμίες, στο δεύτερο πρόσωπο· γιατί είναι επάνω σ' αυτά τα θεμέλια, που αυτή κτίζει τις αποδείξεις της της ελευθερίας της θέλησης, όπως αυτή: "Αποκάλυψε", συνεπώς, εσύ μπορείς να αποκαλύπτεις· "τα έργα", συνεπώς, εσύ πραγματοποιείς αυτά. Επί αυτής της αρχής θα καταλαβαίνεις: "Εγώ είμαι ο Θεός σου" (Ησαΐας 41, 10) σαν να σημαίνει: "Εσύ κάνεις εμένα Θεό σου": "Η πίστη έχει σωμένο εσένα" (Λουκάς 7, 50)· ("Η" καταλαβαίνεις εσύ;) εξ' ίσου ερμηνεύει έτσι: "Εσύ κάνεις την δική σου πίστη":· και έπειτα έχεις αποδείξει την "ελεύθερη θέληση": Δεν είμαι παίζοντας εδώ· είμαι δείχνοντας την Διατριβή, ότι δεν είναι σοβαρή σ' αυτές τις δουλειές.

Η δήλωση σ' αυτό το κεφάλαιο: "Ο Κύριος έχει κατασκευάσει όλα τα πράγματα για τον εαυτό Του· αλήθεια, ακόμα και τον αμαρτωλό για την μέρα του κακού" (στοίχος 4), η Διατριβή τροποποιεί ακριβώς διά των δικών της λέξεων, καθώς αυτή απαλάσσει τον Θεόν **ΝΑ ΕΧΕΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΕΙ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΠΛΑΣΜΑ ΚΑΚΟ**. Καθώς εάν εγώ είχα μιλήσει για την δημιουργία, και όχι μάλλον, περί της σταθερής δράσης του Θεού στα δημιουργημένα πράγματα, την λειτουργία διά της οποίας ο Θεός κινεί σε δράση, ακόμα και τον ασεβή. Πραγματεύθηκα με αυτό πριν, όταν ήμουν συζητώντας τον Φαραώ.

Ούτε η Διατριβή βρίσκει οποιαδήποτε αμηχανία σ' αυτό το κείμενο, από το εικοστό κεφάλαιο: "Η καρδιά του Βασιλιά είναι στα χέρια του Κυρίου· Αυτός την γέρνει προς οποιοδήποτε μέρος θέλει" (21, 1). "Αυτός που γέρνει" αυτή λέει, "δεν καταναγκάζει αμέσως"

Καθώς εάν εγώ ήμουν μιλώντας περί καταναγκασμού και όχι, μάλλον, για αναγκαιότητα του αμετάβλητου. Είναι αυτή η ανάγκη, που σημαίνεται από το "γέρνειν" του Θεού, το οποίο δεν είναι τέτοιο οκνηρο πράγμα εσίν "ροχαλίειν", καθώς η Διατριβή φαντάζεται· είναι η πλέον δραστήρια λειτουργία του Θεού, την οποία ο άνθρωπος δεν μπορεί να αποφεύγει ή να μεταβάλλει, αλλά υπό την οποία αυτός έχει κατ' ανάγκη την θέληση την οποία ο Θεός του έδωσε, και την οποία ο Θεός, τώρα, κάνει να ενεργεί διά της δικής Του κίνησης. Πραγματεύθηκα με αυτό παραπάνω.

Περαιτέρω, η Διατριβή νομίζει ότι, αφού ο Σολομών μιλά για την "καρδιά του Βασιλιά", το χωρίο δεν μπορεί ορθά να στραφεί, μέσα σε κάποια γενική δήλωση, αλλά σημαίνει αυτό που ο Ιώβ λέει αλλού: "Αυτός κάνει τον υποκριτή να βασιλεύει, εξαιτίας των αμαρτιών του λαού" (Ιώβ 34, 30). Αυτή τελικώς παραδέχεται, ότι ο Βασιλιάς είναι κεκλιμένος στο κακό διά του Θεού, αλλά "απλώς διά της αδείας Του στο Βασιλιά, να δώσει το χαλινάρι στα πάθη του, με σκοπό να φρονιματίσει τον λαό". Απαντώ: είτε ο Θεός "επιτρέπει", είτε εάν Αυτός "γέρνει", αυτή η άδεια ή κλίση δεν έρχεται να συμβεί, χωρίς την θέληση και δραστηριότητα του Θεού, γιατί η θέληση του βασιλιά δεν μπορεί να ξεφύγει την δράση του Παντοδύναμου Θεού, διά της οποίας όλες οι θελήσεις των ανθρώπων, καλές ή κακές, είναι κινημένες να θέλουν και να δρουν.

Ως προς την γενίκευσή μου, από την ιδιαίτερη θέληση του βασιλιά, δεν νομίζω ότι ήτο κάποιο παράλογο ή αμαθές πράγμα για μένα να κάνω. Γιατί εάν η καρδιά του βασιλιά, η οποία φαίνεται να είναι ύψιστα ελεύθερη, και να κυριαρχεί επί των άλλων, δεν μπορεί στην πραγματικότητα να θέλει εκτός καθώς ο Θεός γέρνει αυτήν, πόσο πολύ ολιγώτερο μπορεί οποιοσδήποτε άλλος άνθρωπος; Και αυτό το συμπέρασμα θα μπορούσε να εγρευτεί έγκυρα, όχι μόνο από την θέληση του Βασιλιά, αλλά από κάθε ανθρώπου· γιατί εάν κάθε ξεχωριστός άνθρωπος, οσοδήποτε ασήμαντος, δεν μπορεί να θέλει ενώπιον του Θεού εκτός καθώς ο Θεός γέρνει αυτόν, το ίδιο πρέπει να είναι ειπωμένο για όλους τους ανθρώπους. Έτσι η ανικανότης του Βαλαάμ να λείπει αυτό που ήυχετο, είναι μία ξεκάθαρη απόδειξη από τις Γραφές, ότι ο άνθρωπος δεν είναι στην δική του

δύναμη, ούτε είναι ελεύθερος ^{στο να} εκλέγει και ^{να} κάνει ότι αυτός κάνει. Εάν δεν ήτο έτσι, τέτοιες περιπτώσεις δεν θα στέκονταν στις Γραφές.

VII. ΙΩΑΝΝΗΣ 15, 5: Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ "ΤΙΠΟΤΑ"

Μετά από αυτό, έχοντας ειπεί ότι η αθουσία τέτοιων μαρτυριών, που ο Λούθηρος συγκεντρώνει, μπορούσαν να συγκεντρώνονται από το βιβλίο των Παροιμιών, αλλά ότι μία "βολική εξήγηση" θα μπορούσε να κάνει αυτές να στέκονται, τόσο καλά επ'ωφελεία της "ελεύθερης θέλησης", όσο εναντίον αυτής, η Διατριβή παραθέτει, τελικώς, το αναπόφευκτο του Λουθήρου Αχιλλείο όπλο, την δήλωση στον Ιωάννη 15: "Χωρίς εμέ, εσείς ^{δεν} μπορείτε να κάνετε τίποτα" (στοίχος 5).

Χειροκροτώ αυτόν τον εξαίρετο υπερασπιστή της "ελεύθερης θέλησης": Αυτός διδάσκει εμάς να τροποποιούμε τις μαρτυρίες της Γραφής με "βολικές εξηγήσεις" όπως θεωρούμε εμείς κατάλληλα, έτσι ώστε να μπορούν, πραγματικά, να στέκουν επ'ωφελεία της "ελεύθερης θέλησης" (δηλαδή, να μπορούν να είναι χρήσιμες, όχι καθώς αυτές θα ώφειλαν, αλλά καθώς εμείς θα θέλαμε) και τώρα υποκρίνεται ότι φοβάται, αυτό το ένα Αχιλλείο κείμενο, έτσι ώστε, διά της ανατροπής του, να μπορεί να προκαλεί τον βραδύνοο αναγνώστη, να κρατά τα υπόλοιπα των κειμένων μας σε υπερβολική περιφρόνηση. Αλλά εγώ θα κοιτάξω και θα δω, διά ποίας δύναμης η Διατριβή, έναντι όλων των πομπωδών ηρωϊκών φλυαριών της, πηγαίνει να κατακτήσει τον Αχιλλέα μου· γιατί μέχρι τώρα δεν έχει βγάλει στην μάχη ούτε εναν κοινό πεζικόριο, ούτε ακόμα κάποιον θερσίτη, αλλά έχει, υπερβολικά επιτυχώς, χρησιμοποιήσει τα δικά της όπλα για να αποτελειώνει τον εαυτό της.

Αυτή συλλαμβάνει τον έλεγχο αυτής της μικρής λέξης "τίποτα", της κόβει τον λάρυγγα με πολλές λέξεις και παραδείγματα, και διά μέσου κάποιας "βολικής εξήγησης" την φέρει εις αυτό: "τίποτα" μπορεί να σημαίνει το ίδιο, καθώς "κάποιο λίγο ατελές κάτι" Δηλαδή λέει, με διαφορετικές λέξεις, αυτό το οποίο οι Σοφιστές εσκέφθησαν από αυτό το χωρίο: "Χωρίς εμέ εσείς ^{δεν} μπορείτε να κάμετε τίποτα" που σημαίνει να λέει, τίποτα ΤΕΛΕΙΟ. Αυτό το

πληκτικό, τετριμμένο, και σκουριασμένο σχόλιο, η Διατριβή ανακαινίζει διά της δύναμης της ρητορικής της, και κάνει παιχνίδι με αυτό, καθώς εάν είχε υπάρξει η πρώτη να παρουσιάζει, και ουδέποτε να ήτο ακουσμένο πριν. Αυτή θα ήθελε να τὸ ἐκθέσει μπροστά μας, καθώς ένας θα ήθελε κάποιο θαύμα. Ωστόσο, συνεχώς, με πολύ εζυπνάδα, παραλείπει να δώσει κάποια φροντίδα στο πραγματικό κείμενο, και σ' αυτό που προηγείται, και ακολουθεί τον λόγο, από το οποίο η αντίληψή μας αυτού πρέπει να ζητηται. Δέν κάνω παρατήρηση στην ἀπόπειρα της να αποδείξει, με πολλά λόγια και παραδείγματα, ότι η λέξη "τίποτα" μπορεί να λαμβάνεται, σ' αυτό το χωρίο, για κάποιο "λίγο ατελές κάτι". Καθώς εάν εμείς συζητούσαμε, περίπου, τί ΜΠΟΡΕΙ να είναι. Τί επρεπε να αποδείξει ἦτο, εάν αυτό ΩΦΕΙΛΕΙ εἶναι γὰ λαμβάνεται. Ἐτσι, το όλον αυτής της πομπώδους εξήγησης, εάν επιτυγχάνει οτιδήποτε, επιτυγχάνει μόνο αυτό: κάνει το χωρίο του Ιωάννη αβέβαιο και διφορούμενο. Ουδεμία ἐκπληξις· γιατί ο μοναδικός σκοπός της Διατριβής είναι, να κάνει τις Γραφές του Θεού σκοτεινές παντού, ὥστε εὐχεται να μην είναι εξαναγκασμένη να χρησιμοποιεῖ και να κάνει το κύρος των παλαιών αποφασιστικό, ὥστε να μπορεί να καταχράται. Αυτή είναι μία αληθινά ἐκπληκτική ευσέβεια, η οποία κάνει τους λόγους των ανθρώπων επωφελεῖς, και τους Λόγους του Θεού ανώφελους.

Το εξαιρετικότερο πράγμα ἀπο όλα είναι να δούμε, πόσο υπέροχα συνεπές αυτό είναι: τὸ "τίποτα" μπορεί να λαμβάνεται ὡς "κάποιο λίγο κάτι", και σε αυτήν την σημασία (λέει η Διατριβή) "είναι πάρα πολύ αληθινό, ότι χωρίς τον Χριστό εμείς δὲν μπορούμε να κάνουμε τίποτα" γιατί Αυτός είναι μιλώντας περί των καρπών του Ευαγγελίου, οι οποίοι δὲν εμφανίζονται, εκτός σε εκείνους που παραμένουν στο κλήμα, το οποίο είναι ο Χριστός" κ.λ.π. Εδώ η Διατριβή η ίδια παραδέχεται, ότι οι καρποί δὲν εμφανίζονται, εκτός σε εκείνους που παραμένουν στο κλήμα· και αυτή κάνει ἔτσι, διά μέσου εκείνης της ίδιας "βολικής εξήγησης", με την οποία αποδεικνύει ότι "τίποτα" είναι "κάποιο λίγο ατελές κάτι". Ἴσως το επίρρημα "δὲν" θα επρεπε, επίσης, να είναι

"βολικά εξηγημένο" να σημαίνει, ότι ο καρπός του Ευαγγελίου - σε κάποιο μέτρο "κάποιο λίγο ατελές κάτι" - μπορεί να εμφανίζεται εκτός του Χριστού· έτσι ώστε μπορούμε να κηρύττουμε, ότι οι ασεβείς χωρίς Χριστό, μπορούν να παρουσιάσουν καποιους εκ των καρπών της ζωής, ακόμα και εάν ο Σατανάς βασιλεύει σ' αυτούς, και πολεμά ενάντια στον Χριστό. ^{που σημαίνει, ότι οι εχθροί του Χριστού, μπορούν να δράν υπέρ Αυτού.} (Αλλά μακριά με όλο αυτό· θα μου άρεσε σαν πληροφορία να ακούσω εδώ, για το πώς η Διατριβή μπορεί να αντιστέκεται στους αιρετικούς, που θα χρησιμοποιούν αυτόν τον κανόνα απ' άκρου εις άκρον της Γραφής, και θα επιμένουν να λαμβάνουν "τίποτα" και "δέν" σαν να σημαίνουν το "ατελές", καθώς ακολουθεί: "Χωρίς Αυτόν ΔΕΝ ήτο ΤΙΠΟΤΑ δημιουργημένο" (Ιωάννης 1, 3) - που σημαίνει, κάποιο λίγο κάτι. "Ο τρελός είπε εν τη καρδία αυτού, Ο Θεός ΔΕΝ υπάρχει" (Ψαλμός 14, 1) - που σημαίνει, ο Θεός ατελής υπάρχει. "Αυτός κατασκεύασε εμάς και ΟΧΙ εμείς οι ίδιοι" (Ψαλμός 100, 3) - που σημαίνει, εμείς κατασκευάζουμε κάποιο λίγο κάτι. Και ποιος μπορεί να λογαριάζει όλα τα μέρη στην Γραφή, όπου όλα τα "τίποτα" και τα "δέν" τίθενται; Θα επρεπε εμείς να λέμε, σ' αυτό το σημείο, "πρέπει να παρατηρούμε κάποια βολική εξήγηση"; Κάθε αιρετικός βρίσκει την δική του εξήγηση βολική.

Αυτό, υποθέτω, είναι να "κόβεις τον γόρδιο δεσμό" - και να ανοίγεις τις πόρτες σε τέτοια κατάχρηση, για διαφθορά των μυαλών, και εξαπάτηση των πνευμάτων. Σε εσένα, που δεν νοιάζεσαι στο παραμικρό για την βεβαιότητα της Αγίας Γραφής, τέτοια κατάχρηση στην ερμηνεία θα ήτο, υποθέτω, βολική· αλλά για μένα, που έχω καθήκον να εδραιώνω συνειδήσεις, τίποτα ^{δεν} θα μπορούσε να είναι περισσότερο άβολο, ή επιβλαβές, ή καταστροφικό, παρά αυτή η δική σου "βολικότητα".

Άκου, συνεπώς, μεγάλε κατακτητή του Αχιλλέα του Λουθήρου: Εάν δεν αποδείξεις ότι "τίποτα" σ' αυτό το χωρίο, οχι μόνο **ΜΠΟΡΕΙ**, αλλά **ΠΡΕΠΕΙ** να λαμβάνεται να σημαίνει "κάποιο λίγο κάτι", **δεν** έχεις κάνει τίποτα με την απέραντη σπατάλη λέξεων και παραδειγμάτων, αλλά πολεμάς την φωτιά με ξερά άχυρα. Τί μας ενδιαφέρει το δικό σου "**ΜΠΟΡΕΙ** να είναι", όταν έχεις **έντονη** να αποδείξεις το "**ΠΡΕΠΕΙ** να είναι"; Και εάν

δεν το κάνεις , εγώ στέκομαι στην φυσική γραμματική σημασία της λέξεως, και περιφρονώ τα όπλα σου και τους πανηγυρισμούς σου:

Πού τώρα είναι , εκείνη η "πιθανή άποψη", η οποία έθετε ότι η "ελεύθερη θέληση" μπορεί να θέλει όχι καλό; Ίσως η "βολική εξήγηση" εισάγεται εδώ να μας πει, ότι "όχι καλό" σημαίνει "κάποιο καλό". Είναι ολοσχερώς ^{αγνώριμο} γραμματικά, και λογικά, να λες ότι ΤΙΠΟΤΑ είναι το ίδιο σαν ΚΑΤΙ στους δασκάλους της Λογικής το πράγμα είναι το αδύνατον, γιατί τα δύο είναι αντιφατικά. Και που τότε είναι η πίστη μας, ότι ο Σατανάς είναι ο Πρίγκηπας αυτού του κόσμου και βασιλεύει, καθώς ο Χριστός και ο Παύλος μας λένε, στις θελήσεις και τα μυαλά των ανθρώπων, που είναι αιχμάλωτοί του, και υπηρετούν αυτόν; Αυτός ο ωρυόμενος λέων, ^{ο άκούρατος} και αδιάλλακτος εχθρός της χάρης του Θεού, και της σωτηρίας των ανθρώπων, θα υποφέρει τον άνθρωπο, που είναι σκλάβος του και μέρος του βασιλείου του, να κάνει προσπάθειες προς το καλό, σε κάποιο χρόνο ή διά οποιασδήποτε δραστηριότητας, διά των οποίων να μπορεί να ξεφύγει την τυραννία του Σατανά; Δεν θα παρακινεί και θα ωθεί, μάλλον, τον άνθρωπο, να θέλει και να κάνει, με όλες του τις δυνάμεις, αυτό το οποίο είναι αντίθετο στην χάρη; Αλήθεια, οι δίκαιοι, των οποίων οι πράξεις είναι κατεργασμένες διά του Πνεύματος του Θεού, ^{βρίσκουν} σκληρό να του αντιστέκονται, και να θέλουν και να κάνουν καλό, τόσο βίαια αυτός μαίνεται εναντίον των. Εσύ, που φαντάζεσαι ότι η ανθρώπινη θέληση είναι κάτι, τοποθετημένο σε κάποια ενδιάμεση θέση "ελευθερίας", και αφημένη στον εαυτό της, βρίσκεις αυτό εύκολο να φαντάζεσαι, ότι υπάρχει ταυτοχρόνως κάποια προσπάθεια της θέλησης σε κάθε μια εκ των δύο διευθύνσεων: γιατί φαντάζεσαι ότι αμφότεροι, ο Θεός και ο διάβολος, είναι σε μεγάλη απόσταση, απλοί θεατές, ^{εάν να λέγαμε}, αυτής της ευμετάβλητης "ελεύθερης θέλησης". Δεν πιστεύεις ότι αυτοί είναι οι υποβολείς, και οδηγοί, κάποιας ΔΟΥΛΟΜΕΝΗΣ θέλησης, και ο καθένας ^{είναι} διεξαγάγοντας ανηλεή πόλεμο εναντίον του άλλού. Εάν αυτό μόνο πιστεύεται, τότε η υπόθεσή μου στέκει τελειώς ισχυρά, και η "ελεύθερη θέληση" καταβαλλεται. Καθώς εγώ έδειξα παραπάνω, είτε το βασίλειο του Σατανά στον άνθρωπο είναι φανταστικό, όπου σ' αυτήν την περίπτωση

ο Χριστός θα είναι ένας ψεύτης ή αλλοιώς, εάν το βασίλειό του είναι καθώς ο Χριστός ^{περιγράφει}, η "ελεύθερη θέληση" θα είναι, απλά, ένα χαϊδούρι, αιχμάλωτο του Σατανά, το οποίο δεν μπορεί να ελευθερώνεται, εάν πρώτα δεν είναι ο διάβολος πεταγμένος έξω διά του δακτύλου του Θεού.

Απο αυτό νομίζω ότι επαρκώς αντιλαμβάνεσαι, καλή μου Διατριβή, τί σημαίνει και πόσο πολύ ωφελεί, που, ο συγγραφέας σου, αντιπαθώντας την επιμονή του Λούθηρου στους ισχυρισμούς, μπορούσε κανονικά να παρατηρεί: "Ο Λούθηρος πιέζει την υπόθεσή του πάρα πολύ δυνατά με τα κείμενα της Γραφής, αλλά αυτά μπορούν να καταργηθούν από κάποια, μοναδική, μικρή λέξη". Ποιός είναι απληροφόρητος ότι όλες οι Γραφές μπορούν να καταργηθούν ^{μόνης,} διά καποιας μικρής λέξης; Εγνώρισα αυτό αρκετά καλά, πριν ποτέ ακούσω το όνομα του Έρασμου. Αλλά το ζήτημα είναι, εάν αυτό είναι ικανοποιητικό για τη Γραφή να είναι καταργημένη διά κάποιας μόνης μικρής λέξης. Είναι αυτή δίκαια καταργημένη; Θα έπρεπε αυτή να είναι έτσι καταργημένη; Αυτά είναι τα ζητήματα. Αν κοιτά η Διατριβή αυτόν τον τρόπο θα δει, πόσο εύκολο είναι να καταργεί τις Γραφές, και πόσο αντιπαθητικό είναι το αξίωμα του Λούθηρου. Θα δει ότι αμφοτέρω, λίγες λέξεις και όλες οι πύλες της κόλασης ^{είναι} είναι καμμίας χρησιμότητας στο ελάχιστο.

Μολονότι δεν είμαι δεσμευμένος να αποδείξω κάτι αρνητικώς προσδιοριζόμενο, ωστόσο θα κάνω τώρα ότι η Διατριβή ήτο ανίκανη να κάνει υπέρ της δικής της κατάφασης, και θα αποδείξω διά της δύναμης των επιχειρημάτων, ότι ΤΙΠΟΤΑ σ' αυτό το χωρίο, όχι μόνο ΜΠΟΡΕΙ αλλά ΠΡΕΠΕΙ να λαμβάνεται να σημαίνει, "όχι ^{Κάποιο} λίγο κάτι", αλλά, αυτό το οποίο ο όρος φυσικά εκφράζει. Αυτό εγώ θα κάνω, πλέον και πάνω από το ακαταμάχητο επιχείρημα, με το οποίο έχω ήδη κερδίσει την μέρα - δηλαδή, ότι η συνήθης και φυσική σημασία του όρου πρέπει να είναι διατηρημένη, εκτός εάν απόδειξη δοθή ^{για} για το αντίθετο που η Διατριβή, ούτε έχει κάνει, ούτε μπορεί να κάνει. Εμείς αποδεικνύουμε αυτό, πρώτον από την φύση της περίπτωσης, όπως ακολουθεί: Είναι ξεκαθαρά αποδειγμένο διά των Γραφών, που ^{είναι} είναι, ούτε διφορούμενες ούτε σκοτεινές, ότι ο Σατανάς είναι, ασυγκρίτως, ο πλέον ισχυρός και πανούρ-

γος Πρίγκηπας σ' αυτόν τον κόσμο* καθώς έχω ειπεί. Κάτω από την εξουσία του η ανθρώπινη θέληση δεν είναι πλέον ελεύθερη, ούτε στην δική της δύναμη, αλλά είναι η δούλη της αμαρτίας και του Σατανά, και μπορεί μόνο να θέλει ότι ο πρίγκηπας της έχει θελήσει. Και αυτός δεν θα αφήσει να θελήσει οποιοδήποτε καλό, - μολονότι, και αν ακόμα ο Σατανάς δεν εξουσίαζε αυτήν, η αμαρτία καθ' εαυτή, της οποίας σκλάβος είναι ο άνθρωπος, θα την λυγίζει κάτω από το βάρος αρκετά, ώστε να κάνει ανίκανη να θέλει καλό.

Επιπλέον, οι ακόλουθες λέξεις της συζήτησης αποδεικνύουν το ίδιο σημείο (η Διατριβή υπερήφανα αγνοεί αυτές, μολονότι εγώ σχολίασα, αρκετά, επ' αυτών στους Ισχυρισμούς μου). Ο Χριστός συνεχίζει έτσι στον Ιωάννη 15: "Εάν κάποιος άνθρωπος δεν παραμένει εγ' εμοί, αυτός εβλήθη έξω, όπως το κλήμα, και εξηράνθη, και οι άνθρωποι συνάγουσιν αυτά και εις το πυρ βάλλουσιν και καίεται" (στοίχος 6). Αυτό, επαναλαμβάνω, η Διατριβή, κατά την διάρκεια της ρητορικής της δεξιότητας, παρέβλεψε, ελπίζοντας ότι το πέρασμά της θα ήτο πέραν της αντίληψης τέτοιων αμαθών συντρόφων, καθώς οι Λουθηρανοί. Αλλά εδώ βλέπεις τον Χριστό, να ερμηνεύει την δική του παρομοίωση, της αμπέλου και του κλάδου, και να διακρίνει, τελειώς ξεκάθαρα, τί εικε εννοήσει διά του όρου "τίποτα"; δηλαδή, ο άνθρωπος, εκτός Χριστού, είναι εκβλημένος και ξηραίνεται. Τί μπορεί, υπαρχων εκβλημένο και ξηραινόμενο, να σημαίνει, πλην να είναι στην δημοσιότητα παραδομένο, εντός της δύναμης του διαβόλου, και να αυξάνει συνεχώς χειρότερα; Αλλά η χειροτέρευση δεν είναι κατά κανένα τρόπο ικανότης ή προσπάθεια. Όσο περισσότερο ο ξηραμένος κλάδος ξηραίνεται, τόσο περισσότερο και περισσότερο είναι αυτός κατασκευασμένος ^{ΕΤΟΙΜΟΣ} για την φωτιά. Εάν δεν είχε ο ίδιος ο Χριστός μεγαθύνει και εφαρμόσει αυτή την παρομοίωση, ουδεις θα ταχμούσε, ετι, να μεγαθύνει και εφαρμόσει αυτήν. Στήρίζεται, καλώς, συνεπώς, ότι "τίποτα", σ' αυτό το μέρος, πρέπει λαμβάνεται στην καθαυτό σημασία του, καθώς η φύση του όρου αποδίδεται

Τώρα ας παρατηρήσουμε τα παραδείγματα, διά των οποίων η Διατριβή αποδεικνύει ότι "τίποτα" σε κάποιους χώρους

λαμβάνεται αντί "κάποιου λίγου κάτι", έτσι ώστε να μπορούμε να δείξουμε ότι επίσης σε αυτό το μέρος η Διατριβή είναι και επιτυχάνει τίποτα. Ακόμα και αν ήταν κάνοντας οτιδήποτε εδώ, δεν θα επιτύχανε ακόμα τίποτα, τέτοιο μηδενικό είναι η Διατριβή, σε κάθε διεύθυνση και σε κάθε σημείο.

"Κάποιος άνθρωπος είναι, συνήθως, ειπωμένο να κάνει "τίποτα", αυτή μας λέει, "όταν δεν επιτυγχάνει ότι σκοπεύει"· ωστόσο αυτός που προσπαθεί, συχνά κάνει κάποια πρόοδο". Απαντώ: Εγώ ουδέποτε άκουσα αυτό έτσι "συνήθως ειπωμένο"· εσύ έχεις λάβει την άδεια της εφεύρεσης αυτής της χρήσης. Οι λέξεις πρέπει να είναι θεωρημένες (όπως το υπόδειγμα ισχύει), στο φως του υποκειμένου ζητήματος και της πρόθεσης του ομιλούντος. Ουδείς καλεί αυτό το οποίο είναι επιχειρώντας να κάνει "τίποτα"· και αυτός που μιλά για "τίποτα", είναι μιλώντας όχι περί της προσπάθειας, αλλά περί του αποτελέσματος· είναι αυτό το οποίο ένας έχει υπόψιν όταν λέει: "αυτός κάνει τίποτα" ή "επιτυγχάνει τίποτα", δηλαδή,

δεν έχει κατορθώσει ή πραγματοποιήσει τον σκοπό του. Επιπλέον, υποθέτοντας ότι το παράδειγμά σου κρατά καλά (που δεν ταιριάζει), αυτό κάνει περισσότερο για μένα παρά για σένα. Γιατί αυτό είναι ακριβώς ότι εγώ υποστηρίζω και θέλω να εδραιώσω, ότι η "ελεύθερη θέληση" κάνει πολλά πράγματα, τα οποία, ωστόσο, είναι τίποτα προ του Θεού. Τί έχει αυτή κερδίσει διά της προσπάθειας της εάν δεν επιτυγχάνει τον σκοπό της; Και έτσι, παντού όπου η Διατριβή στρέφει, μόνο τσακίζεται και διαψεύδει τον εαυτό της, κάτι που είναι η συνήθης μοίρα εκείνων που συνηγορούν κάποια κακή υπόθεση.

Με την ίδια αστοχία αυτή επικαλείται το παράδειγμα του Παύλου: "ούτε είναι αυτός που φυτεύει κάτι, ούτε αυτός που ποτίζει, αλλά ο Θεός που δίνει την αύξηση" (1 Κορινθ. 3, 7). "Αυτό το οποίο είναι πολύ μικρής σπουδαιότητας και άχρηστο καθ' εαυτό αυτός καλεί "τίποτα", λέει η Διατριβή.

Ποιός λέει αυτό; Είσαι Διατριβή λέγοντάς μας ότι η Δiakονία του Λόγου είναι "καθ'εαυτή πολύμικρής σπουδαιότητας", όταν ο Παύλος παντού, και ειδικώς στην 2 Κορινθ. 3 (στοίχοι 6 - 9) ύψιστα εξαίρει αυτήν και την καλεί την λειτουργία της ζωής και

της δόξας; Εδώ, πάλιν, παραλείπεις να θεωρήσεις το υποκείμενον ζήτημα και την πρόθεση του ομιλούντος. Σε σχέση με το δόσιμο της αύξησης, ο φυτεύων και ο ποτίζων είναι "τίποτα", αλλά όσον αφορά το φύτεμα και το πότισμα αυτά δεν είναι "τίποτα" γιατί η διδασκαλία και η παραίνεση είναι το μέγιστο έργο του Πνεύματος στην εκκλησία του Θεού. Αυτό είναι το νόημα του Παύλου και αυτό οι λέξεις αρκετά καθαρά αποδίδουν. Εν πάσει περιπτώσει, υποθέτοντας ότι αυτό το άτοπο παράδειγμα πάει να κρατά καλά, αυτό επίσης στέκει επί της πλευράς μου. Γιατί εγώ υποστηρίζω ότι η "ελευθερη θέληση" είναι "τίποτα", δηλαδή άχρηστη εν εαυτώ, (καθώς εσύ εκθέτεις αυτήν) προ του Θεού. Είναι γι αυτό το είδος της "ύπαρξης" που είμαι μιλώντας γιατί είμαι γνώστης ότι κάποια ασεβής θέληση είναι κάποιο ΚΑΤΙ και όχι απλή ανυπαρξία.

Υπάρχουν επίσης οι λέξεις από την 1 Κορινθ, 13: "εάν εγώ δεν έχω αγάπη, εγώ είμαι τίποτα" (στοίχος 2). Για ποίον λόγο η Διατριβή παραθέτει αυτό το παράδειγμα δεν μπορώ να δω, εκτός εάν επόθησε το κύρος του πλήθους ή υπέθεσε ότι εγώ ήμουν ελλιπής όπλων με τα οποία να διαπεράσω αυτήν. Αυτός που είναι χωρίς αγάπη, είναι κατά μία αληθινή και καθαυτό σημασία "τίποτα" προ του Θεού. Αυτό είναι ότι εγώ λέω περί της "ελεύθερης θέλησης" έτσι που αυτό το παράδειγμα στέκει από την πλευρά μου, εναντίον της Διατριβής. Ίσως η Διατριβή είναι ακόμα απληροφόρητη του ετόχου του ζητήματος μεταξύ μας; Δεν είμαι μιλώντας περί "φυσικής ύπαρξης" αλλά περί "ύπαρξης εν τη χάρη", καθώς αυτοί την καλούν. Γνωρίζω ότι η "ελευθερη θέληση" μπορεί να κάνει κάποια πράγματα εκ φύσεως· μπορεί να τρώει, να πίνει, να γεννά, να εξουσιάζει κ.λ.π. Η Διατριβή δεν χρειάζεται να με κοροϊδεύει στο παραλήρημά της - στους φλύαρους παροξυσμούς της όπως λέγεται - λέγοντας ότι, εάν εγώ πιέζω τον όρο "τίποτα" τότε η "ελευθερη θέληση" δεν μπορεί ούτε και να αμαρτάνει χωρίς τον Χριστό· ο Λούθηρος εδέχθη συνεχώς ότι η "ελευθερη θέληση" ^{δεν} είναι χρήσιμη για τίποτα, πλην να αμαρτάνει. Έτσι έχει αυτό δώσει ικανοποίηση στην σοφή Διατριβή, να παίζει τον τρελ ό, ακόμα και σε σοβαρά ζητήματα. Εγώ λέω ότι ο άνθρωπος, χωρίς τη χάρη του Θεού, παραμένει

όχι ολιγώτερον υπό την γενική παντοδυναμία του Θεού, που πραγματοποιεί και κινεί και ωθεί όλα τα πράγματα σε μία αναγκαία, αλάνθαστη πορεία· αλλά η πράξη του ανθρώπου, έτσι υπάρχοντας φερμένη εμπρός, είναι "τίποτα", δηλαδή, ^{δεν} ωφελεί τίποτα ενώπιον του Θεού, ούτε είναι λογαριασμένη να είναι κάτι πλην αμαρτία. Έτσι, αυτός που είναι χωρίς αγάπη, είναι τίποτα εν τη χάρη. Τώρα, η ίδια η Διατριβή γνωρίζει, ότι εδώ ^{δεν} πραγματευόμαστε τον "καρπό" του Ευαγγελίου, ο οποίος δεν εμφανίζεται χωρίς τον Χριστό. Για ποιό λόγο, λοιπόν, πάει αυτή αμέσως να στρέφεται παράμερα από τον στόχο του ζητήματος, να εμφανίζει αιφνιδίως κάποιο άσχετο θέμα, και να εγείρει σοφιστείες γύρω από το φυσικό "εργάζεσθαι" και τον ανθρώπινο "καρπό"; Σίγουρα επειδή ένας που είναι έστερημένος της αλήθειας, ^{δεν} είναι ποτέ συνεπής προς τον εαυτό του.

Έτσι αυτό είναι με τις λέξεις του Ιωάννη 3: "Κάποιος άνθρωπος ^{δεν} μπορεί να λάβει ΤΙΠΟΤΑ, εκτός εάν είναι δοσμένο σ' αυτόν εξ' ουρανού". (στοίχος 27). Ο Ιωάννης μιλά εδώ περί του ανθρώπου (που είναι βεβαίως ήδη ΚΑΤΙ) και αποκρούει ότι αυτός λαμβάνει ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ (δηλαδή, το Πνεύμα με τα δώρα του· γιατί είναι περί αυτού, όχι περί της φύσης, που είναι μιλώντας). Δεν χρειάζεται την Διατριβή να του διδάξει ότι ο άνθρωπος έχει ήδη μύτη, αυτιά, μάτια, στόμα, χέρια, μυαλό, θέληση, λογική και όλα που είναι στον άνθρωπο. Ή πάει η Διατριβή να υποθέσει τον Βαπτιστή να ^{δεν} υπήρξε τόσο μαινόμενος τρελός, που όταν ανέφερε "άνθρωπο" ήτο στοχαζόμενος το "χάος" του Πλάτωνα ή το "κενό" του Λεύκιππου ή το "άπειρο" του Αριστοτέλη ή κάποιο άλλο ΤΙΠΟΤΑ το οποίο μπορούσε, εν τέλει, να καθίσταται κάποιο ΚΑΤΙ διά κάποιου δώρου από ουρανό; Και αυτό, υποθέτω, είναι ^{δεν} "παρουσιάζειν παραδείγματα από τις Γραφές", αυτή η εκ προθέσεως τρέλ. α σε τόσο ζωτικά ζητήματα.

Ποιός, έπειτα, είναι ο στόχος εκείνης της μάζας των λέξεων, που μας λέει ότι η φωτιά, και η διαφυγή από το κακό, και το μοχθείν εις αναζήτησιν του καλού, και όλα τα υπόλοιπα, είναι από τον ουρανό - καθώς εάν ο καθένας ήτο απληροφόρητος αυτού ή ^{δεν} διέψευδε; ; Εμείς είμαστε μιλώντας περί χάρις, και καθώς η ίδια η

Διατριβή έχει ειπεί, περί του Χριστού, και περί των καρπών του Ευαγγελίου· εν τούτοις, αυτή ξοδεύει όλο τον χρόνο της φλυαρώ- ντας περίξ της φύσης, σέρνοντας έξω το επιχείρημα και σαστίζοντας τον αμαθή αναγνώστη. Εν τω μεταξύ, όχι μόνο αποτυγχάνει να πα- ρουσιάζει μία μοναδική περίπτωση στην οποία "τίποτα" λαμ- βανεται ^{Εάν} "κάποιο λίγο κάτι" (το οποίο ^{ανέλαβε} να κά- νει) ^{αυτή ειδικώς ανοικτά προσίδει, ότι δεν έχει αντίληψη ή ενδιαφέρον} ως προς το τί ο Χριστός και η Χάρη είναι, ή πώς η χάρη δια- φερει από την φύση, ^{μακροσι} ^{και} ακόμα, ^{σι} τελευταίοι μαθητευόμενοι Σοφι- στές εγνώρισαν αυτό· αυτή είναι κάποια διάκριση, την οποία έχουν υποφέρει διά της συνεχούς επανάληψης στα σχολεία τους. Ταυτο- χρόνως η Διατριβή αποτυγχάνει πλήρως να δει, ότι όλα τα παρα- δείγματά της κάνουν για μένα, και εναντίον του εαυτού της. Ε- πειδή ο λόγος του Βαπτιστού εννοεί, ότι ο άνθρωπος ^{είν} μπορεί να λαμβάνει τίποτα, εκτός εάν αυτό είναι δοσμένο σε αυτόν από πάνω· έτσι ώστε η "ελεύθερη θέληση" είναι τίποτα.

Αυτό είναι πώς ο Αχιλλέας μου είναι κατακτημένος· όπλα είναι μεταβιβασμένα σε αυτόν διά της Διατριβής, διά των οποίων αποτελείώνει την Διατριβή, αφοπλισμένη και ανυπεράσπιστη. Αυτό είναι πώς οι Γραφές, με τις οποίες ο Λούθηρος, ο ισχυρογνώ- μων υποστηρικτής αξιωματικών προτάσεων πιέζει την υπόθεσή του, είναι "καταργημένες διά κάποιας μικρής λέξεως".

VIII. Η "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

ΔΕΝ ΣΥΜΠΕΡΑΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΟ

Μετά από αυτό η Διατριβή απαριθμεί πολλές παρομοιώσεις, διά των οποίων ^{είν} επιτυγχάνει τιποτα, πέραν του στροβιλισμού του ανόη- του αναγνώστη μακριά, σε άσχετα ζητήματα, κατά την μέθοδό της· γιατί αυτή συνεχίζει να μη θυμάται καθόλου το θέμα της συζή- τησης. Έτσι; "ο Θεός πράγματι διασώζει το πλοίο, αλλά ο ναύτης διευθύνει αυτό στο λιμάνι· ^{ευνεπώς} ο ναύτης κάνει κάτι". Αυτή η παρομοίωση ξεχωρίζει το έργο του διασώζειν, το οποίο είναι του Θεού, από το έργο του πηδαλιουχείν, το οποίο είναι του ναύτη. Εάν αποδεικνύει ότιδήποτε, αποδεικνύει αυτό: ότι ΟΛΟ το έργο του διασώζειν είναι του Θεού, και ΟΛΟ το έργο του πηδαλιου-

χείν είναι του ανθρώπου. Και, εν τούτοις, αυτή είναι "κάποια ωραία και κατάλληλη παρομοίωση". Πάλιν: "ο γεωργός συναθροίζει την σοδειά, αλλά ο Θεός έδωσε αυτή". Εδώ, μία φορά ακόμα, αυτή αποδίδει διαφορετικές δράσεις στον Θεό και τον άνθρωπο - εκτός εάν εννοεί να ταυτίζει τον γεωργό με τον Δημιουργό που δίδει την σοδειά. Ακόμα και επιτρέποντας καθ' οιονδήποτε τρόπο ότι τα ίδια έργα είναι εδώ αποδιδόμενα σε αμφοτέρους, σε Θεό και άνθρωπο, τί πηγαίνουν αυτές οι παρομοιώσεις να αποδείξουν; Απλά ότι το πλάσμα συν - εργάζεται με την δράση του Θεού. Και είμαστε εμείς τώρα συζητώντας συν - εργασία; Δεν είμαστε, μάλλον, συζητώντας την δύναμη και δράση που ακριβώς ανήκει στην "ελεύθερη θέληση"; Προς τα πού έχει ο ρήτοράς μας εκτραπεί, αυτός πού ήτο πηγαίνοντας να μιλήσει για φοίνικες και στην πραγματικότητα μιλά για τίποτε πλην για κολοκυθιάς; "Αυτός ήρχισε κάποιο αγγείο" έπειτα αλήθεια πηγαίνει ένα σταμνί να καταλήγει"; Εγώ, επίσης, είμαι πληροφορημένος ότι ο Παύλος συν - εργάζεται με τον Θεό στην διδασχή των Κορινθίων. αυτός κηρύττει εξωτερικά και ο Θεός διδάσκει εσωτερικά. Το έργο του καθενός είναι σ' αυτήν την περίπτωση ξεχωριστό. Κατά τον ίδιο τρόπο ο Παύλος συν - εργάζεται με τον Θεό, όταν αυτός μιλά εν τω πνεύματι του Θεού.

Εδώ το έργο είναι το ίδιο. Τί εγώ δηλώνω και υποστηρίζω είναι αυτό: ότι όπου ο Θεός εργάζεται εκτός της Χάρης του Πνεύματος Του, Αυτός εργάζεται όλα τα πράγματα σε όλους τους ανθρώπους, ακόμα και στους ασεβείς. γιατί Αυτός μόνος κινεί, κάνει να δρουν, και ωθεί διά της κίνησης της Παντοδυναμίας Του όλα αυτά τα πράγματα, τα οποία Αυτός μόνος δημιούργησε. αυτά μπορούν μήτε να αποφεύγουν μήτε να μεταβάλλουν αυτή την κίνηση, αλλά αναγκαίως ακολουθούν και υπακούουν αυτήν, κάθε πράγμα σύμφωνα με το μετρώ της δυναμής του, τής δοσμένη από τον Θεό. Έτσι, όλα τα πράγματα, ακόμα και οι ασεβείς συν - εργάζονται με τον Θεό. Και όταν ο Θεός δρα διά του Πνεύματος της χάρις Του εις αυτούς τους οποίους Αυτός έχει δικαιώσει, δηλαδή, στο δικό Του βασίλειο, Αυτός ^{οι} κινεί και φέρει εμπρός καθ' όμοιον τρόπο και αυτοί, υπάρχοντες μία νέα δημιουργία, ακολουθούν και συν - εργάζονται με Αυτόν ή, μάλλον, καθώς λέει ο Παύλος, είναι κατασκευασμένοι να δρουν δι' Αυτού. (Ρωμαίοι 8, 14).

Αλλά αυτός δεν είναι ο χώρος γι' αυτά τα ζητήματα. Δεν είμαστε εδώ συζητώντας τί εμείς μπορούμε να κάνουμε διά της εργασίας του Θεού εντος ημών, αλλά τί εμείς μπορούμε να κάνουμε διά του εαυτού μας που σημαίνει, *εαυ*, δημιουργημένοι καθώς είμαστε από το τίποτα, εμείς μπορούμε διά μέσου ^{αυτής} της γενικής κίνησης της Παντοδυναμίας να κάνουμε. Ή να επιχειρούμε οτιδήποτε εκ του εαυτού μας, ώστε να προετοιμάζουμε εαυτούς για την νέα δημιουργία διά του Πνεύματος. Η Διατριβή θα ήθελε να έχει μιλήσει επ' αυτού του σημείου και να στρέφεται παράμερα κάπου αλλού.

Τί εγώ λέω επ' αυτού του σημείου, είναι ως ακολουθεί: Ο άνθρωπος πριν αυτός είναι δημιουργημένος να είναι άνθρωπος, ^{δεν} κάνει και ^{δεν} προσπαθεί τίποτα, ^{αποδοτικά} προς την ύπαρξή του, ^{την} κατασκευασμένη κάποιο πλάσμα, και όταν αυτός είναι κατασκευασμένος και δημιουργημένος, αυτός ^{δεν} κάνει και ^{δεν} προσπαθεί τίποτα ^{επιδοτικά} προς την συνέχισή του σαν κάποιο πλάσμα· αμφότερα, η δημιουργία του και η συνέχισή του, έρχονται να συμβαίνουν διά της μόνης θέλησης της πανίσχυρης δύναμης, και καλωσύνης του Θεού, που δημιουργεί και διατηρεί εμάς χωρίς εμάς. Ωστόσο, ο Θεός δεν εργάζεται εντος ημών, άνευ ημών· γιατί Αυτός εδημιούργησε και διατηρεί εμάς υπέρ αυτού ακριβώς του σκοπού, να μπορέσει Αυτός να εργάζεται εντος ημών, και εμείς να μπορέσουμε να συνεργαστούμε με Αυτόν, είτε αυτό λαμβάνει χώραν εκτός του βασιλείου Του, διά της γενικής Του παντοδυναμίας, είτε εντός του βασιλείου Του, διά της ειδικής δύναμης του Πνεύματός Του. Έτσι, επίσης, εγώ λέω ότι ο άνθρωπος, πριν αυτός είναι ανανεωμένος εντός της νέας δημιουργίας του βασιλείου του Πνεύματος, ^{δεν} κάνει και ^{δεν} προσπαθεί τίποτα ώστε να προετοιμάζει εαυτόν υπέρ αυτής της νέας δημιουργίας και Βασιλείας, και όταν αυτός είναι ανανεωμένος, αυτός ^{δεν} κάνει και ^{δεν} προσπαθεί τίποτα προς την συνέχισή του σ' αυτό το Βασίλειο· αλλά το Πνεύμα μόνο εργάζεται αμφότερα, τις ευλογίες εν ημίν, αναζωογονώντας εμάς και διατηρώντας εμάς, παρ' ότι αναγεννημένοι, χωρίς εμάς· καθώς ο Ιάκωβος λέει: "εκ της δικής Του θέλησης εγέννησε Αυτός ημάς, με τον Λόγο της δυνάμεώς Του, εις το να είμαστε εμείς η αρχή της δημιουργίας Του" (Ιάκωβος 1, 18), (Ο Ιάκωβος είναι μιλώντας περί της ανανεωμένης δημιουργίας). Αλλά Αυτός δεν εργάζεται εντος ημών, χωρίς ημάς, γιατί Αυτός

Ξαναδημιούργησε και διαφύλαξε εμάς για αυτόν ακριβώς τον σκοπό, να μπορέσει να εργάζεται εντός ημών, και εμείς να μπορέσουμε να συνεργαζόμαστε με Αυτόν. Έτσι Αυτός διδάσκει, δείχνει έλεος στο φτωχό και παρηγορεί τον βασανισμένο διά μέσου ημών. Αλλά τί είναι διά του παρόντος αποδομένο στην "ελεύθερη θέληση"; Τί, πράγματι, αφήνεται σ' αυτήν παρά τίποτα. Αληθινά, τίποτα.

Διαβάζω προσεκτικά, τώρα, τις πέντε ή έξη σελίδες στις οποίες διά μέσου παρομοιώσεων αυτού του είδους και όμορφα χωρία και παραβολές, παρατιθέμενες από το Ευαγγέλιο και τον Παύλο, η Διατριβή πραγματοποιεί τίποτα, πλην πληροφορεί εμάς ότι "πολύαριθμα χωρία" (ακριβώς οι λέξεις της) "ευρίσκονται στις Γραφές, που μιλούν περί της συνεργασίας και της βοήθειας του Θεού". Εάν εγώ συμπεραίνω από αυτό, ότι ο άνθρωπος ^{είναι} μπορεί να κάνει τίποτα, χωρίς την βοήθεια της χάρις του Θεού, συνεπώς, τα έργα του ανθρώπου ^{είναι} καλά, ^{τότε} προς την αντίθετη κατεύθυνση η Διατριβή συμπεραίνει, διά μίας ρητορικής αντιστροφής: "Δεν υπάρχει τίποτα που ο άνθρωπος δεν μπορεί να κάνει μετην βοήθεια της χάρις του Θεού" συνεπώς, όλα τα έργα του ανθρώπου μπορούν να είναι καλά. Έτσι, όλα τα χωρία στις θεϊκές Γραφές που μνημονεύουν τέτοια βοήθεια, είναι αυτά που εδραιώνουν την "ελεύθερη θέληση" και αυτά είναι πολύαριθμα. Συνεπώς, εάν το ζήτημα είναι αποτιμώμενο διά του αριθμού των μαρτυριών, η νίκη είναι δική μου". Έτσι μιλά η Διατριβή.

Νομίζεις ότι η Διατριβή ήτο εντελώς ξεμέθυστη ή με σωστά τα μυαλά της όταν έγραψε αυτό; Γιατί δεν θα καταλογίσω αυτό σε κακοήθεια ή αχρειότητα, εκτός εάν, ίσως, η πρόθεσή της είναι να μου γεννούσε θάνατο, διά της χαρακτηριστικής της συνήθειας να πραγματεύεται πάντοτε κάτι άλλο παρά το καθορισμένο της θέμα. Αλλά εάν η Διατριβή έχει απολαύσει τον εαυτόν της με ασημαντολογίες επι τέτοιων ζωτικών ζητημάτων, τότε άφησε με επίσης να χαιρομαι τον εαυτό μου, διά του δημοσίου ξεσκεπάσματος της προμελετημένης ανοησίας της.

Εν πρώτοις, εγώ δεν αμφισβητώ, ούτε είμαι απληροφόρητος ότι όλα τα έργα του ανθρώπου ΜΠΟΡΟΥΝ να είναι καλά, εάν αυτά είναι καμωμένα με την βοήθεια της Χάρις του Θεού και ότι ^{είναι} υπάρχει

τίποτα, που ο άνθρωπος δεν μπορεί να κάνει με την βοήθεια της Χάρης του Θεού. Αλλά εγώ δεν μπορώ να εκπλήττομαι αρκετά, από την απερίσκεπτη αμέλεια η οποία σε οδηγεί, που βάζει σκοπό σου να γράψεις περί της δυνάμεως της Χάρης του Θεού, στην θέση του να γράψεις περί της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης". Και τότε - καθώς εαν όλοι οι άνθρωποι ήσαν κορμοί δένδρων και πέτρες - έχεις την αυθάδεια να βεβαιώνεις δημόσια, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι εδραιωμένη δι' εκείνων των χωρίων της Γραφής που επαινούν την βοήθεια της Χάρης του Θεού. Οχι μόνο τολμάς να κάνεις αυτό, αλλά προχωράς να υμνείς τα δικά σου εγκώμια - ο ψευτοπαλληκαρισμός του κατακτημένου ήρωα. Τώρα, αληθινά, εγώ γνωρίζω, από τον δικό σου λόγο και την πράξη, τί η "ελεύθερη θέληση" είναι, και τί μπορεί να κάνει - αυτή μπορεί να παραληρεί. Παρακαλώ, τί μπορεί να είναι σ' εσένα, που μιλά κατ' αυτήν την αναλογία, εάν οχι ακριβώς "ελεύθερη θέληση"; Αλλά άκου τα συμπεράσματά σου. "Η Γραφή επαινεί την Χάρη του Θεού" συνεπώς, αυτό αποδεικνύει την "ελεύθερη θέληση". "Αυτή επαινεί την βοήθεια της Χάρης του Θεού" συνεπώς, αυτή εδραιώνει την "ελεύθερη θέληση". Δια ποίας λογικής διδάχθηκες αυτά τα συμπεράσματα; Γιατί όχι το αντίθετο - "η Χάρη είναι κηρυγμένη" συνεπώς, η "ελεύθερη θέληση" είναι καταργημένη; "η βοήθεια της Χάρης είναι επαινούμενη" συνεπώς η "ελεύθερη θέληση" είναι ακυρωμένη". Προς ποίο σκοπό είναι η Χάρη δοσμένη; Είναι αυτό που η Χάρη μπορεί να είναι, δυναδῆ το φανταστικό φόρεμα μέσα στο οποίο η "ελεύθερη θέληση", υπερήφανη και αυτάρκης μέσα στην δύναμή της, εύθυμα διασκεδάζει τον εαυτό της την πρωτομαγιά; Μετά από αυτό, μολονότι δέν ειμαι ρήτορας, πηγαίνω να αντιστρέψω τον συλλογισμό σου, διά κάποιας σταθερότερης ρητορικής από την δική σου, όπως ακολουθεί: "Όλα τα χωρία στις Αγίες Γραφές, που μνημονεύουν την βοήθεια, είναι αυτά που καταργούν την "ελεύθερη θέληση", και αυτά είναι πολυάριθμα. Συνεπώς, εάν το ζήτημα είναι εκτιμημένο διά του αριθμού των μαρτυριών, η νίκη είναι δική μου. Γιατί η Χάρη χρειάζεται και η βοήθεια της Χάρης είναι δοσμένη, επειδή η "ελεύθερη θέληση" εξ' εαυτού ^{δὲ} μπορεί να κάνει τίποτα' καθώς η ίδια η Διατριβή δηλώνει σε εκείνη την "πιθανή άποψη", αυτή δεν μπορεί να θέλει

οποιοδήποτε καλό. Συνεπώς, όταν η Χάρη είναι επαινούμενη και η βοήθεια της Χάρης είναι διακηρυσσόμενη, η ανικανότης της "ελεύθερης θέλησης" είναι, ως εκ τούτου, δεδηλωμένη". Αυτό είναι ένα σταθερό συμπέρασμα και μία ξεκαθαρισμένη κατάληξη, την οποία οι πραγματικές πύλες της κόλασης δεν θα ανατρέψουν.

Εδώ θα τερματίσω την υπεράσπιση εκείνων των δικών μου επιχειρημάτων τα οποία η Διατριβή εγύρευε να διαψεύσει, μη τυχόν το βιβλίο μου θα μεχάζωνε σε αδικαιολόγητο μέγεθος. Οτιδήποτε άλλο, που αξίζει γνωστοποίησης, θα πραγματευθεί στην πορεία εκείνου που έχουμε να βεβαιώσουμε. Ο Έρασμος επαναλαμβάνει στην αγόρευσή του ότι "άν η άποψή μου μένει, όλα τα εντάλματα, οι απειλές και οι υποσχέσεις είναι μάταιες, και όχι χώρος αφήνεται για αξία ή απαξία, ανταμοιβή ή τιμωρία" και είναι δύσκολο να υπερασπιστείς το έλεος και ακόμη ολιγότερον την δικαιοσύνη του Θεού, εάν ο Θεός καταδικάζει αμαρτωλούς αναγκαστικά και άλλα ενοχλητικά ακολουθούν, τα οποία έχουν έτσι εντυπωσιάσει σπουδαίους ανθρώπους, καθώς καταπνίγουν αυτούς". Επί όλων αυτών των ζητημάτων είπα την άποψή μου ήδη. Και δεν αποδέχομαι ή ανέχομαι τον μέσο δρόμο τον οποίο ο Έρασμος (νομίζω, με καλές προθέσεις) συστήνει σ' εμένα, δηλαδή, "να επιτρέψω κάποιο πολύ λίγο στην "ελεύθερη θέληση", έτσι ώστε οι αντιφάσεις της Γραφής και οι προαναφερθείσες ενοχλήσεις να μπορούν να είναι περισσότερο εύκολα εξαφανισμένες. Η υπόθεση δεν βελτιώνεται διά της μεσαίας οδού, ούτε είναι οτιδήποτε κερδισμένο. Γιατί αν δεν αποδίδεις όλα και τα πάντα στην "ελεύθερη θέληση", κατά τον τρόπο που οι Πελαγιανοί κάνουν, οι αντιφάσεις στην Γραφή ακόμα παραμένουν, αξία και ανταμοιβή είναι καταργημένες, επίσης το έλεος και η δικαιοσύνη του Θεού, και όλα τα ενοχλητικά που σκοπεύουμε να αποφύγουμε, επιτρέποντας στην "ελεύθερη θέληση" αυτή την πολύ μικρή αναποτελεσματική δύναμη, συνεχίζουν ^{με εμάς} καθώς εξήγησα πιο πάνω. Έτσι είναι ανάγκη να πάμε στα άκρα, να διαψεύσουμε την "ελεύθερη θέληση" ολοσχερώς, και να αποδίδουμε τα πάντα στον Θεό. Έτσι θα είναι οι Γραφές ελεύθερες από αντιφάσεις και οι ενοχλήσεις, εάν όχι εξαφανισμένες, μπορούν να είναι ανεχόμενες.

ΙΧ. ΚΑΤΑΛΗΞΗ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Αυτό παρακαλώ εσένα, καλέ μου Έρασμε, να μην νομίζεις ότι υποστηρίζω αυτήν την υπόθεση υπο την παρακίνηση πάθους, μάλλον, παρά δικαιοσύνης. Δεν ανέχομαι τον υπαινιγμό ότι είμαι αρκετά υποκριτής να γράψω ένα πράγμα και να πιστεύω ένα άλλο, ούτε έχω έλθει, δια της έξαψης της μάχης (καθώς εσύ γράφεις για μένα) στο σημείο όπου εγώ, τώρα, αποκρούω την "ελεύθερη θέληση", για πρώτη φορά, έχοντας προηγούμενα αποδώσει κάτι τι εις αυτήν. Γνωρίζω ότι δεν θα είσαι ικανός να υποδείξεις κάποια τέτοια επίρριψη οπουδήποτε στα βιβλία μου. Υπάρχουν στην ύπαρξη εκθέσεις και συζητήσεις δικές μου, στις οποίες έχω σταθερά δηλώσει, μέχρι αυτής ακριβώς της ώρας, ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι κάτι ανύπαρκτο, κάποιο ΠΡΑΓΜΑ (εγώ έχω χρησιμοποιήσει αυτήν την λέξη) ΣΥΝΙΣΤΑΜΕΝΟ ΕΞ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΜΟΝΟ. Κατακτημένος από την αλήθεια και ωθούμενος εντός της επιθυμίας της πρόκλησης της συζήτησης, αυτό ήτο η πεποίθησή μου και έτσι έχω εγώ γράψει. Ως προς το ότι έχω συζητήσει κάπως ζωηρά, αναγνωρίζω το σφάλμα μου, εάν αυτό είναι κάποιο σφάλμα - αλλό όχι. Εγώ έχω θαυμάσια χαρά, ότι αυτή η μαρτυρία είναι γεννημένη στον κόσμο εξ αιτίας της διάγωγής μου στην υπόθεση του Θεού. Μακάρι ο ίδιος ο Θεός να επικυρώσει αυτήν την μαρτυρία την τελευταία ημέρα! Ποιός ήθελε τότε είναι ευτυχέστερος παρά ο Λούθηρος - επαινούμενος δια της μαρτυρίας των συγχρόνων του ότι έχει υποστηρίξει την υπόθεση της αλήθειας, όχι ράθυμα, ούτε δόλια, αλλά με αρκετό σφρίγος και διάθεσιμότητα! Τότε θα ξεφύγω επιτυχώς την απειλή του Ιερεμία "Καταραμένος να είναι αυτός που κάνει το έργο του Κυρίου με αδιαφορία" (Ιερεμίας 48, 10)!

Εάν φαίνομαι πολύ πικρός εναντίον σου Διατριβή, πρέπει να με συγχωρήσεις. Δεν πράττω έτσι εξ αιτίας κακής θέλησης αλλά ήμουν στεναχωρούμενος, ότι δια του βάρους του ονόματός σου ήσουν έντονα εκθέτοντας σε κίνδυνο την υπόθεση του Χριστού (μολονότι δεν μπορείς πραγματικά να πραγματοποιείς τίποτα εναντίον Του, δια της πολυ-

μάθειάς σου). Και ποιός μπορεί πάντοτε έτσι να κυβερνά την πέννα του, χωρίς σε κάποια ευκαιρία να δείξει έξαψη; Ακόμα και σύ, που στο πάθος σου για συγκράτηση, σχεδόν παγερή σ' αυτό το βιβλίο, όχι σπάνια εκτοξεύεις φλογισμένα, με χολή βαπτισμένα, βέλη εναντίον μου, έτσι ώστε εαν δεν ήτο ο αναγνώστης σου πολύ προκατειλημένος και συμεριζόμενος τα αυτά συναισθήματα, θά σέ νόμιζε φαρμακερό. Αλλά αυτά τα πράγματα δεν έχουν επιπτώσεις στην συζήτησή μας και πρέπει ελεύθερα να συγχωρούμε ο ένας τον άλλο σ' αυτά γιατί δεν είμαστε παρά άνθρωποι, και ^{δεν} υπάρχει τίποτα σ' εμάς που δεν είναι χαρακτηριστικό του ανθρώπινου γένους.

VII. ΤΟ ΒΙΒΛΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΩΜΕΝΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ

I. ΡΩΜΑΙΟΙ 1, 18: Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΝΟΧΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΨΕΥΤΙΚΗ ΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

Ερχόμαστε τώρα στο τελευταίο μέρος αυτού του βιβλίου στο οποίο, καθώς έχω υποσχεθεί, είμαι να φέρω εντός της μάχης τα δικά μου μέσα, εναντίον της "ελεύθερης θέλησης". Οχι ότι θα φέρω όλα, ποιος θα μπορούσε να το κάνει σ' αυτό το μικρό βιβλίο, όταν ολοκληρη η Γραφή, κάθε σίγμα και τίτλος αυτής, στέκεται στο μέρος μου; Και δεν υπάρχει ανάγκη, γιατί η "ελεύθερη θέληση" κείται ήδη κατανικημένη. Δύο φορές ανέτρεψα αυτήν: Πρώτα εκ της απόδειξης, ότι όλα αυτά τα οποία σκέπτεται κατασκευασμένα υπέρ αυτής, πραγματικά στέκονται εναντίον της, έπειτα δείχνοντας ότι τα επιχειρήματα, που αυτή γύρευε να διαψεύσει, ακόμα συνεχίζουν ακαταμάχητα. Και αν, ακόμα, ^{δεν} ήτο, παρ' όλα αυτά, κατακτημένη, περισσότερο ^{δεν} χρειάζεται να είναι καμωμένο, παρά να ριζώ αυτήν κάτω με ένα μόνο κτύπημα ή δύο, γιατί όταν με ένα όπλο έχεις εξαποστείλει τον εχθρό σου, ^{δεν} υπάρχει ανάγκη να προχωράς κατακρεουργώντας τον με πολύ περισσότερα. Πφείλουμε τώρα, συνεπώς, να είμαστε συντομότεροι, εαν το θέμα μας θα επιτρέπει. Εξ ενός πολυπληθούς στρατού, θα φέρω εντός της συμπλοκής δύο στρατηγούς, με μερικές εκ των λεγεώνων τους μόνο - εγώ ενσώ, τον Παύλο και τον Ευαγγελιστή Ιωάννη.

Ο Παύλος, γράφοντας στους Ρωμαίους, εισέρχεται στο επιχείρημα του υπέρ της Χάρης του Θεού, εναντίον της "ελεύθερης θέλησης", ως ακολουθεί: "Η οργή του Θεού" (αυτός λέει) "αποκαλύπτεται από τον ουρανό ενάντια σε πάσα ασέβεια και αδικία ανθρώπων, των την αλήθεια εν αδικία κατεχόντων" (Ρωμ. 1, 16) Ακούς αυτήν την γενική κρίση εναντίον όλων των ανθρώπων, ότι αυτοί είναι κάτω από την οργή του Θεού; Τί σημαίνει αυτό παρ' ότι αξίζουν οργή και τιμωρία; Αυτός προσδιορίζει την αιτία για την οργή λέγοντας ότι

κάνουν μόνο αυτό το οποίο αξίζει οργή και τιμωρία - ότι είναι όλοι ασεβείς και άδικοι, και κατέχουν την αλήθεια εν αδικία. Πού τώρα είναι η δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" να προσπαθεί πίσω από κάποιο καλό; Ο Παύλος προσδιορίζει αυτήν να αξίζει την οργή του Θεού και ^{την} κηρύσσει ασεβή και άδικη! Και αυτό το οποίο δίκαιούται οργής και είναι ασεβές, είναι προσπαθώντας και ωφελώντας, όχι υπέρ της Χάρης, αλλά εναντίον αυτής.

Εδώ κάποιος θα γελάσει από την νυσταλέα εκτροπή του Λούθηρου, ότι δηλαδή δεν μελετά τον Παύλο αρκετά σφίχτά. Αυτός θα πεί, ότι ο Παύλος είναι εδώ μιλώντας, όχι για όλους τους ανθρώπους, ούτε για όλες τις δραστηριότητές τους, αλλά μόνο περί εκείνων που είναι ασεβείς και άδικοι και πού, όπως οι δικές του λέξεις θέτουν αυτό, "κατέχουν την αλήθεια εν αδικία" και πού εξ αυτού δεν ακολουθεί ότι όλοι οι άνθρωποι είναι τέτοιοι.

Επ αυτού θα ήθελα να σχολιάσω ότι στον Παύλο, οι λέξεις "ενάντια σε πάσαν ασέβειαν ανθρώπων" σημαίνει το ίδιο καθώς "ενάντια στην ασέβεια πάντων ανθρώπων", επειδή ο Παύλος σχεδόν παντού χρησιμοποιεί Εβραϊκό ιδίωμα. Ετσι η σημασία είναι: "Πάντες οι άνθρωποι είναι ασεβείς και άδικοι και κατέχουν την αλήθεια εν αδικία" Πάντες, συνεπώς, αξίζουν οργή". Επι προσθέτως, ^{δεν} υπάρχει στα Ελληνικά

σχετική αντωνυμία ("ΑΥΤΩΝ πού"), αλλά κάποιο άρθρο, όπως αυτό: "η οργή του Θεού αποκαλύπτεται από τον ουρανόν ενάντια σε πάσαν ασέβεια και αδικία ανθρώπων -ΤΩΝ- κατεχόντων -την- αλήθεια -εν αδικία". Ετσι ώστε αυτή η φράση στέκει σαν ένα επίθετο πάντων ανθρώπων, ότι αυτοί "κατέχουν την αλήθεια εν αδικία" ακριβώς καθώς είναι επιθετικός προσδιορισμός όταν λέει, "Πατέρα μας, που είσαι στους ουρανοίς", το οποίο μπορούσε να είναι διαφορετικά εκφρασμένο έτσι: "Ουράνιε μας Πατέρα", ή: "Πατέρα μας εν ουρανοίς". Η πρόθεση των λέξεων είναι να διαχωρίσουν εκείνους που πιστεύουν και είναι ευσεβείς.

Αυτή η εξήγησή μας θα μπορούσε να φανεί επιπόλαιη και κενή,

εαν το επιχείρημα του ίδιου του Παύλου δεν απαιτούσε και καταδείκνυε αυτό. Λίγο πριν, αυτός είχε πει: "Το ευαγγέλιο είναι η δύναμη του Θεού προς σωτηρίαν σε κάθε ένα που πιστεύει, στον Ιουδαίο πρώτο και επίσης στον Έλληνα" (στοίχος 16). **Δέν υπάρχουν** σκοτεινές ή διαφορούμενες λέξεις εδώ: Το Ευαγγέλιο της δύναμης του Θεού είναι αναγκαίο "στους Ιουδαίους και Έλληνες", δηλαδή, σε πάντας ανθρώπους που μπορούν δια της πίστεως να είναι σωσμένοι από την αποκαλυπτόμενη οργή. Ο Παύλος δηλώνει ότι οι Ιουδαίοι, παρ'όλην την ισχυρά δικαιοσύνη, γνώση του νόμου του Θεού, και δύναμη της "ελευθέρης θέλησης", δεν διαφέρουν στο ελάχιστο από άλλους ανθρώπους ως προς την ένδειά τους, και χρειάζονται της δυνάμεως του Θεού υπέρ σωτηρίας από την αποκαλυπτόμενη οργή· αυτός παριστάνει αυτήν την δύναμη σαν αναγκαία σ'αυτούς· δεν κρίνει αυτούς δια του παρόντος να είναι υπο οργήν; Ποιούς ανθρώπους θα αναφέρεις εσύ, τώρα, σαν μή υπάρχοντες υποκειμένοι στην οργή του Θεού, όταν είσαι εξαναγκασμένος να πιστεύσεις ότι οι ευγενέστεροι άνθρωποι στον κόσμο, δηλαδή οι Ιουδαίοι και οι Έλληνες, ήσαν υποκειμένοι εις αυτήν; Ποιούς μεταξύ αυτών των ίδιων των Ιουδαίων και Ελλήνων θα εξαιρέσεις, όταν ο Παύλος αγκαλιάζει αυτούς όλους, χωρίς διάκριση, σε μία μοναδική φράση, και διαβιβάζει σε όλους αυτούς την ίδια ετυμηγορία; Πρέπει να υποθέσουμε ότι, εκτός εκείνων των δύο διακεκριμένων εθνών, υπήρχε κανένα που επεδίωκε την χρηστότητα; κανένα που προσπαθούσε με όλη την δύναμη της "ελευθέρης θέλησης"; Εν τούτοις, ο Παύλος δεν διστάζει να ^{τα} παραδώσει όλα υπο την οργήν και να κηρύξει όλα αυτά ασεβή και άδικα. Και πρέπει να μην υποθέτουμε ότι οι άλλοι Απόστολοι, ο καθένας στην δική του σφαίρα, παρέδωσαν όλα τα άλλα έθνη υπο αυτήν την οργή με ανάλογους όρους;

Αυτό το χωρίο στον Παύλο, συνεπώς, στέκει δυνατά στην επιμονή του, ότι, ακόμα και στους πιο έξοχους ανθρώπους, καθ'οιονδήποτε τρόπο προικισμένους με νόμο, δικαιοσύνη, σοφία, όλες τις αρετές, και "ελευθέρη θέληση", το πιο έξοχο μέρος τους, **δέν είναι** ολιγώτερον

ασεβείς και άδικοι και αξίζουν την οργή του Θεού. Διάφορετικά το επιχείρημα του Παύλου είναι χωρίς δύναμη. Αλλά εάν αυτό είναι ένα έγκυρο επιχείρημα, τότε η διαίρεσις του ^{δεί-}σφηνει μέση κατάσταση γιατί δι' αυτής αποδίδει σωτηρία σε εκείνους που πιστεύουν το Ευαγγέλιο, και οργή σε όλους τους υπόλοιπους. Αυτός κάνει τους πιστούς δίκαιους και τους άπιστους ασεβείς, άδικους, και υπο οργήν. Αυτός εννοεί ακριβώς αυτό: η δικαιοσύνη του Θεού αποκαλύπτεται μέσα στο Ευαγγέλιο να είναι "εκ πίστεως" συνεπώς, όλοι οι άνθρωποι είναι ασεβείς και άδικοι. Ο Θεός θα ήτο τρελός να αποκαλύπτει δικαιοσύνη σε ανθρώπους που αγνώριζαν αυτήν, ή είχαν το σπέρμα αυτής ήδη αφού Αυτός δεν είναι τρελός, και ωστόσο πηγαίνει να αποκαλύπτει σ' αυτούς την δικαιοσύνη της σωτηρίας, είναι φανερό ότι η "ελευθερη θέληση", ακόμα και στους ευγενέστερους ανθρώπους, όχι μόνο δεν κατέχει και δεν μπορεί να πραγματοποιεί οτιδήποτε, αλλά ούτε καν γνωρίζει τί είναι δίκαιος ενώπιον του Θεού. Η μπορεί να συμβαίνει ότι η δικαιοσύνη του Θεού δεν είναι αποκαλυμμένη σ' εκείνους τους ευγενέστερους ανθρώπους, αλλά στους πιο αναξιοπρεπείς μόνο; Αλλά αυτό αποκρούεται δια της καυχσιολογίας του Παύλου ότι είναι ωφειλέτης στους Ιουδαίους και στους Έλληνες, στους σοφούς και στους άσοφους, στους Έλληνες και στους βάρβαρους. Ετσι σ' αυτό το χωρίο ο Παύλος απλώς συσφραεύει όλους τους ανθρώπους μαζί και συνάπτει αυτούς, ένα έκαστον και όλους, να είναι ασεβείς, άδικοι, αμαθείς της δικαιοσύνης και της πίστης τόσο αδύνατο είναι αυτό, που αυτοί δεν μπορούν να θέλουν ή να κάνουν οτιδήποτε καλό. Και αυτό το συμπέρασμα είναι επιβεβαιωμένο δια του γεγονότος, ότι ο Θεός αποκαλύπτει την δικαιοσύνη της σωτηρίας σαν σε ανθρώπους που κάθονται απληροφόρητοι στο σκοτάδι εκ των εαυτών τους, λοιπόν, αυτοί ^{δεί-}γνωρίζουν τίποτα περί αυτής και εάν είναι απληροφόρητοι της δικαιοσύνης της σωτηρίας, είναι βεβαίωτατα υπο οργή και καταδίκη, και εξ αιτίας της αμαθείας τους δεν μπορούν, επομένως, να εξαγουν τους εαυτούς τους, ούτε να προσπαθούν έτσι να κάνουν.

Πώς μπορείς εσύ να προσπαθείς, εαν δεν γνωρίζεις τί, ή πώς, ή γιατί, ή εις ποίαν έκτασιν, πρέπει να προσπαθείς;

Τα γεγονότα της εμπειρίας στηρίζουν αυτό το συμπέρασμα. Δείξε μου εξ ολόκληρου του γένους των θνητών ανθρώπων έναν, μάλιστα τον πλέον άγιο και δίκαιο εξ όλων αυτών, του οποίου το μυαλό ποτέ εκδήλωσε, ότι ο δρόμος προς την δικαιοσύνη και σωτηρία ήτο απλώς να πιστέψει εις Αυτόν που είναι αμφοτέρα, Θεός και άνθρωπος, που πέθανε για τις αμαρτίες των ανθρώπων, και ανεστήθη, και είναι καθι-
σμένος στα δεξιά του Πατέρα! Δείξε μου έναν που φαντάσθηκε περί αυτής της οργής του Θεού, ^{περί} της οποίας ο Παύλος εδώ λέει, ότι είναι αποκαλυπτόμενη εξ ουρανού. Παρατήρησε τους σπουδαιότερους Φιλόσοφους: τί σκέψεις είχαν αυτοί περί Θεού; Τί αυτοί άφησαν στα γραπτά περί της ερχομένης οργής; Παρατήρησε τους Ιουδαίους, ακατάπαυστα διδαγμένους δι' ενός πλήθους σημείων και προφητών: τί εσκέφθησαν αυτοί περί αυτού του Δρόμου; Οχι μόνον δεν τον εδέχθησαν, αλλά τόσον εμίσησαν αυτόν που όχι έθνος υπο τον Ουρανό έχει καταδιώξει τον Χριστό περισσότερο οδυνηρά μέχρι σήμερα. Ωστόσο, ποιός θα ήθελε να τολμά να λέει, ότι μεταξύ τόσον σπουδαίου λαού δεν υπήρχε ένας που εξαόσκησε την "ελεύθερη θέληση" και έκανε προσπάθεια με όλες τις δυνάμεις του; Πώς είναι αυτό, τότε, ότι όλοι αυτοί προσπαθούν τον αντίθετο δρόμο, και ότι αυτό το οποίο ήτο το πλέον έξοχο μέρος του πλέον έξοχου ανθρώπου, όχι μόνον δεν ακολουθήσε αυτήν την μέθοδο της δικαιοσύνης, όχι μόνο ήτο αμαθής αυτής, αλλά όταν αυτή ήτο αποκαλυμμένη και κηρυγμένη σ' αυτούς, ^{από} απώθησαν μακριά με το μεγαλύτερο μίσος και ευχήθηκαν την χρεωκοπία της; Τόσο πολύ που στην 1 Κορινθ. 1,23 ο Παύλος μιλά περί αυτού του Δρόμου να είναι " στους Ιουδαίους σκάνδαλον και στους Εθνικούς μωρία". Αφού αυτός μιλά περί των Ιουδαίων και Εθνικών εξίσου επι της ίδιας βάσης, και αφού είναι βέβαιο ότι Ιουδαίου και Εθνικοί συνίστουν τους επί κεφαλής λαούς υπο τον Ουρανό, είναι επίσης βέβαιο ότι η "ελεύθερη θέληση" ^{είναι} είναι τίποτα πλην ο μεγαλύτερος εκ-

θρῶς της δικαιοσύνης και της σωτηρίας του ανθρώπου. Εκεί πρέπει να υπήρξαν κάποιοι μεταξύ των Ιουδαίων και των Εθνικών, που εργάσθηκαν και προσπάθησαν με ὅλη την δύναμη της "ελεύθερης θέληση" και, εν τούτοις, δι' αυτής ακριβῶς της προσπάθειας αυτοὶ ἀπλῶς διεξήγαγαν πόλεμο ἐναντίον της Χάρης.

Τώρα ἔλα και πες μας ὅτι η "ελεύθερη θέληση" προσπαθεῖ προς το καλῶ, ὅταν αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ καλοσύνη και ἡ δικαιοσύνη εἶναι σκάνδαλο και μωρία εἰς αὐτήν! Μῆτε μπορεῖς εσὺ να λες ὅτι αὐτὸ εφαρμόζει σε κάποιους, ἀλλὰ ὄχι σε ὅλους. Ο Παῦλος μιλά γιὰ ὅλους ἐξ ἴσου, ἐπὶ της ἴδιας βᾶσης, ὅταν λέει: "στους Ιουδαίους σκάνδαλο και στους Εθνικοὺς μωρία", και αὐτὸς ^{δὲ} ἐξαιρεῖ κανένα πλὴν τους πιστοὺς. "Εἰς ἐμὰς", αὐτὸς λέει, δηλαδή, "ποῦ εἴμαστε καλεσμένοι" και ἁγίαι, "αὐτὸς εἶναι ἡ δύναμη και ἡ σοφία του Θεοῦ" (στοῖχοι 18, 24). Αὐτὸς δεν λέει: σε κάποιους Εθνικοὺς και σε κάποιους Ιουδαίους, ἀλλὰ ἀπλᾶ: στους Εθνικοὺς και Ιουδαίους πουδεν εἶναι ἐξ ἡμῶν. Αὐτὸς διαχωρίζει τους πιστοὺς ἀπὸ τους ἀπίστους δια μίας ξεκάθαρης διαίρεσης, ἀφήνοντας ὄχι μέση κατὰσταση. Εἴμαστε συζητόντας περὶ Εθνικῶν που εργάζονται χωρὶς Χάρη και ο Παῦλος εἶναι λέγοντας ὅτι εἰς αυτοὺς ἡ δικαιοσύνη του Θεοῦ εἶναι μωρία, την οποίαν αυτοὶ σιχαίνονται. Και αὐτὴ εἶναι ἡ δική σου "ἀξιότιμη προσπάθεια της "ελεύθερης θέλησης" προς το καλῶ" !

Επιπροσθέτως: δες κατὰ πόσον ο ἴδιος ο Παῦλος δεν φέρει ἰδιαιτέρως ὡς παράδειγμα τους ευγενέστερους μεταξύ των Ελλήνων, ὅταν λέει ὅτι οἱ σοφότεροι μεταξύ αὐτῶν "κατεστάθησαν ἀνόητοὶ και ἡ καρδιά τους ἐσκοτίσθη" και ὅτι "εματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογίσμοις αὐτῶν" - δηλαδή, δια των δικῶν τους ἐπιδεξίων συζητήσεων (Ρωμαῖοι 1,21). Δεν θίγει ἐδῶ, παρακαλῶ, το ευγενέστερο και πλεον ἐξέχων πράγμα στους Ἕλληνες, ὅταν θίγει τους διαλογισμοὺς τους; Αὐτοὶ ἦσαν ^{οἱ} ἐκλεκτότερές τους και καλύτερες σκέψεις και γνώμες, τίς οποίες ἐλάμβαναν γιὰ σταθερὴ σοφία. Ἀλλὰ, καθὼς ἀλλοῦ αὐτὸς καλεῖ αὐτήν την σοφία ὅτι ἦτο εἰς αυτοὺς "μωρία", ἔτσι ἐδῶ λέει ὅτι ἡ-

το "μάταιη", και δια των πολλών προσπαθειών τους ηύξαιναν χειρότεροι, μέχρι εν τέλει, με σκοτισμένες καρδιές, ελάτρεψαν είδωλα και διέπραξαν ακολούθως τερατουργήματα, τα οποία αυτός προχωρά να μνημονεύει. Εάν, τώρα, η καλύτερη προσπάθεια και το επίτευγμα των καλύτερων εκ των Εθνικών είναι κακό και ασεβές, τί πιστεύεις περί του υπολοίπου των ανθρώπων, τους κατώτερους Εθνικούς, να ήτο; Και εδώ ο Παύλος **δεν κάνει** διάκριση μεταξύ των καλύτερων εξ αυτών, αλλά καταδικάζει την επιδίωξή τους της σοφίας, χωρίς αναφορά σε πρόσωπα. Αλλά εάν το πραγματικό επίτευγμα και προσπάθεια είναι καταδικασμένο, τότε όλοι που έκαναν αυτήν την προσπάθεια, μολονότι έκαναν έτσι με όλη την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", είναι καταδικασμένοι επίσης. Ακριβώς η καλύτερή τους προσπάθεια, επαναλαμβανώ, είναι δηλωμένη ελαττωματική: πόσο πολύ περισσότερο, λοιπόν, αυτοί που ήσαν ασκούμενοι εις αυτήν;

Κατά τον ίδιο τρόπο, **μή κάνοντας** μεταβολή, αυτός προχωρά κατ'ευθείαν να απορρίπτει εκείνους τους Ιουδαίους, που είναι Ιουδαίοι κατά το γράμμα, αλλά όχι κατά το Πνεύμα. "Εσύ δια του γραμματος και της περιτομής ατιμάζεις τον Θεόν," αυτός λέει (Ρωμαίοι 2, 23-27). Πάλιν: "Δεν είναι κάποιος Ιουδαίος, που είναι τέτοιος εξωτερικά, αλλά αυτός που είναι Ιουδαίος εσωτερικά" (στοίχοι 28-29). Τί μπορεί να είναι καθαρότερη παρά αυτή η διαίρεση; Ο Ιουδαίος εξωτερικά είναι ένας παραβάτης του νόμου. Πόσοι πολλοί Ιουδαίοι νομίζεις υπήρχαν χωρίς πίστη, που ήσαν ωστόσο πάρα πολύ σοφοί, πάρα πολύ θρησκευτικοί, και πάρα πολύ σωστά πρόσωπα, και επεδίωκαν όπισθεν δικαιοσύνης και αλήθειας με την υψηλότερη προσπάθεια; Ο Απόστολος συχνά φέρει σημείωση περί αυτών ότι "έχουν ζήλον Θεού", "ακολουθούν όπισθεν της δικαιοσύνης του νόμου", "μέρα και νύκτα μοχθούν να έλθουν εις σωτηρίαν", αυτοί ζούν "ανεπίληπτα" (Ρωμαίοι 10, 2/9, 31/Πράξεις 26, 7/Φιλίπ. 3; 6). Όχι ολιγώτερον, αυτοί είναι παραβάτες του νόμου, επειδή δεν είναι Ιουδαίοι κατά το Πνεύμα, και, πράγματι, επίμονα ανθίστανται την δικαιοσύνη της πίστης. Τί συμπέ-

ρασμα παραμένει, λοιπόν, παρά ότι η "ελεύθερη θέληση" όταν ^{είναι} στην καλύτερη περίπτωση της, είναι τότε στην χειρότερη, και όσο περισσότερο αυτή προσπαθεί, τόσο χειρότερη αυξάνει και είναι; Οι λέξεις είναι καθαρές· η διαίρεση είναι σαφής· **δεν μπορεί τίποτα να είναι** ειπωμένο εναντίον αυτής.

ΙΙ. ΡΩΜΑΙΟΙ 3,9/3,19: Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΗΣ
ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΨΕΥΤΙΚΗ ΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

Αλλά ας ακούσουμε τον Παύλο να ερμηνεύει τον εαυτόν του. Στο τρίτο κεφάλαιο, υπο μορφή αγορεύσεως, αυτός λέει: "Τί λοιπόν; είμαστε εμείς καλύτεροι παρά αυτοί; Καθόλου· γιατί έχουμε αποδείξει αμφοτέρους, Ιουδαίους και Εθνικούς να είναι όλοι υπό αμαρτίαν" (στοίχος 9). Πού είναι η "ελεύθερη θέληση" τώρα; Όλοι οι Ιουδαίοι και οι Έλληνες, αυτός λέει, είναι υπό αμαρτίαν! Υπάρχουν καθόλου "σχήματα λόγου" ή "κόμποι" εδώ; Τί μπορεί ολοκληρή η "εξήγηση" του κόσμου να ωφελεί εναντίον αυτής της τέλεια καθαρής δήλωσης; Λέγοντας "όλους" αυτός ^{δεν} εξαιρεί κανένα. Περιγράφοντας αυτούς όλους καθώς "υπό αμαρτίαν", δηλαδή, σκλάβους της αμαρτίας, αφήνει σ' αυτούς **οχι** χρηστότητα. Πού έδωσε αυτήν την απόδειξη, ότι όλοι οι Ιουδαίοι και οι Εθνικοί είναι υπό αμαρτίαν; Ακριβώς όπου εγώ εκάλεσα την προσοχή εις αυτό, δηλαδή, όπου λέει: "Η οργή του Θεού αποκαλύπτεται εξ ουρανού ενάντια σε πάσα ασέβεια και αδικίαν ανθρώπων". Αυτό, εκεί, προχωρά να αποδείξει από εμπειρία, ότι οι άνθρωποι ήσαν αγνώμονες στον Θεό και σκλαβωμένοι σε ένα πλήθος διαστροφών και είναι, καθώς να ήσαν εξαναγκασμένοι, από τους καρπούς της δικής τους ασέβειας, να παραδεχθούν ότι αυτοί ^{δεν} θέλουν και ^{δεν} κάνουν τίποτα άλλο πλὴν κακό. Επειτα αυτός κρίνει τους Ιουδαίους ξεχωριστά, λέγοντας, ότι οι Ιουδαίοι κατά το γράμμα είναι παραβάτες του νόμου, και αποδεικνύοντας αυτό κατ' ανάλογο τρόπο, εκ των καρπών της εμπειρίας, έτσι: "Εσύ που κηρύττεις "οὐ κλέψ εις", κλέβεις ο ίδιος· ο βδελυσ-

σόμενος τα είδωλα ιεροσυλείς (Ρωμαίοι 2,21-22) και δεν εξαίρει κανένα απολύτως πλὴν εκείνους που είναι Ιουδαίοι κατὰ το Πνεῦμα. Εσύ δεν μπορείς να βρείς ένα τρόπο εκτός και αν πείς: μολονότι αυτοί ἦσαν υπο αμαρτίαν, ωστόσο το καλύτερο μέρος σ'αυτούς, δηλαδή, η λογική και η θέληση κάνει προσπάθειες πρὸς το καλό. Γιατί εἴν η προσπάθεια που παραμένει εἰς αυτούς εἶναι καλή, η δήλωση του Παύλου ὅτι αυτοί εἶναι υπο αμαρτίαν εἶναι ψεύτικη. Όταν ονομάζει "Ιουδαίους και Εθνικούς", περικλείει τα πάντα που εἶναι στους Ιουδαίους και Εθνικούς - εκτός εἴν πηγαίνεις να στρέψεις τον Παῦλο πάνω κάτω, και να αντιλαμβάνεσαι ὅτι αυτό το οποίο ἔγραψε σημαίνει τούτο: "Η σάρκα πάντων των Ιουδαίων και Εθνικών, δηλαδή, τα χονδροειδέστερα τους συναισθήματα εἶναι υπο αμαρτίαν". Αλλά ἡ οργή αποκαλύπτεται ἐξ ουρανοῦ ἐναντία σ'αυτούς, και, εἴν δεν εἶναι δικαιούμενοι δια του Πνεύματος, καταδικάζει αυτούς ολόκληρους και αδιαίρετους τὸ οποίο δεν θα ενέβαινε, εἴν δεν ἦσαν υπο αμαρτίαν ολόκληροί και αδιαίρετοι!

Ας δούμε πὸς ο Παῦλος αποδεικνύει την αντίληψή του ἀπὸ τις Αγίες Γραφές, και εἴν "οι λέξεις ἔχουν περισσότερή ισχύ στον Παῦλο παρὰ στον δικὸ τους χώρο": "Ἔτσι εἶναι γραμμένο", αὐτὸς λέει: "Ὑπάρχει κανείς δικαίος, ^{δεν} ὑπάρχει κανείς συνετός, κανείς που να ἐκζητᾷ τον Θεόν. Ὅλοι παρεξέκλιναν, συγχρόνως κατεστάθησαν ἀχρεῖοι, ^{δεν} ὑπάρχει κανείς που να κάνει το καλό, ὄχι, οὔτε ἕνας", κλπ., (Ρωμαίοι 3,10-12). Εδῶ, ἄσε αὐτὸν που μπορεί, να μου δώσει κάποια "βολική ἐξήγηση", ἢ να εφευρίσκει "σχήματα λόγου", ἢ να ισχυρίζεται ὅτι οι λέξεις εἶναι διφορούμενες και σκοτεινές! Ἄσε αὐτὸν που τολμᾷ να προσπίζει την "ελευθερὴ θέληση", ἐναντία σ'αυτὸς τις κατηγορίες, και θα ἐμάνω ευχαρίστως υποχώρηση και ἀνάκληση, και θα εἶμαι ἕνας ομολογητὴς και υποστηρικτὴς της "ελευθερὴς θέλησης", ἐγὼ ο ἴδιος! Εἶναι βέβαιο ὅτι αὐτὸς οι λέξεις εφαρμόζουν σε ὅλους τους ἀνθρώπους, γιατί ο Προφήτης εἰσάγει τον Θεὸν να κυττάζει κάτω ἀπὸ τον Ουρανὸ, πάνω σε ὅλους τους ἀνθρώπους, και ^{vs} προφέρει

αυτήν την κρίση πάνω σ'αυτούς. Αυτό είναι όπως το θέτει στον Ψαλμό 13: "ο Θεός κοιτάζε κάτω, από τον Ουρανό, επί των υιών των ανθρώπων, να δει εάν υπήρχαν κάποιιοι που έπρατταν σύνεση ή εκζητούσαν τον Θεό. Αλλά όλοι παρεξέκλιναν," κ.λ.π. (Ψαλμός 14, 2-3). Μη τυχόν οι Ιουδαίοι θα πίστευαν ότι αυτό δεν εφήρμοζε σ'αυτούς, ο Παύλος ^{τους} προκαταλαμβάνει δια της βεβαίωσης ότι αυτό εφαρμόζει σ'αυτούς περισσότερο από όλους: "Γνωρίζουμε", αυτός λέει, "ότι όσα πράγματα ο νόμος λέγει, λαλεί εις αυτούς που είναι υπό τον νόμο" (στοίχος 19) Αυτό ήτο ότι εννοεί όταν είπε.: "Στους Ιουδαίους πρώτα και επίσης στους Έλληνες". Ακούς, λοιπόν, ότι όλοι οι υιοί των ανθρώπων, όλοι που είναι υπό τον νόμον, δηλαδή, Εθνικοί όπως ακριβώς και Ιουδαίοι, είναι λογαριασμένοι πρό του Θεού να είναι άδικοι, όχι συνετοί, μη εκζητούντες τον Θεό, όχι, ούτε ένας εξ αυτών αυτοί όλοι παρεξέκλιναν εκ του δρόμου και είναι ανώφελοι. Και εγώ πιστεύω ότι μεταξύ των υιών του ανθρώπου, και αυτών που ήσαν υπό τον νόμο, είναι αριθμημένοι οι "καλύτεροι και οι πλέον χρηστοί", που προσπαθούν όπισθεν αυτού που είναι δίκαιο και καλό με όλη την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", και περί των οποίων η Διατριβή καυχάται ότι έχουν την γνώση και τα σπέρματα της χρηστότητας εντυπωμένα εντός αυτών! (Η ίσως θα υπεστήριζε ότι τέτοιιοι είναι υιοί των αγγέλων;).

Πώς λοιπόν είναι οι προσπάθειες, όπισθεν του καλού, δημιουργημένες από αυτούς, που ο καθένας τους και όλοι μαζί είναι αμαθείς του Θεού, και μήτε θεωρούν, μήτε ζητούν τον Θεό; Πώς έχουν κάποια δύναμη που είναι επωφελής υπέρ του καλού, όταν αυτοί όλοι παρεκκλίνουν από το καλό και είναι ολοσχερώς ανώφελοι; Δεν γνωρίζουμε εμείς τι σημαίνει να είναι κάποιος **αχνρόντας** τον Θεό, όχι συνετός, όχι να ζητά τον Θεό, όχι να φοβάται τον Θεό, να παρεκκλίνει εκ της οδού, και να είναι ανώφελος; Δεν είναι οι λέξεις τελείως καθαρές; και δεν διδάσκουν ότι όλοι οι άνθρωποι είναι αμαθείς του Θεού και περιφρονούν τον Θεό και επιπλέον παρεκκλίνουν

ἐκ της οδοῦ, ὀπισθεν του κακοῦ, καί εἶναι ἀνώφελοι πρὸ το καλῶ;
Ο Παῦλος δὲν εἶναι ἐδῶ μιλοντας περὶ ἀμαθειας στο ζητεῖν τρο-
φᾶς, ἢ περὶ περιφρόνησης για χρήματα, ἀλλὰ περὶ ἀμαθείας
καὶ περιφρόνησης της εὐλάβειας καὶ ευσέβειας. Καὶ ἀναμφίβολα
αυτὴ ἡ ἀμαθεῖα καὶ περιφρόνηση δὲν εἶναι ἐγκατεστημένη στην
σὰρκα, κατὰ την σημασία των κατωτέρων καὶ χονδροειδεστέρων
συναισθημάτων, ἀλλὰ στις υψηλότερες καὶ πλέον ἐξοχες δυνάμεις
του ἀνθρώπου, ἐντὸς των οποίων δικαιοσύνη, ευσέβεια, γνῶση καὶ
εὐλάβεια του θεοῦ θα ὄφειλαν να βασιλεύουν - δηλαδή, ἐντὸς της
λογικῆς καὶ της θέλησης, καὶ, ἐξ ἴσου, ἐντὸς ἀκριβῶς της δύναμης της
"ελευθερῆς θέλησης", ἀκριβῶς στην ἐδρα της χρηστότητος, στο πλέ-
ον ἐξοχο πράγμα στον ἄνθρωπο!

Ποῦ εἶσαι ἐσύ τώρα, καλὴ μου Διατριβή; Ὑποσχέθηκες πρὶν ὅτι
θα παραδεχόσουν ελευθερα ὅτι το πλεον ἐξοχο πράγμα στον ἄνθρωπο
εἶναι "σὰρκα" (δηλαδή ἀσεβεία), εἴν αυτό ἦτο ἀποδεδειγμένο διὰ
των Γραφῶν! Παραδέξου αυτό τώρα, λοιπόν, καθὼς ἀκούς ὅτι το
πλεον ἐξοχο πράγμα σε ὅλους τους ἀνθρώπους, δὲν εἶναι μόνο ἀσεβές,
ἀλλὰ ἀμαθές του θεοῦ, περιφρονητικὸ πρὸς τον θεῶ, στραμμένο στο
κακό καὶ ἀνωφελές πρὸς το καλὸ! Τί σημαίνει αυτό να εἶναι ἀδικο,
παρὰ, για την θέληση, (ἡ οποία εἶναι ἐνα ἐκ των ἐξοχοτέρων μερῶν του
ἀνθρώπου) ὅτι εἶναι ἀδικη; Τί σημαίνει αυτό περὶ της μη σύνεσης πρὸς
τον θεῶ καὶ το καλὸ, **παρὰ**, για την λογικῆ, (ἡ οποία εἶναι ἐνα ἄλ-
λο ἐκ των ἐξοχοτέρων μερῶν του ἀνθρώπου) ὅτι εἶναι ἀμαθῆς του θεοῦ
καὶ του καλοῦ, δηλαδή, τυφλὴ εἰς την γνῶση της ευσέβειας; Τί σημαίνει
να παρεκκλίνουν ἐκ της οδοῦ καὶ να εἶναι ἀνώφελοί, **παρὰ**, για τους
ἀνθρώπους, ὅτι δὲν ἔχουν δύναμη πρὸς το καλὸ σε οποιοδήποτε μέρος
του εαυτοῦ των, ολιγώτερο ἐξ ὅλων στο πλεον ἐξοχο μέρος τους, πλὴν
μόνον δύναμη να κάνουν κακό; Τί σημαίνει ὅχι να φοβάται τον θεῶ, **παρὰ**,
για τους ἀνθρώπους, να περιφρονούν τον θεῶ με ὅλες τις ἱκανότη-
τές τους, καὶ με τις ἐκλεκτοτέρες τους περισσότερο ἀπὸ ὅλες; Καὶ να
περιφρονεῖ τον θεῶ σημαίνει να περιφρονεῖ ὅλα τα πράγματα του θεοῦ,

τους Λόγους Του, έργα, νόμους, εντολές και θέληση! Τί, τώρα, μπορεί η λογική να προτείνει που είναι ορθό, όταν αυτή είναι έτσι τυφλή και αμαθής; Τί μπορεί η θέληση να διαλέξει, που είναι καλό, όταν αυτή είναι έτσι κακή και ανώφελη; ή, μάλλον, τί μπορεί η θέληση να επιδιώκει, όταν η λογική ^{δεν} μπορεί να εισηγείτε εις αυτήν τίποτα πλὴν το σκοτάδι της δίκης της τυφλότητας και αμάθειας; Οπου η λογική είναι στο λάθος, και η θέληση στραμμένη μακριά, τί καλό μπορεί ο άνθρωπος να προσπαθεί ή να εκτελεί;

Ίσως κάποιο θρασύ πνεύμα θα παίξει εδώ τον Σοφιστή και θα πεί: μολονότι η θέληση παρεκκλίνει εκ της οδού και η λογική δεν γνωρίζει πώς να ενεργεί, ωστόσο η θέληση είναι ικανή να κάνει κάποια προσπάθεια, και η λογική να αποκτά κάποια γνώση δια της δίκης της δύναμης· γιατί είμαστε ικανοί να κάνουμε πολλά, που στην πραγματικότητα εμείς δεν κάνουμε· και είναι, φυσικά, ο βαθμός της δυνητικότητας, και όχι η ενέργειά της, που μας αφορά.

Απαντώ: Οι λέξεις του Προφήτου καλύπτουν αμφότερα, την ενέργεια και την δυνητικότητα. Να λές: ο άνθρωπος δεν εκζητά τον θεόν, είναι το ίδιο σαν να λές: ο άνθρωπος δεν μπορεί να εκζητά τον θεό· καθὼς ἐπίσης ἐξ αὐτοῦ να συμπεραίνεις: Εάν υπήρχε δυνητικότητα ή δύναμη στον άνθρωπο να θέλει το καλό, η κίνηση της θεϊκής Παντοδυναμίας δεν θα υπέφερε αυτήν να παραμένει ανενεργός ή να κάνει διακοπές, καθὼς ἐξήγησα παρὰ πάνω, και δεν θα μπορούσε πλὴν να είναι κινημένη σε δράση σε κάποιους ανθρώπους, ή τουλάχιστον σε κάποιον μεμονωμένο άνθρωπο, και να είναι εμφανισμένη σε κάποιες ασχολίες. Αλλὰ αὐτὸ δεν συμβαίνει· γιατί ὁ θεὸς κυττά κάτω, ἐξ οὐρανοῦ, και δεν βλέπει οὔτε καν ἕναν που προσπαθεῖ να εκζητά Αὐτόν. Ἀπὸ ὅπου ακολουθεῖ ὅτι η δύναμη, να προσπαθεῖ ή να σκοπεύει να εκζητά Αὐτόν, δεν μπορεί να εὐρεθῆ πουθενά· ἀλλὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀντίθετα, παρεκκλίνουν εκ τῆς οδού. Επιπροσθέτως, εαν ο Παῦλος δεν εἶχε ἀντιληφθῆ να βεβαιώσει την ἔλλειψη της δυνητικότητας, το ἐπιχείρημά του θα ἦτο χωρίς δύναμη· γιατί ὅλος ο σκοπὸς του

Παύλου είναι να κάνει την Χάρη αναγκαία σε όλους τους ανθρώπους, και εαν θα μπορούσαν να αρχίζουν κάτι δια του εαυτού τους, δεν θα είχαν ανάγκη την Χάρη. Καθώς αυτό είναι, ωστόσο, αυτοί χρειάζονται Χάρη, ακριβώς επειδή δεν μπορούν να ~~το~~ κάνουν. Ετσι, εσύ βλέπεις ότι δια των όρων αυτού του χαρίου η "ελεύθερη θέληση" είναι ολοσχερώς ριγμένη κάτω, και τίποτα, καλό ή ορθό, **αφήνεται** στον άνθρωπο γιατί είναι δηλωμένος να είναι άδικος, αμαθής του Θεού, περιφρονητής του Θεού, στραμμένος μακριά από Αυτόν, και ανώφελος ενώπιον Αυτού. Και οι λέξεις του προφήτη έχουν αρκετή δύναμη στον δικό τους χώρο, όπως επίσης και στην παράθεση του Παύλου, αυτών! **Δέν** είναι μικρό πράγμα όταν ο άνθρωπος **λέγεται** ότι είναι αμαθής του Θεού και περιφρονεί Αυτόν γιατί αυτό είναι η κύρια πηγή όλων των ανομιών, ο σχετός των αμαρτιών, μάλιστα, το βασίλειο του κακού! Τί κακό δεν είναι παρών όπου υπάρχει αμάθεια και περιφρόνηση του Θεού; Εν ολίγοις, η κυριαρχία του Σατανά επι των ανθρώπων δεν θα μπορούσε να είναι απεικονισμένη σε ελαχιστότερες, ωστόσο σε ακριβέστερες λέξεις, με το να λες ότι αυτοί είναι αμαθείς και περιφρονούν τον Θεό! Εδώ είναι απιστία, ανυπακοή, ιεροσυλία, βλασφημία προς τον Θεό, σκληρότητα και ασπλαχνία προς τον πλησίον, και αγάπη του εαυτού σε όλα τα πράγματα του Θεού και του ανθρώπου! Εδώ εσύ έχεις την δόξα και δυναμτικότητα της "ελεύθερης θέλησης"!

Ο Παύλος τώρα προχωρά να θέσει επισήμως γνωστό, ότι είναι μιλόντας για κάθε άνθρωπο, και για τους καλύτερους και πλέον εξόχους ανθρώπους περισσότερο από όλους. Αυτές είναι οι λέξεις του: "Ίνα κάθε στόμα φραγή και όλος ο κόσμος γίνει υπόδικος προ του Θεού γιατί εκ των έργων του νόμου δεν θα δικαιωθή πάσα σάρξ ενώπιον αυτού". (Ρωμαίοι 3, 19-20).

Πώς, παρακαλώ, όλα τα στόματα είναι φραγμένα, εαν κάποια δύναμη, που μας δίνει κάποιο βαθμό ικανότητας, **αφήνεται** σ' εμάς; Ενας θα μπορούσε τότε να λεί στον Θεό: δεν είναι η περίπτωση, ότι **δέν**

υπάρχει απολύτως τίποτα εδώ· εδώ είναι κάτι το οποίο Εσύ δεν μπορείς να καταδικάζεις, βλέποντας ότι Εσύ έχεις δοσμένο σ' αυτό κάποιο βαθμό ικανότητας. Το στόμα του, τουλάχιστον, δεν θα είναι σιγασμένο, ούτε θα είναι αυτό υποκειμένο στην οργή Σου. Γιατί εάν η δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" είναι αμείωτη, και ικανή για αποτελεσματική δράση, είναι ψευδές να λέει ότι ολόκληρος ο κόσμος είναι ένοχος και υπόλογος ενώπιον του Θεού. Αυτή η δύναμη ~~δεν είναι~~ μικρό πράγμα, σε κάποια μικρή γωνία του κόσμου, αλλά είναι το πλέον έξοχο πράγμα και το πλέον παγκόσμιο· και το στόμα του πρέπει να μην είναι φραγμένο! Εάν το στόμα του πρέπει να είναι φραγμένο, τότε οφείλει να λάβει τον χώρο του με "όλον τον κόσμο" σαν ένοχο, και υπόλογο ενώπιον του Θεού. Αλλά διά ποίου δικαιώματος μπορεί αυτό να είναι καλεσμένο ένοχο, εάν δεν είναι άδικο και ασεβές, δηλαδή, αξίζοντας τιμωρία και εκδίκηση; Θα μου άρεσε να δώ την "εξήγηση" δια της οποίας αυτή η δύναμη στον άνθρωπο μπορεί να είναι καθαρισμένη από την ενοχή, που είναι δεσμευτική πάνω σε όλον τον κόσμο ενώπιον του Θεού, ή το τέχνασμα δια του οποίου αυτό μπορεί να εξαιρεθῆ από τον συνυπλογισμό εντός "όλου του κόσμου"! Οι λέξεις του Παύλου: "Όλοι παρεξέκλιναν εκ της οδοῦ· ὅλος ο κόσμος είναι υπόδικος· ^{δὲν} υπάρχει κανείς δίκαιος", είναι τρομακτικές βροντές και διαπεραστικοί κεραυνοί· αυτές είναι αληθινά ότι ο Ιερεμίας καλεί "το σφυρί που σπάει τον βράχο σε κομμάτια" (Ιερεμίας 23,29). Αυτές σπάζουν σε κομμάτια, όχι μόνο όλα που είναι σε ένα άνθρωπο, ή σε κάποιους ανθρώπους, ή σε κάποιο μέρος αυτών, αλλά όλα που είναι σ' ολόκληρο τον κόσμο, σε κάθε άνθρωπο, χωρίς καμία εξαίρεση· έτσι ώστε ολόκληρος ο κόσμος θα ὄφειλε να τρέμει και να φοβάται, και να τρέπεται εἰς φυγή σ' αυτές τις λέξεις. Γιατί τί ισχυρότερες και πιο τρομακτικές λέξεις θα μπορούσαν να είναι παρά αυτές: "ὅλος ο κόσμος είναι ένοχος, ὅλοι οἱ υἱοὶ των ανθρώπων είναι στραμμένοι μακρὰν και ἀνώφελοι· ^{δὲν} υπάρχει κανείς που φοβάται τον Θεὸ· ^{δὲν} υπάρχει κανείς που δεν είναι άδικος· κανείς συνετός· κανείς εκζητῶν τον

Θεῶ"; Ὅχι ολιγώτερον, τέτοια ἦτο καὶ εἶναι ἡ σκληρότης καὶ το παράλογο πείσμα τῶν καρδιῶν μας, που δεν ἀκούμε οὔτε αισθανόμαστε τὴν δύναμη αὐτῶν τῶν βροντῶν καὶ κεραυνῶν, ἀλλὰ ἐξυψώνουμε καὶ ανορθώνουμε τὴν "ελεύθερη θέληση" καὶ τὶς δυνάμεις τῆς μπροστά σ' ὅλα αὐτὰ. Ἐποὶ εμεῖς ἔχουμε ἀληθινὰ εκπληρῶσει τοὺς λόγους τοῦ πρώτου κεφαλαίου τοῦ Μαλαχία: "Αὐτοῖ κτίζουν, ἀλλὰ ἐγὼ θα ρίχνω κάτω" (στοῖχος 4). Με τὴν ἴδια μεγαλοπρέπεια τῆς ομιλίας εἶναι ἐπίσης εἰπωμένο: "Δια τῶν πράξεων τοῦ νόμου καμμία εἴκα δὲν θὰ δικαιωθῆ ἐνώπιόν Του" (Ῥωμαῖοι 3,20). "Δια τῶν πράξεων τοῦ νόμου" εἶναι μία ἰσχυρὴ φράση, καθὼς εἶναι: "ὅλος ὁ κόσμος" καὶ: "ὅλοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων". Γιατί θα ὤφειλε νὰ εἶναι παρατηρημένο ὅτι ὁ Παῦλος ἀποφεύγει νὰ ονομάζει πρόσωπα, καὶ νὰ μνημονεύει ἐπιδιώξεις τῶν ἀνθρώπων μόνο, σκοπεύοντας ἔτσι νὰ συμπεριλάβει ὅλα τὰ πρόσωπα, καὶ ὅλο αὐτὸ που εἶναι τὸ πλέον ἐξοχο σ' αὐτοὺς. Ἐὰν εἶχε εἰπεῖ, "τον Ἰουδαϊκὸ λαὸ", ἢ "τοὺς Φαρισαῖους", ἢ "κάποια ἀσεβῆ πρόσωπα", δὲν εἶναι δικαιωμένα, θα μπορούσε νὰ ἔχει φανεῖ ὅτι εἶναι ἀφήνοντας ἔξω κάποιους, που δια τῆς δυνάμεως τῆς "ελεύθερης θέλησης", καὶ δια τῆς βοήθειας τοῦ νόμου, δὲν ἦσαν ολοσχερῶς ἀνώφελοι. Ἀλλὰ ὅταν αὐτὸς καταδικάζει ἀκριβῶς τὰ ἔργα τοῦ νόμου, καὶ κάνει αὐτὰ ἀσεβῆ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καθίσταται φανερό ὅτι εἶναι καταδικάζοντας ὅλους που ἦσαν ἰσχυροὶ σὲ ζήλο ὑπὲρ τῶν ἔργων τοῦ νόμου. Καὶ σὺδεῖς ἦτο ἐνθουσιῶδης ὑπὲρ τῶν ἔργων τοῦ νόμου, πλὴν οἱ καλύτεροι καὶ πλέον ἐξέχοντες ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ ἀκριβῶς με τὶς καλύτερες τοὺς καὶ πλέον ἐξέχουσες ἰκανότητες, δηλαδὴ, τὴν λογικὴ τοὺς καὶ τὴν θέλησὴ τοὺς. Ἐὰν, λοιπόν, ἐκεῖνοὶ που ἀσκοῦσαν τοὺς εαυτοὺς τῶν στα ἔργα τοῦ νόμου, με τὸν υψηλότερο ζήλο καὶ προσπάθεια τῆς λογικῆς καὶ τῆς θέλησης, δηλαδὴ, με ὅλη τὴν δύναμη τῆς "ελεύθερης θέλησης", καὶ εἶχαν τὴν βοήθεια τοῦ νόμου σαν μία συνδρομὴ δοσμένη ἀπὸ Θεοῦ, διδάσκοντας καὶ παρακινώντας αὐτοὺς πρὸς τὰ ἔργα, ΑΥΤΟΙ εἶναι καταδικασμένοι γιὰ ἀσέβεια, σαν μὴν ὑπάρχοντες ἐξ αὐτοῦ δικαιωμένοι, καὶ εἶναι δηλωμένοι νὰ εἶναι "σάρκα" ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τί τότε

αφήνεται στην ολότητα του ανθρωπίνου γένους, το οποίο δεν είναι "σάρκα" και ασεβές; Γιατί όλοι που είναι εκ των έργων του νόμου είναι καταδικασμένοι ομοίως. Δεν δημιουργεί διαφορά εάν αυτοί άσκησαν εαυτούς στον νόμο, με τον υψηλότερο ενθουσιασμό, ή με χλιαρό ζήλο, ή με τίποτα απολύτως. Αυτοί όλοι θα μπορούσαν να κάνουν μόνο έργα του νόμου και τα έργα του νόμου δεν δικαιώνουν και εάν δεν δικαιώνουν, αποδεικνύουν εκείνους που εργάζονται αυτά να είναι ασεβείς, και αφήνουν αυτούς έτσι και οι ασεβείς είναι υπόδικοι και αξίζουν την οργήν του Θεού! Αυτά τα πράγματα είναι τόσο καθαρά που ουδείς μπορεί να ψιθυρίζει κάποια λέξη εναντίον των.

III. "ΕΡΓΑ" ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΙΚΑΙΩΝΟΥΝ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΤΑ ΕΘΙΜΟΤΥΠΙΚΑ ΕΡΓΑ

Το νόημα του Παύλου συνήθως διαφεύγει και αναιρείτε, λέγοντας ότι αυτά τα οποία καλεί "έργα του νόμου", είναι αθιμοτυπικά έργα, τα οποία από τον θάνατο του Χριστού και εντεύθεν είναι νεκρή συμπεριφορά.

Απαντώ: Αυτό είναι το λάθος του αμαθούς Ιερώνυμου, το οποίο, παρ' όλη την σθεναρή αντίστασή του Αυγουστίνου, εξηπλώθη απ' άκρον εις άκρον στον κόσμο, όταν ο Θεός απεσύρθη, και ο Σατανάς επικράτησε, και έχει συνεχισθεί μέχρι σήμερα με το αποτέλεσμα ότι έχει υπάρξει αδύνατον να γίνει κατανοητός ο Παύλος, και η γνώση του Χριστού υπήρξε αναπόφευκτα αμαυρωμένη. Εάν ^{δεν} είχε υπάρξει άλλο λάθος στην Εκκλησία, αυτό το ένα ήτο αρκετά ισχυρό, και αλέθρια δύναμη, ^{να} καταστρέψει το Ευαγγέλιο. Εκτός εάν εξαιρετική Χάρη δεν έχει παρεμβληθή, ο Ιερώνυμος εδικαίωσε κόλαση, μάλλον, παρά συρανό, εξ αιτίας αυτού - τόσο μακριά είμαι εγώ από το να έχω την αυθάδεια να καθιερώσω αυτόν και να τον καλέσω άγιο! Δεν είναι αληθινό ότι ο Παύλος εδώ μιλά μόνο για εθιμοτυπικά έργα αλλιώς, πώς το επιχείρημά του, που αποδεικνύει ότι όλοι είναι άδικοι

και χρειάζονται Χάρη, θα στέκεται καλώς; Γιατί ένας θα μπορούσε τότε να λέει: "Ας παραδεχθούμε ότι δεν είμαστε δικαίωμανοι διὰ των εθιμοτυπικών έργων· αλλά κάποιος άνθρωπος μπορεί να είναι δίκαιωμένος διὰ των ηθικών έργων του Δεκαλόγου. Έτσι, ο συλλογισμός σου δεν έχει αποδείξει ότι η Χάρη είναι αναγκαία σε όλους τους ανθρώπους!" **Θετω**, πόσον επωφελής, σ' αυτήν την περίπτωση, η Χάρη θα ήτο, απελευθερώνοντας εμάς μόνο από τα εθιμοτυπικά έργα, τα οποία είναι τα ευκολότερα έργα εξ όλων, και μπορούν να αποσπώνται μακριά δι' απλού φόβου ή ιδιοτέλειας;

Επιπροσθέτως, είναι εσφαλμένο να λέγεται ότι τα εθιμοτυπικά έργα είναι θανάσιμα και παράνομα, από τον θάνατο του Χριστού και εντεύθεν. Ο Παύλος ουδέποτε είπε αυτό. Τι αυτός λέει είναι ότι αυτά δεν δικαιώνουν, ή εν πάσει περιπτώσει δεν βοηθούν τον άνθρωπο να ελευθερώσει εαυτόν από την ασέβεια ενώπιον του Θεού. Είναι πλήρως συμβιβασίμο με αυτό, ότι ένας μπορεί να κάνει αυτά χωρίς να είναι κάνοντας κάτι παράνομο. Το τρώγειν και πίνειν είναι έργα τα οποία δεν δικαιώνουν ή συνίστουν εμάς στον Θεό, ωστόσο αυτός που τρώει και πίνει δεν κάνει, ως εκ τούτου, κάτι παράνομο.

Και υπάρχει κάποιο επιπλέον λάθος εδώ: Τα εθιμοτυπικά έργα ήσαν, εξ 16ου, διαταγμένα και κατασκευασμένα, υποχρεωτικά στην παλαιά διαθήκη, όπως επίσης ήτο ο Δεκάλογος· συνεπώς, ο δεύτερος δεν είχε ούτε περισσότερη ούτε λιγότερη δύναμη από τα πρώτα. Ο Παύλος μιλά στους Ιουδαίους πρώτα, όπως λέει στους Ρωμαίους 1 (στοίχος 16) έτσι δεν πρέπει κανένας να αμφιβάλλει, ότι διὰ "των έργων του νόμου" όλα τα έργα, του όλου νόμου, είναι εννοημένα. Πράγματι, αυτά δεν θα μπορούσαν να είναι καλεσμένα "τα έργα του νόμου", εάν ο νόμος ήτο κατηργημένος και νεκρή συμπεριφορά, γιατί κάποιος καταργημένος νόμος ^{δεν} είναι νόμος πᾶσον, καθώς ο Παύλος καλά εγνώριζε. Όταν αυτός μιλά περί "των έργων του νόμου", συνεπώς, είναι μιλώντας, όχι περί κάποιου νόμου που είναι καταργημένος, αλλά περί κάποιου νόμου που είναι εν δυνάμει και εγκυρότητα. Αλλιώς, πόσο εύκολα θα μπορού-

γε να έχει πεί: " Ο νόμος καθ'εαυτὸς εἶναι τῶρα καταργημένος ", που θα είχε υπάρξει μία καθαρή, φανερή δήλωση της περίπτωσης. Αλλά ἄς ἐπικαλεσθούμε εμεῖς για τον Παῦλο, τον δικό του καλύτερο διερμηνέα. Στους Γαλάτες 3, αυτός λέει: " Διότι ὅσοι εἶναι ἐξ ἔργων νόμου, εἶναι ὑπὸ την κατάρα· γιατί εἶναι γραμμένο, επικατάρατος εἶναι ὁ καθένας που δεν ἐμμένει σε ὅλα τα πράγματα που εἶναι γραμμένα στο βιβλίο του νόμου, να κάνει αυτά" (στοῖχος 10). Ο Παῦλος εἶναι ἐδῶ συνιστῶντας το ἴδιο σημεῖο, καθὼς στους Ρωμαίους, καὶ στις αυτές λέξεις· καὶ εσύ βλέπεις ὅτι ὅταν κάνει μνεῖα των ἔργων του νόμου, αυτός μιλά περί ὅλων των νόμων που εἶναι γραμμένοι στο βιβλίο του νόμου. Επιπλέον - αυτό το οποίο εἶναι πιο αξιοσημείωτο - ο Παῦλος παραθέτει τον Μωϋσῆ **να** καταράται· εκείνους που δεν ἐμμένουν στον νόμο, ἐνῶ αυτός ὁ ἴδιος κηρύσσει καταραμένους εκείνους που εἶναι ἐξ ἔργων νόμου· κατὰ συνέπεια προσκομίζει. ἓνα χωρίο, με κάποιο διαφορετικό σκοπὸ ἀπὸ την δική του εκφρασμένη ἄποψη, ἐστὶ ὡστε

το προηγούμενο **να** εἶναι ἀρνητικό, καὶ το ἐπόμενο καταφατικό. Αυτό το κάνει, ὅπωςδήποτε, ἐπειδὴ ἡ πραγματικὴ θέση ἐνώπιον του θεοῦ εἶναι ὅτι εκείνοι, που εἶναι πάρα πολὺ ἐνθουσιῶδεις στα ἔργα του νόμου, εἶναι μακρύτερα ἀπὸ την ἐκπλήρωση του νόμου· γιατί αυτοὶ εἶναι χωρὶς το Πνεῦμα, το οποίο, μόνο, ἐκπληρῶνει τον νόμο. Οἱ ἄνθρωποι μπορεῖ να προσπαθοῦν να κρατοῦν αὐτὸν με την δική τους δύναμη, ἀλλὰ **δὲν** μποροῦν να ἐπιτυγχάνουν τίποτα. Ἐτσι, ἀμφότερες οἱ δηλώσεις εἶναι ἀληθεῖς - αὐτὴ του Μωϋσῆ, ὅτι εἶναι καταραμένοι ὅποιοι "δεν ἐμμένουν", καὶ ἐκείνη του Παύλου, ὅτι εἶναι καταραμένοι ὅποιοι "εἶναι ἐκ των ἔργων του νόμου". Ἀμφότεροι οἱ ἐκφωνητὲς απαιτοῦν, ὅτι οἱ ἄνθρωποι θα ὤφειλαν να ἔχουν το Πνεῦμα, χωρὶς τον ὁποῖο τα ἔργα του νόμου, ὅσο ἄν ποτε πολλὰ ^{καὶ γὰρ} εἶναι καμωμένα, δὲν δικαίωθουν, καθὼς ὁ Παῦλος λέει· ἐξ ἴσου ἐστὶ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐμμένουν σε ὅλα τα πράγματα που εἶναι γραμμένα, καθὼς ὁ Μωϋσῆς λέει.

Με μία λέξη: Ο Παῦλος, πλήρως ἐπιβεβαιῶνει, διὰ της διαίρεσής

του, αυτό το οποίο λέω. Διαίρει τους εργάτες του νόμου εντός δύο τάξεων, αυτούς που εργάζονται όπισθεν του Πνεύματος, και εκείνους που εργάζονται όπισθεν της σάρκας, μη αφήνοντας μέση κατάσταση. Αυτός λέει: "Διά των πράξεων του νόμου καμία σάρκα δεν θα δικαιωθῆ". Τι είναι αυτό πλὴν να λέει, ὅτι, ὅταν οἱ ἄνθρωποι εργάζονται στον νόμο, χωρίς το Πνεῦμα, υπάρχοντες αυτοὶ οἱ ἴδιοι σάρκα, δηλαδή, ασεβεῖς καὶ αμαθείς του Θεοῦ, τα ἔργα τους ωφελοῦν αυτοὺς μηδέν; Στούς Γαλάτες 3 κάνει χρήση της ἴδιας διαίρεσης ὅταν λέει: "Εσεῖς ελάβατε το Πνεῦμα διὰ των ἔργων του νόμου, ἢ διὰ της ἀκῆς της πίστεως; (στοίχος 2). Πάλιν στοὺς Ρωμαίους 3 λέει: "Ἀλλὰ τώρα ἡ δικαιοσύνη του Θεοῦ ἐφανερώθη χωρίς τον νόμο" καὶ πάλιν: "Ἐμεῖς συμπεραίνουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δικαιώμενος διὰ πίστεως, χωρίς τα ἔργα του νόμου" (στοίχοι 21, 28). Ἀπὸ ὅλα αυτά τα χωρία εἶναι ξεκάθαρο καὶ φτεινὸ, ὅτι στον Παῦλο το Πνεῦμα εἶναι τοποθετημένο σε ἐναντίωση στα ἔργα του νόμου, καθὼς Αυτὸς εἶναι ἐναντιὸς σε ὅλα τα ἄλλα πράγματα που δεν εἶναι πνευματικά, καὶ σε ὅλες τις δυνάμεις καὶ ἰκανότητες της σάρκας. Ἐτσι εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ ἀποψη του Παύλου ἐδῶ, συμφωνεῖ με την διδασκαλία του Χριστοῦ στον Ἰωάννη 3 (στοίχος 6), ὅπου τα πάντα τα ὁποῖα δεν εἶναι ἐκ του Πνεύματος εἶναι σάρκα, ὁσονδήποτε ἀλληθοφανῆ, ἅγια καὶ ἔξοχα μπορεῖ να εἶναι, ἀκόμα καὶ τα πλέον ἔνδοξα ἔργα του νόμου του Θεοῦ, δι' ὁποιασδήποτε δυνάμεως κατηργασμένα, Γιατί το Πνεῦμα του Χριστοῦ χρειάζεται καὶ χωρίς Αυτὸν ὅλα εἶναι τίποτα πλὴν ἕνα υλικὸ γιὰ καταδίκη.

Ἄς εἶναι ἀποκατεστημένο, λοιπὸν, ὅτι ὁ Παῦλος διὰ "των ἔργων του νόμου" ἐννοεῖ, ὄχι ἐθιμοτυπικὰ ἔργα, ἀλλὰ ὅλα τα ἔργα, ὅλου του νόμου. Τότε θα εἶναι ἐπίσης ἀποκατεστημένο, ὅτι ὅλα τα ἔργα του νόμου, που εἶναι κατηργασμένα χωρίς το Πνεῦμα, εἶναι καταδικασμένα, Ἀλλὰ ἡ δύναμη της "ἐλευθέρης θέλησης" (ἡ ὁποῖα εἶναι ἡ αἰτία της συζήτησης), μολονὸς ἀναμφίβολα το πλέον ἔξοχο πράγμα στον ἄνθρωπο, εἶναι χωρίς το Πνεῦμα. Με ἄλλα λόγια στα "ἔργα του νόμου" εἰ-

ρίσκεται το εκλεκτότερο πράγμα που μπορεί να είναι ειπωμένο περί ενός ανθρώπου. Αλλά ο Παύλος δεν λέει, "όποιοι είναι, έξ αμαρτίας, και έξ ασέβειας, ενάντιοί στον νόμο"· αυτός λέει, "όποιοι είναι έκ των έργων του νόμου" - δηλαδή, οι καλύτεροι ζηλωτές του νόμου, που, πλέον και πάνω της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης", είναι επίσης υποβοηθούμενοι - δηλαδή, διδαγμένοι και ενθαρρυμένοι - από τον ίδιο τον νόμο. Εάν, τώρα, η "ελεύθερη βούληση", παρ'όλον που υποβοηθείται διά του νόμου και απασχολείται είς τον νόμο με όλες τις δυνάμεις της, ^{δεν} κερδίζει τίποτα και αποτυγχάνει να δικαιώσει, αλλά αφήνεται εν τη ασεβεία της σαρκός, τι πρέπει εμείς να σκεφθούμε ότι θα μπορούσε να κάνει μόνη της, χωρίς τον νόμο; "Διά του νόμου είναι η γνώση της αμαρτίας" λέει ο Παύλος (Ρωμαίοι 3, 20). Εδώ δείχνει πόσο πολύ και σε ποιό βαθμό ο νόμος ωφελεί, διδάσκοντας ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι έκ του εαυτού της τόσο τυφλή, που ούτε καν γνωρίζει τι η αμαρτία είναι, αλλά χρειάζεται τον νόμο να ^{την} διδάξει αυτό. Και τι μπορεί κάποιος άνθρωπος να αποπειράται να κάνει, με σκοπό να παίρνει μακριά την αμαρτία, όταν δεν γνωρίζει τι η αμαρτία είναι; Βεβαίως αυτό: να παραγνωρίζει τι είναι αμαρτία για ότι δεν είναι αμαρτία, και ότι δεν είναι αμαρτία για τι είναι αμαρτία! Η εμπειρία μας πληροφορεί, αρκετά καθαρά, πόσο ο κόσμος, στα πρόσωπα εκείνων που αυτός λογαριάζει τους καλύτερους του και τους πλέον ένθερμους ζηλωτές της δικαιοσύνης και της ευσεβείας, μισεί και καταδιώκει την δικαιοσύνη του θεού, την κηρυγμένη στο Ευαγγέλιο, και στίγματιζει αυτήν αίρεση, λάθος, και άλλα προθβλητικά ονόματα, ενώ είναι επίδεικνύοντας και διαλαλώντας τα δικά του έργα και επίνοήματα, (τα οποία είναι πραγματικά αμαρτία και λάθος) σαν δικαιοσύνη και σοφία. Δι'αυτών των λέξεων, συνεπώς, ο Παύλος φράζει το στόμα της "ελεύθερης θέλησης", διδάσκοντας ότι διά του νόμου επίδεικνύεται η αμαρτία, ^ε αυτήν που υπάρχει εν αγνοία της αμαρτίας της· τόσο μακριά ευρίσκεται από το να είναι επιτρέποντας οποιαδήποτε δύναμη να κάνει προσπάθειες προς το καλό.

IV. Ο ΝΟΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ ΝΑ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΟΝ
ΧΡΙΣΤΟ ΔΙΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ

Και εδώ η λύση του ερωτήματος, το οποίο η Διατριβή επαναλαμβάνει τόσο συχνά, καθ' όλο το μήκος του βιβλίου: "εάν εμείς ^{δεν} μπορούμε να κάνουμε τίποτα, ποιός είναι ο σκοπός όλων των νόμων, εντολών, απειλών, και υποσχέσεων; Ο παύλος εδώ δίνει την απάντηση: "διά του νόμου είναι η γνώση της αμαρτίας". Η απάντηση του στο ερώτημα είναι πολύ διαφορετική από τις ιδέες των ανθρώπων, ή της "ελεύθερης θέλησης". Αυτός δεν λέει ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι αποδειγμένη, διά του νόμου, ούτε ότι αυτή συν-εργάζεται για δικαιοσύνη· γιατί διά του νόμου έρχεται, όχι δικαιοσύνη, αλλά η γνώση της αμαρτίας. Αυτό είναι ο καρπός, το έργο, και ήλειτουργία του νόμου· είναι ένα φώς εις τον αμαθή και τυφλό, αλλά ένα που φανερώνει την νόσο, αμαρτία, κακό, θάνατο, κόλαση, και την οργή του Θεού. Αυτός δεν βοηθά ούτε τοποθετεί αυτούς ελεύθερους από αυτά τα πράγματα· αυτός είναι ικανοποιημένος απλά να ^{τα} επισημαίνει . Όταν κάποιος άνθρωπος ανακαλύπτει την αρρώστεια της αμαρτίας, ^{είναι} ρίχνεται κάτω και λυπάται. ^{δηλαδή}, αυτός απελπίζεται. Ο νόμος δεν τον βοηθά· πολύ ολιγώτερο μπορεί αυτός να θεραπεύει τον εαυτόν του. Κάποιο άλλο φώς ^{χρειάζεται} για να αποκαλύψει μια θεραπεία. Αυτό είναι η φωνή του Ευαγγελίου, η οποία φανερώνει τον Χριστό σαν τον Ελευθερωτή από όλα αυτά τα κακά πράγματα. Αλλά ούτε η λογική ούτε η "ελεύθερη θέληση" καταδεικνύουν Αυτόν, αφού είναι καθ' εαυτά σκοτάδι, και χρειάζονται το φώς του νόμου για να τους υποδείξει την δική τους αρρώστεια, την οποία διά του δικού τους φωτός αποτυγχάνουν να δούν, και σκέπτονται ότι είναι πλήρως υγιή;

Ετσι, επίσης, στους Γαλάτες, πραγματεύεται το ίδιο σημείο. Ο Παύλος ρωτά: "Διά ποιόν λόγον τότε χρησιμεύει ο νόμος;" (3, 19). Δεν απαντά, όπως η Διατριβή κάνει, ότι αυτός αποδεικνύει την ύπαρξη της "ελεύθερης θέλησης", αλλά λέει: "αυτός ^{προσετέθη} ; χά-

ρίν των παραβάσεων, έως ότου το σπέρμα θα έπρεπε να έλθει, εις το οποί-
ο Αυτός είχε κάνει την υπόσχεση". "Εξ αιτίας των παραβάσεων", αυτός
λέει· όχι, πράγματι, να αναχαιτίζει αυτές, καθώς ο Ιερώνυμος ονει-
ρεύεται, γιατί ο Παύλος είναι αποδεικνύοντας ότι, η απομάκρυνση και
αναχαιτση των αμαρτιών διά του δώρου της δικαιοσύνης, ήτο υποσχη-
μένη εις το σπέρμα που ήτο να έλθει, αλλά να αυξάνει τις παραβάσεις,
καθώς λέει στους Ρωμαίους 5: "ο νόμος παρεισήλθεν, ίνα πλεονάση το
παράπτωμα" (στοίχος 20). Οι οποίες αμαρτίες δεν ήσαν διαπραγμένες
εν αφθονία χωρίς τον νόμον· αλλά τότε αυτές δεν ήσαν αναγνωρισμέ-
νες να είναι παραβάσεις και αμαρτίες τέτοιας τρομερής σπουδαιότη-
τος, και οι περισσότερες και μεγαλύτερες εξ αυτών ήσαν θεωρημένες
να είναι δικαιοσύνη! Εφ' όσον οι αμαρτίες είναι αδιάκριτες, ^{δεν} υπάρχει
χώρος για κάποια θεραπεία, και όχι ελπίδα μιας τέτοιας· γιατί
αμαρτίες που νομίζουν ότι αυτές μαρτυρούν υγεία, και ^{δεν} χρειάζονται

ιατρό, δεν θα υπομείνουν το χέρι του θεραπευτή. Ο νόμος είναι,
συνεπώς, αναγκαίος να δίνει γνώση της αμαρτίας, έτσι ώστε ο υπερή-
φανος άνθρωπος, που εστοχάσθη ότι ήτο ακέραιος, να μπορεί να είναι
ταπεινωμένος διά της αποκάλυψης της δικής του μεγάλης διαφθοράς,
και να αναστενάζει, και να λαχταρά όπισθεν της χάρης που είναι δαι-
τυπωμένη εν τω Χριστώ.

Δές, λοιπόν, πόσο απλή η δήλωση είναι: "Διά του νόμου είναι
η γνώση της αμαρτίας". Ακόμα και αυτό το κείμενο, μόνο, έχει αρκετή
δύναμη να ταραξει και να ανατρέψει την "ελευθερη θέληση". Γιατί
εάν αυτό είναι αληθές, ότι η "ελευθερη θέληση" εξ εαυτού δεν γνω-
ρίζει τι ^η αμαρτία και ^{το} κακό είναι, καθώς ο Απόστολος λέει εδώ, και
στους Ρωμαίους 7 (Δεν είχα γνωρίσει ότι η επιθυμία ήτο αμαρτία,
εάν δεν ελεγε ο νόμος, "μην επιθυμήσεις") (στοίχοι 7,8), πώς μπο-
ρεί αυτή ποτέ να γνωρίζει τι ^ε δικαιοσύνη και ^{το} καλό είναι; Και εάν
αυτή είναι εν αγνοία της δικαιοσύνης, πώς μπορεί να προσπαθεί να
επιτυχάνει αυτήν; Εμείς δεν γνωρίζουμε την αμαρτία εντός της οποίας
ήμασταν γεννημένοι, εντός της οποίας εμείς ζούμε, και κινούμαστε, και

έχουμε την ύπαρξή μας, και η οποία, επιπροσθέτως, ζεί, κινείται και βασιλεύει εις ημάς. Πώς τότε θα μπορούσαμε να γνωρίζουμε αυτήν την δικαιοσύνη, η οποία βασιλεύει εκτός ημών, εν ουρανῶ; Οι λέξεις του Παύλου κάνουν την άθλια "ελεύθερη θέληση" να είναι ολοχερώς και πλήρως μη υπάρχουσα!

V. ΡΩΜΑΙΟΙ 3,21-26: ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΔΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΨΕΥΔΟΣ ΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

Ενώ αυτό υπάρχει έτσι, ο Παύλος τώρα διακηρύσσει, με πλήρη εμπιστοσύνη και αυθεντικό κύρος: "Αλλά τώρα η δικαιοσύνη του Θεού, χωρίς τον νόμο, είναι φανερωμένη, υπάρχουσα μαρτυρουμένη υπο του νόμου και των προφητών. Ακόμα, η δικαιοσύνη του Θεού η οποία είναι δια πίστεως του Ιησού Χριστού εις πάντας και επι πάντας αυτούς που πιστεύουν εν Αυτώ. ^{δεν} γιατί υπάρχει διαφορά, ^{δεν} επειδή πάντες έχουν αμαρτήσῃ και είναι χωρίς την δόξα του Θεού. ^{δεν} υπάρχοντες δικαιούμενοι δωρεάν δια της χάριτος Του, δια μέσου της απολυτρώσεως που είναι εν Χριστώ Ιησού, τον οποίο ο Θεός προέθετο να είναι ιλαστήριον μέσω πίστεως εν τῷ Αιματι", κ.λ.π (Ρωμαίοι 3,21-25). Εδώ ο Παύλος εκστομίζει, ακριβώς, κεραυνοῦς ἐνάντια στην "ελεύθερη θέληση". Πρώτα: "Η δικαιοσύνη του Θεού χωρίς τον νόμο", αυτός λέει, "είναι φανερωμένη". Αυτός διακρίνει την δικαιοσύνη του Θεού από την δικαιοσύνη του νόμου. επειδή η δικαιοσύνη της πίστεως έρχεται εξ αιτίας χάριτος, χωρίς τον νόμο. Η φράση του "χωρίς τον νόμο" μπορεί να σημαίνει μόνο ότι η Χριστιανική δικαιοσύνη υπάρχει χωρίς τα έργα του νόμου, τα ^{οποια} έργα του νόμου ^{δεν} φελοῦν και ^{δεν} πραγματοποιοῦν τίποτα ^{για} την επίτευξή της. Έτσι αυτός λέει ακριβώς από κάτω: "Ἐμεῖς συμπεραίνουμε ότι ο άνθρωπος είναι δικαιούμενος δια πίστεως, χωρίς τα έργα του νόμου" (στοίχος 28). Πρὶν, αυτός εἶχε πεί: "Ἐξ ἔργων του νόμου ^{καμία} χάρις ^{δεν} θα δικαιωθῇ ἐνώπιον Αυτοῦ" (στοίχος 20). Από ὅλο αυτό είναι πολύ καθαρό ότι η προσπάθεια και ο

αυτούς που πιστεύουν" εν Χριστώ, και ότι "υπάρχει διαφορά".
Εδώ πάλιν, με τις καθαρότερες λέξεις, διαίρει ολόκληρο το αν-
θρώπινο γένος σε δύο μέρη. Στους πιστούς δίνει την δικαιοσύ-
νη του Θεού· στους απίστους την αρνείται. Τώρα, δεν είναι κανέ-
νας αρκετά τρελός ^{ώστε} να αμφιβάλει ότι η δύναμη και προσπάθεια της
"ελεύθερης θέλησης" ^{δεν} είναι κάτι διαφορετικό από την πίστη εν Χρι-
στώ Ιησού! Αλλά ο Παύλος αρνείται ότι οποιοδήποτε πράγμα, εκτός από
την πίστη, είναι δίκαιο ενώπιον του Θεού. Και εάν αυτό δεν είναι
δίκαιο ενώπιον του Θεού, πρέπει να είναι αμαρτία· γιατί εν-
συγκρίσει προς τον Θεό, εκεί, ^{δεν} παραμένει τίποτα ενδιάμεσο μεταξύ δι-
καισύνης και αμαρτίας, δηλαδή σαν να ήτο ουδέτερο, που να μην είναι μήτε
δικαιοσύνη μήτε αμαρτία. Διάφορετικά ολόκληρο το επιχείρημα του
παύλου θα ήτο πλήρως αναποτελεσματικό, επειδή το σημείον εκι-
νήσεως είναι ακριβώς αυτή η διχοτόμηση - όλα αυτά τα οποία είναι
κατηργασμένα και καρωμένα μεταξύ των ανθρώπων είναι είτε δικαιοσύ-
νη είτε αμαρτία ενώπιον του Θεού: δικαιοσύνη, εάν η πίστη είναι με
αυτούς· αμαρτία, εάν η πίστη λείπει. Εν συγκρίσει προς
τους ανθρώπους, πράγματι, υπάρχει η περίπτωση δράσεις, στις οποί-
ες οι άνθρωποι ^{δεν} χρεωστούν τίποτα ο ένας στον άλλο ^{να μην} παρέχουν τίποτα
ο ένας επι του άλλου, και είναι καλεσμένες "ενδιάμεσες" και "ουδέ-
τερες". Αλλά ο ασεβής άνθρωπος αμαρτάνει ενάντια στον Θεό, είτε
αυτός τρώει, ή πίνει, ή οτιδήποτε κάνει, επειδή καταχράται
την δημιουργία του Θεού δια της ασεβείας του και επίμονης αχαρισ-
τίας, και δεν δίνει από την καρδιά σου δόξα στον Θεό ούτε για μια
μόνη στιγμή.

Αυτή η δήλωση είναι επίσης ένας δυνατός κεραυνός: "Πάντες έ-
χουν αμαρτήσει και είναι χωρίς την δόξα του Θεού· γιατί ^{δεν} υπάρχει
διαφορά". Τί, παρακαλώ, θα μπορούσε να είναι περισσότερο καθαρά
ειπωμένο; Παρουσίασε κάποιο άνθρωπο που εργάζεται δια της "ελεύ-
θερης θέλησης", και πες μου εάν αμαρτάνει στις προσπάθειές
του; Εάν δεν αμαρτάνει, γιατί ο Παύλος δεν εξαιρεί αυτόν;

Σίγουρα, όταν αυτός λέει "πάντες" δεν εξαιρεί κανένα, σε οποιονδήποτε χώρο, σε οποιονδήποτε χρόνο, σε οποιαδήποτε έργο, σε οποιαδήποτε προσπάθεια; Έτσι εάν εσύ εξαιρείς οιονδήποτε για οποιαδήποτε επιδίωξη ή έργο, κάνεις τον Παύλο έναν ψεύτη γιατί μέσα στους "πάντας" που ο Παύλος λέει, περικλείει αυτόν τον άνθρωπο, που εργάζεται και προσπαθεί δια της "ελεύθερης θέλησης" μεταξύ των "πάντων", όταν αυτός θα όφειλε να έχει σεβασθεί αυτό το πρόσωπο και να μη ^{το} αριθμήσει μεταξύ των αμαρτωλών με τέτοιο τέλειο και απόλυτο τρόπο!

Η δήλωσή του ότι πάντες είναι "χωρίς την δόξα του Θεού", διδάσκει την ίδια αλήθεια. Εσύ μπορείς να λάβεις "την δόξα του Θεού" εδώ, κατά δύο τρόπους, ενεργητικά και παθητικά. Αυτός είναι ο τρόπος του Παύλου στους Εβραϊσμούς, τους οποίους συχνά μεταχειρίζεται. Ενεργητικά, "η δόξα του Θεού" είναι αυτή δια της οποίας Αυτός καυχάται σε εμάς. Παθητικά, είναι αυτή δια της οποίας εμείς καυχώμαστε εν τω Θεώ. Φαίνεται σε εμένα ότι η φράση θα όφειλε εδώ να ληφθεί παθητικά ακριβώς καθώς "η πίστη του Χριστού", η οποία κατά το λατινικό ιδίωμα θα εδειχνε "την πίστη την οποία ο Χριστός έχει", σημαίνει, σύμφωνα με το Εβραϊκό ιδίωμα, "την πίστη την οποία εμείς έχουμε εν τω Χριστώ", και "η δικαιοσύνη του Θεού", η οποία στο λατινικό ιδίωμα θα εδειχνε "την δικαιοσύνη την οποία ο Θεός έχει", σημαίνει, σύμφωνα με το Εβραϊκό ιδίωμα "την δικαιοσύνη την οποία εμείς έχουμε από τον Θεό και ενώπιον του Θεού". Αναλόγως, εμείς λαμβάνουμε "την δόξα του Θεού", όχι κατά τον λατινικό, αλλά κατά τον Εβραϊκό τρόπο, με την σημασία "της δόξας την οποία εμείς έχουμε εν τω Θεώ και ενώπιον του Θεού" η οποία θα μπορούσε να είναι καλεσμένη, "η δόξα μας εν τω Θεώ".

Τώρα, αυτός που καυχάται εν τω Θεώ είναι αυτός που γνωρίζει για βέβαιο, ότι ο Θεός κοιτάζει αυτόν με εύνοια, και καταδέχεται να τον κοιτά φιλικά, έτσι ώστε ότι κάνει είναι ευάρεστο ενώπιον του Θεού, και ότι δεν ευχαρίστηί τον Θεό είναι ανεχόμενο και συγχωρη-

μένο. Εάν, τώρα, η προσπάθεια και ο αγώνας της "ελεύθερης θέλησης" είναι αμαρτία, και ~~δεν~~ είναι καλός ενώπιον του Θεού, αυτός ^{δεν} μπορεί βεβαιότατα να καυχάται, και στην καύχησή του, πλήρης αυτοπεποίθησης, να λέει: "αυτό ευχαριστεί τον Θεό, ο Θεός κυττά με εύνοια επί αυτού, αυτό ο Θεός καταδέχεται να αποδέχεται, ή εν πάσει περίπτωση Αυτός το ανέχεται και το συγχωρεί". Αυτή είναι η δόξα εκείνων που έχουν πίστη εν τω Θεώ. Εις εκείνους που είναι χωρίς ανήκει έλλειψη αυτοπεποίθησης, ~~μάλλον~~ παρά δόξα στην παρουσία του Θεού. Αλλά ο Παύλος εδώ λέει ότι οι άνθρωποι είναι πλήρως χωρίς αυτήν την δόξα. Και η εμπειρία αποδεικνύει εκείνο που αυτοί είναι. Ρώτησε όλους τους "ελευθέρως βουλευθέντας", που προεπάουχ απ' άκρου εις άκρον στον κόσμο, και εάν μπορείς να μου δείξεις έναν, που σοβαρά και από την καρδιά του μπορεί να λέει, για στιδήποτε εκ του αγώνος του και της προσπάθειάς του, "εγώ γνωρίζω ότι αυτό ευχαριστεί τον Θεό", τότε ^{θα ομολογήσω ηττημένος, και θα σου παραχωρίσω τον στέφανον} Αλλά γνωρίζω ότι ~~δεν~~ θα ευρεθή κανέναν. Και εάν αυτή η δόξα είναι αναγκαία, έτσι ώστε η συνείδηση ενός ανθρώπου να τολμά να λέει με βέβαιη πεποίθηση: "αυτό ευχαριστεί τον Θεό", είναι βέβαιο ότι αυτός δεν ευχαριστεί τον Θεό! γιατί καθώς αυτός πιστεύει, έτσι είναι αυτό. ~~δεν~~ πιστεύει ότι αναμφίβολα ευχαριστεί τον Θεό, αλλά είναι αναγκαίο ότι αυτός θα ^{το} ωφείλει επειδή είναι ακριβώς η αμαρτία της απιστίας το να αμφιβάλλει περί της εύνοιας του Θεού, εφόσον ο Θεός θα ήθελε να έχει την εύνοιά Του να πιστεύεται με την πληρέστερη βεβαιότητα της πίστης. Ετσι εγώ αποδεικνύω, από την μαρτυρία της δικής τους συνείδησης, ότι η "ελεύθερη θέληση", αφού υπάρχει χωρίς την δόξα του Θεού, είναι με όλες τις δυνάμεις της, αγώνες, και προσπάθειες, διαρκώς ένοχη της αμαρτίας της απιστίας.

VI. ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΕΙΝΑΙ

ΟΛΙΓΩΤΕΡΟ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟ ΕΚΕΙΝΟ ΤΩΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΑΣΜΟΥ

Και τί θα πούν οι προστάτες της "ελεύθερης θέλησης" σε ότι

ακολουθεί: "υπάρχοντες δίκαιοιμένοι δωρεάν δια της Χάρης Του"; Τι σημαίνει "δωρεάν"; Τι σημαίνει "δια της Χάρης Του"; Πώς θα συμφωνήσουν προσπάθεια και αξία, με την δωρεάν δοσμένη δικαιοσύνη; Ίσως αυτοί θα πούν εδώ ότι αποδίδουν στην "ελεύθερη θέληση" το ελάχιστο δυνατόν, κατά κανένα τρόπο ^{την} ανταξιοτητα ^{της} αξίας. Αλλά αυτές είναι κενές λέξεις' επειδή αυτό το οποίο είναι ζητούμενο δια μέσου της "ελεύθερης θέλησης" είναι ότι η αξία πρέπει να έχει τον χώρο της. Η ίδια η Διατριβή συζήτησε και εξέφραξε αντιρρήσεις απ' άκρον εις άκρον, κατ' αυτήν την κλίση: "Εαν ^{δεν} υπάρχει ελευθερία της θέλησης, τί χώρος υπάρχει για αξία; Εαν ^{δεν} υπάρχει χώρος για αξία, τί χώρος υπάρχει για ανταμοιβή; Εις τί αυτή θα είναι καταλογισμένη, εάν ο άνθρωπος είναι δικαιόμενος χωρίς αξία;" Ο Παύλος εδώ δίνει την απάντηση: ^{δεν} υπάρχει καθόλου τέτοιο πράγμα όπως η αξία, αλλά όλοι που είναι δικαιόμενοι, είναι δικαιόμενοι δωρεάν και αυτό είναι καταλογισμένο σε τίποτα άλλο πλην στην Χάρη του Θεού. Και όταν η δικαιοσύνη είναι δοσμένη, τότε η βασιλεία και η αιώνια ζωή είναι δοσμένες με αυτήν. Πού είναι η προσπάθειά σου τώρα; και ο αγώνας σου; και τα καλά σου έργα; και οι αξίες της "ελεύθερης θέλησης"; Τι όφελος υπάρχει αυτών; Εσύ δεν μπορείς να προβάλλεις σκοτεινότητα και διφορούμενο' το ζήτημα και οι λέξεις είναι τόσο ξεκάθαρες και απλές όσο μπορούν να είναι. Αν παραδεχούμε αυτό το οποίο οι φίλοι σου αποδίδουν στην "ελεύθερη θέληση", σαν το "ελάχιστο δυνατόν", ούτε λίγο ούτε πολύ ^{μάς} διδάσκουν ότι δι' αυτού του λίγου εμείς μπορούμε να επιτυγχάνουμε δικαιοσύνη και Χάρη' και αυτοί επίλυουν το πρόβλημα, ως προς το γιατί ο Θεός δικαιώνει τον ένα και εγκαταλείπει τον άλλο, απλά δια της προϋποθέσης της "ελεύθερης θέλησης", λέγοντας: "Ο ένας προσπάθησε και ο άλλος δεν προσπάθησε' και ο Θεός προσέχει τον ένα για την προσπάθειά του, και περιφρονεί τον άλλο' και Αυτός θα ήτο άδικος εάν επέπε να κάνει οτιδήποτε άλλο!". Μολονότι σε άτι ^{λένε} και γράφουν, ομολογούν ότι δεν επιτυγχάνουν Χάρη εν συγκρίσει προς ανταξιοτητα

αξίας, ούτε καλούν την υπο συζήτηση αξία "αντάξια", αυτοί προσπαθούν απλά να μας κοροϊδέψουν με κάποια λέξη, επειδή εξακολουθούν ^{να} υποστηρίζουν το ίδιο πράγμα όχι πιο ριγχο. Τι μπορεί να ^{τους} απαλλάξει, να μην καλούν αυτό ανταξιοσύνη αξίας, όταν αποδίδουν σ' αυτό όλα που είναι χαρακτηριστικά ^{της} ανταξιοσύνης αξίας; λέγοντας ότι αυτός που προσπαθεί βρίσκει χάρη ενώπιον του Θεού, ενώ αυτός που δεν προσπαθεί δεν βρίσκει αυτήν; Δεν είναι αυτό ξεκάθαρα μία περιγραφή ανταξιοσύνης αξίας; Δεν κάνουν τον Θεό κάποιον που υπολήπτεται έργα, αξίες και πρόσωπα, όταν λένε ότι ένας άνθρωπος είναι χωρίς χάρη δια του δικού του σφάλματος, επειδή δεν προσπάθησε, ενώ ο άλλος, επειδή προσπαθεί, επιτυγχάνει χάρη, την οποία αυτός δεν θα είχε επιτύχει εάν δεν είχε προσπαθήσει; Εάν αυτό δεν είναι ανταξιοσύνης αξίας, θα μου άρεσε να πληροφορηθώ τί ανταξιοσύνης αξίας πρέπει να ειπωθή ότι είναι; Εσύ θα μπορούσες να εκμεταλλεύεσαι κάθε λέξη σαν αυτή? θα μπορούσες να λές: "Δεν είναι, πράγματι, ανταξιοσύνης αξίας, αλλά έχει το ίδιο αποτέλεσμα τῆς ανταξιοσύνης ^{της} αξίας". "ο ακανθωτός θάμνος δεν είναι ένα κακό δένδρο, αλλά έχει ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα ενός κακού δένδρου". "Η συκιά δεν είναι ένα καλό δένδρο, αλλά έχει το ίδιο αποτέλεσμα ενός καλού δένδρου". "Η Διατριβή δεν είναι, πράγματι, ασεβής, αλλά λέει και κάνει ακριβώς ό,τι οι ασεβείς κάνουν":

Οι προστάτες της "ελεύθερης θέλησης" έχουν ερμηνεύσει το απόφθεγμα: "Συνάντησε την Σκύλλα, ενώ ήθελε να αποφύγει την Χάρυβδη". Μέσα στον ζήλο τους να έλθουν σε αντίθεση με τους Πελαγιανούς, αρχίζουν να αποκρούουν ανταξιοσύνη αξίας, και δι' αυτής ακριβώς της μορφής τῆς διάψευσής τους ανορθώνουν αυτήν περισσότερο σταθερά! Δία της λέξης και της πέννας ^{την} αποκρούουν, αλλά πραγματικά, στην καρδιά τους, ^{την} εδραιώνουν, και είναι χειρότεροι από τους Πελαγιανούς κατά δύο σημασίες. Κατά πρώτον, οι Πελαγιανοί ομολογούν και βεβαιώνουν ανταξιοσύνη αξίας ντόμπρα, ειλικρινά, και τίμια, καλώντας τα σύκα σύκα και διδάσκοντας αυτό το οποίο πραγματικά υπο-

στηρίζουν. Αλλά οι φίλοι μας εδώ, που υποστήριζαν και διδάσκουν την ίδια άποψη, προσπαθούν να μας κοροϊδέψουν με ψεύτικες λέξεις και απατηλά προσχήματα, ανακοινώνοντας ότι διαφωνούν με τους Πελαγίανους, όταν ^{δελ} υπάρχει τίποτα που αυτοί είναι επί πλέον από το να κάνουν! "Εαν θεωρείς τα προσχήματά μας, εμείς φαινόμεστε στους Πελαγίανους οι δριμύτεροι εχθροί" αλλά εάν θεωρείς τα γεγονότα και την καρδιά μας, εμείς είμαστε Πελαγίανοί διπλά χρωματισμένοι".

Επειτα, κατά δεύτερον, αυτή η δική τους υποκρισία καταλήγει, στο να αποτιμούν και να γυρεύουν να αγοράσουν την Χάρη του Θεού με πολύ φθηνότερη τιμή παρά οι Πελαγίανοί. Αυτοί οι δεύτεροι ισχυρίζονται, ότι δεν είναι δια κάποιου ανεπαισθήτου "κάτι" εντός ημών, που εμείς αποκτάμε Χάρη, αλλά δι' αγώνων και έργων που είναι πλήρη, ολόκληρα, τέλεια, πολλά και ισχυρά' αλλά οι φίλοι μας εδώ μας λένε ότι είναι για κάτι πολύ μικρό, σχεδόν τίποτα, που εμείς αξίζουμε Χάρη.

Τώρα, εάν εκεί πρέπει να υπάρχει λάθος, εκείνοι που λένε ότι η Χάρη του Θεού είναι τιμολογούμενη υψηλότερα και υπολογίζουν αυτήν πολύτιμη και δαπανηρή, σφάλλουν λιγότερο αναίσχυντα και αλαζονικά, παρά εκείνοι που διδάσκουν ότι η τιμή της είναι κάποιο πολύ μικρό, ασήμαντο πράγμα, και λογαριάζουν αυτήν φθηνή και αξιοκαταφρόνητη.

Ο Παύλος, ωστόσο, συντρίβει σε θρύψαλα και τα δύο λάθη, σε μία μοναδική πολυποίηση, με μία λέξη, όταν λέει ότι όλοι είναι δίκαιοι δωρεάν, χωρίς τον νόμο, και χωρίς τα έργα του νόμου. Η βεβαίωση ότι η δικαιοσύνη είναι δωρεάν, σε όλους αυτούς που είναι δίκαιοι ^{δελ} νοί, αφήνει καθόλου να εργάζονται, να αξίζουν ή να παρασκευάζουν ε-αυτούς και ^{δελ} αφήνει έργο που μπορεί να ειπωθή, ότι μεταβιβάζει είτε ανάλογη είτε αντάξια αξία. Με το ριζισμό αυτού μόνο του κεραυνού, ο Παύλος θρυμματίζει αμφοτέρους, τους Πελαγίανους με την πλήρη τους αξία, και τους Σοφιστές με την μικροσκοπική τους αξία. Δωρεάν δικαιοσύνη δεν σου επιτρέπει να θέτεις ανθρώπους να δουλεύουν γι αυτήν, γιατί, δωρεάν προσφορά και προπαρασκευή δια της εργασίας, είναι καταφανώς ασυμβίβαστα. Επίπροσθέτως, η δικαιοσύνη δια

της Χάρης δεν σου επιτρέπει να θεωρείς την αξιότητα οποιουδήποτε προσώπου, καθώς ο Παύλος λέει πιο κάτω, στο ενδέκατο κεφάλαιο: "Εάν δια της Χάρης, τότε δεν είναι πλέον έξ έργων" αλλιώς, η Χάρη δεν είναι Χάρη" (στοίχος 6). Έτσι, επίσης, αυτός λέει στο τέταρτο κεφάλαιο: "Τώρα εις αυτόν που εργάζεται η ανταμοιβή είναι λογαριασμένη, όχι εκ χάριτος, αλλά εξ οφειλής" (στοίχος 4). Και έτσι ο καλός μου Παύλος, η μαστίχ της "ελεύθερης θέλησης", στέκεται αήττητος! Ρίχνει κάτω δύο στρατούς με μία μοναδική λέξη! Γιατί εάν εμείς είμαστε δικαιωμένοι χωρίς έργα, όλα τα έργα είναι καταδικασμένα, είτε μικρά είτε μεγάλα: ο Παύλος ^{δεν} εξαιρεί κανένα, αλλά ρίχνει κεραυνούς αμερόληπτα εναντίον όλων.

Τώρα, κοίτα εδώ πόσο κοιμισμένοι όλοι οι αντιπαλοί μας είναι, και πόσο λίγο βοηθά κάποιον άνθρωπο να βασίζεται στους αρχαίους Πατέρες, παρ' όλη την καλή τους υπόληψη σε όλη την περίοδο των αιώνων! Δεν ήσαν αυτοί ισοδύναμα τυφλοί, αλήθεια, και αποδυσεκτοί, στις φωτεινότερες και καθαρότερες λέξεις του Παύλου; Τί, παρακαλώ, μπορεί να ειπωθή υπέρ της Χάρης, ενάντια στην "ελεύθερη θέληση", φωτεινότερα και καθαρότερα, εάν η ομιλία του Παύλου εδώ δεν είναι φωτεινή και καθαρή; Αυτός εξυψώνει την Χάρη ενάντια στην "ελεύθερη θέληση" με κατηγορηματικούς όρους: χρησιμοποιώντας τις φωτεινότερες και απλούστερες λέξεις, λέει, ότι είμαστε δικαιωμένοι δωρεάν, και ότι η Χάρη δεν είναι χάρη εάν είναι αποκτημένη δι' έργων. Με την μεγίστη καθαρότητα αυτός αποκλείει όλα τα έργα στο ζήτημα της δικαίωσης, και έτσι ανορθώνει το έλεος, μόνο και την δικαίωση που είναι δωρεάν. Εν τούτοις, σ' αυτό το φώς εμείς ακόμα ζητούμε σκοτάδι, και επειδή δεν μπορούμε να δώσουμε στους εαυτούς μας μεγάλη πίστη, αλήθεια, ~~ολόκληρη~~ την πίστη, για δικαίωση, προσπαθούμε να δώσουμε στους εαυτούς μας κάποια μικροσκοπικά λίγη πίστη - μόνο με σκοπό να μπορέσουμε να κερδίσουμε το σημείο, ότι η δικαίωση δια της Χάρης του Θεού δεν είναι δωρεάν και χωρίς έργα! Καθώς εάν, η διάψευση του Παύλου, ότι ουδέν εκ των μεγαλυτέ-

ρων μας έργων συνεισφέρει στην δικαίωσή μας, δεν ήταν πολύ περισσότερο μία διάψευση ότι τα μικροσκοπικά λίγα μας έργα κάνουν τό **ίδιο**! Ειδικώς όταν έχει καταθέσει, ότι εμεῖς είμαστε δικαιούμενοι μόνο δια της χάρις του Θεού, χωρίς οποιαδήποτε έργα - πραγματικά, χωρίς τον νόμο, στον οποίο όλα τα έργα, μεγάλα, μικρά, αναλογικώς ή ανταξίως αξιόλογα, είναι περιεχόμενα. ΤΩΡΑ πήγαινε και καμάρωσε για το κύρος των παλαιών και εμπιστέψου αυτό το οποίο λένε, τώρα που βλέπεις ότι αυτοί, ένας έκαστος και όλοι μαζί, αγνόησαν την ανώτατα καθαρή και φωτεινή διδασκαλία του Παύλου! **Αποσύ-**
ρθηκαν από αυτό το πρωινό άστρο, αλήθεια, αυτόν τον ήλιο, καθώς εαν οι ζωές τους ήσαν βέβαιες· γιατί ήσαν στην επίρροή των δικών τους σαρκικών ιδεών, και σκέφθηκαν αυτό παράλογο, ότι **δέν θα έπρεπε να αφήνεται κώρος** υπέρ της αξίας.

VII. ΡΩΜΑΙΟΙ 4,2-3 Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΧΕΣΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΚ ΠΙΣΤΕΩΣ

Ας αναφέρουμε εμεῖς το παράδειγμα που ο Παύλος προχωρά να παραθέτει, εκείνο του Αβραάμ. Αυτός λέει: "Εαν ο Αβραάμ ήτο δικαιούμενος δι' έργων αυτός έχει εξ αυτού την καύχηση· αλλά όχι ενώπιον του Θεού. Γιατί τί λέει η Γραφή; Ο Αβραάμ επίστευσε στον Θεό, και αυτό ήτο λογαριασμένο προς αυτόν για δικαιοσύνη" (Ρωμαίοι 4,2-3). Εδώ, επίσης, παρακαλώ να λάβεις την ένδειξη της διάκρισης του Παύλου, καθώς μετρά εκ νέου την διπλή δικαιοσύνη του Αβραάμ. Η μία είναι εκ των έργων· δηλαδή, ηθική και αστική. Αλλά ο Παύλος λέει ότι αυτή δεν εδικαίωσε τον Αβραάμ ενώπιον του Θεού, ακόμα και αν αυτή τον κατασκευάζει **δίκαιο** στα μάτια των ανθρώπων. Αυτός έχει καύχημα ενώπιον των ανθρώπων εξ αιτίας αυτής της δικαιοσύνης, αλλά είναι ακόμα χωρίς το καύχημα του Θεού. Ουδείς μπορεί να λέει ότι είναι τα έργα του νόμου, ή τα εθιμοτυπικά έργα, που είναι εδώ καταδικασμένα, γιατί ο Αβραάμ έζησε πολλά χρόνια πριν τον νόμο. Ο

Παύλος απλά μιλά περί των έργων του Αβραάμ, και εκείνα εκ των καλύτερων του έργων· γιατί θα ήτο παράλογο να συζητά καθώς κατά πόσον κάποιος άνθρωπος είναι δικαιωμένος δια κακών έργων. Εάν, τώρα, ο Αβραάμ είναι δίκαιος απο κανένα εκ των έργων του, έτσι ώστε, εάν δεν ενδυθῆ αυτός μία άλλη δικαιοσύνη (αυτή της πίστεως), αμφότερα, αυτός και όλα τα έργα του είναι παρατημένα υπο την ούναμη της ασεβείας, τότε είναι προφανές ότι ουδείς άνθρωπος μπορεί να κάνει οποιαδήποτε πρόοδο προς την δικαιοσύνη δια των έργων του· και είναι επί πλέον φανερό ότι, έργα, αγώνες ή προσπάθειες της "ελευθέρης θέλησης", ^{δεν} είναι οποιαδήποτε χρησιμότητας ενώπιον του Θεού, αλλά ότι αυτά όλα κηρύσσονται ασεβή, άδिका, και κακά. Γιατί εάν αυτός ο ίδιος ο άνθρωπος δεν είναι δίκαιος, μήτε είναι τα έργα του και οι προσπάθειές του δίκαιες· και εάν δεν είναι δίκαια, αυτά αξίζουν καταδίκη και οργή.

Η άλλη δικαιοσύνη είναι εκ πίστεως και συνίσταται, όχι σε τίποτα έργα, αλλά στην φιλεύσπλαχνη εύνοια και λογαριασμό του Θεού. Δες πώς ο Παύλος θβεί την λέξη "ελογίσθη"· πόσο αυτός επιμένει επ αυτής, και την επαναλαμβάνει, και την ενδυναμώνει. "Εις αυτόν που εργάζεται", αυτός λέει, "η ανταμοιβή είναι ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΕΝΗ, όχι εκ χάριτος, αλλά εξ οφειλής. Αλλά εις αυτόν που δεν εργάζεται, αλλά πιστεύει επ αυτού που δικαιώνει τον ασεβή, η πίστη του είναι ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΕΝΗ για δικαιοσύνη", σύμφωνα προς τον σκοπό της Χάριτος του Θεού. Επειτα αυτός παραθέτει τον Δαυίδ ηου λέει το ίδιο περί του λογαριασμού της Χάριτος. "Μακαρισμένος είναι ο άνθρωπος στου οποίου ο Κύριος δεν έχει λογαριάσει αμαρτίαν", κλπ. (στοίχοι 6-8). Αυτό επαναλαμβάνει την λέξη "λογαριάζω", σ αυτό το κεφάλαιο, περί τις δέκα φορές.

Εν συντομία, ο Παύλος θέτει "αυτόν που εργάζεται" και "αυτόν που δεν εργάζεται" πλάϊ πλάϊ και ^{δεν} αφήνει κανένα εις το μέσον, μεταξύ αυτών. Αυτό δηλώνει ότι η δικαιοσύνη δεν είναι λογαριασμένη εις αυτόν που εργάζεται, αλλά είναι λογαριασμένη εις αυτόν που δεν

εργάζεται, εαν μόνο αυτός πιστεύει. Δεν υπάρχει δρόμος δια του οποίου η "ελευθερη θέληση", με τους αγώνες της και τις προσπάθειές της, μπορεί να ^{1ο}αποφεύγει ή να ξεγλιστρά' αυτή πρέπει, είτε να είναι αριθμημένη με "αυτὸν που εργάζεται", ή με "αυτὸν που δεν εργάζεται". Εαν με "αυτὸν που εργάζεται", εσύ έχεις ακούσει τον Παῦλο να λέει ὅτι η δικαιοσύνη δεν είναι λογαριασμένη σ'αυτὸν. Εαν με "αυτὸν που δεν εργάζεται ἀλλὰ πιστεύει" ἐπὶ του θεοῦ, η δικαιοσύνη είναι λογαριασμένη εἰς αὐτὸν. Ἀλλὰ τότε δεν θα είναι η δύναμη της "ελευθερης θέλησης", ἀλλὰ μία νέα δημιουργία δια πίστεως. Καί εαν η δικαιοσύνη δεν είναι λογαριασμένη εἰς "αυτὸν που εργάζεται", καθίσταται καθαρό ὅτι τα ἔργα του ^{δὲ}εἶναι τίποτα πλὴν αμαρτίες, κακία και ασέβεια ἐνώπιον του θεοῦ.

Ἀπερίσκεπτοι Σοφιστές μπορούν εδῶ να αντιτάσσουν ὅτι, μολονότι ο ἄνθρωπος εἶναι κακός, ὡστόσο το ἔργο του δεν εἶναι ἀνάγκη να εἶναι κακό. Ὁμως ο Παῦλος καθορίζει ὄχι "ἄνθρωπο" ἀπλᾶ, ἀλλὰ "αυτὸν που εργάζεται", με την πρόθεση του να εἶναι να δηλώσει, με τις καθαρότερες λέξεις, ὅτι τα πραγματικὰ ἔργα και οι αγώνες εἶναι καταδικασμένα, οποιαδήποτε αὐτὰ εἶναι, και δι' οποιουδήποτε ὀνόματος ἢ ἐμφάνισης αὐτὰ πορεύονται. Εἶναι περὶ καλῶν ἔργων που αὐτὸς μιλά, γιὰτί εἶναι συζητῶντας περὶ δικαιώσεως και ἀξίας. Καί ὅταν μιλά περὶ "αυτοῦ που εργάζεται", μιλά περιεκτικὰ γιὰ ὅλους που εργάζονται και γιὰ ὅλα τα ἔργα που αὐτοῖ κάνουν, ἀλλὰ εἰδικῶς περὶ τῶν καλῶν τους και ὀρθῶν ἔργων. Διαφορετικὰ, η διάκριση του μεταξύ "αυτοῦ που εργάζεται" και "αυτοῦ που δεν εργάζεται" δεν θα ἦτο λογικῶς ἀποδεκτὴ.

VIII. ἈΛΛΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ"

ΟΧΙ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΑ ΕΔΩ

Εγὼ εδῶ διέρχομαι ἐπιχειρήματα μεγάλης δυνάμης, βγαλμένα ἐκ του σκοποῦ της χάριτος, ἐκ τῶν υποσχέσεων, ἐκ της δυνάμεως του νόμου,

εκ του προπατορικού αμαρτήματος, και εκ της εκλογής του Θεού· κάθε ένα εξ αυτών από μόνο του θα μπορούσε ολοσχερώς να ανατρέψει την "ελεύθερη θέληση", έτσι:

Εαν η πρωταρχική αιτία της Χάρης είναι ο προκαθορισμένος σκοπός του Θεού, τότε έρχεται κατ'ανάγκη, και όχι από κανένα αγώνα ή προσπάθεια από το μέρος μας, καθώς έδειξα πιο πάνω.

Πάλιν: Εαν ο Θεός υποσχέθηκε Χάρη πριν τον νόμο, καθώς ο Παύλος συζητά εδώ και στους Γαλάτας, τότε αυτή δεν έρχεται δι' έργων ή δια του νόμου, αλλιώς η υπόσχεση θα απετύγχανε· και η πίστη επίσης, (δια της οποίας ο Αβραάμ ήτο δικαιωμένος πριν ο νόμος να ήτο δοσμένος) θα απετύγχανε, εαν θα επρέπε τα έργα να είναι χρήσιμα.

Πάλιν: αφού ο νόμος είναι η δύναμη της αμαρτίας, που φανερώνει αυτήν, χωρίς να την εξαλείψει, αυτός κάνει την συνείδηση ένοχη ενώπιον του Θεού και απειλεί οργή. Αυτό είναι το νόημα του Παύλου όταν λέει: "ο νόμος εργάζεται οργή" (Ρωμαίοι 4, 15). Πώς τότε θα μπορούσε η δικαιοσύνη να είναι προμηθευμένη δια του νόμου; Και εαν εμείς δεν λαμβάνουμε βοήθεια εκ του νόμου, πώς μπορούμε να λάβουμε βοήθεια εκ της δύναμης της θέλησής μας μόνον;

Πάλιν: αφού διά της μίας και μόνης προσβολής του πρώτου ανθρώπου, Αδάμ, εμείς τοποθετούμαστε, πάντες, υπό αμαρτίαν και καταδίκη, πώς μπορούμε εμείς να τοποθετήσουμε τα χέρια μας σε οτιδήποτε που δεν είναι αμαρτωλό και αξιοκατάκριτο; Όταν αυτός λέει "πάντες", ^{δεν} εξαίρει κανένα· ούτε την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης", ούτε οποιονδήποτε εργάτη, είτε εργάζεται και προσπαθεί είτε όχι· αυτός κατ'αναγκαιότητα περικλείεται με τους λοιπούς μεταξύ των "πάντων". Ούτε θα ωφείλαμε εμείς να αμαρτάνουμε ή να είμαστε καταδικασμένοι εξ αιτίας της μίας και μόνης προσβολής του Αδάμ, εαν εκείνη η προσβολή δεν ήτο δική μας· ποιός θα μπορούσε να είναι καταδικασμένος εξ αιτίας της προσβολής κάποιου άλλου, ειδικώς ενώπιον του Θεού; Αλλά η προσβολή του καθίσταται δική μας· όχι εξ

απομίμησως, ούτε εξ οποιασδήποτε πράξεως από το μέρος μας, (επειδή τότε αυτή δεν θα ήτο ή μία και μόνη προσβολή του Αδάμ, αφού εμείς θα είχαμε διαπράξει αυτή, όχι αυτός), αλλά αυτή καθίσταται δική μας διά της γέννησης. (Εμείς πρέπει εν τούτοις, να συζητήσουμε αυτό αλλού). Το προπατορικό αμάρτημα καθ' εαυτό, λοιπόν, δεν επιτρέπει στην "ελεύθερη θέληση" οποιαδήποτε δύναμη, καθόλου, εκτός να αμαρτάνει και να εκτίθεται σε καταδίκη.

Αυτά τα επιχειρήματα, επαναλαμβάνω, εγώ διέρχομαι· τόσο επειδή αυτά είναι έτσι ακριβώς καθαρά και δυνατά, όσον επίσης και επειδή έχω πεί κάτι περί αυτών πιο πάνω. Εάν, πράγματι, ήθελα να ανασκοπήσω όλα τα εδάφια, στον Παύλο μόνο, που καταρίπτουν την "ελεύθερη θέληση", δεν θα μπορούσα να κάνω τίποτα καλύτερο παρά να δώσω μια περιγραφή επί πάντων των γραπτών του, δείχνοντας ότι η αυτορπαίνουμένη δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" αναίρεται από σχεδόν κάθε λέξη - καθώς έκανα ήδη στην περίπτωση του τρίτου και τέταρτου κεφαλαίου των Ρωμαίων. Εδιάλεξα να διαπραγματευτώ αυτά ιδιαίτερος, επειδή ήθελα να αποκαλύψω την ληθαργική εγκεφαλίτιδα όλων εκείνων των φίλων μας, που διαβάζουν τον Παύλο κατά τέτοιο τρόπο, που τα τελευταία πράγματα που βλέπουν, σ' αυτά τα τελείως διαυγή χωρία, είναι τα ισχυρά επιχειρήματα ενάντια στην "ελεύθερη θέληση" στα οποία έχω αναφερθεί· και ευχήθηκα επίσης να εκθέσω το παράλογο της εμπιστοσύνης τους στο Κύρος και στα γραπτά των παλαιών θεολόγων, και να αφήσω αυτούς να συλλογισθούν, ποία δύναμη τα προμνημονευθέντα επιχειρήματα θα είχαν, εαν ήσαν μεταχειρισμένα με φροντίδα και κρίση.

ΙΧ. Η ΠΕΙΣΤΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

Μιλώντας για τον εαυτόν μου, είμαι κατάπληκτος ότι, όταν ο Παύλος τόσο συχνά χρησιμοποιεί αυτούς τους περιεκτικούς όρους, "πάντες", "κανείς", "όχι", "ποτέ", "χωρίς", όπως εις: "αυτοί

ΠΑΝΤΕΣ ἐξέκλιναν, ^{δὲ} ὑπάρχει ΚΑΜΕΙΣ δίκαιος, ΚΑΜΕΙΣ που κάνει καλό, ὄχι, οὔτε ἓνας". "ΠΑΝΤΕΣ εἶναι αμαρτωλοὶ, καταδικασμένοι διὰ τῆς προσβολῆς του ἐνός". "εἶμαστε δίκαιοι μόνοι διὰ πίστεως ΧΩΡΙΣ τον νόμο, ΧΩΡΙΣ ἔργα". (ἐτσι ὡστε αὐτός που θα ἄλλαζε τὴν γλώσσα του Παύλου, δεν θα μπορούσε ἀπο αὐτὸ να αυξάνει τὴν διαύγεια καὶ καθαρότητα τῆς ομιλίας του) - εἶμαι ἐκπληκτος, ἐπαναλαμβάνω, πὼς ἔχει συμβεῖ, που ἐνώπιον αὐτῶν των περιεκτικῶν ὀρων καὶ δηλώσεων, ἄλλοι που εἶναι ἀντίθετοι, ἀληθινὰ, ἐναντίοι σ' αὐτούς θα μπορούσαν να ἔχουν κερδίσει ἀποδοχή, τέτοιοί σαν: "Κάποιοι δεν παρεξέκλιναν, δεν εἶναι ἀδίκοι, δεν εἶναι κακοὶ, δεν εἶναι αμαρτωλοὶ, δεν εἶναι καταδικασμένοι ὑπάρχει κάτι στον ἄνθρωπο που εἶναι καλό καὶ μοχθεῖ ὀπισθεν του καλοῦ". καθὼς εαν αὐτός που μοχθεῖ ὀπισθεν του καλοῦ, οἰσοδῆποτε αὐτός μπορεί να εἶναι, δεν εἶναι καλυμμένος διὰ των ὀρων: "πάντες", "κάνεις", καὶ "ὄχι"! Προσωπικά ~~δεν~~ θα μπορούσα να βρῶ τίποτα, ἀκόμα καὶ εαν το ευχόμουν, ^{δὲ} να προχωρήσω εἰς ἀπάντηση ἐναντία στον Παῦλο, ἀλλὰ θα ἦμουν ἀναγκασμένος να συμπεριλάβω τὴν δύναμη τῆς δικῆς μου "ἐλεύθερης θέληση", καὶ τὴς προσπάθειές τῆς με αὐτὴν, μεταξύ του "πάντες" καὶ "οὐδεὶς" περὶ των οποίων ο Παῦλος μιλά -ἐκτός εαν εἶμαστε να εἰσάγουμε μὴ νέα γραμματικὴ, καὶ ἓνα νέο τρόπο ομιλίας! Εαν ο Παῦλος εἶχε χρησιμοποιήσει κάποια τέτοια ἐκφραση μὴ φορά, ἢ σε ἓνα μέρος μόνο, μπορούσε να ἔχει ὑπάρξει ἐπιτρεπτό να υποπτευθούμε κάποιο σχῆμα λόγου, καὶ να ἀπομονώσουμε καὶ τεντώσουμε τὴς λέξεις. Ἀλλὰ καθὼς αὐτὸ εἶναι, αὐτός χρησιμοποιεῖ τέτοιες ἐκφράσεις σταθερὰ, σε ἀμφότερες, καταφατικές καὶ ἀρνητικές κρίσεις, καὶ παντοῦ ἐκφράζει τὴς θεωρήσεις του διὰ κατηγορικῶν δηλώσεων καὶ περιεκτικῶν ἀντιθέσεων ἔτσι ὡστε, ὄχι μόνο ἡ φυσικὴ δύναμη των λέξεων καὶ ἡ πραγματικὴ ροὴ τῆς ομιλίας, ἀλλὰ, ἐπίσης, αὐτὸ το ὀποῖο ἐρχεται πρὶν καὶ μετὰ, ὀλόκληρο το περι-στοίχιζον πλαίσιο, καὶ ο σκοπός, καὶ το περιεχόμενο του πλήρους ἐπιχειρήματός του, συνενώνεται να ἀποδείξει τὴν τὸ νόημά του εἶναι: ο Παῦλος σκοπεύει να πεί ὅτι ἐξω ἀπὸ τὴν πίστη ἐν Χριστῷ ^{δὲ} ὑπάρχει

τίποτα πλὴν αμαρτία καὶ καταδίκη.

Υποσχέθηκα να διαψεύσω την "ελεύθερη θέληση", κατὰ τέτοιο τρόπο, που κανείς εκ των αντιπάλων μου **δὲν θα ἦτο** ἰκανός να **αντιτεκέται** καὶ αὐτὸ, πιστεύω, ἔχω κάνει ἄκόμα και εαν **δὲν** θα παραδεχθoύν τους εαυτοὺς τους ηττημένους και ἔλθουν προς την θεώρησή μου, ἢ μείνουν σιωπηλοῖ. Αὐτὸ σε τελευταία ἀνάλυση, δὲν εἶναι στην δύναμή μου να προκαλέσω ἄλλο, αὐτὸ εἶναι το δῶρο του Πνεύματος του Θεοῦ.

X. ΡΩΜΑΙΟΙ 8,5: Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Πρὶν ἀκούσουμε τον Ευαγγελιστὴ Ιωάννη, αφήστε με να προσθέσω το αποκορύφωμα της μαρτυρίας ἀπὸ τον Παῦλο (και εἴαν αὐτὸ δὲν ἐπαρκεῖ, εἶμαι ἕτοιμος να παρατάξω το **σύνολο** του Παύλου ἐναντία στην "ελεύθερη θέληση", δια μέσου μίας περιγραφῆς ἐπὶ ὅλων αὐτῶν που ἔγραψε!). Στους Ρωμαίους 8, διαίρωντας τὸ ἀνθρώπινο γένος εἰς δύο, "σάρκα" και "πνεῦμα", καθὼς ο Χριστὸς κάνει στον Ιωάννη 3 (στοῖχο 6), αὐτὸς λέει: "Αὐτοὶ που εἶναι ὀπισθεν της σαρκὸς φρονοῦν τα πράγματα της σαρκὸς, ἀλλὰ αὐτοὶ που εἶναι ὀπισθεν του Πνεύματος φρονοῦν τα πράγματα του Πνεύματος" (στοῖχος 5). Αὐτὰ τα οποία ο Παῦλος ἐδῶ καλεῖ ὅλα "σαρκικά", **εἶναι αὐτὰ που** δὲν εἶναι "πνευματικά, **και τούτο** εἶναι ξεκάθαρο, τὸσον ἀπὸ την ἀντίθεση "πνεύματος" και "σαρκὸς" σ' αὐτὴν την ἴδια την διαίρεση, ὅσο και ἀπὸ του Παύλου τίς δικές του ἐπόμενες λέξεις: "Αλλὰ εσεῖς δὲν εἴσθε ἐν σαρκί, ἀλλὰ ἐν Πνεύματι, εἴαν ἔτσι εἶναι ὥστε το Πνεῦμα του Χριστοῦ να κατοικεῖ εἰς εσάς. Τώρα εἴαν κάποιος ἀνθρώπος δὲν ἔχει το Πνεῦμα του Χριστοῦ, αὐτὸς **δὲν εἶναι** εκ των δίκῶν του" (στοῖχος 9). Ποιᾶ εἶναι ἡ σημασία του: "Εσεῖς δὲν εἴσθε ἐν τη σαρκί, εἴαν το Πνεῦμα εἶναι ἐν ὑμῖν", πλὴν ὅτι ἐκεῖνοι που δὲν ἔχουν το Πνεῦμα εἶναι κατ' ἀνάγκη στην σάρκα; Καὶ αὐτὸς που δὲν εἶναι του Χριστοῦ, τίνος ἄλλου εἶναι πλὴν του Σατανᾶ; Στέκεται καλὰ τότε, ὅτι ἐκεῖνοι που στεροῦ-

νται το Πνεύμα είναι στην σάρκα, και υπο τον Σατανά.

Τώρα ας δούμε εμείς τι ο Παύλος σκέπτεται περί της προσπάθειας και της δύναμης της "ελευθέρης θέλησης" σε σαρκικούς ανθρώπους. "Αυτοί που είναι εν σαρκί δεν μπορούν να ευχαριστούν τον Θεό". Πάλιν: "Το σαρκικό φρόνημα είναι θάνατος". Πάλιν: "Το σαρκικό φρόνημα είναι εχθρικό προς τον Θεό". Μία φορά ακόμα: "Δεν είναι υπήκοο στον νόμο του Θεού, ούτε πράγματι μπορεί να είναι" (στοίχοι 5-8). Ας απαντήσουν οι προστάτες της "ελευθέρης θέλησης" στο ακόλουθο ερώτημα: Πώς μπορεί προσπάθειες προς το καλό να πραγματοποιούνται δι αυτού το οποίο είναι θάνατος, και δυσαρστέϊ τον Θεό, και είναι εχθρικό προς τον Θεό, και παραβαίνει τον Θεό, και δεν μπορεί να υπακούει Αυτόν; Ο Παύλος δεν εννοεί να λέει ότι το σαρκικό φρόνημα είναι ΘΑΝΑΤΟΣ, και ΕΧΘΡΑ με τον Θεό, αλλά ότι είναι ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΘ'ΕΑΥΤΟ και ΕΧΘΡΑ ΚΑΘ'ΕΑΥΤΗ, το οποίο δεν μπορεί να είναι υπήκοο στον νόμο του Θεού ή να ευχαριστεί τον Θεό καθώς αυτός είχε πεί λίγο πριν. ("Γιατί ότι ο νόμος ΔΕΝ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΚΑΝΕΙ, επειδή αυτός ήτο αδύνατος δια μέσου της σαρκός, ο Θεός έκανε" κλπ (στοίχος 3).

Εγώ, επίσης, γνωρίζω την φαντασίωση του Οριγένη περί της "τριπλής ψυχικής κατάστασης", της μιάς καλεσμένης "σάρκα", της άλλης "ψυχή", και μιάς άλλης "Πνεύμα", η ψυχή υπάρχουσα εις το μέσον, μεταξύ των άλλων δύο, και ικανής να στρέφεται είτε υπο την κηδεμονία της σάρκας είτε υπο την κηδεμονία του Πνεύματος. Αλλά αυτά είναι ακριβώς τα δικά του όνειρα: αυτός πουλάει λιανικά αυτά, αλλά δεν τα αποδεικνύει. Ο Παύλος εδώ καλεί τα πάντα, χωρίς το Πνεύμα, "σάρκα", καθώς έχω δείξει. Συνεπώς, οι υψηλότερες αρετές των καλύτερων ανθρώπων είναι "εν τη σαρκί": δηλαδή, αυτές είναι θάνατος, και σε έχθρα με τον Θεό, όχι υπήκοες στον νόμο του Θεού, ούτε ικανές να είναι έτσι, και όχι ικανοποιούσες τον Θεό. Ο Παύλος δεν λέει απλά ότι δεν είναι υπήκοες, αλλά ότι δεν μπορούν να είναι υπήκοες. Έτσι επίσης ο Χριστός λέει στον Ματθαίο 7: "Ένα σάπιο δένδρο δεν μπορεί

να παράγει καλὸ καρπὸ" (στοῖχος 18). Καὶ στον Ματθαῖο 12: "Πῶς ε-
σεῖς μπορεῖτε, υπάρχοντες κακοί, να μιλάτε αὐτὸ το ὁποῖο εἶναι κα-
λὸ;" (στοῖχος 34). Εἰδὼ βλέπετε ὅτι ὄχι μόνον πηγαίνουμε να μιλάμε
το κακὸ, ἀλλὰ εμεῖς δεν μπορούμε να μιλάμε για καλὸ. Καὶ μολονότι
Αὐτὸς λέει αλλοῦ ὅτι εμεῖς, αν καὶ κακοί, γ.αρίζουμε πῶς να δίνου-
με καλὰ πράγματα στα παιδιὰ μας (Ματθ.7,11), εν τούτοις απο-
κρούει ὅτι εμεῖς κάνουμε καλὸ, ἀκόμα καὶ δια της προσφορᾶς μας κα-
λῶν πραγμάτων, επειδὴ τα καλὰ πράγματα τα ὁποῖα εμεῖς δίνουμε εἶναι
δημιουργήματα του Θεοῦ, καὶ εμεῖς, υπάρχοντες κακοί, δεν μπορούμε
να δίνουμε αὐτὰ τα καλὰ πράγματα με καλὸ τρόπο. Αὐτὸς ἀποτείνει
αὐτὸν τον λόγον σε ὅλους τους ανθρώπους, ἀκόμα καὶ στους δίκους
του μαθητῆς. Ἐστὶ που αὐτὸ το ζεύγος των δηλώσεων ἀπο τὸν Παῦλο,
ὅτι "ὁ δίκαιός ζεῖ δια πίστεως" (Ρωμ.1,17), καὶ ὅτι "οτιδῆποτε δεν
εἶναι εκ πίστεως, εἶναι αμαρτία" (Ρωμ.14,23), στῆκει επικυρωμένο.
Το ἐπόμενο ακολουθεῖ ἀπὸ το προηγούμενο· γιατί εαν εἶναι μόνο δια
πίστεως που εμεῖς εἴμαστε δικαιούμενοι, εἶναι προφανές ὅτι αὐτοὶ
που εἶναι χωρὶς την πίστη δεν εἶναι ἀκόμα δικαιούμενοι· καὶ αὐτοὶ
που δεν εἶναι δικαιούμενοι εἶναι αμαρτωλοὶ· καὶ αμαρτωλοὶ εἶναι κα-
κὰ δένδρα, καὶ μπορούν μόνο να αμαρτάνουν καὶ να φέρουν κακὸ καρπὸ.
Ὡς εκ τούτου, η "ελευθερὴ θέληση" ^{δεν} εἶναι τίποτα πλὴν η δούλη της
αμαρτίας, του θανάτου, καὶ του Σατανᾶ, μη κάνοντας οτιδῆποτε, οὔτε
ικανὴ να κάνει ἢ να επιχειρεῖ οτιδῆποτε, πλὴν το κακὸ!

ΧΙ. ΡΩΜΑΙΟΙ 10,20/9,30-31: Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΗΣ ΔΕΝ
ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

Πρόσθεσε στο προηγούμενο την υπόδειξη, που αναφέρεται στο δε-
κατο κεφάλαιο των Ρωμαίων, ἀπὸ τον Ησαΐα: "Ευρέθην ἀπὸ αὐτοὺς που
δεν με εζήτησαν, ἐγίνα φανερός εἰς αὐτοὺς που δεν ἐρώτησαν σχετικὰ
με ἐμένα" (στοῖχος 20, Ησαΐας 65,1). Ο Παῦλος λέει αὐτὸ περὶ των
Εθνικῶν - που ἦτο δοσμένο σ αὐτοὺς να ακούσουν καὶ να γνωρίσουν

τον Χριστό, όταν προηγούμενα δεν μπορούσαν ακόμα και να σκεφθούν περί Αυτού, πολύ λιγώτερο να ζητήσουν Αυτόν ή να παρασκευάσουν ε-
αυτούς γι' Αυτόν δια της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης". Από
αυτή την υπόδειξη είναι καθαρό τελεώς ότι η Χάρη έρχεται έτσι δω-
ρεάν, που ~~καμμία~~ σκέψη περί αυτής και βεβαίως ~~καμμία~~ προσπάθεια ή επι-
θυμία όπισθεν αυτής προηγείτε του ερχομού της. Και πάρε την περι-
πτωση του Παύλου, όταν αυτός ήτο Σαούλ, τί έκανε με όλη την δύνα-
μη της "ελεύθερης θέλησης" του; Βεβαίως, εαν η κατάσταση του μυα-
λού του είναι θεωρούμενη, η καρδιά του ήτο κατευθυνόμενη εις ότι
ήτο καλύτερο και υψηλότερο. Αλλά παρατήρησε την προσπάθεια εκ της
οποίας αυτός ήυρε την Χάρη! Οχι μόνο δεν εζήτησε την Χάρη, αλλά
αυτός την έλαβε δια μέσου της δικής του τρελής μανίας εναντίον
αυτής!

Περί των Ιουδαίων, από την άλλη μεριά, ο Παύλος λέει στο κε-
φάλαιο 9: "Οι Εθνικοί που δεν επεδίωκαν δικαιοσύνη, έχουν φθάσει
εις δικαιοσύνη, η οποία είναι δια πίστεως. Αλλά ο Ισραήλ, ο οποίος
επεδίωξε τον νόμο της δικαιοσύνης, δεν έχει φθάσει εις τον νόμο
της δικαιοσύνης" (στοίχοι 30-31). Τί λόγο μπορεί κάποιος υπερασπι-
στής της "ελεύθερης θέλησης" να ψιθυρίσει εναντίον αυτού; Οι Εθ-
νικοί, όταν γέμισαν με ασέβεια και κάθε διαφθορά, λαμβάνουν δικαιο-
σύνη δωρεάν, δια του ελέους του Θεού· οι Ιουδαίοι, που επιδίωκουν
δικαιοσύνη με τον μεγαλύτερο αγώνα και προσπάθεια, ασχολούνται έ-
τσι ματαίως. Δεν θέλει αυτό ακριβώς να πεί, ότι οι προσπάθειες της
"ελεύθερης θέλησης" όπισθεν της υψηλότερης δικαιοσύνης είναι μά-
ταιες, και ότι δι' αυτών των προσπαθειών αυτή αυξάνει χειρότερη, μάλ-
λον, και είναι παρασυρμένη προς τα οπίσω; Ουδείς μπορεί να λέει ότι
οί αγώνες των Ιουδαίων δεν ήσαν πραγματοποιημένοι με την μεγίστη
δύναμη της "ελεύθερης θέλησης". Ο ίδιος ο Παύλος φέρει εγγραφή
περί αυτών στο δέκατο κεφάλαιο, ότι "αυτοί έχουν ζήλο Θεού, αλλά
όχι σύμφωνο εις την γνώση" (στοίχος 2). Έτσι τίποτα, που είναι πα-
ραχωρημένο στην "ελεύθερη θέληση," ^{δεν} έλλειπε στους Ιουδαίους· εν

τούτοις δεν προέκυψε τίποτα -πραγματικά, το αντίστροφο αυτού που ζήτησαν προέκυψε! Στους Εθνικούς τίποτα, που είναι παραχωρημένο στην "ελεύθερη θέληση", ^{δεν} ήτο παρών εν τούτοις υπέρ αυτών η δικαιοσύνη του Θεού προέκυψε. Τί είναι αυτό παρά θετική απόδειξη, δια του πολύ καθαρού παραδείγματος των δύο εθνών, και η πλέον καθαρή μαρτυρία του Παύλου, ότι η Χάρη είναι δωρεάν στον ανάξιο και τελείως αξιοπεφρόνητο, και δεν είναι φθασμένη δι' οποιουδήποτε αγώνος, προσπάθειας, ή έργου, μικρού ή μεγάλου, ακόμα και από τους καλύτερους και πλέον δίκαιους ανθρώπους που ζήτησαν και επεδίωξαν δικαιοσύνη με φλεγόμενο ζήλο;

XII. ΙΩΑΝΝΗΣ 1,5/1,10-13/1,16: Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΕΝΟΣ
ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ
ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΜΟΝΟΝ

Τώρα ας έλθουμε εμείς στον Ιωάννη, που είναι επίσης ένας πειστικός και πανίσχυρος κατήχορος της "ελεύθερης θέλησης".

Δίκαια από την αρχή αποδίδει στην "ελεύθερη θέληση" τέτοια τυφλότητα, που αυτή ούτε καν βλέπει το φώς της αλήθειας, τόσο μακριά είναι από το να υπάρχει ικανή να μοχθεί όπισθεν αυτής. Αυτός λέει: "Το φως λάμπει εν τη σκοτία, αλλά η σκοτία αυτο δεν κάταξε". (Ιωάννης 1,5). Και αμέσως μετά: "Αυτός ήτο εν τω κόσμω, και ο κόσμος δεν εγνώρισε Αυτόν. Αυτός ήλθε εις τους δικούς Του, και οι δικοί Του δεν εγνώρισαν Αυτόν" (στοίχοι 10-11). Τί πιστεύεις να εννοεί δια του "κόσμου"; Θα εξαιρέσεις εσύ κανένα άνθρωπο από το να υπάρχει έτσι καλεσμένος, εκτός από αυτόν που είναι νέα δημιουργία δια του Αγίου Πνεύματος; Η χρήση αυτού του όρου, "κόσμος", είναι χαρακτηριστική αυτού του Αποστόλου και δι' αυτού απλά εννοεί ολόκληρο το ανθρώπινο γένος. Ετσι, οτιδήποτε λέει περί του "κόσμου", πρέπει να είναι εννοημένο περί της "ελεύθερης θέλησης", που υπάρχει το πλέον έξοχο πράγμα στον άνθρωπο.

Σύμφωνα με αυτόν τον Απόστολο, λοιπόν, ο "κόσμος δεν γνωρίζει το φώς της αλήθειας" ο "κόσμος" μισεί τον Χριστό και τους δίκους Του· ο "κόσμος" ούτε γνωρίζει ούτε βλέπει το Αγίο Πνεύμα· ολόκληρος ο "κόσμος" είναι τοποθετημένος εν ανομία· τα πάντα που είναι εν τω "κόσμω" είναι λαγνεΐα της σάρκας και των σφαιλμών, και αλαζονεία του βΐου. "Μην αγαπάτε τον κόσμο". "Εσεΐς είσθε εκ του κόσμου" λέει ο Χριστός· "ο κόσμος δεν μπορεί να μισεί εσάς, αλλά εμένα αυτός μισεί, επειδή εγώ μαρτυρώ ότι τα έργα του είναι κακά (Ιωάννης 15, 19/14, 17/1 Ιωάννης 5, 19/2, 16/2, 15· Ιωάννης 8, 23/7, 7). Όλα αυτά και πολλά όμοια χωρία είναι διακηρύξεις τουΐ τί η "ελεύθερη θέληση" είναι, η κυριότερη πλευρά του "κόσμου", διευθυνομένη υπο το πρόσταγμα του Σατανά! Ο ίδιος ο Ιωάννης μιλά περί του "κόσμου" αντιθετικά, έτσι ώστε ο "κόσμος" σημαίνει ότι οποιοσδήποτε είναι βγαλμένος εκ του κόσμου να είναι υπο το Πνεύμα. Έτσι ο Χριστός λέει στους Αποστόλους Του: "Επειδή όμως δεν είσθε εκ του κόσμου, αλλά εγώ εξελεξάμην υμάς εκ του κόσμου" κλπ (Ιωάννης 15, 19). Εάν, τώρα, υπήρχαν κάποιοι εν τω κόσμω, που προσπάθησαν όπισθεν του καλού δια της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης", (καθώς εκεί θα όφειλε να είναι, εάν η "ελεύθερη θέληση" είχε κάποια δύναμη), τότε, από σεβασμό για αυτούς, ο Ιωάννης θα έπρεπε να έχει τροποποιήσει την δήλωσή του, έτσι ώστε να μην ^{τους} εμπράξει, διά της χεικείσης,

σε όλες τις κακές πράξεις, με τις οποίες φορτώνει τον κόσμο. Αλλά δεν το κάνει· εξ αυτού είναι ξεκάθαρο ότι είναι κάνοντας την "ελεύθερη θέληση" ένοχη όλων αυτών που είναι καταλογισμένα εναντίον του κόσμου. Και ο λόγος του είναι, ότι ο κόσμος κάνει όλα αυτά τα οποία κάνει δια της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης", δηλαδή, δια της θέλησης και λογικής, τα δικά του πλέον έξοχα μέρη.

Αυτός προχωρά: "Αλλά όσοι έλαβαν Αυτόν, εις αυτούς έδωκε την δύναμη να γίνουιν τέκνα Θεού, εις αυτούς που πιστεύουν εις το όνομα Αυτού: οι οποίοι ήσαν γεννημένοι, όχι εξ αίματος, ούτε

εκ της θέλησης της σάρκας, ούτε εκ της θέλησης του ανθρώπου, αλλά εκ του Θεού" (1,12-13). Δι' αυτής της λεπτομερούς διαίρεσης απορρίπτει από το βασίλειο του Χριστού "αίμα", "την θέληση της σάρκας", και "την θέληση του ανθρώπου". Το "αίμα" σημαίνει, εγώ πιστεύω, τους Ιουδαίους' δηλαδή, εκείνους που περίμεναν να είναι τα παιδιά της βασιλείας επειδή ήσαν τα παιδιά του Αβραάμ και των Πατριαρχών και έτσι καυχώμενοι εν τω "αίματι" τους. "Θέληση της σάρκας" εγώ εννοώ σαν τους αγώνες τους οποίους ο λαός κατέβαλε στα έργα του νόμου' γιατί "σάρκα" εδώ σημαίνει σαρκικούς ανθρώπους, χωρίς το Πνεύμα, που ήσαν βεβαίως ασκόντας θέληση και προσπάθεια, αλλά που, επειδή το Πνεύμα δεν ήτο εις αυτούς, τα ασκούσαν κατά έναν σαρκικό τρόπο μόνον. "Θέληση του ανθρώπου" εγώ εννοώ, κατά μία γενική σημασία, τις προσπάθειες όλων των ανθρώπων, δηλαδή, των Εβραίων, ή κάποιου ανθρώπου οποιουδήποτε, είτε στον νόμο είτε χωρίς τον νόμο. Έτσι το νόημα είναι: τα παιδιά του Θεού καθίστανται τέτοια, όχι δια σαρκικής γέννησης, ούτε δια του ζήλου προς τον νόμο, ούτε δια κάποιας άλλης ανθρώπινης προσπάθειας, παρά μόνο υπάρχοντας γεννημένα εκ του Θεού. Τώρα, εαν αυτοί δεν είναι γεννημένοι εκ της σαρκός, ούτε γυμνασμένοι δια του νόμου, ούτε προπαρασκευασμένοι δια κάποιας ανθρώπινης πειθαρχίας, αλλά είναι γεννημένοι ξανά εκ του Θεού, είναι φανερό ότι η "ελεύθερη θέληση" ^{δεν} σφελεεί καθόλου εδώ. "Ανθρώπος", εγώ πιστεύω, είναι χρησιμοποιημένο κατά τον Εβραϊκό τρόπο, να σημαίνει "κάθε άνθρωπο", ή "πάντας τους ανθρώπους", ακριβώς καθώς "σάρκα" είναι χρησιμοποιημένη αντιθετικά να σημαίνει "λαός χωρίς το Πνεύμα". "Θέληση", εγώ πιστεύω, είναι χρησιμοποιημένη να δείξει την μεγίστη δύναμη στον άνθρωπο - δηλαδή, το κυριότερο μέρος, την "ελεύθερη θέληση". Αλλά ακόμα, υποθέτοντας ότι δεν επιτυχάνω την ακρίβη σημασία των μεμονωμένων λέξεων, η ουσία του ζητήματος είναι ακόμα εντελώς καθαρή - ότι ο Ιωάννης δι' αυτής της διαίρεσης είναι απορρίπτοντας τα πάντα που δεν είναι "γεννημένα εκ του Θεού" το οποίο, καθώς αυτός ο ίδιος εξηγεί, εί-

ναί κάτι που προκύπτει από το "πίστεύειν εις το όνομα Αυτού". Η "θέληση του ανθρώπου", ή η "ελεύθερη θέληση", η οποία ^{είναι} ούτε νέα γέννηση εκ του Θεού, ούτε ακόμα πίστη, αναγκαστικά, ^{συνεπώς,} περιέχεται σ' αυτήν την απόρριψη. Εάν η "ελεύθερη θέληση" θα μπορούσε να σφελεί κάτι, ο Ιωάννης δεν θα όφειλε να απορρίπτει "την θέληση του ανθρώπου", ούτε θα όφειλε να σύρει τους ανθρώπους μακριά από αυτό το κάτι, και να διευθύνει αυτούς στην πίστη και στη νέα γέννηση μόνον, μη τυχόν οι λόγοι του Ησαΐα 5 όφειλαν να απαγγελθούν εναντίον του: "Αλλοίμονό σου που καλείς το καλό κακό!" (στοίχος 20). Αλλά καθώς αυτό είναι, βλέποντας ότι απορρίπτει ομοίως "αίμα", "την θέληση της σάρκας", και "την θέληση του ανθρώπου", είναι βέβαιο ότι η θέληση του ανθρώπου ^{είναι} περισσότερης οφέλειας, να κάνει ανθρώπους παιδιά του Θεού, ^{σε σχέση με το} "αίμα" ή ^{την} σαρκική γέννηση. Και δεν αμφισβάζει κανείς ότι η σαρκική γέννηση δεν κάνει παιδιά του Θεού· γιατί ο Παύλος λέει: "Αυτοί που είναι τα παιδιά της σαρκός, αυτοί δεν είναι τα παιδιά του Θεού (Ρωμαίοι 9,8) και αποδεικνύει αυτό δια της περιπτώσεως του Ισμαήλ και Ησαΐ.

Ο ίδιος Ιωάννης εισάγει τον βαπτιστή γά ^{για} μιὰ περί του Χριστού έτσι: "Και εκ του πληρώματος αυτού έχομεν εμείς όλοι λάβει και Χάρην εξ αιτίας Χάρης" (1,16). Αυτός λέει ότι εμείς ελάβαμε χάρη εκ του πληρώματος του Χριστού - αλλά εξ αιτίας ποιός αξίας ή προσπάθειας; "Εξ αιτίας Χάρης", αυτός λέει· δηλαδή, της Χάρης του Χριστού· καθώς ο Παύλος λέει: "Η χάρη του Θεού και το δώρο της Χάρης, το οποίο είναι δια του ενός ανθρώπου, Ιησού Χριστού, εις τους πολλούς έχει περρίσει" (Ρωμαίοι 5,15). Πού τώρα είναι η προσπάθεια της "ελεύθερης θέλησης" που εξασφαλίζει χάρη; Ο Ιωάννης είναι εδώ λέγοντας, όχι μόνον ότι η χάρη δεν είναι αποδεχομένη δι' οποιοδήποτε αγώνος δικού μας, αλλά ότι αυτή έρχεται δια της χάρης κάποιου άλλου, δηλαδή, "του ενός ανθρώπου, Ιησού Χριστού". Έτσι, είτε είναι ψέμα ότι εμείς αποδεχόμαστε την χάρη μας εξ αιτίας

της Χάρης κάποιου άλλου, ή αλλιώς είναι φανερό ότι η "ελεύθερη θέληση" είναι τίποτα· επειδή αυτές οι δύο θέσεις δεν μπορούν να στέκουν μαζί, ότι η Χάρη του Θεού είναι αμφότερα, τόσο φθηνή που μπορεί να είναι κερδισμένη οπουδήποτε και παντού, δια κάποιας μικρής προσπάθειας από το μέρος κάθε ανθρώπου, και τόσο ακριβή που αυτή είναι δοσμένη σε εμάς μόνον εντός και δια μέσου της Χάρης Αυτού του ενός σπουδαίου ανθρώπου!

Και θα ευχόμουν οι προστάτες της "ελεύθερης θέλησης" να ήσαν διδαγμένοι, δι' αυτού του χωρίου, να αναγνωρίζουν, ότι όταν βεβαιώνουν την "ελεύθερη θέληση", αποκρούουν τον Χριστό. Γιατί εάν εγώ αποδέχομαι την Χάρη του Θεού δια της δικής μου προσπάθειας, τί ανάγκη έχω της χάρης του Χριστού για την αποδοχή της Χάρης μου; Η Διατριβή είπε, και όλοι οι Σοφιστές λένε, ότι εμείς επιτυγχάνουμε την αποδοχή της Χάρης του Θεού δια της δικής μας προσπάθειας, και κατασκευάζουμε εμείς οι ίδιοι εαυτούς έτοιμους να δεχθούμε αυτήν, όχι, πράγματι, σαν εξ ανταξιοτήτος, αλλά σαν εξ αναλογίας. Αυτό είναι καθαρά να αποκρούουν τον Χριστό. Αυτό γίνεται εξ αιτίας τη Χάρης Του, ο Βαπτιστής λέει εδώ, που εμείς δεχόμαστε την Χάρη. Πρωτύτερα, ανέτρεψα την επινόησή τους περί "ανταξιοτήτος" και "αναλογικότητος" δείχνοντας ότι αυτά είναι κενές λέξεις, πλην ότι αυτό το οποίο αυτοί πραγματικά πιστεύουν είναι ανταξιοτής αξίας, και ότι η άποψή τους, συνεπάγεται μεγαλύτερη ασέβεια, παρά εκείνη των Πελαγιανών· καθώς ήδη είπα. Ετσι αυτό σημαίνει ότι οι ασεβείς Σοφιστές, μαζί με την Διατριβή, αποκρούουν τον Κύριο Χριστό, που ^{was} εξαγόρασε, περισσότερο, παρά οι Πελαγιανοί ή οποιοδήποτε αίρετικά έκαναν! Ετσι ολοκληρωτικά ταιριάζει, η Χάρη να μην δέχεται να επιτρέπει κανένα μόριο ή δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" να στέκεται επί πλέον αυτής.

Ότι οι προστάτες της "ελεύθερης θέλησης" αποκρούουν τον Χριστό είναι αποδειγμένο, όχι δι' αυτής της Γραφής μόνον, αλλά δια του δικού τους τρόπου, ζωής. Δι' αυτού του δόγματος έχουν δημι-

ουργήσει τον Χριστό να είναι, όχι πλέον ένας γλυκός Μεσίτης, αλλά ένας φοβερός Δικαστής, τον οποίο αυτοί μοχθούν να εξευμενίσουν δια της παρακλήσεως υπέρ αυτών της Μητέρας Του, καί των Αγίων, και δια της επίννοήσεως πολλών έργων, τελετών, τήρησης κανόνων και όρκων, δια των οποίων σκοπεύουν να κατευνάσουν τον Χριστό, έτσι ώστε να είναι πιθανόν Αυτός να τους δώσει χάρη. Δεν πιστεύουν ότι Αυτός μεσολαβεί ενώπιον του Θεού και επιτυγχάνει χάρη γι αυτούς δια του αίματός Του, και "Χάρη" (καθώς είναι εδώ ειπωμένο) "αντί χάριτος". Και καθώς πιστεύουν, έτσι γίνεται σ' αυτούς. Ο Χριστός είναι αληθινά ένας αδυσώπητος δικαστής σ' αυτούς και δίκαιως έτσι γιατί εγκαταλείπουν Αυτόν εν τω Λειτουργήματι Του ως Μεσίτου και αχασού Σωτήρα, και λογαριάζουν το αίμα Του και την χάρη σαν λιγότερης αξίας, από τους αγώνες και τις προσπάθειες της "ελεύθερης θέλησης".

XIII. ΙΩΑΝΝΗΣ 3, 1-15: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Τώρα ας ακούσουμε για κάποια περίπτωση "ελεύθερης θέλησης". Ο Νικόδημος είναι σίγουρα ένας άνθρωπος στον οποίο εσύ δεν μπορείς να βρεις καμμία έλλειψη για στιδήποτε, υπέρ του οποίου η "ελεύθερη θέληση" σφελεί. Τί, κατά την διεύθυνση του αγώνος και της προσπάθειας, άφησε ανεκτέλεστο; Αυτός ομολογεί τον Χριστό να είναι αληθής και να έχει έλθει από τον Θεό. Δεν φαίνεται να έχει ζητήσει δια της δύναμης της "ελεύθερης θέλησης" όλα αυτά τα οποία ανήκουν στην ευσέβεια και σωτηρία; Αλλά δεσ τί ναυάγιο προκαλεί. Όταν ακούει τον Χριστό να διδάσκει τον αληθινό δρόμο της σωτηρίας, δια της νέας γέννησης, τον αναχνωρίζει και ομολογεί ότι στο παρελθόν τον γύρεψε; Όχι. Πιστογυρίζει και είναι συγχισμένος και όχι μόνο λέει ότι δεν ^{το} αντίλαμβάνεται, αλλά κάνει ετρωφή από αυτό σαν κάποιο πράγμα αδύνατο. "Πώς μπορούν αυτά τα πράγματα να είναι;" αυτός λέει (Ιωάννης 3,9). Και μην εκπλήττεσαι γιατί ποιάς

ποτέ άκουσε, ότι ο άνθρωπος πρέπει να είναι "γεννημένος ξανά εξ ύδατος και πνεύματος" ώστε να είναι σωσμένος (στοίχοι 3,5); Ποιος ποτέ εσκέφθη, ότι ο υιός του Θεού πρέπει να είναι "υψωμένος", ώστε πός ο πιστεύων εις Αυτόν δεν θα ώφειλε να χαθεί, αλλά να έχει ζωήν αιώνιον" (στοίχοι 14-15); Μνημόνευσαν αυτό γιατί οι καλύτεροι και οξυυερκέστεροι Φιλόσοφοι; Απέκτησαν ποτέ οι πρίγκηπες ή αυτός ο κόσμος αυτήν την γνώση; Προσπάθησε ποτέ η "ελεύθερη θέληση" οποιοσδήποτε άνθρωπου όπισθεν αυτής; Δεν αναγνωρίζει ο Παύλος αυτήν να είναι σοφία αποκεκρυμμένη εν μυστηρίω, προειπωμένη, πράγματι, δια των προφητών, αλλά αποκαλυμμένη μόνο δια του Ευαγγελίου, έτσι ώστε αυτή ήτο από την αιωνιότητα μυστική και άγνωστη στον κόσμο; (1 Κορ. 2,7). Τί ανάγκη εγώ να λέω; Ας ρωτήσουμε εμείς την εμπειρία: Ολόκληρος ο κόσμος, η ανθρώπινη λογική, **μάξιμα**, η "ελεύθερη θέληση", είναι αναγκασμένοι να ομολογήσουν, ότι αυτοί δεν είχαν γνωρίσει ή ακούσει περί του Χριστού πριν το Ευαγγέλιο εισέλθει στον κόσμο. Και εαν δεν εγνώριζαν Αυτόν, πολύ λιγώτερο επήγαν αυτοί ή θα μπορούσαν αυτοί να Τον αναζητήσουν ή να κάνουν προσπάθειες όπισθεν Αυτού. Αλλά ο Χριστός είναι ο δρόμος, η αλήθεια, η ζωή, και σωτηρία (Ιωάννης 14,6). Η "ελεύθερη θέληση" είναι συνεπώς ομολογώντας, θέλοντας και μή, ότι δια της δικής της δύναμης ούτε εγνώρισε ούτε θα μπορούσε να ζητήσει αυτά τα πράγματα, που ανήκουν στον δρόμο, στην αλήθεια, και σωτηρία. Και εν τούτοις, εις πείσμα αυτής ακριβώς της ομολογίας της δικής μας εμπειρίας, εμείς μανιωδώς συζητάμε με κενές λέξεις, ότι μία σπουδαία δύναμη παραμένει εντός μας, η οποία μπορεί να γνωρίζει και να θέτει τον εαυτόν της στα πράγματα που ανήκουν στην σωτηρία! Αυτό είναι ακριβώς να λένε ότι ο Χριστός, ο υιός του Θεού, ήτο **ανάετημένος** υπέρ ημών, το οποίο είναι κάτι που κανείς ποτέ έχει ακούσει ή θα μπορούσε να συλλάβει. **Όμως** αυτή ακριβώς η αμάθεια, δεν είναι αμάθεια, αλλά γνώση του Χριστού, δηλαδή, πραγμάτων που ανήκουν στην σωτηρία! Δεν βλέπετε αυτήν την στιγμή την ψηλαφητή αλήθεια, ότι εκείνοι που βεβαιώνουν την "ελεύθερη

θέληση" είναι ξεκάθαρα παράφρονες, καλώντας εκείνην γνώση, την οποίαν αυτοί οι ίδιοί παραδέχονται να είναι αμάθεια; Δεν είναι αυτό, ότι στον Ησαΐα 5 είναι περιγραμμένο σαν "καλοῦντες το σκοτάδι φῶς" (στοίχος 20); Ετσι ισχυρά ο θεός έχει σταματήσει το στόμα της "ελεύθερης θέλησης", δια της δίκης της ομολογίας και εμπειρίας εν τούτοις, ούτε ακόμα ^{και} έτσι μπορεί αυτή να σιωπήσει και να δώσει δόξα στον θεό!

XIV. ΙΩΑΝΝΗΣ 14,6/3, 18/3, 36/3, 27/3, 31/8, 23:

Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΟΝΟΝ

Επί προσθέτως, αφού ο Χριστός είναι ειπωμένο να είναι "ο δρόμος, η αλήθεια, και η ζωή" (Ιωάννης 14,6) και αυτό κατηγορηματικά, έτσι ώστε οτιδήποτε δεν είναι Χριστός δεν είναι ο δρόμος, αλλά λάθος, ούτε αλήθεια, αλλά ψέμα, ούτε ζωή, αλλά θάνατος, ακολουθεί κατ'αναγκαιότητα ότι η "ελεύθερη θέληση" εφ' όσον αυτή ούτε είναι Χριστός ούτε είναι εν τω Χριστώ, είναι σταθερά δεσμευμένη στο λάθος, στο ψέμα, και στον θάνατο. Πού και πούθεν, λοιπόν, προέρχεται η ενδιάμεσή σου, ουδέτερη στάση, (εγώ εννοώ, την δύναμη της "ελεύθερης θέλησης") η οποία, μολονότι αυτή δεν είναι Χριστός (δηλαδή, ο δρόμος, η αλήθεια και η ζωή), δεν θα ὄφειλε να είναι το λάθος, ή το ψέμα, ή ο θάνατος; Εάν όλα τα πράγματα, που είναι ειπωμένα περί του Χριστού και περί της Χάρης, δεν ἦσαν ειπωμένα κατηγορηματικά, έτσι ώστε αυτά να μπορούν να αντιπαραβάλλονται με τα αντίθετά τους, σαν αυτά: εκτός του Χριστού ^{δεν} υπάρχει τίποτα πλὴν Σατανᾶς, εκτός της Χάρης τίποτα πλὴν οργῆς, εκτός του φωτός τίποτα πλὴν σκοτάδι, εκτός του δρόμου τίποτα πλὴν λάθος, εκτός της αλήθειας τίποτα πλὴν ψέμα, εκτός της ζωῆς τίποτα πλὴν θάνατος, εάν δεν ἦσαν επαναλαμβάνω αυτά τα πράγματα έτσι, ποῖα, εγώ σε ρωτῶ, θα ἦτο η χρήση ὅλων των Αποστολικῶν συζητήσεων και, πράγματι, ολοκληρης της Γραφῆς; Αυτά όλα θα ἦσαν γραμμένα ματαίως, γιατί δεν θα

εξανάγκαζαν στην παραδοχή, ότι οι άνθρωποι χρειάζονται τον Χριστό (η οποία είναι η κυρία τους ευθύνη) και αυτό για την ακόλουθη αιτία: κάτι ενδιάμεσο θα ευρίσκετο, το οποίο εκ του εαυτού του, δεν θα ήτο μήτε κακό μήτε καλό, μήτε του Χριστού μήτε του Σατανά, μήτε αλήθεια μήτε ψέμα, μήτε ζωντανό μήτε νεκρό, μήτε κάτι μήτε τίποτα (ίσως), και το όνομά του θα ήτο καλεσμένο "το πλέον έξοχο και ύψιστο πράγμα σ'ολόκληρο το ανθρώπινο είδος"! Τώρα διάλεξε αυτό το οποίο εσύ θα έχεις. Εάν παραδέχεσαι ότι οι Γραφές μιλούν κατηγορηματικά, ^{δεν} μπορείς να λές τίποτα περί της "ελεύθερης θέλησης" πλην αυτό το οποίο είναι το αντίθετο του Χριστού: δηλαδή, ότι ψέμα, θάνατος, Σατανάς και όλα τα κακά βασιλεύουν εντός αυτής. Εάν δεν παραδέχεσαι ότι οι Γραφές μιλούν κατηγορηματικά, εσύ τόσο ^{είς} αδυνατίζεις, που αυτές ^{δεν} εδραιώνουν τίποτα και αποτυγχάνουν να αποδείξουν ότι οι άνθρωποι χρειάζονται Χριστό και έτσι, ανορθώνοντας την "ελεύθερη θέληση", βάζεις στην άκρη τον Χριστό και ερμηνεύεις ολόκληρη την Γραφή. Μολονότι με τα χείλη σου υποκρίνεσαι ότι ομολογείς Χριστό, εσύ πραγματικά αποκρούεις Αυτόν στην καρδιά σου. Γιατί εάν η δύναμη της "ελεύθερης θέλησης" δεν είναι εντελώς και αξιόκατάκριτα παραστρατημένη, αλλά βλέπει και θέλει ότι είναι καλό, και ορθό, και ανήκει στην σωτηρία, τότε αυτή είναι σε σταθερή υγεία, δεν χρειάζεται Χριστό τον ιατρό, ούτε ο Χριστός εξαγόρασε αυτό το μέρος του ανθρώπου· επειδή τι ανάγκη υπάρχει του φωτός και της ζωής, όπου φώς και ζωή υπάρχουν ήδη; Και εάν αυτή η δύναμη δεν είναι εξαγορασμένη διὰ του Χριστού, τότε το καλύτερο μέρος στον άνθρωπο δεν είναι εξαγορασμένο, αλλά είναι εκ του εαυτού του καλό και σταθερό. Και τότε ο Θεός είναι άδικος εάν καταδικάζει οποιονδήποτε άνθρωπο, γιατί καταδικάζει εκείνο στον άνθρωπο το οποίο είναι πάρα πολύ καλό και σταθερό· δηλαδή, αθώο! Ουδείς άνθρωπος είναι χωρίς "ελεύθερη θέληση" και μολονότι ο κακός άνθρωπος καταχράται αυτήν, εν τούτοις, σύμφωνα με την διδασκαλία σου, η ίδια η δύναμη δεν είναι κα-

τεστραμμένη, αλλά μπορεί και προσπαθεί ακόμα πρὸς το καλὸ. Και εἰν αὐτὸ κάνει, αὐτὴ εἶναι αναμφίβολα καλὴ, αγία και δίκαιη· συνεπὼς, δεν θα ὄφειλε να εἶναι καταδικασμένη, αλλά διαχωρισμένη ἀπὸ τον ἄνθρωπο που εἶναι να εἶναι καταδικασμένος. Αλλά αὐτὸ δεν μπορεί να εἶναι καμωμένο· και εἰν αὐτὸ θα μπορούσε, ο ἄνθρωπος θα ἔπρεπε τότε να εἶναι χωρίς "ελευθερη θέληση" και δεν θα ητο ἄνθρωπος καθόλου· αὐτὸς δεν θα ειχε ούτε αξία ούτε αναξιοτητα, ούτε θα μπορούσε να εἶναι σωσμένος, αλλά θα ἦτο απλὰ ἓνα κτηνώδες θηρίον, και ὄχι πλέον ἀθάνατος. Παραμένει συνεπὼς, ὅτι ο θεὸς εἶναι ἀδικος να καταδικάζει αὐτὴν την καλὴ, δίκαιη, αγία δύναμη στον ἄνθρωπο, η οποία ακόμα και σε ἓναν κακὸ ἄνθρωπο δεν χρειάζεται Χριστό!

Ας προχωρήσουμε με τον Ιωάννη: "Αὐτὸς που πιστεύει εἰς Αὐτὸν" λέει, "δεν κρίνεται· αλλά αὐτὸς που δεν πιστεύει εἶναι ἤδη κεκριμένος, επειδὴ δεν ἔχει πιστεύσει εἰς το ὄνομα του μονογενοῦς υἱοῦ του θεοῦ" (3, 18). Πῆς μου: εἶναι η "ελευθερη θέληση" μεταξύ του αριθμοῦ αὐτῶν που πιστεύουν, ἢ ὄχι; Εαν εἶναι, τότε πάλιν αὐτὴ δεν ἔχει ἀνάγκη της Χάρης, γιατί ἀπὸ τον εαυτὸν της πιστεύει στον Χριστο (Τον ὁποῖο εκ του εαυτοῦ της ούτε γνωρίζει ούτε συλλαμβάνει!) Εαν ὄχι, τότε αὐτὴ ἐκρίθη ἤδη· και τί αὐτὸ σημαίνει, πλὴν ὅτι ἐνώπιον του θεοῦ εἶναι καταδικασμένη! Αλλά ο θεὸς καταδικάζει μόνο τον ἀσεβῆ. Ετσι αὐτὴ εἶναι ἀσεβῆς. Και ποῖα ευσέβεια μπορεί αὐτὸ το ὁποῖο προσπαθεῖ ὀπίσθεν της ἀσέβειας; Ούτε νομίζω ὅτι η δύναμη της "ελευθερης θέλησης" μπορεί να εξαίρεθῆ ἀπὸ αὐτὴν την καταδίκη, γιατί ο Ιωάννης μιλά περὶ ολοκληρου του ἀνθρώπου σαν ὑπάρχοντος καταδικασμένου.

Επὶ προσθέτως, η ἀπιστία δεν εἶναι μία "χονδροειδῆς πάθηση", αλλά εἶναι η ὑψιστη πάθηση, που κάθεται και κυβερνᾷ ἐπὶ του θρονου της θέλησης και της λογικῆς, ακριβῶς ὅπως το ἀντίθετό της, η πίστη. Τώρα, να εἶσαι ἀπιστὸν εἶναι να ἀποκρούεις τον θεὸ και να κάνεις Αὐτὸν ψεύτη, καθὼς λέει στο πρῶτο κεφάλαιο της ἐπιστολῆς 1

Ιωάννου: "Εαν εμείς δεν πιστεύουμε, κάνουμε τον θεό ψεύτη" (5,10). Πώς τότε μπορεί αυτή η δύναμη, η οποία εναντιώνεται στον θεό και κάνει Αυτόν ψεύτη, να προσπαθεί όπισθεν καλού; Εαν αυτή η δύναμη δεν ήτο απιστούσα και ασεβής, ο Ιωάννης δεν θα ωφείλε να λέει περί ολοκλήρου του ανθρώπου ότι αυτός εκρίθη ήδη, αλλά να λέει αυτό: "Ο άνθρωπος είναι κεκριμένος ήδη σε σχέση με την χονδροειδέστερη πάθησή του· αλλά αυτός δεν είναι κεκριμένος σε σχέση με το καλύτερό του και πλέον έξοχο μέρος, επειδή εκείνο προσπαθεί όπισθεν της πίστης, ή μάλλον, ήδη πιστεύει!" Ετσι, όταν η Γραφή τόσο συχνά λέει: "Πάντες οι άνθρωποι είναι ψεύτες", εμείς θα ωφείλαμε να λέμε, στηριζόμενοι στο κύρος της "ελεύθερης θέλησης": "Αντιθέτως· είναι μάλλον η Γραφή που ψεύδεται· γιατί ο άνθρωπος δεν είναι ψεύτης στο καλύτερό του μέρος (δηλαδή, στην λογική του και θέληση), αλλά στην σάρκα του μόνο (δηλαδή, στο αίμα του και τα κόκαλα)· έτσι ώστε το όλον, εκ του οποίου ο άνθρωπος λαμβάνει το όνομά του, (δηλαδή, η λογική του και θέληση) είναι υγιές και άγιο". Και η δήλωση του Βαπτιστού, "Αυτός που πιστεύει εις τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ἀλλὰ αὐτὸς που δεν πιστεύει τὸν Υἱὸν δεν θα δει ζωὴν, ἀλλὰ ἡ οργὴ του θεοῦ παραμένει ἐπ' αὐτοῦ" (Ιωάννης 3,36), πρέπει να είναι εννοημένη έτσι: "ἐπ' αὐτοῦ", δηλαδή, ἐπὶ του χονδροειδέστερου συναισθήματος του ανθρώπου, παραμένει ἡ οργὴ του θεοῦ· ἀλλὰ ἐπὶ της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης", δηλαδή, της θέλησης και λογικῆς, παραμένει ἡ Χάρη, καὶ ζωὴ αἰώνιος! Με σκοπὸ να διατηρήσεις τὴν "ελεύθερη θέληση" να μένει ὀρθία, εσύ πρέπει να επικαλεσθεῖς μία ΣΥΝΕΚΔΟΧΗ, να αποσπάσεις βίαῖως ὅλο αὐτὸ που εἶναι εἰπωμένο στὶς Γραφές ἐνάντια στους ασεβεῖς ἀνθρώπους, και να περιόρισεις αὐτὸ στο κτηνώδες μέρος του ἀνθρώπου μόνο, έτσι ὥστε το λογικὸ του καὶ ἀληθινὰ ἀνθρώπινο μέρος να μπορεί να εἶναι διάσωμένο. Σ αὐτὴν τὴν περίπτωση, εἰς ευγνώμοσύνη των υποστηρικτῶν της "ελεύθερης θέλησης", ἐγὼ μπορῶ να ἀμαρτάνω χωρὶς ἐνδοιασμούς, σίγουρος στὴν γνώση ὅτι ἡ λογικὴ μου καὶ θέληση (ἡ "ελεύθερη θέ-

λησή μου, δηλαδή) δεν μπορεί να είναι καταδικασμένη, επειδή δεν είναι ποτέ καταστρεμμένη, αλλά για πάντα παραμένει σταθερή, δίκαιη και άγια. Και εφ' όσον η θέλησή μου και η λογική μου είναι ευλογημένες, εγώ θα είμαι ευτυχής για την ακάθαρτη ζωώδη σάρκα μου να είναι αφαιρούμενη και καταδικασμένη· τόσο μακριά είμαι από το να θέλω ο Χριστός να είναι ο Λυτρωτής της!

Βλέπεις που το δόγμα της "ελεύθερης θέλησης" φέρνει εμάς; Αυτό αποκρούει όλα τα πράγματα, θεϊκά και ανθρώπινα, πρόσκαιρα και αιώνια, και ειρωνεύεται τον εαυτόν του δια μίας τέτοιας σειράς τερατολογιών!

Πάλιν ο Βαπτιστής λέει: "Κάποιος άνθρωπος δεν μπορεί να λαμβάνει ουδέν, εκτός εαν ήτο δοσμένο εις αυτόν εκ του ουρανού" (3, 27). Εδώ η Διατριβή θα μπορούσε να παραιτείται από το να επιδεικνύει τα πλούτη των λέξεών της, δια της απαρίθμησης όλων των πραγμάτων που εμείς έχουμε εκ του ουρανού. Εμείς είμαστε συζητώντας, όχι την φύση, αλλά την Χάρη· εμείς ρωτάμε, όχι τί έχουμε επί της γής, αλλά τί είμαστε εν ουρανῶ, ενώπιον του Θεού. Γνωρίζουμε ότι ο άνθρωπος ήτο κατασκευασμένος Κύριος επί πραγμάτων κάτω από αυτόν, και ότι έχει κάποιο δικαίωμα και κάποια ελεύθερη θέληση σε αναφορά μ' αυτά, ότι αυτά θα ὀφείλαν να ^{είναι} υπακούουν και να κάνουν καθὼς αυτός θέλει και σκέπτεται. Αλλά το ζήτημά μας είναι αυτό: εἰάν αυτός έχει "ελεύθερη θέληση", Θεὸς φυλάζει, πού ο Θεὸς θα ὀφείλε να υπακούει τον άνθρωπο και να κάνει ὅτι ο άνθρωπος θέλει, ἢ εἰάν ο Θεὸς έχει, μάλλον, μία ελεύθερη θέληση σε σχέση με τον άνθρωπο, ὅπου ο άνθρωπος θα ὀφείλε να θέλει και να κάνει ὅτι ο Θεὸς θέλει, και να ^{μὴ} εἶναι ικανὸς να κάνει ουδέν πλην ὅτι Αυτὸς θέλει και κάνει. Ο Βαπτιστής εἰς εἰς λέει ὅτι ο άνθρωπος ^{δεν} μπορεί να λάβει ουδέν, εκτός εαν αυτό εἶναι δοσμένο εις αυτόν εκ του ουρανού". Πού σημαίνει ὅτι ἡ "ελεύθερη θέληση" πρέπει να εἶναι τίποτα!

Πάλιν: "Αὐτὸς που εἶναι εκ τῆς γῆς εἶναι γῆϊνος και μιλᾷ εκ τῆς γῆς· αὐτὸς που ἐρχεται ἐξ ουρανοῦ εἶναι υπεράνω ὅλων" (στοίχος

31). Εδώ, πάλιν, ο Ιωάννης κάνει όλους εκείνους που δεν είναι του Χριστού γήϊνους, λέγοντας ότι αυτοί γεύονται και λαλούν περί γήϊνων πραγμάτων και δεν αφήνει κανένα σε μία ενδιάμεσο θέση. Αλλά η "ελευθερη θέληση" ^{δεν} είναι, βεβαιότατα, "αυτός που έρχεται εξ ουρανού". Ετσι αυτή πρέπει αναγκαστικά να είναι εκ της γής και να γεύεται και ^{να} μιλά εκ της γής. Εάν υπήρχε κάποια δύναμη σε οιονδήποτε άνθρωπο, η οποία σε οιονδήποτε χρόνο, σε οιονδήποτε χώρο, ή δι' οιονδήποτε έργο δεν εγεύετο εκ γήϊνων πραγμάτων, ο Βαπτιστής θα ώφειλε να έχει κάνει μία εξαίρεση εκείνου του ανθρώπου, και να μην πει, γενικά, περί όλων που είναι εκτός Χριστού, ότι αυτοί είναι εκ της γής και λαλούν εκ της γής.

Αργότερα, στο όγδοο κεφάλαιο, ο Χριστός επίσης λέει: "εσείς είσθε εκ του κόσμου, εγω δεν είμαι εκ του κόσμου. Εσείς είσθε από κάτω, εγω είμαι από πάνω" (στοίχος 23). Εκείνοι στους οποίους Αυτός εμίλησε είχαν "ελευθερη θέληση", δηλαδή, λογική και θέληση εν τούτοις, Αυτός λέει ότι αυτοί είναι "εκ του κόσμου". Τί νέο **θα είχε Αυτός** φέρει, εάν είχε απλώς εννοήσει ότι αυτοί ήσαν "εκ του κόσμου" σε σχέση με την σάρκα τους και τα χυδαία συναισθήματα; Δεν εγνώριζε όλος ο κόσμος αυτό πριν; Και τί ανάγκη υπήρχε γι' Αυτόν να λέει, ότι αυτοί ήσαν "εκ του κόσμου" σε σχέση με εκείνο το μέρος αυτών, το οποίο είχαν κοινό με τα κτήνη; Γιατί με αυτήν την σημασία τα θηρία είναι "εκ του κόσμου" επίσης.

XV. ΙΩΑΝΝΗΣ 6,44: Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΝΑ ΠΙΣΤΕΥΣΕΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

Κατόπιν: όταν ο Χριστός λέει στον Ιωάννη 6: "Ουδείς άνθρωπος μπορεί να έλθει προς εμέ, εκτός εάν ο Πατέρας Μου, ο οποίος έχει στείλει εμένα, ελκύσει αυτόν". (στοίχος 44), τί αφήνει στην "ελευθερη θέληση"; Αυτός λέει ότι ο άνθρωπος χρειάζεται να ακούσει και να μάθει από τον ίδιο τον Πατέρα, και ότι όλοι πρέπει να είναι δι-

δαγμένοι από τον Θεό. Εδώ, πράγματι, Αυτός δηλώνει, όχι μόνο ότι τα έργα και οι αγώνες της "ελεύθερης θέλησης" είναι ανώφελα, αλλά ότι ακόμα και αυτός ακριβώς ο λόγος του Ευαγγελίου (περί του οποίου Αυτός είναι εδώ μιλώντας) είναι ακουσμένος μάταια, εκτός εάν ο ίδιος ο Πατέρας μιλήσει εντός, και διδάξει, και σύρει. "Ουδείς άνθρωπος, ουδείς άνθρωπος μπορεί να έλθει", Αυτός λέει, και αυτό για το οποίο μιλά είναι η δική σου "δύναμη εκ της οποίας ο άνθρωπος μπορεί να κάνει κάποια προσπάθεια προς τον Χριστό". Σε πράγματα που ανήκουν στην σωτηρία, Αυτός βεβαιώνει εκείνη την δύναμη να είναι μηδέν.

Η "ελεύθερη θέληση" δεν βοηθείται δι' αυτού το οποίο η Διατριβή παραθέτει από τον Αυγουστίνο, σε μία προσπάθεια να κηλιδώσει αυτό το ξεκάθαρο και παντοδύναμο χωρίο της Γραφής: δηλαδή, την δήλωση ότι "ο Θεός μας ελκύει καθώς εμείς ελκύουμε τα πρόβατα, προτείνοντας κάποιους κλάδους εις αυτά" (Αυγουστίνος, Διατριβή στον Ιωάννη 26,5). Από αυτή την παρομοίωση η Διατριβή ήθελε έχει αυτό υπαινισσόμενο, ότι υπάρχει εντός ημών κάποια δύναμη να ακολουθεί την προσέλκυση του Θεού. Αλλά η παρομοίωση δεν αντέχει σ' αυτό το χωρίο. Γιατί ο Θεός επιδεικνύει, όχι ακριβώς ένα, αλλά όλα τα καλά Του δώρα, ακόμα και τον δικό Του Υιό, τον Χριστό, και εν τούτοις, εκτός εάν Αυτός εσωτερικά δεν επιδείξει κάτι περισσότερο και σύρει με έναν άλλο τρόπο, ουδείς άνθρωπος ακολουθεί Αυτόν· πράγματι, ολόκληρος ο κόσμος καταδιώκει τον Υιό, τον οποίο Αυτός επιδεικνύει! Η παρομοίωση καλώς ταιριάζει στην εμπειρία των ευσεβών, που είναι ήδη "πρόβατα" και γνωρίζουν τον Θεό σαν τον ποιμένα τους· ζώντας και κινούμενοι εντός και, δια του Πνεύματος, αυτοί ακολουθούν οπουδήποτε ο Θεός θέλει, και οτιδήποτε Αυτός δείχνει εις αυτούς. Αλλά ο ασεβής δεν "έρχεται", ακόμα και όταν ακούει τον Λόγο, εκτός εάν ο Πατέρας ελκύσει και διδάξει αυτόν εσωτερικά· το οποίο Αυτός κάνει στέλνοντας ευρέως το Πνεύμα Του. Όταν αυτό συμβαίνει, εκεί ακολουθεί μία άλλη "προσέλκυση" από αυ-

τή η οποία είναι εξωτερική· ο Χριστός τότε επιδεικνύεται
δία του φωτισμού του Πνεύματος, και δι' αυτού ο άνθρωπος είναι συ-
νεπαρμένος στον Χριστό με την γλυκύτερη έκσταση, αυτός υπάρχοντας παθη-
τικός, μάλλον, ενώ ο Θεός μιλά, διδάσκει και ελκύει, , παρά ζητώ-
ντας ή τρέχοντας αυτός ο ίδιος.

XVI. ΙΩΑΝΝΗΣ 16,9: Η ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ

Άσε με να προσθέσω ένα ακόμα χωρίο από τον Ιωάννη. Στο δέκατο
έκτο κεφάλαιο, αυτός λέει: "Το πνεύμα θα ελέγξει τον κόσμο περί

αμαρτίας, επειδή αυτοί δεν πιστεύουν εις εμέ" (στοίχος 9). Εδώ
βλέπεις ότι είναι αμαρτία να μη πιστεύουν στον Χριστό. Και
αυτή η αμαρτία είναι θρονιασμένη, όχι στο δέρμα ή στις τρίχες,
αλλά στην λογική και την θέληση. Αφού Αυτός κάνει ολόκληρο τον
κόσμο ένοχο αυτής της αμαρτίας, και αφού είναι πασίγνωστο από την
εμπειρία ότι ο κόσμος είναι τόσο εις άγνοιαν αυτής της αμαρτίας
όσο αυτός είναι περί του Χριστού, ετσι ώστε αυτή είναι ανάγκη να
φανερωθῆ δια του ελέγχου του Πνεύματος, είναι φανερό ότι
η "ελεύθερη θέληση", μαζί με την θέληση και λογική,
κρίνεται ενώπιον του Θεού να είναι οδηγη μένη αιχμάλωτη δι' αυτής
της αμαρτίας και έτσι να μένει καταδικασμένη. Συνεπώς, εφ' όσον
αγνοεί τον Χριστό και δεν πιστεύει εις Αυτόν, δεν
μπορεί να θέλει και να επιχειρεί καλό πράγμα, αλλά αναγκαστικά
υπηρετεί αυτήν την αμαρτία περί της οποίας είναι αμαθής.

Ανακεφαλαιώνω: Αφού η Γραφή παντού διακηρύσσει τον Χριστό
κατηγορικά και αντιθετικά, καθώς είπα, και ως εκ τούτου υπο-
τάσσει το πᾶν, που είναι χωρίς το Πνεύμα του Χριστού, στον Σατανά,
στην ασέβεια, στο λάθος, στο σκοτάδι, στην αμαρτία, στον θάνατο
και στην οργή του Θεού, κάθε δήλωση που αφορά τον Χριστό είναι μία
άμεση μαρτυρία ενάντια στην "ελεύθερη θέληση". Και τέτοιες δηλώ-
σεις είναι αναρίθμητες· πραγματικά αυτές συνίστουν το όλο της

Γραφής. Εάν, συνεπώς, εμείς διαχειριζόμαστε τα επιχειρήματά μας με την Γραφή σαν δίκαστή, η νίκη από κάθε άποψη ανήκει σ' εμένα γιατί δεν αφήνεται ένα γιώτα ή τίτλος της Γραφής που δεν καταδικάζει το δόγμα της "ελεύθερης θέλησης".

Μολονότι οι σπουδαίοι θεολόγοι, που προσατεύουν την "ελεύθερη θέληση", μπορεί να μην γνωρίζουν, ή να υποκρίνονται ότι δεν γνωρίζουν, ότι η Γραφή διακηρύσσει τον Χριστό κατηγορικά και αντίθετικά, όλοι οι Χριστιανοί ^{το} γνωρίζουν και δημόσια ομολογούν αυτό. Γνωρίζουν ότι υπάρχουν στον κόσμο δύο βασιλεία, σε πόλεμο το ένα με το άλλο. Στο ένα ο Σατανάς βασιλεύει (αυτό είναι γιατί ο Χριστός ^{το} καλεί "ο πρίγκηπας αυτού του κόσμου" (Ιωάννης 12,31), και ο Παύλος "ο θεός αυτού του κόσμου" (2 Κορινθ. 4, 4). Αυτός, ο Παύλος πάλιν μας λέει, κρατά αιχμάλωτους στην θέλησή του όλους ^{αυτούς} που δεν είναι αποσπόμενοι βιαίως από αυτόν δια του Πνεύματος του Χριστού· ούτε αυτός παραδέχεται σ' αυτούς να είναι τραβηγμένοι μακριά δι' οποιασδήποτε άλλης δύναμης, πλην από το Πνεύμα του Θεού, καθώς ο Χριστός μας λέει στην παραβολή του ^{ισχυρά} εξοπλισμένου ανθρώπου που κρατά το παλάτι του εν ειρήνη. Στο άλλο βασίλειο ο Χριστός βασιλεύει. Το Βασίλειό Του συνεχώς αντιστέκεται και πολεμά ενάντια σ' αυτό του Σατανά· και εμείς είμαστε μετατιθέμενοι εντός του Βασιλείου Του, όχι δια της δικής μας δύναμης, αλλά δια της Χάρης του Θεού, η οποία μας ελευθερώνει από αυτόν τον παρόντα κακό κόσμο και μας τραβά απότομα μακριά από την δύναμη του σκότους. Η γνώση και η ομολογία αυτών των δύο βασιλείων, ^{που} πάντοτε πολεμούν το ένα εναντίον του άλλου με όλη την ισχύ τους και δύναμη, θα επαρκούσε από μόνη της να ανατρέψει το δόγμα της "ελεύθερης θέλησης", θεωρώντας ότι εμείς είμαστε αναγκασμένοι να υπηρετούμε στο Βασίλειο του Σατανά, εάν δεν είμαστε αποσπασμένοι απότομα από αυτό δια θεϊκής δυνάμεως. Ο Κοινός άνθρωπος, επαναλαμβάνω, γνωρίζει αυτό και το ομολογεί αρκετά καθαρά, δια των παροιμιών του, προσευχών, αγώνων και ολοκληρης της ζωής.

XVII. ΡΩΜΑΙΟΙ 7· ΓΑΛΑΤΕΣ 5: Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ "ΣΑΡΚΑΣ" ΣΤΟΥΣ
ΑΓΙΟΥΣ ΑΝΑΙΡΕΙ ΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ"

Συγκρατούμαι να επιμείνω επί του Αχιλλέως των επιχειρημάτων μου, τα οποία η Διάτριβή υπεροπτικά διέρχεται χωρίς προσοχή. Εγώ εννοώ την διδασκαλία του Παύλου στους Ρωμαίους 7 και Γαλάτες 5, ότι υπάρχει στους αγίους και στους ευσεβείς τέτοιος ισχυρός πόλεμος μεταξύ του Πνεύματος και της σάρκας, που αυτοί δεν μπορούν να κάνουν ό,τι θα ήθελαν. Από αυτό θα ήθελα να επιχειρηματολογήσω ως ακολούθως: Εάν η ανθρώπινη φύση είναι τόσο κακή, που, σ' εκείνους οι οποίοι είναι γεννημένοι ξανά εκ του Πνεύματος, αυτή όχι μόνο αποτυγχάνει να προσπαθεί όπισθεν του καλού, αλλά πραγματικά μάχεται ενάντια και αντιτίθεται στο καλό, πώς θα μπορούσε αυτή να προσπαθεί όπισθεν καλού εις εκείνους που ^{δεν} είναι ακόμα γεννημένοι ξανά εκ του Πνεύματος, αλλά υπηρετούν υπό τον Σατανά στον παλιό άνθρωπο; Και ο Παύλος δεν είναι εδώ μιλώντας περί χυδαίων συναισθημάτων μόνο (που είναι το παγκόσμιο τέχνασμα δια του οποίου η Διάτριβή τακτικά αποφεύγει την πίεση των χωρίων της Γραφής)· αλλά αυτός καταγράφει μεταξύ των έργων της σάρκας την αίρεση, την ειδωλολατρεία, τις φιλονικίες, τις διαιρέσεις, κλπ., οι οποίες βασιλεύουν σ' αυτές τις οποίες εσύ καλείς τις πλέον εξυψωμένες ικανότητες, δηλαδή, την λογική και θέληση. Εάν, τώρα, η σάρκα, με αυτές τις παθήσεις, πολεμά ενάντια στο Πνεύμα στους αγίους, πολύ περισσότερο θα πολεμά ενάντια στον Θεό στους ασεβείς και στην "ελεύθερη θέληση" τους! Οθεν στους Ρωμαίους 8, αυτός την καλεί "έχθρα προς τον Θεόν" (στοίχος 7). Εύχομαι, εγώ λέω, να ήμουν προκαλώντας το ενδιαφέρον να δώ ΑΥΤΟ το επίχειρημα ξεφουσκωμένο, και την "ελεύθερη θέληση" προστατευμένη από την επίθεσή του!

XVIII. Η ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΗ ΜΑΣ ΕΚ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΟΤΙ Η ΣΩΤΗΡΙΑ
ΔΕΝ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ "ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΕΛΗΣΗ."

είναι σωσμένοι· ενώ, δια της δυνάμεως της "ελεύθερης θέλησης", ουδείς απολύτως θα μπορούσε να είναι σωσμένος, αλλά ο καθένας εξ ημών θα έχανετο.

Επιπροσθέτως, έχω την αναπαυτική βεβαιότητα ότι ευχαριστώ τον Θεό, όχι εξ αιτίας της αξίας των έργων Του, αλλά εξ αιτίας της φιλεϋσπλαχνης υποσημμένης εύνοιας σ'εμένα· έτσι ώστε, εαν εργάζομαι πολύ λίγο, ή χλιαρά, Αυτός δεν το καταλογίζει σ'εμένα, αλλά με πατρική συμπάθεια με συγχωρεί και με κάνει καλύτερο. Αυτό είναι η λαμπρότης όλων των αγίων εν τω Θεώ τους.

ΧΙΧ. Η ΠΙΣΤΗ ΣΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Εσύ μπορείς να στεναχωρείσαι που είναι δύσκολο να υπερασπιστείς το έλεος και την έννοια του δικαίου του Θεού στο να καταδικάζει τους ανάξιους, δηλαδή, τα ασεβή άτομα, που, αφού υπάρχουν γεννημένοι εν ασεβεία, ^{δεν} μπορούν με κανένα μέσο να αποφεύγουν να υπάρχουν ασεβείς, και μένοντες έτσι και υπάρχοντες καταδικασμένοι, ^{δεν είναι} άλλο παρά αναγκασμένοι δια της φυσικής αναγκαιότητας να αμαρτάνουν και να χάνονται· καθώς ο Παύλος λέει: "Εμείς είμαστε πάντες τα τέκνα της οργής, ακόμα όπως οι λοιποί" (Εφέσιοι, 2,3), δημιουργημένοι τέτοιοι δια του ίδιου του Θεού από ένα σπέρμα που είχε υπάρξει διεφθαρμένο δια της αμαρτίας του ενός ανθρώπου, Αδάμ. Αλλά εδώ ο Θεός πρέπει να είναι σεβόμενος και θεωρούμενος με δέος, αφού υπάρχει ύψιστα επίεικής εις εκείνους τους οποίους Αυτός δικαιώνει και σώζει, εν τη ιδική τους απόλυτη αναξιότητα· και εμείς πρέπει να δείχνουμε κάποιο μέτρο συμμόρφωσης στην Θεϊκή Του Σοφία, πιστεύοντας Αυτόν δίκαιο όταν εις εμάς φαίνεται άδικος. Εαν η δικαιοσύνη Του ήταν τέτοια που να μπορούσε να κριίνεται ακριβώς δι' ανθρωπίνου υπολογισμού, αυτή ξεκάθαρα δεν θα ήταν Θεϊκή· δεν θα διέφερε κατά κανένα τρόπο από την ανθρώπινη

δίκαιοσύνη. Αλλά εφ' όσον Αυτός είναι ο ένας αληθινός Θεός, τελείως ακατανόητος και απρόσιτος στην αντίληψη του ανθρώπου; αυτό είναι λογικό, πράγματι αναπόφευκτο, ότι η δίκαιοσύνη Του επίσης θα όφείλε να είναι ακατανόητη· καθώς ο Παύλος διαλαλεί, λέγοντας: "Ο βάθος του πλούτου και σοφίας και γνώσεως του Θεού! Πόσον ανεξερεύνητες είναι αι κρίσεις Του, και ανεξιχνίαστοι οι δρόμοι Του" (Ρωμαίοι 11,33). Αυτές δεν θα ήσαν, οπωσδήποτε, "ανεξερεύνητες" εαν εμείς θα μπορούσαμε σε κάθε σημείο να συλλάβουμε τους λόγους επι των οποίων αυτές είναι δίκαιες. Τι είναι ο άνθρωπος συγκρινόμενος με τον Θεό; Πόσο πολύ μπορεί η δύναμή μας να πραγματοποιήσει συγκρινόμενη με την δύναμή Του; Τι είναι η αντοχή μας συγκρινόμενη με την αντοχή Του; Τι είναι η γνώση μας συγκρινόμενη με την σοφία Του; Τι είναι η υπόστασή μας συγκρινόμενη με την υπόστασή Του; Με μία λέξη, τί είναι όλα αυτά τα οποία εμείς είμαστε, συγκρινόμενα με όλα αυτά που Αυτός είναι; Εαν, τώρα, ακόμα και η φύση μας διδάσκει να αναγνωρίσουμε ότι η ανθρώπινη δύναμη, αντοχή, σοφία, γνώση, και ουσία, και όλα αυτά που είναι δικά μας, είναι εξ ίσου τίποτα συγκρινόμενα με την Θεϊκή δύναμη, αντοχή, σοφία, γνώση και ουσία, τί διαστροφή είναι αυτή από το μέρος μας να στεναχωριόμαστε για την δικαιοσύνη και την κρίση του μοναδικού Θεού, και να διεκδικούμε αυθαίρετως τόσο πολύ την δική μας κρίση με το να αποτολμάμε να εννοούμε, ^{να} κρίνουμε, και να αποτιμούμε την κρίση του Θεού! Γιατί δεν λέμε εμείς κατά τον ίδιο τρόπο σ' αυτό το σημείο: "Η κρίση μας ^{δεν} είναι τίποτα συγκρινόμενη με την κρίση του Θεού"; Ρώτα την λογική, εαν η δύναμη της πεποίθησης δεν ^{την} αναγκάζει να αναγνωρίζει τον εαυτάν της παράλογο και απερίσκεπτο, επειδή δεν επιτρέπει την κρίση του Θεού να είναι ακατανόητη, όταν αυτή ομολογεί ότι όλα τα άλλα πράγματα του Θεού είναι ακατανόητα! Σε οτιδήποτε άλλο εμείς επιτρέπουμε στον Θεό την Θεϊκή Μεγαλοπρέπιά Του· στην μοναδική περίπτωση της κρίσης Του, είμαστε έτοιμοι να αποκρούουμε Αυτάν! Να σκεφθούμε ότι δεν μπορούμε

για ένα ελάχιστο ΝΑ ΠΙΣΤΕΥΟΥΣΟΥΜΕ όΤΙ είναι δίκαιος, όταν Αυτός μας έχει πραγματικά υποσχεθεί όΤΙ, όταν αποκαλύψει την δόξα Του, εμείς όλοι ξεκάθαρα ΘΑ ΔΟΥΜΕ όΤΙ Αυτός ταυτόχρονα, ήτο και είναι δίκαιος!

Θα δώσω μία παράλληλη περίπτωση με σκοπό να δυναμώσω την πίστη μας στην δικαιοσύνη του Θεού και να καθουχάσω εκείνο το "κακό μάτι" που κρατά Αυτόν υπο την υποψία της αδικίας. Πρόσεξε! Ο Θεός κυβερνά τις εξωτερικές υποθέσεις του κόσμου κατά τέτοιον τρόπο ώστε, εαν εσύ κοιτάς και ακολουθείς την κρίση της ανθρώπινης λογικής είσαι αναγκασμένος να λές, είτε όΤΙ δεν υπάρχει Θεός, ή όΤΙ ο Θεός είναι άδικος' καθώς ο Ποιητής είπε: "Είμαι συχνά δοκιμασμένος να σκεφθώ όΤΙ ^{δεν} υπάρχουν Θεοί". Δες την μεγάλη ευημερία του αμαρτωλού και κατ'αντίθεση την μεγάλη αντιξοότητα του καλού. Οι παροιμίες, και η εμπειρία, η συγγενής των παροιμιών, φέρουν σήμειωση όΤΙ όσο περισσότερο εγκαταλειμμένοι οι άνθρωποι είναι, τόσο περισσότερο επιτυχημένοι είναι. "Ο τόπος λατρείας των ληστών ευδοκιμεί", λέει ο Ιώβ (12,6) και ο Ψαλμός 72 παραπονείται όΤΙ οι αμαρτωλοί στον κόσμο είναι πλήρεις πλούτου (Ψαλμός 73,12). Δεν είναι, παρακαλώ, παγκόσμια υποστηριγμένο να είναι το πλέον άδικο όΤΙ κακοί άνθρωποι θα ώφείλαν να ευδοκιμούν και καλοί άνθρωποι να είναι βασανισμένοι; Εν τούτοις αυτός είναι ο δρόμος του κόσμου. Κατόπιν τούτου, μερικά εκ των σπουδαιότερων μυαλών εξέπεσαν στο να αποκρούσουν την ύπαρξη του Θεού, και να φαντασθούν όΤΙ η Τύχη κυβερνά όλα τα πράγματα στα τυφλά. Τέτοιοι ήσαν οι Επικούριοι και ο Πλίνιος. Και ο Αριστοτέλης ευχόμενος να θέσει την "Πρώτη Υπαρξη" του ελεύθερη από την μίζερια, υποστηρίζει όΤΙ αυτή ^{δεν} βλέπει τίποτα πλὴν τον εαυτόν της' γιατί ο Αριστοτέλης υποθέτει όΤΙ θα ήτο πάρα πολύ ενοχλητικό σε μία τέτοια Υπαρξη να παρατηρεί τόσα πολλά κακά και αδικίες! Και οι Προφήτες, που πίστευαν στην ύπαρξη του Θεού, ήσαν ακόμη περισσότερο δοκιμασμένοι ως αναφορά την αδικία του Θεού. Ο Ιερρεμίας, ο Ιώβ, ο Δαυΐδ, ο Ασάφ, και άλλο!

είναι περιπτώσεις χαρακτηριστικές. Τί εσύ υποθέτεις ότι ο Δημοσθένης και ο Κικέρων εκέφθησαν, όταν, έχοντας κάνει όλα αυτά που θα μπορούσαν, έλαβαν σαν ανταμοιβή τους έναν δυστυχή θάνατο; Εν τούτοις όλο αυτό, που φαίνεται τόσο πολύ σαν αδικία στον Θεό, και είναι μεταφραζόμενο σαν τέτοιο δι' επιχείρημάτων τα οποία ή λογική ή φώς της φύσης ^{δεν} μπορούν να αντιστέκονται, είναι πάρα πολύ εύκολα διαφωτισμένο απο το φώς του Ευαγγελίου και την γνώση της Χάρης, η οποία μας διδάσκει ότι, μολονότι οι αμαρτωλοί ακμάζουν στα σώματά τους, εν τούτοις ^{αφανίζονται} στις ψυχές τους. Και μία περιληπτική εξήγηση ολόκληρου αυτού του ακατανόητου προβλήματος ευρίσκεται σε ένα μοναδικό μικρό λόγο: ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΙΑ ΖΩΗ ^{ΑΠΟ} ΜΕΤΑ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΙΜΩΡΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΑΝ ΤΗΝ ΘΕΙΛΗ ΤΟΥΣ ΕΔΩ, ΘΑ ΤΙΜΩΡΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΘΑ ΑΝΑΠΛΗΡΩΘΟΥΝ ^{ΔΕΝ} ΕΚΕΙ ΓΙΑΤΙ ΑΥΤΗ Η ΖΩΗ ^{ΕΙΝΑΙ} ΤΙΠΟΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΠΑΡΑ ΕΝΑΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ, Ή, ΜΑΛΛΟΝ, ΜΙΑ ΑΡΧΗ, ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΕΛΘΕΙ.

Εαν, τώρα, αυτό το πρόβλημα, το οποίο ήτο συζητούμενο σε κάθε εποχή πλην ουδέποτε λυμένο, ^{σαρώνεται} μακρυά και αποκαθίσταται τόσο εύκολα δια του φωτός του Ευαγγελίου, το οποίο λάμπει μόνο εν τω Λόγω και στην πίστη, πώς νομίζεις θα είναι όταν το φώς του Λόγου και η πίστη θα παύσει, και τα πραγματικά γεγονότα και η Μεγαλοπρέπεια του Θεού θα ^{φανερωθούν} καθώς αυτά είναι; Δεν νομίζεις ότι το φώς της Δόξας θα είναι ικανό, με την μεγαλύτερη ευκολία, να λύσει προβλήματα που είναι ανεξήγητα στο φώς του Λόγου και της Χάρης, τώρα που το φώς της Χάρης έχει τόσο εύκολα λύσει αυτό το πρόβλημα, το οποίο ήτο ανεξήγητο δια του φωτός της φύσης;

Κράτα στην όρασή σου τρία φώτα: το φώς της φύσης, το φώς της Χάρης και το φώς της Δόξας (αυτή είναι μία κοινή και καλή διάκριση). Δια του φωτός της φύσης, ^{είναι} ακατανόητο ότι θα μπορούσε να είναι δίκαιο για τον καλό να είναι βασανισμένος και τον κακό να ευδοκίμει αλλά το φώς της Χάρης εξηγεί αυτό. Δια του φωτός της

Χάρης, είναι ακατανόητο πώς ο Θεός μπορεί να καταδικάζει αυτόν, που δια της δικής του δυνάμεως ^{δεν} μπορεί να κάνει τίποτα πλην αμαρτία και να καθίσταται ένοχος. Αμφότερα, το φώς της φύσης και το φώς της Χάρης εδώ επιμένουν ότι το σφάλμα κείται όχι στην διάφθορά του ανθρώπου, αλλά στην αδικία του Θεού· ούτε μπορούν αυτά να κρίνουν διαφορετικά περί ενός Θεού που στεφανώνει τον ασεβή δωρεάν, χωρίς αξία, και δεν στεφανώνει, αλλά καταδικάζει κάποιον άλλο, που είναι ίσως λιγώτερο και βεβαίως όχι περισσότερο ασεβής. Αλλά το φώς της Δόξας επιμένει αλλιώς και θα φανερώσει μία μέρα τον Θεό, στον οποίο μόνο ανήκει η κρίση και του οποίου η δικαιοσύνη είναι ακατανόητη, σαν ένα Θεό του οποίου η δικαιοσύνη είναι ύψιστα δίκαιη και εμφανής - υπο τον όρον μόνο ότι εν τω μεταξύ εμείς ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ αυτό, καθώς είμαστε διδαγμένοι και ενθαρρυμένοι να κάνουμε δια του παραδείγματος του φωτός της χάρης, που επεξηγεί αυτό το οποίο ήτο ένας γρίφος της ίδιας τάξης στο φώς της φύσης.

Θα τελειώσω εδώ αυτό το βιβλίο, μολονότι εγώ είμαι έτοιμος να συνεχίσω το ζήτημα περαιτέρω, εαν ανάγκη υπάρξει· αλλά πιστεύω ότι άφθονη ικανοποίηση έχει εδώ προσφερθεί στον ευσεβή άνθρωπο, που είναι πρόθυμος να υποχωρήσει στην αλήθεια χωρίς πείσμων αντίσταση. Γιατί εαν εμείς πιστεύουμε αυτό να είναι αληθινό, ότι ο Θεός προγνρίζει και προκαθορίζει όλα τα πράγματα· ότι Αυτός δεν μπορεί να είναι εξαπατημένος ή παρεμποδισμένος εις την πρόγνωσή Του και στον προκαθορισμό· και ότι ~~δεν ευμοιρώνει τίποτα~~ πλην κατά την θέλησή Του (το οποίο η ίδια η λογική είναι εξαναγκασμένη να παραδέχεται)· τότε, από την μαρτυρία της ίδιας της λογικής, εκεί ~~δεν~~ μπορεί να είναι "ελεύθερη θέληση" στον άνθρωπο, ή στον άγγελο, ή σε οποιοδήποτε πλάσμα.

Έτσι, εαν εμείς πιστεύουμε ότι ο Σατανάς είναι ο Πρίγκηπας αυτού του κόσμου, πάντοτε παγιδεύοντας και πολεμώντας το βασίλειο του Χριστού με όλες του τις δυνάμεις, και ότι δεν αφήνει τους αιχμαλώτους του να φύγουν, εκτός εαν αναγκασθῆ εξωτερικά

διά της δυνάμεως του Θεϊκού Πνεύματος, αυτό είναι πάλιν φανερό, ότι εκεί ^{δεν} μπορεί να είναι "ελεύθερη θέληση".

Έτσι, εάν εμείς πιστεύουμε ότι η προπατορική αμαρτία έχει δι-
αφθείρει εμάς σε τέτοια έκταση, που ακόμα και στον ευσεβή, που είναι
οδηγούμενος διά του Πνεύματος, αυτή προκαλεί αφθονία βασάνων μοχθόν-
τας ενάντια στο καλό, αυτό είναι ξεκάθαρο, ότι στον άνθρωπο στον οποί-
ο λείπει το Πνεύμα, ^{δεν} αφήνεται τίποτα διά του οποίου να στρέψει τον
εαυτό του στο καλό, παρά μόνο το κακό.

Πάλιν, εάν οι Ιουδαίοι που επεδίωκαν όπισθεν της δικαιοσύνης,
με όλες τους τις δυνάμεις, εξέπεσαν αντίθετα εντός αδικίας, ενώ οι Εθ-
νικοί, που επεδίωκαν όπισθεν της αδικίας, επέτυχαν μία ανέλπιστα δι-
καιοσύνη διά του δωρεάν δώρου του Θεού, αυτό είναι ισοδύναμα φανερό,
από αυτά ακριβώς τα έργα τους και την εμπειρία, ότι ο άνθρωπος χωρίς
Χάρη ^{δεν} μπορεί να θέλει τίποτα πλην το κακό.

Και, τελικώς, εάν εμείς πιστεύουμε ότι ο Χριστός εξαγόρασε τους
ανθρώπους διά του αίματός Του, είμαστε αναγκασμένοι να ομολογήσουμε
ότι πάντες οι άνθρωποι ήσαν χαμένοι· διαφορετικά ^{κάνουμε τον}
Χριστό, είτε ολοκληρωτικά περιττό, ή αλλιώς τον Αυτρωτή ^{του} ελάχιστα
πολυτίμου μέρους του ανθρώπου · το οποίο είναι βλασφημία και ι-
εροσυλία.

VIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τώρα, καλέ μου Έρασμε, σε ικετεύω στο όνομα του Χριστού, τελικώς να κρατήσεις την υπόσχεσή σου . . . Υπεσχέθης ότι θα παραδινό- σουν εις αυτόν που εσκέφθη καλύτερα παρά εσύ ο ίδιος. Θέσε παράμερα το σεβασμό των προσώπων. Αναγνωρίζω ότι είσαι ένας σπουδαίος άνθρωπος, κοσμημένος με πολλά εκ των ευγενέστερων δώρων του Θεού - ευφυΐα, πολυ- μάθεια και μία σχεδόν θαυματουργική ευγλωτία, για να μην πω τίποτα πε- ρί των λοιπών· τουναντίον εγώ έχω και είμαι τίποτα, εκτός ότι θα ήθελα να καυχώμαι στο ότι υπάρχω ένας Χριστιανός. Επιπροσθέτως, σου δίνω ειλικρινώς τιμή και έπαινο για αυτόν επί πλέον τον λόγο - ότι εσύ μόνον, εν αντιθέσει με όλους τους άλλους, έχεις αντιμετώπισει την ουσία του πράγματος, δηλαδή, το ουσιαστικό ζήτημα. Εσύ δεν με στε- ναχώρησες με εκείνα τα άσχετα ζητήματα περί της Παποσύνης, του Καθαρ- τηρίου, της άφεσης και τέτοια όμοια - μικροπράγματα μάλλον, παρά ζητή- ματα - σε αναφορά με τα οποία σχεδόν όλοι μέχρι σήμερα έχουν ζητήσει το αίμα μου (μολονότι χωρίς επιτυχία)· εσύ και μόνον εσύ έχεις δει το κεντρικό σημείο επί του οποίου όλα στρέφονται και εσκόπευσες το ζω- τικό σημείο. Υπέρ αυτού εγώ ειλικρινώς σε ευχαριστώ· γιατί είναι πε- ρισσότερο ευάρεστο σε μένα να πραγματεύομαι αυτό το ζήτημα, εν τω μέτ- ρω που ο χρόνος και η ανάπαυλα μου επιτρέπουν να κάνω έτσι. Εάν εκεί- νοι που με έχουν αντιμετώπισει στο παρελθόν, είχαν κάνει καθώς εσύ έ- χεις κάνει, και εάν εκείνοι που τώρα υπερηφανεύονται για νέα πνεύματα και αποκαλύψεις ήθελαν επίσης να κάνουν το ίδιο , θα είχαμε λιγότε- ρη αναταραχή και σχίσματα, και περισσότερη ειρήνη και ομόνοια. Αλλά έ- τσι αυτο είναι που ο Θεός, διά μέσου του Σατανά, έχει τιμωρήσει την αχαριστία μας.

Όμως εάν δεν μπορείς να πραγματεύεσαι επ' αυτού του ζητή- ματος με έναν διαφορετικό τρόπο, από την μεταχείρησή σου επ' αυτού σε αυτήν την Διατριβή, αυτό είναι η πιο ένθερμη ευχή μου να παρέμενες ικανοποιημένος με τα δικά σου δώρα, και να περιορίσεις τον εαυτό σου στο να επιδιώκεις, να ομορφαίνεις, και να προάγεις την σπουδή της λογοτεχνίας και της γλώσσας· καθώς μέχρι τώρα έχεις κάνει με σπουδαίο όφελος και πολύ πίστη. Διά των σπουδών σου έ- χεις προσφέρει σ' εμένα επίσης κάποια υπηρεσία, και ομολογώ τον εαυτό μου πολύ υποχρεωμένο σε εσένα· βεβαίως, αναφορικά με αυτά, απρο- σποίητα τιμώ και ειλικρινά σε σέβομαι. Αλλά ο Θεός δεν έχει ακόμα θε- λήσει ούτε παραχωρήσει ότι εσύ θα ώφειλες να είσαι όμοιος εις το αντίκειμενο της παρούσης μας

συζήτησης. Παρακαλώ να μην σκέπτεσαι ότι οποιαδήποτε αλαζονεία κείται πίσω από τις λέξεις μου, όταν λέω ότι εγώ παρακαλώ τον Κύριο να θελήσει ταχέως να σε κάνει τόσο πολύ ανώτερό μου σ' αυτό καθώς εσύ ήδη είσαι σε όλα τα άλλα χαρακτηριστικά. Αυτό δεν είναι νέο πράγμα για τον Θεό, να διδάξει έναν Μωϋσή δι' ενός Τζέθρο, ή να διδάξει έναν Παύλο δι' ενός Ανανία. Λες ότι "έχεις περιπλανηθή μακριά από τον σκοπό, εαν είσαι αμαθής του Χριστού". Πιστεύω ότι

ο ίδιος βλέπεις πώς το ζήτημα στέκει. Αλλά **δέν** θα πλανηθούνασθε, εαν εσύ ή εγώ θα **πάμε** πλανόμενοι. Ο Θεός είναι ο ένας που διακηρύσσεται θαυμαστός μεταξύ των αγίων Του, έτσι ώστε εμείς μπορούμε να θεωρούμε σαν αγίους πρόσωπα που είναι πάρα πολύ μακριά από την αγιότητα. Ούτε είναι σκληρό να πιστεύουμε ότι εσύ, καθώς υπάρχεις άνθρωπος, θα αποτύχαινες να εννοήσεις ορθά και να παρατηρήσεις με επαρκή επιμέλεια τις Γραφές ή τα λεγόμενα των Πατέρων, υπο την καθοδήγηση των οποίων νομίζεις ότι είσαι κρατημένος στον στόχο. Ότι έχεις έτσι αποτύχει είναι αρκετά φανερό στο λεγόμενό σου ότι "**δεν** αξιώνεις τίποτα, αλλά έχεις κάνει συγκρίσεις". Αυτός που βλέπει στην καρδιά του ζήτημα-τος και κατάλληλα εννοεί αυτό, δεν γράφει έτσι. Τώρα εγώ, σ' αυτό το δικό μου βιβλίο **ΔΕΝ ΕΧΩ ΚΑΝΕΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ, ΑΛΛΑ ΕΧΩ ΑΞΙΩΣΕΙ, ΚΑΙ ΜΟΥ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΝΑ ΑΞΙΩΝΩ** και δεν θέλω η κρίση να διακόπτεται με τον καθένα, αλλά βιάζω όλους τους ανθρώπους να υποτάσσονται! Είθε ο Κύριος, του οποίου αίτια αυτό είναι, να σε διαφωτίσει και να σε κάνει ένα δοχείο εις τιμήν και δόξα. Αμήν.
